

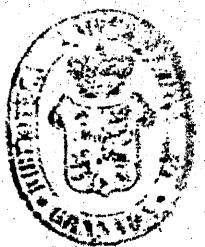
sel Belisio de la Companie de Jezu Granada B<sup>a</sup>  
**IOANNIS ANDREÆ**  
I. C. BONONIENSIS R-10.099  
**OMNIVM CANONICI IVRIS**  
**INTERPRETVM FACILE PRINCIPIS.**  
**In quartum Decretalium librum Nouella**  
**Commentaria**

AB EXEMPLARIBVS PER PETRVM VENDRAMAENVM  
in Pontificio Venetiarum foro Aduocatum mendis, quibus referta  
erant, diligenter expurgatis, nunc impresa.

*His accesserunt doctissimorum virorum annotationes,*  
Summis, ac rerum omnium memorabilium Indice locupletissimo.



Venetijs, Apud Franciscum Franciscum, Senensem,  
M D L X X X I.



*sel Alfonso de la Compania de Jesus Granada*

*B*

**IOANNIS ANDREÆ**

I. C. BONONIENSIS *R-10.099*

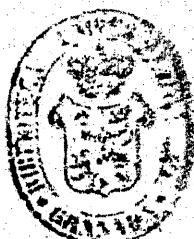
OMNIVM CANONICI IVRIS

INTERPRETV M FACILE PRINCIPIS.

In quartum Decretalium librum Nouella  
Commentaria

AB EXEMPLARIBVS PER PETRVM VENDRAMAENVM  
in Pontificio Venetiarum foro Aduocatum mendis, quibus referta  
erant, diligenter expurgatis, nunc impresa.

*His accesserunt doctissimorum virorum annotationes,  
Summis, ac rerum omnium memorabilium Indice locupletissimo.*



Venetijs, Apud Franciscum Franciscum, Senensem,

M D L X X X I.

# IOANNIS ANDREAE

## BONONIENSIS

### IVRIS CANONICI FONTIS VBERRIMI.

### In Quartum Decretalium Librum Commentaria

### (quæ Nouellas appellauit) Acutissima.

## ELENCVS TITLORVM

### alphabetico ordinigestus.

Clandestina desponsatione.	21	Mat. contracto contra inter di eccles.	51
Conditio apposi.	24	Natib. ventre.	36
Cognitione spirituali.	36	Qui vel voun.	27
Cognitione legali.	39	Quint legitimi.	52
Coniugio leprosum.	33	Qurimonium accu. pos.	61
Coniugio seruorum.	35	Secinuptijs.	72
Confanguinitate, & affinitate.	42	Sposus.	2
Diuortijs.	63	Spororum.	23
Donatio. inter vir. & vxorem.	68	Spoone impuberum.	15
Eo qui cognovit confan. vxo.	39		
Eo, qui duxit in matrimo.	28		
Frigid. & malefic.	46		

I N I S.

- S V M M A R I V M .
- 1 *Dispositio, siue continuatio tituli.*  
*De sponsalibus, & matrimonij ubi alijs in locis, & libris agatur.*
  - 2 *Matrimonium quid, unde dicatur, quomodo contrahatur, & de alijs ad ipsum pertinentibus à quo scribatur.*  
*Ioan. And. de his ait sumulam conscripsisse.*

### De sponsalibus, & matrimoniis. Rub.

- 1 ¶ Postquam t̄ satis tractauimus ea, quæ spectat ad clericos, ad ea, quæ spectant ad laicos, stylum uertamus. Gof. materiam huius libri, & tituli prosequitur Gratianus. 27. catifa, usque ad fi. caularum, interposito tractatu de penitentia. Ad rubricam hanc specialibus facit. 27. q. 2. in princ. 31. q. 2. & 3. & 32. q. 1. q. 2. & q. 3. per totum. Repetitur, rub. in 6. & cle. Huius libri materia est connexa extra librū facit ad titulum de summa trinitate, firmiter, in fi. de biga. debitū, de transac. c. fi. de rapto. c. pen. & ult. & lib. 6. de procura. Cult. 1. 2. & 3. respon. de iudi. dispensiosam, in elem. & Inn. hic uoluit instruere, quid esset matrimonium, unde dicatur, quomodo contrahatur, ubi fuerit institutum, quæ sint cause institutionis, & quæ sint eius bona, & quæ ipsius impedimenta. & hæc nō prosequor, quæ plenè in summula huius libri tractauit. hæc autem gl. Inn. cōliter habetur, inf. co. iuuenis.

- S V M M A R I V M .
- 1 *Matrimonium consensu contrahitur, licet solennitates, uel consuetudines patriæ non seruentur, num. 2.*  
*Vnde primum præualeat secundo, tenet cum alienigena, & qua. 2.*
  - 2 *Francia ubi locorum.*  
*Franci distant à Saxonibus, matrimonij solemnitatibus, nu. 3. quæ lege uiuant, ibid. quæ eorum lex in uxore dimittenda, nu. 6.*  
*Solemnitatem omisso in matrimonio, peccatum, & quando mortale.*
  - 3 *Testium, coram quibus contractum est matrimonium, peti potest publicatio.*  
*Causari, quid significet.*
  - 4 *Consuetudo diuersa locorum uiri & mulieris ubi est, qua ierabitur.*
  - 5 *Quo ad matrimonium quid statuere possit.*
  - 6 *Epilogus, & additio glossarum.*  
*Ponitatio mulieri quo casu non obſlet, remiss,*

- C A P V T I.
- 1 **E Francia.** Casus. Matrimonium contrahitur, licet solennitates, uel consuetudines patriæ non seruentur. & duo facit. primo ponit casum, secundò diffinit. secunda ibi, Diffiniuit. Iterum prima subdiuiditur. primo ponit contractum, & eius modū. secundò separacionem, & eius causam. 2. ibi, Verū. Host. uero summan do decr. sic dicebat. Mulier est lege Saxonum ducta. auctoritate eiusdē legis est relicta, & alia superinducta, p̄m legē euāgeliū secūda est abiiciēda, & prima re

- 2 *ducenda. Et dixit Host. q̄ ista † Frācia est qdā terra in Alemania prop̄ Saxoniam [Vxorem] est ergo matrimonii cū alienigena. non obstat p̄m Fran. 28. q. 1. caue, quia ibi loquitur de alienigena non patriæ, sed fidei. [Legibus] alias enim solennitates habent Saxones quām Franci, quæ tamen non sunt de substantia, licet sit peccatum illas omittere. 30. q. 5. nostrates, ubi de hoc, & c. feminax, p̄m Inn. Et dixit Ala. & Gof. q̄ est peccatum mortale omittere illas, per quas incerta relinquitur ecclesia de contractu. Idem Vin. qui etiam hoc no. q̄ si aliqua contrahit corā duobus testibus, petere poterit publicationem ipsorum, alleg. de testi. signif. cavit, & c. Albericus [Saxones] qui dimittunt uxores, ut dicam, infra secundum Hol. [Franci] qui uit. l. Romana, & canonica [Castratus] id est in causam duxit, uel occasionem inuenit. de hoc uer. 1. quest. 3. audiuius, in ulti. glo. & est idē uerbum p̄m Hosti. ff. de insti. ar. si pupillus. s. de quo palā, ibi, nullus causari possit ignorantia literarum (Lege) quæ forte erat de supponendo pallio tēpore contractus, uel p̄ parentes sponsa aliqd donec sponso. Abba. Dicit hic Fran. q̄ ubi diuersas est consuetudo locorum uiri, & mulieris, seruabif consuetudo illius loci, ubi contrahitur 12. di. 8. di. quæ contra mores. 41. d. quisq̄ b sed si in loco tertio, ubi nulla est consuetudo, contraheretur matrimonium, seruabitur consuetudo uiri, qui caput est mulieris, infra de frigi. c. i. [Desponsa faciat] & sic non credebat se teneri seruare tale matrimonium, Pe. [Transgressor] quod enim t̄ ad substantia matrimonii consuetudo nil potuit statuere, a quod ad accidentia forte posset, ut quod ad dotem, s. de testa. Rainutius. Inno. [Panitentia] & ad hoc cōpellat, infra eo, ad auditientia, in fi. Holti. [Separaretur] 6 quatenus de facto adharet ei. ¶ Glo. 3. t̄ respon. per ob. & soluit. ¶ In glo. 1. in fi. uel dicebant sibi legē dātā à Carolo, q̄ si displiceret prima nocte, posset remitti, alias surgerent ad ecclesiari benedicendi, p̄m Host. qui dicit se hoc ab indigenis audiuisse tēpore, quo rex Gullielmus, q̄ fuit comes Hollandie, duxit filiam ducis de Brunswich in uxori, uel loquitur de lege municipalī p̄m Fran. uersi. ¶ In glo. ult. ibi, dicitur Matt. 9. [¶ in fi.] sed hic non obstat mulieris formatio, infra de diuor. significasti. Goff.*

- A N N O T A T I O N E S .
- a Sed fidei. Et in illa, an sufficiat baptismus flaminis, ibi per gl. & quid, de ordinibus. & sentit glo. quid non, quod bene no.
  - b Quisquis. Vide Io. And. de confus. super rubrica, & per Bar. in 1. i. C. de summa Trinitate.
  - c Statuere. Quia est de iure naturali, quod est immutabile, arg. contra. infra de cog. spiri. c. i. & c. super eo, ibi uide, quia ibi soluitur.

- S V M M A R I V M .
- 1 *Sponsalia de futuro quando soluantur, nu. 6.*
  - 2 *Conditio tacita subintelligitur in sponsalibus, expressa suspendit, num. 6. & 7.*  
*Remittere, quid denotet.*  
*Amicitia quomodo, & quæ dissoluenda.*
  - 3 *Epilogus, & suffragium glossarum.*  
*Societas quibus diffribatur modis.*

Io. And. super 4. Decie. A 2 5 Addi-

# Io. And. Comment. in Quartum Decret.

- 6 Additio glossarum, & num. sequentibus.  
 7 Matrimonij vinculum quando dissolui possit, & quas habeat condicione.  
 Spes remitti potest in matrimonio; non autem uolenti, & n. 7. curamentum divisiatur ad Deum, & ad hominem, & quando ad hunc, uel ad illum, n. 8.  
 Ab eo absoluere quis possit.  
 An sponsaliorum dissolutioni obstat, & n. 9.  
 9 Hoc capitulum de comparatiua permissione loquitur, & continet ius commune.

## C A P V T I I.

**D**icitur Raterea. C. soluuntur t sponsalia de futuro, si spōsi ab iniuicē absoluantur. Hosti. sic summabat, p mitentes contrahere fide data, monēdi sunt efficaciter, vt qd p̄misserunt, efficaciter debeat adimplere. Si ambo p̄cise dicitur, & cōpter dissentiant, dēt hoc ecclēsia tolerare. & primō iubet moneri. secundō ibi. Si aut̄, diffiniens quid iuris cū motioni non parent, rōnem & similitudinem unā in ducit Conditionē expressa. nāt tacita subintelligatur, ut dicit, sed si sub conditione expressa fuissent p̄cta, ante conditionē non ligarent, de condit. ap. super eo & c. per tuas, sīm Host. [Contingat] maximē Ho. [Remittunt] discretā dissolutionē denotat. Tullius. l. 1. de officiis. Amicitias, quae minus delectāt, magis censem sapientes sensim dissoluere, quā repente præcidere. [Posit] i. debat [Tolerari] qā iustū est, Hosti. ¶ Glo. 2. t̄supplet. suppletioni, signat triūm, & remittit. ¶ Vlti. gl. ponit duas lecturas. C. Pan. & Hug. & secundā ap. probat. ¶ In t glo. ibi. §. ult. & §. diximus] uoluntate, & renunciatione distrahit societas, hoc in §. ult. quod 5 uerū, si oēs dissentīt, hoc in §. diximus. ¶ Int. s. 1. glo. ar. contra 1. di. nerui. ¶ In glo. s. adulterium, infi. 3. q. 2. si quod uerius. ¶ In glo. ff. pro socio, infi. 1. insti. pro socio, §. manet. Host. ¶ In glo. ult. ibi. ad matrimonium] licet Ho. sti. dixerit t̄ op̄i. Tan. si bi placere, sed non placere hāc qā iā sequeretur idē in matrimonio, quod & dissensu posset dissolui, patet tamē, q̄ bonū intellectū habuit gl. quā fatetur id in matrimonio perfecto locū non habere. Dicebat aut̄ Host. cū uinculū matrimonii est ūctū, adcō adharet sacramento baptismi, q̄ cōi dissensu solui non posset. infra de diuor. q̄ to. Initiatū uero hēt tacitas conditions, de quibus ista sit una, ut seq̄tur in glo. Contractum uero nullā habet conditionē, & idē non est mirū, si id, quod ex tacita conditione dep̄det, illa existēte dissoluīt, infra de cōdi. ap. sup̄ eo. & c. p̄ tuas, cū hāc sit tñ spes ūhendi qā non adhuc per uinculū radicata de facili remitti p̄t, ar. opt. instit. de rerū diu. §. si Titius alienā planitā si. not. §. de pr̄ab. ca. 2. licet aut̄ spes matrimonii isto mō posset dissolui, non tamen p̄t per adulterium uolari. ff. de adul. si uxor. §. 1. & per hoc sīm Host. potest argui ad ea, quā dixi de electo, supra de translā inter corporalia [ibid. Opinio] Tan. & Gof. tunc. l. quando uterq; dissentit: secus, si alter consentire, tunc praci se cōpelletur, q̄ dissentit, donec in eodē statu manerent, led si cū alio ūheret per uerbā de pr̄sentī, cessa bit coactio. & idē Inno. infra eo. sicut. Vinc. dicebat referre, an iūstū dirigatur ad Deū, an ad hominem, si dirigitur ad Deū, nullus posset absoluere; si ad hominem, tunc is, cui iuratur, l. in cuius fauorem possit absoluere; qā oīs res & c. de reg. iur. omnis ff. de reg. iur. nihil. C. de ac. & ob. & ideo, q̄a hic alter iura ūtāteri, alterū absoluere p̄t, de iure iur. c. 1. de censi, si gnificavit, & idē Gui. in spe. eo. ti. de iure iur. ad fi. uer. qd si is, & plenius ti. 2. §. nunc ostendendū, uer. hoc quoq̄. Dicitur t autē iuramentū dirigi ad Deū licet

praefitur homini, cū per id, qd iurat, intendit Deo magi placere, siue sit in faciēdo aliquā meritorū, siue in b̄stinenndo ab aliquo illico, de primo pone, quōduraui episcopo ingredi religionem, uel ire ul tra mire, de, de secundo pone, quōd iurauit episcopo nō fraudare mensuras, uel pondera, de emp. & uen. c. lucabiruai adulteram. de eo, qui du. in matri. cū habest. talia non possent episcopus remittere. aliās p̄t̄dēt̄t̄ ad hominem, cum pactum, quod hominacit, per id vult esse firmius, ut si iurauit tibi lib̄unscr̄ibere, uel simile (¶ ibi, Dispensatione) dicebat ¶ t̄ ad Al. quando ecclēsia videt, quōd sibi inuicem disp̄lēt sponsi, qui iurauerant, debet hoc dissimulare. Fri. Vercel. dicebat, quod hoc c. loquitur de cōparatiua permissione, & tamē continet ius commune, qā per illam comparatiua permissionem facit in commune (¶ ibi, Contingat) ad hoc. 3. q. 1. hac ratioe, ibi, quod. n. permittimus, &c. (¶ infi.) 2. & 30. q. c. uno.

## S V M M A R. I V M.

- 1 Ex spōlarij contractu inter impuberis quando oriatur iustitia publica honestatis, & n. 2. & n. 8. cir. fin.  
 2 Septem nondum pueria quomodo hic intelligatur, & n. 8.  
 ¶ et proxima septennio dicatur n. 9.  
 Et de ius statis natura, & effectu n. 8. & 9.  
 Pati filius est, quād agere.  
 Copulariis mentio quo casu non obesset.  
 3 In dubiectus tenendum.  
 Contra atrimonium, quando pronuntietur.  
 4 Inſtitū publica honestatis impedimentum unde procedat, & cur stat ecclesia.  
 5 Matrimonium contractum per procuratorum reuocatum & ignitum anteneat, alio remittit..  
 6 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7.  
 Fera auulnerata, nisi capias, non fit tua.  
 8 Additio glossarum, num. 9.

## C A P V T III.

**D**icitur Vuensis. C. Si maior t septennio cum proxima. 7. in qua malicia supplet, spōsalia cōtrahat, oritur ex his iustitia publica honestatis, maxime si iniurieri tentauerunt. & primō decise narrat casum ubi, quē secūdo duplice ratione diffinit ibi quia iur. Host. verò sic summabat, iuuueni sponsam n̄dū septennem tentauit; nec fūmus, si cōpleteuit, fēdūs est à talis sponsae consanguinea, si postea ip̄n duxit [septennem] ex t̄ toto, sed erat proxima, & eo discreta & dolī capax, sicut solent esse septemns in cōmūnem lectoram. Hosti, tamē dixit decr. illigandam, sicut verbū sonat, & quāuis nō sit dolipax, q̄a tamē cognosci potuit, licer immatur. ff. iniur. si stuprum: quia facilius est pati, quā agere. id si tentata fuerit, oritur ex talibus spōsaliis p̄fīca honestas. & hoc vult hic papa secūdū eū, cui alibus est credendū, cū etiā alias nō videātur pr̄fīctionis publica honestatis, & legalis cognitio habere multū rōnis. Dicit tñ, q̄ si talis puel la in spōlē reperiatur n̄irgo, forsan non obesset multū teſio, ar. infra. e. c. fi. & de p̄ba. causam. Dubitatio ut quā facit papa, hoc est solū sup̄ coniugio fin. cū, qui enim eē coniunx, si fuit cognita. J. t. 1. 3. de illis. ideo t̄ hoc, qd certius est, declinari uoluit, & dubiū est p̄fīctionis anima, si p̄ secūdo matrimonio daretur finia, p̄nunciavit cōtra fini matrimonii, alias, ybi nō occurseret p̄fīculū aīe ūtē per in dō p̄ matrimonio iudicaret. & sic nō ob. p̄m cū, si possent induci in cōtrarium, qui ma. a. c. pos.

# De sponsalib⁹, & matrimonij.

3

Host. Sūspicabantur, fortē cōsanguinitatem, & ideo hoc exp̄esserant [Contractis] parē ergo, q̄t̄ fuit cōsenus, & sic publica honestas. & sīm Fran. hēc spōsalia fuerunt purē contracta, nō sub illa conditione. si nō suberat impedimentum, facit, inf eo. c. uno, li. 6. [Quidam] hoc facere debet, quicquid scit impedimentū, de clan. despon. cum inhibitio. Host. [Firmaverunt] & sic ecclēsia pronunciauit sponsalia nulla, & inhibitio ne contraheret, infra eo. cum in tua. Host. [Filio] de se cunda uxore ūscēpo, cui puella nīhil attinebat scrip̄tū eff̄ arg. non recedendum à uerbis legis, uel canonis, ut hic, & ff. qui & à qui, prospexit, nec à significacione uerborum, ff. de leg. 3. non aliter, inf. eo. ex literis, arg. contra. ff. defun. instruc. c. cum delanionis, §. asinam. Item arg. q̄ eo, q̄ aliquid est scriptum, pr̄sumit̄ auctēticum. 16. dist. habeo de conse. dist. 1. solēnitates, etiam si in columnis sit scriptum. 24. q. 2. sanē. Idem, si in terra. 3. q. 7. postulatus, & etiam si san̄guine. C. de testa. mil. milites contra, monumentorum inscriptiones non dant ius sepulchorum liberis, C. de reli. monumentorum. Itē si inueniatur scriptum in rationibus anīæ, quantum expedit in nepotis almonia, pr̄sumit̄, q̄ uoluit repetere, nec fecit causa pietatis, ff. de neg. gest. Nesennius. Vin. [Frater] nec aliquis cōsanguineus, inf. eo. sponsam. ¶ Gl. 4. 2. talleg. duas concor. signat unū contrarium, & soluit. ¶ Tertia glo. obicit. allegat pro, & soluit. ¶ Vlti. mag. arguit, allegat. 4. iura. ¶ In t glo. 3. ibi, si impossibilis] sequitur, conditio obligationibus adiiciatur, nihil ualeat stipulatio. & est impossibilis, cui natura resistit ut cēlum digito tangere [¶ ibi, Paulus] uide de testi. co. c. 2. super glo. ult. [¶ ibi, Filius] uide de senten. exc. si uerē, super glo. ult. [¶ ibi, §. 1.] Juide de pac. c. fin. super glo. 2. (¶ ibi, Eum qui) cuius calūm habes, in c. nuper. 6. ¶ Int. glo. 2. in fine] infra de diuor. c. ult. in gl. sed uide, in fi. 1. & 2. ubi de hoc, dic, ut inf. eo. c. uno, lib. 6. per quod, co. terminantur quādāni hic no. per Vincē. & Hostien. & Fran. Vercel. qui etiam hic tenuit, quod sponsalia nulla impediabant ūlūm cōtrahere in primo gradu, cum hic de fratre dicatur, & alibi de personis secundi gradus, uel ulterioris non habeat exp̄sum, q̄ impidiāt sponsalia, quā sunt nulla, alle. decr. cum apud, infra eo. led hoc ibi reprobatur. ¶ In gl. ult. ibi, pr̄dicandum] dic, ut no. 3. q. 2. quicunque.

## S V M M A R. I V M.

- 1 Inſtitū publica honestatis ex spōsaliis contractis cum consanguinea nascitur, & ex consensu, num. 2.  
 Mors inter casus annumeratur.  
 3 A uerbis legis, & eorum significacione non recedendum.  
 Autēticum pr̄sumit̄, quod est scriptum in quaibet materia, ner. item.  
 4 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 5.  
 Conditio impossibilis si adiiciatur obligationibus nihil ualeat stipulatio, & quando est impossibilis.  
 6 Additio glossarum.  
 Sponsalia nulla in quo gradu impediāt contrahere.

## C A P V T IV.

**D**audientiam. Casus. Ex spōsaliis, cōtrahit̄ cum consanguinea, oritur iustitia publica honestatis. Et duo facit, narrat factū quod decidendum cōmitrit. 2. ibi. Sed quoniam. Host. sic summat, illūcūm iuramentū pr̄statut̄, pr̄stans ip̄lū adimplere conatur, conatus reprobat̄, sed ex quo quid intendat ad titulum, non intelligis [Vellet] forte causa reconciliandæ pacis sīm Host. [Filiorum] puberum, & consentientium, inf. eo. ex literis. 2. Hostien. [Illi] forte primogenitus, & ex prima uxore ūscēpo [caju aliquo] morūs, uel alio. C. de usus. 1. pen-

**D**ellis. ap. de illis, & h. d. Si ip̄lūst̄ de futuro ante carnalem copulam se per lōgūm tempus absēntat, sponsa cum alio contrahere poterit. Communis diuilio. 2. ibi. Hoc tibi dicebat Hostien. uagabundi transferunt se, cū iurassent contrahere, mulieres reliet̄ ad alia uota se possunt transferre: sed si per ip̄fas stetit, de periuio debent p̄enitentiam agere [Dusturus] & lic fuerunt lo. And. super 4. Decr. A 3 spon-

# Io And. Comment.in Quartum Decret.

runt sponsalia de futuro [Processum] quia non interuenit copula, nec desponsatio de praesenti [Per iurio] hic manifeste patet, q̄ illa decr. præterea loquif de comparativa permissione: aliás quare iniūgeretur pœnitentia huic mulieri fīm. Iō. de dē. sed potuisset 2 per eam solam stetisse, & sic nō ob. [Per eas] hicterat olim duplex litera cum, non. & sine nō. & sic uariæ opinione antiquæ sunt sublatæ, quia vera litera sine, non. Goffr. [Steterit] si. ff. de contrahen. emp. Labeo scripsit, si mihi bibliothecam. Host. [Consumatum] id est contractū. ¶ Gl. 1. t̄ponit op̄i. quam reprobatur. ¶ Vlt. glo. obiicit, & soluit, & ponit tres casus, quibus soluū tur sponsalia de futuro. ¶ Ingl. 1. ibi. §. ex prouincia libertus uenire debet Romā ad præstādū operas dño, si patronus ut bonus paterfa. Romæ moretur, uel p̄ prouinciam proficiscitur: secus, si per orbem uagat: dies tamen in ueniendo pereunt patrono. ¶ Ingl. 1. in fin. ] quæ fīm canones uirum sequi tenetur. 13. q. 2. unaquæque. ¶ Ingl. 2. ibi. annos] spectabitur istud tempus legale, quando inter ipsos sponsos de certo tempore non conuenit; aliás illud seruabitur. ad hoc, infra de re. iu. contractus, lib. 6. cum suis concor. & qđ dicitur de triennio, uerum est, ubi nō inuenitur, uel si inuenitur, nulla necesitas eum excusat, uel expeditabitur, donec cesset necesitas, ff. de spon. s̄ape. & idem Goff. infra eo. in præsentia, nisi nimis protraheatur, & mulier nimis stimularetur, ubi forsitan ei posset perecclesiam subueniri, ar. de eo, qui co. con. ux. suæ, Iordanæ, de conuer. coniu. ex publico: secus in matrimonio de præsenti, ut lite non contes. quoniā, §. si uero, aliter: tamen & si per se contraheret, teneat matrimonium, & imponeretur sibi pœnitentia de fide mentita, infra c. penul. in fin. & infra sequitur. Host. & adde, quod dicam, infra eo. sicut, super gl. 3. ¶ Ingl. pl. ibi. fornicationis] certè multot magis hoc debet cōcedi, ubi ambo præsentes sunt, & unanimiter dissentunt, fīm Host. qui ex hoc reprehendit, quod ipse B. not. sup. c. 1. [¶ in fin.] alii. 4. no. 27. q. 2. §. sed cōcedatur, aliás incipit, ex his. adde alium, inf. eo. sicut, & 13. no. in summa, quarti libri, in prin. Dixit hic Tā. q̄ per ingressum religionis, & per secunda sponsalia de præsenti soluuntur ipso iure sponsalia de futuro, in aliis casib⁹ per iudicium ecclesiæ sunt soluenda, alleg. 33. q. 2. seculares. 35. q. 6. multorum.

## ANNOTATIONES

- a** ¶ Vnaquæque. Vide gl. quæ incipit, no, quod, & Io. And. super illa, infra de coniu. l. epro. & uide lo. And. in Specu. de dona. inter ui. & ux. S. fortius, uersi, sed nunquid.

**b** ¶ Sæpe. Facit, quod no. Io. And. super gl. de hoc, in prin. in c. quoniam, ut lit. non contest. de absentia clerici.

## S U M M A R Y M

- ¶ Responseum certam quis facere non cogitur in certam narratio-  
nem facienti.  
¶ Vis duplex, & ultra impedit baptismum, & quae matrimonium,  
num. 2.  
¶ Quae pueris sit grata.  
¶ Additio glossarum.

## C A P V T . VI.

**D**Emuliere. Pars huius de ma. eo  
tract.contra.inter.ec  
cie.de muliere. & dicebat Hosti. facienti  
† incertam narrationem non cogitur q̄s  
facere certam responsonem [Et uim] quia alia est ab  
soluta, & hæc impedit etiam baptismum.alia condi-  
tionalis,sic causatiua,& hæc nō impedit baptismū,  
de bap. maiores, sed causatiua probabilis impedit ma-

m.improbabilis uero non, inf. eo. ueniens,  
st. posuit Vin.& Abb. uersum, Vim licet ap-  
ta uis est ista puellis [Certum] sic, sup, de ele.  
2.c. scriptum. Hos. ¶ Ingl. 2. ibi, iuensis & in  
o. de simoniacæ [¶ ibi, vim, & vim] de mul-  
not supra quod me. causa, ad audientiam,  
casu excuset, eo. titu. Abbas.

S V M M A R I V M.

- 1 Matrimonium per obscurā, uel diuerjā linguae, uel iocosa, uel fūcta uerba si contrahatur, quid iuris, nu. 3.5. & 6.
  - 2 Sponsaliōrum nomine etiam de præsenti intelliguntur.
  - 3 Arbitraria iudici quæ hic.
  - 4 Circumstantijs docemur quid terminare, num. 3.
  - 3 In dubio ad intellectum quorum recurvendum in matrimonij, me me, 5.6.
  - 2 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 5.
  - Obligatio contrahitur omni lingua, modò intelligatur.
  - Confusus generaliter cogitur certificare.
  - Empio quando imperfecta.
  - 6 Additio glossarum,
  - Matrimonii quibus uerbis aut quod sine eis dicatur contractū.
  - Ambiguam promissionem quis cauere debet.
  - Per uerbum placet, quando contrahatur obligatio.

C A P V T      VIII.

**X** literis. Casius. Si alias apti ad matrimonium cōtrahendū, tractant per obscura uerba, cōēm illo-  
rum ueborū intellectū sequi tenentur. Di-  
cebat Host aliqui diuersarū linguarū simul contra-  
hūnt: sed se propter diuersi idiomata non intelligūt.  
Si personæ idoneæ ad hoc faciendum cōueniunt, co-  
gantur fīm cōēm intellectum accipere uerba, quæ  
proferūt. Cōis diuisio. 2. ibi, respondemus [Sponsalia]  
de futuro, uel de præsenti. Host. [Iudici] talia enim ar-  
bitraria sunt, ut no.inf.eo. præterea. Host. [Contractu-  
ri] ideſt ad matrimoniu[m] phendū uenturi. q.d. fīm Hos-  
considerādum esse hic, utrum fiat seriō, uel fictitiē,  
vel ludi causa, super quo remittit, ad sum.eo.titu.sub  
rubrica, de matrimonij, & qualiter cōtrahatur, uer.  
quid si aliter dicat, & sequentibus [Ad id faciendum] q.  
d. conuenerant ad matrimonium cōtrahendū, & in

**2** ecclesia solenniter publicandū. & sicut no. q̄ locus, tē  
pus, causa, & persona docēt talia terminari, de homi-  
sicut, 29. dist. c. 1. & 2. Hosti. [Aetate] sup. & qui nullo  
iure prohibeantur contrahere. Host. [Quo cognito] s. q̄  
idonei sint ad contrahendum, & ad hoc uenerint.  
**3** Host. [Intelligentiam] q. d. recurrendum est ad intelle-  
ctum illorum, qui præsentes fuerūt, informatum ex  
his, quæ agebantur, & ex qualitate contrahentium  
personarum, & sic communiter intelligebant, q̄ ta-  
les contraherent, puta quia hoc agebas, & fiebat co-  
ram sacerdote, & ibi gratanter subarrhatiōnem fece-  
runt, iudicabitur contra tales, infra eo. consultationi  
secundum Host. qui hoc dicit tenendum, licet alii di-  
cant inspiciendam intelligentiam iuxta idioma ter-  
ræ. alii iuxta uerba sacerdotis, uel iuxta quod uicini  
communiter intelligunt. Inno. dixit [Intelligentiam] et

a ex iure sibi appropriata<sup>4</sup>, non solum quam portat ex uerbi proprietate. Intellexit enim hanc descr. quādo aliqui intendebant contrahere sponsalia, & non intelligebant sponsaliorum effectum credendo idem sponsalia, & matrimonium, uel quia nō credebāt p sponsalia se ligatos, qui cum aliis contraherent, uel alia huiusmodi, & sic sunt tres lecturæ, ut exprimebat Franc. de simplice, qui non capiebat effectum uerborum, uel de illo, qui non discernebat matrimonium a sponsalibus, uel cuncti erat linguarum di-

## Desponsalibus, & matrimonijis

uersitas [Cogatur] per ecclesiam.inf. eo.ueniens. i. & ex parte [Repte] q. non peruersè, uel cauillose interp

- tantibus, de deci. ad audientiam, de priuile. in his. ¶ Pe  
nultima & gl. distinguit, an actor tantum, an reus, an ut-  
terque committant dolum. secundò arguit non rece-  
dendum &c. alleg. 6. iura, & duo allec. in contrariuim.  
¶ Vlti. glo. de ambiguitate uerborū distinguist, & sub-  
distinguit. ponit primo duo membra. & primum sub-  
diuidit in duo. secundum in tria, & illorum tertium  
iterum in duo. ¶ In t. 4. gl. §. ibi. l. 1. *infine*] siue Græco',  
siue Hebraico sermone quis loquatur, contrahitur  
obligatio, dummodo alter alterius linguam intelli-  
gat, siue per se, siue per uerum interpretem. ¶ In glo.  
pe. ibi, prospexit] Juide de feriis. c. 2. super 1. glo. [¶ ibi, cum  
quidam] Juide de cler. ex. mi. latores, super glo. pe. ¶ In gl.  
ulti. ibi, inter stipulantem. §. 1.] Juide de iudi. c. 1. super gl. 2.  
[¶ ibi, certum] Confessus se debere corpus, Stichū, uel  
fundum, cogitur certificare [¶ ibi, §. nihil] Juide de rest.  
spo. cum ad sedem, super glo. 2. [¶ ibi, in uenditionibus]  
in uenditionibus utriusq; consensus necessarius est:  
sed si in uenditione dissentiant in precio, uel corpo-  
re, imperfecta est emptio [¶ ibi, de re, in. quoties 2.] vide de  
consue. cū olim, super ult. gl. [¶ ibi, de uer. ob. quoties 2.]  
uide de priuile. in his, super ult. glo. [¶ ibi, eum qui calen-  
dis] Juide de dolo. c. 2. super 2. glo. [¶ ibi, ueteribus] uide  
de priuile. quia circa, super ult. glo. [¶ ibi, quidquid] uide  
de causa possel. cum ecclesia, super glo. hoc sumptū.  
6. ¶ In t. glo. 1. in fi.] huic glo. contradicit finis quartæ glo.  
quæ fuit additio. ¶ In glo. 1. dicat non intellexisse] uel ad li-  
teram non intellexit dictū, siue uerbum, uel linguam  
intellexit tamen factū, consensum, & nutum, & nutu  
matrimonium contrahitur. Quid enim refert, utrum  
mutus sit, uel si lingua eius non intelligatur? nihil, ar-  
supra de trāfia. inter corporalia, uer. sicut iuxta, & 43.  
di. si rector. unde, si sponsus ponit anulum dicerido,  
uerba in teutonico, & sponsa parat manum, & recipit  
non contradicendo, sed annuendo, & si uerba omni-  
no deficiant, dicitur consentire, ut hic patet aperte;  
b. ¶ In Hosti. [¶ ibi. l. 1. in fi.] ibi dicitur. q̄ stipulatio con-  
trahitur per interpretem. ad idē insti. eo. ti. §. vtrum. sic  
& fidei usio. ff. de fidei. l. Græcè. & tutela sic datur. C.  
de testa. tu. l. fi. & sententia sic fertur. C. de sen. & inter.  
audi. iudices. Hosti. [¶ in fi.] Idixit Goff in svon. duo li-

nat, ft. iudi. iolui. l. iudicatum iolui, i. e. olenium de præ-  
senti, ff. de sup. lega. l. Labeo, & supra de succes. ab inte.  
c. f. i. §. 1. quod patet, fm eum in interrogationibus, &  
responsionibus, quæ fiunt à consecratore, & cōsecre-  
do in episcopum, ut patet, in lib. pontificali, quem al-  
legare licet, supra de seruis non or. consuluit, ubi to-  
ties interrogat consecrator, Vis &c. & consecrandus  
semper respondebat, Volo, & nō plus. per quæ verba de  
præsenti ad ea, quæ respondebat, & ad spirituale matri-  
monium intelligitur obligari, nec ob. secūdum eum,  
C. de contrahen. emp. in uendendis: quia illud uerum  
est, quando in uoluntate tantum alterius contrahen-  
tium confertur conditio, vt ita demum sit res empta,  
si ei placuerit. hic enim non cogitur talem cōtractū  
seruare, nisi uelit, ff. de ac. & obli. sub hac conditione,  
uel quando pretium arbitrio suo committitur, ff. de  
contrahen. emp. hæc uenditio, & l. quod sepe. §. 1. sed  
ex quo de certa re & certo pretio semel consenserunt  
pure, perfectus est contractus, insti. de cōtrahen. emp.  
in prin. & §. precium, & §. cum autem, & §. emprio, ff.  
de uer. obli. si stipulor. §. in locando. mihi uiderentur  
ponderanda uerba, quando dicit. Placet mihi despon-  
sare, uel contrahere. uideretur uerum, quod dixit Pe.  
sicut de uerbis, uolo eligere, no. ff. de leg. t. l. s. & uide  
quod no. in præ. l. in uendentis, in gl. 1. & quod ibi di-  
cit Cy. post Pe. nisi communiter in loco illa uerba a-  
liam interpretationem reciperent. sed cum dixit, Pla-  
cet habere, uidetur, q̄ hoc plus importet per prædict:  
decre. ex parte, & facit, quod dicam, secundum Vinc.  
infra c. penul. ¶ In gl. pen. ibi, no. ] quod idem not. 22. q. 5.  
si ergo. 2. [¶ ibi, §. item] alias est, uer. sub. §. si ergo. 1. [¶ ibi,  
Vterque] uel neuter [¶ ibi, intelligentia] & c propter e:  
ubi de hoc, & 22. q. 5. humana [¶ in fine] in lege, disiū-  
cta, ponitur pro coniuncta. in canonе plura uerba u-  
dentur. & ibi, unde prouenit ex culpa, inde gratia. Ita  
ibi sanctificatum est cœlum, quæ per glossas exponi-  
tur, sed dic, ut in remis. quas proximò dedi. ¶ In glo. ul-  
ibi, exordium] de hoc, supra de restit. spo. cum ad sedem  
[¶ ibi, de Syracusana] & infra de re. iu. inspicimus, lib. 6.  
[¶ ibi, Vteribus] & ibi de hoc [¶ in fine] & infra de reg-  
iuris, contrarium, lib. 6. ubi plenius de hoc.

## ANNOTATIONE

- a **¶** Appropriatam. Vide lo. And. supra de rescr. causam, quæ super glo. 2. & Bar. in l. omnes populi, versi. 6. quæ ro. ff. de iusti. & iur. b **¶** Secundum Host. Facto ergo contrahitur matrimonium absque uebis, cuius contrarium sentit glo. 1. in c. fin. infra titu. 1. quæ ibi reprobat, loan. And. post Holtien. ibi vide. aliter loquitur, in eo tuz. & ibi uide in glo. sic & matrimonium.

S U M M A R I V N

- I** Sponsalia etiam de futuro inducunt impedimentum iustitia publicae honestatis iuris cap.

C A P Y T . V I I

cum; scilicet uit interrogatus respôder, quod placet sibi habere talem in uxore, & eodem modo mulier respondet interrogata, quod placet sibi habere talem in virum. de his verbis dubitatur, an sapient consenserunt de praesenti, an sponsalia de futuro, & ideo ad communem uerborum intelligentiam recurretur. **S**icut Pet. haec uerba non sapiunt matrimonium: quia etiim dico, placet mihi habere talem in coniuge, haec placentia, uel uoluntas manet in suis terminis, sicut aliud, cum mihi placet uendere tibi librum: aliud curriendo. sic ergo **S**icut eum aliud sit contrahere, aliud quod placet contrahere. sed Hostien. infra eodem,

**Ponsam** Breue est. & dict sponsam  
etiam de futuro, quod patet secundum Pet. quia dixit, maxime, si es proxima nubili ætati<sup>9</sup>, ergo sponsa de praesenti esse non poterat. Fortius autem hoc haberet locum in sponsa de praesenti. Dicit tamen q[uod] quam plures, hoc non aduententes contrahunt cum sponsis suorum consanguineorum de futuro[ Maxime] olim et agil proxima, & multo magis si transcendit ætatem possibilem consanguineorum usq[ue] ad quartum gradum. Goffi de consanguinitate & affini, non debet.

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

S P M M A R I V M .

- 1 Matrimonium contrahitur, si vir & mulier sibi promittunt, quod ab eo tempore se habebunt pro coniugibus, & quibus alijs uerbis contrahatur, & n. 3.
- 2 Testes rogare non est necessarium in matrimonio contractu.
- 3 An presumantur rogati,
- 4 Verba accipiuntur interpretationem ab adiectis uerbis, ut etiam futuri temporis pro praesenti intelligentur.
- 5 In uerbis non est nisi etiam in matrimonio, & quando.
- 6 Pro matrimonio iudicatur in dubio, cir. fin.
- 7 Copulae carnalis effectus sponsali, quis.
- 8 Fornicatio duplex, & adaequatur, & quo casu hic, Fornicarium coniux recipere non tenetur.

## C A P V T IX.

- X parte.** C. Si vir & mulier sibi præmittunt, quod ab eo tempore se habebunt pro legitimis coniugibus, inter eos matrimonium est factum. & dividitur in duas partes, in prima ponit casum narratum, in secunda distinctionem committit. 2. ibi, Quia igitur, & secunda subdividitur, in prima ponit distinctionis causam usque ibi, Mandamus. Dicebat Hosti, iurauit quod mulierem decatero pro coniuge teneret, & ei fidem sic ut uxori seruaret, remittit eadem, quia penitus distinxerat, ut ipsam maritali affectione pertrahet. [Præstiter] pre-sentibus ad hoc vocatis, vt patet in an, & dicebat Ala, non esse necesse in hoc casu adhiberi testes rogatos, cum ius hoc non exprimat alle. 4. q. 3. ad fi. de hoc. 3. q. 9. si de bītū al. §. de his, & 30. q. 5. nrates, & de hoc in spe. de teste. §. 1. pe. colum, uer. itē, quod non fuit. & an praesumantur 3. trogati, ibi non in uer. se. [tempore] quo præstitit iuramentum. Host. [pro coniuge teneret] uidebatur cōtra, quia non interuenerant uerba cōsueta, Accipio te & c. inf. c. pe. de spon. dulicet. sed contrariū est, quia non est uis in uerbis, ex quo de mente & consenu constat, sup. cod. ex literis. j. c. tu. quid si dicat, Promitto tibi, quod ducam te in uxorem, & decatero tenebo te in uxorem. deinde cotrahit cū secunda, per verba de præsentis, cui adhæredit. Gof. secunda, quod dico per uerba præcedētia clausulā decatero, quæ cū sint futuri tēporis, sunt extensiva, & traditū habet. ff. de verbo. ob. si quis ita stipulatus Stichū, aut Pamphilū, ff. ad Tertul. filij. intelligatur igitur illa clausula secundum significationem a præcedentis ff. de uer. ob. Titia. §. 1. secus, quādo similiiter dicit, ab hoc tēpore & c. quia tunc eadē uerba futuri temporis sequentia intelligentur secundum significationem præcedentium, quæ sapiunt significationem præsentis, maxime quia addit, & fidem seruabo ut uxori, sic ergo sit uis in uerbis, quæ debent aliiquid operari, de priuili, si papa, li. 6. vnde dixit lo. de iure, quemadmodū, in prin. quod uerbum, tenebo, adiectum sponsalibus sapit tēpū futurū, de condīt. appo. super eo. adiectum dictione præsentis temporis præsens designat, ut si. di. Semper habeo te & c. Si vero dicit, Promitto, quod semper prouidebo tibi tanquam uxori, & illa idem responderet, nisi aliud protestetur, si car. aptiad matrimonium cōtrahendū, & ad hoc ueniant pro matrimonio iudicabo, ar. supra eo. ex literis, infra quinque pos. uidetur, & supra de iure, quē admodum, in prin. & idem, si dicat, Promitto, quod non dimittam te pro meliori, uel peiori, nā in talibus & similibus dubiis pro matrimonio iudicamus, de testi, licet, 2. de sen. & re iudi. c. Ho. & qdā alla hic norauit, quia dixi. c. ex literis super. 4. gl. [seruare] de hac forma, Promitto, quod nunquam habeo alla uxorem nisi te, plene in spe. c. in prin. & inde quod no. ff. si quis cau. si cū, in fin. [Habitu] repete, ab eo tēpore. Go. sed si-

- 4 ne hoc poterat scena duci, sūm Hosti, quia intelligitur rep. etiū. ad hoc. C. de contrahen. stip. l. i. [Reliquit] qdā non licuit, ut sequitur. & dic dereligt t̄ ante carnale cō-pulā alias nō esset dubitatio [Fornicationis] carnalis. 32, q. 9. dixit, uel spūialis. 28. q. 1. idolatria, Gof. & hic ponit Fran. quod no. Io. 32. q. 7. omnes canones, in glo. vñ. q. [Reconciliare] non nimis frequenter, quod dic ut no. j. de adul. si vir. Host. [Redeat] quia uxor hoc petebat, ipsa. n. eum recipere non tenerur. 32. q. 1. de benedicto, & infra de diuor. significasti. Ala. ¶ Gl. t̄ 1. quererit, all. negatiū, remittit, & duas opiniones ponit. ¶ In 1. t̄ gl. ibi tantum] Abb. uoluit intelligere, quod minus habeat qdā. gl. quām textus, qdā in textu fuerat dicta duo, gl. querit, cū dictū est alterū tantum [¶ ibi, dixit lo.] Ala. Vin. Phi. G. hic & in sum. de clande. despon. §. sed quererit, & Innocen. & Hostien. & Pe. Accur. ff. de regu. iu. l. in omnibus i. [¶ ibi, Hug.] & Lau. & Pe. 4. sententiarum. 28. distin. iuxta prin.

## A N N O T A T I O N E S .

- 1 Tertia. Vide Bar. in 1. si ita stipularū. §. Chrygonus, ff. eo. citu. & ibi remittit de materia ad diuersa loca.
- 2 Matrimonium contrahere qui iurauit, cogitur & quomodo contra-here, nisi in casu, & quo, & n. 3. & 12.
- 3 Iuramentum patris non ligat filios,
- 4 Impuberes etiam eo ligantur.
- 5 Omne licitum seruari debet.
- 6 An sit licitum, si dubitetur, ei quis auctoritate propria non debet contrauenire.
- 7 Si non obseruatur, incurritur infamia.
- 8 Sponsalia quibus casibus soluantur, & quando transant in matrimonium, nu. 8. 9. 10. & 11.
- 9 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.
- 10 Stipulatio, per te non fieri, quid significet.
- 11 Arctatio quem obligat alia non obligatum. §. in 2. glo.
- 12 Ex generali promissione obligor ad quod nolo ex promissis, uide nu. 8. 9. & 10.
- 13 Additio glossarum, & n. in inferioribus.
- 14 In uxorem ducere iuratus unam de filiabus Titij, postea dormiuit cem una earum an præcisē debeat eam ducere compelli.
- 15 Quid si unam de omnibus mulieribus mundi, uel loci.
- 16 Quid si ostensis. i. c. sororibus, uel de eadem parentela usque ad quartum gradum sibi inuicem attinentibus, & respondent ipsa simili, placet & c.
- 17 Electio facta unius de generaliter iuratis aut promissis an uidea per eius uolum, & exempla hic, & supranu. 7. 8. & 9.
- 18 Vxorem iuratus absentem inciamqueducere, ipsa certificata & ratificata sponsalia tenent.
- 19 Matrimonium presumptum quod, & supranu. 8. 9. 10.

## C A P V T X.

- X literis.** C. Is t̄ qui iurauit contra-here, si non sub est impe-dimentum, per cēsū ecclesiasticā ſhere cōpelletur, & duo facit ponit casum iuratu. Icd o. distinctionē cōmittit. 2. ibi, Quia igitur summat Host. sic. iurāt parentes, & filii impuberes filios hincia-de matrimonialiter copulare. unus filius cōtārēt p̄. priuū iuramentū ad alia nota migrare: sed dioecesanū ipsum ad seruandū iuramentū vult coercere. cōmen-datur uoluntas diocesanī, quia nō est tutū alicui ē suū iuramentū uenire. Zos filios, & filias Host. [Compul-sarent] olim stat. in texu, Spe pacis inter eos reconcilia-de, unde, cū induceretur hac deca, ad probandum, & sponsus de futuro præcisē compelletur contrarie-matrimonium. T. & sequaces dicebant hoc capa-concilianda pacis fuisse statutum. Gof. [Quam sly] nō enim

## De sponsalibus, & matrimonio.

5

- 2 enim patris iuramentum ligabat filios, & facit ad ea, quæ dixi, de iure, ueritatis, super ult. gl. [G.] Junus filius [Consentiente] ex ho. nestate, non necessitate. 17. q. 2. sufficiat. Goff. Ala. [Patre] ipsius G. [Iurauit] & non cō-tradixit. Idueniente etate: quia tunc non fuisset com-pulsus, sed omnino absolitus, & sic solue infinita cō-traria, infra titu. 1. accessit, & 6. capitula sequentia. sūm quosdam. Tu dic contra, nai n. si adueniente puber-tate contradixisset, coactus fuisset propter iuramen-tum, ut sup. de iure, si uero, & infra eo. c. Host. [Adim-peler] ipse forsan appellauit, & ista litera fuerunt apo-stoli. uel forte fuerunt cōsultiuas [Periculorum] quia om-ne iuramentum sicut licitum seruari debet, supra, de ciu-re, si uero etiam si dubitetur, an si licitum, non debet quis propria auctoritate conuenire, de elec̄t. uenerabilem. §. pen. Host. [Venire] cum ex hoc incurrat quis perpetuam infamiam, de testi. testimonium. Host. [Si non acquieruerit] sic, supra de uita, & l. vone. cleri. monaste-ria. Host. [Rationabilis causa] casus, propter quos soluun-tur sponsalia de futuro, not. hic Host. ponens uersus, Crimen, dissensus, fuga, tempus, & ordo, secūda, mor-bus, & affinis, uox publica, cūq; reclamat quodlibet istorum, sponsalia soluit eorum, scito, quod ex causa censuram stringimus ipsam. & ponit concor. circa, qdā non insto. uide in summuila, quarti libri, in prin. [Mari-tali] sicut, supra eo. ex parte, in fi. ¶ Glo. 1. alleg. junam concor. obiicit, & soluit. 2. glo. primō obiicit, & soluit, secundō querit, alle. pro, & contra, ponit op. quam re probat, reprobationem impugnat, impugnatiōnē respondet. ¶ Pen. gl. signat cōtrarium, dupliciter soluit, utraq; solutionem impugnat, & in fine ponit tertia solutionem, iterum soluit, & obiicit. ¶ 1. glo. ibi, Mar-cellus] hanc & sequen. uideamus. uide de iuram. cal. in pertractandis, super 4. glo. [Et ibi, nulla stipulation] secun-da stipulatio, per te non fieri, non significat, nil te fa-ceturum, quo minus facere possis, sed curaturum, ut facere possis. ¶ 1. glo. 2. ibi, emptio] cum emi Stichum, aut Pamphilum, in potestate est uendoris, quem da-re uelit: sed uno mortuo, qui superest, dandus est [¶ ibi, Stichum, aut Pamphilum] uide de rescri. intercateras, super 3. glo. [¶ ibi, §. ult.] alia pen, qui promisit susterere, si prohibitus tempestate, uel ui fluminis nō uenit, ex-cusat, nisi se arctauebit [¶ ibi, Generali] uide, de renū. post translationem, super 1. gl. [¶ ibi, §. quæsum] uide de offi. ord. si sacerdos, super glo. 2. [¶ ibi, quoties] uide, de iure patro. c. 1. super 1. glo. [¶ ibi, duo sunt Titij] uide, de offi. dele. quoniam Abbas, in 3. glo. & super ea, uide, §. quoties qui sequtui [¶ ibi, cum ex pluribus] uide, de offi. or. si sacerdos, in gl. pen. ¶ 1. glo. 1. ibi, bona fide] unde, si per eos non stat, non sunt periuri, nec deberetur pena promissa sūm Vinc. infra eo. Gemma, & no. inf. c. sicut, in glo. 1. [¶ ibi, §. in fine] idem no. 30. q. 2. c. uno, & de hoc, 6.2. dist. fibi, domino, in ult. glo. & 9.1. dist. c. 1. ¶ 1. glo. 2. ibi, quidam] hoc teneat Vinc. & Phi. qui dicunt eum precisiō non compellendum, & poenitentiam sibi pre-cisiō debere imponi de periurio, quia per eum stat, ar-gum. supra eo. de illis [¶ ibi, quad debet] & idem Lau. & Goff. & Host. dicens, quid debet compelli, ut de nolē-tibus sicut uolentes. Bar. Brix. in questione, Quidam propter pacem domini. 29. dicit, quod cōtraxisse uidetur, sub condīt. scilicet quam prius elegero, unde elegit, & sic dicit dixisse. T. [¶ ibi, Non debuit] & ob hoc dicimus quod licet cum alia cotrahit, Inno. dixit Hostien. quod incertudo ab initio declarata est ex postfacto, sicut alia sponsalia cotrahit ab initio conditionalia, & incerta, per carnis copulam, sicut pura, de condīt. appo. de illis, & c. super eo, & cap. per tuas. Item cum iurauerit ducere unam, nec possit ducere nisi ista, cer-tè tenetur deo reddere suum iuramentum, & sūm hoc uidetur Host. concordare, op. glo. infra posita, & est uerum, qdā ex uis sponsalitorum incertoru nulla est obli-gatio: quia si diceres ista incerta esse sponsalia, seque-retur, qdā quilibet ex filiabus Titii fuisset simul spon-sa, & sic nullam earum habere posset in uxorem pro-pter publicam honestatem, infra eo. c. uno, in prin. li. 6. cum etiam sponsalia debeant ex utriusq; parte con-sistere. Dicibus autem Host. qdā si quis iuraret in uxorem duccere unam de omnibus mulieribus mūdi, uel loci, aliquam cognoscendo non uidetur illam elegi-se: quia potest aliam eligere. nec deicerat, immo iuramē-tum obseruat cum alia contrahendo, licet aequius fa-ceret, si cum illa contraheret, licet nō tūtius propter biganiā sūm eum. de hoc, de cleri. con. sc. i. Quāx-9

10 rīt ipse, quid si ostensis. 10. sororibus, uel de eadē pa-rentela, usque ad quartum gradum sibi inuicem atti-nentibus, dicat quis, iuro, qdā ducam unam in uxorem ex vobis, & ipse simul respondent, placet: uel simul iu-rant, qdā illa, quam eligeret, secura cōtraheret, demuni-cia cognoscit unam, nunquid illa erit uxor? non uidetur propter publicā honestatē iustitiam, sed non est verū sūm eum, quia cum neutra earum fuerunt specialisti sponsalia contracta, sed cum illa, quam eligeret, & ipse elegit, & ideō cognoscendo firmantur in ipsa spon-salia, arg. sup. de offi. delega. ex parte 1. & nihilominus simul & semel inducitur matrimonium presumpū: quia ipso facto consensū p̄. cōsumptū, arg. ff. de legi-bus, de quibus, sup. de appell. dilecti, & c. ut nostrū dixit autem hanc quæstionem fatis solutā per ea, quæ leguntur, & no. infra de diuor. gaudemus. §. quia vero pagani, & §. qui autem, & uide quod ibi dicam, in gl. patet ergo, si autem quis iurat abſentem, & inciam ducere, ipsa certificata & ratificante tenent sponsalia, sūm eum, & si post talem ratificationē ipsam cognoscit, matrimonium est p̄. cōsumptū, supra de con-uere, coniu. ex parte, de inreiu. si uero, sūm Host. [¶ ibi, Propter iuramentum] si, quod non in, infra titu. proximo, de illis. in ult. glo. ¶ 1. glo. arg. contra, ibi, iuramentum seruere] jude-de ecclēsia mōnebit eum, ut cōtrahat, prout iurauit, qdā si non faciat, excommunicabit eum [¶ ibi, prohibe-re] unde interdum punit uoluntatem. 27. dist. nouen-tibus. Lau. Phi. [¶ ibi, hoc quidem ius commune] idē lo. 27. q. 2. §. sed concedatur, alia incipit, ex his [¶ in fine] unde dicebat Hug. qdā ecclēsia compelle per excommu-nicationem: sed si uidetur se non proficere, absoluēt,

- 2 In ult. glo. ibi uide gl. no. & practicam, quomodo quis iurat per alium, & ad materiam, uide Bar. in 1. stipu. sta, in prin. & iu. l. quo-ties, ff. de uerb. obliga.

S P M M A R I V M .

- 1 Vxorem filio pater, & alius quinis alienam, quam detinet, cogit ut refutare, & qualiter, num. 2.
- 2 Vxor non uenit in iudicium communī diuidū, nec potest auferri.
- 3 Ad ecclēsiam pro quibus principaliter, & pro quibus secundariō recurratur.
- 4 Inter patrem, & filium is esse non potest, exceptiū causa matr-italiorum, num. 7. & 8.
- 5 Provincia qui locus appellatur, uel eius appellatione continetur, quibus modis accipiatur.
- 6 Ad archiepiscopum recurrendum, quando tangit delictum prouinciam.
- 7 Interdictis diuinis officijs, qua excipiuntur, differt ab interdicto terra, num. 9.
- 8 An ea pendente celebrantes sicut irregulares, ibid.
- 9 Eorum appellatione que comprehendatur.
- 10 P̄. cōnitentiē no. mē trahitur etiam ad uiatum, in si, nulli denegāda.
- 9 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7.
- 10 Prohibitus ad tempus, eo lapso rem prohibita p̄. cōserere. §. 1. Infa-

# Io And. Comment.in Quartum Decret.

*In fama non cessat, licet tempus damnationis desferit.*  
 1. *Additio glossarum.*  
*De actione non curandum.*  
*Si contra uxorem possessorum intentur, quod iuris.*

## C A P V T I.

**N**on est. Competit t pater per censuram ecclesiasticam restituere filio uxorem eius, quā detinet. & narrat casum, cui secundō prouidet ibi, Nos itaque, primo per nominationem, secundō per poēnam, ibi, & s. dicit Hosti. q̄ huius pars, supra de regu, non est uobis, quod est falso. Illa enim prælatis Galliæ dirigitur, & incipit. Non est uobis dubium, & summabat sibi ipse Hosti. Si pater uxorem filii detineat, monendum est, ut marito ipsam restituat, cuius terra interdictus, si nō acquiescat [Rex] Henricus pater regum Henrici iuuenies, & primogeniti, cum quo habuit magnam discordiam, Ricardi, & Ioannis, & Comitis Gaufridi. Ho. [Iustum] quia sibi inuicem alli gati sunt, & cōuer. cōiu. Apostolical [Vxores] cogit igi tur t per ecclesiā, si uxorem alterius abstulit, cā restituere, nec uenit vxor in iudicium communī diu dendo. C. communia utriusque iudi. possessorum, ff. de ædil. edic. plerumque, nec cogitur uxor responde re pro marito, nec ecōuerso. C. ne uxor pro ma. audet, & si omnino, & no. quod ī causa matrimoniali recur ritur ad ecclesiā, & in omni ciuili secundario, & ad ultimum, quando. si uexel secularis est negligens, de foro compe. ex transmissa, secundum Vin. qui etiam dixit, q̄ dato q̄ inimicus sit talis, qui bona posuit auferre, non poterit (Ego) uxores filiorū (Restituendas) matris suis, & filiis regis. Sed contra ff. de iudi. le. lis nullā: quia, ut tibi dicit, inter patrem, & filium nulla lis esse potest, imò nec inter filium fami. & alium, nisi patre auctore. C. de bonis, qualib. cum oporteat, & l. cum non solū. So. casus ille specialis contra regulam illā, & est ratio specialitatis periculum animarū, & fauor matrimonij, & auctoritas ipsius. i. dei, contra quem nulla lex ualere potest, de consue. ca. fi. de ma. & obe. cum inferior. Hosti. (Terminus) à nobis iam statutum, uel à nobis statutum, & per h. d. Hosti. arguendum ad ea, quā no. de elec. cum ecclesia (Proniciarum) cum hic t loquatur nedum archiepiscopis, sed etiā ep̄is, & alijs prælati, uide, q̄ quilibet diçēsis, & quodlibet territoriū, siue distinctus largē pōt, p̄nacia appellari, & quod legitur. Cubi de criminē agi oportet, qua in a prouincia, exponi debet. i. districtu, uel territorio, ar ff. de iu. om. iudi. l. fi. ff. de uer. sig. pupillus. S. territoriū, de materia ista not. copiosis in summa de iu. om. iudi. S. quibus ex causis, uer. irem ratione delicti, & de feudi s. apud quem, uer. in quo autem loco, & se. uel po test dici, q̄ hoc nomen prouinciarū respicit archiepi scopos tm. quia q̄n delictū rāgit p̄uincia, est ad archiepiscopum recurrendum. S. de iust. c. 3. Hosti. (Donec ibi fuerit) concor. clesim. de poenit. si quis suadente, uer. terra quoq; (baptisma) & chrisma t de sen. exc. respon. Inno. dixit etiam ipse Inno. quod matrimonium fieri potest apud interdictos, quia & apud excommuni catos, de eo, qui du. in ma. significati. Hosti. tamen putat, q̄ solemnitates suspenderunt, de si. pres. capellanus. de ordine dixit Inno. q̄ laici de loco interdicto non possunt ad ordines promoueri, sed qui clerici erant, cum non sint interdicti, ad alios ordines portarent, p̄ moueri (Parvulorum) & adulorum de sent. exc. quoniam, li. 6. Boa. hic contra Penitentia, per quod comprehendit viaticum (Mortuum) & viuorum, quoniam nulli denegāda est poenitentia, de p̄o. & rem. quod quidam, de p̄o. d. vlt. c. ult. Tan. Hosti. & Vincē.

falsum dicentes prophetauerunt ius nouum, de sent. exe. c. ult. li. 6. ¶ Glo. i. t respon. per quæst. quo iure &c. soluit distinguendo. ¶ Gl. 3. arguit à contrario alleg. duo iura, & unā. l. in contrarium. secūdo querit, & sōl uit. ¶ In t glo. i. ibi, imo per interdictum de uxore exhibenda conuenit maritus etiam patrem, qui illam habet in potestate, & idem. l. s. si adinstar [¶ ibi, si in ui ta] si maritus vxorē, quæ p̄ parents inuita tenetur, re petit, iudex exhibita muliere, & ipsius voto quæsto prouidet marito. ¶ In gl. 3. ibi, imperator] prohibitus postulare quinquennio, post quinquennium, liceit postulat. ¶ ibi, & si fuerit quidē de rapto, in archiepisco patu, super. 3. glo. [¶ ibi, ad tempus] danāti ad tempus ad opus publicum etiam post tempus sunt infames.

3. In gl. i. in s. de ho. suprade conuer. infide. ca. ulti. in gl. dixit Hosti. siue detineatur volens, siue inuita, petetur, quia uxor, nec de actione curemus, de iudi. dilect. si possessorum intentetur, uide quod plene dixi, de re sti. spo. ex parte, in glo. q. d. uide etiam, quod scripsi in specul. qui si. s. legit. super uestis. competit etiam. ¶ In glo. ergo, ibi, ad tempus] ibi dieitur, quod in sūf. dixi, sed non ob. quia ciuitatem recuperat, ut ibi [¶ ibi, de absolutione] de hoc, inf. de ma. contrac. c. ulti. [¶ ibi, cele brabunt] quia nō est t terra interdicta, sed organa suspenſa ad tempus. tamen irregulares fiunt, qui ibi celebrant. Inn. contrarium notauit, de offi. ordi. irrefragabili, & de ap. dilectis. uide quod dicam de offi. ordi. si canonici, super. 4. glo. lib. 6. [¶ ibi, non nisi] Idem hic Gof. sed dic hodie, ut infra de sen. ex. c. ult. li. 6. ¶ In glo. ista duo, ibi, §. sed notandum] alias est uer. sub. §. si ergo [¶ ibi, de hoc] & ea. quæstione, si fuerit ¶ ibi, ab heretico jalij contrā in poenitentia secundum Phi. ne forte nos in desperationem inducant, arg. de p̄. distin. 6. capitulo primo, uer. iudex. de hoc de p̄. distin. 1. his potestatis & 22. distin. §. uerum, capitulo ad h̄ec.

## A N N O T A T I O N E S.

- a. ¶ Provincia. ibi uide doc. & glo. & docto. in l. fi. C. de præscrip. 10. tempo. & Barto. in extrauag. quoniam super, uer. Lombardia. b. ¶ Promoueri. Vide. c. si sententiæ, de senten. excom. libro. 6. & ibi Inno. And. & gloss. quæ incipit, aliud, & Inno. Cal. in tractatu suo q. 139. & secundum illa istud intelligitur.

## S V M M A R I V M.

1. Matrimonium contrahendum dicto unius impeditur, & quando, & in dubio quid, nu. 3. 4.  
 2. Publicē, & palz qui ueretur dicere, quod in aure locutus est, suspe catus est habendus.  
 3. Argumentum a contrario an hic locum habeat.  
 5. Epilogus, & additio glossarum, nu. 6.  
 Fama plus habet hic, quam testimonium.  
 Turpitudinem suam auditur allegans in matrimoniali.

## C A P V T V.

**R**aterea. Casus. Dicunt t vnius asse rentis impedimentum contrahendū, si non interuenit iuramentum. Diuisione non eger. [A uro] cum quo contraxit per uerba de futuro, Inno. [Impetratur] ut eogatur matrimonium consummate. Inno. alias repetitur [Consanguineus] intra quartum gradum [Publicē] dicit t Ber. ad Euge. li. 3. hanc tibi ge neralē constituas regulam, ut omnem qui palā ue retur dicere, qđ in aure locutus est, suspectū habeas. exponit Hosti. hoc i. communiter, & coram multis. tamen publicē hoc facit, q̄a corā iudice, & q̄a paratus est iurare, alias nudo dicto non staretur, de coha. cle. tua. 3. Hosti. [nisi iuramentum] fecus ergo, si iurasset secunda glo. & Inno. dixit Hosti, q̄ alij supplent, maximē cum

tunc

# De sponsalibus, & matrimonij.

tū etiam eadem ratio remaneat: quia, si uerum est, quod afferit, in perpetuū nō erit uxor. nec ad secundā uota deficiēte plena probatione poterunt cōuolare, & sic cōtinget deterius, de quo sequitur, quod ergo nūtuperati potest & c. de seruis non ord. c. i. sed quia hoc posset fieri in fraudē, ut matrimonij impedirerur, de clan. despō. cum inhibitio, per quam 4. patet per dictum unius matrimonij impediri consiluit iudici, & consideret qualitatem personæ testi ficatis, & an ubi alij displiceat matrimonij. uel nō & utrū sit uis personalis, uel grauis, & alias circūstantias occurrentes, & secundū hoc aut prohibet matrimonij fieri, aut cōcedat, ar. j. co. cum in tua. de jure, c. fi. & infra ti. 1. attestations, sed quicunq; sit ille, cōsulit, & trahat mulierem ad partem, & uideat, quid confitebitur, & si dicat se virginem, faciat eam inspici, & si reperiatur uirgo, planū est illius testimoniū falso. uideat tamē, q̄ matrona sint peritæ, & diligenter inquirant. Juranūt autem non impedit, si iudici uidetur, q̄ uerū sit testimoniū de impedimento propter tacitam conditionem, & au toritatē papaz exceptam. ¶ Prima t gl. respon. per quæstionem, an publicē cōfiteri creditur, & soluit, q̄ non duplicit de causa. ¶ In t glo. 2. ibi, de illo] unde dicebat Gof. no. q̄ tenue ar. impedit cōtrahendum, ve hemens suspicio dirimi cōtrahendum. 12. q. 1. dixit [¶ ibi, interuenisset] Idem, si interuenisset quod ad famam, quæ impedit cōtrahendum, & in hoc habet plus fama, quam testimonium, secundū Tan. Phi. & Goff. & ipse Ber. idem dicit in decr. super eo, de consan. & aff. Ifserius alle. [¶ in fi.] & de hoc propter periculū animæ. Innocen. & Holtien. scilicet quod auditur al legans turpitudinem suam.

## A N N O T A T I O N E S.

2. ¶ Cum inhibitio. Alijs autem manifestū dicitur, quod probri potest, no. in c. uerba, de cohab. cle. mulie. & quod ad casum istum uide gl. 3. & Io. And. super illa infra de clan. despō. c. fi. Ioan. And. eod. tit. in specu. super rubrica.

## S V M M A R I V M.

1. Matrimonium, quod qua contraxit inuita, quād teneat, dicitur clandestinum etiam contractum in præsentia triū. Iuramentum non est obligatorium iure resistente, & nu. 6. in fi. 5. Inter inuitam, & reclamantem qua differentia. 4. Uxor, seu mulier superinducta contra eam, qua se priorem dicit uxorem, audiri debet, & quando, & potest assistere uiro, & quando, & num. 5.  
 5. Nontamen in prosecutione præferenda.  
 6. Epilogus, & additio glossarum, nu. 7.

## C A P V T X I I I.

**E**niens. Casus. Si mulier inuita cū aliquo cōtrahat, nec in eū postea cōsentiat, si alteri nubat, tenet matrimonium. & diuiditur in duas partes, in prima factū narrat. in secunda diffiniendū cōmittit. 2. ibi. Mandamus, quatenus. Hosti. sic summatbat, Mariota, seu Maria stimulos carnis sentiens, iuuenem, quem adamauit, sub triū testimonio, vt eum duceret, fidem dedit, à parentibus incrementū malæ herbae perpenditibus coacta, cum secundo contraxit, dicitur sūp̄ inter ipsam & primū iuuenem diuortium tulit: sed dicta lite pēdente tertium uirum in facie ecclesiā duxit. Occasione uerò uiri secundi pater tertij ipsam expulit, & filio suo aliam uxorem dedit. si predicta veritate mirantur, & secundus uir mortuus ē, ut tertius Mariota adharet, quo libet impediere excommunicato, papa respondit

S V M M A R I V M.  
 1. De matrimonio cum agitur, puerilla quando, & ubi sequestranda, & num. 7.  
 In eo debet esse liber consensus etiam in servis.

Consensus est iuris naturalis, & per eum quid licet.  
 Ab eius libertate non tenet constitutio procuratoris.

2. Inter metum, & coactionem qua discrepancy.

Quis, uel qua, & quorum impedit, & dirimat matrimonium, & num. 3.

Principaliiter interuenire debet, super qua requiritur confessus.

3. De consenſu coabitacionis, copule, & maritali ibi agatur.

Maiorem partem capituli ad se vocare minor potest ob timorem, in fin.

4. Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 5.  
 Appellatio remoto quo casibus non oblit.

7. Restitutio mulieris quibus casibus non compatit, ad uer. in loco.

Satisfactio uiri quando non admittatur.

C A.

## Io. And. Comment.in Quartum Decret.

C A P V T . X I I I .

**Vm locum.** ferri violentia puel  
lae, de cuius matrimonio agitur, prouid  
debit iudex, quod maneat in loco ruto  
& honesto, donec causa terminetur. Dicebat Host.  
tradit regulam, ponit genus, infert specie, & in quod  
potes diuidere in tres partes. 2. ibi, Matrimonium, 3.  
ibi, Quocirca [Consensu] liber quod ad naturalem cō  
sensum, quo cuique licet facere quod libet. insti de  
iure perso. §. 1. quod licet etiam seruo, inspecto pri  
meo iure, secundum quod omnes homines nasce  
bantur liberi, insti de liber. §. 1. unde, domino per  
mittente, vti arbitrio seruum, contrahere poterit, de  
coniu.seruo, ca. 1. alia. si dominus eum compellat,  
est cōtubernium, c.intellige. C.de incest. & inuti. nu  
cum ancillis, nisi postea ex arbitrio mero ratificet.  
Nec mirum, si non tenet matrimonium nisi ex libe  
ro consensu: quia nec tenet ad id procuratoris con  
stitutio, supra de procura, accedens, secundum Hos  
[Metus] ad hoc ut differat ab eo, quod sequitur, coa  
ctio, intelligatur de metu, qui possit in cōstatem ca  
dere prater captionem, uel poenam corporale. Coa  
ctio uero corporalem penam, uel attractionem re  
spiciat. [Vel coactio] si timeat filia mortem, uel capti  
uitatem patris, uel aliud simile, non ualeat matrimo  
nium, secundum Inno. & Hosti. & Abb. arg. 31. q. 2.  
cap. 1. & 2. Nam iustus est timor, sicut dicitur econ  
uerso. ff. quod metus causa. 1. isti quidem. Si uero  
consensus filii esset liber, licet pater haberet iustum  
metum, tenet matrimonium. & dic [coactio] super eo,  
super quo cōsensus, requiritur, vt si cogatur matrimo  
nium contrahere: secus, si super diuersis inter  
ueniat consensus & coactio, vt si detentus in uincu  
lis pro pecunia extorquenda, matrimonium con  
trahat, bene tenet: quia & tunc potest agere per pro  
curatorem. ff. de mino. Papinianus exuli, secundum  
Inn. nisi captus esset ab hostibus: quia per hoc esset  
seruus, & sic cōsensus non habet. ff. ex quibus cau  
sis ma. ait prator, secundum eum. Sed tu dic contra  
etiam illo casu, ut infra de secundis nup. dominus, ubi  
dicam de hoc [Coactionis] non distinguuntur t̄ quod ad  
matrimonium absurra, uel conditionalis. de hoc,  
supra eo. de muliere, Ouidius. i. trist. 1. Carminibus  
debet omnis abesse metus [Materia] simile de electio  
fundamenta, lib. 6. [Consensu] uide de consensu coa  
bitationis, & copulae, & maritali. 27. q. 2. cum ergo  
[De ipso] matrimoniali consensu [ne per timorem] Job hac  
causam minor pars capituli potest uocare maiorem,  
ut habeant locum turum, quod dic, ut supra de elec  
tione. [In iuris] scilicet adulterium, uel homicidium  
[Oporeat] puta in monasterio, supra de proba. c. pen  
al. Hosti. ¶ Prima t̄ glo. distinguit sexum circa merum.  
5. pe. glo. arguit, q̄ iudex &c. ¶ In t̄ glo. penult. ibi, si cum  
dies] uide in c. ex parte, infra alleg. super prima gloss.  
6. ¶ In t̄ glo. secunda, in fine] ut dictum est, supra c. primo.  
¶ In glo. tercia, in fine] secundum Ala. loquitur de illa;  
qua iam dicitur consensio. ¶ In glo. 4. in fine] uel in  
dagandus à iudice, eum de hoc dubitatur, secundum  
Alanum. ¶ In glo. est ergo, in fi.] i. etiam si iudex datus  
sit ap. remota, u. ibi. ¶ In glo. ultima ibi, eos, qui] Innoc.  
& Host. uidentur dicere, q̄ unus solus eam petebat,  
sed timebatur de illo, q̄ eam raperet, si pronouciaret  
contra eum, q̄ nō debet, vel non posset eā habere.  
sed lectura gl. magis amicatur literæ, quæ sequntur. for  
te. n. potētior ex illis duobus impediūtis executio  
nis, si fuisset lata sua pro minus porēte, & ideō seq  
stratur [¶ ibi, in loco tuo] & non agebatur hic posses  
sorio, uel timebatur uiri sequitiae, uel constabat eā in  
uitam traducta, ita, q̄ non fuerat iuris posses. T. &

Gof. uel nunquam fuerat traducta. Inno. uel parati  
erant parentes statim probare cōtrarium, quo casu  
restitutio nō competit secundum Vin. quod dic, vt  
supra de restitu. spolia. literas: uel secundum eum, &  
Phi. & Hosti. loquatuer de uirgine, quæ idē non re  
stituitur etiam cū satisfactione: quia timetur, ne cor  
rumperetur, & sic postea non sisteret in eadem cau  
sa. ff si quis cau. si quis in iudicio. & dixit etiam Vin.  
posse intelligi de corrupta secundum. c. 33. q. 2. sive,  
dicens quod uiri satisfactione locum non habet. ubi ip  
se stat contra matrimonium. 32. q. 1. de benedicto.

### ANNO TATIONES.

2. Respiciat. Vide. l. 1. ff. quod me. cau. & uide nota. per Bar. &  
uide gl. 15. q. 1. merito, quod c. huic prin. contradicere videtur.

### S V M M A R I V M.

1. Sponsalia de futuro quando non soluantur per sponsalia de pre  
senti, & num. 5. & quandoque tantum prolem legitimam fa  
ciunt, ibid.

Pernotare quid, in fi.

2. Serpentem quis in sinu nutritre non debet.

Filia. quomodo pa. per locare nuptui tentet.

3. Patri quando non licet occidere violatorem filia, & num. 8.  
A metu an excusat coactus accipere eam. cum qua deprehen  
sus est, uxorem, & an aliis excusat, licet culpa mea incide  
rim in eum. num. 7. & 8.

Glossa olim facta est contextus, & qua.

4. Protestatio quando liberet quem à matrimonio presumpto per  
copulam.

5. Epilogus, & suffragium glossarum. num. 7.  
Adoptioni matrimonium praividicat.

8. Additio glossarum.

### C A P V T . X V .

1. **V**eniens. C. Si carnalis t̄ copula secu  
ta est, sponsalia de futuro  
non soluantur per sequentia sp̄falia de  
presenti: alias tenent ipsa sponsalia de p  
senti, nisi per metum, qui potuisset cadere in confia  
tē, contracta fuissent. & duo facit, ponit casum à par  
te narratum, quem secundo diffiniendum commit  
tit. 2. ibi. Ideoque. Dicebat Hosti. quidam mulieri,  
quam in domo recipit, & ex ea prolem suscepit, ut  
eam ducerer, coram pluribus fidem dedit, cum filia  
vicini pernoctans per patrem compulsus matrimo  
nialiter contraxit, cum prima remanet, si ante d̄cū  
post fidē datam ipsam cognovit: alias cū secūda, nisi  
meru interueniente, qui in constantem potuit cade  
re, in ipsam consenserit [Prolem] si infra qui fil. sint le  
c. 3. Ho. & forte fauore istius prolis dedit sibi fidem,  
de qua sequitur [Pernotauerit]. si cum ea dormierit. i.  
a. peccauerit infra de adul. significasti. Hostien. [Filia]  
2. hæc serpentem in sinu suo nutritur, & idē est ab ip  
so percussa, ad hoc. 3. q. 1. §. 3. Gof. [Quos] si. uicinum,  
& puellam [Pater pueri] qui forte hoc ordinauerat  
cum puella, quam forte propter paupertatem non  
poterat aliter maritare. ar. de adul. c. 1. ¶ In Hosti. in  
uno lecto] Ho. notabat, quod nō dicit in t̄ una carne,  
& idē non licuit patri illum occidere. ff. de adulte  
quod ait, nec per consequens inuentus mortem ti  
mere debuit: sed secundum eum, quia posset & non  
iure occidi propter timorem facti tēmp̄ uidetur  
excusandus, de hoc dicam super vlti. glo. [Præsent] si  
de futuro, prima seruaret infra eo, sicut. uer. qnō si  
torte. Tan. & istud, per uerba de præsenti, olim erat  
glo. [Coegit] unde dubitabat, cui deberet adherere, nt  
patet in an. [Traslatam] & prius, quam contraheret cō  
secunda. T. (cognoverit) maritali t̄ affectu, alia si pro  
testa.

## De sponsalibus, & matrimonij.

7

4. Vxor non cogitur assentire, uirum ingredi religionem,  
5. Epilogus, & additio glossarum, nu. 6.  
In dubio tutius eligendum, & supra nu. 2.

C A P V T . X VI .

1. **O**mmis溜. C. Qui iurauit cū  
re, si vult religionem ingredi, ut iurame  
num seruet, contrahere debet, & postea  
ante carnalem copulam ingredi poterit. Commu  
nis diuisio. 2. ibi. Fraternitati. Dicebat Host. quidam,  
ut cum muliere intra biennium contrahat, iurat: ad  
religionem suspirat: consultur, ut iuramentū ad  
impleat, quo facto ante carnalem copulam intret reli  
gionem, si eligat [Biennium] si per t̄ eum stat, est pe  
riurus, de hoc, supra eo, de illis, inf. e. sicut, Host. [Me  
lior] i. religiose, que melior est, quia tūtor, non qa  
fecundior, de hoc supra de renun, nisi, ad fi. Hostien.  
[Tutius] homini obligat ad nubendum, uel nō va  
lenti cōtinere expedit nubere: alia non expedit p  
pter onera matrimonij. secundum Gof. nec obli  
gato ad religionem etiam per simplex votum, secū  
dum Host. uel [tutius] i. tutum [seruata] format Hos  
tien. quæstionem t̄ de clero in minoribus, qui iu  
rauit se facere accigi cingulo militari ante, quām  
missam caneret, postea ecclesiam parochiale ade  
ptus, coactus est in presbyterum ordinari, quod fie  
ri potuit, de aeta. & quali. cap. 1. & c. quāris. assignata  
per eum die ad missam celebrandam, facit se prins  
fieri militem, ut iurauerat, postea se induit sacerdo  
talibus, & missam celebrat. & dicit se habuisse hanc  
quæstionem de facto. & uidetur, q̄ in nullo pecca  
uerit: quia iuramentum licitum fuit eo tēpore, quo  
iurauit, arg. 22. q. 4. §. fi. ergo seruandum, de iure iurā.  
si uero, quod seruādum est, etiam ubi nulla est obli  
gatio, de iure iurā, debitores, sed contra: quia mili  
tia clericalis, & secularis uidentur cōtraria. li. di. qui  
in aliquo, de cleri. coniu. diuersis. & ca. fi. de noto, ex  
multa. §. de clericis. 23. q. 8. §. 1. C. de epis. & cleri. repe  
rita. C. de testa. consulta diuinalia. ergo non possunt ca  
dere in eodem subiecto, ut patet, supra de bap. maio  
res. §. sed ad hoc querit, in fi. nec factus prebyter de  
buit fieri miles, ne uideatur retrogradus, & apostata,  
infra de apost. quidam, & ne uideatur descendere,  
quod non licet 9. di. legimus. fl. de inune. ut gradua  
tio, de transla. ca. 1. & iuramentum incipit esse illici  
tum, ex quo est in sacris, ar. 88. dist. fornicari. imò ab  
eo uidetur absoluſtus, ar. ff. de arbi. nō distinguemus.  
§. facerdotio, quasi p̄ tacitam conditione, nō prius  
promotus fuerit ad sacros, de iure iurā. quæadmo  
dum. ipse soluit, hūc clericum peccasse: quia in pro  
motione sua hoc tacere non debuit, ut patet de cor  
uicia. exposuisti. Debuit enim ante promotionem  
iuramentum adimplere, & postea, dummodo à se  
uis abstinuisse, promoueri, ar. hic. sed ex quo prius  
promotus fuit, non inculpat eum eo, q̄ iuramentū  
seruauit, ar. hic. de noto per tuas: sed quia hoc in pro  
motione tacuit, dicit cum puniendum. 23. dist. c. fi.  
dist. ex penitentibus [Desponsationem] primam, uel se  
cundam [Carnalis] qua t̄ interueniente, remanebit  
cum uxore, quæ non cogitur inuita ipsum licentia  
re, de coniu. coniug. uxoratus, sed prius hoc licet,  
eo. ti. uerum, & c. ex publico, Host. ¶ Secunda t̄ glo.  
6. obijcit, & soluit, iterum obijcit, & soluit. ¶ In glo. 2.  
ibi, seruaret iuramentū] eriam si iurasset contrahere, &  
cognoscere. 19. quāt. 2. dic secundū Lau. [¶ ibi, sed  
dicas] secundum Tan. & Vin. [¶ in fi.] Alij dicunt, q̄  
iste erat circa finem biennij, & suspirauit post bien  
nium intrare religionem, sed ad præsens non, quia  
uolebat

testareatur se eam cognoscere adulterino affectu, se  
cū. arg. infra c. tua, vbi hoc tener. Io. sed tenet cōtra  
rinn, de condi. appo. per tuas, alii cōtradicunt quā  
tumcunque enim protestetur, non prodest, cū non  
fuerit iusta protestationis causa, de hoc supra de cō  
sti. cū. M. nec ob. decre. tua, quia ibi non fuit substantia  
coniugalis cōtractus, nec forma cōtrahendi ma  
trimonium. & hoc est uerum, nisi ipsi mulieri pro  
testaretur: quia tunc ambo consentire uiderentur:  
sed & tunc non prodest sibi protestatio: quia nō ad  
mittitur probatio in contrarium, infra eo, is qui, &  
ibi etiam dicam de hoc. Item credimus, q̄ non pro  
dest ea ratione, quia turpis, sicut nec prodest ei tur  
pis conditio, sed ea reiecta teneret matrimonium,  
infra de condi. appo. ca. 1. Tu dicas, quod n̄ si spon  
si prius inuicem se absoluant, protestatio non impē  
dit matrimonium in iudiciali foro. post absolutio  
nem uero copula non facit matrimonium, cum nō  
inueniat sponsalia, quæ confirmet, ad hoc facit hæc  
litera, & decre. præallega, per tuas [Alioquin] i. si post  
fidem præstitam non cognauit primam ante, quām  
contraheret cum secunda, dixit Io. eo. ti. c. 2. compi. 3.  
¶ ¶ sponsalia de futuro, & copula secura faciunt ma  
trimonium: sed si mutetur ordo, securus, & sic iste or  
do est de substantia. Dixit etiā, q̄ licet sponsalia non  
secura copula non faciant matrimonium, tamē le  
gitimant prolem, infra qui filii sint legit. tāta. & hoc  
est falsum: quia decre. tanta, in matrimonio loquunt  
[Secunda] tolle, adhærere facias, qd̄ est infra. ¶ Vlt.  
6. glo. t̄ rationem reddit, secundo arguit, alleg. duas. ll.  
& unam alleg. in contrarium. ¶ In glo. ult. ibi, non solum  
§. 1. ponit casum, si filius meus illam, qua tua pu  
pilla fuit, duxit uxorem, demum ipsum filium, uel  
me adoptas, impeditur adoptio [¶ ibi, ne timorem]  
loquitur de reperto in furto, adulterio, uel alio fla  
gitio, qui aliquid dedit, uel pmisit, poterat enim &  
non iure occidi [¶ ibi. 1. seq.] quæ incipit, isti quidē.  
uide de usuris, quia frustra, super. 1. gl. [¶ ibi, si mulier]  
si mulier ingrata patrono aliquid dedit, ne reuocet  
ur in seruitute, cessat editum, quod metas causa:  
quia ipsa sibi merum intulit. ¶ In glo. quād si, in fi] cō  
tra hoc est, quod no. infra eo. dilectus, in gl. 2. ibi sol  
uam. ¶ In glo. ult. in fi] illud regulare, hoc speciale, vt  
no. supra quod me. causa. Abb. unde dixit Gof. præ  
rogativa est matrimonij, & dic q̄ tunc metus ex cni  
pa. proueniens, non excusat, cum est legitimus, & su  
mitur à iure: secus, si est iniuriosus, sed nonne erat  
hic legitimus, cum permitteretur patri talen occi  
dere. ff. ad. 1. Iuliam de ad. le. quod ait. sed hoc cano  
nes non admittunt. 33. quāt. 2. inter hæc, ubi de  
hoc, uel prius dictum tene. Gof.

### ANNO TATIONES.

2. Peccauerit. Vide gl. infra de accu. si constiterit, & ff. de verbo  
fig. uerbanas. & per nocte, & ibi glo.

### S V M M A R I V M.

1. Matrimonium contrahere cum aliqua iuratus, si uult ingredi re  
ligionem, quid ante seruare debeat.

2. Periuersus quis non est, si per eum non stat, quoniam obseruer  
iuramentum.

Vita religiosa melior coniugata, & cur.  
Comparativum propositum in fi.

3. Clericus in minoribus iurauit se facere accigi militari cingulo  
ante, quām missam caneret, postea ex causa in presbytum or  
dinarij, eodemq; celebret facit se prius fieri militem, an pec  
cauerit.

Iuramentum licitum prius adimplendum, quām ad alia cōtraria  
procedendum, & num. 1.



## Ioan. An. Commen. super quartum Decre.

ies corrigeret & in viam veritatis reducere. & ibi scriptum est] ecclasticu. xxx. & in si forte ut maius malum evitetur. quia qui nimis emungit &c. iii. dicit denique. debemus tamen illud perseguiri ut mortale. vt in Au. c. de legibus secundum Host. ¶ In glo. vltima ibi [culpandus]

4 Cde nuptiis imperialis. & ibi [non defens] + incorrigibilis enim matrimonium non contrahit. si non consentit in maritum. nisi quoque posse alium inuenire. j. de cond. appo. c. si. Hostien. & in si. & sic soluit Gratianus. eadem q. §. vlti.

### A D D I T I O.

a In indice iuste occidente. Index occidens malefactores non peccat. immo meretur. quia facit ut minister legis. xxiii. questione. per totum. & maxime per capitulū reos. An autem occidens bannitum. qui ex formam statutū posse impune offendit peccat. vide per D. Ias. in l. vbi p. Eum in v. col. C. de transfac.

### S V M M A R I V M.

- 1 Matrimonium per vim contractum sequenti cohabitatione cōuale scit. nisi in detinendo vis interueniet. nu. 3. Retinens. quid corrupta. quid longa penultima syllaba. signifiet.
- 2 Vis quanto tempore purgetur. & nu. 3. Videri pro prouisi.
- 3 Reconciliatio matrimonialiter coniunctorum debet ex officio ab ecclesia fieri.
- 4 Maritalis. dictio quomodo hic accipienda. Ex consequentibus hic argumentatur. ver. no. per hanc. Ad religionem transire potest quis altero inuito. & copula carni li non interueniente.
- 5 Epilogus. & suffragium glo. Minor xi. annis nupta quando fiat vxor legitima.
- 6 Additio glossarum.

### C A P. XXI.

**D**id quod. Catus. + Matrimoniu. per vim contraclum sequenti cohabitatione spontanea. cōuale scit. Et sūt duas partes. prima miscer factū & responsum. secunda concludit. ibi. mandamus. Dicebat Host. cum marito inuita tradita per annum & dimidiū habuit spontaneū. cōuale scit. nec recipiuntur testes decantero si coactionem probare velit. Quinimo vterque cogit alteri adherere. nisi vterque ad religio nem transire velit & penitētiā agere. quia ad alienos concubitus conuolauit. [Retinens]. J. inuita. secundum Host. Melius dixisset. i. reclamans. quia supradictum est innita. & est secundum cum penultima syllaba longa: quando vero breuiatur fulgorem vel claritatem notat. vnde versus.

Rex bisso renitens. asinus sine clune renitens. Et alibi.

Est virgo renitens ad amantium verba renitens. [Dimidium] factum narrat. nec est vis in tanto tempore. dummodo etatem compleuerit. quia tunc si capitata hora non fugiat. consentit. dixit tamen hic Ho. arbitra riū. Sibi theotonico. Videatur. i. presumitur presumptione iuris de iure. vt sequit. Ho. gl. nil dicit de copula. quod est in. qui dicit. quae fuit cognita a. non iudicaretur matrimonium secundum ipsum Ho. [Excludat] his vis & metus in detinendo interuenient. C. qd me. cau. li. Inn. [Propter hoc] . quod mulier offert se pro baturam. qd inuita fuit tradita. Ho. [Compellat] no. qd tec clesia ex officio tuo reconciliare debet etiam nullo agere matrimonialiter coniunctos. qui rancore. vel odio a cohabitatione auctoritate propria recesserunt. Gof. sup hoc videoas. secundum Host. quod le. & no. 3. de iure. tua nos [Maritali] propriet quo ad maritum. improprie quo ad mulierem. ipsam enim tractabat affectione vxo

rali. vel dic maritali. id est coniugal. sic lupra eodem. ve niens. in fin. & eodem. ex literis. secundo. in fine. & cap. ex parte. in fine. & valet hoc ad formandum libellus in tali calu secundum Hostien. [Pariter] no. per hanc literam. quod interuenierat carnalis copula. alias sufficeret quod vnu transire. de conuer. coniugatorum. ex publi co. Gul. Na. & Bertran. [conuolare]. vel in domo pariter continere. Lau. xxixii. quæstione quinta. quod D. Ico. Phi. [Penitentia] supra codem. ad audiendam. in fine. ¶ Se cunda + glossa. no. per patientiam &c. ¶ In glossa secunda. ibi [minorem] sequitur xii. annis nuptam tunc legitimam vxorem fore. cum apud virum compleset annos duodecim. & ibi. l. vltima. vide supra eodem. non est. in prima glossa. ¶ In prima glossa. ibi. vxor. Laur. licet lo. Cremon. contradixerit. Lau. ¶ In glo. ii. ibi. constat. vbi de hoc.

### S V M M A R I V M.

- 1 Sponsalia prima de futuro etiam iurata per alia posteriora que soluantur. & numero 4. & 5. An & quantum protrahantur. numero 7. & 8. alia vide. numero 4. Ob eorum. & iuramenti transgressionem agenda penitentia.
- 2 Filia presens. & saltem non contradicens patri eam nuptui tradi. denti contrahere dicitur. Denuntiatores an testificari possint.
- 3 Si steterit per casum. vel tertium. quo minus quid faciam intra terminum. remanet posse eum obligatus. idem quando per me. numero 7. & 9.
- 4 Sponsalibus de praesenti posterioribus solutis & quomodo. Quando teneat ad primam redire. cu qua de futuro contrarerat. Obligatio semel extincta an renascatur.
- 5 Epilogus. & suffragium glo. Minor xi. annis nupta quando fiat vxor legitima.
- 6 Additio glossarum.

### L E X XII.

**I**cuit ex literis. C. Prima sponsa. lia de futuro et iurata soluantur per secunda sponsalia de presenti. sed non per secunda sponsalia de futuro. Communis diuissio. secunda ibi. postulationem. & secunda pars subdiuidi potest in tres. secunda ibi. qd si forte. tercia ibi. qd si de. Dicebat Ho. L. cum diuabus spōsalia contraxit. sed si cum prima de futuro. & cum secunda de praesenti. cum secunda remanebit. & de prima si de mentita poenitentia agit. nisi certo tpe apposito. quo minus adimpleret. quod promisit. per ipsum no. stetit. Si vero cum vira. de futuro s̄here iurauit. primum iuramentum seruabit. & de secundo praefito poenitebit. si de his non confit. tamdui inquiretur. qd de his liquebit. [Coniugent] tolle quod est. j. proprio iure firmavit in manu. &c. [Tradere] ipsa filia. præsente saltim non p̄di cente. qd dic. vt de delpon. impu. c. vno. lib. vi. [Affirum] tanquam denunciatores. an vero testificari possint. dic. no. 3. de testi. super eo. ij. qui ma. ac. po. viderur. Host. [De sponsauerit] accipe quod est. j. matrimonium secundo loco &c. vsque eundem. postea redreas. imposira ei poenitentia &c. [Nisi] excipit ab eo quod dixerat poenitentiam imponendam. Nec per eum sed per mulierem. vt. 3. dixi. Si. n. stetisit per casum. vel per tertium. licet iste. non

## De desponsatione impuberum.

9

non peccauerit. tamen post diem remaneret obligatus. super quo vide. quod dixi. infra de reg. iur. cum stat per eum. lib. 6. & ideo post terminum cum alia contrahendo peccaserit. [Et ad illud] quid si t̄ ista secunda non cognita intraverit. nunquid iste tenetur redire ad primam? argumen. quod non. de conuersio. coniugato. quidam. & obligatio semel extincta non renascitur. de con. distinet. 4. queraris. Si uero soluuntur propter consanguinitatem. tunc tenetur redire ad primam. ar. supra eo. cum in apostolica. Io. ad hoc supra eo. ueniens. 2. in fi. & infra eo. cap. uno. lib. 6. hanc glo. Ioannis Padua disputauit. & ibi plenè uideas in 2. questio. quā posui super regulā. non prestat. de reg. iur. libro 6. [utraque] prima & secunda [Iuramentum] idem. si in primis sponsalibus non interuenit iuramentum. & in secundis sic. ar. de iure. r. quanto. Inn. Abb. Host. [Primus] supra de iure. eam te. & c. intellecto [Compellas] nisi in casu. de quo dicitur est. supra aliquos t̄ casus no. hic Inno. in quibus soluantur sponsalia de futuro. de hoc supra eo. de illis. [Ad plenum] forte testes obsecrū deponunt secundum Hostien. [Adhuc] licet enim publicati sint testes. & à partibus renunciatum. & conclusum. & etiam sententiatū. facete tamen hoc poterit ex officio suo. & de plano etiam partibus inuitis secundum Hosti. ad hoc quod no. de consan. & affi. cap. i. cum enim hic uertatur periculū animæ. & matrimoniu. iure diuino standetur. non obest in talibus rigor. uel subtilitas. quā in alijs seruarentur. In causa uero matrimoniali quasi omnia pendent ex officio. ad hoc. infra eo. cum in tua. ibi. uel contra famam. & c. seq. ante si. de proba. causam. de cog. sp̄. i. c. fin. & hoc specialiter locum habet. quod dicitur. iudicantē oportet &c. infra ti. i. attestations. contra infra de appell. constitutis. 2. §. mandamus. ibi soluitur. Host. [Infras] quia super incerto non est pronunciandum. de hoc supra eo. de muliere. ¶ Gl. i. signat contrarium. & soluit. ¶ Quartu obiicit. & soluit. ¶ Pe. glo. signat contrarium. & remittit. ¶ Vlt. glo. arguit. ¶ In t̄ glo. i. ibi. §. alteri stipulari. uel pacisci nemo potest. ¶ In gl. 2. ibi iure ciuii. in institutio nibus heredum. legatis. & stipulationibus intelligitur conditioni paritum. ex quo stat per aduerfarium. quo minus impleatur. ¶ In glo. 3. ibi. l. 2.) præsentem sponsum non tenetur spōsa expectare ultra biennium. (¶ ibi. l. p. e.) propter ualeitudinem sponsi. uel sponsæ. mortes parentum. capitalia crimina. peregrinationem necessariam etiam ultra quadriennium protrahuntur sponsalia. ¶ In glo. ibi. l. celsus) uide in c. cum dilecti. in glo. hic sumptus. (¶ ibi. l. illud) uide. de pœnis constitutus. super glo. 2. (¶ ibi. §. placet) tempus non inducit. nec tollit obligationē. ¶ In t̄ glo. i. ibi. non stet) 3. i. q. 3. c. uno. ¶ In gl. 2. ibi. pro completa) quare ergo imponitur poenitentia de fide mēntita. ex quo per eum non stetit. ut infra dicitur. respon. licet hoc narret ei pro se hoc credi non debuit. Hos. in modo non imponeretur poenitentia. si constabat. de hoc infra uer. nisi. ¶ In glo. 3. ibi. l. 2.] hæc. i. dicit eum expectandum per duos annos. & loquitur in præsentie: absens uero expectatur per tres. & sic loquitur. l. 2. C. de repu. alleg. supra eo. de illis. ¶ In glo. sed uidetur. ibi. de praesenti) unde. in l. appositus erat terminus ad tollendam obligationem. unde. si non fiat so. remanet prima obligatio. hic præfigebatur ad obligacionem contrahendam. unde. cum non stetit per uirū. non imputatur ei. ad decre. respō. qd in iudicio loquitur. quod redditur in inuitum. ff. de uerb. obligatio. inter stipulantem. Gof. Host. dicit han so. de termino dato ad obligationē contrahendā non procedere. p. l. 2. ff. de in diem addi. alias. de l. commis. sed tene cum Goff. & dic. quod lex illa non facit. quia ibi dies erat

appositus ad obli. tollendam per solutionem precij. de quo conuenerat. & appositus fauore uendoris. l. 2. de in diem. ad. no. ob. quia aliud est. cum promitto uendere. infra diem. ut hic. aliud uendere sub cōditione. uel purè sub condi. resoluendum. ut ibi. sed ipse Host. dicebat aliud in præcepto iudicis. cui semper perandum est etiam termino lapsō. & sic loquitur dec. cum dilecti. aliud cum terminus inter partes apponitur ad aliquid faciendum. nam tunc si terminus sit appositus cum hac cōuentione. ut obligatio ultra non extendetur. uel tetminus appositus no. sit. ultima mōa nocet. ff. de peri. & com. rei uen. l. illud. ad hoc. ff. de uer. obl. ita stipulatus. & l. se. & l. stipulations non diuidunt. §. si quis. & l. si insulā. & l. continuus. §. item qui. & stipulatio committitur ad intercessio. insti. de uer. ob. §. non solum c. & fi. posset tamē dici. qd hoc sit speciale. ut promittens ultra terminū non remaneat obligatus. quia propter carnis fragilitatem est indilatione periculum. ut in prim. glo. erg. sup. ul. lit. no. conte. qm. §. i. & C. o. l. 2. ¶ In glo. in fi. j. de hoc. supra de pigno. illo nos. ¶ In glo. in fi. j. de hoc. supra de testi. series. & hic per Goff.

### A N N O T A T I O N E S.

1 De re. iu. Vide ad materiam gl. Bar. Bal. & Sali. in l. 1. C. de cōdi. infi. & per Bar. in l. iure. ff. eo. ti. & in l. intercedum. ff. de condi. & demon.

2 Abb. Host. Secus in uoto simplici. & solenni secuto. quia a secundum solene seruatur. uide infra qui cle. uel uo. rursus. per lo. An. & in c. debitor. es. de iure.

3 Non solum. de materia istius glo. uide tex. in l. eum qui ita. §. qui ita. & ibi per Bar. ff. de uerb. obl. & uide bo. t. ex. in l. si mandato Titij. §. Paulus responderet. dic quod in §. ille illi. ff. manda. & in l. obligationem fere. §. i. ff. de actio. & obliga.

### S V M M A R I V M.

1 Matrimonium contrahere possunt. etiam mutus. & surdus. non fu. rios. nu. 6. & 13.

2 Joannes And. banc primū didicit decretalem.

3 De mutis qui uocales euasere miraculosē. unde dicantur. num. 4. testari non possunt. ibid. de quo intelligatur hic. ibid. nu. 13. & 14. & 23.

Quæcū omisſa. quæ prohibita. nu. 1. 2. & 13. & sequentibus.

3 Apud Romanam sedem consitit principatus. & magistratus ecclasticā & disciplina.

Eius indicium in dubijs requirendum.

4 Et. pro uel.

5 Surdus. unde detinet ur. que prohibita. que non. nu. 12. & sequentibus. de quo intelligatur. ibid. nu. 14. & 23. quidam intel. telligunt per signa. num. 14.

Mas. & famina ad imparia non iudicantur.

6 De potentia multiplici ubi scribatur.

Copula carnalis communis omnibus animantibus.

7 Matrimonium non per consensum perpetua cohabitationis ad carnalem copulam. nisi in casu.

Cum. particula redditiva causa hic.

8 Edictum propriæ cuius sit. & quoddam permissorum quoddam contra. & quod. num. 12.

Verba quando necessaria in matrimonio. nu. 10.

9 Feminum comprehenditur sub masculino.

10 Nutu. & signis que operemur.

11 Epilogus. suffragium. & additio glossarum. nu. 12. & 13.

15 Cacus. surdus. & mutus a nativitate an contrahere posse matrimoniū.

Verba in quibus sacramentis necessaria. nu. 16. 17. 18. 19. 20. 21. & 22.

19 Peccata sua confitenti quando licet scribere.

21 Maledicere surdo ut intelligatur.

### C A P V T X X III.

1 Vm apud. C. Mutus & surdus. & oēs. qui non prohibētur. m̄ ironiū ſhere possunt. & sunt due parts. in prima decisum exordium. in l. c. o. nd. super 4. Decre. B cunda

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

etunda consultatio ibi, sanc. in tertia responsio ibi, Ad quod, quæ tria facit, primò ponit duas rationes, secundo respon. ibi Videtur. tertio soluit obstatulū, ibi, cum quod. decr. autem ista fuit prima, quam dicit, hanc enim antc studii principium me docuit re petitor, cum quo nōdūm atatis mē completo decennio à patre fueram collocatus, quare ipsam per commentum honorare dispono. & quia f de multis locuti sumus, sciendum est, quod duo mirāda ponit Valerius de duobus mutis, quos indignata na tura fecit vocales, primum li. i.c. de miraculis sic iacet. Aegles Athleta mutus, cum ei vistoriae, quam adeptus erat, titulus & p̄m̄um eriperetur, indignatione accensus, uocalis evasit. lib. autem, & c. de pietate erga parentes ponit, quod filius Cresi mutus uidens Persam paratum ad occisionem patris clamauit, ne Cresum regem occideret, propter quam vocem ille mucronē reuocauit, concludit ibi pul chre Valerius, quod quisq; ad tempus mutus sibi ui xerat, saluti parentis uocalis factus est. prouer. 10. in si. sapientia aperuit os mutorum, & Matt. 7. in si. Sur dos fecit audire, & mutos loqui, ad idem. 2. q. 7. secuti, quod habetur Numeri. 22. & 2. Petri. 2. ubi locutum est subiugale mutum [Et infra] hoc deciditur, quod t apud sēdem ipsam consitit principatus, & magistratus ecclesiastice disciplinae; unde in dubiis est ipsius iudicium requirendum, cui concor. infra qui si. sint le. per uenerabilem, circa fi. [Mutus] dici tura t inquit, quia vox eius non est sermo, sed mu gitus [Et] secundum Gof. & Io. ponit pro. nel, in quantum intelligent hoc de illo, qui laborat altero morbo tantum, sicut dicunt Petr. & Egi. uerius est, quod loquitur de illo, qui laborat utroq; morbo, & uera littera h̄c est, posuit, ut patet ex responsione, & ex antiqua, de isto uero dubitabatur, quia regulariter testari non potest, quod dic vt. C. qui testa. fa. pos l. discretis, & dicam infra q. 9. surdus] secundum t de riatores dicitur a soribus humorum opilantium aures, & licet hoc de mari loquatur, idem in foemina, cum non ad imparia iudicentur, infra de diuort. gaudemus, uersicu. ergo. & facit, quod dicam super uersicu. quarum, & aperte in hac materia hoc dicit 4. pr. lex, discretis [Posit] de potentia iur. quare t & de multiplici potentia nota, supra de script. sc̄scitatus [Matrimonialiter] de copula. n. carnali non dubitabatur, quia iure naturali, quod a sensualitate procedit, communis est omnibus animantibus, nam etiā ratione carentia coeunt, & generant. t. di. ius naturale, & ca. insigntum. ff. de iusti. & iur. l. i. i. ius naturale, Itē & furiosi. ff. ad Treb. hereditib. & i. C. de impu. & aliis sub. i. humanitatis, qui tamen matrimonium non contrahunt, infra c. prox. sic & dubitabatur de sensitua in cle, de sum. tri. fidei. & porrò, ubi satis de hoc, & vt dicebant hic loā. & Phi. per t consensum perpetuæ cohabitationis ad carnalem copulam ini uicem puer duos factum non est inter eos matrimoniū, nisi hoc esset actum. 27. q. 2. sufficiat, & sic loquitur de spon. du. c. 1. [Cum] reddituum cause, uide, quod dixi, de commo. c. uno, in prin. [Prohibitorum] certarum personarum, ut statim subdit: alias potius uidetur permisitorum, de hoc. ff. de procu. mutus. & i. [Edition] 2. dist. constitutio, uidetur innui, quod 8. t edictū propriè regis, uel imperatoris, ad quod Daniel. 6. Darius rex proposuit edictum, & Luke. 7. A. Exit edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur vniuersus orbis: sed dic, ut no. in præ. c. constitutio, quod exponit, quod predixerat [solus] non excludit uerba, quæ sunt necessaria in his, qui loqui possunt infra etiā, sed excludit solemnitates, supra, ca. i. & consensum dñorum. j. de coniu. ser. c. 1. & parentū, li-

cet contrarium uidetur fin leges super quo vide & solue, ut no. 27. q. 2. sufficiat [Quarumq;] superfluit, cō prehendebatur enim t sc̄minimum sub masculino, s. de uer. sign. l. 1. sed sic est ēt in. c. sufficiat [Videtur] uide quod dixi, de ap. præterea. 2. super eodem uerbo [Quid si talis] mutus, & surdus [Cōtrahere] matrimonium de quo quærebatur [Non possit] per id, quod no. in pri ma regulā, de reg. iur. li. 6, in glo. 2. littera sequens su perfluere uidetur, nisi dicas, non possit de iure [uel de beat] de facto [cum] soluit obstatulum, ut in prin. dixi. 10. ac si dicat, non obstat, q̄ apud ecclesiam t necēsaria sunt uerba, quia in istis, qui loqui non possunt, signa & nutus succedunt loco uerborum, sic intelligit gl. 1. c. 2. uel aliter secundum Hosti, non ob. si dicas, q̄ de istorum matrimonio non poterit constare per uerba, quia ecclesie sufficiunt uerba, uel signa exprimē tia consensum de presenti, & surdus uerbis & signis uti potest, & mutus [Quod non potest uerbis] Quod. f. ma trimonialem consensum. Non potest declarare, qđ sequitur, signis, nutu contrahimus, ut hic, legamus. ff. de leg. 3. l. nutu. reconciliari, & baptizari petimus. 26. quæst. 6. qui recedunt, & c. sc̄. In Gof. [Valeat] dicit Inno. speciale in matrimonio, qđ nutu contrahī possit pp. periculū, qđ effet, si contrahi nō possit. si. quod dixi. j. t. i. c. 3. super gl. 2. in fi. T Principiū t pri ma gl. respondet per q. 2. glo. quærit de dubitationis causa, quam assignat, illam fortificans, cui respōdet. T Secunda gl. edicti prohibitorii per duas leges dat duo similia. demum dat unum dissimile. T Vlt. gl. ar guit, allegat duo iura in triū, & remittit. T In glo. 1. ibi proper. cōf. sequitur, surdus, qui prouersus non audit, postulare prohibetur [Et ibi, mutus] sequitur, surdus, cæcus dotis nomine obligantur, quia nuptias cōtrahere possunt. T In gl. 2. ibi mutus. & 1. ibi loquitur de edicto procuratorum, quo quilibet nō prohibitus admittitur [Et ibi, l. 1.] loquitur de edicto testiū, quomo dciat admittitur quilibet non prohibitus [Et ibi, & hoc interdictum] sequitur, prohibitorum est, ne q̄s prohibeat uoluntatem suam facere eū, qui satisfed dit. T In gl. ult. ibi, l. 3. uide de religi. do. c. f. in prima gl. 13. T In pri. gl. ibi, postulare j& testari C. qui testa. fa. posl. di sc̄retis. & si autem, & codem modo intelligas de mu to, qui prorsus non loquitur, non de illo, qui tardē loquitur, Inst. qui testa. fa. possunt. & item muti. Gof. nec enim nocet uerborum frāctio, de cons. dist. 4. re tulerunt. Hosti. T Et ibi, possunt h̄c patet, quod dixi in textu, gl. intellexisse de illo, qui laborat altero morbo tantum [Et ibi, mutus] & ff. de uul. & pu. Lex factio [Et ibi, detrahe] in baptismō loquitur, ut infra dicā in tercia questio. T In gl. 2. ibi, prohibitorum] in interdictis Ho. T In glo. ult. In glo. argu. quod non est. Venio ad recitanda, & primo declaratum t est de quali sur do, & quali muto intelligatur tex. in prin. 1. glo. & super ea. Secunda eius pars querit de dubitationis cau fa, quam iicit reddit sufficientem quod ad mutum, non tamen quod ad surdum, de quo certū est, quod potest exprimere uerba, quæ ergo dubitatio fuit in illo? So. putio, quod gl. de utroq; respondit, cū enim dicebat, quod non poterat exprimi per uerba, intel ligio recipienda in aures surdi, unde dicebat hic Hosti, surdo deficit auditus ita, quod audire non potest, an mulier in ipsum cōsentiat: sed poterit cognoscere per sign. & dicit se uidisse surdum, qui perfectè intelligebat uidens moueri labia. Et ego idem uidi in quodam, qui uocabatur Ruchus familiaris uiri nobilis Hugo, de Filzone de Vbaldinis. Lex ēt discre vis, qui testamentum facere p̄nit. C. dicit surdus auditu rū, si q̄s supra cerebrū illius loquā fortiter. T Secū da, quæro t certū est, q̄ si quis laborat dupli morbo quia mutus est, & surdus, quod contrahit, de quo

in-

## De sponsalibus, & matrimonij.

10

telligit capitulum, ut dixi in textu, sed quid de cæco, surdo & muto à natuitate sua, uidet, q̄ nō posse matrimonij ūhere, cū illud non intelligat, ex quo nunquam uidit, nec audiuit matrimonium cōtrahi, nec vxorem teneri. In eo autem, qui non intelligit, nec scit, quid sit, consentire non potest, arg. supra de contra han. emp. in lege, & 29. q. 1. §. 1. T In contrariū talis potest mulierem cognoscere & naturali utitur ratio ne, licet illam nō possit exprimere, quid enim si carnis stimulis excitatus ostendit signa turpia, & nō ex primenda, per quæ patet evidenter, quod mulierem quærit? Videtur ei condescendum, ne peius faciat, argu. Inst. de iure natu. i. respon. nam, & talem baptizatum, dummodo ratione nō abutatur, saluari dicemus, sicut parvulum, ad hoc de conscr. di. illud perscrutari, infra de diuor. quanto. q̄. pe. Hosti. cuius sunt hæc uerba, dixit, q̄ si per aliqua signa potest de consensu matrimoniali patere, ipsum admitteret, ut hic: alias ipsum cōparat furioso, uel animali sensuali. i. discretione carenti. ff. si qua pauperi. l. t. uel secun dū eū consulatur princeps, ut fuit hic factum, arg. de translat. c. 1. T Vidimus de sacramēto matrimonij, sed sunt alia, 6. de quibus plenē dixi de sacra. non ite. sup. Resp. de illis ergo uideamus, & primò de baptismō & confirmatione. T Quero t ergo tertio de muto, & surdo, an conferre, uel recipere possint baptismum, de leuante dicam infra de co. sp. c. 1. li. 6. in gl. non dic. Solu. conferrē potest surdus, mutus autem non: quia in illo necessarium est uerbum, & elementum quorum altero deficiente deficit sacramentum, supra de bap. c. pe. & i. q. 1. detrahe, quod alle. glo. unde no. ibi Io. mutum non baptizare, sc̄us autē in muta stro. hic autem not. Io. & Ph. quod etiā si per signa vt faciunt Cistercienses, baptizare uolens exprimeret personas trinitatis, non esset baptismus, in tātum necessaria sunt verba, & est si. supra de elect. ecclasia. 1. ubi signum consensus, pura installatio nō sufficit sine uerbo. concor. de elec. nullus, li. 6. de ap. ab co. e. li. ff. de uer. ob. l. 1. in prin. quæ si iacet, stipulatio nō potest consci nisi utroq; loquente, & ideo neq; mutus, neq; surdus stipulationem contrahere possunt. Recipi autē potest baptismus etiā ab illo, qui utroq; morbo laborat, ex quo per signa ipsius cōsensus apparet, ut in textu dixi, super uerbi. signis. Per omnia idem dico in confirmatione, ubi etiā uerbum, & liquor chrismatis sunt necessaria, & altero de substancialibus deficiente necesse est utrumq; suppleri, sc̄us in solennitatibus, super quo uide, quod scripti de sacra. non ite. c. 1. super uerbi. supplendum, & c. fi. super uerbi. manus. in fin. T Quarto quero t quid de eucharistia? Respon. quod a surdo confici potest, sed non à muto, quia necessaria sunt uerba, per quæ fit transubstantiatio, de quibus supra de cele. mis. cū Marthæ, in prin. de conse. dist. 3. quia corpus, & c. panis, & c. a. seq. & sine quibus etiā cum toto officio missæ non est sacramentum, eo. tit. de homi. Recipi autem potest per talem, ex quo apparent signa. 26. q. 6. is qui. Dico autem, quod licet confici non possit per mutum, per eum tamen conferri possit, effecta per alium, in terminis reseruata est eucharistia ad opus infirmorum, ut fieri debet, de custo. eucha. c. 1. de fen. excom. permittimus, infirmos illam postulat, nec est in ecclesia sacerdos, nisi unus, qui obmutuit, sicut Zacharias Luc. 1. dico, quod per eum portari poterit, & concedi. nullo enim iure cauetur, quod idem esse debeat conficiens, & concedens, & contrarium pareat. 9. 3. di. diaconos, & c. diaconi. 4. Itē certū t est, q̄ uerba, quæ dicunt in receptione. s. dñe nō sum dignus & c. ad quæ ēt informat tradēs nō ut substantia, sed ex deuotione dicuntur, quod patet,

quia non Christi, sed centurionis fuerunt illa uerba, quæ habentur, Matth. 8. post princ. T Quinto quærit quid de pœnitentia, q̄ vtrūq; s. cōfessorem, & cōfitementum unus horum solus morbus impedit, nam si sacerdos est surdus, non audierit, si mutus, nec absolutionis proferet, nec pœnitentia imponet. Idem in pœnitente: quia mutus peccata non exprimet, surdus pœnitentia impositionem non audiet, si literatus es, scribere possit, & sibi pœnitentia describi, facit qđ de Zacharia dicitur. Luc. 1. & quod dicam, in qđ. 9. sed canon, de peni. d. i. quem penitet, in prin. dicit contra, q̄ hoc fieri non debet per nuncium, uel scripturam, dici solet illud uerum in absente: pœnitentia autem hoc possit: uel illud sine causa, hoc ex causa, & sic loquatur. 30. q. 5. qualis, in fin. quod placethic Vinc. & uide quod dicam, de peni. omnis, post prin. super uer. confiteatur, ubi hoc tenet Inno. de surdo, & muto loquiendo. Si autem confessio nullo modo ab illo potest haberit, dicit Hosti. pro illo orandum, quod uide, in sum. de peni. §. pen. in uer. pe. certum est etiam, q̄ reconciliationem talium pœnitentium, quorum contritio apparet per signa, licet obmutue rent, permittit canones. 26. q. 6. is, qui. 1. & 2. & c. qui recedunt, facit, de sen. exc. a nobis. 2. Constat autem, q̄ necessitas plus urget in conficiente, qui nō potest morbum deponere, quæ in confessore, qui potest omitti, & aliis adiri, de quo uide, supra de offi. archipresby. c. fi. & quod dicam, de peni. omnis, super glo. 20. quid si. T Sexto quæro t quid de extrema unctione: hæc sepiusmē datur mutis, & surdis, qui sc̄ilicet propter mortalem infirmitatem nec loquuntur, nec in telligunt. facit, de hare. filii. lib. 6. de tornea. c. 2. in fi. surditas etiam non impedit dantes, sed obmutuenteria sic. debet. n. interuenire uncio, & oratio, quæ dicere non potest mutus, patet primum Iaco. ult. & habetur. 100. distin. §. sed istud, de sacra unc. c. uno, post princ. T Septim o quæro t de sacramento ordinis. de collatore dicendum est, ut supra, quod s. surdus possit, mutus non ratione sepius dicit de uolente ordinari. arguo istos non repellit. Iex enim uetus, sc̄ilicet Leuit. 21. enumerando tales, istos nō exprimit, licet c. 1. in prin. nec dici potest, q̄ nō fuerit studiosè omis sum, cum ibi paulo ante. s. 19. c. dixerit, non maledicere surdo. Maledicere autem uideretur, qui illum à sacramento repelleret, facit. 24. q. 3. §. sed qui. Item in materiis propriis lex canonica non prohibet tales expressè, quod uideri potest, s. 5. dist. per totum, sup. de cor. uici. supra de cleri. agro. potest esse ratio: q̄a isti defecūt non sunt sic patentes, sicut de cēcis. clau dis, & gibbis, & similibus, & ideo merito lex Leuitici illos exp̄s̄it, & istos omisit, cū tales deformitates sint notabiles, & inducant scandalū, de cleri. agrotā. presbyterum. Item cum istis cōcedantur reliqua sacramenta, ut supra istud negari non debet. 92. dist. illud. T Contrarium tenendum est, sc̄ilicet tales nō ordinandos, & fatendum est eos prohibitos, per c. pri. um. 5. 5. dist. quod generaliter prohibet corpore nū ciatos, & c. pœnitentes. ea. dist. prohibet passos aliquā membrorum damna. bene facit. 1. q. 1. §. ecce si cleri. c. in fin. Item tales prohibentur non solum iudicari, ff. de iudi. cum prator, sed etiā postulare, ff. de po stul. l. 1. §. propter calum. patet utrumque. 3. q. 7. §. tria, & §. sequen. ergo fortius ordinari. licet bene facit, decre. ult. de cleri. agrot. ubi ei, qui post promotionem obmutuit, datur coadiutor. ergo prius mutus promoueri nō debuit. Ad h̄ria recip̄detur, q̄ lex Leuit. defcripsit certos, sed non oēs prohibitos. Itē ante, & post uerba p̄dicta generaliter prohibet oēm h̄tē maculā. Item p̄m leges si tales uendātur, com. lo. And. super 4. Decre. B 2 petit,

## Io. And, Comment, in Quartum Decret.

petit redhibitoria, aut actio exempto. ff. de cedil. edic. l.3. & l. mutum. ad id quod dicitur, non male dicendum surdo, merito dictum; quia non peccauit, ut de coeco dicitur. Ioan. 9. in prin. & facit. 24. qualatio. i. si igitur. Ad tertium iam est responsum. Ad ultimum respondet, quod distinguendum est sacramentum ordinis, quod dignitatis est, ab aliis, quae solum recipientis gratia conferuntur, ut. i. q. i. §. si ergo. §. ecce, & no. de coniug. ser. c. t. in gloss. 2. ¶ Octauo est expedito de sacramentis, q. de muto, an testificari possit; planum est, quod in testamento testis esse non potest. Inst. de testam. §. testes in aliis casis. Vincent, hoc dixit, quod potest, si est litteratus, iurabit enim & postea scribet testimonium suum iuratum, sed contra. 3. qu. 9. testes. respon. illud uerum in absente, qui vult testificari per litteras, non plus insto, sed uide quod no. in spe. de teste. §. nunc tractandum, uerific. quid de muto. ¶ Nonno quarto est an possit surdus, & mutus testari, uel haeredes institui, & adire. ¶ Circa primum legitime, habent ius uetus, & nouum, iure ueteri digestorum, laborans etiam altero morbo tantum; nisi hoc impetraret a principe, testari non potest. ff. de testa. l. si mutus, & ff. unde cognati. l. o. t. a. u. gradus. §. i. iure codicis, in. l. discretis, C. qui testa. fa. fa. pos. distinguitur, aut laborat utroq; morbo, aut altero tantum; si utroq; aut ab origine, aut a casu accidenti, primo membro regulariter est intefabilis, faliit in milite, quadam militat, & in castris degit. ff. de testa. mili. l. iure militari. Inst. eod. tit. §. quinimodo. se. cudo in illo qui hoc impetrat a principe per. l. supius alle secundo membro, quando a casu, subdistinguitur, aut nouit litteras, & tunc testari potest, aut non nouit, tunc non potest. Secundo principali membro, quando laborat altero tantum, an solum surdus; & tunc siue ab origine, siue a casu testari potest, aut mutus tantum; & tunc aut nouit scribere, & tunc ab origine, uel a casu sit morbus, scribendo testari potest; aut non nouit, & tunc non potest nisi in casibus, de quibus supra, bene ergo dicit lex Insti. qui testa. fa. pos. §. item mutus, & surdus, non semper testamen- tum facere possunt, utiq; de furore qui omnino non audit, nō qui tarde audit, nam & mutus in. eligitur, qui loqui non potest, non qui tarde loquitur. Scepe n. litterati & eruditii homines variis casibus audiendi, & loquendi facultatem amittunt. Certum est autem, ut patet in. §. ibi sequenti, qui incipit, sed si quis, quod isti morbi superuenientes praecedens testamētum non uiciant, facit. 3. 2. q. 5. si uxorem, & regula, sa. f. um legitimè, de reg. iur. ad predicta facit, ff. de manu. vin. l. surdi, & muti patris filius eius iussu manumittere potest, de secundo clarum est, quod possunt institui, & adire, Inst. de haere. qua. & dif. §. ult. ubi sic dicitur. Eum, qui mutus, & surdus natu est, nil prohibet pro haerede gerere, & acquirere sibi haereditatem, si tantum intelligat, quod agit, & ff. de bo. pos. furioso & c. l. mutus, cæcus per bon. pos. admittere possunt, si quod agatur, intelligent, cui concor. ff. de aqua. haere. l. mutum. c. t. l. pater. §. mutus. pater, uel dominus filio, uel seruo institutis haeredibus iubet haereditatem adire, & §. mutus, seruos iussu domini, pro haerede gerendo obligat dominum haereditati, de feudo an in illo succedat, uel illud retinere possit, die ut in li. feu. episcopū uel abbatem & c. §. mutus, & an mutus, uel aliter imperfectus feu. re. pos. ca. mutus. ¶ Decimo quarto est secundum Vin. an constitue re, uel cōstitui possint procuratores expeditum est per. l. ff. de procu. l. mutus, & surdus, per eum modū, qui procederet potest, procuratorem dare nō prohibentur, forsan & ipsi dantur, non quidem ad agendum, sed ad ministrandum. Ioan. Andr.

### ANNOTATIONES.

- a Intelligunt. An autem damnatis ad mortem dari possit, uide Io. An. de haere. super eo. lib. 6.
- b Promoueri. Pro hoc quia cum iste sit impotens executione ordinandi, a. illos promoueri non debet, ad hoc de cler. exc. si celebrat, & de elec. per inquisitionem. & c. commissa. li. 6. & c. si compromissarius.
- c De quibus. Vide Cy. Bäl. & do. Bar. de Sali. in. l. discretis, præallega. Bar. in. l. nutu. ff. de lega. 3. & omnino, uide Bar. in. l. mutum. ff. de acquiren. haere.

### S V M M A R I V M.

- 1 Furiosus matrimonium contrahere non potest, & quis. nu. 2. 5. et 7. an spirituale.
- 2 De matrimonio carnali ad spirituale arguitur, & nu. 2.
- 3 Furiosum qui eligunt in prælatum, quomodo punitur.
- 4 Separatio matrimonialiter coniuratorum multis fit modis.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.
- 6 Furiosus non priuatur in liberos potestate, & quando actus eius teneant, & nu. 7. & 5. nu. 2. & cum eo contrahens quid amittat, nu. 6. in prin. an sit uerisimile quem contraxisse, ibid.
- 7 Stipulatio quando ualeat, in fin.
- 8 Additio glossarum, & nu. 7.
- 9 Vxor ducenda qualis sit, ante cognoscendum.
- 10 Consensus nouus an & quis sit in matrimonio.
- 11 Contracto tempore furoris, cum reddit ad sanam mentem.
- 12 Consensus in absentem continuari debet utiq; ad consensum absens, & tunc utriusq; concurrent dicitur.
- 13 Matrimonium quando dicatur contratum, circa fin. uer. alias. n.

### C A P V T X X I V .

- 1 **I**lectus. C. Furiosus est matrimonium contrahere non potest, & prima pars cum decisa ponit factum. secunda casis inferendo respondet, ibi, cum autem [Cuidam] furioso, ut sequitur. Host. [Et infra]. queritur, utrum sint separadi, & ad hoc respōdet. Ho. [Alienatione] largiendo de carnali ad spiritua le, dixit Vin. quod si furiosus est eligitur in prælatum, non tenet electio, dicens eos, qui elegerunt furiosum, priuari potestate eligendi, quia male fecerunt. 3. 3. di maritum, sed si apparebit de ignorantia, non punientur, de elect. innotuit. argui tamen possit, cum tunc esse prælatum, cum ad sanam mentem redierit, sicut tutor. Inst. qui da. tu. pos. §. furiosus, & furioso compmitti potest causa. ff. de iudi. cum furiosus, sed illud, quia index inuitus dari potest, ergo absens, & furiosus. ff. de reg. iur. q. pōt [Furoris] alias mentis, & melius Abb. [Separare] à cōmuni t̄ eo habitatione, uel de facto; sicut de facto fuerunt coniuncti, uel seratur sua diuorti. q. a. nō tenuit matrimonium. Vin. ¶ Secunda 4. t gl. 1. distinguit tēpus sc̄tus posterius. secundo obijcit & solvit, tertio querit, & arguit, proponit duas op. sc̄rias, quas concordat. ¶ In glo. 2. ibi, qui furor est uide de etia. & qua. c. ulti. super ult. gl. [¶ ibi, patre furioso] sequitur, liberi nihilominus in patris sui potestate sunt & ibi diuis] laborans furore per dilucida interualla, si tē pore sanis mentis occidat, punitur (& ibi. l. p.). furiosus per interualla, dum sapit, haereditate potest adire, & oīa facere, quæ sanis hoībus cōpetunt. (¶ ibi. l. 1.) stipulatio non contrahitur, nisi utroq; consentiente, & loquente, uide inf. c. i. inter. in. l. glo. ¶ Ingl. 1. inf. 1.) ut patet in an. & si alter sciret, pater, uel filia perderet arrhas. C. de spon. l. vlt. ¶ Ingl. 1. l. ibi, qui furere) & ff. de iudic. l. iudex (& ibi, uerisimile) nisi bono. in fistenella id est illo tempore, quod præcedit septuagesimam, vbi sope tunc de mane inchoat tractatus de coniuio cōtrahēdo, & finitur in tertii. Hiero. §. Iouinia. E. equus, bos, asinus, uercelous, ficitilis probantur prius

## Desponsalibus, & matrimonij.

II

prius, quam emantur, sola uxor non ostenditur, ne prius displiceat, quā ducatur & ibi, transferre] non contradicat, quod no. supra cod. ueniens. 2. quia iste est casus in quo sufficit animus. Sin possessione \* per denda, in fi. idem Vincen. & Gof. & intelligas t̄ hoc secundum Ho. ipsa muliere consentiente, ex quo ille redit ad sanam mentem, & uidetur uelle, quod sufficiat consensus per iura superioris allegata, si enim pones mulierem fugisse tempore furoris. & sic pœni tuisse, cogeretur ne mulier adhucere sibi nunc ratificare uolenti factō sanæ mētis? Certe non, infrat. i. de illis. 1. & 2. & c. duo pueri, & hoc p̄ber littera hic, Legimus non potuerit & c. usq; in fi. nec ob. secundum eum, si dicas, quod quandoq; non simul consentiunt: & tamen est matrimonium, ut quando aliquis consentit in absentem, quæ de hoc certifica consensum approbat, & ratificat, & cōsentit, nam illud uerum, quādo absens est talis persona, quæ cōsentire potest, & usq; ad suum consensum alterius cōsensus continuatur, & sic cōcurrunt illi cōsensus in idem eodē tempore, alia enim, nisi in idem eodē tempore duorum cōsensus conueniant, nunquam est matrimonium. unde & in iuribus, quæ alleg. glo. inuenies, quod ambo simul secundo tacitè, uel expresse cōsentient, uel is, qui non consentit, quia de liquerat, cogitur cōsentire secundum Host.

### ANNOTATIONES.

- a Possessionem Dominum autem non perditur, nisi alii acquirent, ut. l. nec utilem. ff. ex qui. ca. ma. & uide ad materiā Bart. in. l. si eg. o. ff. de neg. ge. & in. l. quod meo. §. furioso. ff. de acq. poss.

### S V M M A R I V M.

- 1 Matrimonium carnale per que contrahatur, & quod ipsum faciat et nu. 2. & 4. inf. §. 6. spirituale quo modo, nu. 4. ut de utroq; in quibus conueniam, & dissentiant. ¶ Praesumptum interdum approbat sine consensu, & nu. 6. Fori judicialis à penitentiariorum distinctio qua, & nu. 2. & nu. 6.
- 2 Legimus consensus hic quis dicatur Ecclesiast. non indicat de occultis & in quo foro.
- 3 Baptismus quo modo confertur.
- 4 Suffragium glossarum, Consenire intelligitur filia patris uoluntati non repugnat.
- 5 Additio glossarum.

### C A P V T X X V .

- 1 **V**æ. C. Per t̄ sola uerba non contrahiatur matrimonium, sed per cōsensu gendorum consensum uerbis expressu, si loqui possunt. & huius pars, de procul. ut lit. non cōte. de præben. tua. & primo ponit quæstionem, secundo ipsius solutionem, quam probat exemplis. 2. ibi. Nos igitur, dicebat. Ho. an ex uerbis, & ex quibus matrimonium contrahatur, queritur. nulla uerba, sed solus consensus facit matrimonium, sic responderetur, & per duo exempla euidenter probatur. [Solis uerbis] non sine consensu, sed consensu bene contrahitur sine uerbis, ut sequitur. Ho. in ueritate judest uerum, nam praesumptum interdum in foro contentio approbat sine consensu, nā facta fide ecclesiæ de praesumptione, cui statut, ipsa nō recipit probationem in cōtrarium, infra. c. is qui, in foro penitentiali inspicitur ueritas, j. c. prox. secundum Hosti. [Legitimum] quod ad t̄ etatē. j. ti. 1. de illis, & quod ad liberis arbitrii motum. j. eo. Gemina, & no. s. co. cū locum, Hosti. [Viri, & mulieris] 29. q. 1. §. 1. & nō per aliqua uerba. & sic utriq; quæstionis supra positæ est responsum, & hoc p̄bat. j. nā & muti. & j. submittit de cōsensu, quia sine ipso uerba nō p̄sunt, & id p̄bat j. uer. & pueri. [Quantum ad ecclesiam. i. forū cōtētiolum
- 2 4. q. 4. cōfanguineorum. & addit quod supra dixi de pecu. cler. c. i. super ult. glo. Pura. 5. differentia, quia carnale admittit conditionem, spirituale non, de cōdi. app. super eo, de elect. ca. 1. li. 6. Mens 6. differentia, quia in carnali uenire debet cum proposito alianō deduci, infra de con. appo. c. fi. in spirituali pōt in mēte gerere, q. ab una administratione ad aliam trāferratur, non tamen ambiendo, sed magis proficere de siderando, ut patet de transl. episco. c. fina. 8. q. 1. qui episcopatum b. Concors. 7. differentia: quia carnale nec transactiōne nec amicabilem compositionē admittit, supra de trāf. c. fi. fecus in spiritualibus, de p̄bē. nisi essent, de elec. cum inter, sed spirituale fortius est, ut supra de trāf. inter. qñq; tamen facilius solvitur, ut pater in eo, quod legitimū & nota. de coni. lepro. ca. 2. primo respon. in fi. Hosti. Tu adde. Sacra, q. a. per matrimoniale cōsensum in carnali statim est sacramentum, in spirituali non. Item perficit, q. a carnale perfectum & ratum expresso cōsensu spirituale non, de hoc supra de transl. c. ult. Item simul, quia carnale simul & uno momēto perficitur; illud ex interuallo. Actas, quia alia etas in uno, quā in alio loco. & qualitas, q. talis ad vnu admittitur, qui ab alio repellet. 10. And. super 4. Decre. B. 3. litur

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

litur, & econtra. unde illegitimus repellitur a spirituali, de si presby. per totum. & admittitur ad carnale, de proba. per tuas. de frigido. & cafrato dixi, supra(tempus) hic duplicit, scilicet quia carnale precessit institutionem, de voto. c. i. l. 6. Item quia ad spirituale præfixum est certum tempus, de elecio. ne pro defctu, de concess. præben. c. 2. lib. 6. ad carnale non (Causa) quia alia causa institutionis primi, sed prolem, uel ad uitandam fornicationem. 33. q. 2. §. his ita. ista ad regimen fidelium, & animarum cura. (Proles) ex carnali carnalis, ex spirituali spiritualis præducitur proles. 13. q. 1. olim. Ioann. Andr. (nam) & hic prober, quod contrahatur sine uerbis. Innocen. (¶ Tueri) prober, quod non semper uerbis. In. ¶ In gl. 2. ibi. posse loqui nisi morbus ei esset impedimento. ita dicit. l. ntu. (¶ ibi, in epistola) vide de testa. cum tibi, super glo. 2. (¶ ibi) sed que patri sequitur. uoluntati non repugnat, consentire intelligitur. ¶ In gl. 2. ibi. l. mutu hanc, inducebat Ho. pro se, scilicet, quod sine uerbis contrahatur matrimonium, ut si ille, qui loqui non potest, aptus est contrahere per nutum, fortius est. qui loqui potest, nec enim quarimus, an verba sint apta, sed consensum. ff. de uer. obliga. si stipuler. §. si in locando. unde & sine uerbis dicitur mulier facit consensum. ff. de spon. l. in sponsalibus, prima, & l. sponsalia, & l. scilicet. ff. de rit. nupt. l. 2. unde, quamvis uerborum forma omnino deficiat, si de violenta præsumptione constat evidenter, in foro contentioso pro matrimonio iudicatur, quicquid sit de pœnitentiali, ut infra cap. prox. (¶ ibi) sed que patris) Ioan. & infra de despon. impi. c. uno. li. 6. ¶ In gl. pe. in f.) idem Ioan. & Gof. Innocen. & Bar. Brix. idem 43. dist. sit rector, argu. infra eod. si inter, & de spons. duo. licet ibi, utraq. dicente, ubi idem tenet T. dicebat ergo hic Innocent. quod etiam si constaret de consensu, ut quia uterq. confitetur. non esset matrimonium sine uerbis, quia ecclesia hoc statuit, ne tantum sacramentum sit in incerto, & ex contrario sequeretur absurditas, quod euntes per viam contraherent. quod periculum esset, Vincen. infra ritu. prox. capit. ultim. Ala in decre. licet. & Hostien. contradicentes solo facto matrimonium contrahi sine uerbis, quod possit esse uerum, cum præcessit tractatus, prima opinio, cum non præcessit, ut no. infra de coniu. seruo. c. ulti. in ultima glossa. Ad predictam antem rationem Innocen. respondet Hostien. fe fateri, quod ecclesia non iudicabit pro matrimonio nisi ei consteret de consensu, uel per uerba, uel per alia æquipollentia, sed in exemplo Innocen. non possit fieri fides ecclesiæ de consensu; nam & si alter in alterum consentiat, uerè loquendo non potest dici quod alter in alterum consentiat, cum sensum ipsius non sentiat, sed igneret secundum Hostien. unde, licet sint sensus, non possint dici consensus, cum expreßum isti sensus non conueniant. Imò possint dici consensus, quasi diuili tensus, & adde quod dixi super gl. 2. & in textu super uer. uerba. fatetur tamen Innocen. sponsalia contrahi ipso facto, licet securus in matrimonio, hoc no. hic, & infra cap. proxi;

## S V M M A R I V M .

- Matrimonium an sit, quod est calide & p. inepta uerba ad hoc tam, ut carnalis copula extorqueretur, contractu, & nu. 4. 7. & 9. in spirituali quid juris, nu. 7. 13. in fin. & qua matrimonium soleant inducere, nu. 9. & 10. Quando sine solemnitate dicatur contractum, & nu. 2. In foro pœnitentiali cum quis confititur, nomina tacentur, securus in cuius, & nu. 2. alia differentia, nume. 4. 7. & 9. & 10. 2. In persona tertia si contrahitur, uidetur potius alienum factum

promitti, quam suum, & non ualeat stipulatio, & quid aliud presumatur uide nu. 10.

- Nominis mutatio, si de persona constat, non obstat, aliquando secus.
- Nomen mutans falsi tenetur, & hoc non licet allegare, num. 7.
- Per testes occultos etiam probatur contractus matrimonij.
- Fora aduerbiu quomodo sumatur hic.
- Sires ita se habet, clausula, dupli capitur modo.
- Ioannis de Deo quæstio. citantur.
- Dubitandi, & decidendi causa quæ hic.
- Copula præsumitur consensus.
- Dolus punitur in alterutro foro.
- Epil. gis, & suffragium glossarum, Quod agitur plus ualeat, quam quod simulate concipitur.
- Additio glossarum.
- Protestatio coram aliquibus facta an, & quando reuelat à contractu subsequenti protestantem, & nu. 14.
- Animi celeritas maior omni alia celeritate. Cor hominis mobilius omni mobili.

## C A P V T X X V I .

**V a nobis.** C. Non est t. matrimoniū ubi alter cōtrahētiū nō cōsentit. & facit duo. primo ponit consultationem, secundo ipsius solutio n. 2. ibi super quo. Solutio uero duplex est, prima quo ad forum iudiciale. secunda quo ad forum pœnitentiale. 2. ibi. Nos autem. dicebat Hostien. uerba inepita proponens, & mulierem fallere intendens, cum ipsa contrahit, ad hoc tantum, ut carnalem copulam ex torqueat, & in foro pœnitentiali hoc denudat, & cōfūlitur papa, an tale matrimonium reneat. papa r̄ndendo in foro cōtētoso, cū carnalē copulā post hoc extorserit, pro matrimonio iudicat. In iudicio uero anima, secundum quod cōsultatio facta erat, contrariam responsonem dat. [Quidam] ex taciturnitate nominum infert Hostie. & agebatur in foro pœnitentiali: alias fuisse expresa, ut sup. c. sicut, 2. cum in apostolica, infra e. Gemma. Nulla se lenitate i. sine prefatia aliquius sacerdotis. i. non auctoritate ecclesiæ. Abb. (Alienus p. sentia) per hoc etiam no. Host. & Pe. q. non erat quæstio in foro contentioso, cum nec de hoc possit conuincit, sed sponte hoc faciebatur in pœnitentiali foro (Desponsat) per uerba, cū sint tertiae personæ, uidebatur potius alienum factū promittere, quam suum, & sic non ualeat stipulatio, inst. de inuti. sli. §. si quis alium. & potius præsumitur ipsu uelle distrahere, quam contrahere, inst. qui mo. re contra. obli. §. is quoq; sed copula subsecuta in foro contentioso faciet matrimonium iudi cari cum desponsatione propriæ personæ, non obstat, q. nomen mutauit, de quo non est curandum, ex quo constat de persona. ff. de hære. inst. quoties. §. si quis nomen, quamvis ipse teneatur de falso, ex quo dolosus hoc facit. C. de mu. nominis. l. 1. & no. supra de his, quæ si. à p. la. si. con. c. quanto, uer. sic. absentia. tamen, forsan isti uidebatur cōtrarium, sicut quod testator q. vocatur. Io. dicit. Sempronius Plotij. haeres esto, quod dic, ut. C. de har. inst. l. fi. sed hoc ratificat copula, ut sequitur, fm Hostie. recitat t. hic Abb. quendam clericum, qui puellam quādam per hanc decr. decipere intendebat. sic fuisse deceptum: quia puella, cū qua intendebat clandestinè cōtrahere, habuit testes occultos, qui celebrato matrimonio testificati fuerūt de matrimonio, quod uideat, & sic succubuit clericus in foro iudiciali. licet forsā in foro pœnitentiali non teneretur. [Dissentiat] quasi dicat episcopus secundum Hostien. & scepe monuit eum, ut deciperet mulierem de no. in ipsam consentiendo.

## De sponsalibus, & matrimonij.

12

sentiendo, sed noluit acquiescere, sicut nec illa, de iure tua. 2. & sic arguit questionem fui s. pœnitentialis fori [Cognovit] hoc non fuit parum, vt parebit per sequentia [Copula] qua ad t. omne quare respondet. nam hæc verba futuri temporis ad præsens retrquet infra eod. is qui: de expresso dissensu consensum facit, supra eodem veniens. i. infra eodem consultatio ni, qui ma. accus. possi. insuper conditionale in pœnitentialem puram reddit, infra de condi. ap. de illis, & c. pertuas. non est ergo mirum, si uerba tertia personæ trahat ad primam, ut hic: quia ex quo sponsalia, vel aliquid matrimoniale processit, omnia ratificat, & omnia supplet, supra eod. de illis, & c. commissum. ad idem de eo, qui du. in ma. significavit. Hostien. [Forte] assertive t. ponitur. Ioann. Gofred. & Innocen. sim. secundum eos. 33. q. secunda, admonere, de pœn. disti. prima, quam obrem. vnde potest exponi, forte. i. fortiter quod ad forum iudiciale, secundum Hostien. [Quod qualiter] scilicet quod non consenserit. [Nonuidem] certe nec in foro contentioso uideri potest: quia nec licet t. ei allegare, quod dolosus nomen suum mutauerit, de dona. inter dilectos, & per carnis copulam constat de consensu, ut est dictum, & est similis responsio Iuliani. Non animaduerto, inquit, quo casu committatur stipulatio. ff. de procurato. non cogendum, in fin. potest tamen hoc uideri in foro pœnitentiali, de quo quærebatur, & ideo statim papa respondet secundum Hostien. & quomodo secundum eum idem esset in matrimonio spirituali, uel p. fessione religionis, dicam infra, qui cleri, uel nou. ueniens, super glo. timor [sit res] ponuntur hæc uerba causatiuē, id est quia res ira se habet. Crcdere enim debemus, ex quo in pœnitentiali foro id asservit, ut sapientis dictum est, uel potest legi conditionaliter, si res ita se habet, scilicet, quod sic tibi fuerit in pœnitentialia confessus, secundum Hostien. [Iudicari] in foro pœnitentiali, unde t. dicebat Ioann. de deo in vltima sua quæstione, quod iste non est audiendus, ut separetur ab uxore, quia non est uerisimile, quod non consenserit in causa, nec per eius confessionem derogatur iuri dienti, quod non debet dimittere uxori fine iudicio ecclesiæ. sed dicat pœnitentiaris, quod non cognoscit illam, nisi consenserit, uel consentiat in eam, ut in uxori, & inducant eum; ut consentiat, nec dicat ei, ut illam dimittat, quia ex hoc peccaret, cum hoc non spectet ad suum forum, sed ad forum ecclesiasticum contentiosæ iurisdictionis, & qui secus sentiat, pecus est, secundum eum, secundum Gofred. promuliere facit contractus præcedens cū copula sequenti, quæ duò solent matrimonium inducere, uel concord. de ap. de illis. dolus viri, propter quem, & si nō sit matrimonium, cogi deberet matrimonialiter consentire, infra de eo, qui du. in ma. c. 1. tamen non putat ipse G. quod dolosus in hoc casu compellatur cōsentire, nam in præcedens, decret. fuit consensus, licet illegitimus, & uerba apta, hic neutrum. alia tria faciunt pro uiro, scilicet, quod non proposuit illam du cere. Item quod nunquam in coniugium consensit. Item quod nec forma contrahendit fuit obseruata, & has rationes papa superioribus prætulit, quia substantia matrimonij defuit, & hoc uerum in foro pœnitentiali. in iudiciali autem patet lippis, & tonis oribus, quod efficaciores sunt rationes mulieris, secundum Hostien. [Substantia] l. confitit t. quem tamen præsumpsissemus per copulam, nisi tu nobis contra scripsiſſes. [Forma] scilicet solita uerborum, de qua infra c. pen, possit tamen dici secundum Innocen. quod uerba satis erant apta, si uocaretur Ioannes. non ob. quod prolata fuerunt in tertia persona secundum Petrum, & Abba. [Parte] scilicet uiri [Affuit] nota. casum, in

- quo t. non punitur dolus secundum Iac. dicebat Host. bone magister, non potest puniri in foro contentioso, de quo decri. intelligis: in illo tamen, in quo loquitur, per impositionem pœnitentia punitur. [Omnino] s. ni proposita, fm q. r. fidere debemus. Host. [Exter] carnalibus covula, & huiusmodi uerba. Abb. ¶ Gl. 1. ibi. t. se quis sequitur, gestum a se fecerit alium gesſisse scribi.
- plus actum, quam scriptum valet. ¶ In gl. 1. ibi, non procedunt dicebunt glo. Io. & Vinc. non proficiunt, sed protestatio coram aliquibus facta præcessit, coram quibus protestabatur se non animo contrahendi facere. 31. q. 2. Lotharius, supra, quod metus causa c. 1. sed simile & c. Gofred. dixit, quod hoc erat diuinare Host. dixit, quod erat contra ueritatem, & contra textum supra. Nulla solemnitate & c. in princ. decri. & ibi Consentio, forte uisum fuit. B. quod Ioannes, cuius fuit hæc glo. effet hic contrarius illi parti, quam supra addidi, & ideo forte illam partem non posuit. sed credo, quod Ioannes hoc intendebat, quod mutato nomine dicit. Talis te despontat. iuvat protestatio, si præcessit. Si uero in propria & prima persona dicat consensio & c. Tunc protestatio præcedens non releuet, ex quo ibi clara sunt uerba contraria. & sine illo ambiguo iste intellectus satis colligitur ex gl. sua, quam etiā posuit V. ibi. Pro matrimonio, nam ex contrario datum retur materia omnibus matrimonia contrahentibus sic protestandi, ut postea diuerterent a coniugibus, si displicerent. ¶ ibi, Ab illa voluntate in ipso instanti. Tulius. Tuscul. i. nulla celeritas est, quæ possit cum animi celeritate contendere. inde Boætius, quod cor hominis est mobilis omni mobili. [Et in f.] Host. dicit hoc uerum, quod protestatio fit sine iusto metu, uel alia causa, quæ protestatione corroboret: quia tunc quando ex causa fieret, ualeret, nec per contractum uidetur ab ea recessum, supra quod me. causa. ca. 1. 3. 1. q. 2. Lotharius. sed per copulam, si sequatur, indistincte dicit recessum a protestatione, eam facta ex iuste causa, ad hoc quod dixi fm eum super uer. copula. ¶ In gl. m. quod in f. Jut no. infra. is qui in f. ulti. gl. lossi.
- A N N O T A T I O N E S .
- ¶ Non releuet. Vide Bart. in l. non solum. s. morte. ff. de nou. oper. nun. in l. qui alienum. §. ff. de acqu. hære. & ad materiam huius c. uide Bal. in l. fi. C. de hære. inst.
- ¶ Probetur. Idem dicitur de notorio. uide Io. An. in c. boni el. 1. super gl. & ita, de elec.

## S V M M A R I V M .

- Detralis huius partes ubi. Matrimonium ad denunciationem & unius impeditur, & nu. 6. §. 3.
- Verbis aliquando non nos tristis urimur. Presens pro futuro, enallage. Dubitandi cause quæ hic.
- Grauis persona que dicenda. Arbitrium iudicis qualis esse debet, & nu. 6. §. 2.
- Circumstantia pensanda, & que sint & earum uisus quando. Ut suspecti repelluntur qui se offerunt, & qui alii, & §. 2.
- Tetimonij principaliu autem contractus non admittendū, ibid. Parentum appellatio quibus accipiatur modis, qui recipiendi ad testimonium.
- Epilogus, & additio glossarum, nu. 6. & nu. 7.

Banna hic quare dicebantur. Fama que dæat a iudice reputari, et de ea qualiter certiorari, n. 7. Denuntians quis admittendus, §. 2. & supra nu. 1. 3. 4.

## C A P V T X X V I I .

- Vm in tua. Pars t. supra de testib. cum in tua, de deci. cū in tua, qui ma. ac. pos. cū in tua. & h. d. Ad denunciationem unitus honesti uiri, qui de Io. And. super 4. Decre. B 4. fert

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

sunt cōsanguinitatē, & de eius fama, uel scandalō do-  
cet, impeditur matrimonium contrahendum, & po-  
nitur consultatio ipsius responsio in ver. ad quod, di-  
cebat Hostiē, in ecclesia occasione matrimonii inter  
personas aliquas contrahendi fama priuatum assert  
impedimentum, offertur sacramentum ad ipsum ex-  
cludendum, quāx̄it, qualiter sit agendum, respōdetur;  
q̄ ad arbitriū dicecesani, qui eriam instruitur, qua-  
liter se habere debeat, est in talibus recurrentum. & si  
nihil probetur, est tamen qualisq̄; conjectura, uel  
pr̄sumptio contra matrimonium, nō debet eos dice-  
cesanis distringere, sed monere ad desistendum [Vta-  
mur] i. dicitur her. accusatus. §. 2. li. 6. & iurisperitus uritur  
verbis rusticorum. ff. de leg. 3. si chorus, secundū Hostiē,  
[Editis] alias editis, i. frequenter dicit, uel pro-  
positis. 1. q. 2. indigne, Hostiē. (Publicē) sed priuatum,  
(Contrahentium) i. contrahere violentiam. Inno. (Facien-  
dum) utrum sit credendum tali priuata fama nō pro-  
bat, an sacramenta potius propinquorum, quā fuit  
dubitacionis causa, quia cum nullus accusator appa-  
reret, uidebantur sine causa iurare, uel quia per talem  
denunciationem, siue famam, non debeat episcopus  
postponere recipere iuramenta, nec matrimonium  
prohibere, secundum Inno. (Gravis) moribus non ho-  
noribus, & vide quod no. de testi. licer ex quadam, in  
eadem glossa (Iuramenta) supra de proba. iurauit, contra  
supra de testi. series, ibi soluitur. Hostiē. (Arbitrium) q.  
d. licet multa dixerimus, & te instruxerimus, & multa  
dicant iura circashāc materiam; tñ cum ex uarijs cau-  
sis varia pr̄sumantur, nec propter malitiam homi-  
num, uarietatem temporum certa regula dari possit,  
finaliter arbitrio tuo relinquimus, ut pensatis perso-  
nis, causis, & temporibus facias hoc, uel illud. arg. in-  
fra de homi. sicut, de transac. c. ff. de vñs. mora. ff. de  
testi. l. ff. de uerbo. obliga. continuo, & no. supra eo.  
præterea 2. & c. sicut, in fin. & in ea seq. (Propinquorum)  
quos episcopos non habeat suspectos. unde quod  
supra prohibet recipi parentes, hic uero propinquos  
recipi permittit, procedit ex suspicione, quā procede-  
bat ex oblatione, quia se ingerebant. ff. de procur. que  
omnia, secundum Pe. & Abb. unde illos repellat epi-  
scopus, & alios admittet, de quibus confidet, quod ue-  
rum loquantur, posset aliter intelligi, ut ibi parentum  
quod est supra. sumatur pro genitoribus tantum, fa-  
cit. 4. q. 3. parentes, & infra de his, quā si. occi. c. si. non  
pro confanguineis aliis, sicut po. 3. q. 5. c. 1. & 3. q. 6.  
de parentela, ut quando aliqui tractant de matrimo-  
nio filiorum, & ipsi sunt principales auctores contrac-  
tus, testimoniūm ipsorum uelut principalium & sic  
suspectum repellunt, aliorum verò confanguineo-  
rum admittuntur, ut hic. Boati. dicit, quod iuramenta  
propinquorum uolentium computare gradus recipi-  
entur, ut hic: sed si computare nolunt, non, ut supra  
(edocere) t̄ nec tu p̄ te de plano potes certificari, & sub-  
hic Pe. etiam si sit grauis persona, que denunciat. ut  
Glo. 2. notat, rationem reddit signat contrarium, &  
soluit. Glo. 4. signat etiam contrarium, & soluit, ar-  
guit, & remittit. Glo. 4. alleg. duas concor. & signat  
unum contrarium. Antep. glo. & ulti. eliciunt duo  
notanda. In glo. 1. inf.) & forte dicebantur banna,  
quia sub banno, uel sub poena excommunicationis  
præcipiebat sacerdos, quod nullus impedimenta ce-  
laret, argu. 16. q. 1. statuimus Hostiē. In glo. 2. inf.) unde  
no. ex hoc Hostiē, quod iudex non debet reputare  
famam, nisi coram eo probetur. In glo. 3. ibi, denun-  
ciante) utiq; idem minus admittenda esset, de confess. c. i. de testib. uenient. i. dicit igitur Hostiē. hoc arbitriū, ut episcopus possit admittere, etiam turpes per-  
sonas hic denunciantes, si sibi videbitur propter pe-  
culum anima. 2. quæst. i. si peccauerit, ubi de hoc,

& si sibi videbitur, repellere, & facit quod dixi secun-  
dum eum in con'ratio, & supra super uer. arbitrium.  
¶ In glo. ergo fama ibi, inquisitionis, inf.) So. ut ibi dixi su-  
per vltim. glo. In gl. summari. ibi strepitū) unde dicit  
Innocen. quod sine ordine iudicario, & sine te-  
stibus poterat quis certiorari de fama. uide quod di-  
xi, de postu. c. i. super ner. requisitus, per quod intelli-  
ges, quod hic dicit de testibus, & habebis concor-  
dantias. ¶ In gl. ult. inf.) addit. quod dixi infra de accu-  
cum oporteat.

### A N N O T A T I O N E S.

- ¶ Probetur. Idem dicitur de notorio. vide Io. An. in. c. bone el. i. su-  
per gl. & ista de elect.
- S V M M A R I V M.
- 1 Mulieri negati se in matrimonium consensisse non creditur, et quā  
do matrimonium uero contractū ab ea per motū non tener, &  
quem, & auditur, & nu. 2.
  - 2 Mulieres alicubi desponsantur primō, & postea, & quando benedī-  
centur, quamdiu post benedictionem in uirginitate manere mo-  
neantur.
  - 3 Matrimoniu nō pr̄sumitur, nisi probetur, nisi in casu.
  - 4 Assertio patris non iuuit, nec iudicis, nisi probet, & num. 5.  
Protestatio mulieris contraria, factō non prodest, nisi in casu, &  
quo, nu. 8. cir. fin.
  - 5 Veraciter, pro libere.  
Negativa pregnans differt à pura, que sint utrēq; , & earum dī-  
uersi effectus.
  - 6 Violenta legitime proposita non excusat.
  - 7 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.  
Metus uanus non excusat.
  - 8 Additio glossarum,  
Vis, seu metus non purgatur ex cohabitatione mulieris cum uiro  
uel copula si continuet.

### C A P V T XVIII.

**O**nſultationi. C. Mulier t̄ quā  
negat se in matri-  
moniū cōsensisse, nō creditur marito pro-  
bāte contrarium, sed si probat se cōsensisse  
per metū, qui potuit cadere in cōſtantē, nō tener ma-  
trimoniū, duos casus determinat. secundus ibi, sanè il-  
lis. dicebat Hostiē. Simplici aſſertioni mulieris dicētis fe-  
nunquā in uirū matrimonialiter cōſensisse, est ſeria  
ſufficiēs testificatio p̄ferenda. Porro si statim aufugit  
nec cognita fuit & de coactiōne offert testes idoneos  
nō est eidē audientia denegāda (venient) in matrimonio iā  
cōtracto. Vin. uñ in quibūdā locis t̄ est cōſuetudo, &  
mulier primō deſpōſatur, demū interdū poſt lōgo t̄ p̄s  
die, quā traduci dēt, benedicif (Valuas), i. foros. l. di. p̄-  
nit. s. de elec. in causis. §. 1. Hostiē. (Benedicende) poſtquā  
benedicif, monētur triduo, biduo. uel ſaltē ea no-  
tē in uirginitate, uel caſtitate manere. 24. di. c. ult. 30.  
q. 5. aliter, Thob. 6. in fi. 8. in p̄. dicit Ho. & ibi. Subar-  
ratur. Tu dic, ut. ſu. p̄. dixi, cōſensisse, & forte certū est  
epo eas lōgo tpe cohabitasse ſpōſis, uel eas cōſensisse  
in copulam, ſic poſet variari iſte casus a ſequenti, ſm  
Hostiē. (Idoneis) forte parētibus, uel alijs aſſertibus ea cō-  
ſensisse. uñ, & ſi uellet p̄bare nō cōſensisse, nō audireſ  
ſed ſi uellet p̄bare nō ueraciter cōſensisse, audireſ ſit  
j. prox. rh. qd differt in hoc fm Hostiē & ideo dicit infra  
3. ſimplex aſſertio, ſm eū (Teſtibus) ſi nō t̄ apparēt teſtes,  
non p̄ſumetur matrimoniu, ſiſi probetur, ſed ſtuprū  
uel adulterium. 30. q. 5. quod intelligas in factō recen-  
ti. Si. n. longum tempus lapsum eſſet, pone 40. anni à  
tempore contractus, ſufficienter pr̄ſumptiones pro-  
babiles, ſcilicet quod ſemper tenuit ipſam in uxori, &  
ad mensam, & ad lectū, & extra p̄dicta. C. de nup.  
ſi uicinis. ff. de ri. nup. in liberāe. Idē in clandestinis, nec  
mirū, quia per tales pr̄ſumptiones nedū impeditur  
matri-

## De sponsalibus, & matrimonij.

13

matrimonium, ſed etiā separatur, ſupra de p̄ſump-  
tio, & c. precedentī, & ibi de hoc, ſecundum Hostiē.  
4 [Aſſertio] ſi igitur ſi uellent hoc probare, bene audi-  
tur multo magis, quām poſt benedictionem: ſed pro-  
fe etiam cum iuramento nil probant, ſecundum Phi.  
[Recepta] forte coactione per parentes ad hibita [Auſu-  
giunt] quām cito poſſunt, ſupra eo, ad id. q̄ ſi protesta-  
tur, ſibi diſplicere, & remanet, dicit Vinc. q̄ ſibi preiu-  
dicat, & facta protestationi derogat, de ap. ſollicitudi-  
nem; alle. in contrarium, ſupra quod me. cauſa. i. dic, ut dixi, ſupra eo. tua, ſupra glo. 1. [Veraciter] i. libe-  
rē. q. d. non ſponte. & ideo debent audiri, cum fit ne-  
gatiua pr̄gnans, ſupra de repunc. ſuper hoc: ſecus in  
purē negantiibus, ut proximo reſpon. Hostiē, unde  
hoc ſolum notabat Abb. ex decre. q̄ uiolentia illegi-  
timē proposita non excusat: ſecus, ſi legitimē propo-  
natur [Deneganda] etiam ſi agatur poſſefforio, ſupra de  
reſtit. ſpo. ex transmiſſa, & c. ex parte, alii tamen dicunt  
contra Inno. [Conſtantem] ſalu eo, quod no. ſupra eo.  
cum locum, in prima glo. [Audiente] cum effectu, ut  
ſciliacet matrimonium ſepararetur, ſupra eo. tua, & c.  
ueniens, & c. cum locum, Hostiē. Pr̄mat glo. arguit à  
contrario, & illi argumento opponit, & ſoluit. ¶ In  
1 glo. penul. ibi. §. 3. alia. 2. ſi uide de iura. calum. c. 2. ſuper  
1 glo. ¶ In glo. ult. ibi. metus ſi uide de iure iur. uerum, ſu-  
per gl. 2. ſi ibi, ſi quis ab alio] uani timoris nulla eſt aſſi-  
matio. & ideō in aſſimatoria, qua agitur contra illū,  
qui ſatisfare promiſit pro illo, a quo ſtipulatus fuerā,  
10. quādoque nil uenit aſſimandū, ut quia ille pro-  
miſſor eſt locuples. ¶ In glo. 1. ibi, credendum] quia nec  
iudicis aſſertio pr̄ualeſt legitimē probationibus, ſu-  
p̄ra de teſtibus, cum à nobis, de probationibus, quo-  
niā contra, Goff. ¶ In glo. 2. ibi, uidetur] niſi appareat  
eas inuitas detentas & cognitas ſecundum Vinc. ¶ In  
glo. no. quod, ibi. c. ult. ſi inſra de electio. ubi periculum,  
libro ſexto,

### A N N O T A T I O N E S.

- ¶ Audiretur. Niſi p̄ſuſponeretur unum tantum uiffe matrimon-  
ium, quia tun. etiam dictio probaretur negatiua, de probation.  
tertio, & uide ibi. Joan. Andrae. in c. bonæ, el primo ſuper 1. glo.  
de elec. & uide l. fi. C. de re. credi. & ibi no.
- S V M M A R I V M.
- 1 In matrimonij & ſponsalibus debet eſſe libertas, & an obliget  
p̄na promiſſio, & num. 2. 3. 5. 6. an pignus, num. 7. & 9. u. i.  
de alia, num. 8.
  - 2 Parentis appellatio hic large accipitur.
  - 3 Stipulatio non tenet, ubi cunque ſi contra bonos mores.  
Ad ecclie indicium recurrit ſuper accessorio matrimonij.  
Matrimonij accessorio qua.
  - 4 Epilogus, & ſuffragium glossarum, nu. 5.  
Arrha poſteſt & quantum in ſponsalibus interuenire, & duplicatas  
per eum, per quem ſiat, & quando plus, nu. 7. ubi latius, & nu.  
9. & cur permittatur, & non p̄na, uel pignus, nu. 7. & 9.
  - 5 Additio glossarum, & num. ſequentibus.  
Obligatio non cadit in infante, niſi ſiat locupletior.
  - 6 Per retentionem nobis quandoque conſulitur, quod alia non li-  
cet, uer. ipſe tamen.
  - 8 A ſponsalibus refiliendi que inſte cause.

### C A P V T XXIX.

**E**mma mulier. Casus. Intma  
ſponsalibus debet eſſe libertas: unde in eis  
p̄nae non obligat. & duo fa-  
cit. in prima parte ponit mulieris querelam. in ſecun-  
da dat ſibi iudicem. 2. ibi, cum itaque. Dicebat Hostiē. ſi  
ſub certa poena à parte renuente committenda con-

trahuntur ſponsalia; non poſteſt peti, quia libera ſunt  
matrimonia (Contraxit) ſpreſis ſponsalibus, qua contr-  
traxerat cum filio. B. ut ſequitur, Hostiē. (Penam) ſecus  
in legato relicto, ut cum tali contrahat. ff. de condi. &  
de Titio. §. Titio. Vin. (Ab ipſa) ſclicet G. filia, uel Gē-  
ma matre. ſicut enim inter contrahentes non tenet  
poena ſtipulatio, ita nec inter contrahentium parentes,  
& parentem accipe non ſolum eum qui hábet in  
potestate perfonam, de qua agitur, prout accipitur. C  
de rei uxo. ac. l. §. accedit. C. de pa. conuen. tam ſuper  
do. ex morte. imo & illum, qui talibus in aliquo atti-  
net, & quem reſtangit. extra neum uero illum, quem  
in nullo tangit. Hostiē. (Ex torquere) ſonat in uitium.  
3 Hostiē. (Libera t̄ matrimonia) contrahenda. 3. i. q. 2. ca. 2.  
de neptis, uel etiam diſoluenda. unde nec tenet poe-  
na promiſſio, cum promiſſi uxorem de adulero non  
accuſare. C. de inuti. ſti. 2. ſecundum Vincen. qui hoc  
no. ſupra eo. requiſuit. quod dic, ut ſupra de iure iurā.  
quemadmodum. & adde quod no. eo. c. tua. 2. Idem  
dixit hic, ſi uel ſtipulatio eſt contra bonos mo-  
res; ad hoc, in ſra de reg. iur. in malis, lib. 6. cuni ſui cō-  
cor. (Ecclesiastica cen.) ſic recurrunt ad iudicium ecclie  
ſuper pena, qua eſt accessorio matrimonii, ſicut & ſu-  
per dote, de dona. inter ui. & uxo. de prudentia. Hostiē.  
4 ¶ Glo. 1. t̄ ponit duas leſtuſas. ſecundum primam du-  
plex eſt cauſa. in ſra ſecundam vna tantum. ¶ Vlt. glo.  
 responder per q. an tenet ſtipulatio arrharum, tenet  
q̄ ſic arguit in contrariū. redit ad primum. ¶ Int glo. 1.  
ibi, non dubium ſi uide de fo. compe. ſi diligenter ſuper ult.  
glo. ¶ In glo. ult. ibi. l. ult.) arrha poſteſt in ſponsalibus in  
teruenire, & duplicatas, per quem ſiat, & li-  
cet uſque ad quadruplum ſtipulari (ib. Titia) inho-  
nesteſt matrimonij ſue futura, ſue cōtracta uin-  
culo poenę conſtrigi (ib. l. 2.) incipit, libera. & yde  
6 de iure iur. tua nos, ſupra glo. 2. ¶ In glo. 1. ibi, non tenet ſi  
unde dicebat Goffre. quod tria faciunt, ne detur poe-  
na exactio, libertas matrimonii, ut dixit tex. principale,  
quod non tenet, ut dicit glo. Item artas infantilis,  
in quam nō cadit obligatio etiam naturalis. ff. de act.  
& ob. 1. ſuriōſus, uel niſi ex eo contrātū pupillus ſiat  
locupletior. ff. de condi. inde. naturalis. ¶ In glo. ult. ibi,  
admittit) hoc quando t̄ ſterit per dantem arrhas. Si uet-  
rō per recipientem, reddit duplicatas, uel triplicatas reddat.  
C. de ſpon. mulier 1. reſpon. & ſ. quadrupli. Idem dici-  
mus in pignoribus, cum pignora dicantur arrhae. C.  
de remiſ. pigno. l. 1. Innocen. Hostiē. dixit melius fa-  
cere, in ſra de do. inter ui. & uxo. & ſi necesse, de arbi.  
expofita. Ipſe tamen Hostiē. per prædi. decre. & ſi ne-  
ceſſe, dixit, in ſra. qui cog. con. ueniens, 2. pigno-  
ra hac occaſione data rentineri nō poſſe. Gui. in ſpe-  
cu. de ſpon. §. 1. igitur, in ſra. dicit pignora interuenire  
poſſe, ratione ſtipulatio, qui qui tradit pi-  
gnora, non ſe obligat, ſed illa perdit, & ſic per reten-  
tionem conſulitur: ſed poenam promittē ſe obligat;  
& plerunque conſulitur alicui per retenionem, cui  
non datur actio. ff. de do. ex. Paulus. & eadem ratio in  
arrhis potest redi. Quod autem in pignoribus dicit,  
probat per l. ff. de ri. nu. ſi quis officium, & C. ſi re. pro.  
l. 1. per quam hoc bene probatur: & credo, q̄ hanc. l.  
iuduxit Innocen. & uito ſcriptoris fuerit corrupta. C.  
de remiſ. pigno. qui nil facit. Accur. in l. Titia. ſi de uerb.  
ob. quod ſi pignus datur pro arrha, tenet. ſi pro poena  
non tenet, unde dice. la. d. Are. ſi pignus conſtituitur  
per conuentione, non tenet, ſicut nec conuentio  
poena: ſi per traditionē, tenet, ſicut & traditio arrha-  
rum, ut ſciliacet ſit pignus accipientis, ſi ſtat per dan-  
tem; uel ſi ſtat per accipientem, reſtituit duplicatum,  
uel ſi uterque dedit, ſi perdat, per quem ſterit. Con-  
cordando opiniones aequē uidetur diſtingui in quan-  
titate

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

tate pignoris, ut infra dicam de quantitate arrharum sed an contractus sponsalibus per stipulationem ageretur ex stipulatu*gl.2.* in præ*l.* Titia dicit quod sic ad interesse & facit quod non. ff. de spon. l. 2. alibi dicit contrarium. ff. de uerb. obliga. si stipuler. & hoc communius tenetur. alias sequeretur, quod ageretur ad poenam, quanti interest contra haec iura, argumen. ff. de ser. ex*l.* Titius. nec per hoc stipulationem inutilem, quæ potest in arrhis aliquid operari, ut pædixi. Dyo. distinguebat, aut agitur ad interesse ratione dani; & tunc in eo, quod abest, agi potest, quia non est poena respectu agentis, sed rei persecutio. aut agitur, ratione lucri, quod futurū erat ex matrimonio, quod ei non adest, matrimonio nō contracto. & tunc non agitur, cum hæc species sit poena, argum. ff. de fur. si is cui. ff. de dam. infec*l.* Proculus. sed cum per hoc impediat libertas matrimonii, dicunt quidam, quod sibi debet imputare, cui dænum sufficeret scens, vel scire debens, stipulationē non teneret. *ibid.* *Iustitia causa*, quia alius, infra biennium nuptias exequi non luit. C. de spon. l. 2. uel propter mortem alterius. C. eo. arrhis. Item propter personam sponsi, cum quo matrimonium interdicatur. C. eo. mulier. *g. quem uero*, & *g. is quoque*. Item propter minorem etatem; unde securus est parentibus dare. C. de spon. l. ult. Inno. *[Et ibi, sed uidetur]* allegando dicit, quod potest per ea, quæ notauit de procura. accedens, in glo. 1. & de conuer. coniug. ex parte 2. in 3. glo. & quod dicit, infra secundum leges, intellige. 1. quia leges hoc dicunt, non quod intendat ponere ius diuersum inter canones, & leges, & sic cesseret reprehensio, quam facit Hosti. de hac glo. 9. *[Et ibi, Quia, eadem] Jimio potest t̄ esse ratio diuersi iuris*; quia poena solum promittitur, arrha verò datur. & sic faciliores sunt ad promittendum poenam, quam ad soluendum arrhā. Item quia arrha solent dari in parva quantitate: poena uero in magna quantitate promitti. & ideo timore magnæ quantitatis soluenda facile quis posset cōpelli. hanc rationem assignat Ross. Hostien. dicit secundum utrumque ius arrham quæ druplicatam peti posse. Peñam uero quantumcumq; stipulatum nō. Rationem diuersitatis reddebat, quia arrha datur, & in traditione rei suæ quilibet potest pati. & uero apponere. ff. de pac. in traditionibus. Item retinetur, & saluat, si sequatur matrimonium. In stipulatione poenæ nil datur, & si contrahatur matrimonium, nulla retentio speratur. unde in arrha præsumpsit lex, quod cōtrahens amicabiliter inducatur propter lucrum retentionis arrharū ad matrimonium: in poena uero non est liber consensus propter timorem incusum ex stipulatione penali. repellat ergo ut odiofa, & arrha ut fauorabilis admittatur, & remittit ad sū. eo. titu*g. 8.* & unde dicatur. Satis parum urget hoc ultimum dictum Hostien. cum & timor perdendi arrhas uel restituendi quadruplatas uideatur etiam libertatem impedit contractus & ad contrahendum inducere aliás non contracturum. quare communius approbatur. 1. ratio. & addit, quod dixi secundum Guili. supra ea. gl. Sed quia iam uidi constitutionem arrharum, & pignorum fieri in maximis quantitatibus, unde iam uidi arrhas de quatuor millibus librarum, sati mihi uidetur æquum ponderandam quantitatem arrharum, & qualitatem personarū. Si enim pauper homo dat magnas arrhas, quis dubitat impediendi per hoc libertatem matrimonij? quare ponderata ratione putarem non ualere. & eadem consideratione dicunt quidam poenæ stipulationem tenere, quando in ter locupletes, uel magnates parua poena promittunt, & secundum istos lex ultima de spon. C. ponderauit frequentiam actuum, uel quod communiter fieri solet. inducunt. ff. de uerb. ob. si seruum, alias, si Sti-

chum. *g. 1.* & quod ibi no. In eo, quod dicitur poena non peri, distinguit Vincen. aut fit stipulatio inter per sonam habentes potestatem in illos, qui sponsalia cōtrahunt; & tunc non ualeat, ut hic, aut personas extraneas, quæ nullam habent coerationem in contrahentes, & tunc ualeat. C. de indic. uidui*l.* 1. ff. de cond. & de mon. hæredes. *g. 1.* quia ratio huius decrei cessat, quia dictæ persona non possunt compellere contrahentes. P. & hanc distinctionem Vincen. approbat Hosti. quando extranei inter se bona fide faciunt sponsionem, ut si duobus loquentibus de sponsalibus, unus promittit. 10. si fiant, & alter totidē, si non fiant: fecus autem secundū, eum si promittant sponsalia nomine mulieris, adiecta poena nomine suo: si non fiant: quia tunc non tenet penæ promissio accessoria principali, quod deberet esse liberum. G. in l. Titia, ff. de uerb. ob. a. simpliciter dicit inter extraneos tenere. Alii loquuntur sic, aut unus coniugum promittit extraneo: tunc promissio infirma, aut promittit extraneus extraneo; & tunc refert, aut contrahere debentes sunt subiecti promittentibus penas, & tunc eadē ratione nō ualeat. ff. de in ius uocando. l. 1. & 2. aut non sunt subiecti. & tunc aut est tanta conjunctio, uel amicitia inter ipsos, quod non est uerisimile illos resilire à contractu; & tunc idem. ff. de hære. inst. l. hæres meus, ad finem, & hic, aut sunt omnino extranei; & tunc teneat penam. b. promissio. ff. de cond. & demonstra<sup>b</sup>. cum ita, & præalle. l. 1. C. de indi. ui. sp. ut dicit etiam Abbas, experimentum, quod ubi dubium est de obligatione cōpromittentium, promittunt extranei. & uide quod scripsi in speculo, de arbitris. *g. 1.* super uero item quid si compromissum, in supple. quæ incipit, Di. uersi. tecuit etiam ibi.

### ANNOTATIONES.

- a. Simpliciter. Vide ibi Bar. & Bal. & Sali. in l. fi. de spona præal. & an promissio poenilis in matrimonio ualidetur in c. & quid in spiritu li. matrimonio an. istud habeat locum, uide Barto. in d. l. Titia.  
b. Demonstrata ad materiam facit, quod no. doc. & Bal. in l. si quam. C. de ope. lib. & c. sci. ant. de ele. lib. 6.

### S V M M A R I V M.

1. Sponsalia de futuro transiunt in matrimonium per copulam subsecutam, & nu. 2.  
Matrimonium præsumptum præfert uero in foro contentioso, & quando præsumatur, uel tale dicatur, non auditur contraria probatio, excepto casu, nu. 2, & nu. 4. in fi.  
Eiusdem est effectus cuius est & uerum, dicitur fictum, nu. 4.  
2. Consentire quis dicitur etiam ipso facto.  
Generos duos de una filia quis facere non potest.  
Et si, pro quamvis.  
Confessioni dicentium se coniuges non statur in præiudicium alterius matrimonij.  
3. Vis que excusat in foro contentioso, & quem.  
Fori contentiosi, & penitentialis non idem iudicium, & numer. 2. & 4.  
4. Papa potest as in matrimonij, si que in utraque foro parendum.  
Inhabitantes ad matrimonia qui reddantur.  
5. Xiores plures non licet habere, nisi per diuinam reuelationem.  
Iuramentum primum derogat secundo, & quando.  
6. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.  
In præteritum præsumitur ex facto subsequenti exempla hic.  
Præsumptio iuris recipit probationem in contrarium, ex ultimo, exemplo hic, iusta glossa, & nu. 8. ubi uide.  
Chirographi cancellatio præsumpti quem solutione inducit.  
6. Additio glossarum.  
Præsumptio quotplex, eiusque uirtus.

C A.

## De sponsalibus, & matrimonio.

14

C A P V T X X X.  
**S** qui, transeunt in matrimonium per carnalem copulam subsecutam, sed non per nissimi carnis copule tantum, infra co. c.ulti. Dicebat Hosti. præsumptum matrimonium præfert uero in foro contentioso. & pri mo ponit dictum. secundū soluit obstaculū, ex quo concludit. 2. ibi, uel quia licet. tertia ibi, Ex quo *Mulier* ista mulier poterat esse eius uxor, erat autem sponsa de futuro, & fuit cognita non mutato priori statu, & eis manentibus in eodem proposito, uel faltem non protestantibus contrarium: aliás per coitum non efficeretur matrimonium præsumptum, & admireretur probatio in contrarium, secundum Vincen. Si uero non interueniret coitus, sed sola cohabitatione, uel donaria, uel dotis constitutio, non credit Vinc. ex hoc dici matrimonium præsumptum ad hoc, infra de matrim. cōtracto contra inter. ec. c. i. & infra c. fi. nec ob. de despon. impo. c. uno, lib. 6. ubi sponsalia de futuro transiunt in matrimonium per cohabitationem. ibi enim loquitur de sponsalibus, quæ secundum mentem, & uerba contrahentium erant de præsenti, licet iuriis interpretatione intelligentur de futuro, sic & monacatum præsumuntur per cohabitationem, supra de regul. uiru. & ca. ex parte. Concludebat autem Vinc. q; quo casu posset verum matrimonium accusari, poterit hoc præsumptum. & hoc intendebat decre. q; contra matrimonium tale non auditur probatio, quasi ista non inducunt matrimonium ut matrimonium, sed cōtra substantiam matrimonij, dicit tamen, q; si uir fornicatio affectu tantum mulierem cognovit, non est in ueritate matrimonium, nec deberet remanere, cum illa, sed potius excommunicationem pati. tamen ecclesia stabit pro matrimonio præsumpto, & filii censemuntur legitimi. & si ipse contrahat cum alia, censembitur bigamus, licet in ueritate nō sit, nec audietur probatio cōtra bigamiam, sicut nec cōtra matrimonium præsumptum, secundum Vin. [Contrahendo] & sic fuissent simplicia sponsalia, si non fuissent ultra processum, & ualueret secundum matrimonium, infra c. prox. Hostien. [Subsecuta] & sic ipsa facta cōsentit, de hoc, supra eo. tua. & sic cum debeat esse unus unius, cum alia contrahere non potest. vnde vulgariter dicitur in Prouincia, non potest quis de una filia facere duos generos, secundum Hosti. [Et si] pro quamvis (*Ad primam*) quod ad forum contēti sum, dummodo de sponsalibus præcedentibus, & copula constet non solum per confessionem eorum, quibus propter præiudicium sequentis matrimonii non crederetur, de eo qui cog. consan. super eo, sed evidenter per alios testes idoneos fiat fides, infra de cond. ap. per tuas, secundum Hostien. Si ergo non potest fieri fides ecclesia de carnis copula, manebit cum secunda. Impeditus, si in primam cōsentit per carnalem copulam. Expeditus uero, si cū sentire non intendebat, secundum Hostien. Quia licet diceret quis hoc iniquum, cum secundum matrimonium sit uerum, primum uero præsumptum, & ueritas præferenda est opinioni, ad hoc respondeatur secundum Hosti. (*Admittenda*) admitteretur tamen pro parte mulieris, si diceret se oppreslam, secundum Hostien. absoluenda uero, opresatio non potest, esse in persona uiri, & dixi, supra quod met. causa factis, in q. i. licet conditionaliter interuenire possit: quæ tamen in foro contentioso non excusat propter spontanea sponsalia, quæ præcesserunt. In 4. casu tamen isto papa singit, & præsumit matrimonium esse, quod forte non est, & tunc aliter iudica-

remus in foro penitentiali, supra eo. tua. Si enim nō modo consensit in primam, sed in secundam, & si papa sit supra ius, tamen consensus voluere non potest, nec contra conscientiam hominem urgere, per quod constitutio uidetur periculosa. unde dicebat Hostien. papam debere subuenire per constitutionem, q; talis sit inhabilis ad contrahendum cum omni muliere præter illā, quam sic decepit, & quod si cum alia contrahat, non sit matrimonium. habet enim in talibus laxandis & restringendis potestare, infra de consan. non debet, & rationabili uidetur sibi hæc, quæ legalis cognatio, vel publica honestas, per quam etiam redduntur inhabiles pueri, qui plenum consensum non habent, de delic. puer. o. c. i. & ex quo esset hæc constitutio, in utroque foro iudicare contra secundum matrimonium: aliás in foro penitentiali iudicabitur pro secundo. Dixit autē posse huic pericoli subueniri, prout nō. ad cond. app. c. fi. Finaliter tamen dicit esse dicendum, q; in utroque foro obediendum est papa: quia circa matrimonium non consumatum sine Dei offensione statuere potest, quod placet, ut nō. & de conuer. coniug. ex publico, & fatetur, q; papa potest facere constitutionem, quod quicunque spōsam suam cognoscit, hoc ipso sit eius: nec audiretur, qui post constitutionem illam cognoscens uellet dicere, q; non consensit, sicut nec audiretur, si per uerba de præsen ti consensit, nisi uiolentiam probaret, uel aliud rationabile non tamē posset facere, q; fine consensu expressio, uel tacito esset matrimonium: & sic intelligentur superiora secundum eum [Sequitur] in foro contentioso, & si interdum dirimuntur; quia sic placent 5. cet. 19. di. enim uero, Hostien. (*de facto*) de iure non licuit habere plures uxores nisi per diuinam reuelationem, infra de diuor. quanto. sic primum iuramentum licitum derogat secundo contratio, de iure iuriarum. eam te. aliás pacta nouissima & c. C. de pac. pacta 6. Phi. *[¶ Glo. 2.]* distinguunt circa præsumptiones, quod alia iuris & de iure, alia hominis, alia naturæ, alia facti, & hæc duplex: alia iuristum, in fin. obiicit, & soluit. *[¶ In glo. 2. ibi, non est uerisimile]* uide de præsumptio. quanto, super 1. gl. *[¶ ibi, g. interdum circa finem]* si filius fami. recepit pecuniam, quam postea in rem patris uerit, cessat Macdonianū, & si ab initio non ad id accepit (*¶ ibi, g. si quis uero*) dic. quod lex, si qui (*¶ ibi, chirographum*) cancellatio chirographi præsumptionem facit de solutione debiti, recipit tamen pro bationem in contrarium. *[¶ In 1. gl. 2. ibi, idem est]* cum infra circa fi. glo. tractet de præsumptione iuris tantum, patet, q; has species esse diuerias intendit: uel forsitan ponit præsumptionem iuris, si non adiicitur, tantum, intelligi fictionem, uel de iure. Dicebat Hostien. quod præsumptio iuris tantum dicitur iusta, sed non omnino certa præsumptio à iure super aliquo dubio inducta, firmata & informata ex aliqua iusta causa, sed iuris & de iure est iusta, indubitate, & omnino certa præsumptio iure scripto sine improbatione approbata, exempla prosequitur, remittens ad fin. de præsump. c. 2. Guili. in specul. de præsump. g. 2. Præsumptionem iuris & de iure uocat necessariam, sic distinguens illam à temeraria, probabili, & uiolenta, ibi uide (*¶ ibi, stipulata*) C. de rei uxo, acti. l. una, circa prin. (*¶ ibi, fraternitatem*) ubi de hoc, & l. distin. ferrum (*¶ ibi, uerisimile*) & ibi hæc glo. per Accur. (*¶ ibi, scribam*) ubi de hoc articulo plenius, & 44. multis (*¶ ibi, si chirographum*) & est si. de renuntiis hoc, de præsump. quia uerisimile.

S V M M A R I V M.

1. Sponsalia de presenti non soluntur per sequens matrimonium, etiam carnis copula consuetum: sed de futuro etiam

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

- rata de presenti** secuta soluuntur & nūne. 5. De futuro quibus uerbis contrahantur, nūs.  
 3 In matrimonio contrahendo an per responsum ex intervallo sc̄lum contrahatur.  
 3 Vter uir, an mulier arte interrogatur, & per quæ uerba interrogari, & responderi possit.  
 Ex equipollentibus quid fiat, non respicit.  
 4 Copula omnis non est matrimonialis, & quid operetur in matrimonio præsumptio, & competenteribus duabus unius.  
 6 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.  
 Inuitus procurator quis dicatur.  
 8 Additio glossarum.  
 Iuramenti uinculo roboratum solidus subsistit.

### C A P V T XXXI.

- S**i inter. Casus. Sponsalia de praesenti non soluuntur per sequēs matrimonium etiam carnali copula consumatum: sed sponsalia de futuro etiam iurata soluuntur per secuta sponsalia de presenti, & satis patet, quod duo sunt dicta: secundum ibi, uerū sit [P]ro que si unus contrahentium profert hæc uerba, uel similia, & recessit ante responsum alterius qui postea responderet, quod matrimonio conuenit, uidetur, quod sit matrimonium. ff. de uer. ob. l. 1. §. 2. & lex dicit, q̄ in his, quæ consensu contrahuntur, respondere ex intervallo facta non nocet. ff. de uer. ob. si stipuler. §. ulti. Guido dicit hanc glo. Rodo. quam tamē: nondum inueni. & Bonagui. supra de spō. duorum tuas, tenet contrarium, dicens in matrimonio hoc requiri, q̄ contrahentes sibi in uicem respondeat ante, quā ad alia diuertant, sicut est in aliis stipulationibus. ff. de verbo. ob. continuus [Mean] not. q̄ iprimo loqui debet, uel interrogari uir, concor. infra de spon. du. licet; tamen non est hoc de substantia, & Padua seruat contrarium: (uerba) in prima, non in tercia persona formata, supra eo. tua. sed dic, ut ibi, & sufficerent æquipotentia, ut in uiro dicent: hæc uerba, Accipio &c. mulier respondeat, placet, siue consentio, secundum Hostien. Idem Abb. qui dicit sic uide iudicari bis. vnde & Luc. 2. Virgo Maria respondit, Fiat mihi secundum uerbum tuū. Verbum autem fuerat, Dominus tecum, nec referit quid ex æquipollentibus fiat, supra de testi. licet ex quadam, de consan. tua, secundum Hostien. (Sed matrimonium) imò uerius adulterium. Goff. (Copula) quia non omnis copula matrimonialis (Subsecuta) dixit hic Vincen. quod parum operatur nisi in matrimonio præsumpto, tamen si due mulieris petunt aliquē in uirum, & æqualiter probant, sed altera probat copulam, præsumetur pro illa, supra de proba. licet (Separari) quatenus est de facto contractum. Goffr. (primū) dum tamen de eo per testes idoneos fiat fidēs, ut dictum est, supra ca. prox. (Recipiam) dixit hic Vin. quid per ista uerba, promitto, quid te despōfabo, non contrahuntur sponsalia etiam de futuro, sed promissio de sponsalibus contrahendis (similia) puta contraham tecum, supra ca. prox. & c. requisuit. Innoc. (De sponsauerat) istam desponsationem uocat infra matrimonium, quia de presenti, & inter personas aptas (Separari) arguit Hostien. si secundum matrimonium tollit sponsalia, quæ tenuerunt, quāto magis sponsalia deberet tollere, quæ non tenuerunt, nec consenitum habuerunt, & faciat ad ea, quæ dicta sunt, supra ca. prox. (Penitentia) saluo eo, quod dicitur, supra eo. sicut. ¶ Glo. 1. targuit, alleg. duo iura, subdit ligna sufficere alle. in contrarium. ¶ Ultima glo. dat unum simile. ¶ In glo. 1. ibi, (Inuitus) dicitur procurator inuitus, qui exp̄s̄e non consentit

(ibid. mutus) uide in ca. cum apud, super 1. glo. ¶ In glo. 1. inf. ] dic, ut infra de con. ser. c. ul. in ultima glo. ¶ In glo. 3. inf. ] solidus tamen subsistit, quod iuramenti uinculo roboratur. 22. q. 1. omne quod, Phi. ¶ In glo. ulti. ibi, matrimonio ] & per secundum uotum solenne, infra de reg. qui post uotum, lib. 6.

### S V M M A R I V M.

- 1 Adolescens hic appetit pro maiori. 14. Matrimonium à puberibus quibus contrahatur modis, & quod modo ab impuberibus, ut consumetur, nu. 2. & quid ipsam faciat, nu. 3. quod datur uerum, & quod præsumptum, nu. 6. & unde præsumatur, ibid.  
 2 De copula carnali quomodo constet. & in dubio præsumitur. An conatus ponderetur, & nu. 5. & 7. & eius effectus in matrimonibus, ibid.  
 4 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.  
 6 Ecclesia plerunque fallit, & fallitur.

### C A P V T XXXII.

- Dolecens.** Summatū est. §. eo. causam interferens ibi, Cum qua. & t̄ dic [adolecens] maior. 14. Inno. [De sponsatam] cum iam ambo essent puberes: quia tunc non fit matrimonium, nisi de presenti consentiantur, uel carnalis copula interueniat: secus, si ante pubertatem sponsalia contrahit: quia tunc per aduentum pubertatis, quæ cū talibus facta ratificat, dicerem uerū matrimonium, sicut no. infra ti. 1. attestations. alii contradicunt, Inno. dic ut de despō. impu. c. uno. li. 6. [Definatio] secus ergo, si de presenti, tunc enim si de sponsata fuisse legitima etatis, statim tenuisset matrimonium, sicut tenuit cum secunda. & facit h̄m Hosti. contra ea, quæ no. Ber. infra ti. 1. c. 3. [Non cognoscens] & de hoc constat per confessionem: secus, si dubitaretur. §. eo. iuuenis: quia tunc præsumetur pro carnis copula, infra ti. 1. continuebatur. Inno. sed pone, q̄ cum eam tentasset cognoscere, aperta fuit ianua mulieris, ita quod uiri lancea mulieris clavifrum est ingressa, non tamen fuit semen emissum, nunquid si postea contrahat per uerba de presenti, ualeat matrimonium? Dicas, q̄ cum per seminis effusionem matrimonium consumari dicatur, cum non sit semen effusum, cum prima, remanere cogitur cum secunda, sed certè hoc esset difficillimum perscrutari. stabitur ergo testimonio matronarum, quæ cam in p̄ficiunt: & quia apertam inuenient, matrimonium iudicabunt. Vin. facit, quod no. 35. q. 3. extraordinaria. ubi dicit Io. quod talis commixtio non inducit affinitatem, & si quis seminet in uas mulieris, & non intret, consumatur matrimonium, secundum Vin. quia carnis commixtio interuenit. tamen ecclesia, quæ non iudicat de occultis per affectum iudicaret eam uirginem, nisi de conceptione & impregnatione cōstaret secundum Abb. qui not. supra eo. is qui. & addit. quod dicam, infra de eo. qui cog. consuox. sū. fraternitati [Cum alia] non confanguinea prioris: alias tunc nō ualuerit matrimonium supra eo. sponsam, secundum Pet. [Ex forma] scilicet uerborum, sicut supra eo. tua. vel. 1. ex substantia habita ex consensu de presenti, qui solus uerum facit matrimonium. ¶ Vlti. ¶ glo. no. effectum pondet tandem, non conatum, uel uerba. all. plura iura in contrarium. ¶ Inulti. gl. ibi, si voluntate iude de eo, qui mit. ca. 1. super 3. glo. [ibid. 1. inf.] quid obfuit conatus, cum iniuria non habuit effectum (ibid. §. edocere) uide in carlatum, super 3. glo. (ibid. de extra. cri. 1.) solicitatores alienarum nuptiarum, & interpellatores matrimo-

## De desponsatione impuberum.

- matrimoniorum. & si effectum sceleris non sortitur, propter libidinis uoluntatem extra ordinem puniuntur (ibid. si qua. præ. po. l. 1. in prin.) punitur. 10. i. au. ri præditus potestate, q̄ i. minas, p. nuptijs infert subjectæ, uel parentibus, etiā si nuprias non peregerit. 6 ¶ In glo. 2. inf. ] uel appellatur uerum illud, in quo uerbi consensus & expressus intercedit hincinde. præsumptum illud, in quo & si in ueritate non consentiant cōtrahentes: ecclesia tamen eos interpretatur consensisse ex aliquibus probabilibus conjecturis, & ipsos distingit simul morari, ac si consenserint in quo ecclesia plerunque fallit, & fallitur, de sen. exc. a nobis, 2. & de hoc, supra eo. is, qui. accedit autē hæc præsumptio quandoq; ex carnali copula, & de hoc supra eo. tua. aliquando ex traductione. ff. de spons. quasitum. unde, sicut carnalis copula in uirgine, & corrupta cognita à uiro hanc præsumptionem inducit, sic in ea, qua corrupta est, sola traductio, ar. supra eo. ueniens, de coniu. lepro. ca. fi. de proba. iuuenit, de resti. spo. ex parte, nūsi traduceretur inuita, & statim fugeret, supra eo. ad id, quod aliquando ex subarrhatione, ut no. infra ti. 1. c. fi, aliquando ex tentatione, ut no. infra ti. 1. attestations. aliquando ex conditione existente, infra de cond. appo. super eo, §. 1. aliquando ex temporis diurnitate secundū quodam, infra ti. 1. de illis. 1. ubi de hoc, & supra eo. consultationi, Hostien. ¶ In glo. ulti. ibi, §. cognitio] dic ut ibi [ibid. 1. inf.] dic, ut supra de eo, qui mit. in pos. c. 1. in glo. non tamē. ad dec. iuuenis, dic quod t̄ conatus sine effectu nō consumat matrimonium; quia hic opus est factō, ut dicitur de furto, quod non contrahitur uerbo, uel scriptura, sed contractione, ff. de furtis, si quis uxori. §. neque uerbo; parit tamen, uel fortificat publicam honestatem, quæ ex consensu insurgit & honestatem respicit, non effectum, ut ibi. Hosti.

### A N N O T A T I O N E S.

- 1 Matrimonium. Imò uiderit præsumptum, ex quo de expresso consensu non appetit. uide Io. And. super glo. 2.  
 b Traductio. Intelligitur, secundum quod no. in glo. cum iam ambo, & in cap. 1. de spon. impu. li. 6. & supra eo. ad id quod; alii istud uideat falsum.

### S V M M A R I V M.

- 1 Continuatio tituli.  
 De desponsatione impuberū ubi alibi repetatur, & conueniat ei.

## De desponsatione impuberum, Rub.

- 1 Viso t̄ de sponsalibus in genere, submittit de speciilibus spōsalibus, scilicet que ab impuberibus cōtrahuntur, secundum Da. & Gof. uel secundum Host. quia de spon. præmisit, & certa acta determinata est ad sponsalia contrahenda, ideo de ipsa submittit. ita, quod dici potest, quod de impedimentis matrimoniorum iam incipiat tractare. habetur materia. 30. q. 2. facit. 20. questio. 1. c. 1. & repetitur in 6. conuenit huic, supra ti. 1. tua, & infra de frigi. quod sedem, sive reguli, cum uirum, & c. cum scimus, linn. exponit. i. tradendū premitre, & sic contrahuntur sponsalia. Pe. exponit. 1. sponsalia pro ipso contrahere (Filius) traditus & traductus. licet, n. communiter traducatur sponsa; si tamen puer traditus t̄ sit patri sponsa, quod plerique que accidit, & adueniente legi tima actate non reclamauerit, tenent sponsalia, infra eo. literas, & tunc propriè stat uerbum, debet, & secundum hoc expone, peruerterit, & non reclamauerit, infra eo. de illis. 1. & c. seq. secundum Hostien.  
 6 ¶ Glo. 1. t̄ respondet per quæstionem, quid si filius, uel filia coactione patris &c. ¶ In glo. 1. ibi, non cogit. sequitur, filius fam. uxorem ducere (ibid. ne filium) sequitur, fa. in uitum ad ducentum uxorem legum disciplina permittit (ibid. filiosa) sequitur, diffentiæ sponsalia eius nomine fieri non possunt. ¶ In glo. 1. ibi, si patre) non ob. si de regu. iur. uelle, ibi dicitur, uelle non creditur, qui obtempet imperio patris, uel domini. illud quo ad peccatum, ut ibi no. (ibid. 1. potest dici, q̄ filia nō potest contradicere patri sine



Va fraternitas. Ca-  
 Patet pro filio impubere spō-  
 salia contrahit, pro pubere nō  
 si non consentiat. & ponit. q. 2.  
 ratiōnē ibi, Quod dicimus. Di-  
 cebat Hosti. pater nomine filij  
 adulti nō consentientis matri-  
 monium contrahere non potest. Si autem nomine  
 filii, cuius uoluntas discerni nō potest, contrax-  
 it, filium hoc ratificare decet. [Adul. 1] impubere, cē-  
 hoc, infra c. prox. [Matrimonium] cum aliqua puella,  
 Host. [Facere] sūp. pater [Aliquo modo] nec exp̄s̄e, nec  
 tacitē, nec uerbo, nec factō. Hosti. [Consentit] dixit In-  
 no. necessarium est exp̄s̄um consensum in ma-  
 trimonio, supra ti. prox. tua, & q̄ in sponsalibus lo-  
 cum non habeat tacitus consensus, nūsi cum contra-  
 hūntur à patre. ff. de spon. in spon. §. ulti. & §. licet. In  
 aliis licet pro aliis contrahere possint, dixit neces-  
 sarium exp̄s̄um consensum, uel ratificationem, su-  
 pra ti. prox. ad id, quod addens, q̄ ratificatione tacita  
 sufficiet, de re. spo. ex parte, & de hoc, infra eo. ti. cap.  
 uno, ad fili. 6. [Poteſt autem] sic construe, potest autē  
 pater, cui uult, ma. tradere filium nondu. ni adulūtum  
 [Voluntas, cuius discerni non potest] & post, q̄ filius & c. Ho-  
 sti. [Adulūtum] infantem, nel minorem infantis. [Cuius]  
 filii (Non potest) etiam quod ad sponsalia, si intelligas  
 de minore septennio: uel quod ad matrimonium, si  
 intelligis de maiore, Host. (Fater) an ex sponsalibus,  
 à patre pro filio contractis oriatur publica honestas  
 dic, ut infra cod. cap. uno, lib. 6. ibi uideas in glo. fin.  
 (Matrimonio). i. sponsalibus, per quæ ad matrimonium  
 peruenit (Tradere) traditione t̄ quæ in factō confi-  
 fit; sed ipsum de iure non potest astringere, si nullo  
 modo conseruat, ut supra, sicut est in spirituali, su-  
 pra de reguli, cum uirum, & c. cum scimus, linn. ex-  
 ponit. i. tradendū premitre, & sic contrahuntur  
 sponsalia. Pe. exponit. 1. sponsalia pro ipso contrahere  
 (Filius) traditus & traductus. licet, n. communiter  
 traducatur sponsa; si tamen puer traditus t̄ sit patri  
 sponsa, quod plerique que accidit, & adueniente legi  
 tima actate non reclamauerit, tenent sponsalia, infra  
 eo. literas, & tunc propriè stat uerbum, debet, & se-  
 condum hoc expone, peruerterit, & non reclama-  
 uerit, infra eo. de illis. 1. & c. seq. secundum Hostien.  
 6 ¶ Glo. 1. t̄ respondet per quæstionem, quid si filius,  
 uel filia coactione patris &c. ¶ In glo. 1. ibi, non cogit.  
 sequitur, filius fam. uxorem ducere (ibid. ne filium)  
 sequitur, fa. in uitum ad ducentum uxorem legum  
 disciplina permittit (ibid. filiosa) sequitur, diffentiæ  
 sponsalia eius nomine fieri non possunt. ¶ In glo.  
 1. ibi, si patre) non ob. si de regu. iur. uelle, ibi dicitur,  
 uelle non creditur, qui obtempet imperio patris,  
 uel domini. illud quo ad peccatum, ut ibi no. (ibid.  
 1. potest dici, q̄ filia nō potest contradicere patri  
 sine

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

sine uitio ingratitudinis. unde contradicens potest exhaeredari. in autem. ut cum de ap. co. §. si alicui. colla. 8. sed matrimonium non teneret per praedicta. c. Goff. dixit Hosti. eo solo. quod patri contradicit. filiam exhaeredari non posse. nisi & turpem uitam elegere. & hoc in eadem auct. dicit expressum. qd enim si contradicat. & religionem intret. pro certo & ex hoc non poterit exhaeredari. in aueten. de san. epi. §. nullam. colla. 9. ad hoc historia Rebeccae. Gen. 24. c. nec ob. l. quae patris. nam ibi exponitur. non potest. i. non debet. ex quo traducta perfecta etatem. nec reclamauit. i. non decet. & ibi de hic. tamen litera. Non potest. non est ibi in tex. ¶ In glo. 2. ibi. honestatis] quasi. debet. pro decet. si. C. de bo. qua li. cum oporet. Hosti. [¶ in f.] de hoc de regula. cum virum. in glo. paterna. & 25. q. 3. c. 1.

### ANNOTATIONES.

2. *Virum. ibi uide Ioan. And. super glo. paterna. & in c. 2. in tex. in glo. ma. eo. ti. multo minus potest pater inuitis sponsalia dissoluere. licet aliud iure ciuil. i. in potestate. ff. de sponsa. & ista inuestigatio facit ad materiam. l. quoties. ff. fo. ma. & ibi uide Bar. & in Lavia. C. de iure do.*

### S V M M A R I V M.

1. *Impuberis ambo. uel alter coniungi non debent. nisi in casu. & de cuius licentia. & ratio. nu. 5.*
2. *Laicus quatenus & in quibus prelato suo subiaceat. Quilibet est ecclesiasticus & quo ad que. Spiritualia proprijs tantum ministranda. Necesse non habet legem. in fi.*
3. *Epilogus. suffragium. & additio glossarum. nu. 4.*
4. *Nuptiae. seu matrimonium in qua etate licite contrahantur. & in hoc comparatur spirituali. nu. 1. in fi.*
5. *Ratio probitionis huius decretalis. §. in glo. 5.*

### C A P V T I I.

**B**i non est. C. Impuberest ambo uel alter nisi pro bono pacis coniungi non debent. & intellige de honestate dictum. ponit inhibitio nem. a qua necessitatibus casum excipit ibi. Nisi forte. unde dicebat Hosti. ne ante legitimam etatem aliquia coniungantur. districte precipitur. ne cessitas virgens excipitur. [¶ in fi] nec matrimonium. 30. q. 3. ubi Goff. quod est pars huius. Hostien. [Districus] non est igitur leue contraenire. vt patet. supra de ele. dum. 2. in prin. Hosti. [Necessitate] & cognoscere de hoc dioecesanus. qui potestatem habet. & debet habere scientiam. hic discernendi. de confan. & affi. c. 1. Tales ergo sine dioecesani licentia etiam sponsalia non debent contrahere. ut hic. & infra eo. continebatur. & cap. duo pueri. uer. porro autem sponsus. & in fi. nec contracta dissolu. infra eo. accessit. & c. de illis. 1. & tribus. cap. sequen. & supra de resti. spo. ex parte; de eo. qui du. in ma. cap. 2. Quod etiam in maioribus obseruandum est propter multa animarum pericula. ut supra tit. 1. cum in tua. infra de clan. depon. capi. fina. quod hodie minus bene seruat. & in hoc sit simile carnale matrimonium matrimonio spirituali. de quo patet. supra de præben. in Lateranensi. de insti. cap. 3. de renun. admonet. ex his

2. *T. no. quod ratione sacramentorum instantum subiact laicus prelato suo. quod sicut clericus non est recipiens sine literis ab extraneo. supra de cleri. non res. fraternitat. sic nec laicus. de parochi. nullus. infra de pœn. & remis. omnis. & expreſſe de laico dicitur. de con. dist. 5. non oportet. 2. inde etiam laicus a proprio episcopo postulandus est. ut in illa*

præal. 71. di. primatus. & sic potest intelligi. c. primi. ca. dist. nam quo ad sacra menta quilibet etiam laicus ecclesiasticus est. & ibi exponi debet. ecclesiasticus. i. Christianus. argum. de diuor. gaudemus. 2. reſpon. unde cauere debet sacerdos. ne parochianam suam desponset extraneo. in consulto curato ipsius vel econtra. & est ratio. quia licet sit unum ouile respectu papæ. cui omnes immediatè subsunt. de ma. & obe. solitæ. §. pe. tamen sub ipso multa sunt ouilia & multi pastores. & quilibet cognoscere debet ouile suam. & propriæ. non extraneæ curam habere. prouer. 27. Glo. diligenter agnosce vultum pecoris tu. 10. 10. cognosco meas. & cognoscunt me meæ. de his ouibus. 6. q. 1. oues. tantum igitur propriæ sunt pabula spiritualia ministranda. quod male prædicatur. & peiſi feruantur. & an in hoc uertatur animarum periculum. tu aduerte. & uide. supra ti. 1. cum in apostolica. de eo. qui du. in ma. ueniens. sed qualiter hoc præjudicabit. uel custodiet. qui ignorat? & adde. quod no. de pœ. & remis. omnis. sed contra. supra de paro. ca. fina. solue. ut ibi. Hostien. [Necessitate] quæ legi non subiacet. infra de regu. iur. quod non est. cum suis concor. de præb. nisi efflent. de treu. & 3. pa. c. 1. ¶ Pen. + glo. ponit duas lec. ¶ In glo. 2. ibi. minor. 4. rem uide supra ti. 1. ad id quod. super glo. 2. ¶ In glo. 2. ibi. 12. in foemina. Nam lex dicit. quod nuptias non possunt contrahere masculi. nisi sint puberes. nec foeminae nisi viri potentes. insti. de nup. 1. respon. & alia leges exponunt masculum puberem. in 14. mulierem viripotentem in 12. insti. de curat. 1. respon. & §. 1. & qui. mo. fi. tut. 1. respon. & §. 1. & C. quando tu. uel cu. indecora. nec dicas illud determinatum quod ad tutelas: quia idem in matrimonio. ut in statim alle. & ff. ut in pos. le. l. pe. unde lex tallem mulierem viripotentem appellat; & si ante illud tempus cognoscitur. dicitur immatura cognosci. ff. de iniu. si stuprum. secundum Hosti. [¶ ibi. 14.] adde. quod no. 77. di. quicunque. in 1. glo. [¶ ibi. Attestationes] & c. ex literis. qui ma. ac. pos. in super 27. q. 1. nec aliqua supra de reg. significatum. & c. ad nostram. unde secundum utrunque ius matrimonium in tali etate contractum. & si nunquam se cognoscant. & naturalis frigiditas. nec alius accidens impedit. tenet nam tales sunt apti ad consentendum. & hoc solum sufficit. supra ti. 1. tu. secundum Hosti. ¶ In glo. ma. trinomialiter. in fi. dixit Innocent. etiam ideo prohiberi. quia timetur. ne per carnis copulam sponsalia ratificentur. supra ti. 1. uen. Hostien. dixit. quod per sponsalia. ex quo tenent. impeditur quod ad sponsos tota consanguinitas hinc & inde. non est ergo tutu. nec utile. sed damnosum reipublicæ. argument. ff. fo. ma. l. tot uxores auferre sponsos. & tot maritos spōsas. quod fieret. si laxaretur. & non restringeretur in hoc licentia contrahendi secundum eum. ¶ In glo. 1. ibi. hoc quippe & supra de feris c. 1.

### S V M M A R I V M.

1. *Puberes qui dicantur. & nu. 2. & 3.*
2. *Pubertas quomodo probetur. & quomodo olim. & nu. 2. & quid sit. ibid. & nu. 4. in fi. plena quando sit. nu. 8.*
3. *Pubes quid.*
4. *Pubendorum inspeccio quibus casibus non revocata. & nu. 7. 8.*
5. *Corporis humani qua loca pudibunda. nec nominanda. ac secreta. cir. fin.*
6. *Langu quid in humano corpore.*
7. *Pubescere quid. in fi.*
8. *Ad matrimonij contractum qua etas habilis in utroque se. xu. & num. 5.*
9. *Generandi facultas. uel potentia quo tempore sit homini. ibid.*
10. *Epilogus. suffragium. & additio glossarum. num. 7. & 8.*

Cœundem

## De desponsatione impuberum.

16

Cœundi impotens si vir sit quis iuris.

Adoptare qui possit & quo annis procedere debet adoptandū.

### C A P V T I I I.

**V**beres. Puberes sunt. qui ex habitu corporis generare. & concipere possunt. Dicebat Ho. dicit. unde pubes dicarur. & antiquus modus probandi pubertatem tacitè reprobatur. quoniam per teſtes pubertas probatur. qualiter ipso facto viri potentia ante tēpus ostendatur. [A pube]. pudicitia Go. q. d. pudore. Hosti. quem ad probandam pubertatem antiquo tempore inspiciebantur loca secreta. de quibus sequitur. unde & tales pudore afficiebantur una cū insipientibus. unde Iustinianus illo probationis modo reprobat. statutus pubertatem annorum numero probari. C. qñ tu. uel cu. l. indecoram. insti. qui. mo. tu. fi. in prin. unde. si imperator hoc uisum est. pudibundū. fortius & papæ. reprobatur ergo. quod quidam scriperunt. pubertatem non probari annorum numero. concedit tamen. q. quod ad uirginitatis & membris apti probationem fit hodie hæc inspectio. & sic loquuntur iura inducta in fine ult. glo. quod fit ex nimia necessitate. quæ legē non habet. ut no. supra c. prox. ad probandā uero pubertatem semper sufficiunt anni. ut ibi dicitur est. [Hac loca] quæ debet esse pudica. Tan. dicit Hosti. 1. secreta. pudibunda. non nominanda. Quid. n. uerbi opus est. & c. C. de dona. 1. si certus est. & sic non est certior randus. §. de elec. cū inter uiuersas. & dicebat Pe. q. pro majori parte seculares. & regulares in illa practica sunt instructi. 1. 2. di. tua. [Lanuginem] i. pilositasem. sed hæc est nedū pudibunda. sed etiam falsa probatio. cum nec omnes pilosi sint potentes. Hosti. [Quidam] dicit Hosti. sic continuandum. & subaudiendū. probationem predicit. tenebant antiqui. tamē quia ille modus probandi. quia pudorofus & falsus. non est approbandus. ideo [Quidam] Iustinianus. l. & iurisperiti. & Romani pontifices ex amis] i. ex annorum numeros pubertatem existimat]. potentiam naturæ conuenientem cōmūnē & rationabilē. & sequit expositio [eum] s. masculum. puberem existimat est. qui. i. 4. annos impletuit. sū. & illam viripotentem. quæ. 12. annos impletuit. ut dicitur est. supra c. prox. §. cum eum [Impletuit] & 15. fatti git. si masculus sit. & hoc supplet lex dicens. q. hi. qui citius nuptias contrahunt. non minus 15. annorum ad hoc procedunt. in auct. de tēpori. non so. pec. super do. §. & si quidem. colla. 7. alii dicunt. sufficit. 14. compleuit. sed in hoc non infest. quia certū est. & si compleuit. 14. attigit. 15. quia ingressus unius & c. 32. q. 1. cum renunciat. Quid autem si de 14. annis tres dies deficiunt. arguit. q. uidetur non nocere. C. de erro. aduo. l. 3. & remittit ad ea. quæ dixit. infra. co. continebatur. [Pubescat] dicit signa pubertatis ostendat. T. [certum est autem] Hosti. sic continuat. quia alii qui t. crederent. q. si atas non sit impleta. non sit q. aptus ad matrimonium. ideo submittit hunc uerbi. per quod intendit. q. licet dicta probatio sit sufficiens quod ad consentendum. ut non sit ulterius expectare neceſſe. non tamen quod ad carnale debitum redendum. uel quod ad hoc. quin atas illa possit præue nir. & quin inter minores habitus cōtractus ualeat cum copula. dicebat Inno. de habente. 14. annos. & non ualente coire. fuit dubitatum. an matrimonium contrahere possit. sed de potente coire. licet minor sit. 14. certum est. q. contrahere potest. [Pubertatem]. probitatem. seu potentiam naturalem. Hosti. [Ostendit] q. d. hoc sciri non potest. nisi præcedat opus. licet enim non præsumatur potens minor annis 14. uel

12. tamē hæc præsumptio non est iuris & de iure. recipit enim contraria probationē. unde ex quo appetit de copula. liquet q. malitia. uel probitas supplet atatē. de quo dic. ut dicam. infra e. à nobis. [Generare] etiam si sit. 9. annorum tantum. sicut Gre. narrat in dialogo. de illo. qui nutriti suam grauidauit. ut no. 20. q. i. in sum. & dicam. infra de eo. qui cog. cō. c. vlt. ubi uide plenius super 1. glo. §. Hosti. qui etiam idē dicit de puella. etiam si esset minor 7. annorum. dummodò discerneret. arg. supra ti. 1. iuuenis. sed si esset trium annorum. non credit matrimonium. cum talis. nec discernat. nec consentiat. nec potest presumi consentire. sicut nec furiosus. supra ti. 1. dilectus. q. talis furioso comparatur. ff. de arbi. diem proferre. §. coram. ff. ex qui. cau. in pos. ca. si pupillus. & breuiter dicit. q. ex quo est doli capax. semper diceret matrimonium consumatum. cū & talis consentire possit. insti. de ob. quæ ex deli. na. §. in summa. ff. ad Silla. excipiuntur. infra de deli. pue. c. 1. [Parium] sup. uel concipiunt. ¶ Glo. 2. ¶ querit. op. ponit contrarium & solvit. ¶ Vlti. glo. distinguunt pubertatem matrimonio nii. & tutelæ. ¶ In t. ulti. glo. indecoram] corrigit ius antiq. quo iubebantur inspici mares. ut in mariibus sicut in foemini cursu annorum finiatur tutela. &

8. idem se. ¶ In glo. 2. ibi. quidam] hoc plus placet Inno. & Hosti. tenet præcisè. nisi esset naturaliter frigidus. vel maleficiatus. & sic intelligitur. infra de frigi. q. sedē. in eo. qui non compleuit. §. Hosti. & si mulier dicat se uelle fieri matrem. consultit Hosti. q. iudec exceptet. idonec masculus impleverit. 18. annū. & postea per mensum. uel duos. & si adhuc non potest. quod perit mulier adimplere. separantur seruata solennitate. de qua infra de frigi. c. 1. Muetur auiē ex eo. quia pūbertas. 14. an. licet sit præsumpta. tamen fallere pōt. infra quadriēnum quod ad naturalē potentiā. unde sumus edo. aliquos tales puberes importantes procurationē filiorū. qui postea in triennium reddebanū potentes. in auct. de nup. §. per occasionē. coll. 4. per qd corrigitur lex. quæ dicebat solum biennū spectandū. C. de diuor. in causis. atas er go. 18. annorum dicatur plena pubertas. nam adoptare non pōt. nisi qui naturaliter generare pōt. inst. de ad. §. sed illud. Necessitas est aut. q. adoptans præcedat adoptādū plena pubertate. i. 18. an. ita. q. omnino naturaliter potens sit coire & generare. sic intellige in sti. de adop. §. minor. ff. de adop. arrogato. §. pe. ff. de ali. & ci. le. l. Mela. ubi etiam dicit. in muliere. 14. an. spectandos quantū ad plenā pubertatē. ar. de reg. quia in insulis. ex quo iuriū mente dixit ipse Hosti. q. sicut canonica constitutio reddit minores. 14. inhabiles ad uouendum. & contrahendū. nisi per operis effectū contrariū appareat. ut hic. sic posset faceare de minoribus. 18. annis. quicquid circa hoc notet. Hu. remittens ad no. in pra. c. q. in insulis. & eo. t. postulat. [¶ ibi. credo] Idem Ala. in t. compil. eo. t. ca. 3. quod hodie non habemus. sed hæc op. gl. non placet. nā. per eā uidetur infirmitate temporalē impeditum ad coitum. uel coire nolētē in matrimonium non contrahere. sed nōne in eo. de quo dubitatur. an si naturaliter frigidus. expectamus cohabitationē trienniū. §. ista op. non vī expectanda. qd est falsum. ut j. de frigi. laudabile. quod multū facit s. hæc op. & si dicas licet contrahere ante illā etatē. quando pubertas præuenit. & sic non inspicimus annos. istud non sequit. q. præuenienti etatē necesse fuit pruderi. ne hæret necesse fornicari. & ideo dicā inspici aratē. qui ma. ac. pos. insup. Si nō præuenit pubertas. licebit s. here. & id seruari uideamus. ¶ In glo. alti. in fi. uel inspeccio superioris corporis licita. inferioris illicita. uel aliter. §. ll. aliter secundum canones. Ala. AN NO.

AN NO.

## Io. And. Comment.in Quartum Decret.

### ANNOTATIONES.

a Iuuenis. Ibi uide Io. And. in glo. ext. rot. & add. hic ibi no.  
b Minorem. Ibi uide glo. que incipit. Tot annos.

### S V M M A R I V M.

- 1 Si desponsauit minorem septennio, cum eius matre contrahere, perteſſoſis, si maior erat, quando nec matrem, nec filiam habere poſſim.
- Actas perfectamariſ ad matrimonium ann. 14. iunctio contex- tu, in ſponsalibus que pupillaris. & adoleſcenti que. nu. 2.
- 2 Proximus diebus in paucis, ut pacta tribus etati perfeſta par eſt perfeſta.
- Pro completo habetur, quod breui eſt complendum.
- Mas tardius crescit, atq. quam femina, & ueniam natis, & potentiam contrahendi, & coeundi citius haec, quam ille nanciſcitur, & ratio.
- Faciliſter etiam ipſa, ad patiendum, quam masculus, ad agendum.
- 3 Cunabulorum tempos quoſque.
- 4 Epilogus, & ſuffraginum glossarum, nu. 5.
- Ad plerunque que accident, iura adaptantur.
- Additio glossarum.
- Impedimentum an preſtent ea que non tenent, remiſſ. 7 Sponsalia que cohabitatio, & que alia ratificant.

### C A P V T IIII.

- 1 Iteras. C. Si desponsauit minorem septennio, cum eius matre contrahere potero: fecus, si tempore ſpōſaliorū maior erat: uel si tunc minor fuit eadem uoluntate manente facta sit major: quia ſi cum matre poſtea contraham, & eam cognoscam, nec matrem habeo, nec filiam. hoc. d. & duo facit. ponit consultationem. 2. ipsius reponſionem ibi, Consultationi. Respondet autem diſtinguendo, & ſi diſtinctoris membra in ibi, Verum ſi &c. Dicēbat Hosti. Quidam puellam in cunabulis desponſauit. demum matrem puerilę cognouit, & cum ipsa contraxit: ſi tempore contractus puella, que cum ſponſo in eadem domo morabatur. 7. annum non compleuerat, matrimonium tenuit. Si uero cōpleuerat, nec matrem, nec filiam habere poterit [Aetas] 14. an. ſupra c. proximus [Et eam] ſi matrem [Consultationi] que ſequiuisti, an tale matrimoniuſ debeat separari. Hosti. [Compleuifet] uel per t̄ tres dies circa 7. annum eſſet, ar. ſupra t. i. iuuenis. & facit, quod dixi ſupra c. prox. ſuper uer. impleuit. in ſponsalibus autem communis eſt etas uiro, & femina. 7. ann. ut hic, & ſupra c. prox. ff. de ſponſo in ſponsalibus etas uero pupillaris licet communis ſit uiro, & feminae quod ad ſuī principium, non tamē quod ad fin. incipit enim in 8. an. & finitur in muliere in 12. in mare in 14. Adolescentia uero diuersa eſt quod ad principium. Communis uero quo ad fin. incipit enim in 13. mulieris anno, & in 15. uiri, ſed in utroque finit in 25. coſt. ff. de mino. l. 3. ſ. minorem, inſti. de cura. in princ. & ideo diuersimodē dicitur quis minor analis, ſupra de proba, in preſentia, ſecundum Hosti. qui dicebat: ideo citius mulierem, quam hominem pubescere, quia ingeniſior, & callidior eſt, & ideo citius ueniam etatis impetrat, quam uir: quia ipſa in 18. uir in 20. C. de his qui ue. et. impe. l. omnes adolescentes, ſed & naturaliter debilior eſt ſexus muliebris: unde communiter minus uiuit: quia minus habet naturalis calor. & ideo quanto citius finitur, tanto citius naturaliter perfici debet. unde di citi aliqui naturales, & in 12. anno omnino apta eſt mulier ad concipiendum. Pla. uero dicit hoc ideo, quia citius crescit mala herba, quam bona, ſed & faſilius eſt mulieri pati, quam homini agere. unde fa-

### C A P V T V.

- 1 Cœſit. Summatum eſt, ſupra caſus. Si impuberis. idem dicſit cum precedenti, & inter eas diſferentia. Taciti, & expreſſi conſenſus idem iudicium.
- 2 Sponsalia, oportet, fuerint, ut ſi publica honestas, & quomodo ſoluantur, nu. 3.
- 3 Additio glossarum.
- 4 Impedimenti ignorantia refert apud alterum, an apud ambos ſit ſponsos.

## De desponsa. impuberum.

17

- niente pubertate puella noluit conſentire ſponsali- bus, unde prout dicit glo. hoc reficit factum [Conſenſire] in matrimonium adueniente adulata etate. Gof. 2 confenſerat tamen in ſponsalia. aliaſ enim, ſi dice- res, & nec in ſponsalia conſenſiſet, ergo non fuſſet ibi publica honestas. & ſic nihil impediret eū, qui posſet matrem habere, ut ſupra, & hoc ſonat litera, in fi. que dicit, deſponsata. Abb. autem intelligebat, quod ſponsalia fuerant contracta per alium, & licet nauſier non conſenſerit, tam in habuerunt publica ho- nestatem: ſed hoc eſt falſum, inſra eod. c. uno, lib. 6. [Cuius] matris, ſcilicet [Deſponsata] cum ſeptennium compleuifet, ut eſt dictum. ¶ Pen. gl. ponit op. & le- taram, quam reprobat. ¶ In glo. 2. in fine] ſine abſolu- tione crederem ſufficere, ſi alter in ſeptennio prote- a ſtaretur ſe nolle conſentire. Inno. ¶ In glo. quia ubi, in fi- ne] cum alter ignorat impedimentum: ſecus, cū am- bo ſciunt, ut ibi. ¶ In glo. hoc ideo, ibi, ut quidam] T. ſ. ſed mouebatur ex antiqua, ubi præcipiebatur matrimo- niuſ ſimulando ſuſtineri contractum cum matre.

### ANNOTATIONES.

- 2 Innocenti. Vel de honestate requiriuit abſolutionem. uide lo. And. ſupra eo. ubi non eſt, in glo. & cognoscit, & inſra c. proxi- in glo. hic patet.

### S V M M A R I V M.

- 1 Si impubes facta pubes licentiam nubendi alteri petat, quando non audiatur, num. 2. & 7. Ex ſponsalibus contractis cum impubere maiore ſeptennio oritur honestas publica. earum ratificatio quomodo fiat, nu. 2. & 12. & cuius auſtoritate ſunt diſſoluenda, num. 3.
- 2 Nubiles anni feminis. 1. & num. 12. Pubertas per amos probatur, an aliter. num. 11. & 12.
- 3 Matrimonium auſtoritate ecclie diſſoluendum, quando dicatur consumari per copulam, num. 5. Questiones huius decretalis quot, uer. & dicebat.
- 4 De copula aſſertio uiri iurata per preſumitur, & qualiter tollat haec preſumptio. Turpitudinem ſuam allegans auditur etiam poſt ſententiam nullapellatione ſuſpenſam, ob anima periculum.
- 5 Copula per uim queſita non ualidat ſe ratificat matrimonium, & ſupra num. 4. & inſra 6. & quando preſumatur cum eius ef- fectu, num. 12. Virginitatem que per uiolentiam amittit, non amittit meritum, quando de ea dubitatur, inſpicitur puella, num. 12.
- 6 Contra matrimonium preſumptum poſt & quid opponi. Vix que cognitione carnalem inuidet, & que puerilis grata. Parentibus creditur de etate filiorum. Reclamatio conſentire nolentibus neceſſaria, in fin.
- 7 Epilogus, ſuffraginum, & additio glossarum, nu. 9. & 10. Juuentum exigitur a reo ſemper ob anima periculum, & quo caſu hic.
- 11 Proxima pubertati que dicatur. Circiter, aduerbiuſ ad modicum tempus refertur.
- 12 Aeras que nubentibus requiratur, ut matrimonium preſumatur uel ut haec de ceteris habeat locum.

### C A P V T VI.

- 1 Ontinebatur. Casus. Si impuberis tradueta petet facta pubes licentia nu- bendi alteri, non auditur, ſi maritus iurat, quod eam cognouit. ſecundò, & ex ſponsalibus con- tractis cum impubere maiore ſeptennio oritur pu- blica honestas. & ponit consultationem. 2. ibi, con- ful. ipſius ſolutionem. & pars huius, de his, que ſi. à praela, continebatur. Dicebat Hosti. quædam puella

citra annos nubiles cuidam matrimonialiter iungit. ab episcopo, ut cum alio contrahat, licentia po- ſtulatur. fed quod cognita fit, & ſic conſenſerit dicto ma- trimonio, ei obiicitur. ſi maritus affirmet hoc iura- mento, ei creditur, & ſi cognita fuit uolens, praetex- tu defectus etatis matrimonium non ſoluitur. ſi co- gnita non reperiatur, & ipsa conſentire nolente, ſpōſalia ſoluitur. neuter cōlanguinitati alterius, ex quo renuerūt ſpōſalia, matrimonialiter copulentur. Nu- biles] ſcilicet 12. t. & no. per annos probari puber- tam, de hoc, ſup. eo. puberes. Hosti. [Traducta] ſi ibi igi- tur compleret etatem, ratificaretur matrimonium, quod dic, ut eo. titu. c. uno, lib. 6. [Licentiam] hic patet, quod sine auſtoritate ecclie non ſunt ſponsalia diſſoluenda, de hoc, ſupra c. 2. Inn. uero dixit, quod ubi nul- la ſunt ſponsalia, non eſt neceſſarium ecclie iudi- a cium, licet honestum, hoc no. inſra cap. proxi. ubi etiam dicit idem in matrimonio, quod eſt nullum, niſi matrimonialiter ſint coniuncti: quia tunc, ſi re- cederet alter ab altero ſine iudicio ecclie, daretur reſtitutio, inſra de diuor. porro [Eundem] ſponsium, cui tradita fuerat [Et inſra] ſub. & uir econtra dicit ſe illam carnaliter cognouiffe. Inno. & hoc paratus eſt iurare. Et dicebat Hosti. quod mulier cōtrarium dicebat licet conſiteretur, quod ipsam aliquoties tentauerit in uitam & renitentem. ſed uirgo euafit. ſic, ſupra tit. t. c. fin. in ſra eo. attestationes. ideo primò queritur, an ſit ſtandum iuramento uiri. ſecundo, an propter etat- is defectum poſit matrimonium impediti. uel ſi for- fan inuita fuit cognita. 3. ſi contingat separari ſponsa lia, utrum alter poſit de alterius cōlanguinitate du- cere coniugem. ad hoc responderet per ordinem, ſm Hosti. [Cognoverit] uolente ipſa uxore. Lau. [Verita- 4 tis] id est assertio in ſuſpenſione, quae ex quo iurata eſt, ue- ra preſumitur preſumptione iuriſ. improbari tamē poſt hanc probatio per corporis aspectum, ut dicit glo. [Id] ſcilicet quod ea cognoverit, niſi & ipſa dicat, quod inuitam cognouit, ut in ſequentibus. ſed contra. ſ. de ſolu. is, qui. Solu. hoc accidit, propter periculum anima, & propter hanc eandem cauſam auditur al- legans turpitudinem ſuam, etiam poſt ſententiam nullapellatione non ſuſpenſam, ſupra de re iudi. lator, & c. consanguinei. Hosti. [Si autem] dictum eſt quid iuriſ ſit, cum peruenit ad puberetatem. hic dicit, quid iuriſ cum non peruenit. Inno. dicit Hostien. hic reſpondet ſecundæ quæſitioni [Vnde] per hanc literam dixit. G. Na. tunc per carnale copulam matrimo- nium cōſumatur, quando ſponsa cognita erat. 11. uel 12. anno. uel huic etati proxima. Alii dicunt, quod dummodo ſit maior ſeptennio, conſumatur eſt ma- trimonium, in ſra eo. à nobis, & capitu. de illis, quod putat uerius. Jo. de deo, & probatur, de eo, qui cog. con. uox. ſuæ. c. ult. [Affini] ergo, ſi uolenter fuſſet oppreſſa, non teneret matrimonium. nam cuiuscum- que etatis eſt, ſe poſſet per illatam uolentiam ex- culpare, in ſra eo. de illis. 2. talis enim non conſentit, ſu- pra titu. 1. cum locum, in ſuſpenſionem. & ſi virginitate amittat, meritum non amittit, ſed duplicatur poſt uerius. ad coronam. 3. quæſitione 7. ſ. 1. & cap. 1. & 2. ad idem, qui ma. ac. poſt in ſuſpenſionem. hicigitur ſoppoſi- tra matrimonium preſumptum, quicquid dicatur, ſupra eo. is, qui ſed bene caue tibi, quod fides de uolentia abſolura, puta quia pedes, & manus ligauit, argument. de baptiſ. maiores. ſ. item queritur. Hostien. qui etiam hic recitat de iudice, qui mulie- ri, que dicebat ſe oppreſſam, condenauit accusa- tum, in decem libras, quas mulieri dari fecit. dicens condenato, quod auſſeret illas decem libras, ſi poſſet mulieri, ex quo ſua preſentia recesſifet. ſed cōdem- natus non poſt uerius muliere ſe & pecuniam in. And. ſupra 4. Decre. C. uiri.

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

uiriliter defendente. ex quo iudex presumpsit eam non potuisse inuita cognosci: quia ex quo sic defendebat pecuniam, bene potuisse, si noluisset defendere corpus suum. & sic fecit accusato restitu pecuniam, arg. pro isto processu, C. de adul. s. qui de pur. uul. c. 2. de presum. aferre, & ponit uer. Ouidi, Vim licet appetiles &c. Hiero. S. Susanna. D. dicit, Vim passa sum. indebit Susanna, cuius nomem fallaciter baivas, q. in ter duos presbyteros & iudices pariter posita uincit non potuit, quia noluisit cognita] Id est, si non est sit cognita, sed possit cognosci, s. Gof. de hoc, inf. e. de illis, 2. [Parents] no. q. parentibus creditis de filiorum aetate. Abb. Si uero j. inderat facie q. o. Hoft. Deponata] major septennio, & libero cōsensu, ne sit s. sup. duobus capitulis proximis [Frissler] & ad aetatem ueniens uirgo oīno reclamauerit, & sic per ep̄m fuerit absoluta, su 8 pra c. prox. Hoft. ¶ Gl. t. 2. signat s. r. & soluit. ¶ Gl. 3. q. rit opponendo, & soluit duplice. ¶ Antepen. gl. 9 qrit, & sol. ¶ In glo. antepen. ibi non tantum] uide, de elec. 10 cū nobis olim, super 3. glo. ¶ In glo. 2. ibi, quād interrogati] ubi de hoc. ¶ In glo. sed quia, ibi, Lau. dixit] T. & Hoft. dabant aliam solutionem, Pet. Hoft. que uide, no. 33. q. 1. si quis acceperit [G. ibi, ommitit] etiā de cōsensu partiū, ad hoc, sup. de testi, super eo. 2. in fi. [G. in fine] unde dixit. T. credo. q. ppter periculum animae semper exigat iūfūm à reo, infra eo. tit. attestationes. ¶ In glo. sed quando, ibi, potest di 11 ci] dicit Inn. illā esē proximā pubertati, q. distat à 12. ann. cōpletō, nō cepto, per 6. mēses. ita quod est. t. annorū & dimidiū, q. puberras appetat per aspe. Etū, uel alia intersignia. Hoft. dicit illū aetati proximū qui est cir. s. pupillaris eratis, uel illā excessit per tres dies, ut sup. de reg. ad nostrā, arg. de elect. in causis. t. respon. in fi. cū suis cōcor. & de ele. offīci, & sic intellegitur, inf. eo. attestations, & c. fi. uide, quod ibi dicā, super uer. rubris. Illud, n. uerbū, circiter, dicit ad modicū tempus referētū, sup. de dila. litera. de hoc, s. m. cū, sup. eo. puberes, in fi. qui ma. ac. pos. insuper & ibi, Non esse matrimonium] dicit Inn. q. tibi contrahentes steterunt in foliis uerbis m̄fimoniū, hoc non sufficit, ut pr̄sumat m̄fimoniū, nisi habeat, i. 2. annos cōpletos, uel appareat ex aspectu cā pubescere. quare, n. posuisset decr. 12. ann. s. t. si. cōf. 1. uel 10. nō uidet, sed si sit, uel dicā cognita à uiro, tunc locum habet hāc decre. q. sufficit, q. sit, in 1. uel amplius circa. 12. & si dicas, ex quo cognovit eā, apparer eam puberē, inderet esse posse, q. lanuginē nō p̄ducit in se more, q. sola signū est pubertatis, & claustra puden- tria aperta sunt, & sic cognita appetat, uel pr̄sumit, licet signa pubertatis non appetant, & si dicas, nō ne pr̄sumit id, si in 10. uel 11. ann. aperta sunt claustra pudoris, ut supra de spon. iuuenis? respondet q. nō quia nō dī ibi pr̄sumit carnalē copulā, sed consensum, uel aliquā cognitionem sponsaliū. Dixit n. ante. 12. annos nō pr̄sumi de facilis interuenisse carnalem copulā, licet aperta sint claustra, nisi illi aperi- tionis alia adminiculentur inditia, puta magnitudo personae, q. a. dicit mulieres melius noscere, nec expedit dicere, uel literis annotare, uel secundū quod dicit, locum habet hāc decre. ubi in minoribus contraxerunt, & postea ad maiorem peruenientes aetatem, si unus petat separari, & alter dicat cognoui eā, dum erat, in ir. uel magis uicina, i. 2. nō separabitur matrimonium: quia fulpicari possimus eam tunc potentię, q. a. permisit supra se uirum ascendere, & hoc tu- riū renēdum, de spon. iuuenis, sed oportet s. m. eum de hoc constare, q. usus fuerat eam cognoscere, nō enim sufficeret sola aetas. 11. anno, & contradicit hāc op̄i. proxima s. m. eum, quia dicunt, q. licet hi, in 11. anno, ibi sint cōmiseri, si tamen adhuc potest con-

stare mulierem non esse puberem, quia ut lanuginē non habet, non iudicabitur matrimonium, nisi peruenit ad annos. 12. ¶ In glo. sequen. ibi, maxime] ut patet, in fra eo. à nobis, & c. sequen.

### ANNOTATIONES.

2 Cap. prox. Quid de iuramento. uide glo. quā incipit, Tali modo, & super illa, io. And. in c. venerabilem, de elect.

### S V M M A R I V M.

1 Impuberis si duo septennio maiores contrahunt sponsalia, quan- do possunt ab eis resilire, num. 2. 3. & 4.

Quid si per de presenti uerba contrahatur, num. 5. in fine.

Quid si alter ip̄orum sit pubes. ibid.

2 Pubertas numero probatur annorum.

Reclamatio nolentium consentire sponsalibus necessaria, consili- tur, ut sepe fiat, & scribatur, & ubi facienda, num. 5.

Durare presumitur, nisi contra probetur, num. 5.

3 Ecessit an & quando dicatur matrimonium perfectum, n. 4.

4 A sponsalibus resilire quibus & quando liceat, & iup. nume. 1. 2. 3. infra 8.

5 Coram personis honestis reclamatio fieri potest, & quando, & quae dicantur huicmodi persona.

Violentia excludit consensum, & effectum copulae in matrimo- nialibus.

6 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 7.

Initium quando spectetur.

Claudicat quandoque contractus. §. 1.

8 Additio glossarum.

Medicus semel probatus reprobat, & cur.

### C A P V T VII.

1 **E**illis. C. Si duo t̄ impuberis maio- res septennio sponsalia con-

trahunt ante pubertatem, resilire non possunt, & ille, qui primo fiet pubes, autem expectabit, & si a prim. alter erat pubes, pu- bertatem alterius expectabit, & prima glo. diuidit decre. Ho. uero sic dicebat, puer. 12. annorum. & pueria 10. simul iunguntur, quo usque aetas fuerit in utroq; completa, expectare pr̄cipiuntur, q. si puer

14. ann. cum pr̄dicta puerilla contraxit, & ueniens ad 14. an. non reclamauerit, in uoluntate puerilla rema- net, an ueniens ad aetatem uelut soluere sponsalia sic contrafacta. Mulier uero 12. an. contra facta cum pue- ro reclamare non potest, sed expectare tenetur, utrum puer ad aetatem ueniens duxerit reclamandū.

2 annos ap̄as] ergo per t̄ numerum ann. probat pubertas, de hoc supra c. puberes. Hoft. [Antequam] ipsa enim pu- bertate adueniente audiret, ut sequit, & per tres dies an. uel post, ut no. supra c. prox. secundū Hoft. quo ad separationem, nā reclamatio est scribēda, in qua forsan postea pr̄sumit perdurare, nisi contrariū probetur, ar. de bap. maiores. §. fin. & infra eod. de illis, & cap. ex literis, secundū Hostien. qui etiam consuluit, quod sepe reclamat, & id scribi faciat, arg. supra de proba. quoniam contra, ut sic ipsius diligens euidentius eluceat [Florum puerorum] sed diuersa aetatis. pone, quod puer 13. ann. mulier 10. & sic diuersificabitur a precedentī & sequenti casu.

3 Hoft. [Peruenit] an eo solo, quod non reclamauit, perfecta aetate dicatur matrimoniorum confirmatum, dic ut infra e. cap. uno, lib. 6. [Eosdem] pueriles [Alle- rum] scilicet sponsum, qui ligatus erat, quia non reclamauerat adueniente legitima aetate. Ho. [Ip̄e] spō- fus. [Aetatem] 14. ann. [Negauerit] in potestate t̄ igitur spōsi est tunc cōsentire, uel dissentire. Ad euidentiā tñ huius materie distingue, aut iurauit q. sponsalia, aut nō: si iurauit, & nō uult aplere, subdist. aut vterq;

uult

## De desponsatione impuberum.

18

uult a sponsalibus resilire, quo casu cogēdi nō sunt, sup. eo. c. 2. aut alter rantiū dissentit, & tunc subdistin- aut allegat iustā causam cōtra sponsalia, & tūcaudi- tur, de iure iurauit. quemadmodū: aut nō allegat, quo casu, si timerit scandalum de eius cōpulsione, ecclē- sia non cogit eū, sup. ti. prox. req̄sunt. si nō timerit, co- gitur indistincte. s. ti. prox. ex l̄fis. 2. ubi de hoc. Si ue- ro in sponsalibus nō interuenit iūfū, aut s̄hūt p̄ se, aut p̄ parentes. si per se, tene qđ hic dī: quia si uterq; est impubes, non admittit aīt aetate legitimā. si alter pubes, alter impubes, si impubes reclamat, nō audi- tā aīt aetate legitimā, ut hīc. Si autē pubes reclamat, nō audiur, ex quo semel consenserit, ut hīc. Si per parentes, distingue, aut hi, pro quibus cōtrahunt, sunt maiores, & tunc nō cōpellunt, nisi uelint h̄tē rata spon- salia, infra eo. ex literis. aut minores, & tunc ualent, supra c. 1. quod in tellige, si uerbo, uel facto conser- ferint, infra eo. c. uno, li. 6. & ex quo uenerint ad aetatem legitimā, poterit resilire, ut hīc, Abb. & Pet. de hoc, & indistinct. Hoft. uero hic dicebat non esse curā dum, an iūfū interuenit, uel non. 22. q. 5. iūfū, de pa. c. 1. & 3. de arbi. pertuas, & hic, & c. se. & c. ad dis- foluendū, sic dīs, qđ minores. 7. ann. contrahunt, standū est his, quādīr, sup. eo. literas, & c. accesfit. si sunt puberes hīne & inde, locū h̄tē no. sup. c. pr̄a. pre- terea. 1. & 2. c. requisiuit. quod si pueri sint maiores infantibus, & equalis aetatis, nō audiunt sup̄ separa- tionē spōaliū, donec ambo pariter aetate p̄ficerint. & si tūc nō reclamauerint, firmāt ad minus sponsalia, & sic cōpellunt ab ecclesia cōtrahere, ut de pau- peribus dītū est. Si uero reclamauerūt, soluunt spō- salia, sup. eo. c. 1. rcspō. & inf. eo. à nobis. Si uero pue- ri sunt dispari aetatis, in uoluntate illius, qui primō peruenierit ad aetate, est soluere sponsalia, si reclama- uerit, q. si tacuerit, ad eum, qui minor remanet, de- uoluit hāc potestas. & s. m. hoc intellige, sup. §. pro- xi. & sup. de spon. ex literis. 2. & infra e. attestations. uero si pubes cāt̄ in puberis contrahat, statim tenent sponsalia quo ad utrūq; & uterq; expectare tenetur, a quousq; impubes ad pubertatē perueniat. & tunc, si reclamat, soluuntur sponsalia: alias ab ecclesia cō- trahere cōpellent, nisi cā subsit, quare nō sint cōpel- lenti, & de hoc, supra titu. 1. ex literis. 2. fiet autē hāc reclamatio corā ep̄scopo, uel suo uicario. ad hoc fa- cit litera, supra iudicio ecclesiae, supra de reg. c. 2. de frigi. c. 1. & ipsi deficientibus fiat corā presbyteris, & aliis honestis psonis, arg. sup. de offi. or. pastoralis, in fi. sed ipso facto fit reclamatio, ut no. inf. e. attestations. hāc uera, „nisi intercedat carnalis copula s. m. ea, quā no. sup. eo. puberes: uel aliter dicat matrimonio nū pr̄sumptū, sup. tit. 1. c. fi. & hāc oīa excludit uio- lenta, si p̄bēt intercessione in quacūq; aetate, inf. eo. de illis. Si uero pubes, & impubes, uel duo impube- res per uerba de presenti contrahat, no. infra c. pro- xi. & dītū quā accidunt, interdum ius adaptatur.

3 Separatio hīc pro absolutione sumitur, & à quo. Copula, oportet, fit uoluntaria, & eius effectus.

4 Pubertas qualiter probetur.

Ad rāv. quā accidunt, interdum ius adaptatur.

5 Epilogus, & suffragium glossarum.

Quod noluit, potuit, quod uoluit facere nequuit, an habeat locum in matrimonio bus, nu. 6. & 7.

6 Additio glossarum, num. 7.

7 Matrimonio non iure fori, sed iure poli aguntur. Obligatio tacita extra ius, quod agitur, sepe contrahitur.

8 Egidiū iurifconsul. Cardinalis.

¶ uidelicet suā lata p̄ minore. 25. ann. q. egit sine curatore, uel in dānis ei subueniat, nō in rebus pro- sperè gestis [G. ibi, si cum dies, §. sed si cum dies] §. sed si, ui de de ap. ex parte. 1. super gl. 1. [G. ibi, §. ult.] incipit, si ab altera, uide, de arbi. c. fi. in glo. 1. ¶ In glo. 1. altero, ibi,

perueniat] si tñ shat, tenet, ut no. in fi. ult. gl. ¶ In glo. sic infra, ibi, ex fine] idē ibi Goff. & codē mō rādef s. m. ad decr. supra eo. accesfit, & facit, qđ no. de resti. spo. ex parte, it gl. 1. ¶ In glo. ult. ibi, §. reprobar] ibi, medicus semel probatus reprobat, & est spāle p̄ hoīum sāni- tātē [G. ibi, non eo minus] & infra de eo, qui du. in m. c. 1. ubi de hoc, in ult. glo. [G. ibi, confessib] facit, quod no. supra de transla. c. fin. in prin. 1. glo. [G. ibi, sua pro- missionis] si. no. supra tit. 1. ex literis, in fi. 2. glo.

### ANNOTATIONES.

2 Perueniat. Vide ad materiam huius c. in deci. Rotz, cōcl. 434.

### S V M M A R I V M.

1 Impuberis sponsalia contrahentes ante pubertatem nequeunt se- parari, num. 2.

Hac decretalis quid addat proxima, num. 2.

Infra, pro circa.

2 Argumen. à contrario hic elicetur.

Matrimonium per uerba de presenti ab impuberibus contractū habet vires sponsarum, quando non est, separari, uel accusari non potest, num. 3. presumptum quod dicatur, nu. 3. 5. 6. & 7. Quod agitur, si non ualerit, ut agitur, ualeat ut ualere potest, exem- plum.

3 Separatio hīc pro absolutione sumitur, & à quo.

Copula, oportet, fit uoluntaria, & eius effectus.

4 Pubertas qualiter probetur.

Ad rāv. quā accidunt, interdum ius adaptatur.

Anticipatio copula fit quandoque.

5 Epilogus, & suffragium glossarum.

Quod noluit, potuit, quod uoluit facere nequuit, an habeat locum in matrimonio bus, nu. 6. & 7.

6 Additio glossarum, num. 7.

7 Matrimonio non iure fori, sed iure poli aguntur.

Obligatio tacita extra ius, quod agitur, sepe contrahitur.

8 Egidiū iurifconsul. Cardinalis.

### C A P V T VIII.

1 **N**obis tua. C. Impuberis spōsa- lia contrahentes ante

pubertatem separari non debet, & ponit i. questionem. 2. responderet ibi ad quod, & dicebat Hofti, quōd hāc decre. dicebat, idem cum. 1. respon. supra prox. addebat tamen, de consensu, & carnis copula [vrum] tolle liceat, quod est infra His ambobus contahētibus. Inn. [Infr] i. citra sic supra c. pro. in prin. Ho. [Matrimonio] Matrimonio ēhendo.

2 Goff. [Ante nubiles] S. ergo ērīo t̄ post nubiles annos bene habent coniugalem consensum, de hoc supra eo. puberes. H. p. [Expectare] huius ratio, no. supra c. pro. in 2. gl. & tunc adueniente pubertate [Confermetur] i. contrahendit per uerba de presenti communī cō- sensu firmē, cū nec m̄fimoniū. ētū hrēt uires nī spon- saliū, & hōc nō fuerat dītū in superiori capitulu.

3 Io. Hofti. [Separant] i. a. sponsaliū t̄ vinculo iudi- cio ecclesiae absoluunt, alia l̄fa [Separatur]. Matrimo- nium. & dic quōd ad uires<sup>b</sup> sponsaliū, ut utriq; detur li- cētia contrahendi, infra eo. attestations, in fin. alias matrimonii, qđ non est, separari, vel accusari nō po- test, inf. eo. ad dissoluentū. Hoft. s. m. quē sub. hic & hāc separatio s. t. nī & c. [Carnis] ētū t. tua. So. ibi, & intellig

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

4 **ti.proxi.is qui.Go.** [Interdum] ergo secundū Hosti non debuit scribi, q̄ t̄ per hanc tantum probetur pubertas, cum ad ea, quę raro accidunt, non adaptētur iura. de hoc s. c. literas [Anticipare] malitia supplete etā  
5 tem s. c. proxi. Inn. ¶ Glo. 2. t̄ dat simile, querit, & du pliciter soluit, ¶ Ingl. 2. ibi, quæ situm] si infra i 2. an. fiat nuptiæ si præcesserūt, spōfalia, durā, quāuis loco nuptræ in domo sit: si non præcesserunt per deductio nem, non cœlebuntur spōfalia [¶ ibi, multum interest] uide in c. cum super, super ulti. gl. [¶ ibi, minorem] ui  
6 de sup. ti. i. ad id quod, super gl. 2. ¶ Inff. gl. i. ] Ala, uel de uero matrimonio loquitur, quod quātum in eis erat, contrahere intendebant secūdum Lau. & Vin, & sic soluitur questio sequentis glo. ¶ Ingl. 2. ibi, quia notum] hoc tenuit hic Vin. & Io. infra c. ult. & refert Host. q̄ idem tenebat Ala, & Egi. cardinal, de Ala, fal sumi dixit, ut infra patet: quia eius fuit hæc gl. [¶ ibi,  
7 quæ situm] dicebat Phi. infra c. si. q̄ t̄ ista lex, & lex, minorem, alle. infra non obstant: quia matrimonia nō iure fori, sed iure poli reguntur [¶ ibi, posset tamen di a] idem Ala, T. Goff & Inno. & sic terminatur, infra c. c. upo, §. i. li. 6. [¶ in fine] & c. ult. & inf. de condi. appo. super eo, sepe n. extra id, quod agitur, tacita & c. ff. commo. si is, qui commodatum, §. fin. Hostien.

## ANNOTATIONES.

- Vires. Habet ergo locum c. proxii. etiam in fictis sponsalibus,  
 & presumptis, de quibus in capitulo primo. §. 1. eod. titu. lib. 6.  
 & uide infra super gloss. prima.

S V M M A R I V M .

1. Minores apti ad matrimonium ex contractu obligantur, nisi uolentia intercedat, & qui apti dicantur, num. 2.  
 Hac decretalis quid addat proxime superiori.

2. In mora modicu temporis non est impedimentum.  
 Parentibus creditur de aetate liberorum,  
 In matrimonium consentire uel uerbis, uel facto.

3. Reclamatio quando iuuet, uel secus.  
 Copula carnalis an sufficiat, quod interuenire potuerit, & quo casu.  
 Pubertas praeueniri solet, & tardari.  
 Interuenire qui posse quid, uel aptitudine inspicitur.  
 Malitia qualiter hic accipiatur.  
 Per sequentia terminantur praecedentia, & e conuerso, ibid.

5. Epilogus, & additio glossarum, num. 6.  
 Monasterij ingressus, & matrimonium an parifcentur.  
 Prudentia quomodo hic accipiatur.  
 Aetatem supplet inter dum bonitas, & quandoq; malitia, nu. 4.

C. A. P. V. T. - IX

**E**llis. Casus. Minorem apti ad matrimoniū ex contractu obligātur, nisi uiolentia intercedat. Abb. & in 1. decisa consultatio. in 2. responsio, ibi, respondemus. & dixit Hos. idem cum superiori, sed addit de uiolentia [Proximi] Idem, si non sint proximi, dummodo sint doli capaces, supra eo. literas, in fin. Ala. proximum autē dixit, ut dicit glo. sup. eo. continebatur [Paterum] arg. s̄mt. Vin. in mora modici temporis non esse impedimentum, supra de æta. & qua. præterea ff. de iudi. si debitori. cōtra ff. de mino. l. 3. §. minorem, & sup. de rescrip. si proponente [Coniugi] quod apparet lanugine, uel facti experientia. Innoc. [Non dicunt] maximē cum parentes dñt eos ætatis legitimæ, sup. e. continebatur. Hosti. [Consenisse] uel dicendo uerba apta matrimonio, uel cognoscēdo eā. & hoc innuit litera, coniungi. Inn. [Suppleuisse] pone,

C. A. P. V. T. X.

**A**testationes. Casus. Cōtractus  
tante puberem æ-  
tatem, etiam cū nisu carnale copulæ non  
facit matrimonij. Cōis diuisio. 2. ibi, cō-  
sultationi, dixit Hostiē, puer tentat mulierem, quam  
desponsauerat: mulier credit, q̄ euasit virgo recedit  
a sponsi aī, quā ad. 14. an. perueniat: sed facta postea.  
17. an. mulier ipm sibi in virū uēdicat. māda fēpō, q̄  
nisi mulier per testes p̄bet, q̄ hñs. 14. an. in ipsam cō-  
sen-

## De desponsatione impuberum.

senserit,recepto ab eo iuramēto, q̄ post legitimā etatē in eā non consensit, ipsum ab impetitione mulieris absoluat, & utriq; det licentiam. q̄ cū alio contra hat (Accēpimus) hic patet. q̄ attestations erant publicatæ. Ho (ipſi) attestationib⁹, nō ītelligas spōsis, Ho stiē. (Vxorem) C per uerba de præsentī (Ipſam) spōsam. s. 2 (Credit ſe) quia contra t̄ ſe cōfitebaſ, credit ei, ut dicit gl. Sed cōtra, hæc confefſio eſt contra matrimoniuſ & eē poſſet, q̄ ipſa fingeret ſibi placere, qđ diſplicet. Sunt n. hominibus multæ uia ad malum, in auct. de nup. §. minores, & fungi potuerint lites. ff. de trāſaſt. cū hi. §. transactiones, & §. ſc. ergo ēt utriq; in hoc caſi non eſt credendum, de eo, q̄ co. con. ſuper eo, de diuor. ex l̄fis. Dicit Ho. talia cōmittēda iudicis arbi trio. de hoc. §. ti. 1. tua, & c. præterea. 2. & c. requiſiuit. vñ, ſi iudex certus ſit omnino, q̄ mulier modis omniſbus appetit m̄fimoniū, uel ambo ſimul, credere poſteſt conſitenti. & conſitentibus etiam ſe m̄fimoniū cū alijs ſufficientibus uerifimilibus conieeturis, ar. hic, & 3. 5. q. 6. ſi duo. ſed ſi dubitat in aliquo, cōſulit Hoſt. q̄ non de facili ad ſententiā diuortii prorūpat. §. de ſen. & re iu. c. fi. de teſti. licet ex quadā, in fi. ſed & mulierē inſpici faciat. §. de prob. cām, & de omniſbus circumſtantijſ ex offiſio ēt partibus inuitis inquirat, ut. §. ti. 1. ſicut, ad fi. quid t̄ ſi mulier uelit confeſſionē mutare, & dicere. q̄ eā corrupit; hoc facere poſteſt, maximē quia nec firmiter aſſerebat ſe uirgi- nē. vñ dicebat pe. & Ab. q̄ non ſem p. puellæ hoc cognoscūt, an ſint cognitæ cū effectu, & ēt ſi hoc feciſſet. cōpto errore & no. de ap, cū cām uel ſtatim apud acta. §. de ele. ſcriptū. §. 1. ubi de hoc. Quinimō & poſt ſententiā ſe m̄fī. latā in rē iu. non tranſeat, de re. iu. la- tor. ſed qđ ſi interim, ut poſſit illū habere, latēter fa- ciat ſe corrūpi, p. p. hoc & alia & ſimilia, cōſulit Ho. q̄ eū ſepius & p. diuersas matronas mulierē faciat cuſtodiri & ponit in tuſo & honeſto loco. §. ti. 1. cum locū (Recessit) & ſic t̄ de factō diſſentit, & per hoc in- nuit, q̄ ſi cū muliere morādo perfecſſet aſtatē, m̄fimoniū eēt firmū (quem) spōſum (Eadem) G. mulier (Vē dicare) ex quo. n. maritus ē, iā ſui corporis nō habet po- teſtatē, & ſic uxor eū uēdicare poſſet. ff. de rei uen. in rē, adiecta cā de iure diuino, ſicut de iure quiritū vē- dicatur filius. ff. de rei uēl. 1. ēt ſe p̄fēm. §. ti. 1. non eſt uobis, & c. veniēs. Ho. (Et inſra) hoc eſt, quod iuuenis ſedicit, dicēs. q̄ in ipſam nunquā cōſenſit, ex quo fuit aſtatis legitimæ, & petit, qđ ſibi def licentia cum alia ſhēdi, q̄rit eū ſepius, qđ habeat facere. Ho. (Idoneos) qui in- terfuerūt t̄ cōſenſui, & nō ſuſpectos. §. de teſt. in litte- riſ. Ho. (Circa fi.) per tres dies, quia nec aī ſp̄s præſu- mā potentiā, niſi factō pateat, & p̄bet, ut dixi. §. e. cō- tinebaſ, & ſ. de illis. 2. & ſ. c. px. §. fi. Ho. uide quod di- cā. ſ. c. ult. (Conſenſiſe) cognolcēdo, uel de nouo ſhen- do. aliter. n. ut ſi oſculatus eſt eā, uel cohabitaret cū ea, non p̄ſumere m̄fimoniū. j. de ma. ſc. ſe inter. ecc. c. 1. Inn. 1. Ho. ſ. qđ ſatiſ v̄f p. c. j. e. c. uno. §. 1. lib. 6. Dice- bat at Ho. q̄ at tentādo p̄pe fi. 14. per tres dies tacite ratificare uēl, & hoc forte allegabat mulier, dicēs ēt, q̄ ſup hoc uolebat ſtare ſuo ſacrō, & qđ. j. dixit, Nō cōſenſit, exponit ſaltē tentādo. & hoc in fauore matrimonij, & p. p. vitandū aīarū pīculū (Potes, & debes) ergo ſi nō iurat, nec potes, nec debes, ſed adiudicabis illū mulieri, ut dicitū ē. ar. n. a ſhō fortissimū ē, de his q̄ fi. a p. cū apostolica. Ho. [Licentiam] nec aliter ſhōre debet, ut dixi. ſ. c. 2. Ho. gl. 2. & 3. p̄nt recitari per duas quæſt. ¶ Pe. t̄ gl. Reſpō. per. q. qñ dicaf, circa fi. ſoluit allegās tria iura. alle. unū ſhō, & demū determinat, q̄ dixit. ¶ Vl. gl. q̄rit opponēdo, & ſoluit. ¶ In t̄ gl. 2. ibi, de aſtate. §. 1. Juide de conſef. c. fi. ſuper gl. 1. ¶ Ingl. pe. ibi non tantum Juide de ele. cū nobis olim, ſup gl. 3. [Et ibi adrē pub. Juide de ele. cū in cūtis, ſuper. 5. gl. ¶ In fi. 2.

gl. Jaddē, niſi mulier p. aspectū corporis virginē ſe pba ret, de pba. pposuisti. Tā. uel ſhō Inn. licet mulier cor rupta fuiffet, & nō uir, nō eēt m̄fimoniū. remi. ad ea q̄ notauit. j. de eo, q̄ co. fraternitatis. ¶ Ingl. quod facere, 9 inſi. Jubi de hoc Ho. dicit t̄ iſtud factū falſum, nā ſ. p bauit, q̄ maritus ſuus erat, & in ipsā cōſenſerat, & ſic ē iſte idē articulus. poſſet t̄n dici, q̄ ē alius modus p- bādi cōſenſum; q̄ ſup. pbauit primū cōſenſu ſectus, hic uerò mādaſ pbari cōſenſus poſtea ſubſecutus. Dicit t̄n, q̄ nec hoc pdeſt magfis, q̄ tenent, q̄ publi- catis attestationib⁹ nō poſſint alij tēs i cām m̄fimonia li pduci, ne laxef uia falſis teſtib⁹ pducēdis. nam ſhō eū magis ē timēdū de corruptione, uifo q̄ non pba uit primū cōſenſu, dicere poſterit uolo pbare, q̄ de nouo cōſenſit in me. ſed & ſi ſuper primo cōſenſu formaffet libellū, & litē conte. eēt, qđ ualeret in hac cā cā nouū cōſenſum pbare. ff. de iud. nō quēadmo b dū, & l. nō p̄t videri. ¶ Dixit ergo, q̄, ex quo de ſalute aīarū agiſ. pñciosoa ſubtilitas nō eſt ſeruanda, q̄ ſani mā poſſet eē, & ſi ueritas pro aīa, q̄ ſi dubitat illā pfe- rēdā. 1. 2. q. 1. p̄cipimus. j. de ſi. Matth. ueritas ergo ſhō eū ē, q̄ in m̄fimoniālib⁹ non ob. publicatio, q̄a nec ſhōa, de re iu. lator. ¶ Ingl. forte ibi, illud] ſolue, ut not. 10 ſup. de regula. ad n̄fām, in gl. 2. fauorabile t̄ at ē m̄fimoniū, & q̄ minor an. q̄ coire p̄t. ſhōre poſſit. ne pec- care cogaf. ¶ Ingl. ſed quare ibi, ideo ſecundum Vin. & in fi. ] dixit Ho. q̄ hec eſt cā, quare deſertur iuramētu, quia de tāta re ſegnius agēdū nō eſt. 4. 2. di. quiescamus, & q̄a p. inspectionē, & iuramēti delationē, & oēm alīu modū conari debet iudex, ut ſibi ueritas cōſtare poſſit, quid ſi renuit iurare? adiudicabiſ mulieri, ar. ſup. de iura. ca. c. fi. Quid ſi poſtea tranſeat ad ſecūda uota diſtringef p. eccliam, ut reuertaf ad primā. ſup. ti. 1. ſi inter, & c. is qui, q̄ ſi aī, quā ab hac muliere impete, ref, ad ſecūda uota tranſiſſet, & modo nō uult iura- re, uel iurat, q̄ circa. 14. an. in primā cōſenſit, Dicit Ho. q̄ quāras, & cōſulas talē, qui ſibi ſciat, & ualeat reſpondere, quia ſhō eū dicere ſe hanc dec. eēt præſu- ptuosū, uelle uero p̄iudicare ſecūdo m̄fimoniō pu- blicē ſe cōtō occaſione primi p. teſtes n̄ pbat, n̄ ē tutū.

S V M M A R I V M .

1 Si ſponsalia maior contrahat cum minore, non tenetur illum ex- pectare donec ueniat ad aſtatem adultam.

2 Matrimonium per uerba de præſenti cum minori non ualeat ut ma- trimonium, nu. 4. & quando præſumatur, & nu. 3.

Vis abſoluta qua, & afficit obligationem, nu. 3.

Per cohabitationem uoluntariam ratificat matrimonium.

3 Per copulam tentatam, & quo caſi.

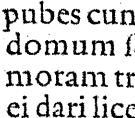
Præſumptio tollitur per iuramentum in matrimonialibus.

Conatus ſufficit hic, & quo caſi.

Responsum papæ quandoq; factum more ſcēuole, ut hic.

4 Epilogus, & Additio glosarum.

C A P V T . XI.

1  **X literis.** Casus. Si t̄ maior inuitus contrahat ſponsalia cum minore, non tenetur illum expectare, do- nec ueniat ad aſtatem adultam. Et cōmu- nis diuifio. 2. ibi. Cum autem. dicebat Hoſt. mulier pubes cum puerō. 9. uel 10. an. contrahit: traduſta in domum ſoceri, ſecum inuita per annum & amplius moram trahit: ſed hora captata recedit ab eo. debet ei dari licentia contrahendi cum alio, ſi aliquid nō in- terceſſit [Iurata] per uerba de futuro. & ſup. Tanda deſponsata per uerba de præſenti. 10. ann. & ideo nō ualuit contraſtus ut matrimoniuſ [Vbi] ſcilicet in do- mo patriſ pueri [Et inuita] & forte ligata, & ſic fuit vi- ſoluta. unde nullo modo fuit obligata, ſ. de bap- maiores, ſ. itē, q̄ritur Hoſt. [Minis] continuis. aliāſ ſ.

C A P V T . XI

**X literis.** Casus. Si maior inuitus  
contrahat sponsalia cum  
minore, non tenetur illum expectare, do-  
nec ueniat ad ætatem adultam. Et cōmu-  
nis diuisio. 2. ibi, Cum autem. dicebat Hosti. mulier  
pubes cum puerο. 9. uel 10. an. contrahit: traducta in  
domum saceri, secum inuita per annum & amplius  
moram trahit: sed hora captata recedit ab eo. debe-  
re ei dari licentia contrahendi cum alio, si aliud nō in-  
tercessit [*Iurata*] per uerbat de futuro. & sup. Tandem  
desponsata per uerba de præsenti. 10. ann. & ideo nō  
ualuit contractus ut matrimoniu[m] *vbi* scilicet in do-  
mo patris pueri [*Et inuita*] & forte ligata, & sic fuit vi-  
absoluta. unde nullo modo fuit obligata, s. de bap-  
maiores, s. itē, qritur Hosti. [*Minis*] continuis. alias l.  
10. And. super 4. Decre. C 3 semel.

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

semel voluntaria sterisset, ratificatum fuisset, arg. supra eo, de illis, 2. in fi. & quod, inf. dicit, q̄ inde discessit, intelligas, quam cito portuit captata sibi hora, Host. [Et infra] queris, an sibi dari debeat licetia, quā petit cum alio contrahendi, an usque ad alterius acta rem licentiam debat expectare. [Accessum] etiā causa carnaliter cognoscendi, q.d. si non tentauerit, alio quin, cum per uerba de praesenti contraxerit, si hoc fecisset circa pubertatem mulierem consentiente, es set forsitan matrimonium presumptum, nisi iuraret, q̄ non fecit hoc animo consentendi, ut supra c. pro xi, ad fi. secus, si esset sponsa de futuro: quia tunc conatus non sufficeret sine effectu. sup. tit. i. c. fi. Illud autem certum est, q̄ si eam cum esse debet tractasset, quae cunque uerba interuenissent, esset matrimonii nisi inuita fuisset cognita, vt no. supra eo. a nobis, & c. se. [Proposita] scilicet, q̄ inuita tradita sponsalia non consentit. Ab. dicebat Ho. s. q̄ inuita contraxit, inuita traduta fuit, & compulsa stetit, & captata hora auffigit, nec unquam in sponsum tacite, uel expresse consensit, & sic cesset omne contrarium secundum eū, quidixit etiam papā hoc respondere more sceuole, fi. de li. le. l. Aurelius, sic supra ti. j. tua, & infra qui cle. nel uo. c. fi. ¶ Vlt. glo. t. signat contrarium, & soluit. [In fi. 2. glo. 22. q. 1.] considera, de atra. & qualita. c. pen. de cele. mis. consilium, in fi. ¶ In glo. si hoc ibi, sponsalia] non ut matrimonium obstat, n. aetas uiri fm. Gof. ¶ In glo. ult. ibi, arg. contra] duobus modis est contra, fm. Host, quia hac maior prouocans auditur, & quia impuberem expectare non cogitur. [¶ ibi, folio] secundum Ala. T. & Vinc. & idem Gof. & Inno. & Host. [¶ in fine] uel hic de æquitate, nel ibi interue- neratiur ammentum, hic non, inq. tene, quod dicit gl.

### S V M M A R I V M .

- 1 Sponsalia contra facta cum minore septennio quando conualecant, & inducunt publican honestatem, & quando soluaretur, num. 2. & 7. per uerba de praesenti contrahabuntur, num. 7. Quæstiones que huius decretalis.
- 2 Discretionis anni qui.
- Confessum sufficientem ad matrimonium quando quis habent, factum pro uoluntate faciendi quandoque ponitur, ut hic in uer. Compulsi.
- 3 Copula carnalis quando non presumenda, Remanere, pro redire.
- Regressus, pro accessu.
- Locutiones impropriæ quandoque sunt ut hic, & supranu. 2.
- 4 Scandalum unde oriatur, & tollendum & quomodo. In exemplum sumitur, quod non corrigitur. Probatio legitima quia ad dictio legitime. In factu si matrimonium non contrahant.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 6. Obligatio non contrahitur duobus casibus hic, num. 8. & quid in dubio, ibid.
- 6 Additio glossarum, nu. 8. & 9. Matrimonium presumptum qualiter inducatur.
- 7 In dubia re benigna sequenda interpretatio.
- 8 Copula confessioni etiam mulieris quando credatur,

### C A P V T XI.

**D**o pueri. C. Sponsalia contracta nō per cohabitationē mutuam post septennio per publican honestatem: soluuntur tamen per consequēs matrimonii de praesenti, & narrat primo casum. 2. respondet ibi, quia igitur Host. ponens factum quāsi ad literam, dicebat ex eo multas elici quæstiones prima, vtrum inter. G. & Vinto, matrimonium contrahit tenucri, & respōdetur q̄ nō. secunda, an Guiliel-

## De desponsatione impuberum.

20

mus à. G. quæ cum Martino cōtraxit, derelictus alia uxoreducere poterit, & dicitur q̄ sic tertio utrum Stephanum, & dicitur q̄ nō. quartu vtrum Gulielmus possit cum Stephanā remanere, & dicis, q̄ nō. quintū an possit ad Gulielmum redire, & dicis, q̄ nō. sextū an Gulielmus, si non cognovit Stephanam, possit cum alia contrahere, & Stephanā alii nubere, & dicitur q̄ sic, iniuncta tamen poenitentia pro populi scandalo uitando. septimū si constet, q̄ Guil. Stephanam cognoverit, utrum sit eis danda licentia ad secunda uota conuolandi, & dicitur q̄ nō. 8. utrum matrimoniorum contractum inter. M. & Gulielmā tenetur, & an cum ipsa debeat remanere, & respondeatur q̄ sic, 9. & ultimū an Martino sit aliqua poenitentia imponenda, quia Gulielmā propria auctoritate dimisit. respōdetur q̄ sic [Qui] Gulielmus, & Gulielma [Per tres] in octauo igitur anno pueri, & nono pueri fuerunt sponsalia confirmata. Gof. [tunc] elapsis predictis tribus annis [sponsa] qui forte traduxerat eā ad domū suam, uel sui patris, sup. c. prox. xi. Host. [Sponsa] s. G. [Discretionis] id est pubertatis s. i. 4. an. & ante quos non dicitur habere sufficientē confessum ad matrimonium, sup. tit. i. tua. Hosti. [Qui] Guil. simpetrata licentia [Confobrinatione] non insciat prioris facti alia iniquè ageretur cum ea, in fi. c. Lau. Gof. [A secundu] Martino. s. [Compulsi] i. compellere uoluit: nō tamē hoc fecit fm. T. & similis expositio, infra tit. i. c. 2. in uerbo contrahunt. & tunc propriè sequitur, uer. remanere, quod est, infra in uer. tamē quia. Vel compulit cum effectu secundum Host, nec per hoc potuerunt ratificari prima sponsalia: tum quia confessus liber non erat: tum quia soluta fuerunt sponsalia fortiori superueniente uinculo. & dicit Host. ¶ magister suis reprobat primā lec. quia fm. eā male sequeatur, uer. infra si uero legitime, sed Host. dicit q̄ per id non mouetur: quia non est presumēda

3 t carnale copula, ad hoc, ut quis de peccato conuincatur, ex quo in iudicio agitur, ar. de presum. c. fi. nō forte it presumptio violenta, quod dic, ut le. & no. de presum. literis, licet in fauorem matrimonii, ubi confirmari posset, hæc presumptio locum haberet, de frigi. c. 2. supra ti. i. ad id quod, inf. de condi. appo. per tuas [Eidem] s. Gulielma, uel. s. Stephan. T. & Vin. [Puerili etiæ] in qua constituti erant Guil. & Gulielma, quando cōtraxerunt, & donec simul manserit, ut parer, supra in prin. Host. [Remanere] si redire, cum il lam reliquit, uel propriè [Regressum] id est accessum uel propriè [copulari] non datur huic simpliciter facultas contrahendi: sed sua conscientie relinquunt: quia fatebatur se cognitam, & sic inceptuam, & sic sua conscientie relinquunt, sup. de iure mulier. Vi ro. at, q̄ hoc negabat, simpliciter licetia, fm. Pe. & Ab. 4 [Scandalum] q̄ id dicebat publicè, tale duxit cōfobrinatione uxoris ecclesia sciēte & nō corridente. ideo posset in exemplum assumi, nisi corrigetur supra de transl. c. i. in fi. Ho. [Legitime] per confessionē partis utriusque, uel per restes idoneos supra de testa. præterea ho. [Viuent] nec mortuo, quia inceptuosi non contrahunt, de eo, qui con. con. uxo. sux. Transmissa, secundum Pe. & Ab. [Gl. 15. Respon. per quæstio. quā soluit, & solutioni signat contrarium, ¶ Glosatis] Resp. p. q. ¶ Ante glo. querit oppendo, & dupliciter sol. ¶ Int. 1. glo. 1. s. uerborum obligatio] si ioco, uel demonstrandi intellectus causa dicis, spōdes, & respō. nō nascitur obligatio. ¶ In 1. glo. 1. glo. 1. imo contraherunt per uerba de praesenti, per quæ intelliguntur contraxisse sponsalia, ut infra no. & per quæ matrimonium presumptum inducitur, si prope pubertatē interueniat tentatio, ut no. 5. e. attestationes. Ho. [In gl. 2. ibi, sequenti] infra c. uno, in prin. lib. 6. [¶ in fine] infra c. uno,

te sub primo, infra cōrīnebatur forma accusationis, hic forte forma exceptionis secundum Host. [Contra hēdum] quid si crimen, alicuius denuncietur, necli gatur, confirmetur, uel consecratur? & quidem non est omnino contēnenda talis denūciatio: imo est diligenter cōsiderandum, utrum bona, uel mala intētione fiat, & an sit uera, uel falsa, supra de ele. cum te ra. 24. dist. quando, 6. t. di. miramur. 8. q. 2. dilectissimi. & hoc sic discussu procedi potest ad electionem, confirmationem, consecrationem, uel non. si tamen fuerit appellatum, & probetur ueritas criminis, totum retractabitur, de ele. c. i. lib. 6. de hoc, infra de accu. super his, & sup. de app. constitutis. 2. secundum In no. & Host. ipse tamē Inn. latius prosecutus est hic, hanc materiam, dicens, q̄ electo non petente confirmationem, uel consecrationem potest cius peccatum denunciari superiori, & peti, ne confirmetur. 22. q. 5. hoc uidetur, sed caueat, quid denunciat: quia nō potest denūciare peccatum formæ electionis, si ipsius electionem nō impedit, nec de crimine, de quo egit poenitentiam nisi sit tale, quod impediat ordinis executionem post poenitentiam, sup. de renun. nisi cum pridem, § 1. & no. 2. q. 1. si peccauerit, arg. contra. i. di. ex poenitentibus, sed id loquitur in irregularitate, & criminibus, vbi dispensatio est facienda. Item cōtra. de ele. ex. si celebrat, sed expone, ut ibi, item denunciando agi potest contra electum post confirmationem, sup. de ele. constitutis, & no. q̄ licet hæc denūciatio impedit ordinandum, uel consecrandū, non debet tamē operari, q̄ electores ab electione reuocet, nisi credit uerum esse quod dicitur, nec debet superior propter hoc celebrationem electionem impedit, nisi forte paratæ essent probationes, de his, quæ si. a. ma. par. cap. c. i. alii dicunt, & forte melius, q̄ nō est differentia inter cōfirmationem, consecrationem, & electionem, sed utrobius fieri quod dictum est, in prin. huius glo. ut fiat discussio, si credunt denunciantes bono zelo moueri, q̄ si nō credunt, ad quod libet prædictorum procedi poterit, & tenebunt prædicta, etiam si denunciator appellat, etiam si dicat se paratas habentes probationes: quia prædicta non sūt in forma iudiciali, sed sunt officia uel ministeria. si tamē ueritas appellationis coram superiori probabitur, caslabitur, quod factum est ad minus quo ad executionem, alle. de ele. cum inter can. de ap. constitutis. 2. & utrobius de hoc, & possit superior ordinatori & cōsecratori imponere poenitentiam, si eos inuenient perperam processisse, uidetur tamē, q̄ si commissa sit denūciatio, & procedatur ordine suo quod ea pendente nec ipse, qui in denūciatione præcedit, nec aliud ad ordinationem, uel consecrationem procedat, arg. hic, sed in electione forte est aliud, de hoc no. infra de si. accusatū. In confirmatione autē cum procedatur in forma iudicii, & cum causæ cognitione, bene admittetur talis appellatio, & cassa retur, quod fieret post talem appell. etiam si non paret ueras causas ap. infra de ap. interpositam. ¶ Et quod dictum est in ordinatore, consecratore, & electore, s. q̄ non ob. contradictione, & ap. cuiusq̄ terret, quod ab eo fieret, idem uidetur in eo, cui mādatum est, q̄ puidere debeat alii in beneficio, & eo, qui deputatus est executor ad dādum eadem ratione: quia iudex non est, nec in forma iudicii procedere debet. imo etiam idē dicēdū est, si alias haberet iurisdictionē ut ep̄s, & ad eum pertineret collatio beneficiorum: quia non teneretur admittere hīdī exceptiones, uel denūciations, nec appellatio ob hoc interposita impediret eius processum, nisi probaret ueritas causarum, de app. constitutis, & cap. se. imo si prouisor, uel executor uult huiusmodi exceptio- Io. And. super 4. Decr. C 4 nes,

### C A P V T XIII.

**D**isoluendum. Casus. Ac  potest matrimonium, quod non est, ut si cum minore septennio sit contractū: denūciari tamen potest impedimentum, ne contrahatur in posterū. & tria facit, primo narrat factū, 2. interloquitur super illo. 3. inhibet, & decernit. 2. ibi, interloquendo. 3. ne uero. iterum in secunda tria facit, primo interloquendo accusationem repellit, & dicit quare. 2. denūciationem reseruat, & ad eā terminum statuit. 3. exceptiones referuat. 2. ibi, denūciari. 3. saluis. Host. summar quasi ad literam. & ideo omittit [Præfatus] id est sponsus, qui sponsam habere uolebat, quia forsitan diues & nobilis. Host. [Pox] loquitur parentibus puella, quibus matrimonium displicebat, & ideo illud accusabant. Host. [Et infra] for-

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

ones, uel denunciationes audire, ille, cui debet prouideri, dicere posset, non pertinet ad te, quia tantum es executor, supra de re iudi. decatero: licet secus esset in ordinario, sed si prouisor haberet causæ cognitionem, ut si mandetur, quod prouideat, si est idoneus, uel quod aliâ compellat, tunc oppositam exceptionem, uel denunciationem audiet, & appellari potest, & quicquid fiet post talem appell. si offerret probationem causarum, cassaretur, de app. interposita. prudenter tamen faciet merus executor, si audierit, quod eum mouet, & si consuluerit superiorem. Inn. quasi ad literam. & circa hoc ultimum uide, quod dixi, de præsump. c. ult. & quod no. in clem. de offi. deleg. c. uno [Probandam] intelligast igitur, quod in libello dixerant, accusamus, & denunciamus, & sic pars libelli bene formata admittitur. uel ideo dicit hoc, quia ex officio intendit procedere secundum ea, quæ no. s. tit. i. cum in tua. Host. [In puellam] forte deflorando ipsam, & ideo in loco tuto ponenda est, sup. tit. i. cum locum, Host. [Interim] id est pendente termino ad probandam denunciationem, Pet. [Attentetur] id est ne sponsalia de novo contrahatur. Inn. [De novo] dicitur ergo lis pendere, etiâ ubi non est lis conte. quod dic, ut no. supra ut lit. pend. c. i. Host. [Cessetur] quod apparet per lapsum termini ad denunciationem præfixi. Inno. [Ordine] qui in tali denunciatione seruâdus est de quo, supra titu. i. cum in tua, secundum Host. [Ipsius] puellæ, uel denunciatoris secundum aliâ lect. Pet. & Abb. [Attentatum] per extorsionem, uel uiolentiâ, Inn. [Irritum] id est puellæ non præjudicâs. vel hoc ideo dicit, quia pendente causa separabitur: uel dic, quod hoc obtinet in sponsalibus, non in matrimonio.

Inn. ¶ Glo. i. inchoat casum. ¶ Glo. 3. coadiuat tex-  
tum, per. 8. similia, & duo inducit ad contrarium, &  
soluit. ¶ Antepen. gl. soluit cōtrarium: denum, quæ  
rit, & soluit. ¶ Vlt. glo. quærit, & soluit. ¶ In gl. 3. ibi, bo-  
nem, §. ult. ] si homo uenditus est sub conditione, re-  
dhibitoria locum non habet, cum uæditio perfecta  
non sit [ & ibi, §. nemo ] actioni præscribitur, ex quo na-  
ta est; [ & ibi, §. futuro ] hanc & sequentem uide, de re-  
scrip. c. fi. super 3. glo. [ & ibi, eos ] uide de fo. compe. si  
diligenti, super ult. glo. ¶ In glo. 4. ibi. l. 2. ] in dāno infe-  
cto ueremur futurū dānū, nondū factū [ & ibi, si fun-  
dū ] uide de cle. ex. illud, sup gl. s. qa. ¶ In gl. benedicit, ibi,  
ad audientiam 2. ] ibi, idē no. & p Gof. §. de cōsu. cū olim  
[ & ibi, quod nō ] & ibi de hoc [ et ibi, nō acquiritur ] alias nō  
amittitur. itcm nō potest committi iurisdictio, quæ  
non est, de rescrip. pastoral. ad fi. & dignitas, quæ non  
est, uacare non potest, de consti. cū accessissent: nec  
potest minui capite, carens eo. ff. de capi. di. l. liberos,  
in fi. nec usu fr. perdi. ante, quām cœperit. ff. qui. mo.  
usu. a. l. i. in fi. his conuenit, de iureiur. c. pe. ff. de au. &  
ar. le. si itaque, quid dicat, uide in suf. de rescrip. c. ult.  
super. 4. gl. ff. de dam. infec. l. dāni, & le. is qui uicinas,  
de libe. le. l. Aurelius. §. testator, de acqui. re. do. l. lo-  
cūs, & cle. de rescrip. literas [ & in fine ] item non ob. q  
posthumus instituif. ff. d. li. & pos. l. placet. cui respō  
de per. le. qui in utero, ff. de sta. ho. nec ob. q fructus  
uenturi ueduntur, obligantur, & legantur, idem in  
partu ancillæ. ff. de contrahen. emp. nec emptio, &  
ff. de pigno. & quæ nondium, insti. de leg. §. ea quoq;  
inest. n. conditio, si nascantur, ff. de cōdi. & de l. j. in fi.  
¶ In gl. gloss. sic patet, ibi, omissa] sub. uel est hoc speciale  
propter periculum animæ. Hosti. [ & in fine ] nec pōt  
dicere aliquem male creatum, qui interfuit creatio-  
ni. ff. de pecu. l. pen. Vin. ¶ In glo. ult. ibi, papa] intellige  
de iā facta legitimæ ætatis, ut pœbat quæstio [ & in  
fi. ] satis placuit Ho. q si papa interdixit, & decrevit,  
dato qn̄ sit subsit aliud impedimentū, q m̄simoniū  
non teneat, & in hoc priuilegiata sit uox principis

a uel saltem recurrat in hoc ad intentionem suā, cū ipse circa hoc faciat constitutionem generalē; non localem, & personalem, de constitū. non debet. 29. distin. scindū. 37. quæstio. 3. quedam lex, & sic erit hoc principis speciale, sicut infra de sen. ex. significabit  
b nec mirum, cum ipse sit lex animata in terris, in austen. de consuli. ante fin. col. 4. & vox viua dignior est, quam mortua, in aust. de instru. ca. & fi. S. si vero tale, col. 6. & hoc dubitando: tamen placuit Ala. de matrimonio contracto. c. i. in. i. compil. motus per hanc decre.

---

ANNO T A T I O N E S.

---

- S V M M A R I V M .*

  - 1** *Matrimonium cum impubere contractum; quo casu sponsalia intelligatur contraxisse, quando quis sit habilis etatis ad carnale, & spirituale, nu. 3. Et 4. an per ludum contrahatur. nu. 3.*
  - 2** *Circiter, ad uerb. quantum capiat temporis  
Dubitandi ratio in hac decretali que.*
  - 3** *Respondere certum non compellitur ambiguæ quæstioni.  
Nubilis quo tempore puella, uel masculus dicatur, Et num. 4.  
Testamentum impubes an condere queat.  
Professionem emittere idem quando possit.*
  - 4** *Et, pro uel.  
Subharratio ei, quod agitur, adaptatur, Et num. 8. Et quando per eam matrimonium presumatur, ecd. nu. 8.*
  - 5** *Sponsalia quando transeant in matrimonium.*
  - 6** *Epilogus, & suffragium glossarum.  
Per iocum, uel ludum an contrahatur, nu. 8.  
Impubes tenetur furti, Et l. Aquilia, & quando.  
Additio glossarum,  
Auli immisso, uel datio puellæ quid inferat.  
Cur interuenit, & in digitum medium inferatur.  
Arrha est signum futuræ uenditionis.  
In dubio pro matrimonio iudicandum.*

C A P V T     X I I I .

**Væ nobis.** Casus. Si quis per verba de præsenti contrahit cum impubere, in qua malitia nō sumplicet ætatem, non matrimonium, sed sponsalia intelligitur contraxisse. & sunt duæ partes in 1. ponitur dubia consultatio. in 2. ibi, Quia uero, distingueens responsio. dicebat Hosti. q̄ puella circiter. 12. an. habens subarratione interueniente cum quodē nobili contraxit. & hoc aliud non exprimendo incerta fit quæstio. respondetur, q̄ in duobus casibus matrimonium tenuit. alias non matrimonium, sed sponsalia contracta intelliguntur, licet fuerit sub-arrata. [Circiter] hoc facit dubitationem, cum non expressit tempus, potest intelligi de anno, uel minus supra eo. continebatur. §. si autē potest, & de 6. mensibus. C. de iudi. properandum. §. & si quidem. & sic scripsit Da. hoc intelligendū. tu dic, ut no. supra eo. continebatur. Hostien. [Consensu mutuo] non dicit quāli, an de præsenti, an de futuro, & ideo, infra determinat. Vin. Inn. exponit. s. de præsenti. & idem Pe. & Abba. [Constare non potuit] & ideo non t' compellatur respondere certum, supra de sponsa. de muliere, & ita ibi sicut hoc poterat distinxisse. Hostien. [Nubilis] ergo à contrario, si erat nubilis ætatis, puta quia compleuerat. 12. annos. uel non deficiebant nisi tres dies, nec postea contradicit, infra 6. dies, argumento, supra de regular. ad nostram, iudicatur matrimonium.

## De desponsatione impuberum

monium, etiam si viripotens non sit, idem, si sit viripotens, & numerus annorum de sit, quod dic ut supra eo. puberes. Ho. qui dixit, φ in illis. 6. diebus est in statu tempus, uoluit forte loqui ad similitudinem statulibet. dicebat Vincen. quod licet quidam dicat sufficiere annum incoatum, alij finitum requiri, ipse credit cessantibus presumptionibus legitimam ætatem in uiro. 14. in feminâ. 12. an. Credit tamen, φ in fi. 14. anni possint contrahere matrimonium, sicut posset condere testamentum. ff. de testamen: qua ætate. finaliter dicit hoc arbitrio' prouidi iudicis relinquendum. ff. de iur. deli. l. 2. & supra de dona, apostolicæ. propter id, quod dicit Vin. de testamento, sci re debes, φ illa lex, qua ætate, alle. per eum. h. d. φ ulti ma die, 14. an. imò & post. 6. horas noctis præcedentis testari potest, cui cōuenit. ff. de manu. l. 1. ubi etiā in fauorabili materia manumissionis requiritur annus completus, examinando hæc duo dicta huius gl. de primo sciendum, φ Hostien. ei quod de triduo, h. d. concor. supra eo. puberes, ut ibi dixi super uer. impleuit, & supra eo. continebatur, super gl. sed quādo, & c. attestations. in glo. per tres dies, & glo. se. & qui ma. ac. pos. insuper, in glo. sup. in quantum dicit de perseverantia tridui post fi. 14. an. multum ob. qđ scripsi post Inn. & ipsum Host. in præ. dec. ad nostrā, super uer. triduum, s. φ speciale sit in religionis professione, quod ibi dicitur de perseverantia tridui. nec habet etiam locum in expressa professione, nec in omni tacita, sed in illa sola, de qua loquitur illa dec. & decre. constitutionem, eo. ti. li. 6. propter quod di- co triduum post ætatem non ponderandum. circa triduum præcedēs facit, quod statim dicam in testamento, de quo sciēdum, φ disputauit Ia. de Bel. questionem de minori. 14. prox. tamen per tres dies sagace & ualde prudente, & soluit testamētum per eū factū non ualeare. ad quod bene facit præl. qua ætate, quæ apertè uelle uidetur, φ conditum. 6. primis horis noctis præcedentis non ualeat, cui conuenit C. quando prouo, non est necel. l. 2. de test. mili. l. fin., quite. fa. po. le. 4. insti. qui, non est per. §. præterea, & quod no. ff. de reg. iu. omnis diffinitio, ubi hoc di- etum ponitur inter regulas infalibilis. facit quod de tutela no. supra eo. puberes, in ulti. glo. de matrimonio spirituali. de elec. ex. quod, lib. 6. in glo. 3. facit. C. de his, qui ue. æta. impcl. l. 2. & 3. ubi minor, qui propter industriam suam impetravit veniam etatis quod ad alienationes, & hypothecas, censemetur minor vsq; ad fi. etatis. facit etiam. ff. de mino. l. 3. §. minorem, facit de elec. commissa. i. respon. li. 6. cum concor. & hoc placet. de matrimonio autem non sic propter rationem, quam dixi, super glo. 2. in fi. de triduo ergo & pluri ueniet in arbitraru. & cognitione prouidi iudi. ut dixi post Vinc. intelligendo an sit pubes. circa quod notandum, φ in testamento simpliciter determinatur non ætas simpliciter, sed prudētia, uel substantia, ut statim sequitur, & uide quod no. infra c. uno. §. i. li. 6. in glo. i. non sic in spirituali, ubi sup. remisi [Et] prot uel. & repete, si, Hostien. [Prudentia] alia prudentia. & sic non sufficit aliquem esse ætati proximum, nisi malitia suppleat, Gof. & satis hic col ligitur secundum Inno. φ siue mulier habeat. 12. an. siue sit cognoscibilis, potest matrimonium contrahere. de hoc, supra c. puberes, super gl. 2. [Subarrhata] subarrhatio igitur ei, quod agitur, coaptatur. Goffr. Abb. exponit, i. per uerba de præsenti, & mediante anulo desponsata. formauerūt autē hic Pe. & Abb. quæstionem † de illo, qui contraxit sponsalia cū minore, & postea perfecta illius pubertate uititur ad dominum illius, & dat munuscula, an sit matrimoniu? & dicunt φ non: quod posset esse verū, quando à prin-

cipio interuenit consensus de futuro tantum, uel tē pore contractus erat minor septemnjo, quod dic dicam, infra de ma. contrac. contra inter ec. c. i. alijs 6. dic ut infra e. c. uno, li. 6. ¶ Gl. i. tractat de multiplic subarrhatione, & ipsius effectu. ¶ Pen. glo. dat si. ir 7. delictis. ¶ Vlt. glo. arguit. ¶ In t. glo. i. ibi, de quibus] uide de re iudi. teneor. super. 3. glo. ¶ In glo. pe. ibi. in sum. uide supra eo. continebatur, in glo. antepe. [¶ ibi. se. ¶ si quacunque. §. i.] sicut impubes tenetur furti, ita & Aquilia, si sit capax iniuriaæ [¶ ibi. l. 3.] Juide de pe. & re. omnis, super. i. glo. [¶ ibi. l. 2.] uide de recti. sp. 8. ex parte: super. 2. glo. ¶ In t. glo. i. ibi, illud] uerbum fpi beatæ Agnetis in sua legenda, post prin. [in fi.] distin. Etio ista non placet Goffr. secundum quem dicit, φ si personæ habent ætatem, & sponsus ad fores ecclesiæ benedictione interueniente, sicut fieri consuevit muliere, quæ ad hoc uenerat, paciente, & non contradicente, quamvis n̄l exprimat secundum Hosti iudicabitur matrimonium, ar. sup. tit. i. ex literis. i. & sic intellige. 27. q. 2. si quis uxorem, & c. si quis despōsauerit. 30. q. 5. nostrates. interuenit. n. anulus, ut eodem pignore corda iungantur. unde & quarto digito, qui medius appellatur, anulus inseritur: quia, ut fertur, in eo est quadam uena sanguinis, quæ ad cor peruenit, 30. q. 5. feminæ. & si potest inlelligi, de spo. eu. cap. i. ante fi. & si mulier tunc contradicat, quid juris, supra cap. i. consultationi. si autem sponsus dicens, uerba apta ad matrimonium contrahendum, s. accipio te & c. imponit anulum erit matrimonium, secundum Goffred. non tam ex anuli impositione, quam ex ui uerborum: sed si alibi, quam in ecclesia, uel loco solito, subarrhetur sine uerbis ad hoc aptis, non inducit matrimonium. si uero tē pore sponsaliorum de futuro detur anulus, non potest aliud significare, quam contractus exprimat, s. sponsalia de futuro. talia enim munuscula solent interuenire inter sponsos, infra de ma. contrac. c. i. sic & arrhæ datio signum est futuræ uenditionis, nō facte, insti. de contrahen. emp in prin. nam arra est cōtractus per se, si. de act. emp. & uen. exempto. §. is. qui uina. querit Host. quid si hoc fiat causa ludii? & dicit, φ si certum est de ludo & intentione cōtraria, sicut sit tota die in ludo beati Siluestri & B. Nicolai, & similibus, uel quia dixit domina bubulco, Lauda filiā meam in uxorem ludētes ad cinerem post potum, non est matrimonium, ar. ff. de ac. & ob. obligatiōnum i. ad fin. 15. quest. 1. illud. 22. quest. 2. quod ait, supra de præsump. quia uerisimile, supra de testi. sup eo. 16. q. 1. sane. C. de dona. nec mutus. si uero sit dubium, iudicādum erit pro matrimonio, ar. qui ma. b. ac po. uideur, supra de re iu. b. c. fi. uel secundum eū consultatur princeps, ar. supra de transla. c. i. sic & in consimili quæstione uidetur dicere Aug. de conse. dist. 4. solet quæri, & de hoc etiam notauit in sum. de spon. rub. de matrimonijs. §. contrahitur, uersi. quid si alter dicat, & sequēti. ¶ In glo. sic. supra ibi, quantitatē trium. s. dierum fm Hosti. ¶ In glo. ult. ibi, argumentum imo casus secundum Phi. quod etiam mihi videtur.

## ANNOTATIONE

- a Minorem. Ibi uide, & quod no. gl. ff. & doc. super illa lo. And de elec. cum in cuius etis, super uer. exegerit, & Bar. in l. 1. ff. de noua. & in l. non tantum, ff. de excu. cuto.  
b Judi Vida lo. Ap. super ea duo super glo. sed & transalpin.

S.K.M.M. & P.L.V.M.

I Continuatio tituli.  
De clandestina despositione ubi alibi tractetur, uel huic materia  
conueniat.  
Clandestinum coniugium spirituale assimilatur carnali, in fi-

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

### De clandestina desponsatione, Rub.

¶ Quia sponsalia interdū palā, interdū clā ūhun tur, ideo de clandestina desponsatione submittit, secundum Goff. sēp. etenim clandestinē contrahuntur testante Solomone, prouer. 9. aquæ furtivæ dul tiores sunt, & panis absconditus suauior, secundum Da. dicebat Hostien. q̄ quia sape contingit, q̄ pueri & diauites & nobiles seducuntur, & sic desponsant occultè, & ideo &c. habetur materia. 30. q. 5. & facit 3. quæstio. 4. consanguineorum. conuenit, qui si sint legi, quod nobis, & si in coniugio spirituali, de elec. quia propter, in sī.

literis, si qualibet probatio per se plena, alias absolu retur reus, sed cum onere iuramenti, supra titulo primo, attestaciones.

### S V M M A R I V M.

1. *Affirmativa locutio pro assertiva.*  
Matrimonia publicanda coram episcopo, & ab eo approbanda, & quid obseruandum, num. 3.
2. *Contra matrimonium an quid coniugibus credatur.* & ob id non approbetur, & num. 5.
3. *Matrimonij approbati uis, ut retrò trahatur, manifestum preferatur clandestino.*
4. *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 5.*  
Tesis unius cum fama virtus in matrimonij probatione.

### C A P V T II.

**V**obis nobis. Pars, infra qui si, sint le. quod nobis. duæ sunt partes, & breues. 2. ibi, uerum. *Contra bunt* i. contraxisse & dicuntur. sī, exppositio, supra titu. i. duo. 5. cum autem, Host. [Personæ] ambæ hoc uoce consona confitentes [Publicare] coram episcopo, ad quem talia spectant, de consan. & af. cap. i. Hosti. [Rationabil. causa] per hanc literam dicunt Pe. de Sa. & Ab. q̄ si qui confitentur se clandestinè cōtraxisse, uir tamē dicit, q̄ prius consanguineam mulieris cognouerat, & mulier id fatetur, q̄ ecclesia tale coniugium non approbabat, nec illud faciet obseruari, nec ob. secundum eos, de eo, qui cō. super eo, quia illud loquitur in contracto dirimendo. Dicunt tamē multis dixisse contrariū, & nos in hoc nostræ voluntati relinquunt. *Approbanda* in hac approbatione seruanda est solennitas sequentis capituli, secundum Vin. qui hoc no. qui si. sint le. q̄ nobis, quod est bene notandum, secundū Ab. [A principio] instantum, q̄ eriam proles interim suscepta legitima censeatur, infra qui si. sint le. quod nobis. Hosti. ibi dicam de hoc, alle, ad hoc eo. ti. tanta. ¶ Vlti. ¶ glo. arguit, alle, unum capitulum, in contrariū alle. duo, & soluit. ¶ In glo. ibi. §. sed si. quare] uide de uer. signos, in gloss. lex. n. [¶ ibi, adeo. §. cum quis] Juide de ap. nouit, super gl. 2. ¶ In glo. i. inf. ] secundum Al. cōpellent tamē ad ueritatem dicendam, sup. titu. i. attestaciones. T. ¶ In glo. 2. inf. ] infra de eo, qui cō. cō. super eo. semper enim manifestum matrimonium prædicat clandestino, etiam si ambo confiteantur, & habeant pro se vnum testem, & famam, secundum Vincen.

### S V M M A R I V M.

1. *Divisio huius decretalis, & comprehensio.*
2. *Voluntati papæ parere debemus.*  
Quos haec constitutio comprehendat, & nu. 10. & quid ei dedit causam, num. 3. habet locum etiam in sponsalibus, num. 4.
3. *Contra canones uenire presumptio est.*  
Prorogatio quandoque fit de iure speciali ad generale, ut hic.
4. *De sponsalibus idem ius, quod est in matrimonio constitutum multis modis transiunt in matrimonium.*  
Modus eriam, per quem ad quid peruenitur, interdicuntur. Antecedentia quoque, per quæ uenit ad sequentia.
5. *Denunciations in casu huius capituli ubi facienda, & à quibus, & qualiter, & nu. 7. & quoties, num. 6. 7. & cui siant, ibid. & nu. 9. cir. s.*  
Menti legis satisfacere sufficit, in prin. Sciri ubi quid melius potest, querendum.
6. *Publicatio matrimonij contrahendi cum prima, nunquid sufficiat, ut licet coniungatur secunda.*

Ob que

## De desponsatione impuberum.

22

1. *Ob que fiat impedimenta, & nu. 9. cir. fin.*  
Ignorantia quos excusat.
2. *Statuta proprio non astringitur episcopus, & ab eodem mutari potest, cir. fin.*  
Archidiaconus citatur hic in lib. 6.
3. *Matrimonij impedimenta qui possint, uel debent opponere, uel ex officio inuestigare, & num. 9.*  
Eius contractus à quibus interdicatur, num. 9. & qualiter, ibid. De eo à qua definiatur, ibid.
4. *Suscepta pro nata.*  
Vel, pro in.
5. *Affectatores ignorantia puniuntur.*
6. *Contemptores huius constitutionis qui.*
7. *Tempus pœna canonis non minuitur, nec augetur.*  
Dispensari potest ex post facto cum suspensus ab hoc canone, & à quo.
8. *Legati constitutiones durant etiam officio legationis finito.*  
Ad absolutionem cœcius postulandam inducentia amplectenda.
9. *Fraus constitutionis non facienda, & quomodo fieret hic.*
10. *Ab officio dispensari & per consequens à beneficio intelligitur,*  
Episcopo causa reservatur hic.
11. *Condigna penitentia dicitur arbitraria;*  
Maliciose processisse ut hic cognoscatur, & purgatur iuramento.
12. *Canonica pro arbitraria.*
13. *Epilogus, & suffragium glossarum.*  
Per mortem non finitur status quæstio, & quo casu.
14. *Error quis excusat à pœna eum, qui illicitas contraxit nuptias, §. primo.*
15. *Additio glossarum.*  
Clandestinum matrimonium quando dicatur.
16. *Popularis actio quibus modis consumatur, & agi potest per procuratorem.*

### C A P V T III.

**V**m inhibitio. Conciliū istud dicta breuem summā nō recipit. Potest tamen diuidi in duas partes. in 1. consti tūrio. in 2. pœna ibi. Si quis uero, prima facit duo, primo prohibet clandestina coniugia contrahi, & sacerdotes adesse. secundū præcipit per ipsos edita præmitti. & de impedimentis inquire, & ex cōcūtūris probabilibus contrahens interdicti, secunda prin. facit duo, primo puniit contrahentes in prole, & ad alium casum pœnam extendit. secundū puniri iubet presbyteros non prohibentes, & clericos interessentes. item ipsos contrahentes & malitiosos opponentes. Dicebat Hosti. prohibitio usq; ad quartum gradum districte seruari mandatur. matrimonium clandestinum damnatur. & ad vitanda pericula specialis consuetudo generaliter dilatarunt. sacerdos ad faciem diligenter inquisitionem intruitur, hac forma non seruata, contrahens etiam ignoranter minus canonice in prole puniē. quæ pœna ad perentes sciētes impedimentum etiam publicè contrahentes extenditur. parochial. sacerdos sciens & tacens, & regulares sui præsentium exhibens ab officio per triennū suspenditur. contrahens clandestine penitentia imponitur. obisciens malitiosum impedimentum canonice ultionem supponitur [¶ tñm. tribus] s. 6. 6.

2. [Eam] inhibitionem [alijs] 3. [Volumus] & nos t̄ pare re demimus, ut patet in his, quæ no. de spon. is qui, de conce. præb. proposuit, secundum Hosti. [Sacerdos] ut supra de pigno. capitulo primo, de co. cle. c. 2. siue sit regularis, siue secularis, ut hic, & infra eo. §. fane. quid de laicis: uerba non constringunt ipsos. sed puto illos ex mente teneri, ar. C. de fal. mo. l. 1. de sen. ex. quantæ de of. dele. capitulo primo, Hosti. [Talibus] clandestinis coniugijs [Praesummat] præsumptio. n. est

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

ter consanguinitatem parum operatur, nisi quia facit presumi, q̄ si illi sc̄iissent impedimentum, non fecissent publicari: sed hanc presum. tollit, si publicè sciebatur, q̄ cum alia contrarerat. ff. de iur. & fac. igno. le. regula. dicit igitur cautius negocieri. C. de fur. inciuile. Si tamen essent sibi iniuicem non noti, uel de diuersis, p̄uincis, facilius presumetur ignorantia. si uero secunda nil sciret de primo, licet publicè contracto, nec ipsa peccasset, nec filii illegitimi essent: quia ab impedimento excusat illos matrimonium publicè contractum: & ignorantia, q̄ ambo interuenire oportet, ut excusat, inf. qui si. sint l. ex<sup>a</sup> tenore. Item si lata sit sententia, dummodo nō sit appellatum, hic sufficit ad excusationem, & legitimationem, quamuis ipsa sententia postea retractet, de re iudic. tenor. imo uidetur, q̄ si probabilitate credebat primum separatum, etiam sine peccato contrahat, & legitima sit proles. de spon. cum in apostolica, quod non placet Inn. debuit. n. ueritatem separationis querere, ad id, quod est. eo. ti. in penitentia, dicens, q̄ licet ille error excusat ab adulterio, & a prohibitione, de qua dicitur inf. de eo, qui du. in ma. problem tamen non defenderet [Per presbyteros] parochiales, inf. s. fane, uel per alios de ipsorum mādato, ar. de sen. ex. mulieres. Hosti. [Publicē] ne q̄ ignorantiam causet, de postu. capitulo primo, Hosti. [Competenti] pura trino. de sen. excom. sacro, uel sicut diffinitū est synodali statuto, alias iudicabimus hic arbitriatum secundum Hosti. & dato q̄ est tempus synodali statuto firmatū, episcopus, qui statuto proprio non astringitur. ff. de arb. l. pe. posset illud mutare, inferior non secundum eum, de ma. & obe. cū inferior, Archid. contra de ele. licet canon. lib. 6. alle gans additionem Inno. quam scripsi, supra de temp. or. dilectus, super uer. dispensatio<sup>b</sup> [Aluerit] excōmunicatus t̄ non admittetur secundum Hosti. & vide quod dixi secundum eum, infra de co. spi. tua, de spon. tua, præterea. 2. [Opponat] sup. sed & ipsi, &c. Hosti. [Presbyteri] parochiales, ad quos hoc spectat, ut supra no. nihilominus non obstante, q̄ nullus apparet, uel appetit, sed repulsi est Hosti. [Inuestigant] no. ecclēsia t̄ ex officio inquirere, & inuestigare debere, an sit aliud impedimentum matrimonio contrahendo, & idem puto in iam cōtracto, Goff. quod dic ut no. supra de spon. cum in tua, & c. se. & c. sicut nobis, ad fi. Hosti. [Interdicatur] per ipsos presbyteros. alii dicunt per solos ordinarios. In Hosti. dicit per p̄sbyterum parochiale hoc ad episcopum deferentem. 25. dist. capitulo primo, de offi. archi. capitulo primo [Expresse] & publicē [Manifestū] & ep̄o manifestatis, ad quem hoc pertinet diffinire, infra de consan. & affin. capitulo primo, & quia forsitan aliquis dicet, nonne punitur & aliter? ideo submittit, Si quis uero & c. secundum Hosti. [Suscipit] i. nata ante, quā matrimonium per ecclesiā comprobetur: alias cōtra, infra qui fil. sint leg. quod nobis [Cum illi] parentes [Taliter] s. clandestinē, uel contra interdictū ecclēsia factum exp̄s̄e. Hosti. [Vel] pro imo. q. d. ipsi affectant ignorare, & ideo ignorabuntur. psal. Noluit intelligere, ut bene ageret. Hosti. [Affectatores] concord. de temp. or. eos qui, lib. 6. [Impedimentum] canonicum, quodcunque sit illud, quia eadem ratio. ergo & idem ius, infra de con. & affi. tua. alii hoc restringunt ad gradum prohibitum, de quo pr̄misit, supra 1. & 2. respon. Hosti. & istud ultimum placuit Vin. infra qui fil. sint l. ex tenore, & ibi dicam de hoc, & idem Goff. in sum. illius ti. [Contempserit] hic contēnit t̄ si ad aures eius peruenit, & facet. 4. diffin. sit rector. is ergo punitur non solum, si interfit, sed etiam si se absentat, & non prohibet, ad hoc infra de reg.

ii. cap. pe. Hosti. [Regularis] etiam exemptus, nam t̄ les praetextu exemptionis consueverunt talia impunē committere: sed hodie puniuntur in casibus de priui. capitulo primo, libro sexto, secundum Hosti. [Tricennium] non t̄ citra, nec ultra, ar. C. ne sanctum bap. l. 3. sed ex postfacto cum talibus poterit dispenſari, de sen. excom. nuper, de pr̄bē graue, nisi statutum legati obuiet, quod talium absolutionem apostolica fedi reseruet, sicut est in Provincia, in qua cōstitutiones legatorum dicunt, q̄ clandestinē cōtrahentes, & sui presentiam exhibentes citra sedem ap. minime absoluuntur, quā constitutiones durant ē officio legationis finito, de off. le. cap. fi. ergo in hoc casu non potest dari huic licentia celebrādi, cum sit in mortali, de coha. cle. & mu. cap. fi. & cum or. non possit absoluere, multo minus pprius sacerdos, nec de alijs peccatis absoluendus est, licet cōsiliū dari possit, de pe. & re. quod quidam. Tales tamen per cōstitutiones illas non sunt excommunicati, licet de consuetudine ut excommunicati uitentur, quā cōsuetudo amplectenda uidetur: quia inducit talē absolutionem citius postulam, ad hoc. 23. q. 5. prodest, & de hoc de sen. ex. tua, & c. conquesti. secundū Hosti. Dixit autem, q̄ in loco prædicto non absolvit inferior à papa, etiam mulieres, maximē cum ille principaliter sint in culpa, & q̄ fieret cōstitutione fraus, s. solum coram mulieribus talia clandestina coniugia contrahendo, ad hoc insti. vi bo. ra. s. sed nedum talia, infra de priui. fane. & facit quod no. secundū 12. cum, de testa. Rainaldis, super uer. mascul. [Ab offi. cōficiō] & per cōsequens à beneficio, quod sine officio non consistit. 81. disti. si quis ammodo, & c. si quis sacerdotum. 1. q. 1. si quis obiecerit. Go. [Condigna] arbitria iniungatur per episcopos, est. n. de refer. ut no. de pe. & re. si episcopus, lib. 6. [malitiose] puta scienter falsum, quamvis legitimū, quod non iurat, uel de iurat, & postea confitetur. quantum. n. ad penitentia sibi tunc creditur, quamvis alias non crederetur, sup. de test. sicut: alia sacramēto suo uidetur in hoc casu credendum habito respectu ad qualitatem per sona, & si per alios hoc probare non posset. de hoc, inf. de homi. significasti, & hoc est casuale, ut occurratur animarum periculis secundum Hosti. [Canon. can] arbitriam. secundum Ber. & Ho. [Glo. 3.] t̄ ponit tres modos clandestinitatis. [Glo. 5.] infert, querit, arguit, & sic solvit. [Glo. & ita] querit, ponit op. quā reprobat. [Pe. glo. no. causam reddit, & arguit. 14. [In 5. t̄ glo. ibi. l. 1.] loquitur de emptore rei, quā debet ferriūtē [ibī, item Mela] uide de insti. ad de corem, super. 3. glo. [ibī, quamvis] mortuo illo, cui inferebatur quāstio status, ppter successionis emolumētum, adhuc eam decidi oportet. [In glo. & ita, ibi, qui contra] excusat error à pena illum, qui contraxit illicitas nuptias, dummodo comperto errore si ne procrastinatione diuerterit. [ibī, si duobus] uide de priui. cum capella, super. 1. glo. [In glo. pe. ibi. l. ulti.] uide de ma. contra. cap. 1. super. glo. pen. [ibī. l. 2.] uide de dolo. cap. 1. in gl. fi. [In t̄ glo. clandestinum, in fi.] dicit Hosti. q̄ clandestinū etiam dicitur, cum quis etiam pubes, qui fuerit alteri ligatus, sine licētā episcopi contrahit. de hoc supra ti. 1. cap. secundo, de diu. uor. ex literis. s. fane. item cum quis etiam impubes contrahit, quamvis de primis agatur spon salibus, vt in præal. cap. 2. Item si contra interdictū ecclēsiae factum specialiter, infra tit. 1. tua, uel generaliter, de feris, capellanus. expressē de matri. contrac. per totum, uel tacite, ut quia lis pender, supra de spon. uenientis, & c. cum in apostolica, ut li. pen. laudabilem. in omnibus tamen his casibus tenet matrimonium quō ad deum, nisi perpetuum subsit impedimentū.

de

## De sponsa duorum.

de hoc, infra ti. 1. cap. pe. hoc no. Hosti. supra cap. j. ¶ [In glo. quāst publicum. ibi, admittit] dixit hic Vincē. q̄ uno facciante, & deficiente aliis non auditur, q̄a perit, & consumitur popularis actio uno agente, nisi alius uelit docere de collusione, ff. de procu. nō cogendum. s. qui ita, & consumitur etiam per delationem iuramenti, ff. de iure iu. cum qui. s. in populari bus dicit etiam hanc causam agi posse per procu. alle. de pro. tuæ. ¶ [In glo. & ita, ibi, & Lau.] & Accur. in l. qui contra in tra alle. quālex non contradicit, si pōderes, quod dixi in suf. [¶ ibi, non credo] idem Jo. 3. 3. q. 1. cap. 2. & hic [¶ ibi, si duobus] antiqui allegabant. ff. de li. causa duobus, & melius facit. ¶ [In glo. seq. ante pe. in fi.] Pe. de. & Abb. intelligent tales. s. clādestinas, quod probant per sequētem uersiculum ibi, Etiam in gradu concessio &c. ¶ [In glo. pe. in fi.] ut infra de accu. ueniēs. ¶ [In glo. ulti, ibi, cōmititur] dixit Vin. q̄ teneat ad intercessi, de sen. ex. sacro. s. de iure pa. pastoralis,

sti. uero quo ad primū casum remittit ad ea, q̄ no. in sum. de iur. sub rubrica de assertorio iuramēto. s. & super quibus, uero. quid de causa monacationis.

### ANNOTATIONES.

<sup>a</sup> ¶ Obscura. Reddut ergo actoris probatio dubia ex probatio ne rei, uide Ioan. An. in cap. si. iure iur. de in gloss. concor.

### S V M M A R I V M.

1. Pro pare hoc capitulum habebur, & ubi. Sponsus duarum utrū adhæredit. 2. Nuptias cū aliamuliere quibus casibus liceat om̄issa prima. Sponalia quibus casibus soluantur, & quibus contrahantur, nu. 3. & 9. an. sub conditio contracta inducant publicam honestatē, & num. 9. Matrimonij sacramentum quantum sit, cir. fi. Per conditionem & permissionem coitus an & quando contrahatur, & num. 4. Ad eius contractum sufficit consensus, nu. 5. & 9. qui sit utrinque, num. 6. 4. Pro consensu uerba ut intelligantur. Et si, pro quamvis. 5. Sine corde omnia frustrantur. 6. Pluralis numerus pro singulari, enallage. 7. Epilogus, & suffragium. Maior obligatio tollit minorem. 8. Additio glossarum. Subarratio om̄issa in matrimonio contra consuetudinem non affectat. s. primo.

### C A P V T I.

<sup>1</sup>  **Vobus modis.** Hoc. cap. palea. 27. qu. 2. duobus, & hoc dicit. Sponsus duarum adhæredit prime, si fuit spōsa de præsenti: si de futuro, & secunda de præsenti, adhæredit secunda, & sunt duæ partes. 4. ibi, Est aut, & iterū prima diuidit, secunda ibi, Si atū, dicit Hosti. q̄ hoc. c. dicit idē cū illo, sup. de sponsa. inter, licet per alia uerba [Non debet] nisi t̄ in casibus, in quibus soluantur spōsalia, de quibus, sup. de spon. de illis. T. [Non n. resindit] pone, P. desponsavit unā, demū ego desponsauī eandē, deinde alia, soluantur sponsalia inter P. & priorē. Dixit Vincē. q̄ remanere debeo cū secunda, peccaui. n. spōsam. P. desponsando, nec tenue runt sponsalia. dixit autem, q̄ forte secus in matrimonio, de spon. cum in apostolica [Tartum] qđ quātū sit, ostendit eius auctor, tempus, & locus, in quibus fuit institutū, & eius firmitas, ut patet hic, & inf. s. i. & in his, quā no. inf. c. fi. de fri. c. fi. ubi dicā in gl. no. & ipsius significatio, de qua tradit. de biga. debitum, s̄m Hosti. [Dicit] Quatuor t̄modis contrahuntur sponsalia de futuro, primō per uerba ad hoc apta, vt hic, item si per uerba de p̄nti ſuntur, & ſhentes nō sunt atatis legitimæ, de despo. impu. c. ulti. tertio per dationē arrharū. C. de spō. l. arrhis. quartō per anuli subarratioū. 27. q. 1. si quis despōfauerit, multo fortius, si iuramentū interuenit, de spon. de illis. Inn. & Hosti. [Si permisit] dicit Vin. q̄ si quis ita dixerit, Cōtrahā tecū, si permiseris me tecū coire, quācito id p̄missit, efficiūtur spōsalia pura, & cū postea coiverit, est matrimoniu. 22. qu. 2. qui peierare, 32. q. 5. qui uiderit, sicut si deponens pecuniā dicit, si nōles, utaris quamcito vulturi, licet nondū utatur, itur in creditū. ff. si cer. pe. qđ si ab initio, hoc non est uerū, utibi patet, & in l. præal. in fi. & perinde est s̄m Vin. ac si ab initio sponsalia fuissent pura, ff. qui po. in p̄ ha. posterior. ff. de peri. & cō. rei uen. necessario. Dixit t̄n. in. titu.

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

ti.2. per tuas, secundum quosdam seculis esse, si dicat, contraham tecum, si coiuersis mecum: quia tunc per primum coitum sunt sponsalia pura: per huius fit matrimonium: sed hoc sibi non placet: quia per hoc interfur, cōdi, in honestam in sponsalibus seruandam

4 [Pro t̄ consensu] obtinendo. Ala. i. consentiam in te, si consenseris in me. Inno. Host. aliter legit literam, dicens, q̄ hic uel ponitur pro, & ff. de uer. si. l. sp̄c. & si

permiserit mulier eum. f. sponsum de futuro, rem. i. carnalem copulā secū habere, sup. hæc carinalis copula h̄f etiā pro cōsensu. i. pro fide cōsensus, quāvis alia verba nō interuenerit. q. d. tale matrimonium est p̄fūmptū, & æquiparatur fidei cōsensus, ut euidenter probatur, sup. de spon. is qui fidē, & c. s. inter

5 [Et s.] pro t̄ quamuis. Pe. f. Corde] sine hoc omnia frustrantur, inf. cult. ad fi. & hoc sc̄lū sufficit quā ad rē, & substatiam. & qđ sequit, ore, subaudi, uel alio modo, uel signo, quod sit æquipollēs, ut no. sup. de spō. c. pe. & c. t̄. secundum Ho. uel aliter fīm cū, si unus dicit alteri, Ego uolo te in vxorem ducere, si uis me in virū, & si consentis, qđ verum sit matrimonium inter me & te, osculeris me. si statim mulier illū osculatur, nō uider Hostiē. quare hoc non sit matrimonium p̄fūm corde, & ore sine alijs uerbis. ad hoc, infra de ma. con. c. 1. C. de don. ante nup. si à sponso, & sic erit dec. contra illos, qui dicunt matrimonium non esse si-

6 ne uerbis [Mutuo] alias non esset m̄rimoniū, si hinc, uel inde claudicaret. 27. q. 2. §. 1. 29. q. 1. §. 1. Ho. f. v. nus alijs propter hoc exponunt quidā. concedunt. i. concendi suscipiunt. i. suscipit. ff. de ori. iu. l. §. deinde ibi, Exactis regibus. i. exacto, & infi. de iu. perfo. in prin.

7 ibi, omnes hōles. i. oīs homo. ¶ Pe. f. gl. fortificat tex tum per locum ad diuisione, demū ponit tres lectu-

8 ras. ¶ In t̄ gl. 3. ibi si debitor. 2. ] si creditor, & fideiisfor sunt haeredes debitoris, creditor pro parte cohæredē habet obligatum, non ut fideiisfor, sed ut cohæredē: quia maior obligatio tollit minorē. ¶ In glo. pe. ibi, i. uito] uide de electio, significasti, in glossa secunda-

9 ¶ In t̄ glo. 2. in fi. uel arbitriatum. 26. q. 7. tēpora. Ala. ¶ In glo. pe. ibi, fidei passionem] & probat Inno. per hanc literā, q̄ sponfalia & t̄ intelliguntur, etiam si sub cōdi. contrahant, & qđ per ea in pūcitur publica honestas. sed hic est fallū, ut patet. j. de spō. c. uno. §. ille, li. 6. ¶ In glo. ulti. in fi. ] fīm Ala. & hoc intendit fīm Inn. & quamvis consuetu, sit in loco, qđ cum matrimonium contrahitur, mulier cū anulo subarrhetur, tamē & sine hac subarrhatio fit matrimonium per consensum, & uerba de p̄fūm.

## S V M M A R I V M .

1 Ignorantia probabilis excusat.

2 Penitentia fit ad sacerdotis arbitrium.

3 Ieiunium septemdale ut accipiatur.

3 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 4. 5.

## C A P V T II.

**C**cepisti Breue est, & facile & qđ dicit[cepisti]. sc̄ienter: quia t̄ pbabilis ignorantia excusat. 35. q. 2. in lectū, infra de secū. nup. dominus

[Alter] tunc uiuēs: alias contra, de secu. nup. c. fi. Ho. f. Nūnquam] uiuente primo uiro, uel ex isto cōsen-

su, uel dic q̄ cognovit cā, infra de eo, qui du. in ma-

cult. [Penitentia] i. ad t̄ sacerdotis arbitrium, infra de

pēnis, significavit. unde dicebat Pe. & Abb. q̄ isto se-

ptēno ieiunabunt extram feriam, uel aliquid aliud

agent, quod placeat confessori. ¶ Glo. 2. t̄ arguit, al-

4 legabat quatuor iura, & duo in cōtrarium. ¶ In t̄ gl.

2. ibi. l. pe. ] uide de excep. uenerabilis, super gl. pe. ¶ In t̄ glo. 2. ibi, anditis] dic ut ibi. [¶ ibi. e. 2. ] ibi foli. [¶ in fi. ] dic ut no. infra de reg. iur. non firmatur, libro sexto. ¶ In glo. ulti. in fi. ] idem no. infra de accu. accusasti.

## S V M M A R I V M .

1 Sponsalia de p̄fūm non soluntur per sequens matrimonium etiam carnali copula consumatum.

Heo decretalis quid addat prima, supra eod. & nu. 3. in fi.

2 In matrimonio contrahendo uerba non sunt necessaria.

3 Copula carnalis ad omne. Quare respondet.

4 Additio glossarum.

Ad præterita non extenditur hec decretalis, & an in omni casu.

## C A P V T IIII.

**I**cet præter. Casus. Sponsalia t̄ de præsenti non soluntur per sequens matrimonium etiam carnali copula consumatum. & dicebat Hostiē. qđ idem dicit cum prima decre. excepto eo,

2 quod addit in fi. [Verbis] T. hic t̄ dixit, & Gof. necessaria uerba in m̄rimoniō in his, qui loqui possunt.

Ala. hic contrā, dummodo hoc agatur inter eos, ut contrahāt, & aliquo signo hoc exprimant, ar. ff. mā.

1. i. de hoc uide, supra de spon. tua. Tenuit autē hic Gof. qđ si unus contrahentium loquatur uerbis Gre- cis, & alter Latinis, & se non intelligunt, non sit matrimonium, nam uerbis debent exprimere consen- sum, & se intelligere: alias nec loqui uidentur. ff. de uerbo. ob. l. i. in prin. ff. de uerbo. si. corā. pro nihilo. n. interuenirent uerba, si se non deberent intelligere.

T. contra per decree, sup. de spō. ex literis. i. & hoc te- neas, & ibi de hoc. Gof. autem responder ad illam de cre. eam intelligendo, ut ibi dixi [Coniectis] uel alijs, quod dic ut no. de spon. c. pe. Host. [Mulier] Idem in viro. Abb. [Et si superit] alteri viro secundo [Carnalis]

3 quā t̄ ad omne quare respondet: quod dic, ut supra de spon. tua. Ho. [Redeat] si uir eam prætextu adulterij repellere nolit [Compell] ut legitur, & no. de spon.

c. 1. [Quamvis alter] hoc addit, quia alia pleniū expli- cata, sup. c. j. & de spon. c. pe. ¶ In glo. ulti. in fi. ] dixit hic Hostiē. qđ illa consuetudo ubique quō ad præterita tol- lerari post arg. de re iudi. cum in causis, de consecra-

ecc. uel alta, aqua. & si dicatur, qđ consuetudo nō ex- casat, ut infra c. si. dicit illud uerum quō ad ill. os. qui

malam fidem habuerunt: alias dicit in præteris nō defecisse fidem, licet defeccerit fidei sacramentum, de baptis. debitum, de pres. non bap. ueniens<sup>a</sup>.

## A N N O T A T I O N E S .

1 Veniens. Vide glo. in uer. decētero, de postula. præla. lib. 6. & per lo. An. in c. fina. de consti. in glo. sicut Inno. & de elec. cum cauam, in glo. probabile, & glo. in uer. decētero, in proxi- mo clemen. & infra eodem tuas.

## S V M M A R I V M .

1 Appellant in causa matrimoniali interdicti debet aliud interim matrimonium, & si contraherit, separari, uide nu. 4.

Etiā non interdictum fieri non debet.

2 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.

Contra legem factum habetur pro infecto.

4 Suppletio glossarum.

Matrimonium contra interdictum ecclesiæ contractū non tenet.

## C A P V T IIIII.

**V**a fraternitas. Casus. Ei, qui sa matrimoniali, interdicti debet, ne inter- rim aliud matrimonium contrahat: & si con-

## De sponsa duorum.

24

contraxerit, seperetur. Dicebat Hostiē, pendēte li. ma- trimoniali coram ep̄o, uir appellat, & ante uel post ad secunda uora conuolat: interdicere debet ep̄isco- pus in tali casu, ne talis contrahat: si post tale interdi- ctū cū alia p̄scrīt, ep̄s, qđ temere attentatum est, irri- rat, & fīm cum primō ponit thema. 2. ibi, hoc arbitra- mur, præcipit fieri interdictū. 3. dicit, quid situire, si uioletur ibi, & si [Desponsation] i. quād aliquas perut, quas se desponsasse dicunt. Inno. [Aste decisionem] & si non interdicteretur, tamē fieri nō debet, ut s. ut lit. pen. per totum, multominus, ex quo factum est in- terdictum, de despon. impu. ad dissoluendum. §. fin.

2 Hostiē. [Publicē] maxime. ¶ In glo. 2. ibi, 7. concor. in cōtrariū alle, rubricā de ma. cōtrac. solut distingue-

3 do. ¶ In glo. 2. ibi, non dubium factum contra legē ha- betur pro infecto [¶ ibi. l. una] uide de of. uic. sua, su-

4 per. 3. glo. ¶ In glo. 2. ibi, uides ubi de hoc [¶ ibi. sol.] secundum. T. & Vin. Host. idē, dicens, utcbatur alijs uerbis. si. qđ aut matrimonii ab ecclesia interdictum habet sine causa, aut ex causa, & tunc aut causa est tempori- lis, aut vei petua, & si petua, aut falsa, aut vera, cuius distinctionis ueritas sat patet ex glo. [¶ ibi. ad dissoluendum] uide, quod de interdicto papae ibi dixi, in fi.

## S V M M A R I V M .

1 Qui d. is per uerba de p̄fūm desponsat, primō desponsatam habebit uxorem, etiā prius cognouerit secundam.

Consuetudo quā non ualeat in matrimonialibus, & nu. 2. & 3.

2 Jus diuinum an papae tollere posse, & quo casu.

An papae & cōlitū facere posse matrimonium inter aliquos, nisi consensus interueniat.

3 Idem de consuetudine generali potest legem facere generalem uel speciale, & num. 4. circa matrimonium non constantum eius potestas, eod. num. 4.

An & quando metropoleos consuetudinem aliae debeat ecclē- sie, sequi.

4 Præterita tolerantur consuetudinis hic memorata & p̄textu, & num. 5.

In matrimonio uerba non requiruntur necessario. constitutiones in omniāta que. num. 5. dicitur irritari, non rumpi, ibid.

Frustari, pro nihilo esse.

5 Fili⁹ gentilium ante hanc constitutionem legitimi dicuntur.

6 Epilogus, & suffragium glossarum.

Potior est natus possessionē, & in quibus locū habeat, & nu. 7.

7 Additio glo. 7. num.

Contractum obligatio omnis habet autoritatem à iure gentium, uel ciuilis, excepto matrimoniali, qui habet à deo.

Sapiunt naturam sui quātoris mutabilem, uel contrariam.

Ius diuinū, & naturale immutabile: secus ius gentiū & ciuale.

7 hit priori conductor. ante satisficer i. ¶ In glo. 1. ibi,

contractus perfectus) q.d. hic obligatus est contrahēdus

ad rem tradendam: secus in contrarijs, in quibus agi

p̄t ad interessē, sed non ad rē. ff. de actio. emp. & uē.

1. empti, sed certe & cōtūs uentionis consensu per-

fēctus est. unde dicit lex, p̄ emptio iuris gentiū, est &

consensu perfici. ff. de spon. emp. l. i. in fi. qđ verum

est, ex quo de precio inter partes cōuenit, insti. de cō-

trahē. emp. §. cum autē emptio. & tñ non precij nu-

meratio, sed cōuentio perfecit emptionē habitam

sine scriptis. ff. e. l. i. §. sine precio. p̄ art ergo, & etiam

emptionis cōtractus solo consensu perficitur, ne-

dum matrimonialis, & si dicas hic obligatur ad tra-

ditionem, sed ibi nō, hoc est, quod quærebam quā.

scilicet sit huius diuesitaratio. dixit lex quōd hoc fa-

cit fauor liberorū, & constitutionū imperialiū. C. de

repu. cōfēnsu. sed cū ita possint haberī de scđa, sicut

de prima, & rō fauoris constitutionū ad omnes cō-

tractus posset extēdi. dixit Hos. qđ est rō, quia oīs ob-

ligatio contra tū auitoritatē habet ab hoīe, & iu-

re gentiū, quod ciuile est, ut insti. de iure natu. §. ins-

cepta

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

excepta obligatione matrimoniali; quæ cū habeat auctore immutabilē s. deum. 22. q. 4. immutabilis, & ore propheticō sit firmata; de biga, debitū, & sic diuinio & naturali iure, qđ est immutabile, insti. de iure naturali. sed naturalia, & C. deue. iur. enu. l. 2. §. sed quia diuinæ, non est mirum, si obligatio contrātuū sapiat naturā sui auctoris, s. hoīs, & iuris, à quo est inducta, & tota die uarit. & hoc considerato dicitur, qđ omnis status iuris in perpetuo motu consistit, in auct. de reb. ec. non alie. §. ut aūt. col. 2. & magis cōsistit in factō, qđ in aīo, & sic traditio facti quā fortior magis operat, & consensus aī minus quasi abilior. Obligatio vō m̄rimonialis sui auctoris nāni sequens, cū magis cōsistat in aīo cōsensus. in ea plus o p̄f ut fortior, traditio min⁹ ut debilior, s. m̄ Hō. qđ eō dixit se copiosius tractasse in sūma, eo. ti. §. i.

S V M M A R I V M .

- 3 Continuatio tituli.
- 2 De conditionibus in matrimonio, & alijs contractibus appositis quibus in alijs, quam hic, locis legatur.

## De conditionibus appositis in matrimonio, & alijs contractibus, Rub.

- 1 Vito t̄ de sponsalibus, quæ primō ſhuntur, uideadū est de conditionalibus, s. m̄ Da. & Gof. & Ho. & ex quo de cōdi. appo. in m̄rimonij erat dictus, ne alia ſpecialē rubricā fieri oportet, ſubmisit etia de cōdi. in alijs p̄tibus appositis, ad quā partē rubri- ce faciūt due decre. l. 2. & 4. l. An. h̄ de t̄ parte prima 32. q. 2. ſolet, & c. aliqñ. & q. ul. c. uno. ſcd. a parti cōue nit de ſeruū nō ordi. eo libentij. de reſti. o. olim. j. de cōſir. uti. uel inutil. c. pe. trahi p̄t ad rubricā, li. 6. de reſcrip. ſi p̄ te, de elec. c. 2. de re iudi. Abbate, poſt prin. de ſpō. c. 1. in fi. & cle. de concis. p̄teben. c. uno.

S V M M A R I V M .

- 1 Conditiones in matrimonio appositæ que pro nō adiectis habeātur, & num. 2.
- Quæ non ſipendunt, que contra ſuſpendant contractum, eis quādo adimperit ſtar. cōf̄ matrimonium, & quando minime.
- An afficiant contractum ſemper.
- Epilogus, & additio glossarum.

C A P V T . I.

- 1 **Vicunque** Breue ē [Desponsanerit] puerba tde p̄ſenti: ſeuſi ſi futuro, & ſic ſoluit ſtriū. j. e. de illis. Vinc. [Voluerit] qđ forte iā adimperuit turpē conditionē, s. m̄ Inn. uel nō adimperuit s. m̄ Abb. & Pe. [Frangatur] i. p̄ nō adiecta habeāt. ut ſi dicā. ſhā tecū, ſi furſtū fecerit, ſi homicidū cōmiserit, ſi falſū ſtētimoniū tulerit, & d̄ his plene. j. c. fi. ſtatim crūt uera ſponsalia ſ. m̄ Inn. Si uero dixit, ſho, ſtatim erit matrimoniu. Si uero dicit, accipio te in uxore, ſi de deris. c. ſuſpēdī, quousq; det. e. j. c. ſu. p̄ 100. & ſi interi ſhat cū alia de p̄ſenti, tenet. j. eo. de illis. Si uero dixit, ſham, ſi dederis. c. datis. c. nō cōf̄ matrimoniu, ſed ſūt ſponsalia. unde, ſi datis. c. ſhat cū alia, tenebit m̄rimoniu. Similiter ſi dicat, impono tibi anulū ita, & ſi de deris. c. ſit matrimoniu. datis. c. cōf̄ matrimoniu. & ſi dixit, ſint ſponsalia datis. c. erūt ſponsalia. alij ſ, Inn. & ſ. m̄ Ho. adde, qđ no. j. e. de illis [Conditione] qđ dixit hic
- 2 Ho. quare turpis cōditio nō uiciat ſētū, dicā. j. c. fi. ſu per gl. 2. [Irrefrabiliter] qñq; audiui ſuſtineri, & nūquā ūbi eſt cōditio, tenet matrimoniu. qđ nō eſt liber cōfensus, ſel absolūtus. i. ſine cōditione. & intelligunt hanc decre. qđ cōtrahebat pure reſoluteq; ſub cōditione, ſi non darētur. i. o. ſicut in adiectione in diē, quod eſte non potest. Vin. [Teneat] ac ſi cōditio nō, fuſſer apposita. Pe. & Ab. [Gl. 1. ibi, turpi] uel ipſiſibili

- S V M M A R I V M .
- 1 Seruū manumifſus, ut fiat monacus, & monasterio ſeruiat, ſimo nacuſ factus, ſit, ſeruare cogetur manumifſentis uoluntatē, & quād, & an ſeruare libertatem amittet, nu. 7. et 8.
  - 2 Discipline propriū quid.
  - Agere quis non potest niſi alieno, aut ſuo & quando, nomine, ad ad diſti. p̄ſbyter.
  - Mancipiorum etymologia.
  - Cantio an & que exigi poſſit à professo.
  - Epilogus, & ſuffragium glossarum, num. 5.
  - In feruit utem redit manumifſus, & quibus caſibus, & nu. 6. &c.
  - Additio glossarum, & nu. 7. & 8.
  - Conditio, pro modo.
  - Monacum non facit ſola acceptatio ſine profeffione.
  - Teflator facere non poſteſt, quin leges locum ſuum habeant, in fi.

C A P V T . I I.

- 1 **Vm** ſit proprium. Seruū manumifſus ea cōditione, qđ fiat monacus, & monasterio ſeruiat, alias in ſeruitutē redi gatur, ſi hoc acceptato monacus factus ſit, manumifſentis uoluntatē ſeruare cogef. & duo facit. ponit thema. demū i bi. Tu ergo, r̄det. Dicēbat Ho. manumifſus ſeruus, ut monasterio ſeruiat, nec iſum deſerat, & ſi ſuenerit, ſeruus fiat. exiit, & inter clericos ſe ſociat, prouidēdum eſt, ne monaſterium deſerat, & qđ uoluntas defuncti p̄teriri nō ualeat (Et inſtra) in an. cōpil. decreti li. 5. c. 54. crat exordiū tale, Cū ſit pro priū ſi disciplina ab illiciſ ſhibere, & excessu ſuſalubriter reſefare, ſtudiosè eius eſt ſeruāda cēſura, nā, ſi negligitur, cunēta in cōfusionē deueniunt, dū alter deſtruit, quicq; ea cuſtodiendo alter adificat (P̄ſbyter) noſte monaſterij, uel forſan erat execu tor defuncti. ſe deſta. Io. uel ſ. m̄ Inno. intererat ſuſerat ſacerdos illi⁹ monaſterij, vbi iſti manumifſi morari debuerant, ar. de re. ecc. nō alie. ſi ſiquis p̄ſbyterorū, ubi de hoc (Mancipia) i. ſeruos à manu, & capio, ſ. m̄ Ab. (ſeruitu) dicit quidā monaſterij, non manumifſentis. Vin. (Ex hiſ) mācipijs taliter manumifſis (Clericos) ſeculares. ſic de ſer. nō or. eo libetū. Hoſti. (ſic te exhibe) qđ d. de trāſgredio mādato ſic eū punias, & tā firmas ab eo t̄ cauſiones exigas, qđ tale qđ dece tero nō atteſt ſ. m̄ Inn. ar. de ſen. ex. graue. ſ. de pre ſum. lfas. ſ. ſi. & hoc dixit Hoſti. intelligendū eo caſu, qđ non erat professoſ. alias cauere nō poſſet. i. 2. q. j. nolo. poſſet tñ dīctū Inn. intelligi de iuratoria, vel ſi milī cautione. Io. An. ¶ Prima gl. ſignat ſtriū. ponit op̄i. & ſoluit. ¶ Gl. 2. ponit duas lectu. ¶ Vlt. gl. r̄det per qđnem, an hāc uerba ſint effacia libertatē ſeuocanda: ponit duas op̄i. & ſubdit ſuā. ¶ In ult. glo. ibi, ſeruū ſi ſeruus de licetia dñi ſit monacus, liber eſt ſed ſi egredit, reſit in ſeruitutē (ibid. Mania) vide inf. c. uerū, ſup. gl. 2. (ibid. Imperatores) ſi dixerit miles, vel paganus. ſeuum ſeruū meū liberū eſſe uolo: ſic tñ, ut cū hēredē meo ſter, donec iuueniſ ſuerit. qđ ſi nolue rit, aut contēpſerit iure ſeruitutis teneat. adita hēreditate ille liber eſt, nec uerba ſequentia ſint effacia
- 6 ad libertatē ſeuocadā. ¶ In ult. glo. 1. ibi, libertas) elemo synæ cā data ſ. m̄ Hoſti. (ibid. ſi uoluerint) vñ dicebat a Ho. qđ hic nō fuerat cōditio, ſed modus. & dicit exponendū (conditione) i. modo. vñ tenet libertas: ſed re uocatur, ſi modū nō ſeruat. ¶ Inglo. ſic ergo, ibi, ſeruū) adde, qđ no. 54. di. c. 3. (ibid. Lau.) & Tā. & Go. & Vin. 7 [ibid. deferendū] ueritamē ſ. m̄ ſtura antēticoř ſi mo nacuſ deſerat mon. aut ſuerat liber tpe ingressu, & tūc prima uice reduciſ ad mon. ſcd. a curia traditū in auct. de epis. ſi monacus. aut ſeruus, & tūc ſi p̄pter mon. eualerat iugum ſeruitur, nūc deſcrens mon. redditū dño, in auct. de ſane. epis. ſ. ſiquis aut̄ mona-

## De conditionibus appositis &c.

25

monacorū ſparum. Goff. [¶ ibi] Et monacus] hoc non vñ, qđ ſola acceptatio ſine profeffione faciat illum monacu. vnde dicebat Hoſti. ſi nō eſt professoſ, nec vult, p̄ſteri, redigat in monaſterio perpetua ſeruitutē, tē, nec ad profitendū p̄tēcē cogat, ut dicit b finis. 1. gl. Si uero professoſ eſt, tanq; monacus ſeruire cogatur monaſterio, & nō redigatur in ſeruitutē, ſupra de ſtatu mo. cū ad mon. talis enim p̄ſumit ſuſfe teſtatoris uoluntas. nec alia ſuoluet, ſi ſuoluet professoſ in ſeruitutē redigi. nec enim p̄t facere teſtator, quin leges &c. ſ. de lega. i. nemo, ſupra de ſt. requiſiti, & ſecundum hoc dicit planam decre.

### A N N O T A T I O N E S.

- 2 Modus. Modus autem non inducit ſymoniam, quod an ſit uerum, collige ex. c. ſignificati, de ele. & de p̄teben. ſignificatum, ex ibi nota.
- b Dicit. Alias uidetur, quād ſi ſit in datione libertaris, ad quod poſſit p̄cīcē cogi, liber erit, & cogetur ad illud, ut in leg. Max. uia, & l. Imperator, & l. libertas, ſ. 1. ſ. de ma. teſta.

S V M M A R I V M .

  - 1 In uxorem ducere qui iurauit aliquam ſi 100. daret, eam non dantem recipere non tenetur, excepti caſibus duobus. Conditio que ſuſpendat contractum, & qua aduidente ſponsalia & qua matrimonium erit, & nu. 3. & 4.
  - 2 Si non ſit per me, non dicor reus, & duobus modis per quemflare dicitur.
  - 3 Modus quando non ſuſpendat contractum. Decretalis huius intellectus quis. Contractus factus per uerbum preſentis temporis ſub conditio ne, an & quis dicatur ſtatum perfeſtus.
  - 4 Epilogus, ſuffragium, & ſuppletio glossarum, nu. 5. & 6. Coitus, uel copula non facit matrimonium, ſi ante poſt ſponsalia ſuperueniat affinitas.

C A P V T . III.

- D** E illis autem Pars decree. de illis ſ. de ſpon. & de illius fine decifa, vt patet in an. & hoc dicit, qui uirauit aliquā in uxore duce re, ſi. 100. daret, cā nō dantē recipere non tenetur, ni ſi poſtea pure conſenſit, uel eā cognouerit. & ſic ponit diſtū, à quo duos caſus excipi ibi. Niſi [Accipian] idē, ſi dixit, accipio. j. eo. ſuper eo, Inno. intelligas quo ad effectū conditionis, qđ utrumq; ſuſpedit. ſed in hoc diſerunt, qđ conditione aduientente in uno caſu eſſent ſponsalia, in alio matrimoniu, ut dixi, ſ. c. 1. ubi t̄ hoc tenet Inno. & ſupra eo, ſuper eo. 2. [Reuocatio contractus] hic non ſit ipſo iure, ſed per retradiſione. 3 Epilogus, & ſuffragium glossarum, nu. 4. Conditions, & pāla que poſſint apponi in traditione rei mea ſ. in glo. ult. & nu. 8. 5 Additio glossarum. & nu. ſequen. Alimenta niſi p̄ſtent ex re donata ecclēſia, hoc pacto, eare uocerit. Quid ſires tota, uel pars pereat, an debeat uocari. Alienatio ſi ſiat contra pactum prohibitions quando remouetur contractus, & nu. 8. 3 Donatio facta ecclēſia ſub modo, uel pacto appoſito quando poſfit reuocari, & nu. 6. 7 Vt, particula quibus modis accipiatur. Demonſtratio que dicatur, in fin.

C A P V T . IV.

- V** Erum cum. Breue eſt, ponēs exceptum ibi, Niſi, & respicit ſecundam partem rubrice. Hoſti. uero primam partem intellexerat de cōdirio ne imposſibili. ſecundam de poſſibili & honesta, de qua diſtinctio nō curio, ut in ſupra dicam [Conditione] dixit Hoſti. imposſibili. intelligo de honesta, & ponit pro modis Re uocari] nec in hoc caſu reuocatur ipſo iure: ſed neceſſaria eſt retradiſio. Inno. uide quod poſt cum di. Io. And. ſupr. 4. Decre. D xi,

# Io. And. Comment.in Quartum Decret.

xi. de foro cōp. uerū. in gl. quilibet, uer. dicūt aut qui  
3 dā. ¶ Gl. 2. t̄ ponit differentiā inter modū, & condi-  
tionē, & ponit uer. ¶ Vl. glo. no. legē & c. alle. s. iura  
in p̄trium alle. vñ. l. & soluit, demū q̄rit; alle. pro, & s.  
ponit duas op̄i. secūdā approbat. ¶ In glo. 2. ibi. in tradi-  
tionibus] uide de pr̄b. de monacis, super gl. 2. [¶ ibi.  
l. 3. in fi. ibi legi] quā tuis rebus donās dixisti, parcer cō-  
uenit [¶ ibi. l. 2.] uide in p̄r. ca. ille nos, super glo. de.  
¶ ibi. S. ult. Incipit; Plautius. uide de iure iur. petatio  
super ult. glo. [¶ ibi. Qui sub conditione libertas reliqua  
sub cōditione reddendarū rationū, nō debetur, nisi  
cōditioni satisfiat rōnes reddendo, & resūdū solu-  
do [¶ ibi. Hac uenditio] sequitur, serui, si rōnes domini  
cōputasset arbitrio, cōditionalis. Cōditionales au-  
tē uēditiones rūc perficiunt, cū impleta fuit condi-  
tio [¶ ibi. Si tibi legatum] legatum tibi relīctū, ut quid fa-  
cias, nō petis, nisi caueas heredi de eo adimplendo,  
et si h̄redis non interfit [¶ ibi. si insulam, S. ult.]. si lo-  
caui tibi balneū pro certis annis, & certo precio, &  
cōuenit, q̄ 100. numos tibi darē ad refectiōnē forna-  
cīs, fistularū, & similiū, non aliter illos tibi debeo, hi  
si satiſdes te in cā rē impenſurum [¶ ibi. Mania] relīq-  
ratib⁹ Maxia tribus seruis libertatē hac conditione  
q̄ alternis mensibus monumēto lanternā accende-  
ret: conditio sumif ibi, pro mō, ad quem seruandū  
officio iudicis cōpellentur. ¶ In glo. ult. ibi. ea conditio-  
ne] uendidi tibi prādiū ca lege, ut solueres, quod ex  
eo recipi publica debefas. Si ego postea solui, quanti  
intercessit, ago: sed propter hoc uenditio nō rescindis  
[¶ ibi. Mania] uide. S. gl. prox. [¶ ibi. l. pe.] pacificēdo id  
efficerem non possum, q̄ locū meū dedicare non li-  
ceat, uel libi mortuū inferre, uel alienare [¶ ibi. S. fan-  
tissim. as] pro redēptione captiuorū alienaf̄ res ecclē-  
sie, nisi sic data fuerit, ut nullo modo alien [¶ ibi.  
l. ult.]. incipit, sancimus. & uide de reb. eccl. non ali-  
nulli, super gl. pen. [¶ ibi. inter empto. Et uendi. l. ult.]. Jua-  
let pactū in alienatione fundi factū, quod nouis do-  
minus non possit fundū dedicare, uel eximere à iu-  
re humano. ¶ In glo. 1. in fi. 2. q. 1. iudices, in fi. & su-  
pra de cele. mis. de homine. ¶ In glo. 2. ibi. alimenta] di-  
xit hic Vin. q̄ si ecclēsia semel cōfauit in p̄xandis  
alimiētis, non idē dēt perdere prādiū, si uult supple-  
re. v. f. s. de fidei. liber. l. rego, ubi ex quo semel exti-  
bit conditio, p̄t perere libertatē; sed illud in fauore  
libertatis. Dixit ēt, q̄ si moriatur ille, cui dabātur ali-  
menta, non dabūt h̄redi, q̄ finiuntur cū uita, ff.  
de transa. cum hi. S. modus. & si nihil potuit ecclēsia  
habere de predio, dicit distinguentū, ut ff. loca. ex  
conducto. S. 1. fm. Vin. sed ille. S. non cōgruit, qui lo-  
quif in cōdūctore gl. loquif in donatario, in quem  
transtulit dominū. Bar. in 3. domini. distinguit, an to-  
ta res percat, & non mater ecclēsia: an pars tantū; &  
tunc mater ecclēsia, inst. loca. S. adeo, plus sibi pla-  
cket, q̄ si actū fuit, quod alere ex fructibus illius fun-  
di, non teneat. si simpliciter, omni casū teneatur. ff.  
de an. le. l. Titiaq, uando verō sit contra p̄actū, cui  
adiecta erat p̄tās reuocandi, ut si ecclēsia alienaret,  
aut solus pralarius alienat, tunc dicit Vin. non no-  
tare ecclēsia, quia delictū &c. Si uero tota ecclēsia  
alienat in eo casū poterit reuocari: quia potuit ecclē-  
sia sibi praejudiciū facere. Est tamen contra. ff. de ser.  
6 expor. li seruos, fm. eum (¶ ibi. si hoc feceris) posset ra-  
men distingui inter conditionē constituentē, quæ  
sic habet fieri, ut hic dicit gl. tunc enim constituitur  
donatio. ff. de condi. & demon. qui h̄redi. S. ult. con-  
ditio adimēsest, cū dico, dono, uel lego tibi fundū  
si nō manumiseris talē seruum, nam statim ualer do-  
natio, sed adimirur te manumittēt. ff. de condi. & de  
mō. l. cū sub hac conditione. Da. & Goff. (¶ ibi. Mo-  
7 dus est) interdum tamē, ut ponit consecutiū, & nō

modaliter. 74. di. consuluit, 1. q. 1. benedictio, ubi de  
hoc. & c. sc. & c. cum liqueat. 1. q. 6. si autem interdū  
causatiū, de ap. ur debitus, cum cōcor. & q̄uo inter  
dū necessitatē importat, uide in spe. de dispu. & alle.  
ante fi. (Et in fi.) de hoc. S. ut ec. be. ut nostrū. in gl. no.  
¶ sicut. ff. de condi. & demō. super rub. Itē fm. Vinc.  
est demonstratio, reliquo. io. q̄ habui à Titio. & po-  
nit uer. q̄ Stichus hēt, est demonstratio linquo. alle.  
ff. de condi. & del. demonstratio. ¶ In glo. ult. ibi. l. pe.)  
8 dicunt quidāt domini legū, q̄ in re priuati non p̄t  
apponi talis cōditio, ne alienet. sed in rebus donatis  
ecclēsia p̄t apponi, ut in S. sanctissimas. & est ratio,  
quare ualeat, q̄a tuncius cōe ecclēsīg redit ad suū na-  
turā, arg. ff. de pac. si unus ex argentiariis. S. sed si, fm.  
Tan. Phi. & Goff. (¶ ibi. diuine) & sic uideant excepti.  
de pa. & fm. Tan. & sequaces. ar. 22. ne quis, & c. bea-  
tus (¶ ibi. l. ult.) & ibi nota de alienatione prohibita  
à lege, à testatore, & ex pacto cōtrahentium, & dixi  
post Inno. & Host. S. de test. Raynaldus, in 2. par. uer.  
ac per hoc (¶ ibi. Tan.) & alii. Hu. 10. q. 1. sic quidā. Io.  
& Lau. 10. q. 2. hoc ius. Da. Goff. Phi. & Inno. hic. &  
Bart. Bīx. in sua. 4. q̄one (¶ ibi. aliū dicunt) fm. Vinc. quia  
9 postea mutata, dicens standū. c. aurū. 12. q. 2. quod  
& si non teneret pactū, posset tamen in necessitate  
ret: conditio sumif ibi, pro mō, ad quem seruandū  
officio iudicis cōpellentur. ¶ In glo. ult. ibi. ea conditio-  
ne] uendidi tibi prādiū ca lege, ut solueres, quod ex  
eo recipi publica debefas. Si ego postea solui, quanti  
intercessit, ago: sed propter hoc uenditio nō rescindis  
[¶ ibi. Mania] uide. S. gl. prox. [¶ ibi. l. pe.] pacificēdo id  
efficerem non possum, q̄ locū meū dedicare non li-  
ceat, uel libi mortuū inferre, uel alienare [¶ ibi. S. fan-  
tissim. as] pro redēptione captiuorū alienaf̄ res ecclē-  
sie, nisi sic data fuerit, ut nullo modo alien [¶ ibi.  
l. ult.]. incipit, sancimus. & uide de reb. eccl. non ali-  
nulli, super gl. pen. [¶ ibi. inter empto. Et uendi. l. ult.]. Jua-  
let pactū in alienatione fundi factū, quod nouis do-  
minus non possit fundū dedicare, uel eximere à iu-  
re humano. ¶ In glo. 1. in fi. 2. q. 1. iudices, in fi. & su-  
pra de cele. mis. de homine. ¶ In glo. 2. ibi. alimenta] di-  
xit hic Vin. q̄ si ecclēsia semel cōfauit in p̄xandis  
alimiētis, non idē dēt perdere prādiū, si uult supple-  
re. v. f. s. de fidei. liber. l. rego, ubi ex quo semel exti-  
bit conditio, p̄t perere libertatē; sed illud in fauore  
libertatis. Dixit ēt, q̄ si moriatur ille, cui dabātur ali-  
menta, non dabūt h̄redi, q̄ finiuntur cū uita, ff.  
de transa. cum hi. S. modus. & si nihil potuit ecclēsia  
habere de predio, dicit distinguentū, ut ff. loca. ex  
conducto. S. 1. fm. Vin. sed ille. S. non cōgruit, qui lo-  
quif in cōdūctore gl. loquif in donatario, in quem  
transtulit dominū. Bar. in 3. domini. distinguit, an to-  
ta res percat, & non mater ecclēsia: an pars tantū; &  
tunc mater ecclēsia, inst. loca. S. adeo, plus sibi pla-  
cket, q̄ si actū fuit, quod alere ex fructibus illius fun-  
di, non teneat. si simpliciter, omni casū teneatur. ff.  
de an. le. l. Titiaq, uando verō sit contra p̄actū, cui  
adiecta erat p̄tās reuocandi, ut si ecclēsia alienaret,  
aut solus pralarius alienat, tunc dicit Vin. non no-  
tare ecclēsia, quia delictū &c. Si uero tota ecclēsia  
alienat in eo casū poterit reuocari: quia potuit ecclē-  
sia sibi praejudiciū facere. Est tamen contra. ff. de ser.  
6 expor. li seruos, fm. eum (¶ ibi. si hoc feceris) posset ra-  
men distingui inter conditionē constituentē, quæ  
sic habet fieri, ut hic dicit gl. tunc enim constituitur  
donatio. ff. de condi. & demon. qui h̄redi. S. ult. con-  
ditio adimēsest, cū dico, dono, uel lego tibi fundū  
si nō manumiseris talē seruum, nam statim ualer do-  
natio, sed adimirur te manumittēt. ff. de condi. & de  
mō. l. cū sub hac conditione. Da. & Goff. (¶ ibi. Mo-  
7 dus est) interdum tamē, ut ponit consecutiū, & nō

## A N N O T A T I O N E S .

- a Quidam. Et plenius in l. si nt proponis, & l. e. l. C. de condi-  
ob causam, per Barto. Bal. & d. Bart. de Sali. in l. 1. C. de do. quæ  
sub modo.  
b Libertatem. Ad hoc l. si quis h̄redes, C. de cond. inf. & quod  
ibi no. sed hic non est conditio, sed modus, quo deficiente non  
deficit donatio ipso iure.

## S V M M A R I V M .

- 1 Matrimonium qui contrahit, si pater consentiret, non tenet eo  
non consentiente, & quomodo recipiat id à canonibus, &  
quomodo a legibus, num. 3. an postea consentiente patre erit  
matrimonium, nu. 4. pro eo presumendum, ibid. in fin. ut dif-  
ferat à spirituali, nu. 7.  
2 Quid si tunc non habet patrem?  
Conditio impossibilis non uitiat contractum matrimonij, sed pro  
non adiecta habetur.  
Quæ alia cadem efficiat. & quæ possit apponi in matrimonio, n. 3.  
qui eam non recipiant actus, nu. 6. & 7. quando in matrimo-  
nialibus ab ea uideatur recessum, nu. 4. & 8.  
Prohibita que sunt contrabi, etiam sub conditione probinentur.  
3 Leges in matrimonij seruande, nisi ubi à canonibus reprobentur  
4 Copula carnalis tollit conditionem.  
Consensum patris in conditionem collato, an adueniente consensu  
erit matrimonium, an sponsalia. & quando quæ presumatur.  
5 Epilogus suffragium, & additio glossarum, nu. 6. & 7.  
Contractus que dicantur.

## C A P V T V .

- 1 **V** per eo. C. Quipper uerba de p̄nti  
cū muliere exiit ea condi-  
tionē, si pater cōsentiret, nisi pater con-  
sentiat, ad matrimonium non tenetur, &  
possunt esse tres partes. in prima ponit consultatio.  
in secunda ibi, r̄fudemus, rub. in tertia ibi, Nā licet, sol-  
uit quoddā obstatulū (consentit) per uerba de p̄nti. In  
no. hoc iuncto in ipso cōfensu, si pater & c. (sipater)  
2 quid si tunc non habet patrem? Dixit Vinc. q̄ non  
tenet matrimonium, quia non consentit. Idē Guil.  
in spe. eo. ti. uer. quid si aliquis. quā op̄i. puto ueram,  
si tunc ignorabat patrem mortuum. alijas, si sciebat  
dice-

# De conditionibus appositis &c.

26

dicerē conditionē impossibilē, non ē substantiam  
matrimonij, & sic hñdā pro nō adiecta. j. ca. fi. salutio,  
quod d̄f. s. de spon. tua, ad primū, de p̄e. di. 1. S. hoc  
idē, uer. itē à mortuo. [Eis] sciri, uel mulieris, nō est  
uis. Host. [Affensum] Idē, si dicatur, si papa dispensaue-  
rit fm. quodā. Inno. 3. quod est uerū q̄a ex quo req-  
rif. dispensatio, prohibita sunt ūhi ēt sub conditione  
ff. de uerb. ob. inter stipulantē. S. sacrā, & l. cōtinuus,  
S. pe. Inn. & Host. uide, qđ dixi de pr̄b. de multa, su-  
per 3. gl. in fi. [Conditionem ipsam]. si pater consenserit  
[Canonica] & ciuilia, inst. de nup. & ff. de spon. sed quē

3 patris. & no. oēm ēt conditionē apponi posse in ma-  
trimonio, q̄ nō sit canonibus improbata. fm. Hosti.  
Canonica iura uero, q̄ hanc approbant, habes. 30. q.  
s. nostrates. 3. 2. q. 2. honorant, de despō. impu. c. 1. de  
spon. ex literis. 2. ubi de hoc. Leges tñ in his seruan-  
de sunt, nisi ubi à canonibus improbab. 10. di. 1.  
& si in adiutoriū: sed canones aliter hic approbant,  
quā leges: q̄a leges intantū hoc req. uolunt, q̄ uolunt,  
matrimonij aliter nō valere, nisi parentes cōsentiat  
vt in l. allegatis. sed canones hoc req. uolunt de honesta-  
te: alijas uolunt, q̄ ēt innitis parētibus possint ūhere,  
de hoc. S. de despō. impu. c. 1. nisi haec conditio à ū-  
heribus apposita sit: q̄a tunc neccesitate importat  
4 [Intercedat] uel carnalist copula. j. ca. prox. T. [De pr̄-  
senti intercedat] per hoc approbat Pe. suā opinione, de  
qua dixi. S. co. de his, & ibi uideas [contrabendum] nedū  
ad consumādū, de quo q̄sleras, quasi īa haberes ma-  
trimoniū pro perfecto, fm. Hosti. [Diffinitione] l. diffini-  
tiue triūsionis. S. posita. Non sit de presenti] & q̄a iste cō-  
fensus nō de p̄tū, sed de futuro. dicendum uide, q̄  
& postea interueniente cōfensus patris non erit ma-  
trimoniū, sed sponsalia tantū. satis tamen dici posset  
q̄ cogi debet consumare sponsalia. alij dñt esse ma-  
trimoniū adueniente consensu patris. Consensu. n.  
tunc interueniens est signū cōfensus de presenti;  
dummodò cōtrahentes ipsum cōfensus regrant.  
& v̄ idem, si ipsum cōfensus nō regrant, dummo-  
dō non ēdicant: q̄a si contradicerent, tunc sine con-  
fensiū de p̄sente non posset esse matrimonij: sed si  
de conditionē nō appetat, pr̄sumetur cōfensus:  
quia pro matrimonio pr̄sumendum est, infra c. pro-  
xi. Inno. [In alieno] q. d. decre. Alex. intelligit de con-  
fensiū expresso, per uerba de p̄nti, & libero, quod  
a ex nullius depender arbitrio. hic de cōfensiū non  
libero, & qui pendet ex arbitrio alieno, fm. Hostien.  
5 ¶ Glo. 1. 1. no. alle. unā concor. soluit ūriū. ¶ Glo. 2.  
coadiuat tex. querit, arguit pro, & soluit. ¶ Glo. ar-  
guit ū. signat ūriū, & soluit. ¶ In glo. 1. ibi, bec uenditio  
uide. S. c. prox. super gl. 2. (¶ ibi, actus legitimi) sunt qui  
dā actus legitimi, q̄ non recipiunt conditionē. ¶ In  
glo. 2. ibi, si mandatū) uide de cler. ex. mi. apostolice, su-  
per 2. glo. (¶ ibi. S. si actor) q̄ loquif de actore dato de  
7 creto decurionū, & postea prohibito. ¶ In glo. 1. in  
fi. contractus enim sunt, ubi ultro citroq; nascitur  
obligatio. ff. de uerb. sig. Labeo. Phi. & uide quod di-  
xi, infra de reg. iur. actus. l. 6. Dicebat aut̄ hic Hosti. q̄  
illi actus, de quibus lex loquif, perficiuntur iudicia-  
li auctoritate, uel quasi, matrimonij uero cōfensiū.  
Signat aut̄ contrariū de decre. 2. de elec. li. 6. & re-  
sponder, q̄ carnale recipit conditionē, spirituale  
non. ratio, quia in spirituali requiri maturitas con-  
silii, nec debet ūhi pacto, uel pecunia mediantibus,  
1. q. 2. q̄ p̄o. S. de elec. cum in cōntis. sed spona car-  
nalis potest emi. & si sit persona minus idonea, ma-  
trimoniū tenet, de consue. c. pe. de coniu. lepro. c. 1.  
& 2. de coniu. ser. c. 2. & per totū, & de aliis differen-  
tiis inter hoc no. supra de spon. tuā, fm. eum. ¶ In glo.  
2. ibi. l. 1. de hoc, supra de testa, cum tibi. ¶ in fi. ad  
hoc de procu. c. ult. l. 6. ¶ In glo. supra eo. in fi. ] argumē-

8 to sumpto à cōtrario. Ala. ¶ In gl. ult. in fi. sed si post  
talem conditionalem cōfensum cōfensit pure, cē-  
ditione non repetita, dicit Hosti. in fauorem matri-  
monij à conditione recēsum, arg. C. quod me.ca-  
sa. l. 2. & infra c. ult. in fi. & supra c. 1.

## A N N O T A T I O N E S .

- 2 ¶ De cōfensu. Quid si pater nolit declarare uoluntatem suam:  
uide Barto. in l. i. quis arbitrari, ff. de uerb. ob. & Ci. Bal. & Sa-  
li. in l. i. fi. c. de contrah. empt. & in spec. de instru. ed. S. nunc

3 patris. & no. oēm ēt conditionē apponi posse in ma-  
trimonio, q̄ nō sit canonibus improbata. fm. Hosti.

4 Conditionē discedit per cognitionem eius, qua cum sub hone-  
sta conditione sponsalia contraxit.

5 Libelli in causa matrimoniali forma qua.  
Conditionē potest apponi in arbitrio etiam extranei, & quando de  
ficiat eius aduentus denunciandus, ut ualeat, nisi in casibus

¶ quibus.

Notitia nisi detur, excusat hic in duobus casibus.

6 Confessioni mulieris de copula statut.

7 Liquido constare quando dicatur.

In dubio fit interpretatio contra eonfitem. & nu. 8. in fi.

8 Epilogus, & Suffragium glossarum. nu. 6.

Patio mutari potest alia mutatione.

Error in emendo quis uite contractum.

Debitum sub conditione, si soluat, quo casu non repetatur, in fi.

**S**estib[us] à parte uiri productis; & ideō sit cōtra eū interpretatio, ut sequitur. Hosti. (*Et post*) præsumi potest, & in medio. ff. de legi. 1. si seruus pluriū. §. si numerus annorū, & C. de apochis. l. pe. li. 10. & 28. di. quia sunt. Hosti. [*Et infra*] quærebatur, quid esset faciendum, fīm Pe. [*Liquido*] scilicet per confessionem utriusq; quia mulier hoc afferuit in princ. c. & vir simili pliciter hoc fuit confessus, licet enim dixerit patrē, & patrum contradixisse, non tamen dixit eos contradixisse ante copulā, unde in matrimonii fauore fiat contra ipsum interpretatio, contra id, quod no. de spon. ex literis. 1. Constat ēt per testes, ut sequitur, unde benedixit. Liquido, Ho. [*Recessione*] sup. n. c. ob. dicta testiū. nam & si &c. & adde, quod dixi fīm Vin. 5 de sponsa du. c. 1. ¶ Gl. 3. tobiicit, & soluit 2. format, 5. quæstiones successiue, & illas soluit. ¶ Penultima glo. arguit à contrario, & ratione reddit. ¶ Vlt. gl. 6 no. alleg. concor. & causam exprimit. ¶ In t. glo. 3. ibi, quod si] alia est. §. sub. l. necessario[ & ibi, sed Celsus. §. ult. t. qui sic dicit, Conditio. i. pæctio, qua in initio contractus dicta est, alia pæctio mutari potest, sicut & abiri à tota emptione potest, si nondum implera sunt, quæ utrinq; præstari debuerūt [¶ ibi, alioquin. §. 1. Si erratur in qualitate, quia corrupta emi, quam putabam virginē, ualēt emporio: secus, si errassim in sexu emens puerum, quam putabam foemina[m] & ibi, potior] uide de app. præterea. 2. super glo. 2. [¶ ibi, quod si] debitum sub conditione omnino extitura solutum non repetitur. ¶ In glo. sed quare, ibi, non facit] & sic tenebat olim Molendus [¶ ibi, fauore matrimonii inducta] supra de sponsa. iuuenis, qui ma. ac. pos. uideatur, & in hoc est maior fauor matrimonii, q. libertatis: quia si pendente conditione manu misi statuliberum, teneat tamen adimplere conditionem, ff. de condit. & de. hæres statuliberuni. lo. Vin. [¶ ibi, puram conditionem] i. pæctiōnem, & sic exponit in lege [¶ ibi, nec illud prodest] item hic Vin. & Gof. & totū, quod sequitur in glo. no. supra in spe. eo. ti. in fi. [¶ ibi, sollicitudinem] uide quod dixi de spon. uenient. 2. & ca. tua. [¶ ibi, si impedit] Idem hic Goff. & Inno. supra co. de illis. ratio, quia turpis erat illa cōditio, quæ primū coitum fornicariū fecerat. Itē de illa, si in primo coitu mihi placueris. fīm lo. & Goff. dixit Hosti. q. opinio. G. est uera in foro judiciali, sed quō ad Deum, si non intendebat consentire, non uidetur matrimonium, maxime quia conditio est honesta quō ad bigamiam uitandam. hoc no. infra c. prox. [¶ ibi, tenet matrimonium] Idem hic Vin. & Gof. supra c. prox. quia ex conditionali obligatione sola spes oritur, insit. de uerb. oblig. §. ex conditionali [¶ ibi, non fuit] ad hoc infra de rescrip. si pro te. li. 6. [¶ ibi, omnino extitura] l. statim alle. ponit glo. exemplum, ut si antichristus nasceret: uel pone, ut si dies clarescat, uel sol deinceps orietur, uel si [¶ ibi, antequam] hoc tenuit Hosti. in sum. eo. ti. §. quæ conditio, uer. quid si contraho. 3. [¶ ibi, tunc primo] Arg. de elec. commissa. li. 6. [¶ ibi, 10.] cuius fuit hæc glo. quam posuerunt Vinc. Pbi. & Goff. ¶ In glo. ulti. ibi, præcesserit copulam] quod possint probare testes, qui interfuerint talibus conditionibus sponsalibus, & uidissent sponsum à sponsa recedere, absque eo q. eam cognosceret, & statim patrem adire, & sibi factō narrato contradictione patris, & pa. accessisse; modo absoluueretur uir [¶ infi.] & sic solvunt lo. & Goff, contrarium de decre. cum tu. §. de testi. ubi sufficit probare, quod appellari ante excōicationem, licet non probem, q. excōicationem præcessit, ibi enim odium, hic fauor matrimonii, uel fīm Hosti. sicut ibi presumitur bis appellatum ante & post sententiam, sic præsumitur mulier bis cognita ante contradictionem, & post.

S V M M A R I V M.

- 1 In matrimonij contractu conditio, qua prænon adiecta habeatur & qua uitiet contractum, & nu. 2. 4. 7. 9.
- 2 An teneat inter hereticum, & catholicam, nu. 8. est propriæ contractus, & non recipit incertitudinem, num. 9. quibus differt at ceteris contractibus & testamentis. nu. 10.
- 3 Elias substantia qua, pro eo præsumptio dupliciter in foro penitentiæ iudicatur, nu. 3.
- 4 Taciatur ita habetur pro contradictione, & quo easu hic.
- 5 Copula non semper facit matrimonium, & quando sit id uerum. Fori iudicarij, & penitentiæ non idem iudicium.
- 6 Conditione apposita etiam uerbi præsentis temporis facit conditionalem contractum, apponitur etiam in matrimonio, nedum in sponsalibus, num. 5. qua prænon adiecta habeatur, & qua uitiet, hic, & supra num. 1. 2. 3. & infra num. 7. 10. quæ moratur contractum, que statim tenet, uel uitiat, num. 8. quæ impedit contractum & quem si est contra naturam eius, num. 9.
- 7 Exempla non refingunt regulam.
- 8 Principium generale constitutionis; non angustatur ab expressis.
- 9 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 7.
- 10 Prohibita, in opia, & impossibilita nullius sit momenti, uide n. 10.
- 11 Additio glossarum, & num. sequen.
- 12 Contractuum proprium quid, uer. & declarando.
- 13 Professio non est propriæ contractus, & inter eam & matrimonium carnale differentia, ibid.

C A P V T VII.

- S**i conditions. Casus. Si in cōditione contractu matrimonii ponatur conditio turpis, uel impossibilis, habet pro non adiecta, nisi sit cōtra substantia cōiugii, q. tunc uitiat cōitum, & sunt duæ partes. in 1. tractatur de conditione turpi, quæ est cōsubstancial matrimonii. in 2. de alia turpi, uel impossibili, dixit Inno. q. in hoc præ. melius dixisset, Pacta Substantiam] quod Aug. dixit tria bona matrimonii, hic dicit cōsubstancial. (Alteri) consentienti. n. nisi ambo consentiant, non impedit matrimonium. 3. 2. q. 2. aliquādo. Si. n. unus dicat, q. ho tecū, si generatione, prolixi &c. uel donec &c. si alius dicat, est matrimoniu[n]i, ut in præ. ca. sed idem, si raseat, q. præsumetur, quod contradicat in fauore matrimonii. §. c. prox. Inno. & idem Hosti. qui dixit hæc sapientia prædicāda, & mulieres in talibus instruendas. & no. secundum 3. t. eū, quod non semper copula facit matrimonium. n. si forte uolēs mulierē decipere, apponat unum ex istis, q. tūcunq; mulierē postea cognoscat, non iudicabit matrimoniu[n]i præsumptum. fed si mulier for te dicens se noscere uiri fallatiā, non permittat se cognosci, nisi cognitione remittatur, & uir illā remittēs postea illā cognoscat, iudicabit matrimoniu[n]i, saluo q. si nullo modo cōsensit, in foro penitentiali iudicaretur cōitum. s. de sponsa tua, fīm Hosti. (Contraho) no. pro op. quā approbavi, supra eo. de illis. §. q. cōditio apposita ēt uerbis præsens tēporis facit contractū conditionalem (Enites) per hoc proles extinguitur (Dignorem) hic rumpitur sacramentū (Quæslu) a maxime (Adulterandum) per hoc uiolatur fides. & dicit Vin. quod hæc, quæ hic dicuntur, ponuntur gratia exempli. n. idem esset, ubiq[ue] esset eadem ratio. ut si dicat, Consentio in te, si consentis in illum. Principium enim huius constitutionis est generale ad hoc. ff. de iur. & fac. igno. l. regula. §. ulti. & in hoc casu impossibilis uitiat, quia & est contra substantiam (alia conditiones) quæcumque sint, dummodò nō contra substantiam. & si habes, alias, ponitur ad uerbi alter: alias est in litera, alias, secundum Pe. (In matrimonio) nota quod & in matrimonio apponitur condi-

- rand cona, o, nedum in sponsalibus. ad idē, supra eo. ibi, matrimonialis contractus. & facit ad id, quod dixi in quo ultro, citroq; nascitur obligatio, quod est propriū contractū. ff. de uerb. sig. labeo. l. 2. Certum est etiam, quod in illo oportet, q. uir obligetur certa mulieri b. & econuerso: quia non recipit incertitudinem matrimonium, imo nec sponsalia, de spon. c. uno, in pr. lib. 6. professio uero quandoq; habet incertitudinem, quod patet in tacita nō mendicantium, vel expressa mendicantū ordinum, quæ fiunt infra annum probationis, de regu. non solū, & c. cōstitutionē, in fi. li. 6. Itē licet professio possit dici contractus: quia ibi ultro, citroq; &c. de reg. ad apostoli cā; non est tamen contractus illius formæ, cuius est matrimoniu[n]i. nā in matrimonio par est ratio, & uin culū utriusq; nam uterq; matrimoniu[n]i cōtrahit: sed in professione non profitet uterq; sed unus profitetur, alter recipit. idem in ordine. Itē matrimoniu[n]i est facēni ecclesię, quod nō est professio. & ratio sacramenti est id, propter quod recipit in dissolubilitate à Deo. §. 6. de transla. per totū. Cū aut certum sit q. principalis intētio cōstitutio matrimonii est obligari illi, cū quo 3bit, propter quod ēt illius, cū quo cōtraxit, morte dissoluitur, de secundis nup. c. pe. & ult. Principalis uero intentio p̄ficitis, uel ordinātis, uel recipientis, p̄ficiōne non dissoluit, patet, & bene cōcludit p̄dicta diueritas, ut culpa ministri obligationē, quæ Deo fit, nō dissoluit (¶ ibi, Non credo) Idē Bar. Brix. in 5. q. & Roff. Bene. ri. de re. & trans. ad reli. vers. q. d ergo dices (¶ ibi, Dudum) pro p̄ficio hic allegat in decre. 2. de sta. regu. quod q. o intelligaf, ibi, dicā. ¶ In glo. 2. ibi, pro non adiecta) haec uera fīm Vin. si apponatur in persona legatarii. ff. de legi. 1. ab omnibus: secus, si apponat in persona hæredis, uel alterius, & sic intelligitur insti. de leg. in fi. (¶ ibi, non obligat) hoc verū, tamē cōitum vitiat, & in hoc differunt alii cōitūs à m̄fimoniō, & testis, in m̄fimoniō spēciale p̄pter sui fauore, ut hic, idē Hosti. §. c. 1. testamēta verō nō ex pluriū, sed ex vnius voluntate dependēt. cōitūs ex pluriū cōsenſu ff. de ac. & ob. non solū ad hoc excepit 3bit innoiatos. C. de cōdi. ob cām. l. militē, sed ibi re cōitā fuit obligatio: secus, si cōsenſu uel uerbis, uel ibi cōditio nō erat impossibilis per natūrā, sed per legis interdictū. Nō. n. est impossibilis militis p̄curatio, quod patet, q. tenebit p̄cessus, si non opponatur except. C. de procu. in demum, fīm Vin.
- 
- A N N O T A T I O N E S.
- 2 Violatur. An sit una sola fides coniugij, uel sint duæ uide per glo. 3. o. 7. q. 2. coniuges, & vide Ioan. And. de conuer. coniug. quidam, super glo. fi.
  - b Cōrtæ mulieri. Ad huius intelligentiam uide glo. 2. & super il. lo. And. supra de spon. ex literis, ej. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Diffitio tituli.
- 2 De clericis, uel uouentibus qui matrimonium possint contrahere, quibus in locis alijs, quā in hoc lib. tractetur, & inf. ut seq.
- 4 Potum quid. eius multæ species, & quæ matrimoniu[n]i impedit.
- 4 Vouere quis possit.

Qui cleri. uel uouen. matrimonium contrahere possint, Rubrica.

- 1 ¶ Visot de spōsalibus, & matrimoniois, de ipsorū impedimentis uideamus. & q. ordo, & uotū impedit ideo ponitur hæc rubrica, q. cleri. & c. fīm Da. & Gof. uel fīm Ho. q. nō solū cōditio apposita interdū impedit m̄fimoniū. ut patet. S. ti. 1. c. fi. sed & ordo & lo. And. super 4. Decre. D 3 votum,

## And. Comment,in Quartum Decret.

2 uotū,ideò &c. h̄ def̄ prima parte rubricæ. 28. di. per totū. de secunda. 27. di. & 17. q. i. & 2. & 27. q. i. per to tū extra titulū de cleri. coniug. & tractatū regulariū. facit ad primā partē de æta. & qua. à multis. ad utramque, de ui. & ho. cle. clericus. in 6. de uoto. ca. uno, in elem. de cōs. & affi. c. uno. rubrica verò tota summa ripōt per hunc modū. q̄ritur in rubro. q̄ clerici pos s̄int m̄fimoniū ēhere. respondetur in nigro. q̄ cleri ci in sacris nō possunt, et si culpā cōmiserint, ppter quā dēant deponi. ergo in minoribus tñ possunt; nec tñ in hac pte est h̄ac rubrica superflua per rub. de cleri. coniug. ut ibi dixi. Quærif̄ ēt in rnbro, q̄ uouentes pnt ēhere? r̄ndetur in nigro, q̄ nulli youētes continentia possunt ēhere. Si tamen simpliciter uouentes ēhant, tenet m̄fimoniū. Si uero erant solen niter uouentes, nō tenet. Dicebataūt Inn. hic in ru brica; q̄t uotū erat conceptio noui. aliás boni, ppo siti cū deliberatione firmata, qua q̄s ad aliquid faciē dū, vel non faciendū se obligat. & licet multa sint vo ta f̄m diuersitatē rerū, quæ uouentur: tñ uotū conti nentię m̄fimoniū impedit, & dirimir iā ēctum inter dū, pōt aut̄ uouere quisq; sanæ mentis uotū conti nentiæ, nisi prohibeat expressè. huius rō. q̄a uouens spiritus sancto ducit. prohibitur aut̄ uouere coniu ges nisi pari cōsensu. seruus, furiosus, impubes. & for te nō tenet uotū continentia in eo, q̄ non est coire potēs, q̄a q̄ non est aculeos carnis exptus uouere. conti nentiā nō pōt, et si sit maior, qđ tñ nō placet ipsi In no. nec Host. credit tñ Inn. q̄ alia vota facilius quisq; facere possit post, q̄ est discretus, ut si se pōt diabolo per peccatum obligare, sic Deo per uotum. de voto tamen religionis dic, ut infra de regula. c. i. lib. 6.

partē, de temp. or. ex tenore [Dispensatiue] no. 3. am spensationē eþorum. Inno. q̄ nec aliud hic no. [Pre byterum] auctoritate n̄fa, si in seculo remaneat: iutu tuo, si ad religionē transeat. & sic soluit Hosti. ēriu de c. i. proxi. ad hoc. 27. q. i. quotquot uel f̄m Ia. isti uxorēnō cognouit; ibi cognouit, ubi de hoc. ¶ Te 3 tia glo. respondet per q̄onem, s̄à quo debeat absoluui; & dupliciter soluit. ¶ Quarta glo. alleg. concor. signat ēriu, & soluit, secundo signat ēriu, & ibi remittit. ¶ Pē. glo. respondet per q̄onem, quæ fuerit dubi 4 tationis causa. ¶ In t̄ glo. pe. ibi, §. actio] si ex facto magistratus exēpta ē mihi actio, restituor, si nō fui in delicto: aliás mihi doloso prætor non subuenit [¶ ibi, præcia] loquif̄ de aestimatione serui, q̄ dedit noxiā [¶ ibi quām bona fides] unde, si prædo uendit rē hæreditarii plus, q̄ ualeat, quæ postea interiit naturaliter, hæred 5 electionē habeat, vel preciū consequatur. ¶ In t̄ glo. ibi, Salomon] prou. 28, sed non ad literā. ¶ In glo. 3. iu. si idē dixit Hosti, sed hoc non est uerū. uel forte iste legatus erat, uel ille diaconus erat clericus in conuentuali ecclesia. vnde eþs poterat illū absoluere, de u. & ho. cle, q̄m, vel erat impotens ad curiā. j. de sen. ex quis, f̄m Vin. Tan. & Gof. Sed ad primū, & f̄m cor tradicit Hosti. dicens, q̄ legatus in atroci non absoluuit sine speciali mandato, remittēs ad ea, quæ no. d. b. sen. ex. ad eminentiā<sup>b</sup>. In conuentualibus etiā excipitur atrocitas, ut in præ. decre. quoniam f̄m cum [¶ In glo. ¶ ita, ibi, sane 2.] & ibi, hoc idem no. ¶ In glo. p tabar, ibi, degradari] melius dixisset, deponi [¶ ibi, Se nius] & de præben. cum qui, libro 6.

S V M M A R I V M

- ¶ **Die solennitas adarget delictum, iuncto contex.**  
Episcopus quo casu dispenset cum clero, qui contraxit matrimoniū. lata est eius dispensatio, num. 2. an possit absoluere eum, qui clericum vulnerauit, nu. 5.  
¶ **Cor contritum, & humiliatum Deus non despicit.**  
Poenitentis paratus semper Deus misereri.  
Post partem etiam poenitentia quis admittitur ad ministerium ordinis.  
¶ **Epilogus, & suffragium glossarum. num. 4.**  
Propter delictum non est nulli subueniendum.  
Conditionis melioris non debet esse predo, quam bona & sivei professor.  
¶ **Additio glossarum.**  
Absoluere quis possit vulnerantem clericum.  
Atrocitas dicitur vulneris illatio.  
In atroci legatus absoluere non potest absque mandato.

C A P V T

**D**iacono. Duæ sunt partes, secunda ibi  
Subdiaconum [sabbato] & santo [huius]  
diei nō cōueniebat tale opns [Vul-  
nerauit] tamen nō occidit, nec mut-  
lauit: alias 3.li.di.q in aliquo, & in-  
fra de cle.pū.in du.c.. Ho. [Accipit  
virginē.idē, si corruptā, & eā non cognouit: alias nō  
dispensaret ep̄s, de hoc. s. de cle.coniu. sane, de biga  
nūper, & c.f. fīm Host. Et dicebāt Pe. & Abb. q nō  
ea die, sed alia uxorē accepit, hoc forte dixerunt, q  
tunc est tps feriātū, de quo. s. de feri. capellanus. di-  
ut ibis [Contrito] dicit psalmista, Cor cōtritū, & humili-  
latū &c. & delinquentes reuertentes ad cor suscipi.  
Deus sem p paratus per pniam misererī, in auet. ut i  
luxu. 3 naturā, coll. 6. circa prin. Hoss. [Dimissa] qā no  
pōt uxor esse, de spon. du. c. 2. Hoss. [Peractam] Jucl ciu.

## **Qui cleri uel uouen. matrimo. con. pof**

28

C A P V T I I I I

seruandus, quando s. populus inde scandalizatus est  
unde non est cum tali dispensandum, eo remanente  
inter populares, inter quos scandalizatus est, arg. de  
præb. cum teneamur, de præscrip. nihil. l. di. c. i. & c.  
ut constitueretur. uel quando multis crassantibus,  
opus est exemplo. ff. de poenis, aut facta. §. fi. & l. cap.  
talium. §. famosos, de ui. & ho. cle. ut clericorum, de  
postula. præ. c. i. de elec. cum in cunctis. & propter a  
terum istorum casuum uoluit papa hic rigorem ser  
uari, & non dispensari. Dixit tamen semper facilius  
dispensari in susceptis, q̄ in suscipiendis. 27. q. i. quo  
quot, & c. impudicas, & c. se. & c. uirginibus, & c. si  
quis sacro, & 28. di. decernimus, & c. de his (q̄ ibi, Lo  
quitur) fm Inno. (q̄ inf.) aliam solutionem collige se  
cundum Goff. ex eo, quod dixi super uer. Noluerit  
aliam ex eo, quod dixi, supra cap. proximo. Qui  
dam tamen dicunt, quod hic cum corrupta contra  
xit; ibi cum uirgine, quod hoc non placet Ab. qui  
infra permittitur ad sacros promoueri.

S Y M M A R I V M.

- De nouentibus b. ec agit decretalis.**

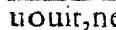
  - 2 Professio, quae notum uel propositum quod impediat & dimat, uel tantum impediat matrimonium, & num. 3.
  - 3 Solemnitates noti cur inueniuntur, & constituit ecclesia.
  - 4 Epilogus, & suppletio glossarum, nu. 5.  
Habitus quis non faciat monachum, iuncta glo.

C A P V T I I

**M**eminimus. Deinceps t tract:  
te rubricæ. & sufficiat, quod sum matur  
est in rubrica . & in prima decisa consi  
tatio. in secunda distinguens respōsio, fīm membr  
ibi, verum. & pars de appell. & de accu. meminim  
(*Professionem*) expressam, uel tacitam. nota uithic It  
1 no. q̄ ex quo qs professionem emisit in manib  
illiis, qui potest ipsam recipere , omnino est inha  
bilis ad matrimoniu contrahendū, & cogendus es  
religionem seruare, ad qua m se astrinxit. idē de v  
uente, uel proponente, & dūmodō uotum, uel pre  
positum solennizet per susceptionē habitus profe  
sionis, siue nouicij, ut hic, & supra de regula. consti  
ti, & infra eo. insinuante. Si uerò aliās uotum emi  
tat, impedit, sed non dirimit. Idem, si habitum suscep  
piat sine uoti emissione, infra c. i. supra de con. co  
ex parte, fīm Inno. (*Votum*) simplex. Dixit hic Hosti  
3 q̄ tuotū ex sui natura impedit per illud spal. Vouer  
& reddite, de uo. & uo. re. magna: non tamen ex si  
natura dirimit. imo constitutio ecclesiæ hoc, faci  
ut simplex non dirimat, sed solenne, aliās erraret e  
cclesia, nisi post simplex uotum dirimeret matrim  
onium, sicut post solenne. Solennitates igitur inu  
nit, & constituit ecclesia non ad notia augmentū, se  
ad discernendū, & sciendū quando propter uotum  
4 emissum m̄rimoniu dirimatur, fīm Gof. ¶ Gl. 1. t  
5 sum inchoat. ¶ Glo. 2. soluit contrarium. ¶ Int glo. 2.  
xime, in fi.) & hoc uerum, si sunt habitus indistincti  
quod dic, ut de regu. ca. i. li. 6. & in cle. co. ti. cos qu

S V M M A R I V M

- 1 *Facti species narratur.*  
*Habitus suscep<sup>tio</sup> quando impedit contrahendum matrimonium, & obliget, & nu. 2. & 3.*  
*Mulieres multa uelat & miracolorum tempore.*
  - 3 *Votum solenne quod comparatur simplici, & quod sole me dicitur, & nu. 3.*
  - 3 *Epilogus, & suppletio glossarum.*  
*Mutatio uitæ per qua declaretur.*

1  **Onfuluit.** Veritast facti sic se habuit: Quædam vidua timentis rapi à sacerdote, petiit uelamen, quo solebant uti moniales, non tam enuouit, nec professionem fecit, nec renunciauit propriis, & protestata est ius suum: tandem contraxit, mandat papa, ut nō dissoluatur matrimonium. **Vin cen.** Dicebat Hosti. mulier habitum mutauit uotum simplex emisit, sed non solennizauit, habitu deiecto nupsit; matrimonium contractū tenuit. & sunt due partes, consultatio, & responsio ibi, consultatio ni [Vestibus] secularibus, quibus utebatur. **T. [Abie-  
tis]** fingens se multum dolere de morte mariti. uel  
2 fuit hoc tempore tmiraculorum, quo infinitæ mulieres uelatae fuerunt. Hosti. [Mutauit] intendens animo, tamen aliter non expresso, uitā mutare, & ideò æquiparatur uoto simplici, de regu..consulti. Hosti. [Altare] hoc non præiudicat, nisi & monaci consentrentur, ar. de regula, ad apostolicam. Obligatio enim professionalis hincinde contrahitur, ut ibi, uel semper præiudicat, si postea recipit habitum sine protestatione, supra de regu.consulti, & c. statuimus, secundum Inno. [Obedientiam] nec istud sufficit, cum & secularis obedientiam prestat, de ma. & ob. c. 2. & 3. nisi monacalem promittat, puta, q[uod] suæ renunciet

non dicatis, &c. nolo, Pm Inn. & Holti. & idem no.  
a Guil. in spec. de sta. reg. uer. 37. <sup>a</sup> [Postmodum] s. assum-  
pto uelamine, & mutatis uestibus [Nupsit] de præsen-  
ti. unde quærebatur, an teneret matrimonii sic con-  
tractum [Professione] tacita, uel expressa, & sic cessant  
3 omnia contraria s̄m Host. ¶ Vlti. t̄ gl. obiicit, & sol-  
uit. ¶ [In glo. t̄ ibi, non impeditur] s̄m Pet. & Abb. melius  
dixisset, nō dirimitur, nam bene impedit, cum sit vo-  
tum simplex, ut patet in fi. tu dic ut dicā, infra. ¶ [In  
glo. per hoc ibi, propositum] sed contra, quia secundū hoc  
habitū non impedit ipsam contrahere, & tamen  
impedit, ut patet in fi. propter quod dicebat Hosti.  
¶ si quis proponat uitam mutare, & omnino se-  
lum spērnere, & castitatem tenere, hoc tamen nolu-  
it signo aliquo demonstrare, habitus talis licet im-  
pediat, non dirimit, nec talis per ecclesiam disstringi  
potest, quæ de occultis non iudicat, infra de simo-  
ficut, in fi. alias obligaretur ex proposito cum habi-  
tus susceptione secundum ea, quæ no. de regu. con-  
sulti. & sic quod dicit finis, non intelligitur de habi-  
tu probationis tantum, qui non impedit, nec de ha-  
bitu professorum, qui dirimit, sed de habitu religio-  
nis assumpto causa mutandi uitam omnino, cuius  
receptio in se habet uotum tacitum, & sic aequipa-  
ratur uoto simplici. quod intelligit, quando de in-  
tentione non potest fieri fides ecclesiæ: quia nec  
uerbo, nec signo illam aperuit, ut dixi: alias non da-  
retur sententia pro matrimonio, sed pro religione  
ut patet in his, quæ no. de regu. statuimus. uel dic se-  
cundum eum, ¶ quantumcunque sine voto propo-  
nat aliquis uitā mutare, non obligatur irreuocabi-  
ter per solam habitus susceptionē extra religionem  
assumpti, ut hic. si primō aliquā religionem ingredie-  
tur, uel ei se deuouet, tūc per susceptionē habitus ē  
nouiorum irreuocabiliter obligat, vt infra eo. in-  
nuante, & no. in dec. consulti, & primū probatur, si  
pra eo. c. usq; ad uer. sed non renunciauit, s̄m in ca-  
uer. usq; ad uer. postmodū. ad ideum, infra c. 1. ¶ [In  
uide qualiter ibi, monaci] ad hoc missi, supra de regu. a  
apostolicam [c̄ ibi, uidua] ibi, de hoc, & 27. q. 1. ca-  
de hoc plene dixi, supra de regu. porrectū [c̄ ibi, u-  
ditur] & de reg. non solum, li. 6. ¶ [In glo. ult. ibi, sole-  
Io. And. super 4. Decre. D 4 zanit]

## Io. And. Comment.in Quartum Decret.

*zuit ] dicebant antiqui, q̄ si habitus sumebatur in ecclesia, presumebatur professio. si extra ecclesiam, nō, nisi fiat exp̄resse. Phi. dixit non distinguendum in ecclesia, uel extra. Idē tenet Gof. de regula, ex parte, respondens ad iura, quæ inducebant antiqui. primo ad c. 20. q. 1. quem progenitores, quod loquitur de filio oblato à parentibus, qui postea consensit, capitulum autem 27. di. q̄ interrogasti, & supra eo. tit. vidua, loquitur, cum aliquis ultra annum stetit in habitu. Dicebat ergo, q̄ ubiq̄tq; suscipiatur habitus, non solem̄izat uotum, nec dirimit matrimonium, nisi sequatur professio, uel mora longior anno, vel appareat, q̄ uoluit seculum dimittere. dixit ibi Hosti. q̄ habitus nouiciorum non facit monacum, nec habitus professorum, si recipiatur extra ecclesiam, nisi is, qui extra mon. recipit habitum, se uoueret alii cui religioni, de con. con. ex parte. 2. alle. ad hoc, infra eo. insinuante, supra de regu. sicut. habitus autē religionis, & professionis ab intrante religionem asumptus facit monacum; quod dic, vt de regu. super eo, & eo. ti. constitutionem, in si. lib. 6.*

## ANNOTATIONS.

- ¶ 37. Et prosum ista ad formandum libellum, & capitula in ista materia.

**S V M M A R I V M.**

1 *Votum continentiae quæ emisit impeditur ad matrimonij contractum, nisi ex causa permittatur ut hic, & nu. 2. & 3. 4. 5.*  
*I o. in omni uoto intelligitur excepta auctoritas papæ, nu. 6.*  
*Matrimonium etiam per literas uel nuncium contrahitur, & nu. 8. nullum nec etiam spirituale contrahitur, sine consensu, num. 8.*

*A quo uoto impediatur.*  
*Creditur confitenti in foro anime.*

3 *Iuuenis si carnis stimulis uexatur; debitum exigere potest, ne-dum reddere.*  
*Simpliciter, hic ut intelligatur.*  
*Publicationis facti effectus, & supra nu. 2.*  
*Faciendum ponitur pro faciendi permissione: aliquando pro facti ostensione, nu. 4, ad uerb. tribuere.*

4 *Nubere cui uult, permisso quomodo intelligatur.*  
*Verbi impropositio ad uer. tribuere, & nu. 3. ad uer. contrahat.*

5 *Ex scientia certa quo casu hic dicatur papa dispensare*  
*A debitoru non idoneo accipere debemus, quod possumus, in fin.*

6 *Epijcopus dispensare potest ex causa, ut simpliciter uouens con-trahat.*

7 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 8.*  
*Sponsalia per nuntium, uel literas contrahi possunt,*  
*Timor an impedit uoti, & matrimonij obligationem, §. 1.*  
*Credendum in foro anime.*  
*Pænitentia imponitur aliquando propter hominum opinionem,*  
*& ne exinde malum assumatur exemplum, uer. credendum,*  
*Publicationis facti quid operetur, ibid.*

8 *Permissio triplex, una quarum comparatiua, de alijs remittit.*

## C A P V T   I I I .

**V**eniens. Summatum est in rubri-  
ca, & duo facit, narrat ca-  
sum, circa quem expediendum premissa  
causa duo mandat ibi, Nos itaq;. Dicebat  
Hosti, mulier tu militē absentem appetens, ipsum de  
futuro fide data mediante nuncio desponsauit: pœ-  
nituit, & uotum continentiae emisit, quo audito uir  
sibi aliam copulauit, mandat papa, quod ex quo conti-  
nere non potest, poenitentiam agat, & cui uoluerit,  
nubat in domino, si in nuptio amplius non processit  
[Fide data] per literas, vel nuncium, non de sponsa. I. fin.  
[Promisit] per uerba de futuro, & idem dicit Hosti, in

**Qui cleri uel uouen. matrimo· con. pos.**

*Opinioni fauenti clavium potestati standum, in fin  
9 Paetum nudum quibus modis uesthiatur, remittit.*

C A P V T V

**R**espicit decisam, in qua præmissæ erant aliæ quæstiones. Gof. & dixit Hos. q̄ forte est pars huius, de con. cō. placet: quia utraq; Cel. III. dicebatur in superscriptis, quod erat pars, claudibilem, & idem dicit cum decr. meminimus, fīm Host. [Emit tens] sine aliqua solennitate. Inno. & ponitur primò quæstio. secundò distinguens solutio, ibi, Vnde. & secundum membrum, ibi, q̄ si [Iuravit] sic fuerūt spōsalia de futuro. istud tamen iuramentum fuit illicitum, quia post votum emissum, & sic non est seruandum. 22. q. 4. inter cætera. sic & in sponsalibus priora sunt consumanda, de spon. sicut, sic in uoto, & sponsalibus. Si uero sponsalia præcedant uotum, cogi debet uotum solennizare, aut sponsalia perficere, sup. b de con. con. ex parte, secundum Inno. & c. b ex publico. & adde, quod no. infra in glo. pen. & ex his uide, 3 secundum Host. q̄ tuotum, & iuramentū sunt aquilis firmitatis: & secundum hoc sicut in iuramento uidetur excepta auctoritas papæ, ut no. supra de rescr. constitutus, sic & in uoto, sup. c. proxi. ut sic in utroque subintelligatur, nisi deus aliter reuelauerit. 22. q. 2. beatus, uel uicarius eius in terris, de hoc aliter disponere uoluerit: quia quod ipse facit, deus facit, & non homo, de transla. inter, & c. quanto. nam sibi diētum est, Quodcunq; & c. 24. q. 1. quicunque, nec iuramentum, nec votum exclusit, qui dixit, Quodcunq; 4 que, de maiori. & obed. solite, ad fi. & sicut papa etiam in uoto continentia dispensare potest. de hoc dixi, supra de uoto. c. 1. secundum quod fortius uidetur vinculum matrimoniale, quam uoti, cum primum papa non dissoluat: secundum sic, ratio, quia in primo fit iniuria non solum deo, sed homini, qui ex divina lege in uxoris corpore ius, quæsūt. 1. secundò uero obligatus est deo, quod vinculum per deū, vel eius uicarium sine alicuius iniuria solui potest: uide tur tamen papa innuere, quod etiam carnale matrimonium soluere posít, supra de transla. inter cor. quod dic, ut ibi. Item postquam consumatū est, plana est ratio, quia designatur per illud conformitas, q̄ est inter Christum & ecclesiam, siue unio, que est inter diuinam & humanam naturam, quæ omnino inseparabilis est, & ideo non potest separari significās, sicut nec significatum. ad hoc, de biga. debitum, de spon. du. c. 1. de coniu. levro. c. 2. item in uoto est uinculum dei, & animæ tantum. in matrimonio est uinculum animorum, & corporum, dei, & hominum. Non est ergo mirum, si unum uinculum facilius soluitur, quam plura. ali commuñiter cōtra Host. [Simplices] id est simpliciter factum, non adhibita solennitate. T. [Temere] & ideo non fuit obligatorium. 22. q. 4. quasi per totum, Goff. [Nuptias] cōtrahendo, s. per uerba de præsenti vel prædictam sponsam de futuro cognoscendo [Ambiguitatis] quia soluto uoto tenet matrimonium, Goff. & idem no. supra de spon. si inter, in glo. fi. & facit ad id, quod dicam, in glo. se. [Videtur] recte intelligentibus, sed Hugo. & multis alijs adhuc nō credimus satisfactū. Illud tū fateor, q̄ quis 5 fīmmoniū teneat in hoc casū; debitū tñ nō dēt exigerē, sed teneat reddere, arg. de cō. cō. qdā, & c. placet, & semper pœnitentiam agat, & cum graui dolore cordis hoc debitum reddat; infra de eo qui con. cō. vxo. luæ, transmissæ, & c. pe. & ulti. nisi effet contrāctū cum licentia sedis apostolica super hoc ex causa & ex certa scientia dispensantis, ut no. supra capit. 6 fīmmoniū teneat in hoc casū; debitū tñ nō dēt exigerē, sed teneat reddere, arg. de cō. cō. qdā, & c. placet, & semper pœnitentiam agat, & cum graui dolore cordis hoc debitum reddat; infra de eo qui con. cō. vxo. luæ, transmissæ, & c. pe. & ulti. nisi effet contrāctū cum licentia sedis apostolica super hoc ex causa & ex certa scientia dispensantis, ut no. supra capit. prox.

## And. Comment.in Quartum Decret.

prox. Hosti. Atchi.concor. quod non exigat in dec. unica de uoto, li.6. ut ibi scripti, in ult.glo. & facit qd no. 27. q. i. nuptiaru, uerific. finem, & cap. de uiduis. 2. alijs. c. sequ. & quæst. 3. Agathofa. æquius uidetur, qd exigere possit. facit supra glo. prox. Si enim ueru est, qd solutum sit uotum, ut ibi dicunt Ber. & Gof. nihil impedit exigere, ac si nō nouisset. mouetur principa liter, quia nimis est & onerosum & periculosum tale matrimonium, si dicamus eum peccare mortaliter exigendo, & uere istud est inicere laqueum contra præc. de uiduis. sicut ergo in uouente ingressum religionis artioris, qui profitetur laxiorem, nulla remanet obligatio ex uoto priori, licet de transgresione pœnitere debeat, de regu. qui post uotum, li.6. sic in casu isto, post contractum intelligo, & consumatum matrimonium, obligatio uoticecessit, salte quo ad illud coniugium, sed de fractione pœnitentia: quia tamen solemnis opinio habet cōtrarium, quā tenet etiam Tho. 4.sen. 38. dist. satis dicamus dispensationē super exigendo necessariam, quæ, cum iusta causa subdit, per episcopum fieri poterit per commutacionem in aliud bonum, supra de uoto. c. i. cum hoc causa non sit prohibita, & Host. supra loquatur de dispensatione contrahendi matrimonii, intelligo, uel consumandi, usq; ad cōsumationem ligat uotum supra de spon. commissum. Item si uerum esset, qd posset dispensare, ut contrahat, ut dixi supra cap. prox. in fi. ult. glo. fortius poterit dispensare, ut licite utatur cōtracto, etiam exigendo. item dispensatur cum incertus, ut licite contrahat. 33. q. 2. si quis cū duabus, ubi de hoc, & c. in adolescentia, infra de eo, qui cog. con. ex litteris, si dicas, quod etiam in decre. quas allegauit in prin. huius glo. erit dare laqueum, de quo dixi, respō. quod ubi impediuit se uir post matrimonium, dici non potest, quod ecclesia aliquid approbet, & sic nec laqueū iniciat, ultra id dico in casu decre. transmisse, uirum incertosum nō peccare mortaliter exigendo ab uxore non affine. ¶ Glo. 2. t. Respon. per ob. & so. secundo quarit, & dicit qd sit uotū simplex, & quod solemnē, subdit op. Hug. item op. Io. & licet conetur adhædere Hu. in fi. refut. ¶ Pe. glo. querit, & remittit. Ingl. 2. ibi si uir ] & c. præ. ubide hoc [ & ibi. i. non minori ] idem Inn. & Host. [ & ibi. si uir ] imponitur enim ibi pœnitentia trium annorum. & hoc addit, quod ibi no. dic, quod haec comparatio recipitur in genere, nō in determinata quantitate reatus [ & ibi, super uoto ] alii dicunt, quod uotum ex se semper dirimunt, sed constitutio ecclesia hoc operatur, qd notum simplex non dirimat, & hoc potuit ecclesia: quia licet constitutio diuina dicat uotum seruandū non dicit non tenere matrimonium post contractū & ecclesia constitutionem diuinam interpretatur, de test. licet. 28. q. 1. idolatria, & c. iam nū. & placuit hoc Da. & Phi. sed Ala. reprehendit. & adde, quod dixi supra e. meminimus. & quod uotum ex. l. diuina non prohibeat, patet. cum enim per. l. diuinam tantum certa personæ prohibeantur, quæ non infra de diuinit. gaudemus, inter quas uouens non commoratur, & hoc edictum prohibitorium sit, de spō. cum apud, restat, quod considerata. l. diuina, exclusa canonica, matrimonium contractum à monaco, uel presbytero tenet, unde contrahebant sacerdotes ueteris testamenti. 30. dist. tenere, & Græci cōtrahunt, qui l. canonica non sunt astricti. 31. di. Nicena. 84. di. cum in præterito. unde dixit Hosti. ex duobus unum oportere confiteri, quod aut erret ecclesia ferendo matrimonium contractum a simpliciter uouente, quod non est longe ab heresi. 22. dist. omnis. 24. q. i. hec est fides, & c. rogamus, & c. alici? & c. omnibus, de hære. ad abolendam, de ex. præ. tan-

ta, aut quod sicut in simplici sic in solemnē possit pa. statuere, quod teneat matrimonium, quod omnino uerum est secundum cū dicentem, quod in opinionibus, quarum altera detrahit, & altera fauet clauium potestati, standum est ei, quæ fauet secundum ea, quæ no. de concess. præben. propofuit. De hoc autem dicit se omnes opiniones recitasse in sum. c. tit. §. quis uouens [ & ibi, Non uel sum ] & est si. quod dicitur, tunc scđ. l. de t. pacto nudo, & uestiro, quod qui bus modis uestitur, no. ff. de pac. iuris gentium. §. qui nimō [ Et in fi. ] de hoc. 27. q. i. in summa, & c. i. & expeditum est de uoto, & uo. re. c. uno, li.6. ¶ Ingl. quid si in fi. ] dicebat Ala. distingue, ut de conuer. con. c. ul. li.6. & ibi dicebatur, quod si nolebat ad religionem transire, compellebat, contrahere, sicut iurauerat, & idem no. supra ca. prox. in. 3. gl.

### ANNOTATIONES.

- a Emissum. Licer simplex, ad hoc quod no. Ioan. An. de spon. sicut in gl. idem fi.
- b Et. c. Votum ergo simplex non rumpit sponsalia, & uide de uoto. c. i. l. 6. & infra cap. prox. in. 3. glo. & uide infra gl. fi. & super illa Ioan. Andr.

### S V M M A R I V M.

#### 1. Facti narratio.

Votum solemnē dirimit matrimonium postea contractū.

Qualiter solemnizetur, nu. 4. & 5.

2. Ex mulieris dñit's sap' uirum pauperem per matrimonium inter ipsos ditari procuratur.

3. Protestatio hic facta parum facit.

Tenor pro pacto.

4. Professio uera, & præsumpta, & utraq; solemnizat uotum.

Quando uera, & quando præsumpta dicatur.

Eam cum quis facit nulli, religione se uouendo, subest episcopo, & num. 5.

Matrimonium impeditur quibus modis hic, & supra, nu. 4.

Extra monasterium, ut in domo quondam sua frui possit certis bannis professus & quis, licentia à quo requirendā, in fine, & num. 9.

5. Credendum non est ei, contra quem facit præsumptio.

Filij non excusat malem, suscepit sed accusant.

Perseuerantia profugat coactionum.

Fuga secus.

7. Epilogus, & Suffragium glo. bararum.

Conditio impossibilis uiat contractus.

Metum non probat dignitas illius, cum quo mulier contraxit, nu.

10. imperium principis, quando ibid.

Temporis ratione euaneſcitur exceptio diffensus. §. fin.

9. Additio glo. bararum.

Monachus an possit fieri in domo propria, & bona eius cuius sint, & supra nu. 5.

Eorum ususfructus ei concedi a potest, & a quo, etiam extra monasterium manenti, & nu. 5.

### C A P V T VI.

**N**sinuante. Primo ponit facti ordinem. secundo diffiniendum committit ibi, Nos igitur dicebat Hostien. sub t. obtestatione regia suggestur mulieri, vt cuidam militi nubat: mulier votū emittit, ita, quod in propria domo remaneat. demum recipit habitum solemnizando uotum, in quo per biennium per seuerat, tandem uoto postposito de parentum consilio. P. Michaeli se matrimonialiter copulat. dicitur, quod maritum sic iniquè ductum omnino dimittat, & male dimissum habendum omnino refutat [ Curialibus ] forte t. ex diuitiis mulieris uolentibus aliquem pauperem militem di-

tare

## Qui cleri. uel uouen. matrimonio. pos. con.

28

- & amissionis bonorum, ut ibi. ¶ Ingl. 3. ibi non solum stipulationes, exemptiones, uel contractus ceteri facti sub conditione impossibili, nullius sunt momenti. ¶ Ingl. 4. ad inuidiam senatoris] dignitas illius, cū quo cōtraxi. nō probat metum [ & ibi. l. pe. ] incipit, si per impressionem; uide de renun. super hæc, super glo. C. quod metus causa [ & ibi. si patre ] uide de despō. imp. c. i. in. 1. glo. ¶ Ingl. pen. ibi. si patre ] uide supra glo. prox. ¶ Ingl. ult. ibi. l. 2. ] hanc & sc. uide, quod metus causa, ad audientiam, in glo. 4. [ & ibi. si patre ] alijs, si ita patet, si per triennium pater absuit, & necfit, ubi degat, uel ad superfis, liberi utriusq; sexus liberè nubuit ¶ Ingl. ergo non erat, ibi. c. ult. ] & de sta. mo. c. 2. [ & in fi. ] & hoc addit, quod ibi no. in glo. 2. quod etiam hic repetierat lo. & antiqui, & Gofr. dixit etiam hoc Inno. quod in domo propria potuerat ista fieri monaca, & omnia sua sunt episcopi, uel mon. cui se dat. C. de epis. & cleri. l. nulli. 19. q. 2. c. fi. & §. fi. & potest episco pus. uel Abbas tali concedere usufructum, & quod in certo loco moretur, nec est istud contra substantiam monacatus, supra de elec. cum inter. R. de præben. nisi quia talis sine proprio, & in obedientia vivere potest. unde, si Abbas maliciose talem reuocare uellet, uel ad alium locum transferre, posset hoc denunciare, uel supplicare superiori, qui ad similitudinem seu deber illum audire, & interponere partes suas. C. communia utriusq; iudi. l. possessori. C. de prec. impe. of. l. 1. & Insti. de his, qui sui, uel alie. iu. sunt. §. sed hoc tempore, & se. fatetur tamē, qd nullus præter papam posset se obligare, ut perpetuo aliquem locum dimittat monaco, de sta. regu. cum ad mon. sed si obligat, non est contra substantiam. Dicit etiam, quod qui talem hoc sciens, uel habitu uidenter uerberat, excommunicatus est, de sen. exc. nō dubium a quidam tamē dicunt, quod bona talium deuoluuntur ad illos, qui ab intestato succedunt. C. de epi. & cle. si quis presbyter. alii, quod sunt in pententi. ff. de iudi. non quemadmodum, melius infra de fri. fraternitatis. finaliter dixit plus sibi placere, qd hæc mulier non fuit monaca, & poterat habere proprium, & tamen non poterat nubere propter uotum solemnē, quod emiserat, quod qualiter fieri posset. no. supra de regula. portectum, uide quod circa hoc capitū. dixi de con. con. ex parte. 2. super uerificu. alioquin, uerificu. in secundo, dixit Hosti. quod quicquid dicatur, multum operatur claustrum, congregatio, ac loci stabilitas, & hodie tenuendum est, quod habetur de uoto, capitū. uno. li. 6. ¶ In glo. artic. 10. quod ibi. l. ult. ] melius penul. dic, quod nisi aliter probed oppresio, dignitas aduerſarii non sufficit ad metum probandum. sic loquuntur ista iura. Credo tamē, quod imperium principis, qui alij confinet tyrannicē, & oppresio tractare eos, qui precibus, uel præceptis suis non obediunt, induceret iustum metum.

### ANNOTATIONES.

- a Non dubium. Alter loquitur Inno. in c. porrectum, de regu. ubi uide Io. An. in glo. hoc est uehemens.

### S V M M A R I V M.

1. Continuatio tituli.
- De uxorem ducente, quam polluit pro adulterium, ubi alibi; quam hic legatur.

- De eo, qui duxit in matrimonio, quam polluit per adulterium. R. ub.
1. ¶ Vito t. de impedimento voti, & ordinis, uidēdum est de impedimento enormitatis criminis, quod p. sequi-

## And. Comment.in Quartum Decret.

sequitur in eo, qui mortua legitima cum sua cōtrahit adulteria, uel ea, quæ mortuo legitimo cum suo cōtrahit adulterio; & ideo &c. secundum Da. & Gof. habetur materia. 31. q. 1. per totum.

### S V M M A R I V M.

- 1 *Vxore si quis uiuente contrahit cum secunda, prima mortua ad sui petitionem non separabitur à secunda, & num. 2. excipitur ibi num. 2.*
- 2 *Consensus nouis oportet, interueniat mortua prima, alias non ualeat ex primo nu. 3, quibus modis interueniat, & nu. 3.*
- 3 *Copula & cohabitatio facit matrimonium.*
- 4 *Dissensus signa qua in matrimonialibus.*
- 5 *Matrimonium si quis contrahat cum decem in scis uxore uiuente, ea mortua potest gratificare cui uoluerit, & quo casu. Nullum quod est a principio, postea confirmatur, & quomodo, & quando, & nu. 8, Maximè, pro tantum, in fin.*
- 6 *Machinatio requirit effectum.*
- 7 *Ignorantia prima uxoris, quamdiu duraret debeat in secunda, & probabilis excusat.*
- 8 *Dolus omnis obesse debet, non prodeſſe.*
- 9 *Divorciū secunda quando petere queat. Hic sumitur pro separatione coniunctionis.*
- 10 *Epilogus, & Suffragium glossarum nu. 8. Consensus nouis interuenire debet, ubi certus erat nullus, nu. 2. & nu. 9.*
- 11 *Contractus quandoq; claudicat, exempla. §. in ult. glo.*
- 12 *Additio glossarum.*
- 13 *Commixtio sine consensu matrimoniali fieri non potest absque peccato.*

### C A P V T III.

**Ropositum.** Casus. Si quis uiuente t̄ uxore contrahit cū secunda hoc ignorante, prima mortua ad sui petitionem non separabitur à secunda. Cōmunitas diuisio, secunda ibi. Licet autem. Didebat Host. à coniugato ducta sit in uxorem secunda incisia: canones detestantur talia coniuga, a doloso petente non datur divorciū sententia [Huius rei] s. quod aliam uxorem habet. Gof. [In scis] si durante t̄ matrimonio fieret conscientia, non permittrat postea se cognosci: alias in perpetuum non fiet uxor in infra capit. ult. de secundis nupt. dominus. 34. q. 2. cum per bellum, &c. si uirgo, mortua uerò prima esse poterit matrimonium cum secunda incisia, non ex primo consensu, sed ex nouo, ut dicit glo. nouus autem interuenire potest uerbo, uel facto, uerbo, ut si dicant uerba consueta, de spon. c. pe. facto, si utroq; certificata in beſequitur copula, infra co. ueniens, de coniu. seruo. c. ff. de iudeo. Procul us nec mirum, quia & de expresso dissenſu, siue coacto consensu facit matrimonium secundum ea, quæ dixi supra de spon. is qui, & c. tua, secundum Hosti. sed Inno. dicit, quod etiam cohabitatio præter copulam facit matrimonium, dicens etiam hæc procedere non solum ex novo consensu, sed etiam ex veteri, qui licet nullus fuerit, habebat tamē effigiem matrimonii. C. de nup. & si contra. ff. eod. l. nuptia, & secundum t̄ Inno. si post mortem primæ, appearant ex parte mulieris signa dissensus, non erit matrimonium. Dicit etiam, quod sufficit pro signo dissensus, quod mulier à uiro discessit, etiam quādo credebat se legitimam, & si hoc fecerit contra conscientiam, quando probat ex eo, quia primus cōsen-

sus uiuente prima non fecit matrimonium, nec potuit facere illa uiuente. nec post mortem potest esse sine nouo consensu, quæ constat non adesse, ex quo ab eo separata est, licet iniuste: quia iudicium ecclesiæ debuit expectare, de diuor. porro, & secundum Host. si mulier non uult consentire, ipsa instantē fiet diuortium, ut in fi. dicitur. uerò, si cōsentire non uult, per ecclesiam compelletur, ut ibi, argu. de adu. c. 1. & 2. Si tamen compulsione pendente cum alia contrahat, tenet, ut dicit glo, sed uero de contemptu poenitentia imponetur, de spon. cum in apostolica. 4 Si uero quis contrahat cum. i. o. inscis, prima legitima mortua, durante ignorantia potest gratificare, cui uoluerit. nam illa, quam postea certificata de hoc cognoverit, uel in quam primò consenserit, illa uxor erit, ut patet ex premissis secundum Hosti. Dixit autem Inno. in matrimonio speciale, quod il lud, quod a principio nullum est, postea confirmat. supra de despon. impub. duo, & c. accessit, & c. attestations, uel est generale, quoties, scilicet quod pen det ex alicuius consensu, ut ualeat, secundum eum si eius consensus accedit tacitus, uel expressus, dum modo talis sit, quod à iure non improbetur, quod factum est, quamvis prius non ualerit, incipit ualere, ut ex nunc, non ut ex tunc, probatur hoc de desp. impu. c. uno. li. 6. super quo uide, quod dixi supra de reg. iur. non firmatur, li. 6. [Maxime] i. tantum, infra c. ulti. Abba. [Machinata] cum t̄ effectu, infra eod. super hoc, Host. [In scis] quando cum ea contrahit, & semper uiuente prima bona fides durauit, secundum Host. [De suo dolo] sic. ff. de dolo, li. 1. supra de rescript. sedes. 30. q. 1. dictum, debet omnis dolus esse, & non prodeſſe infra de co. spon. c. 2. infra de collu. dete. audi uimus, in fi. sed probabilis ignorantia debet mulierem excusare, infra de cleri. ex. mi. apostolica, supra de or. ab episcopo. cap. 2. sic transactio dolo alterius tantum inita doloso instantē reuocari non potest a. C. de transact. transactione finita. Hostien. [Petat]

6 ante t̄ quam de morte certificata se cognosci permittat, alias contra, infra de coniug. ser. proposuit. [Diuortium] i. separationem illius coniunctionis de fa. cto. Gof. [Glo. i. t̄ tractat, quomodo ignorantia ualeat ad duo, residuum respondet per questionem, an mortua priuia incipiat esse matrimonium, soluit, & dat simile, alle. duo iura in contrarium. ¶ Vlti. glo. 8 arguit, quod contractus claudicat. alle. 12. iura. ¶ Ingl. 1. ibi. l. pe. Juide ut lite non conte. quoniam, super gl. per famam [ibid. §. ult]. Jibi iurisdictio mandata per proconsulem ante ingressum ualeat post ingressum, sed illud uerum ut ex nunc, & ex nouo consensu saltem tacito, in quo non errabatur [ibid. Proculus] jibi dicitur, quod si ancilla dedit pecuniam in dote illius pecunia causa non mutatur, licet fiat libera, & incipiat tenere matrimonium, sed intelligo uiro certioratu. ¶ In ult. gl. ibi. potest] contra illum, qui egredius est mandatum, competit actio mandati. si uerò non competit [ibid. l. 2.] re uendita minus dimidia iusti precii eligit emptor, an uelit rescindi cōtractum, an ei stari iustum preium, suppledos [ibid. circa prim. Juide supra de despon. impu. de illis. i. super ult. glo. [ibid. interdum]] sequitur locator non obligatur. conductor obligatur, ut si emptor fundum con ducit, donec ei preciu soluat [ibid. de ac. emp. Julianus] alias incipit, inter eum. §. si quis à pupillo. pen. §. est, quod uide de commo. c. uno, in fi. 1. glo. ¶ In f. glo. 1. ibi. ino] secundum. i. [ibid. bonam fidem] hoc uerum, si banna fuerunt posita in ecclesia, supra de cl. desp. b. c. ult. [ibid. matrimonium, inter eos] cōcor. Ala. T. Vincen. Gofre. Phi. & moder. & licet Inno. conaretur ad contrarium, scilicet satis eos coniunctos eo tempore, quo

## Deo, qui duxit in matrimo. quam polluit per adul.

31

quo poterat esse coniuges, t̄ ammodo separari nō possint, scierint, uel ignoraverint mortem prioris? tamen finaliter accedit huic dicto glo. [et ibi. non p̄cēdit] de hoc, infra de coniug. seruo. cum sua remis. [et ibi. ar. contra] nide solutionem, supra in suffr. [et ibi. uerum est] alle. Inno. C. de adul. quamvis, & l. si mulier, & de minoribus. l. 3. §. scio. [et in fi.] secundum Lau. nec aliter posset ei compilceri sine peccato, cum ille consensus fuerit nullus, ut satis est. expressum, infra cap. pen. Abb. in gl. ul. [et ibi. illis. i. Jubi de hoc in ulti. gloss.]

### A N N O T A T I O N E S.

- a Finira. ibi uide Bal. & in. l. qui fidem. ff. de transac. & in. l. elegan ter. ff. de dolo, per Bar.
- b De clan. de spon. Vide, quod no. 10. At. ibi in gl. canonicum. & in. c. transmissz, qui filii, sint legiti. in gl. ergo bona fides.

### S V M M A R I V M.

- 1 *Vxore prima uiuente se quis contrahat cum secunda, quo casu hec mortua prima habebit secundam.*
- 2 *Iuramentum non presumitur sponte praestitum & quando.*
- 3 *Sponsalia de presenti etiam sine copula praedicant matrimonio sequenti etiam consumaro.*
- 4 *Nullum quod est matrimonium non potest impedimentum secundum do preslavare.*
- 5 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 6. Ab initio quod non ualeat, trahit temporis non conualeſcit, exempla, sicut ē conuerso, nu. 7. §. fin.*
- 7 *Additio glossarum.*
- 8 *Copula facit matrimonium precedentibus sponsalibus contractis etiam prometum conditionalem.*
- 9 *Legitime factum non initiatur pro casum superuenientem. §. fin.*

### C A P V T III.

**V**per hoc. Casus. Non t̄ potest

here, quam uxore uiuente cognouit, si machinata fuit in mortem uxoris, præmittit quæſtionem, cui respondet ibi. Taliter, & not. quod hic papa aliter respondet, quam fuerit quæſtum (Defacto) quia de iure nihil agit. Inno. (Adultera) per hoc patet, quod fuerat cognita. Host. (sive fidem) nedum, si contraxit, ut præmisit, secundum Host. & dic (fidem) s. de ea t̄ ducenta post mortem legitime secundum Inno. & per hoc patet secundum Hosti. quod postea bonam fidem habere nō potest, ut no. 3. e. ueniēs (Prohibetur) ita, q̄ separari iubetur, & p̄ueniēti agere, & sine spe coniugii permanere ēn ea, quæ no. inf. c. habet. §. nosti. Ho. (Perpetuo) ar. q̄ ab initio nō ualeat, postea nō conualeſcit. de hoc. c. px. quā gl. hic posuit Hosti. (seruanda) ad id, qđ dī de David, & Bersabee, respōde, ut habetur. 31. q. 1. §. sed obiicitur. ¶ G. 2. t̄ exponit, & ponit op. quā reprobat. secundo querit, & solvit. ¶ In t̄ gl. 2. ibi. 1. Juide de spon. c. fi. super ult. gl. (et ibi. profexit) uide de feris. c. 2. super. 1. gl. ¶ In gl. 1. ibi cognouit) & hoc patet inf. dū dicit, adultera. ¶ In gl. 2. ibi. quod ēta scriptum) hic negat scriptum esse, q̄ sola machinatio sufficiat & c. si quis uiuente, exp̄esse loquitur de occiso, & hic presupponit uxorem mortuam (et ibi. in bello) uel casu. T. & Host. (et in fi.) T. & facit hæc gl. ad ea, quæ ibi dixi. Dicēbat autem hic Inno. q̄ machinatio sufficit sine copula, & sine fide data, & hanc intentionem habeat in occidendo marito, & sic uideretur uelle Inn. q̄ sufficiat intentione, & facit, quod dicit gl. non eo propoſito & dictum Inno. placet etiam hoc Hosti. qui etiam remittit ad summam e. ti. uersi, idem etiam intellexit Gof. & adde, quod dicam, infra e. significasti: sed quid dicant hi doctores, tene, quod dixi in præc. decre. infra de conuer. infidelium.

S V M

## And. Comment.in Quartum Decret.

**S V M M A R I V M.**  
1. **Vixem secundam conscientiam qui duxit, uiuente prima etiam ab eo separata, quod ad eorum, a secunda separabitur etiam prima mortua.**

2. **Adulteram an uir possit abidere, eamq; cognoscere.**

3. **Monacalem an mulier inuito uirio possit habitus suscipere.**

4. **Tori coniugalis separatione non soluitur matrimoniale uinculum.**

5. **Adulterium committitur etiam separato toro.**

6. **Mulieribus quod licet & quando ius ignorare.**

7. **Coniugum uno profiteantur non intelligitur alter profiteri, in fin.**

8. **Epilogus, & additio glossarum. n. 6.**

9. **Deprehensio an sufficiat, & quando.**

10. **Notoriorum intra. 8. dies probari debet & sic de eo facienda fides.**

## C A P V T . III.

**X litterarum.** Casus. Qui uiuente t prima etiam ab eo separata quo ad thorum, secundam conscientiam duxit uxorem, etiam prima mortua separabitur a secunda. & i. ponitur consultatio. 2. responsio ibi. Fraternitati tuae [Assecuru] diuortio scilicet celebrato quod ad thorum, alia autem non posset abiicere secundum omnes. in i. ex quo certus est de adulterio, non debet illam cognoscere, nisi ipsa prima reconciliata, & quantum ad hoc ipsa posset abiicere secundum ea, quae non de adul. intelle ximus, & in sum. de adul. s. quae poena, uersi. sed nunquid hoc fieri potest, & t. [Acceptu] hæc non potuit, ut ait posset. In. [Habitu] Jan inuito marito potuerunt hoc facere, no. infra de diuor. ex litteris, in ult. glo. & ibi, & in c. significati super gl. 2. dicam, quod dicit hic Gof. [Monacalem] non dicitur hic, an hæc mulier fuerit professio, & facit ad ea, quæ dicam in. s. [Suscipit] hoc non excusat, sed potius accusat, infra cap. prox. & infra queris, an cum mortua sit prima, cum illa ualeat remanere, secundum Pe. & Abb. [Mors. T. & superinductam] v. idem de muliere [De adulterio] licet tenim lata fuerit sententia quod ad torum, uinculum tamen matrimoniale, ex quo semel tenuit, & consumatum fuit, solui non potuit, nisi per mortem in auct. de nupt. s. si uerò coll. 4. de diuor. quanto. Nam & si. & ideo, quāuis fiat thori separatio, cōtinges tamen manent, quare adulterium committunt, si aliam personam admittant. 3. 2. q. 1. dixit, & ca. seq. & q. 2. unde, licet ista superinducta sciat sententiam latam propter adulterium, non excusat: quia licet mulieribus licet ius ignorare, ff. de prob. cum de in debito. s. 1. uersi. tamen hoc expressum est in iure, & non aliis. C. de iur. & fac. igno. l. f. non tamen licet ignorare euangelicam veritatem clamantem, quos deus coniunxit &c. ut not. de ipon. c. 1. non enim est probabilis ignorantia iuris naturalis. C. de in ius uo. a. 1. 2. Host. [Aiam] quia prima mortua erat, ut est dictum contra, inf. c. px. ibi soluitur [Ducere] ergo uno coniugum profiente non intelligitur alter profiteri. de hoc, supra de con. cō. exparte. 1. & ibi dixi, quod 5 notat hic Gof. ¶ Glo. 1. 1. Respon. per quæfio. 2. per 6 contrarium. ¶ In glo. 1. ibi. §. ult. Juide de sen. exc. offici. super. 1. glo. ¶ In glo. 1. ibi. 2. & 3.] & supra de iud. cū non ab homine, ibi, de præceptu legitime, atq; conuidet. & dixit Gof. hoc uerum, nisi per de præceptu legitime res efficeretur notoria, & sic intelligitur. 3. 1. di. b presbyter. idem Phi. hæc non placet Hostien. dummodo mulier hoc neget: quia iudici facienda est fides, & quia notorium infra. 8. dies probari debet, ut paret de excep. pia. s. si quis li. 6. die propositionis nō computato, de sen. exc. solet, e. li. nisi hæc confitere-

fur impliet, tanquam furiosa, infra de diuor. ex litteris, vel nisi publicè moechus adhæreret moechæ, infra cap. prox. & qui si sunt leg. causam, quæ.

## A N N O T A T I O N E S.

1. **plus uo. & uide bo. tex. in ista materia, & in. 1. si adulterium cum incestu. s. quae re mulier. ff. de adul.**

2. **¶ 8. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

3. **¶ 9. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

4. **¶ 10. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

5. **¶ 11. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

6. **¶ 12. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

7. **¶ 13. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

8. **¶ 14. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

9. **¶ 15. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

10. **¶ 16. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

11. **¶ 17. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

12. **¶ 18. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

13. **¶ 19. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

14. **¶ 20. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

15. **¶ 21. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

16. **¶ 22. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

17. **¶ 23. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

18. **¶ 24. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

19. **¶ 25. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

20. **¶ 26. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

21. **¶ 27. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

22. **¶ 28. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

23. **¶ 29. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

24. **¶ 30. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

25. **¶ 31. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

26. **¶ 32. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

27. **¶ 33. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

28. **¶ 34. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

29. **¶ 35. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

30. **¶ 36. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

31. **¶ 37. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

32. **¶ 38. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

33. **¶ 39. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

34. **¶ 40. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

35. **¶ 41. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

36. **¶ 42. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

37. **¶ 43. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

38. **¶ 44. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

39. **¶ 45. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

40. **¶ 46. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

41. **¶ 47. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

42. **¶ 48. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

43. **¶ 49. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

44. **¶ 50. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

45. **¶ 51. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

46. **¶ 52. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

47. **¶ 53. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

48. **¶ 54. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

49. **¶ 55. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

50. **¶ 56. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

51. **¶ 57. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

52. **¶ 58. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

**mune, præzile.**

53. **¶ 59. dist. Et idem uidetur gl. prima sentir in. c. cum non ab ho.**

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

- 2 *Machinatio alterius, mariti scilicet, uel meretricis, & contra quæ sufficit, ut matrimonium cum meretrici non toleretur.*  
*Animus hic non consideratur, sed atus, c. i. fin.*  
*Ioannes de Deo scripsit questiones.*
- 3 *Excommunicatus potest contrahere matrimonium etiam spirituale, & ordinis recipit characterem.*  
*In absolutione tantum iuste excommunicati forma ecclesie seruanda, ad uer. form. eccl.*
- 4 *Epilogus, & suppletio glossarum, n. 5.*  
*Brachium secularum quo causa hic inuocabitur, in fin.*

### C A P V T VI.

- 1 **S**ignificasti. C. Siquis t̄ mortua uxore contrahat cū ea, quam uiuente uxore sine fidei datione cognouerat, tenet matrimonium, dum modo in mortem defuncte neuter fuerit machinatus. Communis, diuisio. 2. ibi. Nos sicutur [Vxor] legitima, qua uiuente adhaeserat meretrici [Inquisitione] qua scilicet quasiuisti, utrum in tali casu sit pro matrimonio, alias contra matrimonium iudicandum.
- 2 *[Alter eorum].* S. maritus, uel mercetrix, patet ergo, q̄ si istorum alter machinatus fuit, matrimonium nō tolerabitur, immo contra ipsum iudicabitur, ut hic, & supra eo super hoc, & infra cap. prox. Host. unde dicebat Inno. quod si vir in mortem suæ uxoris machinetur, adulteram, propter quam ducendam machinatus est, ducere non poterit, arg. 3. i. qu. 1. sicut, multo fortius, si machinatus est in mortem mariti concubinæ, quasi apertius ibi pateat causa machinationis, supra eo super hoc, & uide, quod ibi dixi secundum cū [Ea] legitima, s. [Fidem] etiam sine iuramento 22. q. 5. iuramenti, secundum Vin. Ideni Guil. in Spec. eo. tit. uersicu, quid si nec Dederit quia canon hoc causa non ponderat animum, sed actum, supra ca. prox. & infra ca. ult. dixit Io. de deo li. 4. q. 8. quod licet vir dicatur non habuisse animum ducenti illam, cum sibi fidem dedit, nihilominus separabitur matrimonium [Excommunicato] ergo t̄ communicatus contrahere potest matrimonium, argu. contra. 95. di. illud, ubi de hoc, in spe. de spon. & i. uersicu, sed nunquid, & tenet spirituale, quod contraxit profitendo. infra de sente. excom. cum illorum, recipit etiam ordinis characterem, ut ibi [Formam ecclesia] quam habes de sen. excom. a nobis. 2. Gof. & no. ex hoc Inno. quod in absolutione etiam iuste excommunicati seruanda sit forma, quod hic non colligitur, ut dixit Host. cum iste iuste fuerit excommunicatus, & contrariū est uernm, ut infra de sen. ex. sacro. & pen. quando tamen excommunicatio tenet, seruanda est forma, de sen. ex. cum desideres. ¶ Vlt. t̄ gl. obiicit, contra obponit, & solvit, ponit op. quam obiectioi concordat. ¶ In glo. ult. ibi. ali. dicunt] T. & Vinc. Phi. Gofr. [¶ ibi. satis innuit] facit. 11. q. 3. plerumq; & c. cum aliquis, uide, quod scripsi. de sen. ex. cum ope. c. i. li. 6. (¶ in fi.) 2. gl. (¶ in fi.) si expediatur, inuocetur brachiū secularū, infra de maledi. cap. 2. & per tempora, se cundum Ho.

### S V M M A R I V M.

- 1 *Vxorem sicut secundam ne ciam prima, mortua prima remanet cum secunda: excipitur numer. 4. an pendente lite cum prima exiget debitum num. 4. & 5. tamen nouo consensu opus est, aliter non est matrimonium, & quando dicantur denovo contracte, nu. 7. 8.*  
*Fides bona arguitur ex distantia loci.*
- 2 *Mal. a quando, & 3. 4. 6.*  
*Scientia ex quibus presumatur nu. 3. 6. qui eam allegat, probare debet, nu. 3.*

## De cognitione legali.

33

- ritur, quod certificetur, antequam iudicetur adulteria, de secundis nup. dominius. Si autem clandestinè contraxerit, nec est postea matrimonium per ecclesiā approbatum, quām cito auditinē aliquid, debet à carnalibus amplexis abstinerē, ar. infra qui si. sint le. perlatum, & supra de clan. despon. cum inhibitio. §. si qui verò. & secundūm hoc intellige, qđ de hoc no. in sum. eo. tit. de hoc eriam supra, vt lite pen. laudabilem, quid si recipit fidēlē a marito, quod post mortem legitimā in vxorem ducatur? decetēro ignorantiā p̄tēdēre non poterit. Nam & per hoc patet, quod credit virum, aliam mulierem habere, & sic si interpretatio contra ipsam, vt no. supra eo. cum haberet. In omni tamen casu consulere sibi, quod ab exactione debiti abstineret, ex quo exinde aliquid probabiliter audit, quia quod tutius & certius est, respectu animi semper seruandum est, de spon. iuuenis, & infra de homic. ad audiētiam Host. [Eidem] viro [Propter hoc] vt vxore recuperaret, prout sibi iniunctum fuerat [Suam] non t̄ ratione dominij, sed originis [Tāquam legitima] ex quo in eam tāquam in vxorem p̄fumitur cōsensile: quia cum eam reliquisset, vt peccatū vitaret, non est verisimile, quod ad eam rediret, vt ipsam cognoscendo peccaret, se a cundum Innoc. dicebat Host. quod, ex quo mulier certificata, de facto consensit in copulam, statim est matrimonium, quod innuitur ibi, quia tamen &c. Si vero secunda non fuisset certificata, non esset matrimonium, quod vtriusq; consensum requirit. 29. q. j. §. i. de spon. dudum. c. i. & 3. Si ergo mulier de veritate certificata abstineat a carnali copula, & ab alio cōsensu expresso, vel tacito, potest ad separationem intendere inuito viro, supra c. j. in fi. Secus, si consensit in copulam, vt est dictū, secundūm Host. [Et infra] ordinarius sup̄ talis matrimonio dubitauit. unde n̄ sit virum ad sedem apostolicam pro habendo consilio [Nequiescit] sic & primus consensus fuit omnino in illis [solutus] de sc. nup. c. pen. & vlti. [Consentire] etiam ipso t̄ facto per copulam, vt est dictum. Non enim est necesse, quod eam de nouo desponset, vt quidam cōsensit, ager tamen vir p̄nentiam: quia decepit ecclesiā, de sponsa. cum apostolica, secundūm Host. [Machinatus] vel secunda machinata. supra eo. super hoc c. Adhuc. ] No. quia non dicit, quod de nouo consentiat per verba expressa, sufficit ergo tacitus consensus, vt dixi secundūm Host. [Concedatis] & etiam compellatis. Inno. vel. i. concessam ostendatis: vel ideo dixit, quia prius debet vir penitire, vt praedixi, secundūm Host. ¶ In glo. 2. ibi. obseruare] 1. 4. est. vi. de hanc, & seq. l. i. §. i. supra de foro compe. ex tenore, supervlti. glo. ¶ In glo. ult. ibi. l. pen. ] vide, vt litene non conte. quoniam super glo. per famam. ¶ In glo. 2. in fine] secundūm Ioan. ¶ In glo. ult. in fine] 3. 2. q. 5. propo-posito, Gof.

### S I quis vxore. Sesūmat, & qua & sunt duæ partes. 2. ibi, Ceterum [Fide

- 1 **I**ndata quod post mortem primæ cum ilia contraheret, postquam receptam bonam fidem habere non potest, ut dixi, supra capitul. prox. Idem est, & si fides simpliciter data fuerit, qđ dic, ut not. supra eo. cum haberet, uer. noſti [Ductum] dixit hoc Phi. & Gof. quod reprobatur hēc opinio. Host. qui dixit solam fidei dationem sine adulterio impedire matrimonium: quia de re non uacate facta fuerat promissio, de conce. p̄bēn. c. i. & 2. & idē dicebat de contractu, & de machinatione. Quid tautem in machinatione dixerit hic Gof. dixi de cōquer. infi. c. i. Dixit enim, q̄ etiam machinatio cum effectu non sufficit sine adulterio. & quia iura de hac materia loquentia satis hoc exprimunt, papa hoc ex primere non curauit. Hostien. uero contrarium arguit, argum. ff. de iudi. cum pr̄tor, & supra de p̄sumptio. nonne. Nam papa sciens hanc opinio. reprobando eam in duobus uidetur in tertio approbase. alias hoc de machinatione facilē iungere poterat: quia nec magnum pergameni spatium occuparet, ar. supra de translata. inter cor. ver. sed neque de hoc supra eo. super hoc. Cum enim interfector conjugis sine machinatione generaliter prohibeat cōtrahere. 23. q. 2. interfēctores, de diuor. c. j. bene est, ut hac intentione interficiens cum illa nouo remaneat, quam tam nequiter concupiuit, argum. de translata. quanto. & dicit hoc expressum, de conuer. infide. c. i. sed dic, ut ibi dixi [Ipsa] secunda [si nec ante] fidem datam, uel matrimonium de facto cōtractum 3. [Superfite] quid si mortua legitima cognovit eā no. uiter alteri coniugatam: uel quid si mortua prima contraxit cum secunda, & demum cognoscit illam, cui fidem dederat uiuente prima? satis videretur idē, argum. de peni. distin. 3. adhuc instant. 8. q. 1. in scripturis. ff. de libe. & post placet, cum l. seq. ff. si cer. p. l. singularia. & vide secundum articulum primā partis quæstionis, quam disputationi de filio legitimato. ad per regula, sine culpa, de reg. iur. li. 6. [Cognovit] etiam t̄ si conatus fuisset cognoscere. supra de spon. c. vltimo, secundūm Vinc. Idem Guil. in Spec. eo. tit. ad fi. qui Vinc. etiam hic dicit, quod dato, quod maritus cohabit alii, etiam nudus cum nitida non tantamen coiuit, non potest fieri diuortium; alleg. in contrarium. 32. quæst. 1. dixit. Hostien. tamen in contrarium eius, quod dictum est, solum conatum non sufficere, allegat iura alle. in gl. in ver. an contra, respondens ad decre. vlti. de spō. q̄ hic delinquebat, ibi non, lo. And. super 4. Decre F ad

### A N N O T A T I O N E S.

- 1 Inno. Facit, ff. pro fo. l. meritō, cum iuribus, ibi alleg. & quod no. de spon. is qui.

### S V M M A R I V M.

- 1 *Fide bona ex scientia quis non est.*  
*Fides sola sine adulterio an dirimat matrimonium, numero 6. & 10.*
- 2 *Machinatio cum effectu an sufficiat absque adulterio ad distractum matrimonium, nu. 5.*
- 3 *Vxore mortua legitima, quid si cognovit eam, cui legitima uiuente fidem dedit, num. 10.*  
*Quid si ante contraxit cum secunda, & demum cognoscit illam.*

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

ad c. extraordinaria, respondeat, q̄ ibi non siebat tentatio maritalia affectu: sed hoc solu. non video, quid iuuet, unde dic melius, q̄ ibi siebat extra naturalia, nec ob. secundum eum lex, quod quisque iuris: quia loquitur in sententiis, & statutis, in quibus uerba cum effectu sunt accipienda, infra de uer. signifi. in his. ergo aliud in delictis, vbi punitur affectus sine effectu. Dicit tamen, q̄ hoc terminare non audet: quia & in delictis plerunque, non obest conatus, sed requiriatur affectus cum opere, de bigamis, nuper, & c. fin. & patet in his, quae non supra eo. super hoc [Eandem] nec 5 machinatio ab alterutro intercessit. Quid si prima non cognouerat, quando contraxit cum secunda, quam cognouit, nunquid mortua. Primam, uel religionem intrante remanere poterit cum secunda adiunt quidam, q̄ sic, argum. supra de biga. debitum. 33. distinet. Valentino. ex novo consensu, supra cap. proxii. Inno. contra, & bene, ut hic patet, & supra eo. signifi. casti, & c. cum haberet, & infra de eo, qui cog. con. discretionem. Host. idem & Guil. in Spe. eo. titu. in fi. & est casus, supra c. 2, licet quidam dicant contrarium & male, dicentes, q̄ sicut ad efficaciam huius impedimenti requiritur fides, uel matrimonium cum copula, sic requiritur, q̄ copula interuenit cu[m] prima [Cunera] cui fidem dederat: alias cu[m] qua de facto contraxerat [Si prius] quam fidem daret, vel de factu contraheret, & per hoc patet duo esse necessaria coniunctio ad matrimonium dirimendū, fides, & copula. matrimonium de facto cōtractum, & copula. Sola ergo copula non dirimit, nec sola fides, uel matrimonium de facto, ut hoc, supra eo. signifi. a casti, secundi omnes. Host. dicit adhuc requiri tertium, scilicet q̄ inter primo coniunctos nō subsit causa nonicū impedimentū: alias cōtra, de spon. cum in apostolica. & quartum, scilicet mala fides: alias cōtra, sup. c. proxii. & c. 1. secundum Host. qui eriam remittit ad ea, quae no. in sum. eo. tit. Itud autē impedi- 7 mentum est perperum. Vnde, etiam si recederent exp̄s̄ ab antiquo consensu, & de nouo consentirent, non esset matrimonium, sup. eo. super hoc. in foro tamen judiciali non credetur coniugibus etiam ambobus, si dicerent inter eos adulterium, & fidem præcessisse, de eo, qui co. con. super eo. in foro tamen poenitentiali credetur, & si aliter non probarent, & tunc, quantumcunque ecclesia hoc præcipiat, non debent commisceri, de sent. excom. inquisi- 8 tionis. De filiis autem ex secundo tali coniugio geniti, dicebat Pe. q̄ ex quo impedimentum occultum erat, & probari non potest, succedent cum legitimis, poterunt tamen secundum eum parentes prouocando illos in aliquo monasterio iudicant: quia alias succedenter parentibus, C. de episc. & clericis. omnes. & si hoc facere non possunt, instituāt eos in modica quantitate, & illi non poterunt agere nisi ad supplementum, C. de inoff. testa. omnino, secundum Pe. de Samp. & uide quod dicam in simili quæstione, de poenit. officiis [Tolerari non debet] tertio prouocante, & petente diuortium, secundum Roff. bene, qui dicit in libel. suo titu. de spon. & matri. uer. 9 quintum impedimentum, q̄t alter contrahentium hoc casu non audiatur contra reliquum prouocando ad diuortium, cum sint in pari delicto. & sic nil Iudeus Iudeo & c. C. de inoff. testa. l. in arena, ff. ne quid in loco, pu. l. 2. §. si quis in loco, dicit tamen, q̄ quilibet de populo poterit libellum offerre, in quo narrando factum petet diuortium. tu dic etiam alterum propter periculum animæ prouocantem audiari, de re iudicato, ubi de hoc, in gloss. l. & capitolo consanguinei, & de præsumptio. tertio, ubi de hoc, 10 in glossa secunda [Dum uixit] si igitur illa mortua

cognoscat illam, cui prius fidem dederat per id non dirimetur matrimonium inter eos per hanc literā: quod intelligas saluo eo, quod dixi, super uer. superflite [Vxor] etiam incognita, ut supra dixi [Illam] cui fidem dederat, uel cum qua de facto contraxerat.

¶ Gloss. i. targuit non nocere &c. allega. ttia iura, & 6. in contrarium. finis responder per quæstionem.

¶ In glo. l. ibi. l. in fine] uide in præ. c. fi. de spon. super ultima glossa. ¶ In glo. l. ibi. & ita est, arg. Id dicit Host. quod iltud, arg. non colligitur hic. nam ad inducendum hoc impedimentum requiruntur duo, scilicet fidei ratio, aut contractus de presenti, quorum utruncū est hic perfectum aliud, scilicet carnis copula, quod forte non est attentatum. unde nota, quod quando duo requiruntur, alterum quorum perse non sufficit, non est satis alterum adimpleri, de hoc supra de rescri. ex parte. i. ¶ In ea gl. ibi, inueni] de hoc, supra de eo, qui in poss. c. 1.

### ANNOTATIONES.

a Significasti. Ibi est casus de hoc, & ibi vide Io. An. & glo. no. expressum. & vide Ioan. An. in Spec. infra allega.

### S V M M A R I V M.

i Continuatio tituli.

Lepra dirimit sponsalia, non matrimonium.

De leprosi ubi tractetur, quod huic titulo conueniat, uel alia de causa.

### De coniugio leprosorum. Rub.

i ¶ Viso de quibusdā impedimentis matrimoniorum, de impedimento morbi lepra submittit, quod licet dirimat sponsalia, tamen matrimoniu[m] non dissoluit, ut infra per totum, secundum Goff. & Hostiē. ad hoc, facit. 32. quæstio. 5. si uxorem. 33. quæstio. 2. hoc ipsum, conuenit titulo, de iureiuran. quemadmodū, uer. quod si quam plura iura de leprosis loquuntur, sed non faciunt ad titulum, sicut de coruicia. ex parte, de cleri. a gr. c. 2. & 3. de cōuer. coniug. ex parte. 2. de ec. adi. facit, infra qui fir. sint legi. per uenerabilem, ad finem, de quatuor generibus lepræ, uide in text. & gloss. de poeniten. distinet. 1. §. ex his, uer. Moysi, quoque.

### S V M M A R I V M.

1 Leprosus, matrimonium contrahere potest. ad dominum communione separatur, nu. 2. an talem teneatur sequi uirum uxor, nu. me. 7.

Lepra non dirimit matrimonium, imò sanus ea infecto debitur reddere tenet, præterquam in caju, nu. 3. & 6. & 7.

Soluti sponsalia tamen de futuro.

2 Caro una, ut intelligantur esse vir & uxor, & quando sint, nu. me. 3.

4 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 5.

Diutius aduerbiū, quantum temporis comprehendat, nu. 6.

6 Suppletio, uel additio glossarum.

### C A P V T I.

**Eruenit.** Tot a rubrica in furnma hoc intendit. Leprosus matrimoniu[m] contrahere potest, & lepra superueniens non dirimit matrimonium. imò sanus infirmo tenetur reddere debitum, nisi ad continetiā possint induci. Soluit tamen sponsalia de futuro. & dividitur hec decretum.

in

## De coniugio leprosorum.

34

Vxorem dimittere quibus casibus liceat, uer. excepta causa, & nome. 7.

Coniuges participare inuicem casus fortuitos praecateris humanum est.

2 Afflictio afflictio non addenda.

Deus non fecit ullum, cui non prouideat.

Infelix uixit, qui suam inueniat infelicem.

3 Debitum coniugale tenerit alteri alter coniugum reddere, nisi in casibus, & quibus, nu. 9. & ad hoc potest ab ecclesia cogi, sed non semper, nu. 4.

5 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 6.

Tutor esse non definit, qui causa reipublicæ abeat.

Indefinita non equipollit uniuersali semper, §. in glo. penul. & num. 8.

Mos testatoris, & regionis ponderandus.

7 Additio glossarum.

Principis excipiunt interpretatio.

Desimilibus ad similia in iure proceditur.

### C A P V T I I L

**Voniam.** Summatum est in c. figura. secundum ibi, leprosi. tertii ibi, quod si & sic sūr mabat Host. propter lepram matrimonium contractum non separatur: leprosus contrahere potest matrimonium: quia nec prohibetur soluendum est debitum leproso ex precepto apostoli, contra quod occasione lepre nulla datur exceptio [Exempta causa]. Ex hac ergo causa licet. 2. quæst. j. dominus. de hoc infra de diuor. significasti. Hostiē [Vxorem] post matrimonium consumatum, sed nec ante. nisi in casu, de conuer. coniu. verum. & c. ex publico [Graui] qualicunque, etiam si oculos, vel nasum amitteret, vel paralytica fieret: nihil enim tam humanum, quam coniuges adiuicem participare tales casus fortuitos. ff. solu. mat. si cum dotem. §. si maritus. Hostiē [separanda] per ecclasiā [Dimitenda] per virum non enim faddenda est afflictio afflita. 7. q. j. cum percussio [Inuenerint] non facit Deus aliquem, cui non prouideat. Vin. dicebat Host. se videlicet de facto, quod tales inueniat vxores: quia vix est aliquis infelix, qui suā inueniat infelicem [Apoll. 3. prim. ad Chorin. 7. ibi] vir non habet &c. & nomine. 3. si erit fraudare &c. [In hoc casu] scilicet occasione lepre. Posset enim esse alia causa iusta. puta si remordet conscientia, de sen. exc. inquisitioni, vel quia ecclesia ex causa hoc inhibet, de matrimonio contracto contra inter ec. cap. 2. & 3. & supra de spon. cum in apostolica. & ex causa fornicacionis carnalis. supra eo. c. & spiritualis, de diuor. quæst. & c. quanto, fed. nunquid competit exceptio dierum, vel locorum factorum? dic quod non. nam quamvis petens pcccat, & inducendo sit ad desistendum; si tamē omnino insit, modis omnibus reddi debet. 32. quæst. 2. §. his ita responderet, & capitulus seq. & 33. quæst. 5. quasi per totum; quod dic. vt no. in sum. de spon. sub rubrica de matrimonij. §. quis sit effectus. versic. sed nunquid peccant coniuges, & se. Hostiē. [Inuenitur.]

4 Dicit hoc Host. quod quamvis ecclesia distingue debeat non soluente debitum; tamen si vir propter errorem, vel alia de causa nullo modo potest reddere debitum, licet excommunicetur ab ecclesia, sententia non ligabit eum quod ad Deum. & si de hoc constaret ecclesiæ non deberet contra eum sententiam dare, sed datam potius relaxare: quia non debet ligare ad impossibile. ff. de regu. iur. impossibilium, & supra de solutio. Odoardus. ¶ Glossa secunda respondet per contrarium. Glo. tertia, al.

lo. And. super 4. Decre. E 2 le

## Io. And. Comment.in Quartum Decret.

le.7.concor. signat unum contrarium, & ibi remittit.  
¶ Penul. gloss. ponit Bro. de generali, & de indefinita.ad primum alleg. & iura.ad secundum. 5. demum contra secundum allega. tria iura. contra primum, quinque, soluit utrumque. ¶ Ultima glo.alleg. 6.concor. signat unum contrarium. ¶ Ingl. 3.ibi, nec ille] da tur curator in locum tutoris, qui recipublicae causa abeit: nec ille per hoc definit esse tutor. ¶ Ingl. pen.ibi, procurator cui] uide, de rescrip. ex parte decani, super glo. & ita [¶ ibi, §. Lucius] uide, de præben. dilecto, in glo. 2. [¶ ibi, si tenuit] uide in c. quia circa, super ult. gloff. [¶ ibi, pluribus] uide, de sent. exc. cum pro causa, super ult.glo. [¶ ibi, non aliter. §. 1.] si testator legavit iuuenes, quos in ministerio habebat, mos testatoris, & regionis ponderabitur: alijs uidetur intelligendum de his, qui exceedunt adolescentiam, nec dū sunt inter senes computandi [¶ ibi, scientiam] uim ui defendere omnes leges &c. [¶ ibi, obligatione] uide, de priuileg. pastoralis, super ult.glo. [¶ ibi, age cum Gemino. 7. in fine] dicebat Hostien. aliud in carnali matrimonio, ut hic, aliud in uinculo ecclesie, & simplicis fæderotis, ut ibi. Ratio, quia primum de iure natura li: secundum de iure canonico, arg. de consueta. c.f. de spon. duo. c.f. Item in carnali non imminet periculum nisi uni persona, quæ se ab initio uoluntariè obligavit, & qui contraxit, suscipi debuit hoc euenire posse. In spirituali uero imminet periculum pluribus, qui nec sunt requirendi, de elec. ut circa. lib. 6. ¶ Ingl. 9. ult. ibi, quod si dormierit] dic ut ibi [¶ in fine] quid sit vir è ethicus, & vxor exigit, & si ille reddat, est mortuus argum. qd non teneatur, quia ordinata charitas est, ut prius sibi consulat. 88. distin, non satis, & supra de usu pal. nisi specialis, Vincen.

### S V M M A R I V M .

- 1 Lepra soluit sponsalia, nisi in duobus casibus, & alio, nu. 3.
- 2 Glossa qua olim contextus euasit.
- Ex traduzione firmatur matrimonium, & inducitur presumptum, & quibus casibus.
- 3 Consumare pro conorahere, num. 5.
- 4 Suffragium glossarum.
- De novo que emergunt, noso indigent auxilio.
- Mulier decipiens non iuuatur velleiano.
- 5 Additio glossarum.

### C A P V T III.

**I**teras. Summatum est, supra c. 1. dicebat Host. leprosæ soluit sponsalia, nisi transferunt in matrimonio præsumptum. Communis diuisio, secundo ibi. Respondemus [Post sponsalia] ideo dicit, quia si scienter quis contraheret sponsalia cum leprosa, compelleretur consummare, sup. de spon. ex literis, & c. requisuit, ad hoc, in fratrib. 1. per rotum, C. de ac. & ob. sicut, Hostien. [Defuturo] hoc uerbū olim fuit gloss. Ala. qui dicebat, capit. laliter non tenere [Traducatur] ex traductione ergo firmat matrimonium, & inducitur præsumptum, ad hoc, & supra de restitutio. spoliat ex parte, & no. supra de spō. adolescens, quod intelligi potest, quando mulier

corrupta est indistinctè. Ideni, si maritus dicat se illa cognouisse, uel si impubes ibidem facta sit pubes. ff. de ri. nup. minorem, nisi mulier illum conuincat per corporis aspectum, ut no. sup de despon. impu: continebatur. Hostiens. [Consimandam] idest contrahendam. nam si contracta esset, bene compellere tur, ut dictum est, supra capitulo prox. unde sequitur [Ad eam recipiendam] scilicet per uerba de præfenti, nedum consumandam, ut est quæstitum, secundum Hostien. G. consumatum debet esse hoc in tex. & ita glossa super uer. sponsalia, debet esse, super glo. prima [Sponsalia] si tamen sponsus sanus infirmam cognosceret, esset matrimonium præsumptum, supra de sponfa. is qui, Hostien. ¶ Ingl. 1. ibi, ex causa] uide, de deiudi. capitulo primo, super glossa secunda [¶ ibi, si mulier in iure] si mulier sciens se non hæredem, in iure se respondit hæredem, non iuuatur Velleiano: quia decipit, sed si decepta fuit, licet in eam detur actio, cōpetit sibi exceptio. ¶ Ingl. 1. ibi, consumatum] idest per uerba de præfenti contractum. Abbas.

### S V M M A R I V M .

- 1 Continuatio tituli.
- De seruorum coniugio locauiris alia, quam quæ hic sint, indicat.
- Erroris, & conditionis impedimentum impedit, & dirimit, excepto cau.

## De coniugio seruorum, Rub.

¶ Viso t de matrimonio in genere, de coniugio seruorum submittit in specie, secundum Da. uel aliter. viso de impedimento lepræ, quod matrimoniu nō dissoluit, videamus de impedimento erroris conditionis, quod impedit, & dirimit, nisi ex certa scientia fuerit ratificatum uero, uel facto, infra capitulo fina. & per totum, secundum Goffred. & Host. habetur materia. 29. quæstione secunda, per totum, & conuenit, supra de præsumpt. illud.

### A N N O T A T I O N E S .

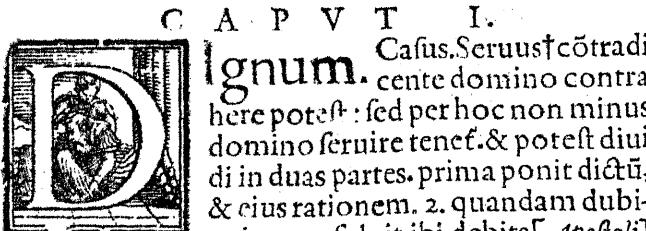
- 2 Host. Vide ad materiam huius titu. l. unam. s. sed si quis hominem, & le. & in aucten. ad hec, C. de La. li. tol.

### S V M M A R I V M .

- 1 Seruus etiam contradicente domino contrahere potest, nu. 4. sed ob id non minus tenetur seruire, nu. 4. & 8. potest fieri monacus, & quando uendi cogatur dominus, nu. 6. & 9. & quando baptizari, num. 7. pœnitentia potest ei iniungi, & quæ ibid. reddere debitum uxori an proponere domino debent, nu. 9. & corrigitur lex, num. 3.
- 2 Famili quidam esti sunt, homines tamen sunt.
- Seruitus macula abluitur morum puritate.
- 3 In matrimonij canon standum, non legi.
- Matrimonia non debent prohiberi sub illa conditione, uel aliter, sed esse libera.
- 4 Licet aliquid, quod non est honestum.
- Domino in quibus obedire non debeamus, quia seruus etiam fatus maritus ei debeant, & in quibus parere, & numero 8.
- 5 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 6. & 7.
- Patrem sequuntur nati ex matrimonio.
- 8 Prior tempore in temporali, non est prior in iure spirituali rei.
- Cum onere suo etiam persona transit.
- Principale qui concedit, & accessorium uidetur concedere.
- 9 Euuenire quod possit, præcogitandum, in fine.

AC.

## De coniugio seruorum.



### C A P V T I.

Casus. Seruus & cōtradi cente domino contra here potest: sed per hoc non minus domino seruire tenet. & potest diuidi in duas partes. prima ponit dictū, & rius rationem. 2. quandam dubitationem soluit ibi, debita [Apostoli] ad Gala. 3. glo. ad col. 3. Host. [Seruus] 29. q. 2. §. 1. Ca to. Quos famulos dicas, homines tamen esse memēto. apud deum enim puritate morum abluitur macula seruitus, ut dicit Hiero. ad Ruffinum. 3. 5. [Ma trimonia] Corrigitur ergo lex. C. de incest. nup. cum anciliis, quæ vocat tales coniunctiones cōtuberaria, & standum est in his canon. & dixit Host. qd hæc litera est contra multos principes nostri temporis, qd etiam liberos sine sui licentia non permittut matrimonialiter copulati. contra id. C. si nup. ex rescri. l. 1. & 2. & quod dicitur, supra de spon. Gemma, cū suis concor. ad idem. C. si rec. prouin. uel ad eum p. sp. de. l. 1. est etiam contra illorum consue. qui non permitunt uiduas contrahere, nisi prius redimantur [Prohiberi] sub. honestum est tamen qd de domino rum consensu contrahant: tamen & si dominis cōtradicentibus &c. Host. [Ratione] quia nec esse potest contra euangelicam ueritatem, supra de spon. c. 1. & est si. supra de præben. ratio. Hostiē. [Debita] q. in his, quæ contra deum sunt, non debeant domino obedire. 11. q. 3. qui resistit, & c. Julianus, nec in his, quæ constat esse iniusta, de temp. or. dilectus, ubi de hoc. alias temporalia, quæ seruus habet, omnia sunt domini, & animaduertere potest in eum, quod dic, ut insti. de his, qui sui, uel alie. iu. sunt. 1. respon. ad fi. & §. 1. secundum Host. [Confusa] certe & non confusa, quia omnia sunt domini, ut dictum est. uel ideo dixit hoc. quia si in aliquibus regionibus effet cōlue tudo, qd ad certa tantum seruitia astringeretur, ecclæ sia talēm confue. deberet tueri, argum. ti. 1. c. uno, C. de longi temporis præscri. quæ pro liber. l. 1. 2. & 3. & no. infra de Iudeis, multorum. Host. [Glo. 1. tobiectionem] soluit distinguendo. ¶ Vlt. gloss. responderet per quæstio. ponit op. alleg. in contrarium. 2. quæ rit, ponit op. Ala. approbat contrarium. ¶ Ingl. 5. ibi, §. nobis] euia seru postul fieri monaci: quia quantum ad dei cultum neq; masculis, neq; foemina &c. ¶ In ult. glo. ibi, possessiōnum] uide, supra gl. prox. [¶ ibi, §. pen.] & loquitur de seruo, quem dominus nimis seruus uēdere cogitur, & de seruero etiam & eo, qui seruum ad impudicitiam cogit, loquitur. l. se. si do minus. ¶ In ult. glo. ibi, baptizatus] baptizari ergo pot seruus, nec per hoc fit prædictum domino, secundū Per. & Abb. quod intelligas, si dñs eius Christianus est: alias dic, ut infra de Iudeis, c. fi. & de hoc dicam, eo. tit. c. 1. [¶ ibi, presentia] ad hanc tenetur, seruus per decre. statim alle. quia & si excommunicatus est, tenetur ire ad curiam, quod dic, ut infra de sen. exc. re latum. sed, ut dixit Host. nō est iniungenda seruo pœnitentia elemosynæ, cum nihil habeat, insti. p. quas per. nobis acqui. §. item nobis, & sequentibus, neq; ieiuniorum, neque uigiliarum, neque alterius mace rationis, neque aliqua alia, per quam redderetur inutilis domino suo iure sine sua culpa, supra de cōst. c. 2. injungatur ergo, qd uadat ad ecclæiam, cum poterit bono modo, & huiusmodi leuia, considerata qualitate criminis, & psonæ, uel orationes, quas potest facere laborando, & etiam per viam eundo, arg. ff. de ope. libe. l. antepen. potest etiam ei iniungi pro pœnitentia labor, quem sustinet domino seruēdo, & quod ei bona fide seruat, nec aliquid subtrahat,

& patientia seruitus, secundum Host. ¶ Ingl. 2. in fi.] secundum. T. ¶ In glo. coniux ibi separari] de hoc. 8. di stin. cum omnibus [¶ ibi, petens dominum] nisi consuetudo loci effet in contrarium, infra eo. licet [¶ in fi ne] idem Phi. Goff. & Host. Gui. Na. contradicens, ¶ 8. nati ex matrimonio sequuntur patrem, ff. de sta. ho. cum legitimè. 3. 2. q. 4. liberi. de hoc, de seruis non or. c. fi. ¶ In glo. ult. ibi, obediendum] quia seruus prius domino obligatus, cum codem onere transiuit ad uxore, de pigno. ex literis. & ad hoc facit text. ibi, nō minus. & sic facit pro domino prioritas temporis, infra de reg. iu. qui prior est, sed pro uxore facit, quia magis priuilegia est sua causa: quia scilicet eius obligatio spiritualis, & sacramentalis. Prima uero temporalis, & dominicalis, quo casu sape posteriore præferimus, infra de præben. is qui [¶ ibi, peteret seruum] arg. ff. ad Sila. si quis in graui, §. si cum omnes. si seruus cōtraxit sciente & permittente domino, debet de bitum reddere: quia cum dominus concessit principale, & accessorium concessisse uidetur, de offi. dele ga. prudentiam. Si autem eo cōtradicente, uel ignorante, uidetur quod diebeat mandatum domini adimplere, nisi probabiliter ex dilatione timeat adulteriū alias posset dñs officio suo omnino priuari. Rai. [¶ ibi, sequi] sed si est libera [¶ ibi, aliij] Ro. Go. Phi. & Inno. & idem Vinc. tunc maximè, quando de uolunta de domini cōtraētum fuit matrimonium [¶ ibi, pro habenda] T. & cogi debet uendere alii bonas cōditio nes afferenti [¶ in fi.] & ff. de offi. præfec. ur. l. 1. §. ¶ autem. dixit Hostiē. si seruus contraxit cum serua, & sunt diuersi ſu dñorū, uera sit opinio. T. & sequacium. unde diuersorum dominorū cōiunges non debere sic diuidi, quin aliquando sibi debitum reddere posſit. Dicit autem Hostiē. qd si sunt eiusdem domini, aut ambos uendat, aut ambos reti neat. Si uero seruus contraxit cum libera sciente, locum habet op. Ala. & imputet sibi illa, quæ debuit præcogitare hoc etenire posse, supra de ser. non or. c. 1. & in hoc cau non impeditur dominus, arg. C. de Iudeis, nemo, C. manu. in remandata.

### A N N O T A T I O N E S .

- 1 Qui ibi uide glo. 2. & in c. qui prior, præal. & de maio. & obe. per tuas, & uide, in l. priuilegia, ff. de priui. credi.

### S V M M A R I V M .

- 1 Cum ancilla si liber contrahat matrimonium ignoranter, separatur, nisi postea hoc sciens eam cognoverit, nu. 2. & 4. fecit ei. tamen si era libera, & putabat ancillam, num. 3.
- 2 Error quis impedit & dirimit matrimonium, nu. 3.
- 3 Cum ascripta si contrahatur matrimonium, tenet.
- 4 Atque unico quis perdit ius sum.
- 5 Dotem perdit, quæ est adulterata, in fine.
- 6 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 6.
- Dubitans, pro ignorantie habebitur, & non est id perpetuum, nu. 7.
- 7 Additio glossarum.
- In possessione quæ est libertatis, uel matrimonij, in ea talis est habenda, līte pendente, nec ei turbanda posſe, uer. & ipse Hostien.
- Alimenta non negantur pendente causa ei, quæ est in possessione matrimonij, in fine.

### C A P V T II.

- 1 **R**oposuit. C. separat matrimonij quod liber ignoranter cū ancilla contraxit, nisi postea hoc sciens illam cognoverit, & sunt due partes. in 1. proprieſio facti, in secunda diffinitionis cōmissio.
- 2 Io. And. super 4. Decre. E 3 ibi,

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

ibi, Mandamus, & in diffinitione distinguit secundū membruni ibi. Si uero dicebat Host. liber cum ancilla contrahens diutius cum ea habitauit, tandem conditionis errorem illū obiecit: nō auditur, si de errore certificatus illam cognouit. si autem & cōtinuit matrimonium separari, reddere debet pecunia, quam occasione dotti à muliere recepit. [Diutius] sed hoc non obest, sic supra de eo, qui du. in ma. cū haberet, contra, inſta c. prox. ibi, sol. Host. [Conditionis] error iste impedit & dirimit matrimonium, nisi poſte ex certa scientia ratificerur tacitè, uel expreſſe. j. eo. ad nostram, idem in errore persona: ſecus in errore fortunæ, uel qualitatis, ut probatur. 19. quæſt. 1. §. 1. & quod dictum est de errore qualitatis, cōſt verum, niſi in caſu, ſcīlicet cum intendō cōtrahere cū Chriſtiano, & eſt paganus, iudeus, uel hæreticus. hoce enim non tenet matrimonium, etiam ſi contrahetur à ſciente, niſi ad hoc ut conuerteret ad fidem. 28. quæſt. 1. per totum. Hostien. de hæretico, uide, quod dixi, de condi. appo. c. fi. ſuper glo. 1. [Et infra] ad debat mulier, quod ipſe, ex quo hoc ſciuerat, eā cognouerat. Pet. & Abb. [Ancillam] ſi quid contrahat cum libera, quam credit ancillā, tenet matrimonium: quia non eſt ibi error conditionis ſeruiliſ, & eſt p̄aſumptio, q̄ libentius contraxiſt cum ea, ſi ſciuerat illam liberam, unde dicebat Ph. hoc impedimentū induſtum in fauorem libertatis, & hoc dictum Vincen. tenet Inno. hic, & Host. infra c. ulti. & eſt caſus, in quo iudicatur pro inuito, ſi de neg. ge. ſoluendo, ſi deli. cau. l. 1. & 3. cum aſcriptiſta uero ſi de acqui. poſſet,

dic ſecundum. T. (& ibi. T. dixit) Vincen. Ph. Goff. & Inno. & hoc ſequor de rigore (& ibi, ſed ſati) uidetur idem. G. Na. & idem per omnia. Hostien. & his ſauet æquitas, & ipſe Host. inducit, ſupra tit. proxi. quoniam, dicens, q̄ ipſe non cognocit eam tanquam ſeruam, uel liberam, ſed tanquam illam, qua eſt in quaſi poſtione libertatis, & ſi libera non ſit, & tanquam illam, qua eſt in quaſi poſtione matrimonii, & ſi vera uxor non ſit, & lite pendet, talis eſt habenda, nec eſt eidem ſua poſtione turbanda. & dicit hoc ſatis exp̄ſum, de frigi. fraternitatis, §. nam ſi tantum, qui fil. ſint le. cum inter i. remittit criam ad ea, qua eſt not. in ſum. eo. titu. §. fi. uer. quid ſi lite, & ſupra de conuer. con. c. fin. (& in fine) addē, quod no. 3. 4. diſtin. ſi cuius. dixit Ph. certum eſt, q̄ pendente cauſa non negabit ei alimenta, ſi de lib. agno. ſi neget.

### ANNO TATIONES.

2 Veniens. Vide Io. And. infra de eo, qui dux. in marri. quam pol. per adul. capitu. ueniens, in glo. omnino, & Barto. in l. ſi potest, ſi de acqui. poſſet,

### S V M M A R I V M.

- 1 Liber eſt, natus ex libero & ancilla, & ut liber contrahit matrimonium, ſi ex conſuetudine partus conditionē ſequitur patris. Gerere ſe pro aliquo eſt ius, in fine.
- 2 Temporis diurnitas, libertatis fauor etiam in dubio prodeſt, num. 3.
- 3 Epilogus, ſuffragium, & additio glossarum . nu. 4.

### C A P V T III.

**I**cet. Casus. Si cōſuetudot eſt in loco, q̄ partus cōditionē patris ſequatur, natus ex libero, & ancilla liber eſt, & ut liber matrimonium cōtrahit. & duo facit, narrat factum ſi in utriusq; partis pōſitionē. ibi, uidetur, quid ſit diſſiniendū. reſpon. dicebat Host. ſponsus mulieris ſeruus mon. eſſe proponit, qui pro libero ſe gesit per decenniū poſt mortem patris, cuius conditionem ſequi debet. oponit, pto matrimonio ſecu. iuſtiſ iudicatur (ſue) ſi uiri. T. (ignara) ſic. ſup. c. pro. Host. Credebat. n. eū eſſe liberū. Pe. & Abb. (Proponatur) dicebat forte, q̄ fuit filius ancillæ monaſterij (Provinciæ) ſi Lombardia. T. Vin. Gof. (Geffſſe) in hoc eſt bene uis. Hostien. (Ratio. n. t. temporis) dic, ut no. ſupra de eo, qui du. in ma. cum haberet, ſi pen. ſed contra ſup. c. prox. So. ibi, certum erat de condi. ſeruilitas, & ideo non ob. tempus. hic uero erat dubium, & ideo prodeſt, necon & libertatis fauor, ut ſequitur. Host. (Libertatis) & matrimonii, inſra qui ma. ac. poſ. uidetur, Hosti. (indicandum) ſi non eſſe diuorium faciendum. Inno. [Gl. 2.] ſoluit contrarium. [Ingl. 1. ibi. partum] partus ſequitur uentrem, & idem ſequens. [Ingl. ubi. ibi. ſi quis ſeruo] ibi, ſunt uerba gl. & ponit caſus de illo, qui reliquit di rectam libertatem ſeruio pignorato, qua de iure ſtri cto non ualeat, ſed propter ſauorem libertatis ualeat, ut fideicommissaria (& ibi. l. 1.) parentes utriusq; ſe xus, licet filii etiam emancipatis cuiusq; gradus imponere mandatum, ut ſeruim in libertatem produ cant. ſouere enim & tueri libertatem eſt principi, & eius nomini peculiare. [Ingl. 1. inf.) & 3. 2. q. 4. liberi, a [Ingl. 2. ibi. l. 1.) de hoc. 1. 2. q. 2. longinquitate.

### ANNO TATIONES.

2 Longinquitate. Poſtione autem ſeruī quomodo perdatur, vide Io. And. in c. 2. de ſer. non ord. ſuper gl. 2. & de materia glo. vide inſtitu. de ingenuis, in prin.

## De coniugio ſeruorum.

36

### S V M M A R I V M.

1 Cuius Ancilla ſi liber contraxit, hoc ignorans, et ex quo ſciuit, nō conſentit in eam ſeparatur matrimonium,

2 Legatus cognoscit de cauſis prou. i. & ſue.

Error quis impedit, & dirimat matrimonium, nu. 7.

Nihil tam conſentit contrarium, quā error, num. 6.

3 Conſtat aliquando eo ipſo, cum non probatur contrarium.

Ignorantiam quiſ regulariter probare non cogitatur, licet aliquando ſecus. & quando.

4 Iuramento uiriliter de diſſenſu ſuo in mulierem.

5 Matrimonium quibus ratificatur modis, uerbo, uel ſatto, & nu-

me. 7.

6 Epilogus, & ſuffragium glossarum. num. 6.

Inuitus dicitur, qui non conſentit.

Nouum quid quando dicatur, exempla quedam afferuntur, ſi in

gl. 2. uer. ſi manente.

Nouus conſensus quando requiratur, ibid.

7 Additio glossarum.

Copula carnalis nunquam probat conſentum, nullo praecedente trahatur.

Contractum confirmare an cogi possum, qui nullus eſt ex condicio ne meæ perſone, ſed pars alia contradicitur, in fine, iuncta gloſſo.

### C A P V T IIII.

**D**o noſtram. Casus. Si liberte contraxit cum ancilla, hoc ignorans, & ex quo ſciuit, non conſentit in eam, ſeparatur matrimonium, & cū alia contrahere poterit, & ſunt duæ partes. 2. ibi, Ideoque. & dicebat Host. miles ab uxore propter conditionis errorem separatur, ſi ignoranter contraxit, nec poſt certificationem in ipsam tacete, uel expreſſe conſentit, ut cum alia contrahat, licet taur. [Militem] eraſt de prouincia commiſſa legato, & ideo potuit cauſam diſſinire, ſupra de offi. leg. c. 1. [Conditionis] deterioris, respectu cōtrahentis, ſecundum Goff. qui hoc no. in ſum. huius tit. ſi item quid ſi ſeruo, per quod ſequitur, q̄ ſi ſeruo contrahit cum ancilla, credens contrahere cum libera, teneret ſecundum hoc matrimonium: quia respectu ſua conditionis non eſt deceptus. & uide, quod de hoc no. 29. q. 2. in ſumma, & idem tenet Inno. ſupra c. 2. Si uero non errasset in conditione, ſed in qualitate conditionis, ut quia credebat liber contrahens cū ancilla illam eſſe ancillā ecclēſia, & erat ancilla priuati, non impedit iſte error matrimonium. ſufficit, quod non eſt iure ſcriptum. Item error qualitat̄ p. ſon̄, de qua conſtat, non diſſimil. 29. q. 1. per totum, ſicut nec error qualitat̄ ſeruilitatis, de qua conſtat. alia ſequetur, q̄ cōtrahens cum ancilla Titii, quā credebat clementem, uel locupletem, ſi nō eſt talis, petere diuortium [Error] tu uero ſibi denegas li- centiam contrahendi, & ſine hoc ſubauditū male ſe queretur. Ideoque & c. ſecundum Hosti. & forte ſiebat hæc denegatio ſecundum eum: quia forſan dicebatur miles in eam conſentit, ſecundum de conditione, conſiderit. cōſtat hoc ipſo q̄ contrarium non probatur. ſic, ſupra de his, quā ſi a. præla. ea noſcitur. ubi de hoc, nec enim cogit quiſ probare ignorantiam, niſi forſan, ut no. de elect. innotuit, & c. cum terra, in fi. qui regulariter quilibet p̄aſumitur ignorantis, ſi de proba. uerius, de reg. iu. p̄aſumitur, lib. 6. tamen deficiente probatione de his, qua ſequuntur, ſtabit iuramen to ſuo, ſupra de depon. impu. attestatione, ad fi. Hostien. [Intellexit] & credidit, quod dic, ut ſupra cap. 2. 4. [Facto] eam cognoscendo. Pet. [Nec uerbo] per quod

ratiſcet matrimonium, aut proponendo uerba coſueta ad matrimonium contrahendum, ut ſupra de ſpon. ſi inter, uel aequipollentia, eo. titu. ex parte: ſed & ſi nulla uerba de nouo interueniant, dummodo incipiat ei placere, quod eſt factum etiam tacito coſenſu, matrimonium conſirmat, ſupra de depon. impu. literas, ſi de ſpon. ſed quā patris, Goff. [Alia] in domino, ſupra, qui cleri, uel uo. ueniens, in fi. de eo, qui duxit in ma. c. 2. in fi. Hostien. ¶ Glo. 2. no. ipſo facto matrimonium contrahit, & ratificari, ad id obiicit, & ſoluit. demum querit, & ſoluit. itē querit, p. o. nit op. lo. quā approbat. ¶ In glo. 1. ibi, ſi per errorem non conſentunt, qui errant, quid enim tam contrarium conſentit, ſicut error, qui imperitiam detegit [¶ ibi, non idcirco] licet pater ab aliquibus ut à liberis pecuniam debitam receperit errans, filii quæſitionē ſtatus illius mouere non prohibentur. ¶ In gl. 2. ibi, ſed quā uide hanc, & l. nutu, de ſpon. tuæ, ſupra 2. glo. [¶ ibi, ſi quis] uide, de his, qua ſiunt à præla. cū nos, ſupra gloſſi. 2. [¶ ibi, in eo, ſi deinde] liberta non diuerit à patrono inuito, & inuitus dicitur, qui non conſentit [¶ ibi, ſi manente] ſi laſpā die preges precariū primū non renouatur, ſed nouum coſtituitur [¶ ibi, ſi cum dies] 1. reſpon. in prorogando requirit no uis conſensus, hic & ſequens [¶ ibi, ſi cum adiicitur] ſi aliquid additur, uel detrahitur obligationi, noua eſt ſtipulatio, & ideo noua uerba ſunt neceſſaria [¶ ibi, ſed quā patris] uide ſupra [¶ ibi, quā uis] uide, de ſolu. c. ſi ſuper 1. glo. [¶ ibi, ſi mulier. 2.] uide, de renun. qui daſ, ſupra prima gloſſa [¶ ibi, l. 3. ſ. c. 10] uide de teſti. 7 cum cauſa, ſupra gloſſi. 1. ¶ In gl. 1. ibi. ſi his] alia eſt, uer. ſub. ſi. 1. ¶ In glo. 2. ibi, alia uerba] ubi enim nullus præcessiſſet traſtatus, carnalis copula nūquā probaret conſentum, ſi de reguli ſiuriſ, l. nuptias. Hosti. [¶ ibi, ſed pone hic] quod ſequitur, not. 29. q. 2. ſi quis ingenuus [¶ ibi, dico quād non] idem Goff. [¶ ibi, libertatem] ſed hoc matrimonium non tenuit propter errorē conditionis. ergo nec libertas competitor, quā ratione matrimonii contingit. ſolu. poſtē dici, q̄ cum incipiunt contrahere, amittit dominus ancillæ dominium, & ſic contrahit cum libera, unde tenet matrimonium. Goff. & facit, quod not. 1. quæſitionē prima, detrahit, in gloſſi. 1. [¶ ibi, 1.] per hanc decre. dicebat Ph. quād illa uero contradicente poterat matrimonium conſirmare [¶ in ſu.] idem Goff. & Vincen.

### S V M M A R I V M.

1 Dispositio tituli.

2 Conditiō nati inſpicitur ex uentre matris.

3 Semen non inſpicitur, ſed terra, ubi ſeminatur.

4 Ad libertatem partus liberam ſemel ſuiffe matrem ſufficit.

3 De conditione, uel ſtatuto natorum alibi, quād bic, & ubi tradatur.

### De natis ex libero ventre, Rub.

1 Naſta t. occaſione ex titu. proxi. ponit hanc rubricam ſecundum Da. ſecundum Goff. uidiſimus de conditione, coniugatorum, eſt uideendum de cōditio. natorum, & ideo hanc ſubmittit. dicebat Hostien.

2 ſeruiliſ ſuenter, de quo p̄aſumſum eſt, non parit niſi ſeruilem partum, ſic nec liber niſi liberum. Non ergo inſpicitur, qui ſemēn aciat, imperator, uel rufiſcus, ſed terra, in qua ſeminatur, & illius erit blaſū, cuius eſt terra. nec patiſ ſō naturalis eſt alterius arborē, quād illius, in cuius terra radicem egit, inſtit. de

2 rerum diuī. ſi Titius, & ſi, qua ratione. ſufficit au tem ad libertatem partus ſemel matrem ſuiffe libera ſu tempore, quo partus fuit in uentre, ſi de ſta. ho.

3 Io. And. ſuper 4. Decre. E 4 & ſer.

S V M

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

& seruo, §. in genuorum, institu, de ingenuis, §. sufficit, de ceteris remittit, ad sum. eo. tit. ad materiam, facit, 3. 2. quæstio. ult. liberis, & conuenit, supra de ser. non ord. capitu. ult.

### ANNOTATIONES.

- 1 Qua ratione. Ibi uide gl. quæ incipit, sup. §. certe, & uide glo. in §. cum in suo, quæ ponit uersus.

### S V M M A R I V M.

- 1 Natus ex libera, uel liberta, liber est, & ingenuis, n. 3. excipit, ut n. 3. cir. fin.
- 2 Quid deceat, inspicendum, & id honestatem propriæ respicit.
- 3 Servitium, pro servitute.
- 4 Obuiare, pro praecidicare.
- 5 Argumentum à minori ualeat, sicut & à contrario, num. 3.
- 6 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 6.
- 7 Facere quod alium prohibere teneat, non debet, fallit in iuribus nota. num. 8.
- 8 Defendere quine tenetur, impugnare me non debet.
- 9 Suppletio glossarum.
- 10 Adscriptuam qui reuocentur.

### C A P V T III.

- 1 **N**decens. Casus. Natus † ex libera, uel liberta, liber est, & primò ponit generale iuris dictū, ex quo casum diffiniri mādar, ibi. Proprietate, in fin. ibi. durum, quandam specialem absurditatē reuertor in actorem, & no. inspiciens dum quid deceat, quod propriæ respicit honestatē, supra de uoto magnæ, de elect., cum non deceat, lib. 6. [Progenit.] ergo non loquitur de natis tēpore maternitatis, sed post, secundū Goff. [Libera] de qua non dubitabatur. & idēo quasi corrigendo submittit [Sculpt.] secundū Hostien. [Liberta] qui ex libertate natuitur ingenuus est, C. de oper. liber. quod ex libertate, in fin. de ingenuis, in prin. Ph. [Adseritum] idest ad seruitutem, C. de na. ex lib. uen. l. 1. Inno. [Obniuare] idest prædicare. T. [Eius] liberta, & filiorum, secundū Host. qui intelligit, & filii liberta percepuntur à mon. tanquam serui: quia ipsorum mater fuerat ancilla mon. & ipsi producebant instrumenta maternæ manumissionis factæ, secundum formam cannonum, uel tanquam de bene merita, puta quia uere erat bene merita. 1. 2. quæstio. 2. si quos de seruis, uel secundum decreta, supra de rerum permulta. c. 3. & 4. & de rebus eccl. non alienan. confensus [Eandem]. eccliam. ergo à contrario, si prætendat causam rationabilē, audietur, puta causam in gratitudinis libertorum, uel filiorum libertatē, de hoc tamē dic, ut no. & dixi, de reb. eccl. non alienā. c. 3. [Alij] de quibus minus uidetur. & sic, argumen. à minorib. tueri debent ab ecclia, de qua magis uidetur. si, de decimis, ex parte. 3. & ex hoc sequitur, quæ si alii uolunt libertatem suā defendere, multo magis ecclesia hoc facere debet. ¶ Secunda glo. arguit. ¶ Ultima gl. arguit, alleg. 9. iura, alleg. in contrarium, & soluit. ¶ In 6. [Ult. glo. ibi, altius] loquitur in tute, uel curatore, cuius ades seruitutem debent ædibus pupilli, uel minoris [¶ ibi, frater a fratre] si aduersus extraneos defendebusset, fortius in eo, quod frater debuit, indemnis præstatibus [¶ ibi, tutor] tutor filii illius, cui ex fiduciōnis causa obligatus erat, à seipso debet exiger. res & ibi. §. 2. ] incipit, item si hunc, & §. sequē. uideamus, qui est ultimus in l. uide, supra de iudi. dilecti, super glossa secunda. ¶ In 1. glo. 1. ] & in eo, qui ma-

ior. 20. annis se uendi permisit ad pretium participandum, & participauit sciens, ut institutio, de iure perso. §. pen. & ff. de libe. cau. l. liberis. 1. respon. hoc plenius dixi in Spec. de restitutio. in integrum. §. 2. post principiū, ibi, secus si maior, & ex in gratitudine libertus in seruitutem reuocatur. 12. quæstio. 3. libertati. ¶ In glo. 2. ibi reprobari] de hoc no. & dicam, sup. de fide instrumen. imputari. ¶ In glo. ult. ibi, Sylvestr] 19. di stin. nulli fas [¶ in fine] Item † contra, C. de sacrofan. eccl. iubemus. 35. q. 9. quod quis, supra de elect. si. ff. de adop. si pater, ff. de postulan. à principe, ff. de nego, gest. at qui natura. §. cum me absente, ff. de fidei usq. tutor. l. tutor. 30. quæst. 7. §. tria, in fin. C. si aduer. rem iudical. 1. 2. 12. quæstionē secunda, si qua de rebus. Hostien.

### ANNOTATIONES.

- 1 Manumissionis. Vide gl. in c. 4. de re. eccl. non alienan. & in l. C. de lib. & eo. liberis.
- 2 Minoris. De quo uide in c. cum in cunctis, de elect. in glo. quia uilisimus.

### S V M M A R I V M.

*Continuatio tituli.*  
*Spiritualis cognatio dignior corporali.*

- 2 De hac cognatione quæ iura alibi, quæm hic loquantur, adjicit. An per Iudeum, uel paganum, uel hæreticum baptizantem, uel leuantem contrahatur.
- 3 Eius dñs isto que, & ad quo transeat.
- 4 Quibus casibus impedit, & dirimit.

### De cognitione spirituali. Rub.

- 1 ¶ Dicto de aliis impedimentis matrimonii, de triclini cognatione submittit intendit, sed quia spiritualis est dignior, & idēo de illa præmitit fin. Da. & Gof. ad hoc. de maio. & obed. solita. 12. q. 1. præcipimus. C. de sacro. eccl. fancimus. 1. & l. fi. fin. Host. habet † materia. 30. q. 1. & q. 3. & q. 4. per totum, & facit. 33. q. 2. si quis cum matre, & repetit, in 6. an autem hæc cognatio contrahatur per Iudeum, uel paganum, uel hæreticum baptizantem, uel leuantem, dica, de reg. iu. ex eo. lib. 6. & dixit hic Host. in rubrica, q. t. cognatio spiritualis dividitur in paternitatem, filiationem, fraternitatem, & sororitatem. plenius dicas, ¶ est cognatio paternitas, & filio respectu leuantis, & leuati. & est compatriotitas respectu leuantis, & parentum leuantari. & est fraternitas respectu filiorum leuantis, & respectu ipsius leuati. & addi, quod dicam secundū Host. infra eo. Martinus, in fi. dixit Innoc. hanc cognitionem non transire ad nepotes, & ultiores. filia enim spiritualis contrahere potest cū filio filii mei, licet non cum ipso. & sufficit, q. non est prohibitum. ad hoc. 30. q. 3. c. 1. Dicit etiam, q. filia spiritualis non potest copulari filio illegitimo, sed adoptio bene. 20. casus, quibus cognatio spiritualis impedit, & dirimit, no. in summa huius libri.

### S V M M A R I V M.

- 1 Compatrum duorum filij, per quorum neutrum deuentum est ad compatriotitatem, licet contrahunt, nisi consuetudo repugnet, num. 2.
- 2 Consuetudini standum, si eius transgressio generet scandalum, & ipsa constet.
- 3 Mentio etiam si non fiat in primo de secundo canone, corrigit pri- mum.
- 4 Epilogus, et additio glossarum. num. 5.

### C A

## De cognitione spirituali.

37

### C A P V T I.



**Trum autem.** Istud. ca. & eo, hoc dicunt. filij † duorum compatrium, per quorum neutrum deuentum est ad compatriotitatem, licet contrahunt, nisi consuetudo repugnet. Separabuntur autem, si ppter utrumque, uel alterum compatriotitas est contrafacta, dicebat Hosti. quæstio dubitabilis canonum contrariorum inducio, posterior approbatio, & approbationis exceptio, & ista sit diuisio. secunda ibi, & licet. 3. ibi, vnde nobis. 4. ibi, Nisi [Consuetudinem] cui standum † est, si eius transgressio scandalum generet, & de ipsa constet, ut patet in fi. & infra e. super eo. Ho. & quod dicit, inf. q. posterior canon istum corrigit, intelligitur in illis locis, in quibus non seruatur contraria consuetudo [Posterior] contra l. domino sancto, in fi. dic ut ibi [Corrigere] & procedit hoc, etiam si de primo † non fiat metio in secundo, infra de consti. c. i. lib. 6. [Per quem] postiore. Host. [Illa] nam, quando de illa agitur, semper est matrimonium dirimentum, infra c. super eo. 1. respon. Hosti. [Personam] non intelligas de suscipiente, sed de suscepta. & vide, quod no. infra e. cap. 1. 1. respon. in ulti. glo. lib. 6. & refert hic Abb. tempore magistri sui de hoc fuisse quæstio. Bon. & q. pascens pauperes, & multi alii per hæc literam dicebant, quem non posse contrahere cum forore filij spiritualis, sed hoc est falsum, ut ibi dixi. & idem tener Pe. infra eo. tua [Consuetudo] de hoc uideas, infra ūo. super eo. ¶ Ulti. † glo. ponit op. Hug. contra quæ alle. tria iura. dat duas solutiones, & pri- main approbat. ¶ In 1. glo. ibi, dicitur ] & malè. si. 12. q. 1. futuram, in superscrip. [¶ in fi.] uel forte loquitur de alijs canonibus, quos non habemus. Ala. Gof. & Inno. & est si. quod no. secundum Hosti. supra de eo, qui du. in ma. cum haberet, uer. nosti. ¶ In glo. ult. ibi, potest dici] secundum. T. & Vincen. Idem Goffre.

### S V M M A R I V M.

- 1 Compaternitas scienter, uel ignoranter inter cōiuges superueniens non dissoluit coniugium, & idem de similibus nu. 2. Diuisio decretalis.
- 2 Opinones diuersi ibi sunt, que preferenda. Pro matrimonio que stat, ci adhærendum, in fi.
- 3 Videtur quod papæ, neceſſarium nobis est.
- 4 Baptizare quis potest etiam filium in periculo mortis constitutum, si aliis non occurrat.
- 5 Epilogus, & additio glossarum.

### C A P V T II.

- 1 **V**ir. C. Compatriotitas † scienter, uel ignoranter inter cōiuges superueniens coniugium nō dissoluit. & sunt duæ partes in 1. consultatio in 2. ibi, consultationi respō. In responsione uero duo facit. 1. diuersitatem antiquorum canonum recitat. 2. alterā partem approbar, rationem inducens per locum à diuisione. 2. ibi, Ideo q. ue. dicebat Hosti. facti q. o. diuersa responsio, unius approbatio, approbationis ratio, & secundum Abb. sup. in prin. quælūisti. quod † autem dicit hæc decree, de compatriotitate, intelligentias repetitum de quavis cognatione, ut si pater vxo ris mea nunc me teneat in sacramento baptismi, uel confirmationis, uel si ego teneo coniugem, uel simile [Debeat] non, ut patet ex sequentibus. Hosti. 3. [Humani] no. q. t. ubi sunt diuersa op. uel diuersa iu-
- 6 Per dispensationem non uidetur quis iuri cōi consentire, in fin.
- 7 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8.
- 8 Courta leges quod fit, per leges disoluitur.
- 9 Additio glossarum, & sequentibus.
- 10 Matrimonium ut separetur in quibusdam casibus, posset hoc facere constitutio canonica.

ra, humanior est preferēda. rationabilior ad quod facit, quod no. supra de præben. ratio. imo axior, de transac. c. fi. ubi utraque humana est, maiori parti standum est. 19. di. in canonis, & sāiori, quod dic ut no. in alia matēria, supra de ele. eccl. 2. §. fin. & infra de priui. quia circa. imo consilendus est papa. supra de rescri. super literis, infra qui si. sint le. per ve nerabilem. §. rationibus: uel dic, vt leg. & no. 30. dist. de quibus. Hosti. [Aliter] s. q. non sint separandi, & huic standum est. & tradō tibi istud pro regula certa & sāia, q. ubiq̄ magistri per suas glo. soluunt matrimonium, nec ius expressum inducunt, si inuenias aliquem contrarium scribentem, illi adhæreas, ar. supra de testi. licet ex quadam in fi. Hosti. [Nobis 4. t. uidetur] & nobis uideri oportet, qui in talibus habe mus obedire necessæ, secundum Hosti. (subterbare) imo soluere, ad hoc, supra de cōiu. lepro. quoniam, ad fi. Host. (Induci) quam etiam in propria domo seruare posint. 3. 3. quæstio. 6. quod deo. Host. (Ignorantia) vt quia in sabbato sancto cum multi baptizarentur, credebat leuare filium Martini, leuauit propriū (Malitia) caura litera non dixit, si ex cerra scientia: q. talis posset esse non malitiosa, quia baptizauit filiū in moris periculo constitutum, cum non occurreret alius, qui baptizaret, istud non est imputandum. 30. quæstio. 1. ad limina. ¶ Glo. 3. t. quærit, & soluit. ¶ In glo. sed in quid, ibi, exigere) ar. 30. quæstio. 1. deco. & hoc tenent Goff. & Host. nisi ambo fuissent in do lo: quia tunc ambo exigenter, & fieret compētatio, ar. infra de diuin. significasti, & ff. de compen. l. fi. amo bo, secundum Goff. & Vin. al. de pœnis, constitutus. Host. dicit, q. neuer debet exigere, & neuter subtrahere, & hoc sonat litera superior, & infra eo. §. 9. o. in. sed melius facerent continendo (¶ in fi.) fin. Vin.

### S V M M A R I V M.

1 Diuisio decretalis.

Compatrum filij, per quos uentum est ad compatriotitatem, coniuge nequeunt: & coniuncti separantur, nulla contraria obstant. consuetu. & num. 2.

In alijs consuetudo metropolitane, uel vicinarum eccliarum seruanda, si propria non est, nu. 2.

2 Consuetudo irrationalibilis præscribi non potest, & quæ seruanda si propria caremus, & nu. 3. 4. §. 9.

Et quando est contraria, quid iuris. & nu. 3. 4. §. 9.

3 Impedimentum hic in casu speciali inducit, & ratio, num. 10.

Et quando habeat uim constitutionis, ibid.

Ad consequentia, uel similia non trahendus casus specialis, & num. 10.

4 Permittere, pro consilere, & approbare.

Desimulatio reprobationis qualiter adhibenda, & nu. 5. est quædam comparativa, nu. 6. & 11.

Vicini non scandalizandi, ibid. & nu. 6.

5 Per dispensationem non uidetur quis iuri cōi consentire, in fin.

6 Est, pro esse debet.

Resolutio uerbi, ibid.

§. uerum, intellectus.

Scandolum uitandum, pariter si diuersa teneantur. aliquibus uerti uidetur in peccatum.

7 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8.

Courta leges quod fit, per leges disoluitur.

9 Additio glossarum, & sequentibus.

In baptizando qua Mediolanī consuetudo.

Præter formam quid facere non est peccatum.

10 Matrimonium ut separetur in quibusdam casibus, posset hoc facere constitutio canonica.

Papa si statuit, ut sletur diuersis canonibus secundum diuersas

confuetudines, quis contradicet.

C A

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

### C A P V T III.

**S**ummatum est, sup.c.1.  
**V**er co. & primo ponitur t quæstio. 2. ibi, Respondemus. respōsio distingens qualitatem filiorum. & secundum membrum ibi, Ceterum, quod distinguunt inter consuetudinem resistentem, & assistētem. ibi, uerum dicebat Hos. filij compatrium, per quos uentum est ad compaternitatē, coniungi non possunt, & si cōiuncti sunt, nulla contraria consue. obstante separētur. In aliis uero consuetudo metropolitane, & vicinarum ecclesiarum ab illa suffraganea, quæ non habet certam cōsue. seruari iubetur, q̄ si ecclesia aliquius prouincia aliquam cōsue. habeat alterius prouincia consuetudini contrariam, sub dissimulazione serueretur. & secundum hunc easum exponebat literam, ut per suas gl. infra patet (Vtique) ut quia leuasti filium meum, & ego filiam tuam, de quorū contractu quare (Nullatione) etiam prætextu t consuetudinis, quæ non esset rationabilis, nec præscribi posset, supra de consue. c. f. infra de consan. q̄ super his, secundum Hosti. secundum confue. & in contrahendo, & in separando, unde infra sequitur expositiū [ita quid si eandem &c.] secundum Hostien. [Metropolitane] si in tua ecclesia non sit certa consuetudo, alioquin & si sit contraria consuetudini vicinarum ecclesiarum, ipsam sub dissimulatione seruabit, infra c. uerum [Imitari] hoc uerum quò ad matrimonium contrahendum, non quo ad contractum. T. imo & quò ad contractum, ut sequitur, Hosti. [Ita quod] hic reddit ad primum casum, quando filia, per quā contracta est compaternitas, contrahit. Alij intelligunt hoc de alijs filiis, & expont uerbum, separare, ad penitentiam peragendam, non quò ad torum, uel imperpetuum. Inno. qui nec plus notauit in hac decre. Hosti. uero dicit dicendum, ut in suis glo. infra & supra [Inter eos] filios compatrium, per quos ad compaternitatē non est peruentum, sunt tamē geniti post compaternitatē [Permit. ad] si nondum est contractum. Goffre. [Consuetudinem] quæ tamē scandalum generaret, si non seruaretur, supra eo. c. in fi. Hosti. [separare] si intelligas de his, de quorū neutrū facta est compaternitas, dic ad tempus ad penitentiam peragendam. & est si. de spō. cum in apostolica. §. f. secundum. T. Vin. & Gof. secundum Hosti. [In perpetuum] & est t casus specialis, quo cōsuetudo inducit impedimentum perpetuum non trahendum ad consequentia, uel similia, ut dicam sup. glo. [Non omittit. us] hic, si in ecclesia tua sit contraria consuetudo, & huic adue. fatur. §. uerum, quod statim sequitur, secundum Hosti. [Habeatur] specialiter in ecclesia tua, cum in alijs conuincis sit cōsue. contraria. Hosti. [alia coniugia] contracta per personas, per quas non est ad compaternitatem deuentum. & sic aduerfatur primo præcedenti dicto, secundum Hosti. [Permit. taur] i. sustineantur t & approbentur, & sic seruatur ibi ius commune, supra capitulo primo, cū tamen in alijs vicinis ecclesiis serueretur consuetudo contraria, secundum quā talia matrimonia separantur, & sub. non ob. tali consuetudine vicinarum ecclesiarum illud matrimonium dissimulare poteris, & debebis, ita, q̄ non offendas ius commune, & ecclesia tua consuetudinem, nec tuum præstes assensum, ne scandalizetur inde vicini contrarium obseruantes: quia si scandalizaretur frater meus, non manducabo carnem in aeternum, infra de no. oper. nun. cum ex iuncto. §. super eo. sed t qualiter fieri hæc dissimulatio, cum non debeant sine licentia contrahi matrimonia, nec hodie sine bannis, de clan. despon. cum inhibitio, certe soluere non est leue, sed potest consti-

## De cognitione spirituali.

38

constitutio canonica, ut hic, & infra de consan. & af. quod dilectio, de cleri. coniu. cum olim. 22. distin. placuit, & miratur, quomodo doct̄r̄ aliquis sit turbatus de hoc, cum ex quo consuetudo approbata est per papam, sit certum, q̄ uim constitutionis habet, ex quo in iuris corpore est redacta, supra de spō. a cum in tua, de clande. despon. c. fina. Igitur, si papa vult & statuit, q̄ secundum diuersas consuetudines stetut diuersis canonibus, quis contradicet? ad alios verò similes casus non prorogabimus hunc casum, cum dissimiles sint eo, q̄ non habent pro se constitutionem expressam. & cum Hosti. concor. Pe. vide, quod dixi, infra de consan. & aff. quod super his [¶ ibi, quidam tamer] Pe. His. Lau. T. Vin. Innoc. ¶ Inglo. talis t dissimulatio, ibi, approbatione] sed intelligas de illis, p̄ quorum alterū contracta est compaternitas, est dissimulatio reprobationis, b secundum Tan. i. compatria promis iō secundū Gof. ¶ Inglo. no. ibi, consentit] 86. distin. tanta, & i. quæstio. 7. rato. utrobiq; de hoc, & plenius, infra de regu. iur. is qui tacet, lib. 6.

A N N O T A T I O N E S.

2 ¶ C. fina. Consuetudo ergo corpore iuris in clausa ius est, quod facit ad no. per gloss. communis, & super illa Ioan. And. in cap. in de conti. lib. 6.

b ¶ Reprobationis, de permissione dissimulationis nide], an ualidet ti. & super illa Io. An. in capitulo litoris, de sup. a. præla.

### S V M M A R I V M.

- 1 Compaternitas efficax contrahitur ad matrimonij direptionē inter patrem baptizati, & uxorem leuantis, & quo casu. Qualiter contrahatur nu. 8. inter quos ibid. & nu. 6. 7.
- 2 Filius spiritualis quis efficaciter leuantis eum à baptismo. Coniunctio in uerbis domini, Quos deus. &c. quo intelligatur modo.
- 3 Connubium quid hic.
- 4 Epilogus, & additio glossarum, nu. 5. Per fornicationem an contrahatur cognatio spiritualis, & nu. 7.
- 5 Inter leuentes eundem de sacro fonte non contrahitur.
- 6 Coniuges sibi communicant actiones non passiones, & ratio.
- 7 Cognatio spiritualis quomodo contrahatur, & quotuplex sit, & supra num. 1. 2. 6. & 7.

### C A P V T I V I I I.

- 1 **M**artinus. C. Inter t patrem baptizati, & uxore leuantis prius ab eo cognitam contrahitur compaternitas efficax ad matrimonium dirimentum. & duo facit, ponit quæstionē. secundū ibi, Nos autem, ipsius solutionem. dicebat Hosti. an Teberga uxor Lotharii quondam, qui consummato cum ea matrimonio filium Martini leuauit in baptismō, cum dñe filio Martini à lege Bertha sua uxoris solum potuerit matrimonialiter contrahere, queritur quare tale matrimonium tolerari nō debet? Respōdetur, & ratio quare non redditur [Qui] Lotharius [suscepit] & sic ipse t factus fuit filius spiritualis Tebergæ, & parentes illius. M. & Ber. facti sunt ipsius Tebergæ compatrios [Contraxit] queritur, an matrimonium stare possit [Verbum domini] dicentes. M. 19. & erunt duo in carne una, quos deus cōiunxit, homo non separat. 33. quæstio. 1. quos deus. Quod ergo dicit (coniunctio) intelligitur de coniunctione animorū, & corporum, ad hoc supra de biga. debitum. Vocat autem hic connubium t commixtionem corporū nubentium. video dictum connubium: quia aliter facta carnis commixtio est brutalis, quod dic ut plenē no. in summa de matrimonijs. §. uer. q̄ autē, in prin. secundum Hosti. (Qui) Martinus (Extrusse) ante
- 2 detur, & ratio quare non redditur [Qui] Lotharius [suscepit] & sic ipse t factus fuit filius spiritualis Tebergæ, & parentes illius. M. & Ber. facti sunt ipsius Tebergæ compatrios [Contraxit] queritur, an matrimonium stare possit [Verbum domini] dicentes. M. 19. & erunt duo in carne una, quos deus cōiunxit, homo non separat. 33. quæstio. 1. quos deus. Quod ergo dicit (coniunctio) intelligitur de coniunctione animorū, & corporum, ad hoc supra de biga. debitum. Vocat autem hic connubium t commixtionem corporū nubentium. video dictum connubium: quia aliter facta carnis commixtio est brutalis, quod dic ut plenē no. in summa de matrimonijs. §. uer. q̄ autē, in prin. secundum Hosti. (Qui) Martinus (Extrusse) ante
- 3
- 4 Epilogus, et additio glossarum, nu. 5. Spiritus sancti dona qua, remittit.

### C A P V T V.

- 1 **O**ntracto. C. Compaternitas per catechismum contrahetur, impedit matrimonium contrahendum, sed contra tū non dirimit, & duo facit. 1. ponit casum. 2. ibi, diffiniendum commitit, & in commissione prius diffinitionis exprimit causam usque ibi, Ideoque dicebat Hosti. Petrus Agatham in uxorem duxit, quæ filium concubinæ eiusdem Petri in primo sacra fatis pabulo tenuit, propter quod hoc matrimonii accusatum fuit, dicitur, q̄ talis (spiritualis proximitas) uix matrimonio contrahendo impedimentum prestare potuit, & contractum nullo modo soluit, detur tamen poenitentia Agathæ, si hoc in fraudem fecit [Confusione] hi pate-

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

**a** eceteris sunt admittendi, dicetur de hoc infra, qui in matre ac po. uiderur. Hosti. [Viz.] i. non. Phi. hoc est falsum, infra eo. capitulo secundo, libro 6. [Licenter] alias licet. & dicit hoc ideo, quia & si post cōtraētū matrimonium uxor in fraudem etiam communē filium tenuisset, hoc facere posset: sed uxor ipsa non licet exigeret debitum, ut no. supra capitulo secundo, unde sequitur [sue po. &c.] Hosti. [Fraude] tenendo filium post matrimonium contractum, credens per hoc scuiro subtrahere. Hosti. [Penitentia] quare hoc cum nec impedimentū attulerit? Respō.

**a** 3. In t̄ pénitentia potius attenditur affectus, quam effectus, ut patet. i. 5. q. 6. c. i. in fi. 23. q. ult. qui periu- rare. & ideo, quia hic animum fraudandi habuit, est ei pénitentia imponēda, quod dic ut no. sup. capitulo secundo, secundum Hosti. [Glo. 2. t̄ ponit leſtū ram, quam reprobat. [Vlt. glo. respon. per q. an ca- techismū &c. & tria allegat, q̄ nōn, & duo in con- trarium: ponit tres op̄i, & tercia m̄improbat, huic de cre. respondens, Demum in fi. illam approbat. [In glo. 2. ibi, quidam] Hu. & Goffr. [Glo. ex hoc, ibi. c. 1.] ubi de hoc [ibid., spiritus sancti] quæ sint, dixi supra de sum- tri super gl. rubrica [ibid., alij dicunt, quod per] Ala. Ba. & G. & Na. (Glo. sal.) dicebat. G. Na. q̄ cum forsan alius teneret illum in catechismo, cepit illi flueri san- guis de naſo, & tunc mulier ista aliquātuum illum tenuit non intentione cognitionis habenda, & sic non fuit committere, contrarium prædicti in fi. 2. glo. (Glo. T. dixit) Da. Laurē. Vincen. Phi. Goffr. Rai. & Hosti. Innocen. recitat non approbat (Glo. 2. lib. 6.) & ita est expeditum, infra eo. titu. cap. 2. lib. 6.

c. de his, & c. se. 30. q. 1. quod vide in Mercu. super re- gula, potest quis, de reg. iur. libro 6. [Vit.] s. prædicti. i. 3. Angli. Hosti. [Glo. 1. t̄ respon. per quaestio. de qua remittit. [Glo. 2. per quaestio. quam soluit. [In glo. ult. in fi.] secundum Vin. & T. Sponsalia uero rū- puntur propter compaternitatem superuenientem, sicut & propter affinitatem, infra titu. 2. ex literis, & cap. se. Hostien. & idem dicit de adop. superueniente per decre. unicam, infra titu. 1.

### A N N O T A T I O N E S .

- a** 1. Terminauit. Et idem Archi. eo. ti. cap. 1. lib. 6. & idem Bar. in l. Gallus. s. forſitan, ff. delib. & poſthu. & ibi quid de legitimario- ne, & an syndicus uniuersitatis habens ad hoc mandatum poſ- fit leuare, & cōtrahere compaternitatem, tener Fede. de Senis, quod non cum singulis per capitulum, qui manumittere. fi. 2. q. quæſtio. 2. uide ipsum confi. 4.1.
- S V M M A R I V M .**
1. Compatrium duorum filij, si contrahant, quo casu. saparentur, & qui nu. 2. Impedimentum matrimonij scientes, illud denuntiare contractus tempore tenentur.
2. Lectio uera huius capituli quæ.
3. Conſinorum nomine qui intelligantur.
4. Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.
- In denuntiatione facta ad peragendam penitentiam quæ non ad- mittantur.

### C A P V T III.

- V** a nos. C. Si filii t̄duorum compa- trum, per quorū alterū de- ventum est ad compaternitatem, contra- hant, separantur, & tempore contractus scientes impedimentum illud denūtiare tenentur. & sunt duæ partes in. 1. trimenbris consultatio. in ſe- cunda cuiusque repon. ibi, ſuper quo. Dicebat Hos- fi unam literam queritur, utrum quis poſit filia ſuam ducere in uxorem? ſecundum aliam queritur hic de foro spiritual. & dicitur quod non. ſecundō queritur, ſi contraxerit, an debeat separari? Respō detur q̄ ſic. tertio utrum concius teneatur hoc ma- nifestare? & respondetur q̄ ſic [An natus] i. q. (Compa- triis t̄ ſu) uera litera, Compatris patris ſu. i. fororem ſuam spirituali. & fuit errore ſcriptorū litera cor- rupta, quod patet ex eo, quod ſupra dicit. Natus ante compaternitatem. Si enim intelligas de filia spirituali, certum eſt, q̄ compater fieri non poſteſt nec pa- tiendo, nec leuando, qui nōdum erat natus, ad hoc de conſiliis. cum accedifent, cum ſimilibus ſit autem quæſtio de prius nato: quia facilius prohiberi ſolēt, qui nati ſunt poſt, ſupra c. 1. (Copulare) non, ut ſequit. Host. (Et ſi) ſecunda quæſtio (Separari) ſic, ut pater in- fra (Et an conſili) tertia quæſtio. & dic quod ſic, ut ſequit. Host. qui arguit ex iſto t̄ verbo conſili, quod loquitur etiā de peronis turpibus, & participibus, in auct. de leno. col. 2. (Acculare) i. denunciare, ut patet in fi. (Quod huicmodi) ſolutio primæ quæſtioneis (Et ſi) ſol. ſecundæ (Et qui) ſolutio tertiae. [Vlt. glo. t̄ ar- guit, ſignat contrarium, & ibi remittit. [In glo. 1. ibi, spiritualem] hoc nec ſecundum litteram, Compatris, nec ſecundum literam, Cōpatris patris, uideetur pro- cedere: ſed dic filiam carnalem. [In glo. ult. ibi, denun- ciationem] hoc intelligas ſecundum Hosti. de denun- ciatione, quæ ſit ad pénitentiam peragendam, nec enim debet in ea peccator de iuris apicibus litiga- re, nec libellum petere, nec correctionem differe. & ſi faceret, audiendus non eſtet, ar. ff. de libe. cauſa. l. 2. & 3. ff. de neg. ge. ſoluendo, ſupra de excep. exceptio- nem, de hoc ſupra de depon. impu. attestatione, de iurciur.

### C A P V T VII.

- V** Eniens. C. Si pater t̄baptizati poſtea cōtrahit matrimonium, cum leuante, ſeparari debeat, non diuidit [Anglicus] & Teutonicus & Anglicus po- test eum Latina muliere contrahere. & ſi ſe non in- telligant, recurrit ad communem intellectū uer- borum, ſupra de ſpon. ex literis, & c. ad id quod, Ho- ſti. [Mulierem] ſue ſolam, ſue cum alijs, infra eo. c. fi. primo respon. li. 6. Et no. pro t̄ op̄i. domini mei, qui tenuit, q̄ compaternitas contrahit per procu. nō ob. q̄ dicitur de adoptione per. l. neque, & l. in adop- tionibus, & l. poſt mortem. ff. de adop. nam cōſtat, quod mulier adoptare non poſteſt, inſti. de adop. ſ. ſeminæ. C. e. l. mulierem, & no. 56. difſ. Imahel: & ta- men poſteſt filium ſpirituali facere, ut hic, & infra cap. fi. lib. 6. idem iſtud perpetuum cognitionis uin- culum, illud temporale, terminauit cōtrarium. per-

## De cognitione legali.

39

iureuit. quemadmodum, in fi. ſed nec poſteſt talis pe- nitere, niſi mulierem illam abiiciat, de ſpon. du. c. 2. de ſpon. ueniens. i. in fi. & cap. ex parte [Glo. in fi.] ſecu- um loan. & de re. iu. cum quid una uia, libro. ſexto.

### S V M M A R I V M .

1. Matrimonium de facto contratum inter baptizatum, & filiam baptizantis debet separari.
2. Copula ſequens affidationem de futuro efficit matrimonium pre- ſumptum.
- Cognitionis ſpiritualis ex baptismo contrata est excep- toria, uide, nu. 5. exceptio, & contrahit etiam laico bapti- zante, num. 3.
- Exceptio percepitoria poſt opponi quandocunq; ante ſintiam, & in cauſa hic etiā poſt ſententiam. & in cauſa appellationis, nu. 3.
3. Baptizare etiā laicu poſteſt ex neceſſitate.
- Cum de anima periculo agitur omnis ceſſat ſubtilitas, & rigor.
4. Scuola mos respondendi de iure qui fuerit, quem hic pontifex imitatur.
6. Epilogus, & additio glossarum, nu. 7.
- Baptizans ſacerdos contrahit affinitatē ſpiritualē cū baptizato. Officii neceſſitas bic non excusat.

### C A P V T VIII.

- X** literis. C. Separari t̄ debet ma- trimonium de facto cō- tractum inter baptizatum, & filiam ba- ptizantis. & in prima iudicium consul- tatio ſuper diffinitiu. in ſeconda reponſio ibi, Má- damus. dixit Hosti. Ala. filiam ſacerdotis, qui ipſum baptizauerat, affidauit, & cognouit, quod cum mul- tier ipſum petens probabat, publicatis testibus, q̄ ſo- ror ſua ſpiritualis eſſet, obiecit, officialis contra ipſū hac exceptio repulsa ſententiam dedit, à qua ſedē apostolicam appellauit, dicitur, q̄ ſi ita eſt, ſententia non tenuit, & ſeparandum eſt matrimonium, quia

2. contrahit non potuit. [Affidatam] forte per t̄ uerba de futuro, ſed per copulam, de qua ſequitur, ſtatim ſuiſ ſet matrimonium praefumptū, niſi aliud fuifſe impedimentum, ipſe tamē Ala. hoc negabat, & ideo conuictus fuit per testes, ut ſequitur, Hosti. [excipien- do] peremprioia erat haec exceptio, & ideo poterat opponi q̄nq; ante ſententiam. & in hoc cauſa etiā poſt ſententiam, ſupra de re iudi. lator, & c. conſan- guinei, ſecundum Phi. [Sacerdos extitit] maximē ſecū dum Vin. nam idem t̄ in laico baptizante, quod in neceſſitate facere poſſet. & licet ſine neceſſitate fa- ceret, tamē teneret. & per hoc ſideſ, q̄ filia ſuam fue- rit illegitima, & facit ad id, quod no. inſtit. i. c. uno: potuifſ tamē ſuſ ſe legitima [Baptizauit] in ſra. eo. c. 1. lib. 6. [Non admissa] nec uidebat admittenda. i. q̄ uir negatiuerit ueritatem, & conuictus ſuī per teſtes. ergo audiri non debet, ar. ſupra de ſolu. is qui. Item quia publicati erant teſtes, ſupra de teſti. in cauſis. & proper alias rationes, quas dicam ſuper gl. ſed dic, q̄ omnis ſubtilitas & rigor ceſſat, ex quo agitur de periculo anima. ut diſtum eſt ſupra c. prox. in fi. & ſupra de depon. impu. attestatione. unde nec in hoc cauſa transit ſententia in rem iudicatam, nec eſt appellare neceſſe, de re iudi. lator, ſecundum Hosti. [Si eſta] more ſcuela, ſupra qui cle. uel uo. inſtituante, quæ clausula omnia ſuperiora recipit. ſ. de reſcrip. olim. Hos. & no. ex. t̄ hoc Abb. pcremptoria probari poſſe in cauſa appellationis [Perpetuum] appa- reat impedimentū, niſi forſan obſtaret conſuetudo ſeria, quæ ſcandalū generaret, q̄d dic, ut no. ſ. e. ſuper eo. Ho. [Gl. 1. fortificartextū, q̄rit, & ſoluit, ſolutio- ni rūdet, & dat ſimile, ſcdō quærit, arguit, negatiue ſoluit ſriū. [In glo. 1. ibi, officia] inmitibat forte op- nioni. T. q̄ hoc tenebat in libel. T. de fraternitate ſpi-

rituali, uel fm. Gof. putauit nō eſſe impedimentū: qa ſacerdos hoc ex neceſſitate officij faciebat, alleg. ad hoc. Hosti. 30. q. 1. ad limina. C. de inoff. teſt. parētibus. C. de admi. tu. cū quēdā ff. ex qbus cauſis mai. q̄ a ui- delicit. ff. de inoff. teſt. aduersus. ſ. fi. & l. ff. de rei uē. inter officiū ff. de fur. ſeruu. cōis. ſ. qui uero. ff. quē- admidū te. aperi. ſed ſiquis, ſed ſi certū eſt, q̄ baptizādo, & leuando ſhitr ſpiritualis pximitas, ut. j. e. c. 1. nec prodeſt, q̄d diſtū eſt de officio: q̄a fit ēt, ut pater inde puniat, & a peccatis talibus ipſe & ſimiles ab- ſtrahantur, ar. q̄d le. & no. de filiis preſ. ſ. & ſic respi- cit ipſorū cōmodū. 12. q. 1. pcpimus. & aduerte, q̄a per hoc vñ Hosti. intellexiſſe hoc de filia illegitima. nec ob. fm. eū, q̄ non inuenit expreſſum: quia pp identitatem omnimodā idē omnino fuerat ſenten- dum. ſ. de trāſla. epi. inter corporalia. ſ. 1. ſed forte vi debatur dubitatio, quā ſacerdos no. incluſat, ſicut nec tabellio in numero teſtiū. ſed huic respōdet per illud, aut non intelligo, de quo dubitas, aut fatua eſt interrogatio tua. q̄a, ſi ille, qui leuat, cōpater efficit, multo magis, qui baptizat, ar. ff. de teſta. Domitius Labeo [ibid., De ſacro fonte] q̄d did ut. j. e. c. ult. li. 6. [ibid., Cum filia] maius erat q̄rere de ipſa filia ad péniten- tiā recepta [ibid., Eſt filia] imo filia filij fm. cauſum p- poſitū [ibid., Omnes quoſ] ubi idem no. io. nec ibi p- hibetur matrimonium, ſed fornicatio, ſecundum Vin. [ibid., Sed non eſt ita] ut in ſra eo. c. ult. in fi. lib. 6.

### S V M M A R I V M .

1. Continuatio tituli.
- Cognitionis legalis duas species, & qua nam ſint.
- Arrogatio, & adopcio quid, & utriusque effectus qui, & w. 3.
2. Adopcio coram quo ſieri poſſit, & a quo, num. 4.
- Arrogationis ſpecialia que.

### De cognitione legali, Rub.

1. ¶ Viso t̄ de ſpirituali cognitione, de legali uiden- dum eſt fm. Da. & Gof. de hac. 30. q. 3. c. 1. dicebat hic Hosti. q̄ legalis cognitionis duæ ſunt species. ūna trāſit in nomen ſpeciale, & dicitur arrogatio: alia rema- net in generali, & d̄ adopcio. ff. e. l. 1. ſ. fi. arrogat p- ter familiā, & trāſit in p-ter patris, & acquirit qua ſi omne ius, q̄d habet filius naturalis & legitimus. adoptrat filius familiā, & remanet in p-ter p-ſi naturalis: ab ſteſtā ſi ſuccedit legitimo, & hoc niſi ab auo paterno, uel materno ſiat adopcio. nā ſunc, q̄a iura ſanguinis, & ciuilia ſi mul concurrunt, trāſit in a. p-ter adoptrant, ponit uer. Arrogo, qui ſuus eſt & habet meus eſſe neceſſe. Patris adoptr. ſuum, nec patris definiſſe, probat hoc. ff. e. l. 2. & 1. ſi arro- gato, & inſtit. e. & C. e. c. ſum in adoptr. Poſt t̄ aut ſie- ri adopcio corā quolibet cōpetente magistratu. ff. e. l. 2. & de officio procōſilis. l. 2. in arrogatione tamē impuberis, quæ fit auſtoritate imperiali, ſunt quēdā ſpecialia, de quibus habes. ff. e. ſi p-ſ. ſ. & duabus ll. ſequentibus, & l. nō aliter, & l. his uerbis, & l. hoc aut ſi neceſſe ei. ſ. e. orum, & ſ. p-terea, & l. ſi quis nepotem; & inſtit. e. ſ. licet. maſculuſ ūnō aliter, & ſi ſuus ſum, nec de op- trato, ſi ſuus ſum, ſue non, dūmodo il- lum, quē adoptrat, t̄ annis p-ceedat, ut ſic omnino certū ſit eū poſſiſ illū generare. nā & neceſſe eſt, q̄ talis ſit p-ſ, qui generate poſſet ſuū ſaltē de facto. et- go. presbyter quō ad patrimonialia adoptrate poſt, ar. pro & contra, inſtit. de adoptr. ſ. illud, & in iuribus ſequentibus. Mulier autē adoptrare non po- test, niſi ex cauſa principali reſcripto hoc fuerit im- petra-

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

**p**etratum. ff. eo. l. 2. § illud, & l. si pater. §. fi. & l. se. & l. arrogato. §. pe. & init. e. §. sed illud. & §. minorem. & §. feminæ, sicut hæc omnia. & alia, quæ hic deficiuntur, in summa co. titu. plenius no. Hostien.

### A N N O T A T I O N E S .

1. Arrogo. Ut institu. de adop. sed hodie, & C. eo. l. cum in adop. prius, & ibi uide docto.
2. eorum. Ibi uide Bar. quid iuris, si index omittat aliquod ex illis specialibus, an ualeat.

### S V M M A R I V M .

1. Adoptare quis non potest sibi fratrem vel sororem. Soror mea quomodo mulier efficiatur legalis. & nu. 2. Adoptio ut teneat, & praedictet matrimonio, que seruanda. & num. 2. & 7. quamdiu duret, & impedit, num. 4. & 7. ex ea quæ nascentur prohibitions, & inter quos, nu. 5.
2. Filiam facere potest imperator per actum ciuilem, tanto fortius deus per spiritualem. Forma non seruata aduersus nibil ualerit, & nu. 7. De solennitate idem iuvius.
3. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4. Causa cessante cessat effectus.
4. Additio glossarum. Cognatio spiritualis contrahitur inter parentes filij illegitimi & leuantem illum filium. Item inter ipsum, & filios leuantis. Iov. 4. Ad uideatur hac commentaria scriptisse post additiones ad specula. in fin.

### C A P V T . I .



**I** Qua. Breue est [Per adoptionem] paternæ, non enim potest quis sibi fratræ, vel sororæ adoptare. C. de hære. insti. nec apud. secundum Vin. [M. hi soror] puta pater naturalis & legitimus coram aliquo magistratu ueniens, aliquam puellam extraneam in filiam suam recepit, & ipsam affiliavit, si cur vulgariter dicitur in prouincia, ipso iudice hoc probante & auctorizante. ff. c. l. 2. Nam ex quo est filia patris mei, & si ipsam ab alia uxore habeat, s. a. leg. tamen soror mea est, & si imperator potuit filiam facere per actum istum ciuilem & solennem, multo fortius deus per spiritualem. 30. q. 3. cap. i. Quid ergo si hac forma seruara non est, sed in domo per se coram uiciniis pater meus hæc puellam recepit in filia, sicut fit sepe. non puto ex tali affiliatione fieri præjudicium matrimonio etiam contrahendo nec tali filia aliquod ius acquiri: quia deficiente forma, atq; solennitate deficit adoptio, siue filiatio, ad hoc sup. de rescrip. cum dilecta, in fi. & de elec. quia propter. §. aliter, & c. ecclesia. 2. §. denique, cum suis concordantibus hæc solennitas est de substantia, quia deficiente nihil ualeat, quod agitur. ff. de cōtrahend. emp. in ventionibus, & l. se. & l. pacta, & sunt sup. hæc leges expressæ. C. de proba. non nudis, & l. non epistolis. Hostien. ¶ Gl. 1. ¶ arguit à contrario, & q. ceffante causa & c. secundo ponit diffentiā inter adoptionē, & arrogationē, dicit dñm, quid de ascendentibus. Item quid de adoptato, arguens quod potest sicut & cum illegitimo recitat opinionem contraria, quam approbat, demum querit de adoptiūs inter se, & soluit, iterum querit, an hoc impedimentum dirimat, ponit duas opiniones contrarias. ¶ In ¶ glo. ibi, sed si qua ubi ad literam sunt hæc uerba [§ ibi, per adoptionem] sequitur, quæ sita fraternitas eouique impedit nuptias, quādū manet adoptio [§ ibi, 2dō.

### S V M M A R I V M .

1. Diffositio, siue continuatio tituli.
2. De cognatione affinitatis ex copula cum consanguineas ubi alibi, quam in canonica loquantur.
3. Ex ea quæ nascentur effectus, nu. 3.
4. Incestus quomodo contrahatur, & quid efficiat.

De eo, qui cogno. consan. uxo.  
siue, Rub.

1. Viso + de cognatione spirituali, & legali, de carna lierat uidendum: sed quia ex copula consanguinea uxoris oris affinitatis cognatio, de qua dubitari posset, an matrimonium dissolueret, ideo p. onit hæc rur bricam, de f. materia. 32. q. 7. quædam. c. d. c. busca pitulis sequent. & c. c. c. c. b. i. & c. l. quis cum, 33. q. 2. in quattuor ultimis capitulis, & dixit Hosti. super hac rubrica, quod f. uirtus tituli consistit in hoc, si cognoscatur consanguinea uxoris incestus constitutus: uon tamen propter hoc matrimonium præcedens dissoluitur, ut infra cap. 1. & c. discretionem, & c. transmissio, & cap. lordanæ. sed si cognoscatur consanguinea sponsa de futuro, soluntur sponsalia, in fra. co. iuuensis. 1. & 2. & c. fraternitatis, & se.

### S V M .

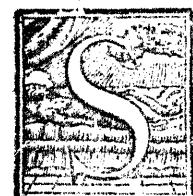
## De cognatione legali.

40

### S V M M A R I V M .

2. Affinitas superueniens rumpit sponsalia de futuro, sed non dissoluit matrimonium de presenti. Quando superuenire dicitur, est impedimentum, nu. 2. in fi. etiam interueniente ui. num. 4.
3. Filia uxoris priuigna dicitur. Incestus qui filiam uxoris cognovit an possit exigere debitum. An habere priuignam uxorem. Si de iure contrahere debet. Honestas publica est impedimentum, in fin.
4. Invita tractanor dicitur committere incestum, & nu. 4. Posse pro debere.
5. Epilogus, & additio glossarum. Vis non excusat à contractu affinitatis.

### C A P V T . I .



**I** quis cum. Breue est. Dixit Hosti. tria queruntur, & tria soluntur, dicebat hic Abb. f. totus titulus hoc intedit. Affinitas superueniens rumpit sponsalia de futuro, sed non dissoluit m̄rimoniū de p̄f. Df autē superuenire affinitas qn̄ t̄tis sponsalibus, vel m̄rimonio sp̄sus cognoscit consanguineā sp̄sa, vel is conuerso, f. m̄ Ab. sed alia dicunt, quæ uidebis. j. [Filia] i. filia t̄ uxoris, quæ alio nōe vocat priuigna. j. c. trāmisla. [Nec filiam] secundū dictū. f. uerū. n. tria dicta. primū, an incestus, qui filia uxoris cognovit, ab uxore possit exigere debitum, d̄r q. nō. si filiastram, potest h̄fe uxore. d̄f q. non, si de iure incestu os̄ h̄here dāt, d̄f q. non, f. m̄ Hosti. [Nunquam] pp. affinitate, quorū quodlibet p̄ se sufficiens est impedimentū. [nec filiastrā] tertiu dictū sub. si cōsensit. sc̄us, si fuit̄ s̄inuita tracta: quia tūc nō cōmisserit incestu. j. c. discretionē. Ho. [Potuerunt] i. debet. ¶ Gl. 2. & vlt. r. p̄t per q̄ones, vel textuāliter, si placet. ¶ Ingl. 2. in f. Ala. tūc enim excusat ab incestu, ut ibi d̄f: affinitas tamē nihilominus insurgit ex hoc facto, infra eo. discretionem. Hosti.

### S V M M A R I V M .

1. Affinitas superueniens dissoluit sponsalia de futuro, sed non matrimonium.
2. Incestus contrahere non potest, & nu. 4.
3. Dispensatio est necessaria quandocunque sit aliquid contrarius. Dispensare non uideatur, qui confort quid absp̄q; dispensatione, quā facere poterat.
4. Ordo contextus quis.
5. Epilogus, & additio glossarum.

Sponsalia cum filia cognit & dissoluntur per cognitionem posteriore matris sponsa.

Copula quo casu impedit matrimonium cum filia & matre, & cum alia.

5. Debitum coniugale quo casu hic exigit non possit, licet reddi. Casus fortuitus non imputatur.

### C A P V T . I I .

1. **V**eniens. Affinitas superueniens dissoluit sponsalia de futuro, sed non matrimonium. incestus h̄here nō p̄t. decisā cōsultatio, & distinguēs r̄fīo. ibi, in litigationis, & f. m̄b̄rū ibi, ceterū, dicebat Ho. qdā matrē sp̄sa cognovit si sp̄sanūq; carnaliter adhēsi, daf ei p̄nū maior, quā p̄ adulterio, & ex dispētatione cū alia h̄here p̄t. alioquin nec eā, nec alia sibi p̄t uxorē h̄fe. [Dispētatione] no. qf siue agat de clericis, siue de laicis. qf cūq; sit aliquid ius, neccessaria est dispētatio, f. m̄ Inn. uide, qd̄ dixi de sta. mo. cū

ad mon. sup. ul. gl. ad fi. & per hoc patet, qf si eōs iniuste cōfert beneficiū, qd̄ dispensando possit iuste cōferre. dispensare non v̄f, qd̄ dic, ut no. j. de scism. c. 2. a. de filiis p̄. ueniens. Ho. [Caterū] ita, f. ordina. caterū si interueniente ui. num. 4.

3. sp̄sam cognovit aī, qm̄ matrē, nunq̄ eā. f. matrē, uel alia. cā sponsa, ea mortua [Poterit] & c. Ceterū, si sp̄sam cognovit post. f. matrē, nunq̄ eā. f. sp̄sam, vel alia. f. & c. Abb. ¶ Gl. 3. f. obijc, & soluit. ¶ Ingl. 1. ibi, de futuro, vel intelligas ēt de p̄nti. & tūe qd̄ dicit. j. cū poslet cū alia h̄here, dic uerū, mortua prima, Ho. ¶ Ingl. 2. in f. uel prius, Host. ¶ Ingl. 3. ibi, nec etiā tantū] sup. vt b. adulter. [¶ in f.] uxorem. f. patris. T. ¶ Ingl. uide statim, ibi, presumptū] h̄c uerū, cū t̄pe, quo eā cognovit, erat sp̄sa. Si verò prius cognovislet, & post eam de sponsalet de futuro, & antequā iteraret copulā cū sponsa, cognovislet matrē, tūc soluta essent sponsalia, nec matrem haberet, nec filiam, nec eam alia contrahere possit propterincestum. & hoc probatur, de spon. ueniens. 2. & secundum hoc intellige gl. 2. supra Ioan. And. ¶ Ingl. 3. matrem, ibi, non tenet] quia t̄ non habebit ipse illam, sed illa habebit eum. Ipse enim non poterit exigere, sed tenetur reddere, ut dictum est, supra c. prox. & sic erit viro matrimonium onerosum. Signat autem ad hoc contrarium, supra de cōi. lepro. quoniam. §. fi. & soluit, qd̄ hic nascit exceptio ex proprio delicto, ibi non potest oriri ex casu fortuito, qui nemini est imputandus, infra de homi. Io. vel dic, quod quamvis non debeat petere, ut hic exacta ratione tenetur reddere, vt ibi, quod intelligitur f. m̄ ea, quæ no. infra co. transmissa, in fi.

### A N N O T A T I O N E S .

2. Veniens. Et ad hoc uide gl. no. & in principe idem dicentem in le. fina. ff. de adop.
3. Ut adulter. m̄d uideatur adulter, infra eo. discretionem, & ibi glo. illud in sponsa de presenti, licet non cognita.

### S V M M A R I V M .

1. Matrimonian non separatur ad dictum unius.
2. Notorium ex republica procedit. Tacendum est quod illicitum est & probari nequit. Vnius dictum regulariter non sufficit.
3. Epilogus, & additio glossarum.

### C A P V T . I I I .

1. **D**E illo qui. C. Nō separat matrimonium ad dictum unius afferentis affinitatem inter coniuges precissimè. dicit Hosti. frater afferit se cognovisse fratris uxorem ante, quā ei matrimonialiter iungeretur. si hoc non potest constare dilucide, tacere debet, nec cauditur. [Notorium] puta quia publicè eam detinebat. C. de nup. si vicinis, & parentela notoria erat, infra de duortijs, porr̄. Host. [impetrare] quia ex quo non potest probari, debet tacere secundum Inno. 6. q. 2. si tantum, & c. placuit. 2. q. 7. plerique, dictum enim vnius regulariter non iustificat, nec condemnat. 33. q. 2. admonere de hoc de testi. licet univeris. ¶ Gl. 1. posset respon. per s̄riū. ¶ Ingl. 1. ibi, non prædictat & ideo tex. dicit illam occasionem, non dixit causam, ad hoc de ma. & ob. foliata (¶ in f.) secundum Ala.

### S V M M A R I V M .

1. Incestus matrimonium contrahere non potest, sed si contrahit, tenet.
2. Priuigna quæ dicitur. Ignorantia excusat ab incestu. Ad uomitum redire qui dicantur. Illicita pro fera.

Ros

## Io. And. Comment.in Quartum Decret.

*Res pro causa.*

- 3 Coniux quo casu dicitur non habere uxorem; sed uxor ipsum.
- 4 Continuere sequis non potest a debiti coniugalia exactione prohibitus, quid iuris.
- 5 Debitum coniugij quandoque quod cum dolore debeat exigere & qualiter, an incestuosu debeat ab uxore, nu. 5.
- 6 Vix tenetur semper uxori subministrare, & ob id recipit fructus dotis.
- 7 Per reconciliationem uxor amittit ius repellendi virum incestuum, & quomodo fiat.
- 8 Epilogus, & additio glossarum.

### C A P V T II.

**Ransmisla.** C. Incestuosu matrimonium contrahere non debet, si contrahere, tenet, sunt due partes, consultatio, & responsio, ibi. Quia uero dicebat Ho. quidam vxore defuncta priuignam propriam cognovit, & secundam uxorem duxit, & ad priuignu rediit, tenet, puidere uxori, & ei cohabitare, debitum tamen non exigat, sed cu dolore cordis reddat, si fuerit exactus pro incestu & adulterio penitentiam arbitriariam agat: nec unquam cotrahet, si superuixerit [Eius] Juxoris mortua [Principiam] qua filiastra t uocatur, supra c. i. [Cognovit] scire, & sic commisit incestum, de quo penitentiam debet agere, ut dicit in fi. Host. [Vomitum] 2. pen. 2. de pe. dist. 3. irrisor. hoc autem dicitur facere quilibet peccator, qui post penitentiam ad peccatum, quod fuerat confessus, reuertitur, secundum Hosti. qui dicit hoc probari per Greg. de pe. di. 3. si autem dicunt [Ilicita] i. feram, rem siue caufam. Mcl. [Vxore] quam duxit post mortem primae. Host. [Dolore] ut uideatur magis pati, quam agere. 6. di. testamentum, Goff. 7. q. 1. scias. & sic t non habet uxore, sed uxor habet ipsum ut no. supra e.ueniens. & hoc debet intelligi secundum Host. quado continere potest: alias de licentia ecclesiae poterit exigere, sicut & contrahere, cum maius sit contrahere, quam exigere, arg. supra de decimis, ex parte. 3. ratis uero contrahit de licentia ecclesiae, ut uictetur peius, ut no. supra e.ueniens. Si autem continere non potest, tunc dolere potest saltem quado exigit, & si no, quado reddit. alias vix posset iste hanc penitentiam seruare, nec esset penitentia, quae ad impossibile obligare. ff. de reg. i. i. imp. possibili. uel si no potest dolere in ipso accessu, doleat sibi ante actum, uel post non de solutione debiti, quia facit, quod debet, sed de peccato per se commisso, quod ipsum talis copula reddidit indignu, de pe. di. 3. penitentia est, & Host. [Subministras] semper enim tenet ad hoc, & si mulier in continentia viuere uelit, & ppter hoc fructus dotis recipit, infra de usu. salubriter. ff. de iu. do. potis factus, & l. si is. §. ibi [Incessu] quem commisit post mortem prima uxor (Adulterio) cum priuigna post contractu secundae uxor comisso (cum ea) uxore, quod duxit post perpetratum incestum. Phi. (Moderamen) 26. q. 7. p. a. l. di. de his, & c. si quis diaconus. Gof. de pce. & re. significauit, ubi de hoc. Hosti. (Ei) uoxi legitimae (Permanebit) nisi ex causa licentia obtineat, ut dictum est, sup. fed t nunquid uxori tali incestuosu tenetur debitu reddere, non. imo potest se auctoritate dñi denegare. 32. q. 1. dicit, nisi & ipsa a tali primo debitu exegerit: quia postea racite uide tur facta reconciliatio, unde decantero no habet, qd possit obiecere, infra de adul. si uir, supra de cōi. feruo. proposuit, & c. fi. & de eo, qui du. in ma. uenient. & secundum hoc intellige, quod du. supra e.ueniens. Hosti. ¶ Gl. 2. dat si. & tradit re. ¶ Ingl. i. infi. Ala. de tali adulterio, incestu not, 27. q. 1. virginem. ¶ Ingl. ult. infi. ] & 33. questione. 2. §. hoc quamquam, alias incipit, de penitentibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Matrimonium non separatur ad confessionem coniugum dicentium, affinitatem praecessisse, etiam si rumor uicina consentiat, & num. 2. & quare, nu. 3. & 7.
- 2 Clamor quando dicitur esse. Quando fama, & debet litem procedere, nu. 7. Collusio coniugum unde prouiscatur. ad dicti. colludere. Ei precludenda uia.
- 3 Confessioni coniugum contra matrimonium non statut, & cuius, & num. 2. Publicatio testium cur non impedit alios testes examinare in causa matrimoniali.
- 4 Cap. si. duo. 35. q. 6. ut aduersetur huic.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 6. Confessus certum pro indicatio habetur.
- 6 Additio glossarum.
- 7 Probatio minus ualida recipitur ex longitudine temporis.

### C A P V T VIII.

**Vper, eo quod.** C. Non separatur matrimonium ad confessionem coniugum, qui dicunt affinitatem praecessisse, etiam si rumor uicinae consentiat. & sunt duas partes. 1. ponit questionem. 2. ibi. Tua ipsius, solutione Dixit Host. clamat ps uicinae, & maritus cognovit an matrimonium contractum confanguineum uxoris, & hoc idem uterque fatetur, an sint ob hoc separandi. quartu, & nec confessio, nec etiam rumor obest matrimonio. Respondeatur: ratio de primo redditur, & secundi etiam declaratur (Ante contractum) secus, si post: ga & si de hoc constaret, no propter hoc praecedens uinculum solueretur. supra c. prox. & infra c. sequenti.

- 2 Aliqua pars & talenti clamorem appellati, infra rumorem. Si uero tota ciuitas hoc diceret, tunc appellare fama, quod dicit, ut no. 5. de coha. cle. & mu. vefra. Host. [Vel rumorem] particularē tantu, uel etiā confessioni coniugum simul iunctu, Hos. [Separari] §. de testi. præterea, §. So. ibi, & §. de præsumpt. tertio. §. So. ibi, Inn. [Nonnulli] coniuges [Colludere] qd unus alteri displaceat, j. de diuor. quanto. §. fi. vñ plerunq; iurat ad iniucem, & unus aliū no repeter. §. de iureui, tua. 2. & talibus collusionibus precludenda est uia, ut hic, & in dictis iuribus, & no. de postu. §. bonae. 2. §. nec nociebat, de ali. mu. iu. c. 1. Si uero omnino pro certo constaret, & non sit in elusione, tūc uidetur, & possit statu confessioni secundu ea, quae no de despon. impu. attestations. Host. (Periudicium ecclesiæ) Ho. ut puto, habens literam (prædicium) notabat hanc esse secundam causam, quare non creditur confessioni: quia per ipsam non confiteretur se, quantum de dñi, & ecclesiam, nec miru, si non creditur confessioni coniugum, & ecclesiae: quia nec creditur in alterium prædicium. 2. q. 5. interrogatum, de capel. mo. c. 2. unde semper, quod agit de fædere, cauere debet episcopus, ne fiat prædicium ecclesiae, & ex hoc insurgit ratio, quare publicatis attestationsibus producuntur testes in causa matrimoniali, secundum Hosti.
- 4 (Vicinia) §. particularis, ut supra dixit, & sic non ob. contrarium hoc signatum. 35. q. 6. si duo: vel hoc, qn publica fama: illud, quando evidenter rei. uel solue, sicut no. de despon. impu. attestations. Hosti. bene quod ad opinionem ecclesiae, in cuius facie est contractum, Gof. (Irritari) impediri enim posset, ut infra de consan. super eo, Host. ¶ Int glo. 1. obijcit, & soluit distinguendo triplicem constitutionis specie. iterum obijcit, & soluit. ¶ Ultima glo. obijcit, & soluit.
- 5 ¶ Int gl. 1. ibi. l. 1.) uide ipsius textum, de simo. de hoc super 3. glo. (¶ ibi, certum) sequitur, confessus pro iudicato habetur [¶ ibi, de atate. §. 1.] uide de cōf. c. fi. super

## De eo, qui cognoscit. confan. uxo.

41

super 1. gl. In glo. 1. ibi, confessioni] in ista de maxime, quia tūc remanet coniuges, unde no sic timetur colludū. 2. q. 1. dixit, Gof. [¶ in fi.] secundum Tan. Itē hic suā turpitudinē, ibi rem licita confitentur bñm cū. & dicit hic Abb. qd ut fama in eo casu probet, debet praecessisse item mota. ar. eius, quod dicitur de teste, sup. de testi, licet ex quadā. Non esten illa, qui separarem coniugium proper confanguinitatem, de qua non a constaret nisi per confessionē coniugum a. & famā, & c. si duo, loquatur secundum antiqua tempora, secundum que necesse erat minus ualidas probaciones recipere, quia intantū extendebar prohibito, qd uera probatio haber no poterat, que ratio cestat hodie, ad hāc præ. decre. licet, & supra de clan. despō. c. fi. in prin. & decre. ista. ¶ Ingl. ult. infi. ] dicebat Lau. propter timorem non dissolu sociatos.

### A N N O T A T I O N E S.

2 Et fama. fama. n. ad plus non inducit nisi semplenam probatiōnem, ut no. in. c. fi. de iureui. & per gl. & Brix. in. admon. diff. eti. & secundum aliquos minus, confessio autem coniugum nihil probat, quia per ipsos est. uide Io. An. de desponsa. impu. attestations, in gl. quia contra se.

S V M M A R I V M.

- 1 Affinitas superueniens non dissoluit sponsalia de presenti. Facti species.
- 2 Fornicationis exceptionem exceptio, uel replicatio proposita plurimq; puni, uide nume. 4.. 5. 8. & 10. est nomen generis, nu. 5.
- 2 Matrimonium legitimum contrahitur per uerba de presenti, circa ipsum iam contractum pap. a dispensare potest, nu. 6.
- 3 Celebrare, pro carnaliter cognoscere.
- 4 Effuge, cum poteris.
- 5 Causam probanti iungitur penitentia, & quando grauis
- 4 Vxorem dimittere an quis possit ob adulterium eo rogante commissum.
- 5 Matrimonium differt ab occulto, ut hoc toleretur, illud secus.
- 6 Opiniones, & definitiones antiquorum etiam summorum pontificum non semper sequenda.
- 7 Epilogus, & suffragium glossarum.
- 8 Potest non retinet uir adulterante uxore eius lenocinio Compensatio non admittitur in delictis uxoris referentis causans in virum.
- 9 Vir debet esse causa mulieri colendi bonos mores.
- 10 Causam qui dat quid mali faciendi an se inde iuuare possit.
- 11 A lenone quando filia, uel ancilla liberatur, & a quo.
- 12 Affinitas esse non potest, nisi nuptia procedant. §. 2. & 10. §. 1. est impedimentum matrimonii, ibid.
- 6 Additio glossarum, & nu. seq.

### C A P V T VI.

**Iscrationem.** C. Affinitas superueniens no dissoluit spōsalia de pñti, & sunt duas partes. in 1. consultatio, in secunda responsio ibi. nos igif. in qua responsione primo dicit mulier ad continentia inducendā. 2. ibi. Quod si, quid iuris, si adhuc induci non potest, tertio tria solvit obstacula. 1. ibi, cum adulterium. bñm ibi, sed nec affinitas, tertiu ibi, quāquam. Dicebat Host. quidā uxorem legitimā se non cognitam confanguineo suo inuitā tradidit, quā inuitā cōsanguineo duxit, & cognovit, sed spōsā captata hora statim aufugit, & iurū suū repetit moneda est mulier, ut cōtineat, quamdui uir uixerit qd si renuat, maritus ipsam cogit maritali affectione tractare, cum uxori inuitā traditā nil possit obiecere. Exceptionē enim fornicationis obiectā exceptio, uel replicatio proposita pleriq; puni, fed nec affinitas iniquē cōcta int̄ctioni mulieris, quae sine culpa est, efficit. sic tenendū est, quicq; ab aliis aposto

licis in hoc casu responsum fuerit [Det presenti] fuit ergo legitimū matrimonium inter eos, supra de de spō. duo licet, Tan. Vinc. [ille uero] cōsanguineus. [Cum ipsa] legitima uxore primi [Celebrant] id est ipsam carnaliter cognovit. Petrus, & Abbas (Libera) effuge, cum poteris &c. de sponsa, ad id quod, Ioannes (Inquisitione) qua quāsūisti, an sit in hac parte mulieris petitio admittenda, uel quid aliud sit agendum. Hosti. [Viro] qui tradidit mulierem [Gratus] pro pluribus adulteriis, quibus causam dedit, supra de testibus, sicut. T. & erit arbitraria, sup. eo. ti. transmissa. Hosti. [Cogatur] nisi uelit religionem ingredi, de conuer. coniuga. uerum, & c. ex publico [Ad ipsam] quasi non ipsa ad eum, ut no. supra e.ueniens. Hosti. [Tradidit] argumentum ad questionem de infirio,

4 qui vult uxorem suam t dimittere propter adulteriu, quod ipso rogante commisit cum medico, & facit quod no. 32. q. 7. concubuit. & B. Brix. in qōne, cum quidam grauiter agrotaret, & est dñi. 32. peccauit ergo in deum, & ad hoc tendunt cōtraria, sed no in virū [Inuitam] sub. nec ob. qdñs dat pñtēm uiro, ut relinquere possit uxore propter fornicationem. & huic subauditū continuatur, quod sequitur [Veritatem] Matth. 19. [Fornicationis] hoc est t genus cōprehendens omnem illicitum concubitum. 36. q. 1. §. cū ergo. concor. supra titu. 1. [Replicatione] si mulier agit, & maritus excipit de eius adulterio, tunc mulier replicat de lenocinio. Si uero accusat maritus de adulterio, tunc mulier excipit [Manifestum] ut tunc non toleretur [Occultum] ut tunc toleretur [Proxi] ut in hoc non toleretur [Remotum] ut hoc toleretur, &

6 ex his pater secundum Host. qd pap. a dispensare potest ex causa circa matrimonia ita pñctā, quod dic, ut no. de cō. coni. ex publico. §. fi. & c. ex pte. 2. Patet ēt hic, qd non semper sequendā sunt opiniones, & distinctiones antiquorū ēt summorū pñtificū, ad id ēde de sponsa du. licet. §. fi. de sacra unc. c. uno. §. pe. ubi de hoc, de deci. pasto. §. 1. Host. ¶ Gl. 1. t. distinguit, an uir tradiderit, uel occasionem dederit, & ad secundū signat contrarium. ¶ Glo. 3. no. cum sponsa, &c. alle. tria iura. ¶ Glob. reprobatur] no. contra op. &c. alleg. pro ea. duos. §. ¶ Antepenul. glo. arguit legitimē factum &c. alle. tria iura, in contrarium, unam legem.

8 ¶ Ingl. 1. ibi, cum mulier] uir nil de dote retinet, cu uir lenocinio adulteratur uxor, nec mores improbat, quos corrupit (¶ ibi. l. 2. §. 2.) non admittitur compensatio delate, de adulterio, que uult maritū reum lenocinio facere, nec auditur (¶ ibi. §. quia uero plurimas. in fin.) mittit uir mulieri repudium, si ipso nō lenocinio domum manferit, non apud parentes, nisi illum expulerit non habentem parentes, cum causam dederit (¶ ibi, index) inquirit iudex adulterii, an uir pudicē uiuens sit auctor mulieri colendi bonos mores. Iniquum enim est, ut ab uxore pudicitiam exigat, quam ipse non exhibet, quae res uiuunt damnat, sed criminis compensationem non facit (¶ ibi. si lenones) si leno filia, uel ancilla peccandi necessitatē imponit, illa implorat epi suffragio ab soluenfā tali miseria. ¶ Ingl. 3. ibi. §. quarebatur [vide in c. quemadmodū, sup. gl. nā & ¶ Ingl. hic probatur] ibi uidendū, affinitas esse no pōt, nisi nuptia dicta sint, ex quibus affinitas coniungaf (¶ ibi, affines) affinitatis cōiungēdā cā fit ex nuptijs. ¶ Ingl. latepe. ibi, nec enim] nide de adul. c. fi. sup. gl. 1. [¶ ibi. §. cōf. c. fi.] uide de cōf. & qua. cap. fina. super ulti glo. [¶ ibi, si am] uide de cōf. con. placet, super gl. pte. ¶ Ingl. glo. 1. ibi. l. 2. §. 1. ad hoc ff. de ri. nup. palā. §. no est ignoscēdū (¶ ibi, si tu abstine) olue ut ibi [¶ ibi, a uir] & etiā patris, & dñi. ¶ Ingl. qua primus, ibi, a uir] & facit ad ea, quae dixi supra de eo, qui du. c. 2. & ult. [¶ in fi.] & facit. 2. q. 1. si

Io. And. super 4. Decre. F. pecca-

## Io. A. Comment. in Quartum Decret.

peccauerit, ibi, restabat igitur certa adulterii suspicio  
¶ [*Ingl. i. tantum, in fin.*] Lau. hoc verū quò ad deū, secus  
quò ad uitū, quæ, licet cōsenserit, exceptione, uel re-  
plicatione repellat, Pm Hof. Abb. ¶ [*Ingl. puta ibi c. pe.*] &  
ibi no. alii casus in gl. pe. ¶ [*Ingl. hoc reprobatur ibi illo-  
rum*] Hug. [¶ *ibi. §. affines*] ubi dicitur, q̄ affinitas est  
quædāni proximitas ex nuptiis, proueniens [¶ *in fin.*] de hoc, & quæ fuerit legis cōsideratio, dixi in arbore  
affinita. in prin. dicebat lo. siue sit affinitas, siue pu-  
blica honestas, certū est, q̄ est impedimentum matri-  
monii. idem Phi. ¶ [*Ingl. ar. quod ibi, ad limina*] &. infra de  
reg. iii. factum legitimè, li. 6. [¶ *in fin.*] lo. ff. ad. l. Aqu.  
l. quia in eū casum. Gof. ¶ [*Ingl. hoc generale*] quod dic,  
ut no. de priuil. antiqua. & 23. di. renouantes. ¶ [*In-  
gl. ult. in fin.*] Jerat in integra supra eo. ueniens, & in alia  
compil. de diuor. si aliquis, & quod postea sequitur,  
aliis asserentibus, hoc erat. eo. tit. ad aures. Gof.

## S Y M M A R I V M.

- 1 *Additulum quatenus faciat bac decretalis.*  
*Pollutio quo& pariat affinitatem, cognitionem, & consumationem*  
*matrimonij nn. 3. quo causa honestatem publicam, ibid.*
  - 2 *Canonice quid factum quod dicatur.*
  - 3 *Coitus uel copula quando presumatur, & faciat matrimonium*  
*presumptum.*

C A P V T VII.

卷之三

**Raternitati.** Pars de scisma.  
fraternitati.parū  
facit ad titulū, qā non tm̄ ponderat pol  
lutio, de qua decre. loquiuur, quantū pu  
estas orta ex spōsalibus fm̄ Inn. si uerò su  
ac extra ord. pollutio pro ea, quæ fit in na  
tamen extraordinariū & consuetū tēpus  
. tunc bene esset affinitas, et faceret ad tit.

## A N N O T A T I O N E S.

- Sed nec antrū subintrauit, queritur quid iuris est. <sup>a</sup> *Ca nonicū* i. hīm t̄ canones, hīm quod est in talibus procedendū. <sup>b</sup> i. t̄. i. c. i. in fi. Host. [Cuius] copulat̄. s. anteā i. aī, quā sibi illā copularet. nam, si postea, nō solueret matrimoniuī, sup. e. transmissæ [Septemnē] idē, si non dum septemnē, sup. de spon. itiuenis, quod dic ut ibi.

<sup>a</sup> [Extraordinaria] extraordinaria t̄ pollutio alterius tm̄ ēt si inf. claustra pudoris fiat, nō facit affinitatē. ar. 5 sup. eo. discretionē. nec matrimoniuī cōsumat, nisi fiat affectu m̄fimōiali 30. q. 3. extraordinaria. ad hoc enim, ut contrahatur affinitas, necesse est sanguinis utriusq; cōmmixtionē fieri. ar. 3 s. q. 10. fraternitatis. unde licet mulier semen emittat, si vir nō emittit, nō ēhitur affinitas, hīm Inn. qui idē no. de despō. impu. at testationes, ut ibi dixi super gl. 2. b. & arg. de frig. qui palpitādo pōt prouocare mulierē ad seminis effusio nem. uel econuerso, non est tñ ibi matrimoniuī, uel

<sup>a</sup> Dic ut ibi, uide ibi loan. Andr. in gloss. ex toto, & super glo. & per ipsum in c. puberes, in gl. etiam si sit, de despon. impu.

<sup>b</sup> Super gl. a. Vide loan. And. de spon. c. fi. in glo. de hoc. & ibi de materia, quā sequitur hic.

C A P V T     VIII.

X literis. C. Affinitas t superue-  
niēs rumpit sponsalia  
defuturo. & primō ponitur consultatio.  
secundo respōsio, ibi, Nos autem [Quam]  
Cognouit] dicta spōsa adhuc infra annos nu-  
tente, & p̄r hoc fuerunt soluta spōsalia ip-  
p.e.ueniens. j.c.prox.hoc dico: quia si puel-  
lis despōsata p uerba de praeſenti cū sponso  
impleuifet ætatem, ita, quid firmatū eſſet  
nūm secundum decretū unā de desp. imp. li.  
a matrē cognosceret pri⁹, quā sponsā, nīhi-  
emaneret cū spōsa[consultation] quā quæſiui-  
ſti,

De consan.& affi

4

¶ si, utrum sponsus possit spōsam retinere , uel aliam  
ducere: uel sponsa, uel mater alium, & quid sit circ  
2 hoc faciendum. & qualiter hoc reuelat episcopus  
no. j.c. proxii. Host. [ *his* ] s. G. & puella [ *et* ] s. uiro. & si  
fuit in culpa. vnde nō debet ſhere: quia hęc eſt pēn  
inceſtuſi, ut ſepiuſ diſtū eit [ *Mater* ] qui nō uidētu  
ignorantiam poſſe allegare. alias enim excuſarētu  
ab inceſtu, ut de filia prāmisit. Ho. [ *Nefanda* ] 37. q. i  
hi ergo, & capitulis ſc. Hosti. [ *præſertim* ] i. tantū. tun  
3 enim diſpenſaretur, ut dicit glo. ¶ *Inſi. 1. glo.* ] glo. fuſ  
Io. & Tan. ſed Host. dicēſ, q̄ Io. & Dan. gloſſauerāt.  
per uerba de futuro , reprehendar hic dicens , q̄ no  
erat curandū, per quae uerba puella innubilis deſpō  
ſata fuifet: quia ſemper intelligentur ſpōſalia de fu  
turo. de deſpō. i. impu. c. ulti. e. t. i. c. uno, li. 6. vñ diceba  
Inn. q̄ cū hac puella fuerant tātūm ſpōſalia. ¶ *Inſi. 1.  
gl.* ] ſecus, ſi prius cognouiffet ſpōſā. j.e. Iordanæ. Ho

S V M M A R I V M.

- 1 *Hæc decretalis idem dicit quod, supra proxima.  
Confederatio pro promissione solenni tunc inde præflita.*
  - 2 *Pro matrimonio uel sponsalibus nulla cautio, exceptis duobus  
admittitur, & qua sunt.  
Mulieris uerba, praesentia, tactus & nutus fugienda & ratio.*
  - 3 *Castitia est, quam nemo rogauit.  
Excusatio non prodest, nisi totam culpatum excludat.  
Opportunitas facit latronem, ut aiunt.  
A crimen abstinetur uarijs de causis.  
Mulieres solent esse in exactione copulae carnalis importune.*
  - 5 *Peccatum maius quod hic.  
Reus non minus quis dicitur, licet probatio deficiat.  
Consilium in foro paenitentiali non denudandum.  
Epilogus, & suffragium, & additio glossarum, nu. 7.8.  
Infantis etymologia.  
Contra in foro anima & aliud respondetur aliquando, & aliud in  
foro contentiose, ut hic.*

C A P V T   V I I I

**V**eniens. Id est quo ad te dicit, quod  
supra proxima, & prima pa-  
narrat factum, secunda respondebit tibi, C  
igitur. & forte uenit iste cum literis ordi-

- 4 **Additio glossarum.**  
*Honestas publicana non præcedit sponsalia, præcedent ranuit, equentia impedit & dirimit.  
 Quid differat ab affinitate contratta per coitum.*

*Sarum.*  
publica non præcedit sponsalia, præcedentia impedit & dirimit.  
ab affinitate contracta per coitum.

## Væ fraternitatis

I V & Tractatilis. nitas super  
ueniens nō dissoluit matrimonium. erat  
hæc decr. olim, inf. ti. prox. Et cōis diui-  
sio. 2. ibi. Nos igitur Coniugis/ri non dicit, sponsæ, ut. s.  
capitulis proxir. *Commorari*] & sic necessaria ministrare. s. e. transmissæ. Host. [Exigere] non, nisi sicut nota-  
ui. s. c. 2. uel nisi dispensetur, supra e. transmissæ. Hos.  
[Soluere] sic, supra e. discretionem, & infra sequitur,  
& est. 3. q. Host. [Talis] maximè. Vin. uel hoc ideò di-  
cit, ut ex parte viri itelligamus idē ex postfacto i. ex-  
quo semel debitū exegrit, ut. s. si de lapsu viri timea-  
tur, ecclesia possit illi dare licentia exigendi, & illam  
cōpellere ad reddendū, qđ dic, ut no. s. e. transmissæ.  
Hos. [*Iniquè* maximè: quia idē si per ignorantia. 34  
q. 2. in lectum. Vincen. ¶ *In t. glo. 1. ibi, affinitatem*] nota-  
uit hic Host. qđ honestas, quæ per sponsalia contrahiri  
tur inter sponsam, & consanguineos sponsi, nun-  
quam præcedit sponsalia, per quæ contrahitur: qđ  
nec id esse possit, ar. ff. de iure codi. quidam referit.

# Io. And. Comment. in Quartum Decret.

per consequens ipsa precedentia sponsalia non solitudo sequentia impedit, & dirimit, & est hoc hodie expressum, de spon. c. uno, li. 6. Illa uero quae per coitum contrahitur, & dicitur affinitas, precedentia sponsalia soluit, sequens matrimonium impedit, & dirimit dum tamen de ipsa constare possit, ut hic, & supra e. discretio nem.

## ANNOTATIONES.

- 1 Inuitare, intellige, ut inuitatus exigit, non autem quod ipse non possit exigere ex proprio pruritu, ut patet p. id, qd sequitur.
- 2 **S V M M A R I V M .**
- 3 Honestas publica per se, & affinitas per se impedit, Meretricis frontem habere dicitur & nuptia, cum petit debicum, Casto uiuere dicitur mulier uiro coniuncta, si abstineat ab alijs, & fornicatione mulier non excusat ullo praetextu, & nu. 2.
- 4 Continere difficile est, succurrunt nequeunt, & quando, Naturale uitium carnis non excusat a peccato Plurale resolutur in singulare.
- 5 Debitum matrimoniale uir compellitur reddere, quid si nequit, quandoq; tollitur, quandoq; suspenditur,
- 6 Ipsi exige, quibus dicatur quis modis, & reddere quando tenetur Vxorem etiam cognoscendo quo casu peccatur mortaliter, Minus committi non debet ut uittetur maius, Inuitatus potest quid exercere, quod petere non potest, & quibus casibus hic.
- 7 Epilogus, & additio glossarum, Copula in familiare preuenitur, non ita in uiro, licet aliquibus secus fuerit ab exemplis, Mulier dedita libidinii, ut facile commixtio bonis.

## C A P V T III.

**O**rdanæ. Summatu est. sup. c. px, & in. i. parte ponit mulieris peririo, in. 2. causa cōmissio ibi ea ppter [Et ea] lordanæ [Anni] decimis Copula re quod t de iure non potuit, impediēte publica honestate, & affinitate quorū quodlibet p se sufficiebat [Supplicatio] frōs meretricis sibi facta est, noluit crucifigere. Hier. 3. B. quām nec pp hoc meretrix sit, imò castè uiuit, dñmodo ab aliis abstineat. 3 i. di. Nicena, alias non excusatetur, licet diceret se passam esse rē naturalē, in auten, de rest. & ea, quā p. in. 11. mēse. Sunū siquidem, col. 4. neq; prætextu paupertatis, ut patet in his, quā no. sup. c. discretionē, Ho. [Ne queat] 2. difficultē est continere. 28. di. de his. 1. di. quia tua, 3. 3. q. 5. qui sit, & licet naturale sit uitiū carnis, non tū excusat à peccato. ff. ad. Aquil. si seruus seruū. §. si fornicariis. Phi. [Vtrumq;] lo. & lordanā, de uiro tū frustra dicitur, cū cōtinere cogatur, nisi subueniatur ei per id, quod no. sup. e. transmīssā. Ho. [Ne queat] i. nequiverit mulier, & sic resolutur plurale in singulare, j. de priuilegio. §. Ho. Idē Pe. & Abb. Mulieri uero, quā non peccauit, sufficit usq; ad morte alterius cōtinere [Ecclesiastica censura] no. §. per ecclēsia cōsanguineis, uel uxoris iam cognitę, à qui bus aequē abstinentia est ut à propriis, inf. c. 1. ut scias usq; ad quem gradum haec prohibito duret, ponit rubrica de consan. & affi. habetur t plenē materia in causa, 3. 5. per totum, & repetitur in elemē. congruit, de offi. ord. significavit, de test. co. ceterum. Si autem huius materia plenam & breuem uis habere notiam, studeas quā scripsi super arbore.

§. 4. t exactus inrelligitur uerbo, uel signo, quia & signis loquimur, de spō. cū apud. Itē & si præintelligit futū lapsū forte ex eius cōplexione, melius est occurere. C. quādo li. si in d. se vnu. Si uero timet lapsū, ga-

scit de lōge recessū. nō credit, qd tū teneatur ad debitū, cū nō teneatur, nisi cū exigit uerbo, uel signo, Credit ēt, qd iste peccat exigeō & puocando uxorē ut exigit. & est casus sūmū ēt, in quo qd peccat morta liter cognoscēdo uxorē ēt naturaliter, aliās non, 13. di. nerui. nec credit, qd licet illa intelligat uirū nō posse cōtinere, & lapsū cū alia, qd propter hoc debeat illum inuitare, nec enim debet cōmittere minus, ut ille cuite maius, 14. dist. p. ait. 22. q. 2. ne quis. Dicit tamen, qd curaliter faceret domina, si eo tempore ueretur iure exigiendi, & sic inuitatus uel eo, quod p. se nō pōt perire. C. de temp. in integ. rest. petendā, & sup. de elec. cū Vinton. p. quā decr. uidetur, qd ex quo iste recipitur ad coitū, decēter sit indifferēter admittēdus, sed ibi admittitur, ut eligat iure, pprio, nō exclusus perpetuō, hic nō admittitur nisi iure, quod mulier habet in eo sūmū Vin. qd quadā alia hic nō. qd dixi, sup. c. i. fraternirati, ¶ Gl. 2. all. tres concor. & tria iura in contrariū, & soluit. ¶ In gl. 1. ibi, in fi. ] & no. sūmū Gofr. qd si multum dister mulier ab æta, per copulā matrimonij consumatur. de hoc de delpō. impu. cōtingebatur. & hoc maxime in muliere secundū ēt, cuius uas paratū est, unde dixit Ho. vulgariter dici, qd tā magnū rostrum habet picula, sicut pica. Refert ēt de sacerdote, qui duas filias portabat, una aū se, alterā retro, dices, qd de illa, quā retro portabat, nō iuraret, qd cēt in virgo uiro nō uidef tāto tpe p. ueniri posic sūmū Gofr. falso eo, qd narrat Gre. in dialogo de puer. 9. annorum, qui imprægnauit nutricem, & no. 20. q. 1. in summa. & idem dicit Hiero. ad Vitalem de puer. 10. ann. & dicit Ho. qd idem repetit de puer. 11. uel. 12. annorum in castro sancti Michaelis Siscaricen, dicec. & idem traditur in Salomo. scilicet, quod in 11. anno genuit filium, præuenitur igitur hæc atas etiā in homine ex eo tempore, quo potest cognoscere mulierem, de spon. de illis, secundum Gofr. quod dic secundum Ho. ut nota de despon. impu. c. 2.

## ANNOTATIONES.

- 1 Non soluit. Sic esse dicimus in copula carnali, quia illa precedēs sponsalia non facit matrimonium: secus, si post. & uide Ioan. An. de spon. ueniens, in gl. fi.

## S V M M A R I V M .

- 1 Continuatio tituli.
- 2 Cognatio quadam carnalis, & in quibus confusat. Incestus cum quibus committatur.
- 3 A Consanguineorum etiam uxoris consortio abstinentum.
- 4 De consanguinitate, & affinitate & ubi alibi tractetur

## De consanguinitate, & affinitate, Rub.

1 Viso t de cognitione spirituali, & legali, de carnali erat uidendū, quā in consanguinitate, uel affinitate consistit; & idē & c. secundum Da. & Gofr. dicebat Ho. quia incestus, de quo p̄misit, committitur in propriis cōsanguineis, uel uxoris iam cognitę, à qui bus aequē abstinentia est ut à propriis, inf. c. 1. ut scias usq; ad quem gradum haec prohibito duret, ponit

2 rubrica de consan. & affi. habetur t plenē materia in causa, 3. 5. per totum, & repetitur in elemē. congruit, de offi. ord. significavit, de test. co. ceterum. Si autem huius materia plenam & breuem uis habere notiam, studeas quā scripsi super arbore.

## S V M M A R I V M .

- 1 Matrimonium contractum inter affines primi generis, & quarti gradus separatur eius causa qualiter tractanda, & per quos nu. 4. & 5. & 6. est magnum sacramentum, nu. 6.

Secretū

## De consan. & affi.

quā ad examinationem, multo minus quā ad decisionem, arg. supra de offi. deleg. super questionum. §. intentionis, & c. quoniam. 2. [Discretos] non in theologia, non in iure ciuili, sed in l. canonica, de qua sequitur. & dicit Ho. hanc litteram apertere estē contra quosdam theologos dicentes, qd ecclēsia dei posset regi per puram & solam theologian, quibus respōdet, quād non sufficiunt, theologica, ciuilis, & canonica, immo quotidie nouis emergētibus cōdi opōret noua iura, sed ipsi dicunt illud uerum, si scientia theologica scitur ad plenum, quibus respondet, qd qui deus esset, ad plenum omnia sciret, sed & idem esset in quacunque prædictarum scientiarū, quā sciatur ad plenum, cum consistat in præceptis iuris, de quibus in proemio. Si uero in episcopum ecclēsiae eligitur unus purus theologus, alter purus canonista, dicit Ho. considerandam ecclēsiae qualitatem, & si pro maiori parte consistat ecclēsia in iuriūdictione & causarum uētilatione, & decisione, præferatur causa nonista, maxime quia bon⁹ canonista ex solis canonicis, prædicationem, uel sermonē suū formare poterit. Si uero consistat in spiritualitate, ut quia hæretici conuincit, theologus præferatur, de elec. in causis, in fi. de hæreti. excommunicatus. §. si quis mixtum, tamen dicit præferendum, ad hoc de cler. non resi. ex parte, de elec. officii, & quā no. defum. tri. firmiter. §. hæc sancta, super uersi. dispositionem [Prestationem] de iure cōmuni, ut quia episcopus hoc enim est t magnū sacramentum, supra de spon. du. ca. 1. & magna debet episcopus cognoscere. 25. dist. perle. Etis, de offi. archi. c. 1. de of. archipresb. c. fi. & cā matrimonialis maiores iudices requirit, quod dic, ut dicit glo. præsumit autem pro habentibus potestem, quād sint maioris scientia, & magis exercitati secundum Innoc. [Statuta canonum] secundum quā examinari, & pronunciari oportet, & quā ab omnibus sciri debent: quia omnes astringunt, de constitutio. c. 1. & ulti. & specialiter ab episcopis. 38. dist. omnine de æta, & qua. cum sit, aliās repellēdus est, & si scit & non seruat, furiosus censetur, de temp. ord. uel nō est. Hosti. [Non ignorant] non dicit eos esse debere magistros, competens enim scientia toleratur, de præben. cap. pe. & no. secundum Ho. in iudice duo requiri potestem, & scientiam, & tunc habebit utrāq; clauem. Si uero primum deficiat, nō ualeat, quod agitur, quia & si ualeat sententia lata ab episcopo canonum potestate carente. Peccat tamē episcopus ignorans canones, si sine consilio hæc faciat. ergo aut deleget scienti uel exercitato. 2. q. 2. c. fin. de pœnitentia. dist. 6. c. 1. C. de iudi. certi, aut consulat peritos. C. de ingenuis, si atiam, & supra de concep. præb. c. 2. de his, quā si a præ. nouit, & c. quanto, & licet sit peritus, habeat suorum canoniconum consilium, & aliorum peritorum, de constit. ne inuitaris. 20. di. de quibus. Quid si comittat idiotæ, ualebit sententia, dummodo alia ritē sit lait: sed qui cōmisit scīter, puniendus est. ff. de custo reorū. l. si euim, igitur qd senātū, aut habet scientiā, & p̄tātē, & sic bñ. aut neutrū hēt, & tūc duobus modis siūa deficit, aut hēt scīam, sed nō p̄tātem, & tūc siūa à nō suo iudice lata nō retinet, aut p̄tātem hēt, sed nō scīam, & tunc ualeat, ut est dist. sed & regitur in iudice sp̄litter aliū corrige, qd sine peccato sit, aliās scīp sumi cōdeniat. 19. di. §. 3. q. 7. iudicet. Ho. 6. obiicit, & duplicit soluit, arguit, & reprobar. ¶ Glo. sed quare dicit, obiicit, & soluit. ¶ Ultim. gloss. notat, & arguit, iterum arguit compromitti non posse, & c. & duas rationes reddit. 9. ¶ Iu. t. 4. ibi. 2. & ult. iudice de iud. nouit. super gl. no. quod. ¶ In gloss. 6. ibi. §. illud qui didicit testif. 10. And. super 4. Decre. F 3 testes

## Secretū, id est clandestina.

Vidua quā dicatur.

- 2 Subbarbitrio in conspectu ecclesiā dicitur ex superabundanti li- cēt clandestina contractus antecēsset.

- 3 De Andrea testimonium ut admittatur.

- 4 Non creditur: cui p̄iam sine iurame. uo.

- 5 Agi potest sapientia de matrimonio.

- 6 Ordo etiam quando index ex officio procedit etiam in matrimonialibus obseruandus, & quia.

- 7 Celeritas adhibenda.

- 8 Ecclesie dei à quibus regenda

- 9 Theologus quando præponens canonistā, si in episcopū eligatur

- 10 Episcopus de quibus causis debeat cognoscere, quā scire debeat; aliās repellit, nu. 7. & quā seruare, ibid. canoniconum confi- lium, & peritorum adhibere debet nu. 7. pro potestem haben- tibus pr̄sumit ir.

- 11 Secundum canonum statuta examinari, et pronuntiari oportet, ea omnes astringunt, & ab omnibus debent sciri, & à quibus specialiter.

- 12 Scientia competens toleratur.

- 13 In iudice requiruntur potestas, & scientia, si primum deficiat non ualeat, quid sit ab eo, quod si secundum, quod sit etiam sine pec- cato, & quando.

- 14 Iudice iuris ignaro quid agendum.

- 15 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 9.

- 16 Compromissum de quibus non fiat.

- 17 Additio glossarum.

- 18 Ad iuris dictum non fit separatio matrimonij, licet impedia- tur, & quando.

- 19 Abbatis Cassinensis qua iurisdictio, cir. fin.

## C A P V T I.

## X literis tuis. Casus. Se-

paratur matrimonium contractum inter affines primi generis, & quarti gra- dus, & sunt tres partes. in. 1. casus nar- ratio. in. 2. responsio ibi, Quo circa in. 3. iudicis instrucōio ibi, Ceterum. [secreto]. i. clandestinē [vidua], cuius maritus est mortuus. 33. dist. vidua Cognovisit forte uti uolebat. l. Saxontū. de qua no. 8. de spō. c. 1. [in conspectu] ex superabundanti. Nam ex clandestino cōtractu erat matrimonium inter eos, si non suberat impedimen- tum, & statutū ipsorum confessioni. de clan. de- spon. quod nobis. Phi. [priorē] ipsius vidua iam de- functum. [Audisse] cum quo temperamento admittitatur hodie testimonium de auditu. habetur. s. de te- sti. licet. Phi. [Noluit] unde sibi credi non debuit, de testi. tuis. & c. nuper & 4. q. 1. s. item iureuandri, Phi. [Reuixit] no. sepius agi posic de matrimonio separan- do siue in modum accusationis, siue inquisitionis, quod est in matrimonio speciale, ut no. de spō. sicut & infra de pur. ca. cum dilectus. In. [Ante tuam] qua si innuat processum archipresbytri nō ualeat. Ho. & no. q. t quantumcunq; index ex officio suo proce- dat etiā in causis matrimonialibus citare debet par- tes, & coram eis facere testes iurare, & præfigere ter- minū uolētibus accusare, uel defendere, de clā. desp. cum inhibitio, qui ma. accu. pol. cap. in tua. & legitimi- mas exceptions admittere. sup. de of. deleg. ex parte 2. & infra qui si. sint leg. perlatū. & si hūc ordinem non seruant, retractatur, quod agit, infra qui si. sint le. per uenerabilem. §. i. an autem sit necesse, quod sententia feratur in lscriptis, dicam, sup. de test. Alberi cus. Ho. [Circumspectus] secundum formam decr. sup. de testi. licet ex quadam [Non t differas] jar. pro celere- tate, supra de locato, potuit. Vincē. pro & contra, de elec. c. fi. li. 6. [Et proprijs] alia, non proprijs [Tractande]

3. q. 7. iudicet. Ho. 6. obiicit, & duplicit soluit, arguit, & reprobar. ¶ Glo. sed quare dicit, obiicit, & soluit. ¶ Ultim. gloss. notat, & arguit, iterum arguit compromitti non posse, & c. & duas rationes reddit.

9. ¶ Iu. t. 4. ibi. 2. & ult. iudice de iud. nouit. super gl. no. quod. ¶ In gloss. 6. ibi. §. illud qui didicit testif. 10. And. super 4. Decre. F 3 testes

# Io. And. Comment. in Quartum Decret.

testes ulterius non producit. ¶ In ul. gl. ibi certi quide de rescrips. sciscitatus, in glo. 3. [¶ ibi Julianus] & §. seq. de famoso delicto, uel publico crimine, causa liberali ingenuitatis, uel libertinatis non compromittitur. ¶ In t. glo. & sic. infi. 1. & dicit Host. qd ad dictum unius non debuit separari, cum hoc iam esset contractum de presenti. supra tit. 1. de illo, & c. super eo, melius ui detur, qd unus solus testis impediuerit contractum faciendum, de quo quarebatur, sed simpliciter testificabatur de auditu. ¶ In gl. forte, in fi. Jaliás contra. infra de excessu praeaccidentibus, uel comperebat ex generali, uel speciali cōmissione Abbatis Cassinensis, b qui in terris mon. plenam habet iurisdictionem, cui subiecti iste archipresbyter, Gof. uel nō tenuit processus habitus coram ipso, secundū Host. ¶ In gl. sed quare, ibi, quidam] & hoc tenet hic Innocent. ¶ In gl. sed quare, infi. uel rescauit compilator. Gof. quia dicebatur in an. qn. 5. uel 6. Ho. Pet. & Ab. ¶ Ingl. s. t. ubi de hoc.]

**A N N O T A T I O N E S.**

a Faciat, imò etiam peccat, si ignorans, & insufficiens tener ecclesiam, quia illi renunciare debet, de renun. nisi. s. pro def. tui. uide Io. And. de elec. cum in cunctis, in gl. quæ est.

b Cassinensis. De isto monasterio, & aliis similibus uide lo. And. in Spe. de priuile. super rubrica.

- S V M M A R I V M.
- 1 Affinitas iuperueniens quando soluat sponsalia de futuro. Fama loci quid operetur in matrimonialibus.
  - 2 Epilogus, & Additio glossarum, nu. 3.
  - 3 Fidei datio aequipollit turamento.
  - 4 Iuramentum in supplementum probationis exigitur in causa spon saliorum.

## C A P V T II.

**V**per eo C. Affinitas & superueniens, de qua constat saltem per famam, soluit sponsalia de futuro, & intellegas hoc, quādo cum sponsa non est processum ad copulam: alias necessaria est plena probatio. supra tit. 1. ex literis. Et cōmuni diuisio. 2. ibi. Inquisitioni. [Propinquam] citra quartum gradum, infra e. non debet. Hostien. [Inquisitioni] quia quiescisti, an condemnātus, uel absoluendus sit sponsus, cum dictum impedimentum dicatur, eidens, & ad minus hoc habet fama loci. Hostien. [Fama] contra. supra tit. 1. super eo, dic ut ibi, & supra de desp. impo. attestations, secundū Host. sten. ¶ Glo. tult. inter famam & dictum unius ponit 3 unam differentiam, & unam cōuenientiam. ¶ In t. glo. 1. in fi. quia maior septennio. T. ¶ Ingl. 2. infi. 1. secundū Ala. & per illam decre, dicebat Inno. nisi fuisset hic fides interposita, crederetur dicto sponsi sine admiciculo famæ. Dicebat Host. qd hæc fidei datio aequipollerit iuramento, supra de arb. puenit, & expreſſius. supra qd meritis cauſa, ad aures. ¶ Ingl. ita, quod in fi. 1. T. 4 & de fide presby. qm. Phi. ¶ In t. glo. ult. in fin. dixerunt Ala. T. Vinc. & Phi. qd in supplementum probationis exigetur iuramentum ab isto. C. de reb. cre. in bona de prob. sicut consuetudo, de proc. ex insinuatione,

## S V M M A R I V M.

- 1 Gradi quo quis distet a stipite & c. hec regula quo casu hic non habent locum, & nu. 2.
- 2 Consuetudo interpretatur indulgentiam, nu. 2. & 3. an faciat per sonas legitimas, uel contra, nu. 2. & quæ sit obseruanda, nu. 4. & nu. 5. §. 1. interrupta ab uno, non officit alij, ibid.
- 3 Correctio constitutionis quæodo qd fit quo ad exemplum tantum non quod ad ius.
- 4 Exempla ponuntur etiam, ne ignoremus antiquitatem.

- 3 Temporis distanta quanta esse debet, si quid statuatur faciendum singulis quatuor mensibus.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum.
- 6 Beneficium principis latissime interpretandum ab alijs, ab eo uero quomodo, iuncta glo. & nu. 8.
- 7 Additio glo. 1. Linea quæ sint descendenti.
- 8 Legatus apostolicæ sedis ex generali legatione an possit dare tam indulgentiam, qualis moratur hic.
- 9 Gradus idem non inferi semper omnibus eiusdem gradus eandem, ut ita dicam, proximitatem.

## C A P V T II.

**V**od dilectio Casus: Si t. dicitur. sp̄catur cum Bon. quod possint cōtrahere quarto gradu, requiritur, qd uterq; distet quarto, maxime ubi consuetudo hoc approbat: alias sine maxime, & tria facit. primò casum ponit. secundò alle. pro & contra ibi, quod uidetur. tertio responderet ibi. Nos itaque. [Permissum] sic. 35. q. 3. quædam lex, & c. quod scripsi. & licet hæc decre. quod ad exemplum sit hodie correcta. infra c. non debet; tamē manet quod adiutor, ponitur etiam exempla, ne antiquitatē ignoramus. 7. dist. fuerunt, & inst. de testa. secundū Host. & ideo summaui casum non de. 6. sed de 4. secundū hoc locum posset hæc decree. habere (Quoto) hæc re-

2 gula non habet locum, quia erat indulgentia, & cōsuetudo contraria. Inno. sicut de consue. supra contrarium uidetur; cum &c. (Separant) & sic personas legitimas ad contrahendum illegitimas reddit. Econuerso uero non posset operari secundum quosdam. de hoc, infra eo. quod super his, Host. Vinc. & T. dixerunt hoc, qd circa neutrini ualeat consuetudo, de spon. du. licet, & c. tuas (Intelligenda) sicut cōsuetudo est interpretata, ar. supra de consue. cum dilectus. §. 3. Host. (Dilect) no. ad questionem; Padu. habent statutum, qd singulis quatuor mensibus fiat consilium de male ablatis; pro præcedentibus. 4. mensibus fuit factum ultima die ipsorum: querebatur, an posset fieri 10. die sequentis temporis 4. mensium: inducebam hanc decree. qd non, quia sic fuerat interpretata consuetudo, qd consiliū à consilio distaret quatuor mensibus dempta die. & alias sequeretur, qd per 8. menses ferè posset retardari, quod per illud consilium defor mandum est. & facit quod dixi, supra de sta. mo. in singulis, in prin. (Non debet) & cōiuncti nō separant, qd eandē rōnē: quia nult consuetudo, in cuius violatione scandalū imminebat. secundū hoc bene continent, qd sequitur Host. (Scandalum) no. qd cōsuetudo t. à multis seruata & approbata, qd si nō seruaretur, in duceret scandalū, seruaria est oīo, & inducit dispērationē in his, quæ ex statutis hominū pēdēt, ut hic, & s. de cog. sp̄ua. c. l. in fi. & c. sup eo, ubi de hoc, & j. e. quia circa, fecus ubi scandalū nō imineret. qd sup his, & in fi. & qui alias soluit tāquā nō intelligēs, offendit, ut patet in his qd ibi no. ad hoc sup. de tēp. ord. c. 2. ubi de hoc, ubi uero qd statutū dei inducunt consuetudo, nullo modo seruāt, sup. de spon. duo. licet, & c. fi. nisi ab ipso dño talis mos cōprobetur. 32. q. 3. obiicitur, de diuor. gaudemus, & pater in his, qd not. de consue. c. fi. b̄m Host. ¶ Gl. 3. t. soluit obiectio. ¶ Gl. 6. obiicit, & soluit. ¶ In gl. 6. ibi. l. ult.) beneficium principis latissime interpretandum est (¶ ibi, & ideo) sequitur de his, quæ primo cōstituantur, aut interpretatione aut constitutione optimi principis certius statuendū est. ¶ In gl. pe. ibi, licitatio. §. earum) sequitur, rerum uectigal, quarum nunquam præstum est, præstari nō pot, qd si p̄stari consuetū indulgentia publicanus om̄i serat, alias exercere nō prohibetur. ¶ In gl. 2. infi. 1. m̄ plures

- plures secundum qd plures sunt gradus: quia in primo gradu est una transuersalis, in secundo alia, & sic de singulis. Host. ¶ In glo. quæ de, ibi facta fuit] b̄m Tā. Inn. Idem hic, & in decr. ultime trāslac. infra alle. sed Host. dixit, qd superflue fit ista suppletio, cum textus dicat, Ap. sedis, credo qd Hostiē nō habebat in textu uerbū legati [¶ in fi.] dicebat Gof. qd licet ex generali legatione nō possit dare tamē indulgentiam generalē tamē ex causa posset cum uno, uel aliquibus dispensare, Guili. contra in spe. de lega. §. nunc ostendēdum, uersi. 7. & hoc tenebas. ad hoc infra eod. quod super his, in fi. & supra de præben. dilectus. 1. ¶ Ingl. hanc regulam in fin. Jhæc melius intelliges per regulas traditas in arbore confanguinitatis. ¶ In gl. 1. proper in fi. 1. T. Lau. verò notabat ex hoc, qd licet t. duo sint tibi in 6. gradu: alter tamen corum esse potest in consanguinitate proximior, quod uerum est secundum computationem canonicae: secundum legalē non dabat Vincē. simile: quia plures possunt esse in eadem sede pari. & tamen alter potest esse proximior altero, & est hoc, quia gradus canonicus est positus in legali, quælibet persona facit gradum. ¶ In gl. ar. con tra, ibi, ab eo à quo] hæc ratio non placet Hostiē. qui t. dicit, qd si alii hoc facere debent, ipsum decet, arg. C. de legi. digna uox, maximē cum sit suum factū, contra quod non decet, quod ueniat, supra de cle. coniuga. diuersis, in fi. & quod teratur defendere, non debet impugnare supra de na. ex li. uen. c. uno, & nisi creuerit in beneficiis, nil fecisse putet de dona. c. 1. & quod concessit, decet esse manifurum infra de regu. iur. decet, li. 6. cum suis concor. [¶ ibi scandalum] Ala. uel secundum cum hæc indulgentia fuit concessa ad pertinentium instantiam, non libera uoluntate indulgentis, arg. ss. quod quisq; iuris. l. 3. uel secundum Innoc. contraria loquuntur, quando indulgentia non est multū præjudicialis. ista uero præjudicialis, & odiofa. & uide quod dicam, de priuile. dndum, in glo. no. a. possessio a. placer Ho. quod hæc operetur consuetudo, & scandalī vitatio, & hoc tenebas.

**A N N O T A T I O N E S.**

a Possessio. Et uide de transl. epi. c. fi. super gl. fi. & per lo. Audr. & Bar. & gl. in. l. beneficium. fi. de const. prin.

## S V M M A R I V M

- 1 Infideles coniuncti gradu prohibito lege canonica tātum post baptismum non separantur, et quare, nu. 3. non includuntur lege canonici, nu. 3. eorum matrimonialis contractus qualis sit num. 5. in fin.
- 2 Filii duorum fratrum licet coniunguntur, & quo iure, & eorum filii legitimū consentur.
- 3 Persona, ad quam sermo dirigitur, & que dirigit, comprehendit.
- 4 Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.
- 5 Matrimonium quando teneat, licet pactum fiat tontra naturam eius.
- 6 Adieſtio inutilis aliquando reiicitur firmare manente contractu

## C A P V T III.

**E**infidelibus. C. Indeles t. cōhibito lege canonica tātum post baptismum nō separantur. Cōis diuisio. 2. ibi cōsuetationi. & dic. [infidelibus] Iudæis, uel Saracenis b̄m Host. Pe. & Abb. [Infilita] b̄m quæ filii duorum fratrū licet coniunguntur. quod ēt lex ciuilis approbat. C. de nuptiis, in celebrandis, Inst. de nup. §. duoru. aut̄ fratribus, & filii ex matrimonio suscep̄t legitiimi cōsentur,

44

# De consang. & affi.

- qui filii sint leg. c. fi. & conc. huic. qd habes, de diuor. gaudemus. b̄m Ho. [Carone] quod dic ut. j. e. nō debet [Separandum] in infra de diuor. gaudemus. [Auidas] com prehenditur t. is, ad quē dirigitur sermo. sic & is, qui b̄ dirigit. ff. de pign. Paulus in fi. Vin. [Respondit] Matt. 19. [Non separar] quare ergo taliter cōiuncti inter Christianos separantur? So. b̄m Host. Christiani contr. 3. canoniam t. coniuncti nō sunt coniuncti a deo, uel b̄m deum, immō cōtra deū: quia s. ipsius uicariū; & ideo separantur. & hoc facit nō homo, sed deus, uel eius uicarius. cui suam potestatē dedit. de transla. inter, ut ibi dixi super uersi. homo, & dicam de diuor. gaudemus. post prin. Infideles verò, qui hac prohibitiōne nō includuntur. ut patet de diuor. gaudemus, ex quo secundum deum, & l. suam coniuncti sunt, pa-pa illos separare non possit; ut patet in his, quæ not. supra de spon. duo. licet, & c. fi. & si separantur in ca-fu infra de diuor. quanto, & ca. gaudemus, hoc facit deus, nō homo, b̄m Host. [Per hoc] [Resp. Quos deus coniunxit & c. [Inter eos] Iudæos. l. & quoslibet alios infideles, qd nō distinxit. 3. 3. qu. 2. an qd in subditos, & 4. c. quos deus. ¶ Vlt. gl. t. obiicit, & soluit. secundū iterū obiicit, & duplicit. soluit. tertio iterū obiicit, & soluit. uel sic successiū tres obiectiones soluit, & secundū dā duplicit. ¶ In t. gl. ult. ibi, apta] de hoc sup. de bap. maiores, uers. quāuis & ibi, Alan. [dicebat, & lo. qd si pactū apponitur in matrimonio a. l. uel consue. in dūctū, licet illud sit cōtra naturā matrimonii, tenet matrimonium, alle. de spon. c. i. secus. si illud apponatur uoluntate ūheniū, & hoc dūctū posuerit Vin. & Phi. dicebat Gof. rū. per instantiā, catholici cū con- trahant, cogitant, uel cogitare debent, qd ante carnis copulam ad religionē transfeundo p̄nt uxores dimittere, tamē tenet matrimoniu: quia illa cogitatio sumitur à iure, nō à pacto cōtrahentiū, sic in cōtrahētū Iudæorum b̄m eum. idem Host. [¶ in fi.] Sed quid si Iudæus dicat, Cōtrahō tecum b̄m ritum Iudæorum dixit Vin. qd credit matrimoniu ualere, & qd illa in utilis adieſtio reiicitur, sicut cum quis dicit. Do seruo Latinam libertatem: latinitate reiicitur, purē liber est. C. de la. l. tol. l. 1. §. illo procul dubio, ad idem. ff. de condi. & demon. si quis cum. dicit etiam Iudæos cōtrahere, b̄m suum ritum. in alio infidei dicit contra secundum suum ritum cōtrahere, qui est, ut tot uxores reshabeat, quod sufficeret poterit in temporalibus. cū enim sic cōtrahunt, nō hñt matrimoniale affectum

**A N N O T A T I O N E S.**

b Vin. ff. de sen. l. 1. ubi uide Bar. & gl. in. l. inquisitioni. C. de solu. & ibi Ci. & docto. & glo. de procu. petatio.

## S V M M A R I V M

- 1 Consanguinei mariti licet contrahunt cum consanguineis uxor. Inter consanguineos duce, & ducentem, & e conuerso secus Ingradibus prohibitis contrahi non potest, etiam si hoc habet cōtrahētū.
- 2 Compositio non recipitur inter coniungi prohibitos.
- 3 Epilogus, et additio glossarum. nu. 4.

Coniuncti quo ad remittitur, firmare remanente contractu

**C A P V T V.** Ca. Consang. rati cū consanguineis uxor. licet & hñt matrimoniale affectum in gradibus prohibitis ūhi, non p̄t. et si hoc cōtrahētū ūhi. Ne aut̄ [Matrimonio] & quāris, an hoc liceat, Host. [Affines] in primo gene-re, & eo gradu, quo attinet uiro. [Ex corum] q. d. possit inter illos subesse alia affinitatis cā, ut si duo ex illis. Io. And. super 4. Decre. F 4 con-

## Io. And. Comment.in Quartum Decret.

contraherent, & esset affinitas inter consanguineos  
ductæ, & ducentæ, & è conuerso [Impediri] multo mi-  
nus dirimi. s. de cogn. spi. cōtracto. Host. [Gradus] cō-  
sanguinitatis, uel affinitatis [Prohibitos] nedium, l. diui-  
na, sed ēt. l. canonica. qđ dic vt. j. e. non debet. Hostiē,  
2. [Consuetudine] nam t in hoc casu nullus numerus de-  
fendit annorum. j. e. nō debet, nec recipit hæc cā cō-  
positionē. s. de trāslac. c. fi. ¶ Glo. 2. t alle. unam con-  
cor. in cōtrariū allegās tria iura, & soluit. ¶ Ingl. 2. ibi  
illæ decre. J̄s. de cog. spūa. & pcedit illud, quia consue-  
illam innuit cōstitutio. e. t. c. i. quod enim per se nō  
pōt cōsuetudo, id dare pōt cōstitutio, uel priuilegium  
quod patet, de offi. arch. cum satis, de inst. cum uenis-  
set, b̄m Vin. uel b̄m eū illegitimare personā ad cōtra-  
hendum potest cōsuetudo, quia hoc est onus, & sic  
loquatur. c. super eo, & .32. di. placuit, è conuerso nō.  
potest illegitimam legitimare. quia hic est honor. 8  
q. i. in scripturis, & sic loquitur hic Vinc. dixit Gofr.  
puto, q̄ ex speciali constie. restringi potest licētia cō-  
trahendi, sed non ampliarī: quia id sine peccato fieri  
nō posset, nec ibi excusat cōsuetudo. has solutiones  
detestatur Host. quia secundum ipsas fortior est con-  
suetudo, ubi deberet esse debilior. & per hoc infert,  
q̄ cōsuetudo. l. diuina iuuata nō pōt uincere canoni-  
cam, & per se solā pōt uincere diuinam, & canoniciā  
simul iunctā. Exemplū, consuetudo est in loco, q̄ in  
quarto gradu matrimonium contrahi possit, secun-  
dū prædicta nō ualet cōsuetudo, & tamen ei concor-  
dat. l. diuina, & c. pxi. Si tamen sit consuetudo, q̄ in  
quinto contrahi non possit, aliās dirimatur, seruan-  
da erit; & tñ secundum. l. diuinam, & canoniciā ma-  
trimoniū tale firmum est, & sic sola cōsuetudo per  
se uincit. l. diuinā, & canoniciā simul iunctā. contra  
id. s. de testibus, licet ex quadam: & quod est debilius  
fortius operatur contra id. s. de transl. inter cor. dicit  
ergo, q̄ consuetudo, quæ nō inducit scandalum nec  
est approbata per papam, nec laxat, nec restringit. Si  
uerò scandalum generet, & sit approbata per papā,  
tunc laxat, & restringit, ut in contrariis, arg. infra ca.  
prox. in fin. uel si non laxat, nec restringit consuetu-  
do, nisi sit approbata per papam, qui tamē ipsam nō  
consuevit approbare, nisi quando scandalum gene-  
rat. & quæ sit ratio, inuenies, de co. spi. c. i. secundum  
Host. So. Vinc. Gl. & Gofr. uera est, si intelligatur de  
uirtute quò ad impediendum, non quò ad dirimen-  
dum.

S V M M A R I V M

- 1 Dispensatio expressa falsa causa in matrimonio non ualeat nisi eam postea papa confirmet, & quando uictetur ex hoc, uel contra, nu. 6. C. T.
  - 2 Correccio licet fiat exempli, ius tamen remanet.  
Obtenta, dictio respicit tempus petitionis.
  - 3 Dat & tempus inspicitur.  
Disfrumentatio habet uim dispensationis.
  - 4 Scandalum graue inducit iustam causam dispensationis, & à quo probandum, nu. 8. in fin.
  - 5 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 6.  
Falsa causa non uictiat, & quando secus nu. 7.
  - 7 Additio glossarum.
  - 8 Proles quando magis accuset, quam sic causa dispensationis.

C A P V T VI.

**Via circa.** C. Non valet dispē-  
satio obtenta à papa  
super matrimonio inter consanguineos  
cōtracto, si ibi falsa cā sit expressa, nisi eā  
postea papa confirmet, & sic construe. Porro de no-  
uiro. N. pro dispensatione cuius. s. indulgentia à sede

C A.

apostolica obtinēda remanēdi cum ea, quæ ipsius  
contingit falsa causa, uidelicet proles, fuerit allega-  
ta, cum tamen &c. secundum Host. [Ipsum] Jnobilem,  
pro quo fuerat obtenta dispensatio [Quinto] licet cor-  
rigatur † exemplum ius remanet, de hoc. s. eo. quod  
dilectio [Obtinenda] per hoc uerbum dixit Inn. quod  
adhuc non fuerat dispensatū, sed ille, cui cōmissum  
fuerat dispensare, dubitauit. contra credo, ad hoc in  
fra ubi dicit, obtenta. & istud uerbum respicit tēpus  
petitionis p̄m Hosti. [Ingressam] tempore dispensatio-  
nis impetratae. & sic † non ualuit, cum inspiciatur tē-  
pus datae, ut no. de præben. dilectus 2. Host. [Dissimula-  
re] ex certa scientia, & ex nostra licētia. quam damus  
auctoritate præsentium, & sic, quod nullum erat, ro-  
boramus, de sup. neg. præla. c. pe. de cog. spi. super eo,  
secundum Go. dixit, quod est dissimulatio, & nō di-  
spensatio, sed tu dic, ut supra, nam secūdum Inn. stul-  
tum esset dicere, q̄ in adulterio remanerent. licet er-  
go ab initio non tenuerit dispensatio, roboratur ta-  
men ex hac dissimulatione, quæ habet uim dispensa-  
tionis secundum eum [Graue scandalum] inducit iustā  
causam dispensandi, ut hic, & supra. ca. prox. de hoc,  
& supra de tempo. ordi. c. 2. Host. ¶ Glo. 2. † notat, al-  
le. tria iura signat contrarium, & ibi remittit. ¶ Vlti.  
glo. no. q̄ falsitas causæ &c. obiicit, & soluit. ¶ In glo.  
ult. ibi. l. 2. Juide hanc & se. falsa, supra de rescr. signifi-  
cante, super. 1. glo. [¶ ibi, sum tale. §. falsam] falsa condi-  
tio impossibilis est; ut si dico, Liber esto, si solueris,  
quod Titio debeo, cum nihil debeam [¶ ibi, §. huic  
proxima] si constat de seruo legato, debetur, licet dixe-  
rim illum uernaculum, & non est, uel emptum à Ti-  
tio, & fuit emptus ab alio. & §-longe, dicit, q̄ si dico  
Lego Titio, qui negotia mea curauit, uel cuius pa-  
tronio capitali criminis liberatus sum, licet ista sint  
falsa, debetur legatum [¶ ibi si sic. §. 1] Juide de priu. ex  
ore, super gl. ar. q̄ [¶ ibi qui in prouincia] alias diuus. ui-  
de de eo, qui du. cum haberet, super gl. quādoq;. ¶ In  
† gl. ult. ibi, ex parte. 2. Jubi de hoc [¶ ibi. §. semel] in liber-  
tate loquitur, & dixit Hosti. q̄ omnia ista contraria  
sunt specialia, ut ex ipsis patet, quæ sunt fauorabilia.  
secus in tali dispensatione, quæ est odiosa, & si ipsam  
fauorabilem reputes, tradit tamen istud pro regula,  
q̄ ubi dispēsatio sedis apostolicæ necessaria est, opor-  
tet, q̄ ostendatur non suspecta. patet in eo, qđ legi-  
tur & no. de rescriptis. c. 2. de schisma. c. 2. de cri. fal. c.  
2. & c. dura, & capitulis se. de fi. presbyte. c. pen. & ult.  
sed surrepticia nō est sine suspitione, & est expressus  
casus, quod non prodest, supra de elect. dudum. 2. §.  
insuper [¶ ibi, ubi de hoc] & supra de offi. ordi. ex parte  
[¶ ibi, prohibito] contra supra eod. cum haberet. dixit  
† Hosti, quando scienter contraxerunt, & stant con-  
tumaciter in peccato, & in scandalum totius ecclē-  
siæ, quæ nouit delictum notiorum, tunc magis accu-  
sat. ut ibi, hic secus, quod dic, ut no. in contrario se-  
cundum eum [¶ in fi.] de hoc, & quis habeat proba-  
re dixi in speculo super rub. declan. despon.

S U M M A R I V M.

- 1 *De consanguinitate qui deponunt, unde computationem debeant incipere nu. 2. & nu. 5.*  
 2 *Nepos dicitur filius fratris*  
 3 *Cum stipite prohibitus contrahere, an ita prohibeatur cum eius filio.*  
*De arbore consanguinitatis lo. And. scripsit.*  
*Auditus auditus minus facit, quam proprius auditus.*  
 4 *Periculum maius ubi uertitur, ibi magis inuigilandum.*  
*Ratio eadem ubi est, ibi ius idem.*  
 5 *Additio glossarum.*  
*Circumlocutio idem ualeat, & qualiter circumloquamur.*

De consan & affi.

## C A P V T . V I

**S** V a nos duxit. C. Testes qui de consanguinitate deponunt, computationem debent incipere à stipite, uel germanis, in 1. consilatio, in 2. responsio ibi, Nos igitur dicebat Hosti, de computatione graduum, à quo incipi debeat, quæratur, quod à stipite incipienda est, respondeatur. & quod testes debent dilucidè gradus exprimere, additur, quæ sit huius ratio, dicitur. ultimò quare non sufficiat à secundo, & à primo gradu incipere, euidenti ratione monstratur [Fratri filio] expresse pateretur hic filium fratris dici nepotem: super hoc uide, quod dicam, de elec. fundamenta. §. ut ergo, superuersi, nepos [Computare] & sic à primo gradu ex una parte, & à secundo ex altera, forte sic dicebant, Audii, uel uidi, p[ro] tales uocabant se inuicem patruum & nepotem, uel quod dicebatur, quod talis fuerat frater patris, & alter filius fratris, secundum Innoc.

3 [Vel germanis] cum ergo germani ponantur hic pro stipite, arguit Hostien. quod, sicut is, qui in quinto gradu est ex uno latere, non posset contrahere cum stipite, sic nec cum filio stipitis ex alio latere, sed hoc est falsum, ut dixi super arbore consanguinitatis, infra. nec hoc capitulum obstat, hic enim quare solum de computatione testium, qui super consanguinitate deponunt [Auditu] auditus, quod dic, ut de testibus, licet ex quadam [Minus] quam de uisu, uel de proprio auditu [Laxanda] imò quia t[em]p[or]e circa haec maiora maius periculum uertitur, ideo &c. 42. di. quiescamus [Facultas] si ff. de legi, quod non ratione Vincē. [Vlterioribus] scilicet tertio, & quarto. & sic ubi eadē ratio &c. de exceptio. cum inter. C. de consti. pec. l. fi. & est ad hoc bonum simile, supra de testibus, licet 3. ¶ Int glo. ulti. ibi, circumlocutionem lut si dicat testis,

2 Titius, & quidam decretorum doctor actu regens, longus, uel breuis, monoculus, uel his similia, fuerunt fratres, uel Titius, & uxoris talis militis fuerunt frater, & soror.

C A P V T V I I I

**I** On debet. C. Prohibitio t*con*ingii non extendit**  
ultra quartum consanguinitatis, & affini-  
tatis gradum: in secundo, & tertio ge-  
nere affinitatis licet contrahitur. potest etiam pro-  
les suscep*ta ex secundis nuptiis consanguineis prioris uiri coniungi.*& primò excusat correctionem i-  
ris antiqui. secundo ibi, Cum igitur, excusationem  
declarans, in duobus illud tollit. & in tertio restri-  
git, restitutionis probabilem causam reddens. tertio  
ibi, Cum ergo, prohibitionem restrictam fortificat  
constitutiones contrarias tollit, & caulam reddit. c  
cebat Hostien. redditur triplex constitutionis facie-  
dæ, & uariationis ratio: fit secundi & tertij generis a-  
finitas, & sobolis suscep*ta ex secundis nuptiis inhibitionis antiquæ reuocatio, graduum consanguinitatis restrictio.* redditur cōgruæ restrictionis ratio. po-  
nitur inhibitionis restrictæ coniugalis copulæ con-  
**2** clusio [Reprehensibile] licet t*papa supremam habeat*  
potestatem, timet reprehendi. si de usu pa. nisi, ut eccl.  
bene. ut nostrum: sed quicquid timeat, s̄epe mordet  
tur, quod sine peccato non sit, de maledi. c. i. Hosti.  
[Temporum] hæc est prima ratio, qua se nititur excu-  
fare. licet enim omnis uariatio, & inconstantia in iu-  
re generaliter sit suspecta & reprehensibilis, supra u-  
**a** eccl. bene. c. uno. ff. de admi. tu. cum queritur<sup>a</sup>. ff. de  
procura. in causæ; tamen nonnunquam uarietatem  
audit prætor. ff. de col. bonorum, nonnunquam. &  
ratione temporis ius uariari potest, ut in concor. al-  
**2** le. in glo. [Humana] quæ mutari t*possunt tacito consensu, uel alia. l. data, insti. de iu. na. §. ulti.* Vinc. [Præsertim] secunda ratio excusationis. In omnibus enim  
quantumcunque præceptis distictè, intelligi debet  
excepta necessitas, uel utilitas. 7. q. 1. scias. 1. q. 7. §. ni-  
si, & ca. tali, & no. supra de præben. de multa, secun-  
dum Hostien. [Exposit] & sic soluitur contrarium de  
can. 12. di. ridiculum [Quoniam ipse] hic tangit tertiam  
rationem, quam probat per euidens exemplum, sic  
supra de consti. ecclesia. S. Mariæ, de elec. uenerabi-  
lem §. obiectioni, secundum Hostien. [Nonnulla] si  
**4** cut sunt t*cæmoniæ, quæ olim ad literam seruabu-*  
tut, hodie non sic, de puri. post par. cap. uno, de con-  
fe. di. 3. peruenit, de cele. mis. cum Martha. §. cæterū  
Hostien. [In novo] & interdum in ipso ueteri. 63. di. §.  
uerum. Exo. 32. [Non copulanda] de hac prohibitione  
habuimus specialem rubricam in 1. compilatione  
[Difficultatem] computandi gradus, & genera, & inte-  
dum impediendo pacis reformationem, quæ fieri  
posset, nisi hæc genera impedimentum præstarent  
Hostien. [Parvum] inter fideles, quia infideles his con-  
stitutionibus non arctantur, ut no. supra eo. de insi-  
delibus.

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

delibus Hostien. [Animarum] eorum, qui sic scienter contrahebant [Cessante] de ap. cum cessante [Effetus] effectum vocat animarum periculum, bene facit ad Ro. 4. ubi non est lex, neque praeuaricatio. *[Contraries]* si contrahere fūlentes. Hostien. [Affinitatis] in primo genere, ut patet ex superioribus [Gradum] etiā in ascendentibus, & descendebus secundum Ab. de hoc in arbore consanguinitatis, recitabat etiam 4. Abb. quod est reperire, q̄ si interdum quis contrahit cū sorore fratri. & licet in hoc labore ponere exemplum, tamen hoc facile est uidere, cum scilicet pater & filius contrahunt cum matre, & filia. si ex secundo coniugio pater procreat filios, ecce quōd frater habet sororem fratris. si uis exemplum de tempore contractus, pone, quōd filius tuus ex prima uxore post, quam habuisti problem ex secunda, contrahit cum filia uxoristue, quam habuerat ex primo matrimonio. Dixit etiam hic Abb. quosdam dicere, quā gradum affinitatis intelligi, quando de affinitate cōtracta per successionis propagationē quatuor plena descendunt, quod est falsum; quod intellige, ut in arbore [Vterioribus] scilicet quinto, & remotioribus (nam non potest) qā minus uiuunt homines, quam consuecent, & sic propter probationis defectum, multi remanent impediti, habentes consanguinitatis conscientiam, infra de sen. exc. inquisitione, nec eorum confessioni contra matrimonium statur, ni si aliter probetur, supra de eo, qui cog. consan. super eo, & tangitur hic, quod supra dixerat de uarietate, temporis. Hostien. (Apostolus) 1. ad Cor. 7. A. (Corporis) non dicit, animæ, nam quantum ad ipsam si infidelis discedat, infra diuor, quanto fortius sunt anni tempora. 76. di. c. 1. & quatuor euangelista, & quatuor doctores ecclesie, de reli. c. uno, li. 6. & de hoc numero in processu, speculi in 6. column. in uero. prima, si uis plenius, sunt quatuor flumina paradisi, Gen. 2. B. & 1. di. c. 1. ubi etiam de quatuor synodus, quatuor coeli partes, & totidem eius uenti. Hier. 49. ad fi. Inducam super elementa quatuor uentos à quatuor partibus coeli, quatuor animalia plena oculis, Apo. 4. supra de elec. scriptum, in prin. & sic quatuor patriarchales sedes, de priuili. antiqua, quatuor angeli super quatuor angulos terre, Exo. 27. quatuor circuli per quatuor angulos areæ, Exo. 27. quatuor Cherubin, & totidem rote, Eze. 10. quatuor cornua quatuor fabri, & quadrigæ, Zac. 2. in pri. cornua & 6. in prin. & Solomon, quatuor minima terra dicit lapidem sapientibus, prou. 30. & loquif de formicis, leporibus, locustis, & uestertilionibus, in eodem capitulo uidere potes de quatuor insaciabilibus, inferno, uulua, terra, & igne, de quatuor uis incognitis, que no. supra de præsum. ex studiis, & de quatuor, per quæ terra mouetur, & de quatuor, quæ fortiter gradiantur, & vide in Hier. super Marcum, B. & D. 10. (Elementis) iste ratione sī similitudinariae sunt, non videntes, & facit, quod dixi in proœ. & de rescriptis, si quandoq. Ab alijs, ut Alex. qui, ma. accusa, pos. confuluit, in 1. compi. ubi statuerat contra eos, qui in facie ecclesie contraxerant post 18. annos accusationem non admitti (Anobis) qui cōstitutionem Alex. repetierat, qui ma. accusa, pos. c. 1. 3. compi. (Anorū) & excommunicatus est ipso iure sciētē hoc faciēs, ut in clemen. eo. ti. eos, qui, ¶ Glo. 3. t̄ declarat, quid sit primum, secundum, & tertium genus affinitatis, & quare sic dicantur, secundō querit, arguit pro & contra, & solvit. ¶ Glo. 6. obiicit, & solvit. ¶ Glo. sc.

A N N O T A T I O N E S.

a Cum queritur. Et in cle. 1. de renun. & de iure pa. quod autem & uide in c. mutare, & c. quod semel, de re. iur. lib. 6.

b Confidenti. Imò & sola cohabitatio sine copula sufficit, secundum quōd no. Inno. in c. 1. de eo, qui duxit in ma. quam pollu. c. 1. quodan sit uerum, uide ibi lo. And. in glo. si durante, & uide glo. primam; & super illa.

### A N N O T A T I O N E S.

- 1 Matrimonialiter copulari possunt & quo gradu distantes à stipite. Multitudo, & consuetudo aliud inducunt. Consuetudo approbata & per quem pro iure seruatur & interpretatur, num. 3.
- 2 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nn. 3.

### C A P V T I X.

**I**l qui. Se summat. & sic cōstrue secundum Hosti. Vir qui distat à stipite 4. gradu, sup. ex uno latere. Et mulier, quæ ex alio latere, repete, distat à stipite gradu quinto, possunt licetē matrimonialiter copulari secundum regulam &c. [Licitē possunt] nisi multitudo, & consuetudo scandalum generans aliud inducat, ut supra eo. quod dilectio. §. fin. carter, quæ deficiunt, in summa. eo. ti. comprehenders. Hostien. [Copulari] supra eo. quod dilectio, contra. so. ibi. Inno. ¶ Viti. t̄ glo. docet computare gradus. ¶ In glo. 1. ibi, uel secundo] secus, si in primo, secundum

## De frigidis, & malefi. &c.

- 13 Nubere in domino qui dicantur.
- 14 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nn. 15. & 16. Matrimonij sententia non transit in rem indicatam, & potest separari, si facta sit separatio, si contra postea constet.
- 17 De eo uicarius episcopi potest cognoscere sine speciali mandato. Virgo potest esse mulier, & si cohabitavit cum uiro, & quando se virginem ut probet, uide nn. 8. & alios ibi citatos.
- 18 Potens quilibet presumitur.
- 19 Autenticam esse hanc constitutionem, licet nesciat auctor, quando habeat locum.

46

### C A P V T I.



**Ccepisti.** Ditisionem huius decre. & ipsius intellectum per partes Inno. posuit & confusè, cuius glossam Ho. conatus est summare, dicens eum scripsisse, q̄ prima pars huius capituli intellegitur, quando ambo cōfiterur im-

potentiam uiri, tunc enim, si per unum mensem de derint operā copulae cōjugali, & si mulier corrupta reperiatur, & si alia adminicula deficiat, necesse est, q̄ probetur impotentia. 7. manu propinquorū, nec sufficit, q̄ per paucos dies simul fuerint, imò requiri tur, q̄ per mensem ad minus. Si uero mulier sine reclamatione per annum steterit cum viro, quacunque signa frigiditatis prætendat, postea non auditur demum correxit se Inno. dicens, q̄ etiam post annū auditur, si certa signa frigiditatis ostendar cum iura mentis propinquorum. secunda pars loquitur, quādo mulier asserit uirum frigidū, & vir negat, in quo casu si per 6. menses cum viro sine reclamatione este terit, postea non auditur, nec prosunt inditia frigiditatis viri, vel virginitatis sue: quia pōt est, q̄ propter modicum membrum uiri mulier adhuc uidetur integrum, uel timendum est, ne alter oculus decipiatur. In tertia uero dicitur, q̄ si intra 6. menses reclamaverit mulier, quantumcumque uir neget, mulier auditur, & si probet per iuramentū frigiditatem uiri, & etiam per alia indicia, vel per aspectum corporis, separabitur, nec spectabitur triennium. & hoc ideo, quia cito reclamauit, & iuxxit Inno. q̄ idem potest dici in secundo casu per decre. laudabilem. & hoc, si eut dicit, magis congruit literæ Hosti. tamen dicit hunc esse c. intellectum. si marito prouocante ad diuortium, & se impotentem afferente, mulier hæc idem fatetur, seruata solēnitate canonica matrimonium indistincte dirimitur: sed si decipiatur ecclesia, primum matrimoniu reparatur. Si uero muliere agente uir afferat se potentem, & uxori carnaliter cognoscit, nisi per aspectum corporis, vel alio modo certo & indubitate conuincatur, mulier pertens diuortium non auditur. Si autem muliere agere vir hoc idē, quod mulier afferit, confitef, uel alias euidenter conuincitur, matrimonium separatur, & mulieri contrahendi licentia datur, quod autem dicit [Accepisti] dicebat t̄ Hostien. tu maior: 18. annis [Mulierem] dicebat maiorem 14. & sic uteque gaudebat plenissima pubertate. ff. de ali. & ciba. le. l. Mēla. ff. de adop. l. arrogato. §. non tantum, & institu. de adopti. §. minorem [Per mensem] idem, si per unum diem. Idem, si per 100. annos. Inno. imò uidetur spectandum triennium, infra c. laudabilem, quæ est cōtra. So. illa loquitur de maleficiatis, uel de habentibus plenam, ut supra no. in quo casu dicimus tempus arbitrarium. Hostien. [Dixisti] air, licet t̄ frigidus, prouocat ad diuortium, ut frustra non sustineat onera matrimonii, quæ sunt multa, secundum Pe. & Abb. & facit

### S V M M A R I V M.

- 1 Divisio. & intellectus huius constitutionis secundum Innocen. & Hostien.
- 2 Ex frigide uiri quando ex prouocatione, & quando ex prouocatione mulieris matrimonium separatur; uel secus, & num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 17. & 19. De ea ut cognoscatur, & num. 2. 3. 5. 8. 9. 10. 11. 17.
- 2 Pubertas plena mari, & feminæ quando. Cap. laudabilem infra eo. & huius, sunt diuersi casus, & 10. in fin. & 19.
- Temporis breuitas, uel longitudine nil facit, ubi eadem ratio utriusque, ut hic, & num. 6. 7. excipitur tamen num. 7. 12. & 18. an sit continuum, num. 19.
- 3 Matrimonij onera, multa alia de matrimonio, num. 4. & 16. Caſtratus prohibetur contrahere carnale matrimonium, non spirituale. Nec potest adoptare.
- 4 Pro matrimonio stanti credendum, sed non semper, num. 9. alias Mulieres solent carnis colaphizari stimulis, & non presumunt uelleflare cum truncu, & num. 7.
- 6 Ex impotentia coeundi si matrimonium separatur, fit potius declaratio non fuisse, quod uero ex multis causis accidit, num. 10. supra num. 1. 3. 5. 12. & 16. à muliere inde procedat, num. 12. ob eam contrahendi licentia utrique non datur, num. 13.
- 8 Emphyceut. a post biennium pōt sibi consulere intra duos menses. Per aspectum corporis mulieris, & quando uiri fit probatio impotentia, & num. 9. & 10. & num. 7. 12. quando non recipitur hac probatio, ibid. & num. 17.
- 9 Probationes super abundantes facienda, cum causa periculosa est.
- 10 Hostienis commentaria conscripsit post editionem summam. Sententia incontinenti fine dia solennitate, uel dilatatione potest ferri in re certa.
- 11 Propinquorum & uicinorum iuramenta quando admittantur in casu huic constitutio.
- 12 Possunt ea reprobari, & quomo do.
- 13 Fama hic nil operatur.

# Io. And. Comment. in Quartum Decret.

& facit quod no. 33. q. 1. c. 2. [Ita] i. adeo, uel in tatum [Non potuisse] quia nec moueris ad coitum, nec stimulos carnis sentis, nec per medicum iuuari potes; & si es castratus id est castus natus, qui nec adoptare, potest, cum nec generare naturaliter possit, infi. de adop. & sed illud, hic enim prohibetur coitare matrimonium carnale, cum tali matrimonio ineptus & inutiles sit, infra eo. qd sedem: sed ad spirituale admittitur, supra de cor. uita ex parte. 53. d. eunuchus Hosti. [Affirmas] quid ergo si contradicat: standum est ei, ex quo pro matrimonio stat, arg. de clan. despon. c. 1. & est triplex ratio, prima fauor matrimonii, argu. de sen. & re i. c. fi. secunda, quia cum tales consueuerint colaphizari stimulis carnis, supra de eo qui cog. consan. Iordanæ, non est prima facie verisimile, qd vellet stare cum trunco, qui non posset ei de bitum reddere, ad hoc, infra §. prox. in fi. tercia, quia cum rea sit, & si nihil praestiterit, absoluenda est, ut ec. bene. c. uno. quod est uerum, nisi & uir ipsam de mandatio redarguere possit per aspectum, sicut no. in casu conuerso, infra c. proxi. [Per uerum] alias rectum, infra co. in fi. alias iustum, ut infra eo. laudabilem, istud autem est uerum, iustum, vel rectum iudicium, morabuntur simul ad preceptum iudicis in causa, ex quo pubertatem plenam habent, arbitriæ, & iurabit, qd totis uiribus, & ingenii opere, & operam dabunt ad matrimonium consumandum, uir perficiendo, mulier patiente, non se subtrahendo, sed amplexando, & modis omnibus allicioendo, confessione facta de omnibus peccatis suis, infra co. c. fi. & si adueniente termino reuertitur dicentes, quod hæc omnia seruauerunt, nec una caro effici potuerunt, iurabit maritus se naturaliter frigidum, & mandatū episcopi toto posse adimpleuisse, & nec mortui carnalem sentire potuit, & mulier idem, & iurabunt ambo, qd non potuerunt effici una caro, & adducet uterque 7. parentes, uel si desint 7. uicinos, bona famæ, qui iurabunt se credere ipsos uerum iurasse, & sic matrimonium dirimir, ut hic, & infra co. laudabilem. §. 1. & §. si autem, & 33. q. 1. c. 1. & 2. Hosti. [Protestis] & etiam potestis simul remanere, si vultis, infra co. laudabilem. §. qd si ambo. Si tamen matrimonium separatur, potius hoc casu declarabitur, non fuisse, in auct. de nup. §. si uerò, col. 4. Hosti. [Ea tamen ratione] i. ca. causa, qua allegata est, & è conuerso probata, ut si tu &c. uel ea ratione qd tu cum nulla contrahas, cum inhabilis sis, si uerti iurasti, infra ca. qd sedem, uerū, si tu aliam acceperis, sub. & cognoueris, & sic apparere ecclesiam fuisse decepta, infra eo. fraternitatis, reus periurii, & c. an uerò mulier sit censenda periura, no. infra eo. laudabilem, ad fin. Hosti. [Illa] corrupta, Hosti. [Prior] qd tu; & sic conuertitur casus, Hosti. [Dimidium] maximè, nam idem, si post. s. dies fin. Hosti. Ut infra patet, Tu autem lex cuius parte nullus defetus inuenitur, licet diligenter fueris in spectus. Hosti. [Mulieris] corruptæ, sed & t contra mulier est præsumptio ex cursu temporis, b. quod hoc dicat malitiosè, qd de pœnis, si quis forte. 1. respon. in fi. C. de his, qui à non do. mal. fi. & ad hoc continuatur. Quia si proclamare & c. Hosti. [Tandiu] maximè: quia si uirgo esset post multos annos audiretur proclamatio, siue sit defectus ex parte mulieris, infra eo. fraternitatis, siue ex parte uiri, infra eo. c. fi. Item & si intra. 8. dies ueniat, non audiretur marito affirmante contrarium, ex quo corrupta est, ut etiā no. supra eo. super uer. post annum, & infra §. sc. nisi & uir per aspectum sui corporis conuincatur, ut patet in his, quæ, infra not. & sic non debet signari pro contrario. C. de diuor. in causis: quia in alio causa loquitur, ut infra co. laudabilem. Aut duos aut plu-

res: quia non est uis in tempore, ut no. supra §. prox. 8. Hostien. & no. Ab. ex hac litera emphyteutam, qui per biennium canonē non soluit, postea intra duos menses sibi posse consulere [Proclamauerit] mulier scilicet quæ uirgo euasit, & sic diuersificat à proximo. §. superiori, qui loquitur in corrupta: uel dic, ut infra, aliū dicunt illud corrigi per istud, quod nō credo. Hostien. [si probari] sub. & uir idem confitetur, & sic potest etiam diuersificari à proximo. §. Si probari [per rectum iudicium &c.] quod expone, ut supra super. per uerum iudicium, uel dic, qd quamvis mari- tuis neget, non obstat sua contradicatio, si probari id est improbari potest & c. puta per corporis mulieris aspectum, quod dic, ut not. de despon. impuber. conuinebat, & etiam per rectum iudicium, de quo sequitur. Nam secundum Innoc. ad probationem 9. t frigiditatis tria sunt argumenta inuenta. primum aspectus corporis, secundum iuramentum septimæ manus propinquorum. tertium expectatio triennii sed discretus iudex prouidebit, qd porius superabundant probationes, quam deficiant, cum hæc causa periculosa sit. unde, si uidetur ei, qd ununi, uel duo argumenta non sufficient, faciat praestari tertium. & hoc dictum Innoc. placet Hostien. Saluo spacio temporis, secundum ea, quæ no. supra in princ. possit et 10. t dictum uiri improbari per aspectum corporis ipsius uiri, puta quia sectus est, uel membrum habet ad modum uerruce, quam porrumb uocamus, nec est hermaphroditus. alias cause: quia tales consueuerunt membrum retrahere, & longum emittere ad modum animalis. & sic dicit Hosti. fuisse Dia, uel in civitate Diens, ut dicit se sciuissi post compositam sumمام, de hoc. ff. de libe. & posthu. sed est quæsum, §. fin. ff. de sta. homi. l. Quiritum. uel habet uir testes ad modum cicerum. hoc dicit coram se accidisse de facto, ut no. in summa, eo. ti. §. fi. uer. quid si mulier. hic enim incontinenti sine alia solennitate, uel dilatatione potest ferri sententia: quia in incertis & c. ff. de uer. ob. continuus, & supra de ele. cum inter uniuersitas & hoc est, quod no. litera, infra c. laudabilem. §. 1. ibi. Si frigiditas prius probari non posset, quam literam dicit Hosti. communiter à magistris male intellectam. Dicit tautem quosdam dixisse, qd quando ambo coniuges impotentiam confitentur, requiriunt iuramenta propinquorum, nisi & fama assertio nem iporum coniugum adiuuet, ar. 35. q. 6. si duo. sed dic, qd ubi de frigiditate queritur, parum aut nihil operatur fama, ut hic. fecus, quando queritur de consanguinitate: quia tunc multum operatur, ut ibi, & no. supra de præsumpt. tertio. sed quid si mulier ex cluso corporis aspectu, cum 7. manu. propinquorum probauerit uirum impotentem, & uir cum alia. 7. manu uel probare se potestem, nunquid est admittendus? Dic quod sic secundum Innoc. argumen. supra de spon. cum in tua. & quod hic dicitur, habet locum, quando uir tantum & simpliciter dicit, quod eam cognouit. mulier uerò iurat contrarium, cum 7. manu propinquorum aliqua præsumptione 12. ariditatis uel alia præcedente. potest tetiam dici secundum eum, quod ubi uir assit se mulierem cognoui, & mulier, que per duos menses tacuit, nec fuit protestata de impotentiæ, postea contradicit, non est mulier audienda, etiam si per aspectum uelit probare se uirginem: quia saepe fallitur &c. 27. q. 1. nec aliqua, nec auditur, si uelit probare illum maleficatum, propter rationes dictas secundum eum in glo. 1. quod Hostien. non placet sed si mulier uelit probare maritum impotentem per aspectum ipsius mariti, uel uir mulierem arguit per aspectum mulieris, bene est probatio admittenda, cum hæc prom-

pte

# De frigidis, & malefis. &c.

47

S V M M A R I V M.

- 1 Negatio pro presumptione.
- 2 Impotens presumitur quis ante nubiles annos, id tamen per contrarium factum eliditur.
- 3 Tuer pro infante.
- 4 Impotenta duplex, temporalis, & perpetua, & quæ sit utriusque alia distinctione, in fin.
- 5 De ea quando confit.
- 6 Epilogus, & additio glossarum.
- 7 Spado an contrahere possit matrimonium.
- 8 Matrimonium cur contrahatur.
- 9 Lex si serua §. si spadoni ut intelligenda.

## C A P V T I I .



### Vòd sedem.

Breue est [Non] mitur non posse. & est hic car. expressum quæ ante annos nubiles completos nō potest qd, nisi potens probet, matrimonialiter consentire, sed prima facie præsumitur impotens. quod dic ut supra de despon. impube. puberes. hec tamen præsumptio plerumq; per trium factum eliditur, vt ibi no. uel exponas hic [puer]. infans, qd nullomodo cognoscere potest, infra de delict. pue. ca. 1. fin. Hosti. [sic] imo 2. multo magis: qd temporalis impotenta natura ad tempus tñ impedit, ut supra de spon. tuæ, & de despon. impu. de illis, 1. & 2. sed perpetua, de qua sequit, in perpetuum, ut §. c. 1. Hosti. [Impotentes] sup. maiores eius 3. annis, ex quo de impotentiæ evidenter constat: qd in prima nocte sciri potest quod ad naturam, ex quo tñ magnus est; quod dic, ut no. supra de despon. impu. puberes. alii uolunt sic intelligere hanc literam, qd si cut minor. 14. non est aptus ad contrahendum, nisi sit potens, sic nec maior 14. quasi per opus, non per numerum annorum proberetur pubertas. & fin. hunc intellectum dixit Hosti. infinita iura corrigit, & statu ecclesiæ debitum, & antiquum subvertit contraria. C. de inoffi. dotibus. l. una, & supra de sup. ne. præla. c. 2. §. pe. (Apr.) dixit Vin. sunt impotentes ad coitum aliqui animo, & corpore: aliqui altero tantum 5. quod uide no. per Io. 33. q. 1. in sum. [Glo. 2. t obicit, & solvit. [In glo. 2. ibi. sancimus 2.) etiam maior. 60. 6. uir, vel foemina liceat contrahere. [In glo. 2. ibi. secus est) de spadone an contrahere possit, no. 32. q. 7. hi qui. & hic no. antiqu. & dixerunt Ala. & Vin. qd carēs utro que testiculo non p̄hit: qd cum oē matrimonii cōtrahatur aut causa prolis, aut causa uitandæ fornicationis, & in seco huiusmodi ultraq; cā deficiat, ergo cā eo non est matrimonii. & fin. eos lex. ff. de iur. do. si serua. §. si spadoni, intelligif de illo, qd caret altero tñ testiculo (& in fi.). T. idem Goffr. & Vin. & Phi.

## A N N O T A T I O N E S.

- 1 Contrafactur. Glo. aliter loquitur in c. hi qui, præalle. & de castato uide supra c. proxi. per Io. And. in glo. quia nec moueris.

S V M M A R I V M.

- 2 Propter artium membrum mulier separatur à uiro, nisi possit pro medicis adiuvari.
- 3 Potens ad copulam qui dicitur.
- 4 Proximus eiusdem iuris est, cuius est & qui peruenit. Ita, id est intantum.
- 5 Propter impotentiam mulier redhibetur, & uir.
- 6 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.
- 7 Additio glossarum.
- 8 Mulier incurrit morbum ob debitum non redditum.
- 9 Propositum non sufficit quod ad ecclesiast., & quo casu big. in fi.

C A

## A N N O T A T I O N E S.

- 1 Qd de clan. despon. Ibi uide in glo. & super illa, & de despon. impu. conuinebat, in glo. 2. & super illa.
- 2 Temporis. quia ex tanto tempore præsumitur cognita, ad hoc quod no. supra in glo. quid ergo, & infra super. glo. supra de despon. per Ioan. Andr.

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

### C A P V T III.

**X literis.** Dicebat Hostien. adole-  
scens. 16. annorum natu-  
raliter arctam duxit uxor. si puella iuua-  
ri non potest, celebratur diuortium, & iu-  
dex dat viro licentiam cum alia contrahendi. dice-  
bat Abb. propter arctum membrum mulier separa-  
tur a viro, nisi possit p medicos adiuuari. & sunt duę  
partes. 2. ibi, Respondemus (16. annorum) & sic erat, p  
pe plenam pubertatem, & sic prae sumit naturali-  
ter potens, secundum ea, quæ no. supra c. 1. Host.  
(13. annorum) & sic quid ad atatem non uidetur hæc  
puella pati defectum, cum & tempus cōsueuerit an-  
ticipari, sup. de despon. impo. à nobis. Host. [Vxorem]  
ex hoc patet, q̄ contraxerunt per uerba de præsenti.  
T. [Qui] scilicet uir [Reddere] sub. uellet, non potuit. In  
terrogatus autem, quare nō posset, respondit. Quia  
mulier &c. sic legit Host. [Ita] id est intantū [Vir] iste,  
nec aliis. & dixit Host. q̄ t̄ hæc magistraliter potuit  
appellari naturalis impotēta fœminina, quæ & mu-  
lierē facit redhiberi, s. de redi. a. tio. queritur, s. mu-  
lierem. In homine uero potest dici masculina, supra  
c. 1. [Tribuas] de mero iure: quia inter eos nō sit ma-  
trimonium. T. [Glo. 1.] t̄ solvit obiectionem, de c. di-  
xit &c. ¶ Vlt. signat contrarium. ¶ In glo. ult. ibi, § mu-  
lierem ita arctam, ut mulier fieri non pos-  
sit, sanam non uideri constat. ¶ In glo. 1. ibi, apparuit  
idem Vincen. Phi. Gof. Inn. & Abb. [¶ ibi, reddit a fuit]  
forte post sponsalia mulier virum appetens impatiē-  
ter tulit uiri parentiam, unde morbum incurrit, un-  
de facta fuit inhabilis ad matrimonium, & sic nō te-  
nuit s. Ala. & Vinc. sed hoc dictum posset esse ue-  
rum in sponsalibus de futuro. ¶ In glo. ult. ibi, proposi-  
tum non sufficit quid ad ecclesiam propositum, & fa-  
cit quod not. supra titu. prox. de infidelibus, in fine,  
ulti. glo. [¶ in f. ] dic ut ibi.

### A N N O T A T I O N E S .

a De futuro. Quia fecus, si de præsenti: quia impossibilitas superueniens illa non soluit, uide glo. quæ uiderit uelle, quid sit ne-  
cessit illud esse etiam consumatum, inf. in capit. fraternitatis,  
in glo. argum. quid.

### S V M M A R I V M .

1 Cum im potente reddere debitum mulier si contrahitur matrimo-  
nium quando tenat, num. 2.  
Impotēta mulieris quibus proficiscatur causis, ibid.  
3 Matrimonium qua ratione contrahendum.  
Eo nibil utilius hominibus.  
Concessum etiam continere nequeuntibus, & uolentibus conti-  
ne re, num. 4.  
Quid si uiuatur in honeste, contrahatur, num. 4. in f.  
4 Coniuges castè uiuere, & continere possunt in domo propria.  
Cum im potenti potens si contraxit, & postea cum alia contra-  
hat, & cognoscat, utrum matrimonium tenat.  
Cum ea qui scienter contraxit, cogitur eam tenere, & dñe.  
Hec decretalis, quando habeat locum, in f. & num. 6.

### C A P V T IIII.

**Onsultationi.** Dicebat Hostie.  
an mulier clausa, & omnino impotens  
possit contrahere? Dicitur, q̄ si quis cum  
tali scienter contrahat, & si matrimonium nō tenet,  
potest tamen eam ut sororem tenere. dicebat Abb.  
clauſam mulierem, uel arctam potest quis ut soror-  
rem habere, & si non ut uxorem [im potens] non di-  
stinguit. & id est qualiter cuncte impotens sit, matri-  
monium nullum erit, supra cōd. quod sedem, licet

Goff. hic notet hoc esse intelligendum de sola arcta-  
tione, quid enim si ita sit lata, q̄ nullo modo possit  
cognosci, ut de facto fuit coram me. Item quid si ex  
aliqua lateti infirmitate omnino reddatur incogno-  
scibilis, sicut accidit in Pedemonte Taurin. dice-  
bat Abb. propter arctum membrum mulier separa-  
tur a viro, nisi possit p medicos adiuuari. & sunt duę  
partes. 2. ibi, Respondemus (16. annorum) & sic erat, p  
pe plenam pubertatem, & sic prae sumit naturali-  
ter potens, secundum ea, quæ no. supra c. 1. Host.  
(13. annorum) & sic quid ad atatem non uidetur hæc  
puella pati defectum, cum & tempus cōsueuerit an-  
ticipari, sup. de despon. impo. à nobis. Host. [Vxorem]  
ex hoc patet, q̄ contraxerunt per uerba de præsenti.  
T. [Qui] scilicet uir [Reddere] sub. uellet, non potuit. In  
terrogatus autem, quare nō posset, respondit. Quia  
mulier &c. sic legit Host. [Ita] id est intantū [Vir] iste,  
nec aliis. & dixit Host. q̄ t̄ hæc magistraliter potuit  
appellari naturalis impotēta fœminina, quæ & mu-  
lierē facit redhiberi, s. de redi. a. tio. queritur, s. mu-  
lierem. In homine uero potest dici masculina, supra  
c. 1. [Tribuas] de mero iure: quia inter eos nō sit ma-  
trimonium. T. [Glo. 1.] t̄ solvit obiectionem, de c. di-  
xit &c. ¶ Vlt. signat contrarium. ¶ In glo. ult. ibi, § mu-  
lierem ita arctam, ut mulier fieri non pos-  
sit, sanam non uideri constat. ¶ In glo. 1. ibi, apparuit  
idem Vincen. Phi. Gof. Inn. & Abb. [¶ ibi, reddit a fuit]  
forte post sponsalia mulier virum appetens impatiē-  
ter tulit uiri parentiam, unde morbum incurrit, un-  
de facta fuit inhabilis ad matrimonium, & sic nō te-  
nuit s. Ala. & Vinc. sed hoc dictum posset esse ue-  
rum in sponsalibus de futuro. ¶ In glo. ult. ibi, proposi-  
tum non sufficit quid ad ecclesiam propositum, & fa-  
cit quod not. supra titu. prox. de infidelibus, in fine,  
ulti. glo. [¶ in f. ] dic ut ibi.

### A N N O T A T I O N E S .

a Secundum Inn. Et hoc operatur scientia impedimenti ipsius  
uiri, quando contrahit cum arcta, alias non tenerit illam altera.  
ut hic per Inn. qui apertius loquitur, quam hic exprimat. 10. An-

### S V M M A R I V M .

1 Ex im potenti coeundi quando separatur matrimonium, & qua-  
modo, & quo casu reparetur separatum, num. 3. 5. & 8.  
Quibus probetur modis, num. 2. 3. 5. & 8.  
2 Frigidus quis dicatur, & probetur, num. 5. & 8.  
Pubertas quando semplena.  
Supplementa ad contextum huius decretalis multa, ut hic, & nu-  
me. sequentibus.  
Tempus expectatur, & quantum hic, & num. 3. est arbitrium,  
ibid, num. 7. & 8.  
3 Decretalis hec quando locum habeat, uer. hec est, num. 5.  
4 Septima manus numerus non duplicatur.

Vicini

## De frigidis, & malefi. &c.

48

Vicini admittuntur deficiente parentela.

In deficit in requisitorum alijs succedunt, & qui hic.

5 Iuramentum coniugis petentis ex impotenti separari matrimonio-

nium, & quo rum aliorum confirmantium, & quando admitt-

tatur, & Iiprani. 1. & 4. & quid iurare debeant, num. 10.

Ad aspectum corporis, & coeuntum coniugum quando deuenia-

tur, & num. 9.

6 Epilogus, Suffragium & additio glossarum, num. 7. & 8.

Propter maleficum non separatur matrimonium, triennium

quando ex predictetur

10 Compurgatores iurant tantum de credulitate.

Mulier quid iurare in casu huius decretalis debeat.

Per iurandum dicitur.

### C A P V T V.

**Audabilem.** Pars, supra de cō  
bilem. C. Si de im potenti coeundi con-

stat, statim separari matrimonium: alias co-

habitabunt coniuges per triennium: & tunc si cum

7. manu propinquorum iurant, quod dederūt ope-

ram carnali copule, nec potuerunt commisceeri, se-

parantur, cōs. diuīsio. 2. ibi. Nos uero, & Inno. hanc

dec. diuīdebat in duas partes, dicens quod prima lo-

cuitur, quando unus coniugum dicit matrimonium

consumatum: alter disficitur. In hoc enim casu daf-

triennium, & requiritur iuramentum, 7. manus pro-

pinquorum illius, qui dicit matrimonium nō esse cō-

fumatum, & durat usq; ad s. si autem. ibi secunda. in

qua dicitur, q̄ si uterq; confitetur matrimonium non

esse consumatum, non est necesse dare triennium,

sed sufficit iuramentum propinquorum. Hosti. ue-

rō dicit, q̄ in hoc casu queritur de naturaliter frigi-

dis, quantum tempus ad experiendā copulam car-

nalem ecclesia eis debet indulgere. dicit, quod trien-

nium, n̄ si de im potenti posuit prius euidenter con-

stare, quo lapsu seruata solennitate index eos pote-

rit separare, q̄ si frigidus postea potens appareat, ad

primam habebit necesse redire: sed si uolunt, simul

poterunt remanere, licet uir sit impotens. Exprimitur

autem solennitas, quam index debet in separando seruare, & per contrario actum probatur per iuriū, & delinquentes iubentur pœnitere [Frigidis]

2. i. hist qui naturaliter dicuntur frigidis. Inno. & p. hoc

inferebat Hosti. quod decere non loquitur in malefi-

cato [Prins] puta, quia uir habet membrum siccum,

uel mulier omnino appetit arcta & incpta, infra ca.

1. uel potest prius probari: quia ambo confiteretur

impedimentum, & multa signa frigiditatis apparet,

& insuper praetant iuramenta parentum secundū

Innocen. Hosti dicit, quod frigiditas quandoq; nō

potest statim probari, puta quia uir habet semple-

nā pubertatē, q̄ est. 14. uel. 15. an. unde spectabitur

quouiq; plenam habeat pubertatē, ut not. supra de

despon. impo. attestations. & si iurat, q̄ posuit, cōge-

tit sustinere, quod mulieres hoc inspiciant tempo-

re coitus. certa enim signa sunt in mulieribus, quan-

do dicuntur cognita. & si mulieres referant, quod

nihil fecit, poterit matrimonium separari. Dicebatur au-

tem Ab. quod qui polluit dormiēdo, uel alia mo-

do, nō est frigidus. Item si quis lanceām erigit, signū

est, q̄ frigidus nō sit [ille]. frigidus [Duxerit] & cōgno-

rebitur: sed id est uidetur, si alter: quia qua ratione cre-

ditur eis in illo casu, & in isto: tamen si uir iuret, q̄ ea

cognovit, crederetur ei, quia stat pro matrimonio,

supra c. 1. uel dic. & astringeretur uir per iuriamētū

dicere ueritatem, an posuit eam cognoscere, arg. de

despon. impo. attestations. & si iurat, q̄ posuit, cōge-

tit sustinere, quod mulieres hoc inspiciant tempo-

re coitus. certa enim signa sunt in mulieribus, quan-

do dicuntur cognita. & si mulieres referant, quod

nihil fecit, poterit matrimonium separari. Dicebatur au-

tem Ab. quod qui polluit dormiēdo, uel alia mo-

do, nō est frigidus. Item si quis lanceām erigit, signū

est, q̄ frigidus nō sit [ille]. frigidus [Duxerit] & cōgno-

rebitur: sed id est uidetur, si alter: quia qua ratione cre-

ditur eis in illo casu, & in isto: tamen si uir iuret, q̄ ea

cognovit, crederetur ei, quia stat pro matrimonio,

supra c. 1. uel dic. & astringeretur uir per iuriamētū

dicere ueritatem, an posuit eam cognoscere, arg. de

despon. impo. attestations. & si iurat, q̄ posuit, cōge-

tit sustinere, quod mulieres hoc inspiciant tempo-

re coitus. certa enim signa sunt in mulieribus, quan-

do dicuntur cognita. & si mulieres referant, quod

nihil fecit, poterit matrimonium separari. Dicebatur au-

tem Ab. quod qui polluit dormiēdo, uel alia mo-

do, nō est frigidus. Item si quis lanceām erigit, signū

est, q̄ frigidus nō sit [ille]. frigidus [Duxerit] & cōgno-

rebitur: sed id est uidetur, si alter: quia qua ratione cre-

ditur eis in illo casu, & in isto: tamen si uir iuret, q̄ ea

cognovit, crederetur ei, quia stat pro matrimonio,

supra c. 1. uel dic. & astringeretur uir per iuriamētū

batio proposuisti, dixit se intelligere hanc dec. quando aliquo modo debitari potest de maleficio, uel frigiditate, puta, quia in magna parte triennii fuit vir infirmus, uel alias impeditus, uel paucis diebus iacuit in toro vxoris. Nam, si ante triennium liqueat imponentia uiri, non expectabur triennium in maleficatio non bene dixit [ibid. infra c. proximo] idem Guili. in Spe. eo. ita uer. p. autem. ¶ In glo. 1. per testes, ibi, aspergum corporis ipsius mulieris, quae uirgo erat: nec habet tunc necesse habere manum propinquorum uel quia saepe manus fallitur, &c. semper erit necessaria septima manus, infra ea. si in arcta tamen dicere fecus, quae est infallibilis probatio, quod placet. In no. Idem, si per aspectum corporis uiri, qui siccum & aridum habet membrum, probetur eius imponitia fin. Inno. ¶ In glo. uel sollemnido, ibi. c. 1. p. per quod capitulum hoc tenet ex duobus impedimentis hic, & quibus. Contractum auctoritate ecclesie, uel contra eius prohibitionem idem operatur, licet ex hoc penitentia sit agenda.

17 Sponsalia pro presenti ante copulam an foluantur per suscep- tiones faciei ordinis. Mulieri repetenti uiram que obiici possint.

18 A fornicatione mulier quando excusat, num. 19.

20 Sententia non precipitanda, & supra num. 3. Tempore indigamus, ut aliquid maturius peragamus.

21 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 22. Ex futuro eventu aliquando pendet iudicium, & supranu. 20. & infra. 28. & 30.

23 Additio glossarum, & nu. sequentibus. Matrone non debent de ueritate iurare.

24 Per miraculum tolli quid modis quibus possit. Maleficium quod perpetuum, & a quo desirui possit.

25 An praecepsse presumendum. De maleficio, & maleficio quid optabat Host. duas fieri decretales.

26 Abique periculo, pro absque morte.

27 Sententia secunda lata contra primam quando ualeat. Veritas debet semper praualere.

29 Idonea uiro que. Hostiensis iuncta corrigitur.

31 Impotentia coeundi unde mulieri, & unde uiro procedat, & quibus casibus separat matrimonium.

**A N N O T A T I O N E S.**

a Non auditur. Ex ista causa ex alia posset presumuntur enim a uiro cognita ne presumatur, ff. pro soci. l. merit. b Quod non est. Facit, quod notat Io. And. de iura calum. cum in causa, in glo. procuratore, & uide de purga. ca. c. fi. ad fi. & in spe. de proba. s. 1. uer. & no.

**S V M M A R I V M.**

1 Propter avivationem mulieris quando separatur matrimonium, & postea reintegretur ob eam separata non debet alij nubere, num. 19. De ea quomodo cognoscendum, nu. 3. 4. 7. 23. 24. 25. & 28. Fatti species, uer. Oliueria.

2 Temporis lapsus non officit separationi matrimonij.

3 In matrimonialibus non potest adhiberi nimia diligentia, & que adhibenda in cognitione artis mulieris, & nu. 20. Judeo cuncta rimari oportet, & in quibus praecepit, & nu. 20. In culpi non est, qui multam adhibuit diligentiam.

4 Parochiana, & uicina presumuntur maiorem habere notitiam, quam extranea, littere & haec querenda sint & quo casu. In aspectu mulieris artis que mulieres eligenda, & que adhibenda, & nu. 23. de ueritate non deponunt, ibid.

5 Vocandi sunt hi, quos res tangit. Fides data loco iuramenti habetur, & nu. 23.

6 Constante qui dicantur testificari.

7 Iuramentum praestatur in omni casu impotentiae, de qua non constet evidenter.

8 Sua utenda, ubi res imparari non potest.

9 Beguinorum status damnatus est.

10 Respondere non tenetur consulenti semipene.

11 Potum emissum in preuidicium uiri iam ducti non ualeat, & nu. 16. quando impedit & dirimat matrimonium post, nel ante contractum, ibid. nu. 17. quotuplex sit, ibid. & qualiter fortemizetur, ibid.

12 Perspicaciter, idest subtiliter.

13 Subtilitas que approbanda.

14 Resufratus a mortuis an & que recuperet.

Per mortem que extinguntur, aut amittantur.

- 12 Probabilis error quis dicatur. Cognosci qui potest ab uno, & ab alio, & nu. 14. & 26. Naturale impedimentum non est, quod est ad tempus.
- 13 Mulier restituenda primo uiro patienti aliquam coeundi imponentiam, uel inaequalitatem an & quando sit, nu. 19. cir. fin. & 26. & 18. & quoties, ibid. & 29.

Similia similibus gaudent. In dubijs papa consulendus, nec auctoritate glossarum, uel medici folianda matrimonio.

14 Intellectus huius decretalis quis. Per testes falsas data sententia retractanda, uel nulla pronuncianda.

15 Matrimonium non tenet ex duobus impedimentis hic, & quibus. Contractum auctoritate ecclesie, uel contra eius prohibitionem idem operatur, licet ex hoc penitentia sit agenda.

17 Sponsalia pro presenti ante copulam an foluantur per susceptiones faciei ordinis.

Mulieri repetenti uiram que obiici possint.

18 A fornicatione mulier quando excusat, num. 19.

20 Sententia non precipitanda, & supra num. 3. Tempore indigamus, ut aliquid maturius peragamus.

21 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 22. Ex futuro eventu aliquando pendet iudicium, & supranu. 20. & infra. 28. & 30.

23 Additio glossarum, & nu. sequentibus. Matrone non debent de ueritate iurare.

24 Per miraculum tolli quid modis quibus possit. Maleficium quod perpetuum, & a quo desirui possit.

25 An praecepsse presumendum. De maleficio, & maleficio quid optabat Host. duas fieri decretales.

26 Abique periculo, pro absque morte.

27 Sententia secunda lata contra primam quando ualeat. Veritas debet semper praualere.

29 Idonea uiro que. Hostiensis iuncta corrigitur.

31 Impotentia coeundi unde mulieri, & unde uiro procedat, & quibus casibus separat matrimonium.

## C A P V T VI.

**Raternitatis.** C. Propter facta rationem mulieris, si praeter diuinum miraculum absq; corporali periculo habilis reddi non potest, separatur matrimonium: reintegratur tamen, si postea appareat ecclesiam fuisse deceptam. Comunis diuissio. secunda, ibi. Quamuis Hosti. ponebat sic causum. Oliueria mulier cum quodam uiro per multis annos moram traxit. sed ille ipsam cognoscere non potuit, episcopus super hoc non solùm per archipresbyterum, sed etiam per matronas referentes in fide sua ipsam adeo arctam esse, q; nullatenus posset fieri mater, certificatus fuit, sicut inter ipsos sententia diuortiti tulit, & mulier continentiam promisit, uiro que contrahendi cum alia licentiam dedit, qui & cōtraxit. O. uero reperit, qui seras huiusmodi referauit, & abiecta continentia, Hug. in facie ecclesie nupsit. super his episcopos papam consuluit, papa consulētem, quia non specificauit, quae debuit, reprehendit. perspicaciter tamē ruminās uniuersa, sententia reperit latam per errorem, quamvis pbabilē, & idē inter ipsam. O. & fin. uirum nullū est matrimonium, & ipsos separari præcepit. Si uero. O. exp̄s, uel tacitè fuit professus, primus uir cum secunda uxore remanebit: alias debet ad primam reuerti, nisi occasione fornicationis ab ipsa cōmissa illam repellere ue-

sit: quam tamen opponere non potest ex cohabitatione habita cum secundo uiro, quādiu articulus sententia dubitabilis fuit. & per hoc duabus questionibus dubitabilibus respondet. finaliter instruit iudicem, ne in talibus sententiis ferendis nimis sit repetitus *Continentia*: consultationem sequentis dubitationis, sed non clare, ut infra uersi. quamvis igitur Hostiens. [Pervultos] & tamen auditur † & separatur matrimonium, ut sequitur, & sic non est uis in tempore. de hoc supra eo. capi. 1. Hostiens. [Cognosci] unde petebat matrimonium separari, & sibi dare licentiam cum alia contrahendi. Hostiens. [Super hoc] scilicet, quod multis annis simul cohabitauerant, nec potuerant effici una caro [Archipresbyterum] qui forte de mandato episcopi super his inquisiuerat: alias contra, supra de consanguinitate, & affinitate, 3 cap. 1. Hostiens. [Plenior] caute fecit fin hoc: quia in talibus non posset adhiberi nimia diligentia secundum Hostiens. qui consuluit, ut in talibus per inspectionem mulieris, & uiri, & per sacramentum utriusque, & uiciniae, & per omnem alium modum laboraret ad ueritatem inuestigandam, maximè quia operatur index, cuius arbitrio tali committuntur, & latet sepius, quod si diligenter inuestigaretur, appararet. & cum generaliter iudicantem cuncta rimari oporteat, multo magis in casu isto: quia circa maiora & c. 4. 2. dist. quiescamus. 7. & iste licet multam diligentiam adhibuerit; tamen deceptus fuit, ut patet infra, sed non fuit in culpa: quia diligenter inquisiuit, alias contra, supra de electione, innotuit, & capitulo cum terra, in fine, secundum Hostiens. [sue] scilicet mulieris [Parochie] tales † enim presumuntur quod ad famam habere maiorem rei notitiae, quam extranea, argum. supra de elect. postquam, & c. scriptum. de uicinia tamen & extra debent quæ experient & secundū Hosti. caueri debet, ne sint nimis iuuenies, propter inexperientiam, nec nimis antiquæ propter uisus defectum. nam cum manu & cum oculo talia sunt probanda, de probationibus, proposuisti, & cap. causam. & propter mulierum medicinas ante, quam inspiciatur, consultuit secundum lac. quod mulier in aqua calida prius lauetur, & diu moretur. de hoc in prædicto decreto causam, & interim sub fida sit custodia, ne posset apponere medicinas. ff. de uen. inspici. l. 1. & propter hoc sequitur in textu, Proutidas. debent enim esse honestæ, ne sint lenones, uel uiles, quæ pro minimo deicerant, & corrupti possent, & omni peccato consentirent, in aucten. de lenoni. colla. 2. & C. de decurio. l. ult. lib. 12. [Tantum presentian] sic fieri debet uocatis etiam his, quos res tangit, supra de consanguinitate, & affinitate, capitulo primo [Quæ] matronæ scilicet [Fides sua] hic innuit, quod non iurauerunt, sed esto, quod ita sit: non tamen dicitur: quod non debeant iurare, sed & fides data loco iuramenti habetur, supra quod metus causal, ad aures. Hostiens. de hoc, super glo. secunda [Constanter] quasi fidicte se scire, uel credere pro certo in nullo uacillando, discordando, uel titubando, arg. 4. quæstione tertia, qui falso. Hostiens. [Nunquam] quasi dicat nulli homini est habilis [Mater] quo ad procreationem prolis. Pet. [Coniunx] quo ad consummationem matrimonii, P. c. [Instrumentum] capax. Vincen. adeo clausa erat, supra eo. consultationem, & c. præ. Naturaliter tamen habebat: atias mingere non posset, & per consequens nec uinere secundum Hostiens. [Vnde] quia scilicet diligenter inquisisti, & illa arctam reperiisti [Divortium] dixit Hostiens. hic colligi, secundum Tancr. & Bern. quod hic † non prætatur sacramentum, de quo dicitur, supra capitulo proximo: quia illud locum habet tantum, cum frigiditas hominis al-

legatur, sed Hostiens. dicit, quod in omni casu, in quo euidenter non constat de impotentia, sitilla solennitas adhibenda, & hic forte fuit adhibita, licet hoc litera non dicat, & hoc suppleret non est contra literam [Inducens] quia res suaderi potest, non imperari, trigesimafecunda, quæstione prima, integritas [Aliquam] de approbatis, de religio. donationi. capitulo finali, nam † a Beguinis caue, ut not. de uira, & honestate clericorum, monasteria, Quarum status hodie dominatus est, p. clemen. de religionis dominian. cum de quibusdam [Continentia] quam promisit, sed postmodum illam abieci, ut sequitur [Tribus] quia impotentia proueniebat ex parte mulieris, non uiri [Inuenit] non dicit, matrimonio præcedente, uel non. & hoc tangitur, infra uerborum, & si prædicta [Supernupt] alias nupsit, & super, est supersuum, & ideo refecundum fuerat secundum Hostiensem [Semipene] unde † papa non tenebatur respondere, supra de sponsationi. de muliere. Hostiensem [Simplici] quia tunc & si contrahere non deberet, contractum teneret, si alii iuncta non esset, supra qui clericuel uouend. rursus. In præiudicium tamen uiri ceterum ducti non ualuit uotum emissum, trigesimateria, quæstione quinta, manifestum, & capitulo uoluit [Ad religionem] eam profitendo tacite, uel exp̄s, secundum Hostiensem [Concubitu] constat tamē, quod concubuit. Hostiensem [Quolibet] puta per balneum. Abbarem [Perspicaciter] idest subtiliter. † & nota, quod subtilitas, quæ facit intelligere mentem, & rationem, approbadæ est, ut hic, & supra de translationibus inter. R. de feria. capellanus, paragrapho finali, Hostiensem, uide quod scripsi, de iudicis dilecti, super prima glossa [Miraculum] innuitur hic, quod † si Lazarus resuscitatus repereret uxorem, uel ecclesiam, non teneretur eum recipere, septima quæstione, prima, eodem Vincentius, de hoc trigesimafecunda, quæstione septima, capitulo secundo, & per Bartolom. Brixensis, in quæstione Esto, quod aliquis resuscitatus in qua quæstione tractat etiam Bartolom. de bonis, quæ reliquit ecclesiæ, an sibi sint reddenda, in præcedenti uero, capitulo secundo, & trigesimateria quæstione septima tractatur etiam de baptismo, & ordine. Sic etiam dubitari potest, an recuperet personalia priuilegia, quæ cum persona extinguntur, de regulis iuris, priuilegium, libro sexto. allegat Bartolom., ad casum matrimonii, quod cum matrimonium solutum est per mortem, infra de secundis nup. capitulo penultimo, & ultimo, non cogebatur mulier reconciliare semel solutum, C. de nuptioribus, neque ab initio, nam societas morte dissoluitur, ff. pro sociis, cum duobus, paragrapho idem respondit, & mox omnia deler, in aucten. de nuptioribus, paragrapho deinceps, collatione quarta, facit, ff. de solutionibus qui res, paragrapho aream. quod dicat, uide in suffragio de simoniacis, ex inquisitione, super ultima glossa. Circa res allegabat illas reperi non posse, ex quo deo dicatae erant. 17. quæstione quarta, fuit qui opes. 12. quæstione secunda nulli licet, infra de regulis iuris, semel deo, li. 6. cum ergo illarum rerum dominum statim post mortem fuerit ecclæsia acquisitum, C. de sacro. ecc. ut inter diuinum, ille non poterit ecclæsia sine culpa priuari, de regulis iuris, sine culpa, libro sexto, præterea qua ratione illa sibi restitueretur, etiam rebaptizaretur, quod est falsum, cum character manserit in anima. idem in ordine, ut ibi etiam not. In contrarium quod omnia recuperet, inducit: non dicit mortu. 10. And. super 4. Decreta. G. tuum,

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

1. canonica, ut supra de testi, licet ex quadam, in fi. & diuortium, ff. de in rem verso, si pro parte. §. versum. item in ore cessante cessat effectus. 6. i. distin. his omnibus, nec uidetur re exclusus, quem pretor restituit, ff. de in integrum restitutionem, nemo uidetur multo fortius quem princeps principum, qui etiam restituendo ad uitam, ad uxorem, & bona, quod minus est, restituisse uidetur, ut sic plenissima sit restitutio, secunda quastione tertia. §. notandum, C. de senten. pas. l. i. & ultima, & restituto principali, & accessoriis, de officio delega, præterea facit, C. de capti. & postli. reuer. l. postliminium, & l. i. captiuos. §. i. ut sic iure postlimini iste omnia recuperaret. 16. q. 3. c. i. hoc enim est in reducendo per captiuatum in seruitutem. 34. q. 2. c. i. ergo, & in hoc casu cum seruitutem ferè aequiparatus morti, ff. de reg. iu. l. antepenul. & iustiani absentiæ causam habuit uocatus a deo, ergo restitui debet, dere iudi. cum Beroldus, & actio extincta renascitur, ff. si ex nox. causa. l. 2. in fi. dixit Bar. Tan. dixisse, ipsum ad omnia restitutum. Hug. & Io. contra. uide in præc. & in uerè mortuo hæc opinio de rigore uerior. Si uero in monumento uiuus apparuerit, quod interdū accidit, tunc nulla dubitatio, & idem, si probabile dubium esset, an sit refusitatus, an uiuus repertus. Eadem questio formatur de religioso resuscitato, an sit solutus à professione, & predictum. c. secundum. 3. 2. quæst. 7. in fi. facit quod non quia nunquam deus moritur, ut ibi. deo autem principaliter obligatur in professione, ut satis dixi. supra de condi. appo. c. ult. super 1. gl. ad fi. 12. [Probabilem] quod ait conscientiam episcopi, non tam en est probabilis, secundum Host. si episcopis aliqua de illis omisisset, de quibus in prim. dixi. & no. non esse præcipitandas sententias. ad idem, de rest. in integrum ex literis, §. perspeximus [Cuius simili] q. d. uterq; uir. unde præsumitur, q. si cognoscibilis viri quod sit etiam alii, & si non uni, nec ali. dicebat Inno. nam si aliquando est cognoscibilis, patet, q. non habet naturale & perpetuum impedimentum. unde dicit. c. si huic non potuit naturaliter concordare, quomodo alii conuenient. 33. q. 1. requisisti, alias est b. sub. c. q. autem, uel ideo dicit [Cuius simili] secundum Hostien. quia si primus pateretur defectum membri, secundum ea, quæ dixi, supra c. prox. uer. si autem, uel haberet nimis carnosum membrum, ita, q. excederet alia membra, puta quia patitur sibi elephantiæ quæ dicitur quadam species lepræ maior, reliquæ ad instar elephantis, qui maior est alii animalibus, uel quia habet nimis grossam, & longam lanciam, cum secundus habeat competentem, non fiet restitutio, & sic in relexit hanc literam Vinc. & Goff. ad quod concor. Ouidius, qui ait. Quam male inæquales ue- niunt ad aratra inueni. Nam præmitur magno cō- iuge inupta minor, & Auicenna, mulier quandoque non est angusta, sed non conuenit ei suis par, & ipsa non conuenit pari. Et indiget unusquisque coram permutatione. q. d. secundum Host. aliquando accedit, q. uir haberet membrum nimis debile respectu mulieris virginis fortior sigillata, & sic non conuenit ei pueræ, scilicet suis par. Quandoque uero habet paruum & nimis debile. sponsus uero nimis grossus, & nimis fortis, & sic non conuenit par ei, & indiget uterque permutatione. q. d. iungatur debilis debili, fortis fortis: quia si milia similibus gaudeat, supra de elect. transmissam, quamvis autem in quibusdam ex his, ubi euidenter apparuerit, possit tuto procedi p. decree, supra eo, q. sed, quia oculata fides præualeat, in isti de gradis. §. si, tamen in dubiis dicit Host. consendum papam, nec auctoritate glossarum, uel Auicennæ debere matrimonia solvi, cum nec hoc fiat.
13. Hostien. quia si primus pateretur defectum membri, secundum ea, quæ dixi, supra c. prox. uer. si autem, uel haberet nimis carnosum membrum, ita, q. excederet alia membra, puta quia patitur sibi elephantiæ quæ dicitur quadam species lepræ maior, reliquæ ad instar elephantis, qui maior est alii animalibus, uel quia habet nimis grossam, & longam lanciam, cum secundus habeat competentem, non fiet restitutio, & sic in relexit hanc literam Vinc. & Goff. ad quod concor. Ouidius, qui ait. Quam male inæquales ue- niunt ad aratra inueni. Nam præmitur magno cō- iuge inupta minor, & Auicenna, mulier quandoque non est angusta, sed non conuenit ei suis par, & ipsa non conuenit pari. Et indiget unusquisque coram permutatione. q. d. secundum Host. aliquando accedit, q. uir haberet membrum nimis debile respectu mulieris virginis fortior sigillata, & sic non conuenit ei pueræ, scilicet suis par. Quandoque uero habet paruum & nimis debile. sponsus uero nimis grossus, & nimis fortis, & sic non conuenit par ei, & indiget uterque permutatione. q. d. iungatur debilis debili, fortis fortis: quia si milia similibus gaudeat, supra de elect. transmissam, quamvis autem in quibusdam ex his, ubi euidenter apparuerit, possit tuto procedi p. decree, supra eo, q. sed, quia oculata fides præualeat, in isti de gradis. §. si, tamen in dubiis dicit Host. consendum papam, nec auctoritate glossarum, uel Auicennæ debere matrimonia solvi, cum nec hoc fiat.
14. canonica, ut supra de testi, licet ex quadam, in fi. & diuortium, ff. de in rem verso, si pro parte. §. versum. item in ore cessante cessat effectus. 6. i. distin. his omnibus, nec uidetur re exclusus, quem pretor restituit, ff. de in integrum restitutionem, nemo uidetur multo fortius quem princeps principum, qui etiam restituendo ad uitam, ad uxorem, & bona, quod minus est, restituisse uidetur, ut sic plenissima sit restitutio, secunda quastione tertia. §. notandum, C. de senten. pas. l. i. & ultima, & restituto principali, & accessoriis, de officio delega, præterea facit, C. de capti. & postli. reuer. l. postliminium, & l. i. captiuos. §. i. ut sic iure postlimini iste omnia recuperaret. 16. q. 3. c. i. hoc enim est in reducendo per captiuatum in seruitutem. 34. q. 2. c. i. ergo, & in hoc casu cum seruitutem ferè aequiparatus morti, ff. de reg. iu. l. antepenul. & iustiani absentiæ causam habuit uocatus a deo, ergo restitui debet, dere iudi. cum Beroldus, & actio extincta renascitur, ff. si ex nox. causa. l. 2. in fi. dixit Bar. Tan. dixisse, ipsum ad omnia restitutum. Hug. & Io. contra. uide in præc. & in uerè mortuo hæc opinio de rigore uerior. Si uero in monumento uiuus apparuerit, quod interdū accidit, tunc nulla dubitatio, & idem, si probabile dubium esset, an sit refusitatus, an uiuus repertus. Eadem questio formatur de religioso resuscitato, an sit solutus à professione, & predictum. c. secundum. 3. 2. quæst. 7. in fi. facit quod non quia nunquam deus moritur, ut ibi. deo autem principaliter obligatur in professione, ut satis dixi. supra de condi. appo. c. ult. super 1. gl. ad fi.
15. canonica, ut supra de testi, licet ex quadam, in fi. & diuortium, ff. de in rem verso, si pro parte. §. versum. item in ore cessante cessat effectus. 6. i. distin. his omnibus, nec uidetur re exclusus, quem pretor restituit, ff. de in integrum restitutionem, nemo uidetur multo fortius quem princeps principum, qui etiam restituendo ad uitam, ad uxorem, & bona, quod minus est, restituisse uidetur, ut sic plenissima sit restitutio, secunda quastione tertia. §. notandum, C. de senten. pas. l. i. & ultima, & restituto principali, & accessoriis, de officio delega, præterea facit, C. de capti. & postli. reuer. l. postliminium, & l. i. captiuos. §. i. ut sic iure postlimini iste omnia recuperaret. 16. q. 3. c. i. hoc enim est in reducendo per captiuatum in seruitutem. 34. q. 2. c. i. ergo, & in hoc casu cum seruitutem ferè aequiparatus morti, ff. de reg. iu. l. antepenul. & iustiani absentiæ causam habuit uocatus a deo, ergo restitui debet, dere iudi. cum Beroldus, & actio extincta renascitur, ff. si ex nox. causa. l. 2. in fi. dixit Bar. Tan. dixisse, ipsum ad omnia restitutum. Hug. & Io. contra. uide in præc. & in uerè mortuo hæc opinio de rigore uerior. Si uero in monumento uiuus apparuerit, quod interdū accidit, tunc nulla dubitatio, & idem, si probabile dubium esset, an sit refusitatus, an uiuus repertus. Eadem questio formatur de religioso resuscitato, an sit solutus à professione, & predictum. c. secundum. 3. 2. quæst. 7. in fi. facit quod non quia nunquam deus moritur, ut ibi. deo autem principaliter obligatur in professione, ut satis dixi. supra de condi. appo. c. ult. super 1. gl. ad fi.
16. canonica, ut supra de testi, licet ex quadam, in fi. & diuortium, ff. de in rem verso, si pro parte. §. versum. item in ore cessante cessat effectus. 6. i. distin. his omnibus, nec uidetur re exclusus, quem pretor restituit, ff. de in integrum restitutionem, nemo uidetur multo fortius quem princeps principum, qui etiam restituendo ad uitam, ad uxorem, & bona, quod minus est, restituisse uidetur, ut sic plenissima sit restitutio, secunda quastione tertia. §. notandum, C. de senten. pas. l. i. & ultima, & restituto principali, & accessoriis, de officio delega, præterea facit, C. de capti. & postli. reuer. l. postliminium, & l. i. captiuos. §. i. ut sic iure postlimini iste omnia recuperaret. 16. q. 3. c. i. hoc enim est in reducendo per captiuatum in seruitutem. 34. q. 2. c. i. ergo, & in hoc casu cum seruitutem ferè aequiparatus morti, ff. de reg. iu. l. antepenul. & iustiani absentiæ causam habuit uocatus a deo, ergo restitui debet, dere iudi. cum Beroldus, & actio extincta renascitur, ff. si ex nox. causa. l. 2. in fi. dixit Bar. Tan. dixisse, ipsum ad omnia restitutum. Hug. & Io. contra. uide in præc. & in uerè mortuo hæc opinio de rigore uerior. Si uero in monumento uiuus apparuerit, quod interdū accidit, tunc nulla dubitatio, & idem, si probabile dubium esset, an sit refusitatus, an uiuus repertus. Eadem questio formatur de religioso resuscitato, an sit solutus à professione, & predictum. c. secundum. 3. 2. quæst. 7. in fi. facit quod non quia nunquam deus moritur, ut ibi. deo autem principaliter obligatur in professione, ut satis dixi. supra de condi. appo. c. ult. super 1. gl. ad fi.
17. canonica, ut supra de testi, licet ex quadam, in fi. & diuortium, ff. de in rem verso, si pro parte. §. versum. item in ore cessante cessat effectus. 6. i. distin. his omnibus, nec uidetur re exclusus, quem pretor restituit, ff. de in integrum restitutionem, nemo uidetur multo fortius quem princeps principum, qui etiam restituendo ad uitam, ad uxorem, & bona, quod minus est, restituisse uidetur, ut sic plenissima sit restitutio, secunda quastione tertia. §. notandum, C. de senten. pas. l. i. & ultima, & restituto principali, & accessoriis, de officio delega, præterea facit, C. de capti. & postli. reuer. l. postliminium, & l. i. captiuos. §. i. ut sic iure postlimini iste omnia recuperaret. 16. q. 3. c. i. hoc enim est in reducendo per captiuatum in seruitutem. 34. q. 2. c. i. ergo, & in hoc casu cum seruitutem ferè aequiparatus morti, ff. de reg. iu. l. antepenul. & iustiani absentiæ causam habuit uocatus a deo, ergo restitui debet, dere iudi. cum Beroldus, & actio extincta renascitur, ff. si ex nox. causa. l. 2. in fi. dixit Bar. Tan. dixisse, ipsum ad omnia restitutum. Hug. & Io. contra. uide in præc. & in uerè mortuo hæc opinio de rigore uerior. Si uero in monumento uiuus apparuerit, quod interdū accidit, tunc nulla dubitatio, & idem, si probabile dubium esset, an sit refusitatus, an uiuus repertus. Eadem questio formatur de religioso resuscitato, an sit solutus à professione, & predictum. c. secundum. 3. 2. quæst. 7. in fi. facit quod non quia nunquam deus moritur, ut ibi. deo autem principaliter obligatur in professione, ut satis dixi. supra de condi. appo. c. ult. super 1. gl. ad fi.
18. canonica, ut supra de testi, licet ex quadam, in fi. & diuortium, ff. de in rem verso, si pro parte. §. versum. item in ore cessante cessat effectus. 6. i. distin. his omnibus, nec uidetur re exclusus, quem pretor restituit, ff. de in integrum restitutionem, nemo uidetur multo fortius quem princeps principum, qui etiam restituendo ad uitam, ad uxorem, & bona, quod minus est, restituisse uidetur, ut sic plenissima sit restitutio, secunda quastione tertia. §. notandum, C. de senten. pas. l. i. & ultima, & restituto principali, & accessoriis, de officio delega, præterea facit, C. de capti. & postli. reuer. l. postliminium, & l. i. captiuos. §. i. ut sic iure postlimini iste omnia recuperaret. 16. q. 3. c. i. hoc enim est in reducendo per captiuatum in seruitutem. 34. q. 2. c. i. ergo, & in hoc casu cum seruitutem ferè aequiparatus morti, ff. de reg. iu. l. antepenul. & iustiani absentiæ causam habuit uocatus a deo, ergo restitui debet, dere iudi. cum Beroldus, & actio extincta renascitur, ff. si ex nox. causa. l. 2. in fi. dixit Bar. Tan. dixisse, ipsum ad omnia restitutum. Hug. & Io. contra. uide in præc. & in uerè mortuo hæc opinio de rigore uerior. Si uero in monumento uiuus apparuerit, quod interdū accidit, tunc nulla dubitatio, & idem, si probabile dubium esset, an sit refusitatus, an uiuus repertus. Eadem questio formatur de religioso resuscitato, an sit solutus à professione, & predictum. c. secundum. 3. 2. quæst. 7. in fi. facit quod non quia nunquam deus moritur, ut ibi. deo autem principaliter obligatur in professione, ut satis dixi. supra de condi. appo. c. ult. super 1. gl. ad fi.

## De frigidis, & maleficijs, &c.

50

- tinere, Pet. [Ecclæ] hoc est, quod in dubio ipsam excusat, argum. infra qui si sint legi. c. 2. & cap. perlatum, & cap. peruenit. & facit multum hæc litera, ad id, quod no. contra communem opinionem, si pra de coniug. seruo. propositum. Hostiens. [Dubitabilis] multa simul iuncta excusat mulierem à fornicatione. primum, quia fuit per ecclesiam separata, arg. 2. q. 7. quemadmodum secundum, quia publicè nupsit. tertium, quia in dubio potuit bonam fidem habere. quartum, quia forsitan diuorti latam perpetuò ualere credidit. quintum, quia ne mo illi contradixit, nec postea conscientiam turbavit. ergo nec adulterium commisit. quod non committitur sine dolo, secundum Host. iura alleg. gloss. [Cum illo] secundum. à fornicatione uero primi, cù quo non contraxerat, non excusat, ut dictum est. [Amo dò] præter expositionem glossæ potest exponi secundum Host. i. ex quo factum est super hoc ius expressum, nulla mulier debet remanere cum illo, cù quo secundo contraxisset, ex quo sentiret se cognoscibilem, & sic loquitur, quod queri posset, quid si hodie talis casus accideret, & si diccas, nonne hodie præmita sunt banina in ecclesiis? Respōdetur, q. ecclesia permittet, cum tali contrahere, puta dicēte uiro se de suis uiribus confidere, uel quid uult illam ut sororem tenere! Inn. non placet, q. olim iste articulus fuerit dubitabilis, propter quod excusat per adulterio, quæ adhæserit alteri maritali affectu. hodie tamē si matrimonialiter adhæret, dicit cā ab adulterio non excusat, cum per hanc constitutionem dubitatio sit soluta, scilicet, quid separata à uiro ppter sui arctionem: cum alio non contrahat, quod non te neat matrimonium. & si dicatur, q. matrimonium est de iure naturali, & ideo etiam olim ignorantia non excusat, uiolantem, responderet, q. sapere in his constituit ecclesia, & pro matrimonio, & contra, ut patet, de confangi, non debet, de conuer. coniu. ex publico. alii dicunt, q. & olim peccabat, sed cōstitutio nem humanam non offendebat, & sic non tenebatur illa constitutione: quia propter adulterium separatur torus, ex quo matrimonialiter alteri nō adhæret [Per hoc] similis modus soluendi, infra de diuortio. quanto, supra de rescrip. pastoralis. & dixit Inn. (per hoc) idest per sententiam, quam tulimus in hoc negocio non distingendo de corporali periculo, nec de simili uiro, sed decernimus mulierem restituendam primo, cui arcita non erat. sic ergo est de cætro faciendi nec de periculo, vel similitudine uirorum curandum, & hoc sibi placet (De talibus) scilicet de his questionibus duabus, scilicet de diuidendis viroribus propter arctionem mulieris, uel frigiditate, ex qua, infra c. prox. [¶ ibi, ut quidam dicunt] scilicet Da. & Cardinalis, quos sequitur Inno. Dicebat autē Car. q. auctor illius. c. nō fuit gnarus, sed ignarus, & uerum est quid ad nomen, ut ibi patet. Host. contradicens illud, c. tenere, quod per ecclesiam generaliter approbatum est, ad hoc, de cele. mis. pernitosus, cum suis concor. præsumitur autem à princ. maleficium temporale, sed post cohabitationem triennij præsumitur perperuum, ex quo solennitate seruant, de qua, infra c. prox. & potest maleficium esse perpetuum, facit quod dixi, supra ea. glo. & dicam secundum eum, infra c. i. [¶ ibi, quod præcessit] q. si dubitatur, utrum præcesserit, quidam dicunt, q. debet præsumi, quod præcessit, ut sic expediat, nec maneant impediri, argum. C. de adil. l. c. 4. & infra de re iudi. Abbat. lib. 6. nec ob. supra de testi, licet ex quadam, in fi. quia illud uerum est, quando matrimonium potest habere effectum, scilicet fornicationis evitacionem, uel bonum prolis: quod hic non potest ppter impotentiam coeundi. optabat Hostiens. quod papa in hac materia duas faceret decreta. unam, quod maleficiatus cum illa, cum qua maleficiatus est, perpetuo contrahere non posset, & quod si contraheret, non teneret. & quod ex quo moram per triennium contraxisset, conferetur perpetuum impedimentum. alia, q. si non appareret, utrum impedimentum præcessisset, uel secundum esset matrimonium, præsumetur præcessisse, & matrimonium non tenere. & est si. 24. T. [¶ in fol. ibi. l. 1.] uide, in c. causam, hic alleg. super glo. 2. [¶ in fol. ibi. §. & quidam] uide, de transla. c. 2 in glo. malus (¶ ibi, nam is) uide, de solutio. Odoardus. in glo. 3. [¶ in glo. propter quem, ibi. l. 2.] incipit, si sit fullo. uide, in c. proximè alleg. super glo. 1. [¶ in fol. quia si, ibi, signans] uide, de senten. ex communica. in audienc-
25. 20. tem uiri, Inn. (Facile) q. d. sententiam non præcipitan dā in talibus, ut & supra not. Nam tempore indigemus, ut aliquid mararius peragamus. l. distin. pondere. 4. 2. distin. quicquid camus. 33. distin. habuisse. i. i. q. 3. graue. Host. [¶ Ex futuro] quia si fuerit apta secundo, redetur primo. & cōstat primum fuisse matrimonium. 21. Inno. [¶ Finis. l. glo. trespontet per questionem. ¶ Se cunda glo. responderet per questionem. ¶ Tertia glo. obicit, & soluit, & remittit. ¶ Glo. 6. arguit pro op. dicentem. c. si per sortiarias non tenere. cui dupli cōter respondet subdens de maleficio, quod præcedit, hoc intelligi debere. [¶ in fol. quia si] obicit, & soluit. demum querit, & soluit secundum lo. & subdit op. 22. T. [¶ in fol. ibi. l. 1.] uide, in c. causam, hic alleg. super glo. 2. [¶ in fol. ibi. §. & quidam] uide, de transla. c. 2 in glo. malus (¶ ibi, nam is) uide, de solutio. Odoardus. in glo. 3. [¶ in glo. propter quem, ibi. l. 2.] incipit, si sit fullo. uide, in c. proximè alleg. super glo. 1. [¶ in fol. quia si, ibi, signans] uide, de senten. ex communica. in audienc-

lo. And. super 4. Decreta. G 2 mile,

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

mile, quod ipse non dicitur, is qui fidem, dicit autem, q[uod] alias non uidetur plenè p[ro]uisum in hac parte. ¶ In glo. ubi uero, in fine] dixit Inno. q[uod] qualiter cuncte mulier reddatur cognoscibilis, restituitur primo, quod placet Host. nisi appareret vir impotens. omni mulieri, dixit etiam Host. q[uod] quantuncunque graue periculum immineat, semper restituenda est post, ex quo est adiuuata. & quod dicit absque periculo exponebat, id est absque morte. q.d. si mors ex medica mine non fuerit subsecuta. Item scriptus, quod ex quo à secundo cognita est, restituenda est primo, cui semper adhæredit: quia si uni cognoscibilis est, ergo & alias de hoc dixi, super uero, cuius simili. ¶ In glo. propter quem, in fine] uel secundum Inno. tunc f[ac]ta ualeat secunda sententia lata contra primam, quando aliquid pronitur in secundo iudicio, de quo prius non fuerat exceptum, argum. supra de fide instrum. cum loan. idem, si notori p[ro]teat primam sententiam iniusta, nam semper debet ueritas præualere. 8. dist. consuetudo, & addit. quod dixi, s[ed]m Host. super uero, cuius simili, in fi. glo. & supra de re iudi. cum Bertoldus, in glo. sorte de partium [in fine] s[ed]m Io. ¶ In glo. in fine] Goff. Phil. sed Inno, & Host. contra. ¶ In glo. quia si legitime, ibi, T. dixit] & Vincen. & Inno. has opiniones deridebat dicens, quod quilibet insipiens intelligeret absurditatem illarum, per quā quis sic exponit pollutioni, & aliena uxori sic ab alio contrahatur. Dicit autem, quosdam dicere, quod non cognoscitur, an sit apta per copulam primi viri, sed p[er] inspectionem utriusque, primi scilicet & secundi. Si enim habent similia membra, presumuntur, quod sit illi cognoscibilis, & sic ei reddetur [in fine] ad idē de excep. p[ro]pria. lib. 6. Host. qui dicit, q[uod] utraque illarum opinionum est contra rectum, dicit, quod fieri restitutio primo, cum quo morabitur per triennium interdicto facta secundo, ne interim cum alia contrahat. & si potest cognosci intra triennium, non reueretur ad secundum. Si uero intra triennium cognosci non possit, restitutio secundo, sine spe restitutio nisi decetero facienda, & presumetur maleficium perpetuum impediare, infra c. sequē. Si uero interim secundus contrahat cum alia cōtra interdictum ecclesie, separantur, & tamidu separati morentur, quā diu triennium sit clapsum, & sic apparebit, an causa impedimenti fuerit temporalis: quia si primus ipsam sibi restitutam cognoscet, tenet s[ed]m matrimonium contra interdictum ecclesie contractum, licet contrahens debeat p[ro]nitere. uel perpetua, quia non potest à primo cognosci, & tunc separabitur secundū, & prima restitueretur secundo, & idem dicit de secū da uxore primi. & ideo dicit in fi. quod talia pendet ex euentu, & est casus, quo quis iure suo priuaturo sine culpa, sed non sine causa, supra ut lute non conte. quoniam, ¶ In gl. & certe, in fine] idem Host. placet Inno. quod dicatur fidonea, ita, q[uod] si incidatur etiam cū periculo, priori uiro sit restituenda. & idem Host. ut dixi super gl. ubi uero. ¶ In gl. q.d. in fine] Tu dicas, q[uod] per ea, quae dicta sunt, in §. non tamen, ibi, per opus humanum [et ibi, cuius simili] & ibi, inter ipsam, & primū hec quæfio in contrarium est soluenda. & ibi, qui sequuntur hanc glo. Vincen. no. contrarium, cū alii dicunt in infinitum restituendam. alii, quod secundū ad minus. Dicas ergo, q[uod] si per frequentem usum secundi redditur apta, id est presumatur reddi primo, quamvis de hoc non constet, tamen ex quo primus eam repetit, facienda est sibi semel restitutio, ubi sibi alias facta non fuit. ad hoc tria me mouet: primū, quia sine diuino miraculo porta per opus humanū aperta est. secundum, quia nunc presumitur, q[uod] tunc impedimentum temporale tertium, quia tunc appa-

- A N N O T A T I O N E S .**
- a Proximo, ibi uide lo. And. in glo. cum queritur, & uide, infra in glo. 1. & super illa.
  - b Quod autem. Hunc intellectum approbat in fi. huius gl. Inno. & Host. & lo. And. & probatur, supra c. 1. in prin. ibi, cum illa, neq[ue] cum aliqua, & ibi, aliam accepitis.
  - c Falsum. Non uidetur falsum testimonium illarum, quia potius dolo carere, ad hoc, quod no. lo. And. supra eo. laudabilem, super glo. penūl. & uide ad hoc no. lo. And. super gl. propter quē, infra eo. capitū.
  - d Constitutione. Imò uidetur constitutio iure naturali: quia e[st] uangelica. 32. q. 1. dicit dominus.
  - e Decetero. Contrā quia etiam post triennium, si potest coire, uidetur restituenda illi, ut probat text. supra c. prox. in prima responso, & ibi no.

f. Per-

## De frigidis, & malefi. &c.

¶ Perpetuum. an maleficium possit esse perpetuum, uide in gl. a: q[uod] & super illa lo. And. & infra c. prox. super gl. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Si maleficiatus nunquam potuit uxorem cognoscere, quando & qualiter separatur.
- Ex temporis cursu non repellitur petens ex potentia separatio nem.
- 2 Impotentia quæcumque sit, modo perpetua, sufficit ad separatio nem coniugum.
- 3 Ad eam probandam quot iuramenta requirantur, nu. 12.
- B Eius causam dicere nemo cogitatur.
- Ius suum deduxisse totum dicitur, qui causam tacuit.
- C 3 Experto credendum, licet quandoque inexperto.
- Expertus qui dicantur.
- 4 Testimonium dicitur prohibitum à non iurato.
- Ad copulam non consueverunt vocari testes.
- 5 Corruptionis mulieris creditur uiro.
- 6 Matrimonij sacramentum ex multis habet præminentiam, & quibus, & eius requisita, & proprietates quæ, num. 7.
- Nec refinditur de facili, & cir. nn. 7. & quomodo institutum, num. 17.
- 7 Ad ipsum pertinentia Ada uerba illa, hoc nunc os, & c. que singula habeant significacionem, & sensum.
- 8 Triennij tempus in casibus decretalis quando incipiat, & ut computandum, num. 9. & 11.
- 9 Continuum quando dicatur.
- Vir si sit suspectus, ut faciat mulierem corrupti, quid agendum.
- Ad malum multa uia.
- 10 Coniux ad cohabitandum, & obsequia coniugi praestandum cogitur, & a quibus, & qualiter, præter quam in casibus & quibus.
- 11 Iure suo quis priuaturo in multis casibus absque culpa, sed non sine causa.
- Ecclesia sequitur opinionem, cum noscit ueritatem.
- 12 Vicini propinquorum def. ibi sumendi.
- Haberi quos & quor possumus, sufficit ut hic.
- 13 Epilogus. & suffragium glossarum, num. 14.
- Mulieris appellatione etiam uirgo uirpotens continetur.
- 15 Additio glossarum, & infra.
- An ob maleficium separatur matrimonium, & nn. 16. an sit perpetuum, & qualiter curari, & dissolvi possit, & quod profumum sit, ibid.
- Decretalis h[oc] quando locum habeat.
- 16 Constantini practica citatur.
- Credendum est auctori in facultate sua.
- Tituli significatio debet attendi, & allegatur hic.
- 17 Virginibus non infert operam copula ab impotente datam, nisi probetur, in fine.

## C A P V T VII.

**I**teræ vestræ. Casus. Sit uir maleficiatus nunquam potuit cognoscere uxorem, cui per triennium cohabitauit, ipsis cū 7. propinquorum manu hoc iurantibus matrimonii separatur. & sunt duæ partes, consulatio, & responsio, ibi. Quo circa [Mulierem] ad diuortium proclamā tem [Commissa] erunt ergo isti delegati à papa: alias episcopi ordinarius deberet hoc audire, supra de cōfanc. c. 1. Host. [Oto annis] si auditur mulier post 8. annos, multo fortius post annum, & dimidium, & sic non est uis in tempore, ut no. sup. c. prox. in princ. & c. 1. Host. [coabitasset] in domo, & lecto [Non habebat] nunquid cogitare dicere, ex qua causa: non potest, supra de iudi. dilecti. & sufficit, quæcumq[ue] sit causadum tamen perpetua, supra eo. titu. q[uod] sedem. Host. tamen. no. tamen lo. 33. q. 1. c. 2. q[uod] tunc totum ius suu,

uidetur in iudicium deduxisse, per quam glo. uide, q[uod] si succumbat, deinceps, nec frigiditate, nec maleficium poterit allegare. [Quare] id est quia mater fieri cupiebat, supra c. 1. & i. uer. muliere [Expertis] expostos credendum est, ff. de ueni. in sp. l. 1. & est arg. pro antiquis magistris. 25. q. 1. contra statuta. 37. distin. relatum. & contra nouos magistros, facit. 48. distin. sicut secundum Ia. pro expertis, alleg. glo. Goff. C. de iudi. certi, in au[n]ten. de in. §. nos igitur, coll. 6. 19. q. 3. monasterii. sed secundum eum quandoq[ue] creditur in experto. 31. distin. Nicena [Quæ] matronæ, s. [Testimo]num] testimonium f[ac]tum dicitur quod perhibetur non iurare, supra de cohabita. cle. & mu. tua. de hoc, sup. tit. prox. in princ. [Parochia] ubi melius poterat scrii ueritas, de hoc, supra c. prox. in prin. [Confessare potuit] per hoc uidetur frigiditas fuisse in causa. sed secundum Host. nec semper de hoc constare potest: quia nec consueverunt homines testes ad talia uocare: imò se abscondunt, & uolentis præsumptionibus conuincuntur, supra de præsumpt. literis, & c. 3. [Paratus erat] cautele dicebat: quia si sponsa uirgo erat, si dixisset se illam cognouisse, redargui posset de medacio. Sit uerò fuisse corrupta, crederetur ei, nisi ex sui parte appareret evidens defectus, de hoc, supra cap. prox. [Eisdem] uiro, & mulieri: quia uterque & alter tantum posset esse in peccato, propter quod hoc opus impeditur, de p[ro]cenit. & re. cum infirmitas. & patet in cano. unde hoc consilium sumitur. 33. q. 1. si per sortiaris, secundum Host. [Institutor] no. sa cramentum f[ac]tum matrimonii habere præminentiam ratione sui auctoris, quia cum illa ab homine, hoc à solo deo. & ratione status, quia institutum fuit ante peccatum, ratione loci, quia in paradiſo, ratione temporis, quia à principio mundi, ratione significati, supra de biga, debitum, & ratione privilegii, quia opus, quod alias esset peccatum, facit non esse peccatum, secundum Host. qui etiam dixit, deum fuisse institutorem matrimonii ipso facto: quia plus est factis demonstrare, quā uerbis dicere, ff. de legi. de quibus intentionem uero facti demonstrare voluit per uerba Ad prophetizantis & dicentis, hoc nunc flos ex os & c. per quā uerba secundum Host. possumus notare quædam circa hoc sacramentum, & in quibus alter alteri uidetur obligatus. primò possumus notare uitæ sustentationem, & omnem subuentionem, ibi. Os ex osibus, intimam dilectionē, ibi, Caro, religionis conformitatem, ibi, De carne mea, quasi de genere, & fide sua Christianus uxorem ducere debeat. Vinculi indissolubilitate, ibi. Et propter hoc, scilicet sacramentum matrimoniale. Relinet homo prohibitionem diuarum personarum, scilicet patris, & filia, matris, & filii, ibi, Patrem, & matrem. Si enim contrahens hos relinquare iubetur, ergo prohibetur cum eis contrahere. Sexuum conformitatem, ibi, Homo, & ibi, Vxori, non dicit homo huiusmodi, & uxor uoxi. Debiti redditionem, ibi. Et adhæredit. fidem & spontaneum consensum, quo contrahitur, ibi, Vxori sua, & ibi. Et erunt, scilicet si muliuncti per consensum, & copulam, cognoscendi intentionem, ubi & tangitur bonum prolis, ibi, In carne una, ubi etiam tangitur sacramenti significatio, s. q[uod] non diuidatur in plures. 34. dist. Valentino. non est ergo mirum, si non rescinditur de facili tantum sacramentum, ad quod accedit, quod no. de cōfan. de infidelibus, de spon. duo. c. de spon. is qui fides, de biga, debitum, de transla. inter cor. secundū hostien. [Terminus] arg. quod d[icitur] a confessione, & praecetto iudicis incipiat triennium, quod est tutius, secundum Host. Si enim peccatum est in causa, quid prodest tempus, quod poenitentiam præcessit: dicit lo. And. super 4. Decr. G. 3. tamen

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

tamen hoc arbitriatum: postea dixit contra, ut infra dicam. i. [Prædictos. 8.] fīm Vinc. & Inn. & Abb. hic in nūt, computandum triennium, qualiter cunq; moram fecerint, & fīm Ia, est contra Baz. qui dixit post motam litem computādum triennium. uide quod statim dicam post Host. [Continuum] horis, t̄ scilicet, & locis, & temporibus congruis supra de usū. c. 1. ubi sunt concor. de hoc, non enim circa hoc cōtinuit, & sine interpolatione studere debent. dicebat. G. Na. q̄ si vir iūsset in peregrinatione, quā forsan. 6. mens occupavit illi. 6. menses supplebūtur. quārēt Hos, quid si vir sit suspectus, q̄ faciat mulierem corrūpi, forte propter magnam ipsius hæreditatem: multæ namq; sunt uiae hominibus ad malū. in auct. de nup. s. mitiores, col. 4. recurre ad consilium, quod no. super præspon. cum locum. quid si per alterum stat, q̄ morari non uult, excommunicetur, & tandem distingatur per curiam secularem, supra de iudi. cum no. ab homine. & idem fiat, si cohabit, sed non tentat. quid si dicat, q̄ ita abhorret, q̄ nec inuenit in corde suo, quod tentetur. non credatur ei, qui caueat sibi debuit ab initio. C. de actio. & obli. l. sicut, nisi forsan evidens esset horroris causa, ut patet in his, quā no. de coniu. lepro. c. 2. caueat bene index, q̄ matrimonium non dirimat, nisi cum hac solennitate. & sic in

11. fīc casu, sicut in multis aliis priuat quis iure suo sine culpa, sed non sine causa. quod ideo contingit; quia ecclesia non sequitur ueritatem, quam nescit, sed opinionem, de senten. ex com. à nobis. 2. Hostiē. [Triennium] subau. numerandum, ex quo egerint pœnitentiam, & assignatum fuerit per iudicem, nec pu- to, q̄ in hoc casu liceat iudici abbreviare, sicut dicit

12. in frigiditate. sup. c. 1. Host. [septima] credo sufficere duos testes, si plures non possunt haberi, dum modò sit de hoc fama. 3. q. 6. si duo, Ia. & Phi. dixit Vn. no. mutandā formā, nec numerū, ut s̄ habentur. 7. propinquū: & si non possunt haberi, habeantur uicini, q̄ si propter probabilem causam, puta inimicitias, uel quia extraneus est, non possent haberi, dicit paucio-

13. res sufficere: alias non. ¶ Glo. 2. ponit differentiam inter frigidū, & maleficū. ¶ Antepen. gl. respon-

det per questionem, per qua uerba fuerit matrimonium institutum, & ponit duas op. ¶ Vlt. glo. obi- cit, & soluit. ¶ In glo. 1. ibi, mulieris] sequitur appellatio ne etiam uirgo uitipotens continetur. ¶ In glo. pen. ibi, per occasionem] uide, in c. laudabilem, super glo. 3. ¶ In glo. ult. ibi, §. 2. alias. 3. uide de iura. calum. c. 2. sup glo. 1. ¶ In glo. 2. ibi, s̄ per fortiorias] Inn. qui dixit istud, c. nō tenere, dicit propter nullum maleficium matrimonium separandum. nec ob. hæc dect. quā intelligentia est fīm eum de naturaliter frigido, nam licet ipse diceret se posset alias cognoscere, nō creditur ei, nec uerum erat, nec per inquisitionem potuit hoc constare, ut sequitur, dicit Host. q̄ non uider, q̄ illud. c. ex presē corrigitur per aliquid ius, nec per gl. dicunt iura corrigi. & si dicatur, illud, c. corrigi, sequetur fīm eum magnus error, cum quotidie per ecclesiā propter maleficium matrimonia dissoluātur, nec uidet Host. quare naturaliter frigido habenti plenam pubertatem sit indulgendum triennium. vnde & in frigido non habente plenam pubertatem, & in maleficio intelligit hanc dect. & illam, sup. eo. laudabilem, ad quod probandum dicit rubricā sit intitulata de frigi. & maleficio, ad notandum matrimonii etiā propter maleficium separari. & significatio tituli debet attendi, ff. si certum peta. 1. Est & alia ratio eu- dens secundum eum, quod infra mandatur, q̄ isti pœnitentiam agant, per quod appetat, quod euiden- tius loquitur in maleficio, quām in frigido: quia facilius solueretur per pœnitentiam maleficiū, quām

naturale impedimentum. nec dicit se inuenire exp̄sum, quod ad dissoluendum naturale impedimentū. pœnitentia indica tur, quod subtiliter nō aduertit Inno. secundum eum. Dicit̄ etiam, q̄ in practica Constantini sub rubrica, de his, qui maleficiis impediti cum uxoribus coire non possunt, inter cetera dicitur, q̄ maleficium fabarum pessimum est, quod ma- gis diuinis, quām humanis curari potest. q.d. ipsum non nisi miraculosē curari, per quod habet ecclesia q̄ maleficium potest esse perpetuum. & consuluit Host. q̄ in hoc recurratur ad illa, quā ibi ponuntur, & alia remedia medicorum. licet enim quādam ex illis rideantur superstitionis, tamen credendū est au- tori in sua facultate, & satis potest ecclesia tolerare & refundere uana uanis, secundum Host. ¶ In glo. 26. ibi, & quidam] Io. T. & Host. [¶ ibi, ab Adam] tamē ore propheticō. 27. q. 2. lex diuinā [¶ in fine] sed illa uerba dicta fuerunt: Noe, & filiis iam pridem ux- ratis, Gen. 9. A, licet & eadē uerba prius dicta fuerint, Gen. 1. de hoc. 27. q. 1. in prin. primum uerius, inf. de noto, & uo. re. c. uno, lib. 6. & addē, quod ibi dicam. ¶ In glo. ult. ibi, s̄ alterum] si intelligas, idest probatio uir- ginitatis per aspectum, tunc uera est glo. [¶ ibi, requi- finisti] ubi idem no. Io. [¶ in fine] quod non est uerū, secundum Ia. Phi. Goff. quia licet de uirginitate con- stet, non constat, q̄ operam dederint.

### ANNOTATIONES.

1. Allegare. Contra, quia in matrimoniali causa non transit sententia in rem indicatam, de re iūlator, tenor, & consanguinei, uide in illis. Io. And.

### S V M M A R I V M.

1. Oeconomia tituli.  
De matrimonio contracto, contra interdictum ecclesiæ, quibus in alijs, quām hic locis.

### De matrimonio contracto contra in- terdictum ecclesiæ, Rub.

1. Postalia impedimenta matrimonii, quā impe- diunt, & dirimunt, de impedimento interdicti, quod non dirimit, est uidendū, & ideo &c. fīm Da. & Gof. uel fīm Host. quia aliquando interdictum fit ex causa perpetua, aliquando ex temporali, aliquando se- parat ad tempus, aliquando in perpetuum, & in hoc simile est impedimento, de quo p̄misit, ideo &c. de hoc. 3. q. 3. non oportet, & tribus. c. seq. congruit au- tē, de feri. capellanus, de despo. impu. ad dissoluēdū, de clande. depon. cū inhibitio, depon. dudum tua.

2. Matrimonium contra interdictum ecclesiæ, uel iudicis contractū non dirimitur: imponit tamen contrahentibus pœnitentia, & separantur. ¶ quousque, nu. 4. 5. & 6.

2. Sponsalia per fratrem nisi foro exp̄sē consentiente an contra- bantur, & quando per patrem.

An pertinet.

Per quos tacitos consensū transiunt in matrimonium, num. 3. & quando soluantur, num. 4. & 6.

3. Mos ciuitatis, seu terra seruandus.

4. Honestas publica quā impedit, & dirimat sponsalia, & nu- me. 6.

In ueritum nitimus.

5. Condigna pœnitentia appellatione quā continetur.

Tempus arbitriuum hic.

7. Suffragium glossarum.

Sistit alium iudicis qui promittit, quid promittere dicatur.

Inter donum, & minus quā differentia, num. 8.

## De matrimonio contracto, contra interdictum ecclesiæ. 52

Praetoris, uel iudicis mandatum non est contemendum.

3. Additio glossarum.  
Pœna multiplex quando debet imponi, in fine.

### C A P V T I.



### Iteræ, quas.

Hæc decre. & se quētes possunt sic summar. Matrimonium contra interdictum ecclesiæ, uel iudicis cōtractū propter hoc solum non di- rimitur: imponetur tamen pœnitentia. sic contrahentibus, & separabun- tur, donec cognoscatur causa interdicti. & sunt duæ par- tes. in prima facti narratio, in secunda responsio, ibi, Mandamus. & literæ istæ, de quibus principium loquitur, forte fuerunt apostoli dati mulieri, super appellatione: uel forte fuerunt literæ consultationis super casu, quod uidetur tenere glo. [Consentire] cor- de, & ore fīm Gof. & codē modo intellexit Inno. di- cens, q̄ si poterant contrahi sponsalia per fratrem, sicut per alium procuratorem: alias pet fratrem nō contraherentur, nisi soror consentiret exp̄sē. spe- ciale igitur in patre, ut nomine filiæ præsentis, & nō contradicentes posse cōtrahere sponsalia, ff. de spō. si patris, & l. se. & C. de nup. uidua. in tute securis, ff. de spō. si puer. C. de spō. si patris. nec ob. supra de spō. ad id. quod. Nam ibi interuenit carnalis copula: alias non iudicaretur matrimonium, fīm Inn. Host. contra, dicens, q̄ tacitus cōsensus, dum modo probari posuit, facit matrimonium, ut patet in eo, qd no. de spō. cum apud, & c. tuæ: de coniu. lepro. c. fin. sed ex quo æratem habet mulier, consensū suis at- tenditur, non paternus, fīm canones, ut patet, de despo. impu. c. 1. ex quo igitur soror præsens est, nō re quiritur de necessitate cōsensus eius expressus: iniō ex quo non contradicit, præsumitur consentire, ff. mandati. si renumerandi, §. si passus. Si enim exp̄sē consensisset, frustra adderet uerba sequentia, quā 3. probant tacitum consensū [Morem terre] no. arg. p. confuse. terre. ad idem, C. de testa. testam. Host. [Am- plexata] sed nonne per tales tacitos consensus sponsalia de futuro transiunt in matrimonium, ut infra de despo. impu. c. uno. 3. respon. lib. 6. dic. illud verū in sponsalibus de futuro interpretatione iure, quā tamē quod ad uerba erant de pœnitenti: sed propter defectum ætatis cōtrahentii singulū de futuro, q̄ pfecta ætate per huiusmodi signa cōsensus bñ trāsūt in matrimonio, qd h̄tētes à principio int̄debat. Si ve- ro ab ipso principio h̄tāt sponsalia de futuro, illa p. amplexus, vel oscula in matrimonio nō trāsūt, vi hic q̄a nec p. nissum carnalis copula, quod plus est: ut supra de spō. c. fin. & adde, quod dixi post In. de despo. impu. attestations, & de spō. is qui [Desponari] permīst] per hoc, si non interuenit t̄ copula, non soluebantur prima sponsalia, cū publica honestas non precedentia, sed sequentia matrimonia impediāt, & disoluāt, de spō. c. uno, li. 6. de quo hic per Eg. [Alij] tertio. T. & tenuit matrimonium: quia solum, ppter interdictum ecclesiæ diuidendum non est tantum sacramentum, infra ca. prox. [Non exp̄uit] quia mulier eo amplius nitebatur in nitebatur in ueritū, iuxta id. Nitimur in ueritum semper, cupimusq; nega- ta. Hosti. [Redire] donec t̄ discussum esset, cum quo remanere deberet, uel quoque pœnitentiam egis- set [Videatur] si. de ma. & ob. cum in ecclesiis, in fin. [Condigna] forte trium annorum. 27. distin. si uir, uel ad arbitrium episcopi. 26. q. 7. tēpora. Tā. [per menem] arbitriū, non ordinarium est hoc tempus secun- dum. G. Na. [Tertium] quia sponsalia contracta cum

primo rupta fuerunt per matrimonium contractū cum tertio, supra de spō. uenient, secundus contra etius non tenuit propter publicam honestatem, eo. ti. ad audientiam. Debet ergo ad tertium redire. si. de despon. impu. duo pueri, secundum Gof. ¶ In glo. 2. ibi, l. ult. uide de conuer. coniu. ex parte 2. super gl. 2. [¶ ibi, in illa, stipulatione] uide de sponsa. ex literis. 2. super gl. 1. [¶ ibi, quiescere] qui promittit alii iudicō sīti, hoc promittit se acturum, ut stet. ¶ In glo. 3. ibi, inter donum] donum genus, munus species, & est minus donum ex cauſa. ¶ In glo. pen. ibi, l. ult. uide cans in publico contra praetoris edictum, adificium tollere debet: alias inane & elusorium est prætoris imperium [¶ ibi, l. una] uide de ma. & ob. q̄ super, in ulti. glo. ¶ In glo. 2. ibi, consentiret] quod dic, ut infra de despo. impu. c. uno, in fi. lib. 6. [¶ in fi.] secundum Ala. ¶ In glo. 3. in fi.] Ala. minus ex cauſa: donum ex cauſa, & fine cauſa. ¶ In glo. ipius in fi.] T. quod patet per sequentia. ¶ In glo. no. quod in fi.] facit quod no. in Spēde. iu. om. iu. & in fi.] quod ibi plene dicam. ¶ In glo. ult. ibi, contemp̄it] unde multiplex poena debet imponi, de re iudi. c. 1. lib. 6.

### ANNOTATIONES.

2. Patris. ibi uide Bal. circa consensum patris. & an ualeat statu- tum, quod filia non possit contrahere matrimonium sine patris consensu, & an ualeat ipsius consensus in testamento apposi- tus, non inter uiuos, & uide lo. And. de hæte. statutum, lib. 6. in nouella.

### S V M M A R I V M.

1. Diuīsio decretalis.  
Desponatio comprehendit etiam de futuro.
2. Archiepiscopus cognoscit etiam inter subditos suffraganeorum per simplicem querelam.
3. Appellationi deferri potest, etiam si non ualeat.  
Sponsalia priora per que posteriora rumpantur.
4. Epilogus suffragium, & additio glossarum, nu. 5. & 6.  
Iudex, a quo, an possit id, ob quod appellauerim, interdicere.

### C A P V T I I.

1. X literis. Summatum est, supra c. 1. Consensū proxi. & sunt tduæ par- tes. in prima narrat factum. in secunda dif- ficiendum cōmitit ibi, Mandamus, qua tenus [Desponaser] per uerba de futuro. In. ut innuit sequentia, sic supra c. 1. [Suspitione] quia perceptū est ex auditu, q̄ de alia ducēda tractabat. Hosti. [Ad texa- men] quod esse potuit ēt à subditis suffraganeorū per simplicem querelam, supra de off. l. c. 1. [Praescripto] utrum scilicet essent contracta sponsalia, quod spon- sus forte negabat. Hosti. [In facie ecclesiæ] quia capella- nus hoc potuit ignorare, nec fuit qui diceret, in- fra qui ma. acc. p. c. fi. Hosti. (Matrimonio) contracto inter. R. & M. ut à quibusdam dcebat, & male, q̄a fuerant solum sponsalia, ut §. & infra patet, fīm Ho. (Dicit. M.) sponsa designata. & nolens illū, qui nec ip- sū uoluerat, quod faceret potuit, ēt si non ualerat, Innocen. de app. cordi, Ho. [Causa ipsa] priorum sponsaliorum [secunda] quā tanq; fortiora rupe- runt prima sponsalia de futuro. §. de spō. si inter. §. uerum. ¶ Glo. 2. t̄ respondet per q̄dōnē, & soluit cui so- lutioni alle. duo. 2. t̄. glo. 2. no. dno. que potest ju- dex, à quo, & uū, quod non p̄t. ¶ Pe. g. respondet per quæstio. alle. 4. iura, & unū contra. & soluit ¶ In glo. 1. ibi, l. ult. uide de conuer. coniu. ex parte 2. su- per 2. glo. 1. in fi.]
2. per 2. glo. ¶ In glo. 1. in fi.] Secundū Ala. ¶ In glo. 2. in fi.] de hoc de sagit. cap. vno. ¶ In glo. no. quod ibi, ordinarius] quasi delegatus hoc nō posset. sed Inn. dixit hoc spe- lo. And. super 4. Dec. G 4 ciale

# Io. An. Comment. in Quartum Decret.

ciale propter animarum periculum, & in favorem matrimonij: de hoc dixi supra de ap. cum tenemur. *[Et ibi terminum]* quidam contra, vide quod dicam in decre. cum ap. super ver. iurisdictione. *[Et in fine] dic,* vt infra de ap. cum appellationibus, lib. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 *Decretalis huius pars ubi.*
- 2 *Matrimonium contrahentes in gradu prohibito scienter, excommunicati sunt ipso facto.*  
*Separari qui debeant live pendente, & quomodo.*
- 3 *Epilogus, & additio glossarum. num. 4.*  
*Absolutio ab excommunicatione exigetur etiam lata, donec quid feceris, & postea deseris.*  
*Interdicti, & suspensionis relaxationis causa la non est necessaria cessante causa, propter quam fuit latum, latere.*

## C A P V T III.

**D**E muliere. Breue est, & huius pars supra de spō. de muliere [Consanguinitate] vel alio canonico impedimento. supra de clande. de sponsa. cum inhibitio. Ho. [Recepient] simul matrimoniū contrahendo [Excommunicationem] hodie si verē sunt consanguinei, vel affines in gradu prohibito, & scienter contrahunt, excommunicati sunt ipso facto, vt in cle. de consa. & af. eos, qui [Separantur] id est separati morentur ad tempus, donec constitutit, an debeat simul reuerti, an perpetuo separari [Stare] non probato impedimento: vel non stare probato impedimento perpetuo. *[In glo. 2.]* respondet per quāst. *[In glo. 2.]* signat contrarium, & ibi remitt. *[In glo. 2. ibi, sed tunc]* si mo de necessitate exitigit hoc in sententia excommunicationis. infra de sent. excom. cum desideres, & c. à nobis, & §. forma. sed in sententia interdicti, vel suspensio non puto, quod haec cauta sit necessaria: quia in illorū relaxatione non seruant forma solennis, sed sufficit dicere. Absoluto te, vel Relaxo interdictum in te latum; quod dic, vt supra de testi. veniens. 2. ad si. Hostien. & adde, quod a dixi supra de eta. & quali. sicut a bonæ.

**A N N O T A T I O N E S.**

- 1 *Sicut. Vbi uide in gl. moderatè, & uide saper uer. donec, in cle. 1. de deci. & ibi Pau. & Io. And. de cohab. cleri. & mu. c. sicut, in glo. satisfactio.*

S V M M A R I V M.

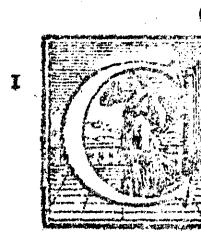
- 1 *Tituli continuatio, uel economia.*  
*De filiis legitimis ubi alibi, praterquam hic fit scriptum.*

## Qui filii sint legitimi, Rub.

- 1 Apparente t' impedimento filii suscepti ex matrimonio contracto contra interdictum ecclesie, illegitimi sunt, ideo &c. de materia. 26. dist. deinde 34. dist. si quis viduam. j. 15. q. vlt. cum milite. 32. q. 7. c. vno. conuenit rubricæ, de or. co. tuam, de proba. per tuas, de despon. impu. accessit, de clan. despon. cum inhibitio.

S V M M A R I V M.

- 1 *Naturalis ex soluto genitus, & soluta legitimatur per subsequens parentum coniugium, & nu. 4. & redigitur in potesta temp patris, ibid.*
- 2 *Marius pro uxore agens admittitur.*  
*Exhæredare quid.*
- 3 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 4. & 5.*  
*De hereditate non quid a papascribatur restituenda,*



## C A P V T I.

**O**nquestus. Casus. Naturatus, & soluta legitimatur per subsequens parentum coniugium. & duo facit. ponit impletat querelam. secundò causæ commissionem, ibi, Ideo que (ipsum) uxorem conquerentis, & sic maritus pro uxore agens admittitur secundum Host. Pet. & Abb. de hoc, supra de procu. constitutis (Exhæredare) id est hereditate patris sui priuare, uel eam sibi auferre. Innoc. (Ante defensionem) hoc nō obest, ex quo matrimonium est secutum, quod dic, vt infra eo. tantra, saluo qd de feudo dicam, inf. eo. lator, secundum Host. super 1. glo. *[In glo. 1. glo. ratio-* nem reddit, signat contrarium, & duplicit soluit. *[In glo. 2. ibi, §. ult.]* naturalis, qui non est in patris potestate, redigitur in illam per matrimonium subsecutum (*ibid. §. sanctum*) naturalis legitimatis per sequēs matrimonium, etiam si ex eadē muliere post matrimonium alii nascantur. *[In glo. ult. in fine]* sed quia hoc est diuinare, dicit Hostien. tenendum, quod primo dicit glo. uel secundum eum intelligitur hoc in persona miserabili, sup. de fo. comp. ex parte, & c. ex tenore, de offi. de c. significantibus. Inno. dicit, qd papā non inbet hic hæreditatem restitui, sed prohibet turbationem fieri ei occasione, qd sit illegitima, inf. eo. perlatum. & uide quod dicam post Inn. & Host de do. inter ui. & ux. o. 3. in gloss. ad hoc.

### ANNOTATIONES.

- 1 *Inno. Quia exhæredatio est eius, qui necesse habet instituere, uel exhæredare, insti. de exhære. lib. per totum.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Filiū geniti, uel concepti ante sententiam separationis matrimonij in facie ecclesiæ contrarii, sunt legitimi, & quando post sententiam, num. 2.*  
*Canonice, dictio significatio.*
- 2 *Papa non intromittit se de hæritate, uel bonis secularibus, in fine.*
- 3 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 4.*  
*Conceptionis tempus quibus casibus spectetur, nu. 5. §. 2.*  
*Filius siquies negatur puer, quid iuris, in fi. nu. 5. §. fin.*
- 5 *Additio glossarum.*  
*Hoc decretalis non correcta per decretalem, cum inhibitio.*  
*Fidem bonam quis dicitur habere pendente iudicio, §. 2.*

## C A P V T II.



**V**m inter. Casus. Separatio matrimonij in facie ecclesiæ contrafacto, filii geniti, uel concepti ante sententiam legitimis sunt, & primò ponit causam diffinitionis. secundò diffinit, ibi, Ideo qd (Canonice) id est propter impedimentum canonicum, & adhibita conuenienti grauitate, infra de diuor. port. rō. §. fin. (Ante latam) idem, si post appellatione pendente fin Egi. hic. & quod dixi, super glo. penul. facit pro Bart. q. tenet in quāst. domini. 64. qd separato matrimonio propter parentelam coniugum, qui in facie ecclesiæ cōtraxerunt, legitimi sint filii nati & cōcepti post separationem parentum: quia citati super parentela fuerant contumaces, alleg. hanc decre. (Bona) non intromittit se de hæritate, uel de bonis secularibus, sed indicat, quid iuris sit, Innoc. *[In glo. 3.]* tde tempore conceptionis spectando, alleg. pro. & contra, & soluit. *[In glo. 3.]* signat contrarium. *[In glo. 3.]* allega. tres concor. & remittit, querit, & soluit. *[In glo. 3. ibi, si Paulus]* si filia ignorante patre nupl. fit

## Qui filii sint legitimi.

53

nupl. & concepit, sicut pariat ipso patre mortuo, proles iusta non est [*ibid. uer. si quis conceptus sit*] sequitur, ante, quām pater senatu remoueref. natus post patris d'gnitatem amissam, magis est, ut senatoris filius intelligatur, tempus n. conceptionis spectandum est [*ibid. §. ex contraria*] alias incipit, sufficit. vide de ele. dñdum. i. super gl. ista tria [*ibid. §. in filiis*] non inspicitur conceptione, uel nativitas filii, ne fustibus cedatur, uel in metallum detur, ex quo nunc pater est decurio [*ibid. §. se pro prima parte*] ibi dicitur, qd intuebitur, ut decurionis filius, si fuit cōceptus tēpore decurionis, licet pater dignitatem amittat. *[In glo. ult. ibi, cognoscere debet]* & nisi euidenter apparat non esse filius, concedetur Carboniana possesso, ut §. cause. ult. dicit, qui statim sequit. *[In glo. 2. in fi.]* dixit hic Go. istam decre. per illam non esse correctam, sed illam locum habere, cum matrimonium clam contrahitur: istam, cum solēniter, & ab ignorantibus impedimentum. *[In glo. sc. ergo, ibi, fauorem filiorum]* C. de na. li. l. nuper, in fi. *[In glo. pe. ibi, sententiam]* & sic pendente iudicio dicitur quis habere bonam fidem, & facit ad ea, quæ no. de cōi. seruo. proposuit, Host. [*in fi.*] & est ratio, quia posset esse partium incommode, si aliter diceretur nam, si pronunciaretur libera, nō expediti haberi pro nato secundum Azo. & uide qd ibi no. *[In glo. ult. ibi, sed quid]* competentius formaretur hæc quāstio, infra c. prox. [*in fi.*] & si etiam modica præsumptio facit pro puer, mittetur in possessionem. ff. ad Car. l. ult. ff. de libe. agno. l. quis à liberis. §. si parés. hoc no. Vincen. infra capitulo proxi.

S V M M A R I V M.

- 1 *Filiū se quis esse probare debet, & quibus modis, uiro & muliere negotiis filium, & nu. 2. & 4. §. 2. & 7. et quis nō sit legitimus, ibid.*  
*Filiū ex uxore quando maritus non teneat agnoscere, num. 4. §. 2.*  
*Nuptia secunda quando dicantur legitime, ad dictio legitime. Spurius quis.*
- 2 *Domestici, & servientes quando admittantur ad testimonium. Ex contingere solitis fit iudicium. Opinionis ueritas praēdicatur, & quando non contra, in fi.*
- 3 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4.*  
*Affectio causam suspicionis removet. §. 1.*  
*Probatio alij rationibus fieri potest, licet careant instrumenta §. 2. & cui incumbat.*  
*Præsumpto præsumptio alia tollitur & quando iuncta glo.*
- 6 *Additio glossarum, & nu. 6. 7.*  
*Naturalis liber, ex quo se immiscuit hæritati, abstinerere non potest, patri soli succedit, non alijs, nec alijs ei.*
- 6 *De inofficio agitur etiam ab eo, qui negatur filius, & quando. Fama filium quem esse legitimum quando inuerit. Professo transfert in aduersarium probatione.*

## C A P V T III.

**R**ansmissæ. Statur t' dicto uiri, & aliquem filium, nisi indicij, & testibus prohibetur contrarium. & ponit i. cōsultationi, cui responderet ibi, cum auten, uel ibi, cōsultationi [*Cum R.*] habens uxorem legitimam secundū Host. & propter hoc credebat iste spurius [*Tunc*] sc. cum puerum nutriebat [Legitime] s. mortua prima, cum illa uiuente ipsam non despontasset, nec illi fidei de disserit, nec alter in mortem prioris machinatus fuisset secundum Host. (Filios) legitimos: securus si prius uiuente legitima ex ea filios habuisset, infra e. tanta (*Quibus*) filius post despositionem natus (*Prædi*

- 6 *bus*) enutritus. s. (Filium) legitimum, & huic adueniat, quod sequitur, quāuis &c. & sic per consequēs dicebat se hæredem, ut sequitur, ad idem, infra e. qd nobis (*Spurius*) propte rationem, quam supra dixi, secundum Hos. (*Africetus*) queris, cui credendum sit.
- 2 & quid de iure (*inditij*) putat qd p̄babit. qd inter istū. R. & primam uxorem, quam abiecit, nullū fuit matrimonium, obstante aliquo canonico impedimento, unde non potuit suam legitimationē per sequēs matrimonium impedi, supra de spō. cum apostolica, infra eo. tanta, & in secreto uocabant istum, filium, & amplexabantur, osculabātur, & charissimè nutritiebant, licet hoc de fortis negaret ad peccatum suum uelandum. & haec secrēta indititia probabit per pedissequas, bubulos, & consimiles: quia nec per alios probari possent. C. de diuor. & repu. confensu. §. si autem alter ad hoc. §. de testi. ueniens. 2. §. si. pro. probabit per testes, & per obstetrics, qd in ea domiū. R. tenetis ipsam mulierem natus fuit ex ea, & gaudiū, quod inde fecit, per hac indititia, & similia, & p. tales testes, si tales habeat, poterit hoc p̄bare, quo facta ueritas prædicatur opinioni, & non ē conuerso, infra eo. per tuas. §. pe. & fi. secundum Host. *[In glo. 4.]* t' querit, & soluit. ex hic obijcit, & tripliciter soluit. *[In glo. pe. ibi, initia]* uide de p̄fump. literas, super glo. præsumitur. *[In glo. pe. ibi, initia]* uide de proba. tertio, in ult. gl. (*ibid. cū supē*) tuper seruis, maxime uenaculus plerūq. non habent instrumēta, & ideō alijs probationibus, uel ipsorum interrogatione probabitur (*ibid. l. 1.*) licet non habeantur instrumenta, alijs rationibus probari poterunt aliqui debitores (*ibid. in ipsius*) si dominus iratus in seruos testamento iussit alterum perpetuis vinculis teneri, alterum exportandum uendi, probari poterit alijs rationibus eriam scriptura cum uoluntatem mutasse (*ibid. pactum, quod* 2. pactum, de quo non fuit facta scriptura, p̄bari potest (*ibid. de proba. l. 1. 2. & ult.*) l. 1. sic dicit, quot queritur genus, uel gentē quis habet necne, eū probare oportet. & l. 2. ci. qui dicit &c. & l. 1. uide de p̄fump. illud, super 3. gl. (*ibid. §. ult.*) uide de sen. ex. per tuas. super glo. error (*ibid. §. filium*) alias est. l. si per decennium maritus abfuit, & repebit filium anniculum, non tenetur illum agnoscere. Idē, si p̄sens fuit, sed aliquo tpe in firmatis, uel alia causa non concubuit uxori: alias qd cū uxore morat assiduè, nō est ferēdus filiu nolē agnoscere. *[In glo. ult. ibi, non est]* uide de p̄fump. quanto, sup. 1. gl. (*ibid. §. ult.*) eum qui uide de coha. cle. c. pe. super ult. glo. (*ibid. dīnus*) uide de cri. fal. c. pe. super. 1. gl. *[In glo. 2. ibi, uel naturalis]* dixit Vincen. qd naturalis liber, ex quo se immiscuit hæritati, abstinerere nō potest, in auct. qui monat. si quis igitur colla. 7. item non succedit ascēditibus, descenditibus, uel à latere ueniētibus ipsi patri, fed soli parti, & pari privilegio gaudet, ut ipsi nō succēdant ci. ut in c. auct. §. filium. *[In glo. 3. ibi, §. ult.]* dicebat t' Da. illud uerum, quando in una parte cum exhæredat, & in alia parte teste in dicit illū non es filium: sed si simul hec duo faciat, probato qd sit filius, exhereditatio nulla. ff. de li. & po. si posthumus. §. ult.

## Io. And. Comment in Quartum Decret.

**S**ult.ad Carbo.l.1.¶ si quis. ¶ In glo. sed quis, ibi, uel patrem] forte per violentiam secundum Da.Phi. [¶ ibi, potest dici] secundum Tan.Go. [¶ ibi, uerborum illorum] secundum Lau. [¶ ibi, fama] hic. scum non t̄ esse legitimum filium. sed uiderur secundum famam uincie legitimatus per sequens matrimonivm, infra eo.tanta. sed illud non iuuat: quia non erat in quasi possessione filiationis, unde ad successionē non admittitur, nisi probet se filium secundum Da.hic, & in q.2.eo.ti.uel dic, q̄ decre.tanta, non dicit legitima ri filium spuriū, immo dicit contrarium. ¶ In glo, per indicia, ibi, pactum quod] & infra hāre, excommunicamus.i.in fi. & ibi de hoc in ult.glo. [¶ ibi, demonstran] unde per obsterices probabitur filius dominx, & sic per consequens uir eius, Vincen.

**S V M M A R I V M.**  
Huius decretalis ordo quis, & pars que, & ubi.

- 2 Proles qua illegitima ex uxore.
- Matrimonij primi non facta separatio quo casu non noceat secundo, in fin.
- 3 Epilogus, & additio glossarum.

## C A P V T . IIII.

**A**usam. Glossator posuit casum literalem, infra eo.cām: Host.hic, qui etiam t̄ dixit hunc fuisse facti ordinem, ut primō legatur tota decr. infra e.causam. secundō principium illius, supra de do. & contu.causam. & ut ubi dicit, & infra legatur decr. de offic.dele.causam. tertio legatur hāc tota. quartu uer.dimisit, de do. & contu.causam, qui incipit, ceterum. & hoc intendit. Illegitima t̄ est proles, quā uxor uijēte uiro ex adulterio cōcipit, alias alio, siue cū ipso adulterio siue cū uiro more & ponit dnos casus pronunciationis fienda, & cām subdit ibi. Quia nō [sic confiterit] sic cōstrue, si confiterit, q̄ Agatha nata fuerit de Auellina muliere tēpore Ala ni uiri ipsa, s. Auellina morante cum eo, s. Alano. tanquam cum viro suo: uel repete, si consti. q̄ A.nata fuerit de Auellina. R.patre dīcte Agathā & c. secū dum Hosti. & Abb. [Quia non] ratio [ille] Ala. à quo nō erat iudicio ecclesiē separata, nec separationis causa suberat. alias contra, supra de spon. cum apostoli ca. Host. & hoc dīctum intelligas, quando. R.cū libella contrarerat, quod uiderur glo.tcnere, & Innoce. ¶ Glo. i. t̄ querit, & soluit. ¶ In glo. s.infi. Juel alterius, cui forre secundo nupsit mortuo Ala. Goff. ¶ In glo. uili.ibi, cum haberet] secundū Vin. [¶ in fi.] & fm Tan.

**S V M M A R I V M.**

- 1 Natiuitatis questio opposita petent hereditatem coram iudice seculari est ad ecclasiasticum iudicē remittenda, est praejudicialis & tanquam principalis, nu.2. Diuisio decretalis, uer. & sunt.
- 2 Ordo iuris feruandis in exceptionis cognitione coram alio iudice, quam primario facienda.
- In surrogato iudice non idem ius, quod in eo, cui surrogatur.
- 3 Tempus limitatur fugam quarenti, in fi. & quando aliis etiam agenti, & peremptoriū, nu.4.
- 5 Non agentibus, uel non defendebus quibus est periculum.
- Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu.6.7.
- Nocte quandoque quis alij, ut sibi profit, ut hic.
- Naturalis filius quis dicatur, & in quantum succedat, & ad hereditatem admittitur ab imperatore & quando a papa, & quomodo, & ad ordines etiam, & honores, nu.3. per sequens matrimonium legitimatur, nu.7.
- An ad feendum nu.9.
- Fornicationem, & peccatum omne nouæ leges damnant. 7.
- 9 Adoptiuus filius ad feendum an admittatur.

**C**ap.adoptiuus, & cap.naturales, si de feudo fuerit contro.intel Legitimationes sunt odiosa, & restringenda. Nepos quandoque non est legitimus auo, licet patri, cir. si. In feudo etiam recurrit ad ius Roma.deficiente consuetudine, ibid.

10 Matrimonij potius, adulterium, spurium quando presumatur. Mors parentum bi faciat filii.

11 Incidens questio spiritualis non cognoscitur à laico, & anē contrario idem.

## C A P V T . V.

**A**tor. C. Quæstio t̄ natuuitatis op. positam petenti hāreditatē coram iudice seculari est ad ecclasiasticū iudicē remittenda, & sunt duæ partes. s. appellantis conqueſtio, & causa commissio.secunda ibi, ideoq; Ho. Diuidebat in quatuor partes.i.ponit, quomodo nepos petebat dimidiā bonorum cui sui à patruo, & quomodo patrius obiiciebat patrem eius fuisse illegitimum, in secunda quomodo fuit appellatum, in. 3.mandatur infra duos menses quæſtio terminari.in qua præcipit quæſtio, ad iudicem secularem remitti, si infra duos menses obiecta probata non fuerint. 2. tandem. tercia. Ideoque quarta ibi, si uero [Idem.R.H.] patrum suum. Phi. tenentem hāreditatem aui. Ho. [ille] scilicet patruo. [Pater eius] frater ipsius excipiētis [iure successorio] quia deficiente patre ipsius. R. deficit & ipse. C. de suis, & le.aucten. in successionē, & sic supra.e.causam. Host. [Traſlatum] per remissionem iudicis secularis, non tam dicit hāc littera, per quem modum tractata fue rit hāc causa. uerum tamen, cum in t̄ modū exceptionis fuerit hoc propositum coram iudice seculari, uidetur, quod sicut ipse cognoscere de exceptione, quae in suam iurisdictionem caderet sine libelli oblatione, sic & iudeo ecclasiasticus, qui in locum ilius succedit, sine libello procedere poterit, propter quod dicit Inno. quod licet reputet tutius, quod in ea detur libellus, & fiat li.conte, putat tamen sine his processum tenere, fatetur tamē quosdam dicere præcise libellum offerendum, pro quibus facit secundū Host. quia hēc quæſtio præjudicialis est, à qua ut principali pendet petitio hereditatis vt accessoria, ut patet et supra cap. i. propter quod dicit tutius libellum offerri, at. de lib. ob. cap. i. de ord.co.tuam, & recitat hāc Guil. in spe.4. parte, de or. cog. [Apellantum] forte à patruo, qui t̄ fugam quarebat, & ideo limitatur si bi tempus secundum Host.aliter dicit glo. Pe. ponebat urrumq; dictum [Duos menses] sic supra de cōuet. con.ex publico, & est hic art. quod non sit offerendus libellus in hoc caſu, de hoc dictum est supra. Dicibant autem Pe. & Abb. quod istud tempus nō est ordinarium, ut s. semper quæſtio natuuitatis ad iudicem ecclasiasticū remissa infra duos menses debeat terminari, sed propter aduersarii malitiā papa sic uoluit breuiare.ad hoc, de or.co.tuam, & facit quod dixi supra tit. i.c. i.in fi. & quod no de conuer. cōiu. ex publico [Non poterit] no. duo secundum Host. pri-4 mum, quod t̄ ubi præsumpto est contra aliquem, & calumniōe quæſtionem moueat, præfigitur ei tempus peremptoriū ad agendum, post quem non auditur, sicut dici consuevit de scholare, qui timer, ne conueniatur, quādo paratus erit ad recessū, ad idē C.de remispi. si eo tempore, & iura, quæ all. glossi de hoc supra de elec. cum ecclasia Vulterana. secūdum quod etiam ad exceptionem peremptoriā proponebam & probandam potest statui terminus peremptoriū. ad idem de proba.licet, de fi.infi.accep- mus.

## Qui filii sint legitimi.

54

mus. Circa primum uero dixit Inno. id præcipuē locum habere, quando iudex uideret auctorem expectare tempus agēdi, quo probationibus carcat reus, uel alicius famam, uel statum grauari<sup>a</sup>, & ubi in modum exceptionis, uel præjudicialis actionis proponitur, ut hic, & supra de or.co.tuam. Aliter autem reus non cogitur se defendere, sed sufficit, quod mitatur auctor in possessionem, & fiat uenitio, & indicatur multa. ff. de bo.auc.iudi. posl.pc. ff. si quis ius di. non ob. l.i. quibusdam tamen personis imminet periculum, si non agat, uel defendant, ut tutoribus & cu. Carbi.tu.nomina. C. de admi.tu.tutoribus. & negotiorum gestoribus, si possint agere sine mādato. ff. de ne.ge.sinaut, & procuratoribus. C.man. p curatorem, administratoribus ciuit. ff. de admi.rerū ad ciui.per.l.i. f. & le.pc.hāredi uindicanti necem defuncti. C.ad Sila.l.i. & auctor citato reo, vel li.con- te. [Intimetū] s. cap. i.contra.Sol.ibi Inno. ¶ t̄ Glo. 4. no. terminum statui, & calle. 3.concor. ¶ Penul. gl. obijcit de uno canone, & soluit. ¶ Vlt.glo. obijcit de duabus legibus, & soluit. ¶ In glo. 4.ibi, diffamari] uide 6 de pba.licet, in gl. 1. ¶ In gl. ut ibi, quo] & uide hanc & 7 se. de resti. in intc.c.pe. & gl.pe. ¶ In glo. i.ibi, alia proles] uel cōiunx legitima. & est iste causus, quo quis alij no- cēt, & sibi non prodeat, de hoc de cōcef.preben. au- toritate, in fi.6. [¶ ibi, et] s. aucto [¶ ibi, naturalis] qui de indubitate cōcubina natus est, s. quæ est unica in domo. T. & si talis erat iste, potest exponi textus, in nihil.i.in parum, s. duas uncias tātum, secundum Vin. uel propriè secundum Goff. & posset hoc habe relocum secundum canones, per quos forniciarius coitus est damnatus: sed leges cōcubinatum admitunt. 3.2.q.4.nemo.hoc non placet Hosti. qui dixit, q̄ nouæ leges damnant fornicationem, & omne pec- carium: ut in auct.de leno.col.2, & scenicas mulieres col.5, unde dicit imperator, calitatis sumus amatores, in auct. qui mo.na. ¶ illud, col.6. etiam in talibus potissim, ybi de peccato agitur, vult, q̄ leges sequātur canones, in auct. quomodo oportet epi.col.). & de ecclesia.tit.col.9. & ut cle.ap.propri.epi. ¶ si uero ecclasiasticum, col.6. & sic quamvis naturales secūdum utrāq; legem de iniusto & illico coitu sint suscipiti, lex tamē humana eos ad successionē admittit secundū modum prædictū, & legitimātū per sequens matrimonium, infra.c.proxi. ¶ Dicit t̄ autē certū esse, q̄ imperator naturalem potest admittere ad hereditatem paternā tanquā legitimū per rescriptū suū gratiosum: multo fortius per constitūtē generalem: & fm quisqdā intātū spectat hoc ad ipsum, qđ nō ad papā nisi in patrimonio, de hoc, i.e. per ue- nerabilē. Dicit ergo Hosti, q̄ sicut papa dispensando admittere potest illegitimos ad ordines, & honores si imператор ad hereditates, & seculares honores p spālen, uel generalē constitutionē, vñ non sunt cor recta, sed sunt seruanda. I.super hoc promulgata. ff. dedecū generaliter. ¶ spuriis, & le.spuriis, in auct.q. mo.na.cf.legi.col.6. & qui. mo.cf.sui, coll.7. ¶ Dicit 9 t̄ autē in feudu nec legitimū tantū.i.adoptiū, nec naturales, quāuis postea fiat legitimū, succedunt, ut in feudorum, si de feu. contro.fu.c.adoptiuus, & cap. naturales. sed illud.c.nō expreſsē loquitur de legitimo per subsequens coniugū parentū. quare in illo locū non habeat. & hoc ibi placet la.de Bel. p de cre. j. proximā alle. ēt in auct. de ince. nup. ¶ si illud ergo. c. forte loquitur de legitimato per principis beneficiū, ut ibi no. quando in legitimā non expreſsīt de feudo.ad hoc facit: quia tales dispensationes sunt odioſe & strīcte sumende, de fi.presby. c. i.li.6. Constat autē, q̄ matrimonium est res fauorabilis, infra fi.1.vf, in fi.s. de re iu.c.fin. uel intelligitur illud.c.de

## ANNOTATIONES.

a Grauari. Vide Io.An.de offi.ordi.conquente, in glo. & hāc petitiō, & Barto.in le.cum Ticia, ff. de accu. & uide in capitulo causam, quæ in glo.an ecclasiā.

**S V M M A R I V M.**

- 1 Naturales, & qui legitimātū per sequens parentum coniugij, & quod, nu.2. & 3.4. an ius promogenitorū habeant, nu.2.
- 1 Matrimonium in mortis articulo contractū, & licet defit in cōtractū

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

- trahit spes prolis tenet, excipitur casus, et nu. 3. quod ex post facto conualeat, nu. 5.  
Videtur retrotrahit, ibid. & nu. 3.  
Filius singitur per nouam ipsius qualitatem creari.  
Bigamus an sit qui contraxit cum ea, quam defloravit, & alius non cognovit.  
4. pro prolis legitimacioni faveatur sed non semper, num. 5. & quod tempus matrimonij inspicatur.  
5. Non legitimantur quidam ab ecclesia, & qui, & nu. 9. dispensationum uestra ponderanda in legitimacione.  
Prasertim, pro maxime.  
Machinatio impedit matrimonium, in si.  
6. Epilogus, suffragium, & additio glossarum, & nu. 9.  
Filiorum genera quot, & cum quibus dispensatur ab ecclesia, & supranum. 5.

### C A P V T VI.

**A**nta est. C. Naturales legitimi. tur propter sequens parentum coiugium: spuri uero no. & per id patet, q. sunt duas partes. 2. ibi. Si autem [Matrimonij] sup. & fauor prolis, j.e. ex tenore. Hosti. [Antea] matrimonium contractum [Genit.] siue generati tautum, siue et iā nati sint, no. curo. s.e. ca. 1. & 2. Habet hoc locū de suscep. no. 5. fidē matrimonij, sed ex concubina, ut sequitur [Contractum matrimonij]  
2. per literātistam, quae simpliciter loquit, v. x, q. satis sit matrimonij esse, q. licet in dēcū desit spes plis, per quod vñ, q. si quis in mortis articulo constitutus p̄hat cū illa, ex qua filiū naturalē hēbat, uel p̄hat san⁹ cū illa in mortis articulo existēt, q. lītara sit proles, licet quidā p̄ per l. nup. C. de natura. li. ibi dum dicit, spē tollēdā sobolis, per qđ dicūt ēt matrimonij tūc non esse. & inducūt ēt. 57. di. c. uno. uerius vñ, q. matrimonium, & lītata sit, ples. & satis est, q. sit spes pro lis in casum conualefcentia. Itē & sine spē tūc vñ matrimonij esse per humanitatis solatiū. 27. q. 1. nuptia rū. sup. de fri. q. fēdē, & ibi no. nec uitiat propositum prolis no. hñdā. nisi inducas in pactū, sup. de condit. apo. c. f. & no. de consan. de infidelibus. nec ob. iste tex. Spē tolēdā sobolis. nā nouus filius p̄ p̄ nouā ipsius qualitatē creari vñ, ad hoc in auc. qui. mo. na. ef. le. s. si q̄ ergo, col. 6. & qui. mo. cf. sui, col. 7. s. si quis igit, & præ. l. nuper, ibi, lītis. n. & c. bene facit, de spō. cōmisiū. de hoc in mercu. de. reg. iur. sine culpa. li. 6. ubi ēt tractatur, an naturalis hēat ius primogeniturae in his locis, ubi cōsticudo est, qđ succedat primo genitus, si postea pater ex uxore p̄creat filiū, & mor tua uxore shit cū matre naturalis filii, & tenuit q. no. ibi uide, ubi etiā intenies hoc principiū sc̄ expostum. Tanta est tuis. i. uirtus mea, ut q. ante sunt geniti ex quoconq; coitu, qui tñ potuerit esse uxoriū, si tūc affuisset cōsensus postea subsecutus [Post contrac. tū matrimonij] qñc siq; ēt alio matrimonio inter medio. Itē in sanitate, vel morte, dūmodo demus es se matrimonij [Legitimi habeantur] salē ex nunc [Ha. beantur] per hanc l̄fam p̄bant qđ, q. qui ex̄xit cū illa, quam defloravit, & alius non cognovit, no. dř bigamus quasi fictione iuris matrimonij retrotrahit, & singatur in uirginitate despontata: sed hoc no. dř hic fm. Ho. sed hoc solum, q. in fauorem matrimonij, ples præcedens censem lītia, quinimō & si in hoc casu hoc dicere exp̄ressē. q. singula matrimonium præcessit, no. sequit per hoc, qđ esset idē quod ad re stōnem defectus sc̄ri. Multiplex. n. est diuersitatis rō fm. eum. prima, q. sicut ius per suā fictionē no. posset mōpōcō reddere oculū, q. non habet, sic nec fac̄m, cuius patris defectū, ad hoc, 32. q. 5. si Paulus. secunda; q. actus legitimacionis talis est, q. p̄ter matrimonij pōt, & solet suppleri, ut patet. j.e. per uene-

rabilem. In defectū uero fac̄i non solet aliqua ḡfa impetrari, ut patet, sup. de biga. ca. 2. terția, quia eadē res non operatur contraria, sed si talis bigamus cōseatur, hoc operatur matrimonium. Nam millesies cognoscēdo non fuissē bigamus sine matrimonio supra de biga. q. circa. Qūo aūt matrimonij, quod est cā impedimenti, erit causa remedijs supra de bap. maiores, nec ob. fm. eum. 34. difit. Valentino, & supra de biga. debitū. ibi. n. in uirginē consensit & in uirginitate matrimonium consumauit. & videtur q. coniunctio aforum tñ, uel corporum tñ non inducat bigamia: sed qñ hēc simul duo conueniunt siue in duas uirgines, siue in unā corruptā. ar. 27. q. 1. cū societas, & c. pe. & c. s. cū ergo cōiugatorū, & c. s. iuxta hāc distinctionē. Requiritur ergo no. solū unitas mulieris, sed & integritas. Vnde ap̄lus. Delpōdi nos uni viro uirginē castā exhibere Christo. 27. q. 1. nuptiarū talis ergo bigamus cēferur fm. Hos. qui remittit ēt ad ea, quae no. de cle. coniu. c. 2. Contrarium credo, vt dixi. s. de biga. debitum. de hoc. de cle. cōiu. c. vno, li. 6. nec urgent rationes, supra posita per Hos. quia, ut in eis patet, Hos. loquitur ponendo hūc pati fac̄i. defectū, & p̄cedūt illē rationes, ut ex eis patet, hoc aperte patet in prima & secūda ipsius rōne, in tertia, nego matrimonij per se cām bigamia: sed fateor, qđ illud matrimonij cōsumatū, ex quoq; insurget defectus fac̄i, inducit bigamia, & eo casu, quo ēdūcit, non potest operari eius contrarium [suscepit] durā- te tū matrimonio: aliās contra, supra c. trāmisſe, quid si concepit durante matrimonio, sed postea mortua legitima cōtraxit cū illa, & postea nata est proles? dic̄it autem Host. q. erit legitima, ar. infra co. quod nobis. & uide quod ibi dicā. satis est ergo proli quoq; que tēpore, dum erat in utero, q. parentes fuerūt legitimi coniuges, sicut aliās dī ad eis ingenuitatem sufficiē semel habuisse tūc matrē ingenuam, inſti. de inge. s. 1. & 2. [Duxerit] no. supra de eo, qui co. cō. de illo, i. parte decisā per hanc l̄fam, q. si Siracenus tē ex Christiana filium habens baptizetur, & contrahat cum illa, non legitimatur filius: quia à prin. non poterat esse matrimonij. 28. q. 1. caue. Idē dixit hic Vin. de natis ex incestu, s. p̄ non legitimant parentibus postea p̄hētibus ex dispensatione ecclesiæ. Nā si quis d̄ mandata p̄hat, post depositum officiū legi me sunt nuptiē, & filiū post, non prius geniti. ff. de r. nup. eos qui. ff. de sta. ho. Paulus, aliās cum qui. ad idem. Inſti. de hēre. quae ab in. defe. s. nec non. arg. s. supra de consan. quia circa. credo uerba dispensatio num in his ponderanda [Nibilominus] cum. li. in matrimonium peccauerunt, nō debet cis, nec ip̄lorum proli per matrimonium subueniri, ar. ne. cle. uel mo. c. 2. de usur. quia frustra, fm. Host. [Prasertim] pro maxime. T. & Inn. [Machinatus] quo casu iuter illos non potest esse matrimonium, de eo, qui duxit, sup. hoc. 6. Phi. ¶ glo. 1. t. alle. 5. concor. querit, alle. negatiū p̄. riū. sol. ¶ Gl. 3. arguit, signat p̄rium, & ibi remittit. secundū arguit, & signat hic p̄rium. ¶ Vlt. gl. tractat de quadruplici filiatione incidenter, signat contra. 7. riū, & ibi remittit. ¶ In glo. 1. ibi. l. 2. I. hāc & se. uide, q. met. cā ad audiētā, in gl. 4. ¶ In gl. 1. ibi. vulgo uide de ser. no. or. cōsuluit, in gl. 1. ¶ In glo. 1. ibi. qualis & in li. feu. si de. ſeu. fu. c. naturalis. uide qđ dixi. s. e. lator, fu. 1. gl. [¶ in f. ] de hoc supra de elec. innotuit, in gl. 4. & addē, qđ ibi dixi. ¶ In gl. 1. in f. sed primū uerius el. hoc intelligas, quando cum secūdo ignorantē matrimonium contraxerat. ¶ In glo. 2. ibi. non temuit] nec tenere potuit, & hoc est, quod soluit contrarium, de quo sa tis, de reg. iur. non firmatur, li. 6. ¶ In gl. ut. in f. ] Host. dicens, quod huius gl. distinctio semiplena erat, dī. stingebat sic filiorum t̄ alii non nominādi, ut quia natū

## Qui filii sint legitimi.

55

Sententia qñmodo concipiatur, qđ agitur per alterutrum ex eis. Interesse si mea dicatur ex stipulatione commissa, que ueniant eo nomine, uer. ubi uero. pluries de eo quando possit agi, ibid. Interesse mea difficulter probatur, ibid.

Pabam apponi tuuus est in stipulatione, ibid.

11 Principalis quæstio que.

Incidentis quæstio hæreditatis coram ecclesiastico iudice tracta vi potest.

12 Absente actore proceditur, & quando reo.

Crimen extinguitur per mortem, in f.

13 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 14.

De defuncti statu non agitur, sed de peculio, & filio agitur.

15 Additio, seu supplicio glossarum.

Imperatoris potestas que, & unde corrigi potest a papa.

Vicarius Dei an unus tantum.

Alanus Anglicus, & timidus.

Tancredus Lombardus & acephalus.

Papa potestas in temporalia, & in imperatore.

### C A P V T VII.

**A**usam. C. De causa ciuili iterlai- fia. cognoscit tñ, an quis de legitimo ma- trimonio natus sit. priuō ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit, sed incongruitatem opponit secūda ibi. Verū. Summabat Ab. q. post mortem de legitima- tione cognoscitur propter bona. dicebat Host. ponit cōmis- sionem. secundū ipsius formā bimētrē, quā in uno membro reuocabat, & cauam reddit: in alio mem- bro reperit,

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

**6** dūs libellus, no. supra. lator. Quid t̄ si is, qui dicebat illegimus, pronuncietur illegitimus, & ipse postea agendo contum illū, qui obtinuit, petat hereditatem, uel alia, quā illegitimus petere non potest? Respon. secundum Inno. obstat ei exceptio rei iudicata, uel doli, ar. infra c.c. i.m̄. uidetur, q̄ h̄c sententia ius facit inter omnes, ar. inf. e. peruenit, & c. p. tuas. ff. de lib. agno. l. 1. §. fi. & l. 2. & hoc quidam contendunt. Alij contradicentes, forte non male secundum Inno. & Host. q̄ licet sententia filiationis ius faciat inter omnes, ut in l. prox. alle. non tamen idem in causa legitimationis, cum non inueniatur expressum, ideo statum est regulæ, res inter alios acta, &c. supra de re iu. Si autem uno agente aliquis pronunciatur legitimus, alio agente pronunciatur illegitimus, utraque sententia teneret inter eos, inter quos latet, secundum In. nec dicitur ferri cōtra res prius iudicatas, ex quo alia sunt personæ in secunda causa, quam in prima. ff. de excep. rei iu. & an eadem. Si autem essent eadem personæ, secunda nō teneret. Sed nunquid admittitur secundū agens is, qui præfens fuit in prima sententia, & tacuit, nec appellauit? Dic q̄ sic: quia nec obstat sententia nisi illis, inter quos latet, si quis petat restitutionem in inte. ut ab hereditate abstineat, nam quamvis denegetur, si tamen postea agitur cōtra eundem ab alio & iterum petat restitutionem, non obstat ei exceptio rei iu. Idem, si Petro agente pronunciatur instrumentum falsum, & postea alio agente producatur idem instrumentum, non obstat ei exceptio sententiae inter alios, & in alia causa latet, ut probatur ff. de excep. rei iu. si à te. l. cū quare. & l. seq. Idem uidetur, si agente Roberto & Martinum decernatur vñ prestitum debere alteri servitutem, licet sit ar. §. ff. de ne. ge. qui aliena negocia. §. fin. & supra de re iudi. cum super, & c. quāuis, ubi circa hoc dixi quosdam casus exceptos, quos hic notauit<sup>a</sup> Inn. & no. q̄ t̄ causa legitimationis non indifferenter tractatur, sed tūc demum, cum s̄n̄t alia cā legitimata, puta, cū queritur de hereditate, beneficio ecclesiastico, ordinib⁹, uel honoribus, & incidit h̄c quæstio, ut hic, & sup. elator, & c. 1. 2. & 3. de fi. pr. ca. pe. & vlt. de accu. sup. his. Idem est b̄m quosdā, ubi quis diffamaf. C. de in genu. ma. diffamari, b̄m Inn. alij dicunt, q̄ in casu illo non pōt̄ quis petere se pronunciari legitimū, sed tantum q̄ diffamatores cessare, ut in c.l. inuitur, ar. a. pro primis, infra de pur. ca. b̄ accedens, plures etiam alias causas potest quis notare p̄ diuersa iura, ut. C. de remis. pi. si eo. ff. de cura. bo. dan. le. 1. ff. & ex quibus ca. ma. & si per prætor. ff. de optio. le. 1. māncipiorū, & l. si emptio. §. fin. ff. de adul. ob commissa. ar. §. ff. de re. iu. qui in alterius. quid t̄ si quis petat aliquem pronunciari legitimū, alius petit eundem pronunciari illegitimum? Respon. facilius admittēda est prima petitio fauorabilis, quam secunda odiofa, ar. ff. de libe. & posthu. cū quidā. vñ tamē, q̄ utraque sit admittenda, & qui melius probauerit, obtinebit, ar. in eo, quod le. & no. de causa pos, cū ecclesia. nullus tñ admittitur ad petendum pronunciari se legitimū, nisi iusta causa subsit, ut dictū, & contradicte r̄ h̄c. & si admittatur, nulla est sententia, ar. de collu. de. l. cū non iusto dīctore: sed si habet iustū contradicto, tunc admittitur ad probandū, ar. ff. de proba. l. circa. 9. Qualiter t̄ ergo consuletur illi, qui timet sibi in futurū qđnem de illegitimitate moueri, & timet ēt, ne probatio pereat? Sol. faciat testes publicari uōcatis omnibus, qui fuesint euocādi. tuuc. n. per tales p̄ bationes se defendere poterit contra omnes, supra dicti. significavit, & ca. Albericus, sed attēdi etiam debet, utrū parentes uiuāt, uel mortui sint, qđ dic, vt semper

## Qui filii sint legitimi.

56

semper fuerit absens, infra cap. pri. qui ma. ac. posin inquisitione verò bene admittimus defensorē, secundum Inn. cuius ad mentem fuit haec glo. mutata ad uerba: quia eam nō ordinatè posuerat, de procuratore non est dubium, quin admittatur in causa inquisitionis, de accu. super his, de re iu. cum l. & A. saluo, quod dicam, de accu. inquisitionis, super gl. 2. dicebat Host. q̄ in alijs civilibus procurator procuratorio nomine condēnat, sed non mandat cōtra ipsum procura. sententia executioni, nisi extiterit haeres cōdemnati, aut in rem suam datus, uel obtulerit se litig. cum sciret non esse cautum, uel defensoris loco cum satisda. ff. de procu. l. si quis cum procura nomine, & l. Plautius, secundū eum [Principali] 11. principalē t̄ uocat questionē nativitatis, ppter eius affectū, & ēt utraq; fuerat principalis, vt. §. patuit: q̄a utraq; principaliter tractabat. alia. n. ut dixit Phi. si qđ hereditatis frustet incidens, potuisse coram iudice ecclesiastico tractari. §. co. lator, tibi de hoc [sit nata] & hoc debet probare ipse R. de hoc. §. ca. lator. Erat. n. in hac cā. R. actor, & F. reus qui eriam recusauit Londoni. quem R. impetraverat, ut. §. de off. 12. dele. cām, & ipso t̄ actore absente proceditur in lite, sup. de. & contu. cauā. Si ut est reus, ēt corā ecclesia de expoliatione possit excipere, ut patet in eo, quod le. & no. §. de ordi. co. cum dilectus. §. pc. & c. fi. secundum Host. [Incongruum] prima facie, Inn. & certe incōgruum est, n̄li quia matrimonii clā & in contemptu ecclesiae fuit cōtractum, ut. §. e. cauā. & sic nō ob. j. c. peruenit, in fin. quod dic, ut ibi no. Ho. [Matrimonium] s̄up. parentum. Ho. [Ea] c. Agatha, uel suis parentibus. erat ergo mortua Agatha, & non solum per eius mortē, sed per mortem parentū videbatur crimen extinctum, b̄m Host. de hoc in gl. 13. ¶ Gloss. i. t̄ ponit casum. ¶ Secunda pro iurisdictione, q̄ sit distincta, all. 7. iura. in contrarium alle. 4. ponit op. Hug. & contrariam Ala. & T. quā approbat. 14. ¶ In glo. 2. ibi, per viam columnam] uide infra in supplicationibus. ¶ In glo. pe. ibi, principaliter] de statu defuncti principaliter non agitur, de peculio tanq̄ ipsius, vel statu filiorū agi pōt̄ [¶ ibi, quāmis] uide de clan. de spon. cum inhibito, sup. glo. 5. ¶ In glo. 2. ibi, columnam. §. quia igitur impium] vbi dicitur, q̄ imperator potestatem suam habet ā deo. ad idem in auct. quomodo op. cpi. in prin. col. 1. unde & deus ipsū misit legem aīatam in terris, in auct. de confu. §. fi. col. 4. b̄m hoc tamē sequeretur, q̄ duo sunt uicarii dei in terris, unus in spiritualibus, & alter in temporalibus. Ho. contra id. j. de ele fundamenta, lib. 6. [¶ ibi, Hug.] & Lau. [¶ ibi, Ala.] & Tan. & Gof. dixit Vin. nec credo Ala. quia Anglicus & timidus: nec magistro Tan. q̄a Lombardus, & acephalus, & sto illi canoni. 96. di. cū ad uerum, & quia Constantinopolitanus, qui uerus imperator esse debebat, obsfuscatus est. & regnū Frācia contentū debet esse paribus suis, quorum antecessores finalem p̄cenā receperunt apud Hispanos, & Teutonicorum imperiū habet gladiū ā papa, dīcere potestis imperatorem Hispanum esse uerū imperatorem, qui ā nullo nisi ā deo gladium haberet [¶ ibi, unum solū] & non duo, quali monstrū. §. de of. or. quoniam [¶ ibi, successor] quida hoc negant dicentes, quod nec in testamento, nec in sacerdotio, nec in officio successor papā Moysi. est enim papā successor Christi, qui fuit minister noui testamēti, & q̄ fuit sacerdos in æternū. Moyses sicut dux habuit executionem gladii temporalis, quem papā non habet [¶ ibi, alias] & de re iu. ad apostolicę, l. 6. [¶ infi.] de hoc 10. di. quoniam, & ad hoc cle. de iure iur. Romani, & de re iudi. pastoralis, in fi. & hoc ultimum amplectitur Host. Dicit tamen, q̄ papā non habet se intromit

tere de temporalibus in alterius prejudicium. §. co. per uenerabilē, uer. insuper. hoc regulariter, nisi in casibus infra eo. per uenerabilem, uer. rationibus. sed in imperator indiscretē se intromitti, cui hoc est ā deo immediate commissum. Imperator ramen, si exceedat etiam in temporalibus, corrigit poterit per superiorem, secundum Inno. ¶ In glo. quia criminā, ibi, admone. & infra de h̄re. accusatus. §. si uerō, in fi. l. 6. [¶ ibi, profertur] & in casu. j. de h̄re. si quis epis̄copus [¶ ibi, bonorum] contra. j. eo. peruenit, ibi soluif.

## A N N O T A T I O N E S.

a Notauit. Ibi uide plenius de materia ista, & per Io. An. e. ti. cū super. Bar. poit glo. in. s̄ope. ff. de iudi.

b Ca. Vide Io. And. de off. or. conquerente, in glo. h̄c petilio & Bar. in l. cum Titia, ff. de accu. & Bal. in d. l. diffamari.

c Procurator. Vide plenius Bar. in l. fine. §. cum autem. ff. e. ti. d Commis. Ibi uide, & ibi soluitur contrarium del. si sterilis. §. cum per uenditorem, ff. de ac. empt.

## S V M M A R I V M.

1 Proles ex secundo uero suscepta a muliere primo uiro uiuente, ēt quo separata fuerat, legitima erit.

In uagabundo marito malitia presumitur, & quando, num. 2. Matrimonium dissolui non potest ex sola absentia uiri diuturna, nisi prober aliquod impedimentum, nec quia non possit carnis resistere stimulis, nu. 2.

In contumaciam absentis uocati rescinditur, nu. 2. et 5.

3 Ordo iudicarius in matrimonij separatione seruandus. Ab adulterio excusat utzioritate ecclesie mulier alij uiro coniuncta.

4 Epilogus, & suffragium glossarum.  
Dolus alienus mihi nocere non debet.

5 Suppletio glossarum.

## C A P V T I I .

¶ Erlatum. C. Si mulier t̄ per iudicium ecclesiae separata a primo illo uiuente contrahit cū secundo, legitima erit proles, quā ex illo sufficiat. & sunt duas partes. in prima facti narratio. in secunda commissio ibi. Ideoq̄ue [Transfaret] causa uagandi, secundum Inno. uel in odium in uiueris, vt sic absentia fuit malitiosa, per quod non ob. sed concord. supra, ut li. nō conte. qm̄. §. si autem, & supra de spon. de illis, b̄m Host. [Eum] l. maritū malitiosē absensem. Host. [Querelam] dicens maritū mortuū, uel matrimonii accusans de parentela, secundū Inn. vel de alio impedimento canonico b̄m Host. præcedēte matrimoniu, ppter qđ uxori esse non poterat, qđ & potest. stea probauit, ut sequitur [Expectare] forte quia t̄ nec poterat stimulis carnis resistere. §. de eo, qui co. consan. uxo. Jordanae: nec in hoē est uis b̄m Ho. ut patet, §. ut li. non conte. qm̄. §. si autē [Parentibus] hoc facere debuit eps, cū malitiosē absensasset, uel sine causa uagare b̄m Inn. [Renocarent] sub. & matrimonii, si ualent, defendent. & sub. q̄ parentes ad eū miserunt, sicut per epm̄ moniti fuerant, sed obaudiuīt, nec uenire uoluit, & sic contumax fuit, b̄m quod cōcor. §. ut li. non conte. qm̄. §. si autē. Host. [Spacio] post terminū assignatū per epm̄. Host. [Intervus] si mulierē presentē, & uirū malitiosē uel per contumaciā absente, sed Dei præfentia supplebat absentiā, b̄m Host. C. de iudi. properandū, de do. & cōtu. ueritatis, ad fi. [Promulgavit] & bene, quia nil omisit de contingentibus, ut §. patet. b̄m Host. & male b̄m Abb. & Pe. [Tulerit] Seruat ordinē iudicario, qui debuit in talibus obseruari, & de hoc, supra de s̄i. fraternitatis, uer. nā & s̄i. Ho. [Autoritate] & ideo excusat ab adulterio,

si re

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

Si reperiatur postea ecclesiasti in sententia fuisse delusam, ar. supra eo. ex tenore de hoc infra eo. referente<sup>a</sup>, Host. [Hac occasione] quæ ad nos, & forum nostrum pertinet. sic supra c. 1. & 2. Host. ¶ Glo. 2. ¶ querit, arguit pro, & contra soluit, respondes ad haec capitula. ¶ In glo. 2. ibi si quis in fraudem patroni libertus rem uendidit, datur optio emptori, an vel rem habere iusto precio, an à re discedere precio recepto. nec fraudari debet emptor p̄cio. non enim de dolo ipsius queritur, sed de dolo liberti. ¶ In t̄ glo. 2. ibi non quereretur] quia secundum Vinc. eum legitimè processisse, cum ageretur contra contumacem, & de federe matrimonij. Goffr. maxime cum de discretione hic commendetur episcopus secundum Hostien. secundum quem dic, ut dixi in textu super b uer transisset, & uer. reuocarent<sup>b</sup> [et in fi.] dato etiā q̄ episcopus minus legitimè processisset. Phi.

## ANNOTATIONE

- ¶ Referente & uide Ioan. And. in c. fi. de clande. desponsatione,  
ad fi. glo. quæ incipit, non in bona.  
¶ Reuocarent. Vide gl. in cle. 2. de iudi. super uer. matrimoniali.

SUMMARY

1. *Filiū concepti de clandestino matrimonio post conceptionem tamen approbatō, & demum post ob impedimentum separatiōnem eius nati debent legitimū reputari, uide nu. 4.*  
*Huius decretalis intellectus quis, & nu. 2. & 4.*
  2. *Legitimatio filiorum secundum ius canonicum iudicatur, quae fit persubsequens matrimonium, & quorum, nu.*  
*Conceptus non habetur pro nato, nisi ubi expedit ei.*
  3. *Filius si est legitimus, ergo heres.*  
*Cap. non omnis 32. quæstio. 2. intellectus.*
  4. *Additio glossarum.*

C A P V T . V I I I .

**Vod nobis.** Breue est. Dicebat autem Hos. q̄ decr. hoc intendebat, q̄ t̄ filij concepti de clādestino matrimonio, post conceptionē tamen per ecclesiam approbato, sed demū propter impedimentū canonīcū separato, licet post approbationē & separationē nati debēt legitimū reputari. & s̄m hoc illi uerbo, matrimonio, iungendum est verbum, generati. Dicit autem, quod alij intelligūt, put jacet litera, dicentes, q̄ non debēt legitimū reputari, nisi generati post approbationem, & male secundū eum, qui remittit ad ea, quæ no. supra eo. cum inter. Dicit autem, q̄ illi forsitan intelligunt [generati] i. nati, & male. unde Iesus dicitur natus ex beata Maria. sed alij generātur à suis patribus, ut patet in genealogia saluatoris. Dicas ergo (generati) sup. & nati (Comprobato) & postea fuit repertum impedimentum consanguinitatis, uel affinitatis, & hæc fuit dubitatio; alias nati prius & post legitimū censerentur, infra eod. per tuas. Hosti. (*Legitimos*) contra ff. de t̄ sta. homi. l. Paulus. sed illud est adeò prohibitum secundum l. quod non tenet, hic secus, Vin. (*Indices*) quia conceptus nō habetur pro nato, nisi ubi sibi expedit. ff. de sta. ho. qui in utero, insti. de ingenuis. §. 1. Host. (*filios*) sup. & per cōsequēs hæres. & sic no. q̄ si filius legitimus est, ergo hæres, ut hic, & supra c. transmissæ. §. 1. in fi. 33. questio. 3. dicat. unde dicit Apo. ad Gala. 4. ¶ si filius, & hæres per deū, licet sit cōtra. 32. q. 2. nō omnis. sed illud intellige de illegitimio, uel legitimio nō necessario, nec uolente hæreditatem adire. Hosti. ¶ In t̄ glo. 2. ibi. (*generati*) Host. dicit, q̄ concepti ante approbationē, & nati post reputantur legitimū per ea, quæ dicta sunt supra c. 2. Ego credo, q̄ decre intendat le-

**Eruenit.** C. Ad do illegitima

- E**ruenit. C. Ad docendu prole illegitimatam nō sufficit probare impedimentum matrimonij in facie ecclesiae contracti. & primo ponit mulieris querela. secundo super ea datur iudex. & super pronunciatione instruitur ibi modus (*Legitime*) i. bona fide, in conspectu ecclesiae nullo contradicere.

## Qui filij sint legitimi

5

*S V M M A R I V M.*  
*matione filiorum facienti dicto testium statur, lic*

- te, nec ecclesia inhibet. s.c. 2. secus, si clā & mala fide & sic cōcor. s.eo.cām, & sup. c. prox. ex quo apparet canoniciū impedimentū subesse, & quale forte hic fuerat (Quidam) forte agnati patris. s.c. s.c. 1. & 2. & c.lator

2 Host. (Afferentes) & forte tverē ppter perpetuum impedimentū, qđ fuerat inter coniuges, sed hoc probatū non relevat, ut dicā super gl. (si est ita) s. q parentes publice ī cōspectu ecclesiæ ūxerūt, nec in uita, nec post mortē illorū, intra quinquenium aliqua qđ mota fuerit. Ho. (Legitimam) accusatore, uel excipiente repulso

3 sed s. q a quæ t̄paliat sunt ad agēdū, perpetua sunt ad excipiendū. s. de doli exceptio. l. pure. s. fi. So. illud uerū est, nisi sit, qđ possit imputari excipiēti, q potuit agēdo suā exceptionē perpetuare; qđ dic, vt no. supra de

4 rescri. si aut̄ (Nuncietis) cū dubitat, an quæri possit de aliquo, an legitimus sit, refert, an parētes illius nullo modo uel clā ūxerint, & tunc quæri pōt de hoc perpetuo. s.eo.cām. 1. & 2. nisi forte adeo sit factū antiquū, quod nō pos̄it probari ūxus, ubi puto sufficere probare alias certas cōiecturas, vt no. s.eo.lator, ad fi. vel ūxerint publicē & in facie ecclesiæ. & tūc si obiiciēs offert se probaturū malā fidē utriusq; adhuc admittam ipsum indistinctē, cū hæc duo æquiparant ūxerē clādestine ignorāter, uel in cōspectu ecclesiæ mala fide. s. de clā. despon. cū inhibitio. alijs præsumā bona fide, nisi mala probet. ff. de proba. quoties. s. q dolo, & supra de præsump. c. fi. In hoc tamen casu, s. ubi de mala fide nil obiicitur, si matrimonium fuit impeditū in uita parentū, adhuc in perpetuum quæri pōt. & sic p̄nt intelligi. C. si reus, uel accu. mor. fu. l. fi. C. ne de sta. de. q̄uis, supra eo. transmissæ, nisi superior ex causa mala præsumptionis certum apponat terminū, quo lapsō excipienti clauditur oīs uia, supra, cod. lator. & hoc quo ad hæreditatē. nā quo ad delictum parentū puniendū, crimen extinctum est morte, ut probat iura p̄dicta, & ff. de sen. sine ap. re. l. p. de hoc, supra eo. cām. 2. in fi. q̄ si in uita parentū matrimonium impeditū non fuit, adhuc intra quinquennium rōne honorū de hoc quæri pōt: lapsō quinquenio, non, & sic intelligitur hæc dec. ar. C. ne de sta. defun. si mater: vñ tamen spectandū decennium, supra de coniu. seruo. licet: sed ibi factū narrat, ut ibi no. Host.

5 ¶ Glo. t. 1. signat ūxiū, ponit duas op̄i. & soluit. iterū si gnat ūxiū, & soluit, ¶ In tgl. 1. ibi, mater) ita stat in gl. sed melius diceret, mulier (& ibi, unde dic) f̄m Tan. (& ibi, de matrimonio) f̄m Tan. vcl ibi erat impedimentū super terrā ambulās, s. uit sup̄stes. hic fuerat impedimentū occultū, f̄m Gof. qui ēt dixit, quod dictū est de statu defunctōrū nō quæri post quinquennium, uerū esse, ut reuoceſ in peius: secus, si in melius, ff. ne de sta. de. l. 1. ad finē. In criminē ēt maiestatis, & hærcsis nō habet locū præscriptio quinquenii. C. ad l. Iul. ma. l. ult.

6 7 24. q. 2. sane [¶ ibi, nibil probat] dic breuius, aut̄ probatio est superflua, q̄ a vult q̄s pbare, quod probatū nō relevat, & tunc nō est admittēda; ut si uellet pbare, inter cōiuges fuisse impedimentū, cū tñ constet, vel cōfiteatur eos in cōspectu ecclesiæ ūxisse; istud uō docet prolē illegitimā, sed si vult ēt probare illos fuisse consciens impedimenti, istud probatū relevat. unde ad hoc admitteret. idē, si diceret matrimonium, fuisse clandestinū, & audiret ēt post morteni, f̄m Inno. inducit literā hic [Legitimē celebrat] & supra de clā.

8 despō. c. ulti. [¶ inf.] distingue, aut̄ est t̄ pura negativa, q̄a negatur matrimonium fuisse inter parentes, & tūc probet filius uel contractū, infra c. prox. uel cōmunē opinionē, ut hic. aut̄ non est pura, ut q̄a opponit matrimoniū non legitimū; & tunc probat opponens, cū negatiua qualitatis probet à negante, ut nō in decr. bonæ. hic tamē, quia mulier agebat, & p̄tebat se pronūciari legitimā, habuit necesse pbare.

1 Pro legitimatione filiorum facienti dicto testium statut, licet contraria sit fama uicinia præfertur, quod pro ea facit, num. 5.

2 Confessioni coniugum statut, excipitur, prodest & filijs, & n. 12. Unius eorum, non sufficit, & n. 3. 5. 12. Protestationi contrarium factum præiudicat.

3 Ecclesia de hæreditate quando non cognoscit.

4 Testes nominati ab impetrante inquisitionem recipiuntur. Sententia oportet inniti iuri, qnod ualeat: alioquin non te net, exprimatur solum.

5 Veritas opinioni præfertur, uel contra in favo rabi, nt hic.

6 Filius natus ex sponsa de futuro legitimus est, licet nunquam fuerit publicatum matrimonium uide nu. 1. 1. quod sit filius ex quibus probet nr, nu. 9. 10. Copula carnali æquiualeat consensi de præsenti. Non tam, ut accipiatur.

7 Solutio communis per aliud, & aliud, & eius usus. Allegari debent etiam in a non efficacia à fouente iustam causam, & ratio.

8 Epilogus, & suffragium glossarum, & nu. 9. Ex nouinatione parentum ius queritur filijs, & nu. 10. Possessio Carboniana quibus detur, infi.

10 Additio glossarum, & num. sequen. Legitimasse filium quibus modis pater intelligatur.

11 Sponsalia de futuro non faciunt matrimonium sine copula, ne prolem legitimant.

**H**      **km**

# Io. An. Comment. in Quartum Decret.

**P**m Inno. *[Defutura]* no. sim Abb. q̄t filius natus ex spōfa de futuro, legitimus est, licet nunq̄ fuerit matrimoniū in facie ecclesiae publicatū; quod uerum est nō apparēte postea impedimentū *[Carnali copula]* quia tunc quō ad forū cōtentio sum perinde est, ac si per uerba de praeſati consensisti. quod dic, ut no. s. de spon. tua. Host. *[Non tam]* priuatiue. i. nullo mō. aliter ponitur sim nos. supra de postu. bona. i. uel pōt legi cōparatiuē fīm ea, quā dixi sup̄ uer. indicasti. Hosti. *[Diffimili]* no. pro cōmuniſ ſolutione aliud hic, aliud ibi, de hoc, ſupra de reſcrip. ſi quando. Ho. *[Innitens]* ſi, inſta de ac. ad petitionē. ēt no. q̄ ad uocatus fouens inſta cām iura facientia pro ſe allegare dēt, ēt ſi non ſint efficiacia: quia. ſ. pōt eis responderi. nā experientia docuit, q̄ ſep̄ iudices, & consultores mouent ad pronunciandū potius per iura, quā minus faciūt, q̄ per ea, quā plus faciunt. *[¶ Gl. 3.]* ibi ponit 4 caſus, quibus fīm leges naturalis legitimatur. ſecundū ar- guit ex nominatione ius quāxi. alle. ſ. iura. in contra- rium alle. ſ. & remittit. *[¶ Inglo. 3.]* ibi, de adop. ſ. ult. *[Jui-* de of. dele. cum ſuper, ſuper ulti, glo. & ibi. ulti.] *[Jui-* etiā per epiftolas, quas uiri mittunt uxoribus, dummodi de ipſarum fide conſter, probatur filiatio [ & ibi, neque] hanc, & ſe. uide de proba. per tuas, ſuper gl. 1. *[¶ ibi, iubemus]* uide de ſimo. intantū, ſuper glo. 3. *[¶ Inglo. 3.]* ibi, etiam uide de proba. pertuas, ſuper 2. glo. & ibi. l. *[¶ ibi, 2.]* idem Iulianus. ſi denuncian- te uxore le pragnante uir tacet; per hoc nō agnoscit tamen alere cogituf & ibi, ſ. ſileat) uide de praeſumpt. literas ſuper glo. praeſumitur (& ibi. l. ulti.) uide, ſupra 3. glo. (& ibi, ſ. ſi quis) carboniano locuſ eſt, ēt ſi pater queſtionem filiationis moqueat, vel teſtator negauit ſiliū, quem tamen nō ex hac redauit (& ibi, quod La- beo) ſi mititur in poſſeſſione natus poſt mortem pa- triſ exiſtimant ſe ſine liberis decedere, fortius qui agnitus fuerat à defuncto. *[¶ Inglo. eo. ipſo, ibi, legitimiſſe]* contrarium vñ hic ex textu, ſi dicas. q̄ iſte habebat alios legitimos filios, celiſtare obiectio. uel poſſet lex locum habere, quando ſi mater tunc uiuens coniunx eſſe poſſet (& ibi, item ſi pater) habens etiā legitimos, ut ibi (& ibi, caritatis) deputatus ſeruſtio senioris uel noua Romæ, uel ciuii. originis, uel cuiuscunq; metro polis. idem eſſet in filia, quam quis copularet officia li alienius praedictarū ciuitatum. C. de natura. libe. l. 3. inſti. de nup. ad fi. & tales cū legitimiſ ſoſt inſti- tui aequa lāce, in autē. quibus mo. natura. effi. ſui. ſ. & quoniam, col. 7. & hoc quādo ex libera muliere ſuſcep- tivs eſt filius. nā ſi ex ſerua, non poſſet offerti legitimiſ ſuper ſtirib; in autē. quibus mo. natura. effi. ſui. ſ. ſi quis igitur fuerit, & ſ. iſte modus, neceſſe eſt etiā, q̄ filius conſentiat, ut eo. ti. ſ. generaliter. item legitimiſ ſoſt proles per ſuſcepſi matrimoniū; quod dic ut ſ. eo. tanta. Item per preces principi oblatas, ſ. cum pater non habens legitimos, impetrat reſcriptum principi, per quod naturaliſ ſuſcepſi, ſicut legitur in autē. quibus mo. natura. effi. ſui. ſ. illud tamen de legitimatione papā dīcā inſta. c. proxi. ſuper glo. 2. Item ſi pater dixerit in teſtamento talē ſibi uel le ſuſcedere, principi hoc poſt patris mortē appro- bāt. & hoc quā non nominauit illum legitimū, nec ſimpliſter ſiliū, ſed dixit naturalē, ut eo. ti. ſ. ſi uero is, qui ſolūmā. Ho. remittit ad ea, que no. in ſum. co. ti. ſ. ſ. & hos caſus etiam notauit Gof. ſ. c. 1. (& ibi, le- gitimus) ipſe & eius fratres ex eadē matre ſuſcepſi, vt ibi, & hæc vera, quādo legitimus nō ſuperelt. eo. ſ. & ſ. ſi uero non habens (& ibi, dicat aliquis) ubi de hoc, & 94. di. dominus (& ibi & illud) dic ut ibi, & ſupra de ſi. pref. Michael. *[¶ Inglo. idem, ibi, a papa]* uel ab alio. *[¶ Inglo. ſi uidetur, ibi, Michael]* ubi de hoc. *[¶ Inglo. antequam,* ibi, ex ea) idem, ſi antē ſuſcepſi ſuſcepſi, dummodo

contraxiſſet cum ea ante, quād contraheret cū ſe- cunda. Abb. intellige ſane, hoc enim uerū, ſi loqua- tur de ſponsalibus de praeſenti, ſponsalia uero de fu- turo, nī poſt illa interueniret copula non faciunt matrimoniuſ, ſupra de ſpon. ueniens. 2. & ſic nec legi- timant prolem, vt ibi etiam dixi, & facit, quod ſequi- tur hic ad fi. ſue per uerba &c. *[¶ Infult. glo. ibi, pro ipſo]* hæc diſſimilitudo parū ualeat. nā ſi creditur neganti, quare non cōſtent: fed dic, q̄ ibi negabatur filiatio, hic qualitas. Item hoc factum ſedicebat uerbo: ibi ſe- cus. Item hic assertio uiri tātū ibi uiri & mulieris.

## A N N O T A T I O N E S.

2 *[¶ A. Vide Io. And. de renun. in praeſentia, in glo. respectu quād, & Bar. in 1. fi. is, ad quem, ſi. de acq. hær. & in 1. qui teſtamēto. ſi. de exc. tu. & uide Io. An. de conceſ. præb. ex parte, in glo. cantū.]*

## S V M M A R I V M.

1 *[¶ Diuſſo decretalis.]*  
2 *[¶ Papa an & quando legitmet in temporalibus aliena iurisdictio- nis ſubditos, & nu. 3. 5. 7. 8. 12. cir. fin. 14.]*  
3 *[¶ Pro quibus ad eam recurrentum, & à quibus, num. 2. 1. ſuper- eſt & præf. omnibus, nu. 2. 3. 3. 2. in quibus gradibus diſpen- ſare poſſit, & qualiter, num. 3. 0. in fin. eum non recognoſcen- tes reges an peccant, num. 3. 2.]*  
4 *[¶ Clericus in foro ecclesiæ poſteſt eſſe procurator laici.]*  
5 *[¶ Mains qui dat, & minus dare poſteſt, licet aliquando ſecus, & ſ. Seruſtio eſt iugum violentum, & iuriſ gentium.]*  
6 *[¶ In ſeruſtio quantum poſſit dominus.]*

7 *[¶ Legitimus per papam, uel laicum, ut imperatorem, uel comi- tem, ad qua loca, & ad quas res uideatur legitimus, nu- me. 6. & 7. 8. 2. 9. 30. 34.]*  
8 *[¶ Diſpeſſatus in spiritualibus, en intelligatur & ſuſſeſſione diſpen- ſatus, an & in alijs, & quibus, & nu. 29. & 30.]*  
9 *[¶ Fama reſtituo ad qua extendatur, & in qua loca.]*  
10 *[¶ Imperator an & in quibus legitimare poſſit, & ubi, & num. 8. ſubſt pape, & eius poſteſtas, num. 14. 16. 32.]*

11 *[¶ Liberè, aduerbiū quid ſignificet hic.]*  
12 *[¶ Parente facere maiori, iniuria eſt, & nu. ſequen.]*  
13 *[¶ Diſpeſſatio facilior in maioribus, & qui tam non mereat, nu. 1. quando gratioſa dicitur, nu. 14.]*  
14 *[¶ Dignitati deferendum.]*

15 *[¶ Diſſimili hic quinque modis quid eſſe dicitur.]*  
16 *[¶ Matrimonium contractum contra prohibitionem ecclesiæ facit illegitiman prolem, & nu. 3. 2. cir. fin.]*  
17 *[¶ Cbntemptus iudicis inhabilem quem reddit beneficio iuris, ad diſcio. contemptum.]*

18 *[¶ Vxor quis ſit eius, que cum duobus ſuſſeſſione contraxit.]*  
19 *[¶ Proles poſteſt eſſe legitima ſuſcepta ex duabus mulieribus eadem tempore in domo retentis, & quomodo.]*  
20 *[¶ Veritas opinioni ut hic cedat, uel contra.]*

21 *[¶ Subiſſere ſe laicus alterius iurisdictioſi ſine proprii iudicis con- ſenſu poſteſt, excipiuntur caſus.]*

22 *[¶ Agnati non preiudicandum.]*

23 *[¶ De hereditate, ſeu ſuſſeſſione, & feudo poſteſt quis pacisci, & cum quibus, uer. no. caſum.]*

24 *[¶ Suffraganeorum ſubdi quibus caſibus ſuſſeſſi metropolitano, ad diſcio. caſualiter.]*

25 *[¶ Sanguis hic pro peccato, aliás pro pena, & aliter nu. 2. 1.]*

26 *[¶ In ambiguitate opinioni magis credendum legi canonica.]*

27 *[¶ Poſſeffor etiam intruſus anteſertur canonico electo in iudicando. Decretum quibus modis accipiatur.]*

28 *[¶ Dubia quibus rationibus discernantur.]*

29 *[¶ Crucifigitur Deus in membris.]*

30 *[¶ Spernit ueritatem.]*

31 *[¶ Roma altera Hierusalem, & locus electus à deo, & quomodo.]*

32 *[¶ Papæ fratreſ epifcopi, & Cardinales. His decet papam omnia*

communicare, particeps plenitudini poſteſtatis, nu. 24.]

33 *[¶ A iurisdictioſe minoris & prouocatione, ad maius tribunal quis eximitur.]*

34 *[¶ Inter ſanguinem, & ſanguinem, uerſiculo quā intelligantur, Inter]*

# Qui filij ſint legitimi.

58

Inter lepram, & lepram que, ea cī duplex.

22 *[¶ Mors duplex, & que, & quo exercetur, & utramq; ti- menda.]*

23 *[¶ Poteſtas duplex, ſpiritualis, & ſecularis.]*

24 *[¶ Spiritualis prior ſeculari, eſt ſimiſi. generationi filij Dei.]*

25 *[¶ Maiores, & priores inferioribus preponuntur.]*

26 *[¶ Anima ad ſeruitum dei ſat̄a.]*

27 *[¶ Ad anima ſeruitum reliqua.]*

28 *[¶ Filius conuenit eſſe patri ſimiſi.]*

29 *[¶ Principia duo ponere hæreticum eſt, cir. fin.]*

30 *[¶ Vicarius unus dei, ibid.]*

31 *[¶ Manzereſ qui, & qui, non intrant uſque in decimam generatio- nem ecclesiā dei quibus ſuccedant, inſi.]*

32 *[¶ Parentum uitium, uel delictum ſequi obſt.]*

33 *[¶ Epilogus, ſuffragium, & ſuppletio gloſſarum, nu. 27. & 28.]*

34 *[¶ Cap. Artalduſ 8. q. 3. eſt corruptum.]*

35 *[¶ Spes habenda proliſ poſtro.]*

36 *[¶ Reges Francia, Anglia, & Hispania nunquid peccant non cogno- ſcentem papæ ſubiectionem.]*

37 *[¶ Subiectione papæ nunquid a ſubditis poſſeſſi poſſit.]*

38 *[¶ Autoritatē prelaſtare in proprio factō cui leſeat, iuncta glo.]*

39 *[¶ Personam actoris & iudicis gerere qui poſſint.]*

40 *[¶ Indice olim ſedebant in porta ciuitatis, & cur.]*

41 *[¶ Porta hic pro quibus accipi poſſit.]*

## C A P V T XIII.

**P**Er venerabilem. Decr. hæc

in duas partes, in prima perito. in ſecondā ſubdiui- dirit in 4. in 1. probat 5. rōnīlāt. & diſpenſationē, pe- titam ſacere poſterat. in ſecondā ibi, videbatur, ponit ſimiſitudinem, quā iudicebat petitor. quam. ſ. rōnī- ſibus improbat. in tertia ibi, Rationibus, probat au- toritatibus ueteris testamenti & noui, & ubiqui ter- ratum certis ex cauſis inter Christianos poſteſ ſe de- temporalibus intromittere. in quarta ibi, licet, peti- tionem exaudire noluit, cui omnis lex contradice- bat. & Abbas ſic ſummat. Papa t̄ non legitimat in tē- poralibus aliena iurisdictioſi ſubditos. *[Archiepifco- pom]* no. Abb. per hoc, quod clericus in foro ecclesiæ poſt eſſe laici procurator; ad idem, in ſra. ſim. cum eſſent *[Tua]* loquiſ. G. montis Pefſulani. ſup. domino & ideo non dixit de monte Pefſul. ſf. de rei uend. in rē, fīm Hosti. *[¶ filios]* quos ſuſcepſi de ſuperindu- ſta, uiuente legitima, qua temeritate propria repu- liſti, ut in ſra. uidebatur *[Non nocere]* ſuſſiebat fi- niſ, ſed ad communem utilitatatem poſuit interme- dia forte, ne quis crederet ipſum papam non poſuiſ ſe hoc facere. *[Quod autem]* ſecondā pars, in qua po- ſtur prima ratio *[Par]* à minori t̄ probans, & ſa- legitimare poſteſt quod ad temporalia, Hosti. *[¶ Blabat jal- legando] dicit, alii dicunt, q̄ in ueritate ſic eſt, Inno. *[dūneſ ſauſis]* Juel cerriſ, putat neceſſari, ueritatis, vel prærogatiue perſonarum, 1. q. 7. ſ. niſi, & c. tali. 7. q. 1. ſciſas, & eſt arg. q̄ po. non deberet diſpenſare ſine cauſa: quia homo eſt, & peccare poſteſt, ſicut alius, licet in iſto mundo à nemine iudicetur. 9. q. 3. aliorum, de hoc, ſupra de præben. de multa, & de uoto, magna, ſ. i. *[In epifcopos]* & in papas, 56. di. Oſius, & ſ. cum er- go, Vinc. *[Prefertim]* 2. ratio coadiuuans primam diſpenſationem Hofti. *[Concedit]* ipſi papā communiter p- magiſtros, Goff. *[Per ſimile]* 3. ratio coadiuuans pri- ma mām (*& licet uideatur*) ar. à ſimiſi t̄ eſt poſtūs à mino- ri. Hostien. Nam ſi naturale uinculum patriæ po- ſteſtatis, quod deberet eſſe immutabile, inſi. de iure na- tura. ſ. ſed naturalia, foluitur per epifcopalem digni- tatem. multo fortius ciuile impediſſentum, quo il- legitimus à ſuſſeſſione repellitur, ut ſi remoueret,*

42 *[¶ tur prima ratio *[Par]* à minori t̄ probans, & ſa- legitimare poſteſt quod ad temporalia, Hosti. *[¶ Blabat jal- legando] dicit, alii dicunt, q̄ in ueritate ſic eſt, Inno. *[dūneſ ſauſis]* Juel cerriſ, putat neceſſari, ueritatis, vel prærogatiue perſonarum, 1. q. 7. ſ. niſi, & c. tali. 7. q. 1. ſciſas, & eſt arg. q̄ po. non deberet diſpenſare ſine cauſa: quia homo eſt, & peccare poſteſt, ſicut alius, licet in iſto mundo à nemine iudicetur. 9. q. 3. aliorum, de hoc, ſupra de præben. de multa, & de uoto, magna, ſ. i. *[In epifcopos]* & in papas, 56. di. Oſius, & ſ. cum er- go, Vinc. *[Prefertim]* 2. ratio coadiuuans primam diſpenſationem Hofti. *[Concedit]* ipſi papā communiter p- magiſtros, Goff. *[Per ſimile]* 3. ratio coadiuuans pri- ma mām (*& licet uideatur*) ar. à ſimiſi t̄ eſt poſtūs à mino- ri. Hostien. Nam ſi naturale uinculum patriæ po- ſteſtatis, quod deberet eſſe immutabile, inſi. de iure na- tura. ſ. ſed naturalia, foluitur per epifcopalem digni- tatem. multo fortius ciuile impediſſentum, quo il- legitimus à ſuſſeſſione repellitur, ut ſi remoueret,**

# Io. An. Comment. in Quartum Decret.

Quil. legitimatus ab intestato non succedere in terra non subdita legitimanti. vñ solita qđ. an comes, qui legi timandi potest habet imperio, legitimare possit in terris ecclesie, & per praedicta uidetur p̄ non. & declarando difficile est facere aliquem heredem; unde nec pr̄tor hoc facit, nisi de bo. pos. S. quorū autē, & difficilius est eum, qui heres erat, remoueri, ff. pro socio. cum duobus, alias l. se. S. idem respondit, societate ad id, supra de co. pr̄c. c. 2. sed per legitimatione fiunt hic duo, quia constitutur, qui non erat, & remouetur, qui erat futurus, in autē. de incels. nup. S. dubitauit, & de tri. & se. S. hocdem. Item faciunt tres glossæ lo. quas allegabo super fin. 2. gl. Item illud vulgare, p̄ extra territorium & c. de consti. c. 2. li. 6. sed litera hic uer. rationibus, dicit in terris patrimonii plenam temporalium potestatem ad papam spectare, & clem. de iure, Romani, dicit plenissimè, ante si. uer. & terras ipsas. ergo si plenam & plenissimā habet, nil deest de potestate temporalium ergo ad eum spectat legitimare, & sic non ad alium, bene facit, quod pr̄c. clem. lequitur, uer. nec in eis; ubi iurat imperator se in terris ecclesie non exercere quancunq; iurisdictionē per se, uel aliū. Ia. de Bel. disputavit hanc qđōnem, quam posuit postea in autē, quibus mo. natura. effi. sūi. Et tenuit, p̄ valeat. motus est principaliter, quia iste est actus iurisdictionis uoluntaria, ut in pr̄di. autē. S. generaliter, & de his, qui sui uel alie. iur. sunt, l. si. ergo coram omni iudice & omnino loco fieri potest, nisi pr̄di. l. 2. ff. de offi. procō sul. ff. de adop. l. emancipari, in prin. & S. 1. Inducit ēt, p̄ sicut princeps iurisdictionē habet ubiq; sic & is, qui auctoritate hēt ab ipso. C. ubi & apud quos. l. fin. de iudi. l. apertissimi, & qđ te submittentes iurisdictionem prorogare poterunt, facit quod infra dicitur in uer. infuper, & quod no. C. de eman. l. 1. & C. de exce. l. pe. & ult. ff. de iudi. sed & si suscepit. Inducit etiā, p̄ episcopus extra diœcesim suam existens confert beneficia, & delegat causas, ut nos. supra de offi. lega. nouit, ibi uide. Item dici potest, imperatorem, & si nō actu, tamē aititudine habere iurisdictionem in terris ecclesia. ergo illius aititudinis uitute exercere poterit uoluntariam per se, uel alium. & faciat, quod infra dicam post Hosti. super uer. casualiter & maxime in s. glo. id autem, uer. ratio, uel p̄tius 7. cōs. opinio. libere. si. sine. cuiusq; iurisdictione: quia nec aliqua opinio p̄dicit, uel. iure proprię potestatis, & dominationis. c. d. contra motē. 19. d. in memoriam supra de rescrip. si quando. In aliis uero regionibus p̄t contradicere is, qđ in haereditate ius habet, & cui fit preiudicū, ar. supra de rescr. c. 2. & c. ad aures. S. de maio, & obe. c. fin. uer. infuper, nisi in casibus, infra eo. S. rōnibus. Hosti. [Potes] S. m̄t omnes, in aliis autē partibus hoc nō p̄t quod ad temporalia qđ de ipsi nil ad papā. S. m̄t T. & Inn. sed hoc est contra tex. infra. S. rōnibus, ut ibi. no. & dicas, p̄ solus papā hēt potestatem legitimandi non solū per quandā consequentiā, ut p̄misit, cui allegationi stetit. Io. sed ēt propriē & immediate ita, qđ alias nullus hanc p̄tēm habet. Nā S. diuinā & humanam legē filii duorum fratribus licito. Hunt. & S. illa; leges legitimi essent filii sic sucepti, nisi lex papae aliud prohibuisset, vt patet in his quæ no. de consan. de infidelibus, & c. non dēt, si ergo papā de legitimis p̄t facere illegitimos, qđ magis poterit illegitimos legitimare, cū primū odio sum, S. fauorable, & sic primū restringendū, S. dilatandum, de re. iu. odia, l. o. Imperator autē, qđ maior est inter principes. 7. q. 1. in apibus, non p̄t legitimare, nec super hoc constitutionē promulgare, ad hoc, supra de decimis, tua, i. q. a matrimonialia non sunt de suo foro, de secundis nup. c. fi. quia cui dene-

gatur cause cognitionis, supra de ordī. cog. tuam, fortius dispensatio, arg. infra de sen. excom. cū illorum ad l. autē quā contrarium innuunt, ut no. S. c. proxī. re spondetur, p̄ & leges sue legitimant. i. illegitimos, ac si essent legitimati, ad honores, hereditates, & actus temporales admittūt, quod facere possūt, sic nec papā semper uerē loquēdo legitimat. Nā tradito pro regula, qđ qđ non potest in matrimonio dispensare, nec in filio ex eo suscepito: sed qui potest in principali, & accessori, arg. infra de do. inter ui. & ux. c. 3. de off. dele. prudenti. S. pen. & ult. ar. ff. de redh. act. l. iustissimē. ff. de reg. iu. cum principalis igitur cum suscepito filio de matrimonio contra legem diuinā contracto uerē legitimando Papa non poterit dispensare; ergo nec cūn adulterino, ut hic dicitur, & infra S. fin. poterit tamen tales quo ad spiritualia, ac si legitimati esent, admittere, S. m̄t Hosti, qui in his remittit ad summam eo. ti. S. qualiter, sub. S. salua reuerentia [Trabur] archiepiscopus Arelaten. Goff. [Audaciam] multos curialiter reprehendit, quid non considerata sua insufficientia iudicant se pares ad gratias obtainendas his, qui sunt digniores, ad hoc 40. di. multi, in fi. Hie. contra Loui. V. Cum minora maioribus coequātur minoris comparatio maioris iniuria est [suscepit] cum quibus dispensauimus [similiter] non est bonū simile: quia in maiori bus t̄facilius dispensatur, supra de transla. cap. ult. ad fin. considera igitur, quid es baro, ille rex, & quod dignitati deferendum est, sup. de offi. deleg. pastoralis. 41. di. non cogantur. & quia patens erat hāc similitudo, non curauit illam specificare. Hosti. [Credebatur] à rudibus nō aduententibus dissimilitudinis rationes [Dissimilis] 5. rationibus, pri- mō ratione prouincia, & sūis, secundō ratione contemptus, & phibitionis, tertio ratione obiectio[n]is, quartō ratione dubitationis quintō rōne subiectio[n]is. Hosti. [Nam rex] 1. ratio dissimilitudinis, quia in negocio regis fuerat pronunciatiū, in negocio istius non [Ipse quoque] 2. dissimilitudo ratione contem- ptus, & prohibitionis [Sucepisse] post p̄prohibitionē, sed ante revocationem sententiae, de qua loquitur infra, alias, si etiam ante prohibitionē suscepisset p̄lē, non esset necessaria legitimatio, supra de fri. fraternitatis, S. 1. & sic, non contradicit, supra c. 2. & c. perlatum, & c. referente, infra eo. ex tenore: quia ex quo prohibitioni non acquieuit, cēsetur illegitima, supra de clande. despon. c. ult. Hosti. [In contemptu] palā & publicē peccando in scandalum plurimorum, unde non erat secum dispensandū, de eo qui du. in ma. cum haberet, secundum Hosti. [Praterea] 3. dissimili- do ratione obiectio[n]is [Diuortium] quod ad uinculū, uel etiam quō ad torum: quia adulteriu in iudicio non obiecit [De filijs] 4. ratio, scilicet dubitationis 3. [Non esse regis coniugem] Si ergo queratur de illo, qui cum duabus successiū contraxit, quā sit eius uxor, non est facile respondere. Nam si inter illum & pri- mam suberat impedimentū, planum est, p̄ prima est uxor, & econtra, si impedimentū suberat, ut hic patet, & de spon. cum in apostolica, per quod dixit Hosti. posse contingere, quod ex duabus mulieribus in domo retentis quis eadem nocte procrearet pro- lem, quē sibi succederet ut legitimā, ut si clandestinē contraxerat cum pedissequa, tamen coram testibus, per quos probatur contractus, nec est aliquid im- pedimentum inter ipsos, quo casu preferendo ueritatē opinioni succedat proles, supra c. proxī. secun- da uero ignorās fuerat ducta in facie ecclesie, & sic succedit proles, & cedit ueritas opinioni, infra eo. ex tenore, ex legitimo enim matrimonio quamvis oc- culto proles est legitima, & ex putatio, si non est clandestinum, & alter cōtrahentium habet bonam fidem.

# Qui filij sint legitimi.

59

fidē [Insuper] 5. dissimilitudo rōne subiectio[n]is [Lesio- ne] qđ. ubi a ienū ius lēdere, non debemus dispē- sare, ar. 56. di. satis peruersum. S. de const. c. 2. de of- de le. super eo. de sta. mo. in singulis. S. porro [Potuit] se- cundū illorū opinionē ēt, qui dicunt, quod non ha- bemus nos de temporalibus intromittere, nisi in patri monio: uel qđ non debemus specialiter in talibus di- spētare, nisi cōsentientibus illis, quos res tāgit. C. de paci. l. fi. C. de eman. lib. nec auus [Alij] innuit, hic qđ nec laicus t̄ pot̄ se subiicere alterius iurisdictioni si cne cōsen[u] proprii judicis, qđ uerū ē in feudalibus, vt no. in sum. de arb. S. de qua re. sub. S. impēdē, uerf sed nunq; uafallos, nec in alterius praeiudiciū, ut hic alias hoc p̄t. ff. de iudi. l. 1. & 2. quod dic, ut de fo. cō. c. pen. Hosti. [Subiacere] qui tibi forsan deberent succe- dere, si prole legitimā non haberet, licet superestant agnati, sic. j. de dona. inter ui. & ux. nuper, sed nec agnatis praēdicare debemus. Ho. [Rationibus] in hac parte dixit Hosti. exp̄s̄ reuocari illorū opinionē, qui dicunt, qđ adeo distincte sunt iurisdictiones, qđ mihi ad papā de temporalibus, & dicentiū, qđ papa nō p̄t legitimare quo ad temporalia nisi in patrimonio [Gatian] ergo non erat proles legitimata: alias nō fui- set gratia: sed pendente dubio facta dispensatio dici- tur gratiosā: licet posset postea p̄rū apparere, ut di- cūt. S. m̄t Hosti. [Fecimus] legitimando etiam quō ad temporalē hereditatē, & sic cū regnum sit extra patrimonium beati Petri, patet falsam op̄i. T. S. m̄t Hosti. [Requisiti] no. caſum quō ad hereditatē paternam pa- pa legitimat, de consan. & affi. quia circa, s. require- te patre laico, nā eo cōsentiente p̄t inde fieri p̄ctū, eo viuente, alias non C. de p̄ctis. l. fin. & eo mortuo cōsentientibus his, quibus ius iā quasitū est: alias, non, & quō ad feudalia cōsentiente domino feudi: alias non. ar. infra de do. inter ui. & ux. nuper, in cō- stitutio. Fre. de feudo non ali. imperialē, & supra de fo. compe. ex transmissa, in fi. Hosti. [Vteri] infra ibi, Si difficile [Nono]. uer. Paulus. qđ. non recurrimus ad fabulas, exempla, uel mendicata suffragia, nec ad ius positiū, quod ponit, & deponit, & in quo est pro rōne uoluntas, sed ad ius diuinū, & impermuta- bili, S. m̄t Hosti. [Causaliter] forsitan in casibus, quibus subditū suffraganeorū sub sunt metropolitanis, qui no. supra de of. or. pastoralis S. m̄t Gof. q. d. S. m̄t Hosti. Imperator p̄cestit temporalibus immediate, & consti- tutum est hoc à deo, ut no. supra eo. causam. 2. tamē & in his subest papae, sicut eps subest papae, & nihilo minus archiepiscopo: dificit tamen, qđ eps deponi non p̄t sine speciali licentia papae: per metropolitānum. 30. q. 6. quamuis, & c. dud. Sed imperator per papā sine speciali licentia dei deponitur, de re iud. ad apostolicas: quia ex generali cōmissione sequitur, qđ omnia specialia specialiter sint cōmisit, ar. infra uer. Paulus, de iudi. nouit, in prin. de ma. & obe. solita, ad fi. de ufo. pa. ad honorē, nec ob. de of. le, qđ translatio- nē: quia in omnibus & singulis specialibus, quae occurrunt, necesse fuit saltē per vñ recipibile pro- uideri, ar. ff. de origi. iuri. l. 2. S. nouissimē. 3. col. & pa- tet, infra de homi. pro hum. an. l. 6. excusat ergo hic neceſſitas, de ob. ieu. confiliū, infra de reg. iu. quod non est, sed quamvis persona imperatoris sublit pa- pa, & temporalia per quandā consequentiā: tamen imperator magis p̄t in temporalibus, quae imme- diatē tenet à deo, & ideo dūmodo caueat à peccaro, p̄t de illis disponere, vt sibi placet. Cum ergo possit donare rem alienā, qđ is, cuius res erat, habet regres- sum ad eis, scilicet infra quadriennū. C. de quadri. p̄scrip. bene à Zenone, ar. g. ff. ad l. Rhod. de iac. de- precatio, poterit & animo donandi legitimare, i. ille gitū ut legitimū ad temporalē hereditatē admitt-

tere, uel ad requisitionē petentis, ut dictū est in papa uel per constitutio[n]e suam generalē, uel speciale, ut no. supra c. proxī. [Deuteronomio] 17. c. (Apud te) iu- dex, quicunq; ecclasiasticus, uel secularis. Go. uel qđ cunq; alias Christianus sis. Hosti. [Sanguinem] sumitur 15 sanguis pro peccato, iuxta illud psa. l. Misericordia. Libe- ra me de sanguinibus, uel pro p̄œna, iuxta illud, san- guis eius requiriatur de manu tua, facit Gen. 42. Gof. 16 (Portas) no. in tābigitate opinionū magis credē- dum. l. canonice, qđ dicitis sanctorum, uel magistro- rū: quia papā, non alteri data est talium interpreta- tio dubiorū, vnde & imperator ad ipsum recurrit. C. de sum. tri. l. fi. super qđ uide, quod no. in sum. de deci. S. fi. sub. S. septimo, uer. patet ergo, & seque. Ho. Et arguit Abb. 3 legistas, qui in suis opinionib[us] nō stant casui expressim terminato per decre. (Loco) arg. 17 qđ si causa committitur eō Bon. & duo sunt elecī unū intrusus, qui possidet, & alter canonicē elecī illē, qui possidet, debet cognoscere, de conse. dist. 2. his ergo. 1. q. 1. si quisquam Vin. (imperio) no. papam esse imperatorem. 96. di. Constantinus (Decretū) i. de- cisione, responsione, sententiae, dissensione, ordinatio- nē, interpretatione, constitutione. Nam his modis super dubiis discernere potest; ad hoc infra, uer. is uerò. Hosti. (Lex secunda) uerbū Hiero. ad Paulinū 7. c. (Vocabuli) sic supra, de præben. cum S. m̄t (Interroga- tus) S. dominus (Ab eo) scilicet Petro [crucifigi] argum. 18 deum in membris crucifigi, sicut & sperni. 8. q. 1. qui nos. Vinc. & dic (Crucifigi) in te, ut sic urbs ista altera Hierusalem intelligitur, & effusione tuī sanguinis, qui primus meus vicarius es in terris, fundetur, fir- metur, & consecratur hic locus, quem elegi mihi, sc- cundū Hosti. ad hoc, j. de ele. fundamenta. l. 6. (Intelli- gens) ipse Petrus reuelatione diuina (Pro se) vt reuerte- ref in urbē, & ibi pro Christo figeretur cruci, & sic per cosequens Christus in ipso 3. q. 1. nulli, in fi. Ho- sti. (Locum) S. vrbe Romam (Reverſus) prōprus ad obe- diendum, non morosus, & ibi crucifixus est. 2. q. 7. 19 beatī [Frates t̄ nostri] ergo omnes episcopi, de cri. fal. qđ graui, qui vocati sunt in partem solitudinis, de usū pa. ad hōuoren. specialiter tamen hoc uiderur de cardinalibus intelligentium, quibus decet papam omnia cōmunicare, Remittit autē Ho. ad ea, quæ no. de p̄c. & remis. cum eo, & de cle. non resi. ex gestis, & infra de Iudeis, ad liberandam, sub decisione, sug- uer. sancta Ro. ec. de hoc etiam de scisma. c. uno, l. 6. (Is uerō) exponit, quod dixerat, supra ibi, & ad judicē (Petro) Mat. 16. (super terrā) quod dic, ut infra de sen- excom. à nobis. 2. (Eius) Ieu. Christi (Qui) l. Ieu. Christus (Confititus) scilicet papā, S. m̄t Goff. imō Christus, qui uenturus est iudicare papam, & quemlibet. 9. q. 3. aliorum, & omnes uiuos, & mortuos, de sum. tri. firmiter, ver. venturus (Mortuorum) 24. q. 2. sāne, de sen- ex. a nobis. 2. alias criminā extinguitur morte. Nā 20 t̄ prouocatione ad maius tribunal eximitur quis a iurisdictione minoris. ff. de re iu. contra pupillum. S. is qui, secundum Goff. quem decipit relatio secun- dum Hostien. De Christo enim intelligitur hāc litera, & non de papa, ut supra est expositum (Dislinguit) auctoritas deuteronomij (Ciniū) scilicet seculare. Ho- stien. (Euthalitium) ciuile (Criminalē) ecclasiasticum, 21 Hostien. Ego t̄ sic plane ligō literam, quod per san- guinem denotatur criminalē secularis fori, per le- pram criminalē fori ecclasiastici: per causam ciuile utriusque fori (Puniqui) scilicet criminale, & ciuile ecclasiasticam, & seculare. secundum Innoc. sic ex- ponas hāc uerba (Sanguinem) quia accusator dicit ef- fe probatum, qđ reus sanguinem fudit, id est aliquod criminale cōmisit, puta homicidium, uel si. [Leprum] quia accusator dicit reum esse infectū lepra hēresis, Io. And. super 4. Dccre. H 3 simo-

# Io. An. Comment. in Quartum Decret.

symoniz, uel sacrilegii, uel alterius ecclesiastici criminis, & reus negat [Inter causam, & causam] quia actor dicit, p. reus tenetur sibi in 100. ex mortuo, cōmodato, uel alia ciuili actione, siue ecclesiastica, & reus negat. In his enim omnibus, si quid emergat difficile, recurratur ad papam. 17. dist. multis, supra de app. ut debitis, & in Inno. potest & aliter exponi fīm Host. ut per primum criminale ecclesiasticum, & ciuile, siue seculare intelligatur, & idē dicitur inter sanguinē; quia sicut fīm l. criminis sanguine humano puniuntur ff. de iu. om. iu. l. 3. fīm canones spirituali, scilicet fundendo gratiam Dei, quā dat uitam animæ, sicut anima corpori, unitur, ut patet, infra uersi. cuius per fīm, scilicet cauam, ciuile, siue sit seculare, siue ecclesiasticum, C. de transa. causas, uel lites, infra de uer. si. foris. q. causa. Per tertium uero includamus utrūque, scilicet seculare criminale, vel ciuile, & ecclesiasticum criminale, uel ciuile. Alia enim lepros spiritualis, de qua dicitur, quod enim à prælatis & c. de yoto magna. q. i. nati siue sint bona, siue mala, de sacra unc. c. uno. q. ad exhibendum. Alia carnalis, quæ non tam trahendo dilatatur, quām inficiendo. cum sancto enim & c. 2. q. 7. cum pastoris, & accedit, 20. di. q. 1. sed qualitercunq; exponatur, unus est sensus is, scilicet q. in omni foro & omni casu difficili, uel dubio recurratur ad papam. ad idem 24. q. 1. quories. 2. q. 7. si quis nos, & c. om̄es. 2. q. 6. ad Romanam, & c. qui se scit, & in omnibus aliis casibus specialiter per tentibus ad papam, no. de transl. ca. i. [Per excommunicationis] q. d. duplex est mors, scilicet corporis, quā exercet iudex secularis cum gladio materiali, facinororum fundendo sanguinem, & animam à corpore nertendo. 23. q. 4. ille gladium ff. de iu. om. iu. l. 3. Alia est spiritualis, quā exercet princeps ecclesiasticus gladio spirituali anathematis mucrone. 16. q. 2. uisis, quo animaduertit in facinorosos separando gratiam Dei, quae est uita, siue spiritualis anima animæ humanae, & hac anima spirituali ab anima humana separata remanet anima humana mortua. ad hoc de re. cc. nō alie. q. 24. q. 3. corripiantur, supra de ma. & obe, si quis. Augustinus, est mors, quā homines timet, scilicet separatio animæ à corpore, & est mors, quā non timent, si separatio dei ab anima, qui est uera uita animalium. Host. [Plenitudinem potestatis] hic sa-  
23. tis patet ex u. locutionis, q. papa superest, & praet omnibus, Host. aut licet fateatur se in hoc solem facibus adiuuare, quia adiectione non indiget plenitudo: 6. q. 1. si omnia, hanc maioritatem, & plenitudinem nouem rōnibus probabat hic, ad quas præmitto, q. in decre. unica, supra de sac. uo. uer. refert, ipse Host. posuit dictū fratris Alex. de ordine minorum, s. p. ecclesia est multitudine fidelium, uel uniuersitas Christianorū, de consé. i. ecclesia 7. q. 1. Nouacianus, habens duo latera, s. destrum clericorum ministrantium, qui ad spirituali uita pertinent: sinistrum laicorum tractantium necessaria terrenæ uita. Item est duplex potestas. s. spiritualis, quæ caput hēt sumnum pontificem, & secularis caput habens regē, ad hac, & cetera, & qua. c. pe. 90. di. duo. spiritualis autem prior est temporali in tribus, in dignitate, uel maiestate, in quantum spiritus maior & dignior est, q. corpus, de transl. c. 2. ynde Abraam patriarcha ut minor obtrulit Melchisedech decimas ut maiori, Gen. 40. bene dixit etiam illi Melchisedech ut maior, facit ad Hebreos. 7. & 2. i. denique, in fi. secundo est prior institutione, unde sacerdoti Melchi. præcessit. l. scripta de hoc s. de consti. transl. facit Exo. 28. in fi. Itē per sacerdotiū deo iubente ordinata fuit, regalis potestas, i. regun. s. in fi. ibi dixit dominus ad Samuelē, constitue super eos regem, ad id. Exo. 17. tertio est

prior potestate, uel auctoritate, quia spiritualis terre nā instituit, & iudicat, ut hic nescitis &c. & ipsa spiritualis, si deuiat, à nemine iudicatur. 1. ad Corin. 2. 6. spiritualis iudicat omnia & ipse à nemine iudicatur quod de papa omnino verū ē 9. q. 3. nemo, & c. aliorum, excepta heresi. 40. di. si papa. hoc autem ipse Host. inducit. probat primò per ordinem scripturæ ēt legis humanæ, in aut. q. oportet, in prin. colla. 1. C. de sacro. ec. l. fi. C. de ue. iu. enu. l. 2. q. sed quia. Priors. n. & maiores inferioribus præponitur. C. de no. C. fa. l. una, post mediū, de ma. & obe. c. i. & c. statuimus. Secundo ratione subiecti, animæ, quæ preponenda est omnibus humanis rebus. C. de sa. ec. sanci mus. i. quanto qs melioribus præst & c. in Aut. C. de defen. ciui. S. nos igitur, per quod dicitur, q. etiā omnia temporalia sibi subsunt. Nā anima facta est ad dei seruitū. Reliqua uero ad seruitū animæ, & dici solet, qui habet rusticū, habet & bouē, & sic reges animas nō excluditur ab his, quæ sunt animabus subiecta; non sic ē cōuerso. ff. de redhibi. ac. iustissime. Tertiò naturali rōne. Nā sicut filius dei est contra naturam conceptus, & incarnatus, & natus ex virgine, s. in momento deū uerū & uerum hominem concipiente & habente in utero, ynde Hiere. 9. Mulier circumdabit uitū, sic iuriū dīo sua, quā reliquit Petro, & successoribus Petri. S. & ē naturam iurisdictiōnis trahit ad se spiritualē quæstionē incidentem in foro seculari, supra de or. cog. tuā, quod ē omnino cōtra naturā iuriū dītionis. C. de iudi. quoties, C. de ord. iu. adite. Iurisdictiōn. spiritualis tanq; filia similis est generationi, & nativitati filii Dei. Cōsuevit enim filius esse patri similis. ff. de redhibi. q. si noli. S. quia mācipia. Quartò rōne fortitudinis, supra de transl. inter cor. unde quātūcunq; sit spiritualis accessoria principali, tamen ei tanq; princeps & dominus dominatur, de iure, debitores. Quinto quā princeps nedū subest papa, sed ē suo simplici sacerdoti, qui ipsum soluit, ligat, & iudicat, infra de p. & remis. omnis. cū ramen nullus clericus, quantūcunq; minimus existens clericus, & utens clericali priuilegio, alicui laico in aliquo possit personaliter subesse, supra de for. comp. si diligenti, quod patet in constitutione hac edictali no. de iudi. cleri. Sexto fulcitur hac diuersis auctoritatibus 95. dist. cū ad verū, infra eo. duo sunt, de ma. & obe. solita, ubi de hoc, & no. supra e. q. per totū. Septimō diuino oraculo, & antiquitate, diuturna cōsuetudine approbata, de transl. quāto. Octauo, ex ui fidei, sicut n. ponere duo principia ē hereticū, 24. q. fi. c. pe. uer. Cerdoniani, sic ponere duos generales vicarios & sibi æquales in terris hereticū vī, quō ad ius ptinet. ne igit hereticus uidearis, hac sit tua fides, q. sicut vnu est deus immutabilis, de sum. tri. c. i. sic & unus est vicarius suus in terris generalis, cuius nauis est stabilis. nā & si quādoq; fluctuat, nō mergit. 24. q. 1. non turbetur, & sic inferior hierarchia conuenit superiori. Non rōne unitatis, quæ diuisionē non recipit 24. q. 1. loquitur. Igitur, cum sit una ecclesia simul collecta, unum baptisma, unus Deus, una fides, ut ibi, & 7. q. 1. nouationis, non potest una sponsa generalis habere nisi unum spōsum generalem. de hoc, supra de præben. cum non ignorares, nec una filia nisi unum patrē, nec unum corpus nisi unum capit. Remittit etiam ad ea, quæ not. in sum. eo. ti. q. qualiter i. respon. & dicit etiam illa supplenda per hoc [Ad Corin.] 6. capi. [Angelos] iudest sacerdotes, ut 36. distin. q. ecce, ibi, Labia & c. Goff. 24. [Iudicabit] per hoc t. fert Hostien. quod cardinales participant in plenitudine potestatis, exponens scilicet tu Papa, & Cardinales [Testante] in historiā, quibus non est fas ecclesiam introire. Hostiensis

[Manze-

# Qui filij sint legitimi.

60

25. [Manzeres] i. de scorto nati. ff. de sta. ho. l. vulgo [In deciman] scilicet si sequantur vicium, vel delictum pa rentum: alias non [Canone] 56. di. per totum, de filiis, presbyterorum, per totū Successione] ad materiam successio num remisi. S. de s. cces. ab intestato, super rub. (Paterna) non dicit, materna, uideremis. quā de di. s. co. tanta, super ult. glo. ¶ Glo. i. t. signat trīū, & foluit. ¶ Secunda gl. respondet per questionē, an papa quod ad successionē legitimet, arguit q. nō, ponit op. lo. soluit trīum, & subdit tertium op. ¶ Glo. ut i. signat trīum, & soluit. ¶ Glo. & sic & sequens misceatur, & respondet per q. ¶ Vlti. gl. signat trīū, & ibi re mitit. ¶ Inglo. t. 2. l. 2.) de manumisione, & adoptio ne loquitur. (ib. l. 1.) uide de elec. cum inter can. su per glo. sed nonne. ¶ Inglo. 95. ibi, cui uide de tor. c. 1. super ult. glo. ¶ Inglo. cui standum, ibi. l. pe.) uide de elec. cum cauam, super 1. glo. ¶ Inglo. ff. de, ibi, est receptum) uide de ele. innotuit, super 6. glo. ¶ Inglo. no. quod, ibi, si consul) uide hanc, & seq. de proba. ex literis, super gl. 2. (ib. nec quicquam) uide de offi. le. & p. translationē, super 1. glo. ¶ Inglo. ult. ibi, aut. licet) hanc & se. uide in c. cum haberet, super ult. glo. ¶ Inglo. i. infi.) uel corrupta est ibi litera, ut no. 2. q. 2. in Galliarum. & hoc tenet Ho. dicens fīm Ber. Prouin. quod c. Arraldus, loquif de quadā ciuitate, quæ destructa est, quæ uocabatur Arlet, & forte de illa loquitur. S. de testa. c. i. de Arelaten. uero habetur ff. de insti. l. habebat. ff. dc uif. l. codicillis. i. respon. ¶ Inglo. 1. ibi, iurisdictionem) unde & licet concedatur, q. legitimare possit; nō tam men per hoc probatur, q. habeat in temporalibus a contentiosam, fīm. a. Gof. (ib. indirect) & per consequentiam, quod non liceret principaliter ff. de pœnis. l. mortis. in prin. C. si aduer. transl. l. 1. C. de temp. in inte. re. l. petendæ, in fi. Goff. & hoc colligitur, in bra de procu. qui generaliter, in prin. b. & in fi. li. 6. (ib. honores) G. Na. contra (ib. temporales) non tamen quod ad successionē: sed quare in illis, & non in isto, non inuenio rationē. Goff. dixit Ho. q. tenenti hanc op. bene occurret rō, quia. S. q. predicta nemini prædicatur, sed potius reipub. prouidetur, ar. ff. de decu. generaliter. S. spurios. & l. spuri. ff. de testi. l. 1. per fīm uero prouideretur iuri priuato & odioso cū alterius tribulatione, qui succederet, si hoc nō esset, q. uitari debet. 25. q. 1. S. si ergo, uer. finē, & in aut. de man. prin. S. oportet, col. 3. (ib. in fi.) de hoc 10. d. c. i. 50. 9. d. c. i. d. c. uno. dic t. op. glo. ueram in prole genita ex coitu non matrimoniali saltē ex affectu, uel consensu. Cū n. papa non possit facere, uel supplere matrimoniale cōsensum, ybi non fuit, ergo nec talem prole legitimare poterit, nisi quod ad suum forū, nisi locus est de temporali iurisdictione ecclesiæ: vel nīsi eo tempore, quo fungitur uice imperii, quo poterit, sicut imperator posset, facit de fo. cō. sed cle. de reiud. pastoralis, ad fi. Si uero proles genita fuit ex coitu matrimoniali, licet de facto in cōsto, tunc distinguere, q. matrimonium esse nō poterat impedire, telege diuina, ut q. vxoratus cū secunda exiit, uel exiit nepte, uel his similia. dico idem, quod. S. si uero matrimonium esse non poterat impediēte. l. canonica tñm, ut quia exiit cū cōsanguinea, vel affi. in quarto gradu, uel ex publicam honestatē cū cōsanguinea sponsæ, subdistingue, quia aut pa. utitur uerbo legitimationis, legitimans. s. matrimonii, & prolē; & tunc quod ad utrūq; forū sit proles legitima, cū impedimentum à l. can. inducū papa tollere potuerit, ut dixi in gl. fīm oēs, quod non posset imperator quod ad spiritualia, ut ibi dixi: aut simpliciter ut uerbo dispensationis, & tūc solū ad illa prohibita admittetur in quibus est dispensatū, cū tales dispensationes sint q. diolæ, de fi. presby. c. i. in fi. li. 6. licet ob. si dicas etiā
31. ¶ Inglo. no. quod, ibi, ipse Deus) quā sit spes sit bonum pro lis, qua quis sperat prolem ad Dei seruitū informandam, unde dicebat Bam. proles. i. spes proliis procreādē ad cultū dei. alii restrinquent hoc ad matrimonium Ioseph, & Mariae. ¶ Inglo. maxime, in fi. hoc idē, quia post prohibitionē cohabitavit, & suscepit prolem: alias uera esset proxima superior glo. ut dixi in tex. post Host. ¶ Inglo. de factō, ibi, imperio) in dō papæ, Inno. & dicebat Host. q. recognoscere debet imperatorē dominum in temporalibus. 63. dist. Adria. qui Dei vicarius est in temporalibus, ut patet in his, quæ no. 3. eo. c. 2. Est ramen sub pa. ut patet in his, quæ no. infra in uersi. Paulus. nungd ergo mortaliter peccant Francia, Anglia, Hispani reges hanc subiectiōnem non recognoscentes. 11. q. 3. qui resistit. & nunquid hēc subiectiōnē subditis nīsi forsan noīe Romanę eccl. cōfessiōnē potest præscribi, uide q. d. le. & no. 5. de præscri. cum ex offici. forte quādiu exigaf utrūq; possunt excusare, sicut no. in decima. S. de deci. cū homines, in fi. Hosti. ¶ Inglo. ff. de inf. 2. q. 7. nos si. ¶ Inglo. no. quod, in fi. ] dicit Host. q. in tali casu nullus hoc facere pōt nisi imperator alii piudicando, ut 7. no. si aut, qui de iure id facere possit, & si faceret curialius abstinentiō, & ad papā recurrendo, ar. C. de pigno. l. 3. nō tamē cautius. ar. 7. q. 1. Pontifices. 13. q. 1. S. 2. uer. ad hāc callida, & se. ¶ Inglo. illos tantum, in fi. ] Hosti. dicit hanc gl. esse contra tex. quo dicitur, Nos solum & c. & est si, quod dixi fīm eum, supra de testi, in nostra. sed defendi potest glo. quia tex. loquitur de iurisdictione temporali certis casibus exercenda. ¶ Inglo. si licet cum, ibi, licet & ibi no. casus de hoc, quorum aliquos notauit hic Hosti. ¶ Inglo. ide t. ibi, iudices] qui olim sedebant in portis, iuxta illud psal. Saluum me fac. Aduersus me loquebantur, qui sedebant in portis. Goff. quare iudices olim sedebant in portis ciuitatum, vide in Hie. super Zachariam. D. uocatur iudex porta: q. facilem aditum præstare debet intrare uolentibus. ff. de offi. præ. obseruandum, ac quia sicut porta quandoque clauditur, quandoque aperitur, sic iudex quandoque cessat, supra de ferris. per totū quandoque ius reddit. ff. de iu. & iu. l. pe. quandoque loquitur, quandoque racet, & audit. 44. di. sic rector: uel sicut porta restrinquit, sic reprimit delinqentes, ff. de usuf. q. aquisimū: uel portas ponit pro magistris, qui docent, & aperiunt scripruras, secundum Hosti. ¶ Inglo. interpretatur, in fi. ] & infra de hāre. statutum, 2. lib. 6. ¶ Inglo. ipse, in fi. ] & infra de elec. fundamenta, lib. 6. ¶ Inglo. ult. in fi. ] & plenius in Specu. eo. tuer. quid de natis.
34. A N N O T A T I O N E S .  
 a. Promoueri. Intellige tamen in ciuilibus sibi concessis, de quo in c. i. de fi. presby. li. 6.  
 b. Hāreditate. De hoc uidebis in glo. 2. & super illa Io. And. Io. And. super 4. Dccre. H 4 Pro-

# Io. An. Comment. in Quartum Decret.

**¶ Proprii.** In his ergo, quæ soli principi sunt referuata, non est prorogabilis iurisdictio alterius iudicis, qui alias habeat iurisdictiōnem, sed inferiorem, & de laico vide Bar. in l. i. §. & post, ff. de noui ope, nun.

**¶ Generalis.** De potestate, & præminentia papæ dicitur super Iacobos, vide Io. And. post Inno. de iudic. nouit, in glo. 2. & super illa, & de fo. com. licet, in glo. hic est unus casus, & Bart. in exterraganti ad reprimendum, in princ. in gl. fed quomodo, cum totus orbis.

**¶ Secundum.** Quasi legitimatio sit voluntaria iurisdictionis, quæ ex iusta territorio exercetur, ut no. de off. le. nouit, & est prorogabilis, contra contentiofa. C. de eman. l. i.

**¶ Principaliter,** ergo in terris imperii non potest, cum legitimatio ad spiritualia in consequentiam uenient temporalia; hoc in nūt illa opinio Io.

## S V M M A R I V M.

- 1 Proles ex secunda uxore, uiuente prima, suscepta quando legitima, quando alio interueniente impedimento, nu. 5. 7. & 8. De hereditate agitur in foro ecclesiæ & quando.
- 2 Filius legitimus patri illegitimo succedit, ex persona patris spuriū nil petere potest, nu. 3.
- 3 Linea descendens semper est omnibus preferenda, nisi quid obstat.
- 4 Matrimonium in facie ecclesiæ quod dicatur contractum. Ignorantia ex re occultata, uel remota.
- 5 Parentum alterius bona fides facit prolem legitimam; secus, si ambo sciebant impedimentum, & quod, & nu. 8.
- 6 Decretalis cum inhibitio, in quo impedimento habeat locum. Fauorabilis est constitutio inducta in animarum fauorem, ut conscientia, cum inhibitio.
- 7 Filii legitimi non succedunt, nisi sint & liberi, in ff.
- 8 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7. Filius natus ex patre seruo, uel matre serua, qui putabantur liberi, cuius erit conditionis, & quando legitimus, & num. 8. Dos restituitur mulieri, separato matrimonio etiam ob errorem conditionis.
- 9 Additio glossarum.
- 10 Mulier potest esse tutrix, non procuratrix etiam pro filio.

## C A P V T X I V I I .

**X tenore.** C. Si conjugatus uiuent prima in facie ecclesiæ contrahit cum secunda ignorante, legitima, erit ipsorum proles, & sunt duæ partes, in prima iudicium consultatio, in secunda responsio, & eius ratio ibi, Intelligentes [Hæreditatem] hinc specialiter uide agi de hereditate, & sic contra, supra eo, causam. 2. So, papa habet in Benevento temporalem iurisdictionem, si, supra de ap. si duobus, Gof, uel rebus noluit hoc excipere in Vin. & dic. i. hec redditate debitam quondam. R. marito, filius enim legitimus bene succederet patri illegitimo [Pupillo] ex persona ipsius. R. quatenus, si se si uiueret, petere posset. Nā linea descendens, nisi alius obstat, semper est omnibus preferenda. C. de suis, & le. auct. in successione Ho. [Aduersa] forte patruus pupilli, ut s. e. lator [Eius] uiduus [De adulterio] & sic cū esset spurius, si uiueret, de hereditate aut sui, scilicet patris nil petere posset, & sic nec filius ex ipsius persona. sic s. co. caulfam [Pater] Iaus pupilli, & de ipsius hereditate agebatur [In facie ecclesiæ] sed qualiter t̄ intelligitur matrimonium contrahi in facie ecclesiæ; dicunt quidam, ex quo fit publice coadunatis amicis, & nemine excluso; & sic utuntur Lombardi, siue Itali, arg. C. de nup. si nici-nis, imo s̄m alios seruata solemnitate bannorum, infra qui ma. accu. pos. cap. fi. quod uerius credo, secundum Inno. ut pater, supra de clande, de sponsa. cap. fi. Hosti. [Ignaram] forte cum prima contraxerat clam, supra eo, per tuas, uel palam, tamen in terra remota,

**S V M M A R I V M.**

1 Proles legitimare reputatur etiam ex coniunctis in 2. & 3. gradu, & quibus, iuncto contex. & quando.

2 Inter infideles etiam coniunctos. 2. uel 3. gradu contrahitur, matrimonium.

3 Matrimonium sine affectu matrimonij non est.

# Qui matrimonium accusu pos.

61

**Ad adulterij excusationem, legimationem prolis buæ atten-**  
**dantur.**  
**Ob utilitatem publicam quedam tolerantur, ut hic, in fi.**  
2 Dicitio semel posita, ponitur propriæ, & impropriæ.  
3 Epilogus, suffragium & additio glossarum, nu. 4.

## C A P V T XV.

**Audemus.** Breue est, summa uel diuisione non indigēs. Secundo in linea aequali [V]terio nī. Idem in uxore fratris primi mortui ducta ad suicardum semen, infra de diuor. c. fin. [Affectu] quia nec aliter est matrimonium, supra de conditio appo. c. fi. sed nec semper est matrimonium, puta quando repudiata contrahit, uel is, qui repudium misit: tamen, quia tali ritu utuntur, & opinio ipsorum est, quod matrimonium teneat, & quod proles ipsorum sit legitima, ecclæsia etiam in hoc ipsorum opinionē sequitur quod ad ea, quæ præcesserunt conuersione, & in hoc casu potissimum locum suum uendicat mēs huius litteræ, & pro hoc faciunt uerba, opinionem, & affectu, ueritas le licet habeat in xii. Nā inter christianos talia attenduntur quo ad excusationē adulterii, & legitimationem prolis, ut supra c. prox. & patet supra eo, per tuas. Ho. [Post fidem] i. conuersationem quia baptizati sunt, unde & fidem recipisse præsumunt. Hosti. [Publica] quia citius conuertentur, nec à filiis, uel uxoribus, nec ipsorum occasione sic defacili retrahentur, infra de diuor. gaudemus. Ho. [Voluntus] de æquitate, & gratia, in primo casu, quem ponit glossa, in secundo ponit ius secundum Hosti. quasi uelle debemus, & sic dicitio semel posita, ponitur propriæ & impropriæ, sic supra de rescriptum capitulum secundum Hosti. ¶ [Glo. 2. quærerit, & soluit, & duas lec. ponit. [Ingl. 2. ibi, qui in provincia] alias diuus. uide deo, qui duxit, cum haberet, super gloss. quandoq; 4. [Ingl. 2. ibi, legitimus] secundum Vincē. & pro hoc facit littera, secundum opinionem.

## S V M M A R I V M.

- 1 Continuatio tituli
- 2 Matrimonium accusare quibus licet, uel contra illud testificari, alia iuris loca præter hunc titulum extendit, nu. 3. 4. & 6.
- 3 In eius accusatione qui preferantur, & qualiter procedatur, mu. item idem potest esse accusator & testis, nu. 6. sed non semper ibid.
- 4 Preferantur qui cœteais.
- 5 Accusatio parificatur testimonio.
- 6 Accusator etiam testis hic potest esse, & quando.

Qui matrimonium accusare possunt, vel contra illud testificari. Rub.

- 1 Visot de matrimonii, & ipsorum impedimentis, bene est, ut dicimus de ipsorum separationibus, uel diuortiis. & quia solēt & dēt fieri regulariter accusatione premissa, & probatione rite facta, ideò premittit Rubri cā. Qui matrimonio. accu. & c. secundum Gofr. & Hosti. uel sic secundum Hosti. quia regulariter proles susceppta ex legitimo matrimonio legitima est. Ex illegitimo uero illegitimo, uideamus, quomodo matrimonium, quod legitimum creditur, quandoq; illegitimum declaratur. ut sic proles interim suscepta de qua, supra tit. prox. uidimus, reputari debeat legitima, cognoscatur, habetur t̄ haec materia, 3. q. 6. per totum. conuenit, de test. quoties, & c. sicut, & c. a. super e. 2. in litteris, series, ex tenore, cum in tua, licet ex quadam,

& de testi. c. i. & c. a. cæterum, & c. præterea de eo, qui co. con. de illo. Dicebat autem Inn. super hac rubrica, quod t̄ quilibet accusare poterat matrimonium ad plenum diuortium, non tamē quod ad torū, ubi non admittitur uisi maritus, dicebat Guil. eo. titu. in prin. quod ad accusationem impedimenti matrimonii, quod prouenit solum ex defectu, non ex peccato, ut frigiditatis, ardentis, uel maleficii, nō admittuntur nisi coniuges, idem in impedimento erroris secundum eum. Sed & in primo casu secundū Inn. qui sunt de confanguinitate coniugum, præferuntur extraneis ut plurimum, hoc placet, sed quod consanguineis taentibus non admittatur extranei, hoc displicet, ut scripti in spe. e. tit. super ueris. repellunt ergo, sed & inter extraneos præferuntur antiquiores & maturiores uicini. 35. q. 6. c. i. & 2. & infra eo, uide tur. Item tam maritus, quām uxor accusare possunt infra eo, insuper. Omnes t̄ autem, qui repelluntur ab accusatione, uel qui ad eam admittuntur, & à testimonio repelluntur, & ad illud admittuntur, dūmodo sint aliter idonei ad testimonium reddēdum. Itē no. quod si fiat accusatio super foedere matrimonii puta quia dicatur, esse inter coniuges consanguinitas, uel aliud impedimentum, proceditur li. non cōte. secus, si propter adulterium agatur ad tori separationem, supra, ut li. non conte. c. i. & c. quoniam. §. 6 porro. Itē in f̄ causa matrimoniali idem potest esse accusator, & testis. 3. q. 6. si duo, & c. episcopus, in sy nido, & cap. de parentela, supra de testi. co. præter ea omnino uide, quod scripti in spe. eo. tit. super ueris. in causa, & hoc uerum, ubi queritur de confanguinitate coniugum, ut ibi, & in melius; supra de coniug. & a. cap. i. supra de spon. cum in tua, nam runc etiā consanguineus, & mater potest esse accusator, & testis, infra eo. uidetur, supra de testi. super eo. in fin. sed si non quereretur de consanguinitate, sed de alio impedimento, scilicet an contraxisset cum ea, tunc licet communiter sint admittendi pater, & mater ad accusationem, & testimonium, tamen in hoc casu si propter potentiam alterius coniugum habetur spectum testimonium, repellentur à testimonio, sed non ab accusatione, supra de testi. super eo, in princ. & idem uidetur, si dicitur primō cum alio contraxisse, uel notū emisisse, uel de spirituali cognitione. Nam in his si suspectum sit alicuius testimonium, repellam illum, arg. prædi. decr. super eo. In consanguinitate autem est speciale, quod nunquam deber haberi suspectum testimonium alicuius consanguineorum. Inn. in hoc ultimo. Hosti. contra, infra c. uidetur ut ibi dicam.

## S V M M A R I V M.

- 1 Cū de matrimonij fædere agitur reo absētē cōtumaciter, possunt recipi testes, & qui, & ferri sententia, & quando, nu. 4.
- 2 In matrimonio contrahendo potest apponi, & se uari debet pacatum de habitando cum sponsa in certo loco, nisi noui quid accidat.
- 3 Nouus casus frangit pacatum.
- 4 Cum fratre spirituali contractum matrimonium separatur. Ad domum denuntiatio non fit, si scitur, ubi sit citandus.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 6.
- 6 Numerus testium ubi non adiicitur, duo sufficiunt. Pluralis locutio diuorum numero contenta. Suppletio glossarum, & nu. 8.
- 7 Aut, pro & §. 2.
- 8 Laic canonicus Bononien. decetorum doctor citatur. Lite non contestata in causam matrimoniali quando procedi possit. Bernardi glossatoris additiones allegantur.

CA

# Io. An. Comment. in Quartum Decret.

## C A P V T . I .



**Elatum.** C. Cum t̄ agitur de foedere matrimonii reo absente contumaciter, possunt super impedimento matrimonii recipi testes, dummodo legi timi, & ad dicta illorum ferri sententia, & sunt duas partes. in. i. consulta-  
tio. in. 2. respon. ibi, ceterum [Permanit] & sic cōsumma-  
tum prae sumit, supra de spon. ad id, quod [Exiuit]

2 quid si pactum fiat t̄ in matrimonio, quod sponsus semper debeat trahere moram cum sponsa in certo

4 loco, & in certa domo? seruādū est pactum: quia in traditione cuiusq; rei potest apponi pactum. C.

de pac. con. l. i. multo fortius in traditione mulie-  
ris. & uide, quod super hoc not. supra de spon. Gem-

ma. & hoc uerum, nisi nouis casus emergeat, pro-

ppter quem oporteat à pacto recedi, ut per hoc. c. po-

tēst poni, exemplum, & ar. supra de excep. pastoralis

ff. pro socio, si conuenerit. & duabus. i. seq. & de hoc

plenus in sum. de coniu. seruo. & an cōsensu. uer-

ult. [Dicitur] Jex parte mulieris, quā petit matrimoniu-

3 separari. p.c. & Abb. [Leuani] & sic est frater t̄ spiritua-

lis sponsæ, propter quod est matrimonium separan-

dum, ut supra de co. sp. per totum [Quæstus] forte et

denunciatione facta in ecclesia, supra de clan. despō.

c. si. Ho. [Inueniri] Jubi inueniri potest, quia scitur, ubi-

est, non mittitur denunciatione ad dominum, Vincen. ar-

gue ad hoc decree. de cle. nō. rcf. ex tua[Quinquennium]

de hoc supra de spon. in praesentia [Et infra] queris. an

posse testes recipere, & sententiam ferre. Pe. & Abb.

4 Appareat. sup. audiendi sunt, non tamen & admit-

tendi sunt ad dicta testiū audienda, nec recipiēda an-

te, quam iuuenis fuerit requisitus, & huic subaudi-  
tu continuatur, quod sequitur, sed postquam iuue-  
nis &c. Ho. [Fuerit] i. fuit, ut præcedit. uel id hoc di-

cit: quia amici, & affines monendi sunt secūdūm ea,

qua no. supra t. i. perlatum, quod forte adhuc factū

non erat nisi semel, & ideo sequitur cum indulgētia

quia circa maiora periculum uertitur. de hoc supra

5 de con. & a.f.c. i. de spon. cum in tua. [Glo. i. quærīt,

& soluit. [Gl. 2. etiam quærīt, & soluit. [Ultim. glo.

6 signat contrarium, & soluit. solutioni oobicit, & re-

spon. opinionem ponit, & inducit simile. [In gl. 1.

ib. inter illam in fi.] uide hanc & sequ. de censi. c. pen. in

7 glo. [E. ibi, ubi numerus] sequitur, testiū non adiucci-

tur, duo sufficiunt, pluralis enim locutio &c. [In gl.

2. ibi, ex prouincia] uide de spon. de illis, super. i. glo. [In

8 gl. ult. ibi, si qu. i. uide de haere. excōicamus, super. i. glo.

ar. quod. [In gl. 1. ibi de quo amis] non uideo, quare se

in hoc glo. fatigat. [In fi.] de regu. iur. pluralis, lib. 6.

[In gl. 2. ibi, unaque que] Jubi de hoc, & tenet hic Gofre.

quod ibi lo. & ad id all. Ho. de uoto, quod super. §. fi.

a. & c. se. §. quod aut. [E. ibi, potest dici] secundum. Laur.

[In gl. ita quod, ibi, aut] nisi ponatur, aut. p. & ff. de uer-

bo. lge. uix. n. aut nunquam posset esse notoriū  
b. hoc impedimentum. Ho. [In gl. ult. ibi, & inueniri] di-  
xit Tac. quod iste impediebat, ne ad eum posset per-  
uenire citatio [E. ibi, si quis suo] & infra de re. iur. non  
debet aliquis, lib. 6. [In fi.] uel ibi etiam proceditur  
contra contumacē, scire t̄ debes, quod d. Laigo cañ.

Bon. decretorum doctor, qui paulo ante, quam incipere audire iura, decesserat, dixerat, quod hic de

ficiebat additio Bernardi sat longa: sed hac int̄edit,

quod iura, quā dicuntur, quod lit. non conte. in cau-

sa matrimoniali proceditur contra cōtumacē ad

testiū receptionem, & ad diffinitiuam, locum ha-

bent, cum constat de contractu, sed allegatur impe-

dimentum, per quod perficit diuorthum, & sic loqua-

tur hic, & ut li. non conte. quoniam. §. porrò, & sup.

## A N N O T A T I O N E S .

a Seruādū. Vide Cy. in. l. fi. C. de ce. bo. in. l. ob. 2s. C. de ac. &

obli. & l. obli. ff. de testa. & de iure iur. ex recripto.

b Secundum. Vide Io. An. in spe. de do. post diuor. re. S. ii. uer. quid

si uir, & per Cy. & doc. in l. i. C. de uxo. mil.

c Notandum. Probat autem hoc. ca. quod in notorio requiritr

partis citatio, de quo uide lo. An. de ele. bona, in glo. de fil.

presby. & super gl. & ita, & per ipsum in auēten. de coha. cle,

& mu. de iure iurando, ad nostram, el. 3. & de re iu. cum olim,

& per moder. in cle. pastoralis, de re iudi.

## S V M M A R I V M .

1 Accusatio, & testimonium in causa matrimoniali fieri, presen-

tialiter debent nu. 2. quid & in alijs faciendum, ibid.

Accusatio pro denuntiatione hic, non habet locum in matrimo-

nio contrahendo.

Denuntiatio quare fiat, & qualiter, & ubi habeat locum.

Administrula legitima que hic intelligatur, additio, legitima, &

num. 6.

4 Epilogus, & suffragium, & additio glossarum, nu. 4. 5. & 6.

## C A P V T . I I .

1 Nobis. C. Accusatio t̄ & testimoniū in causa matrimo-

niali poenitentialiter, & non per litteras fieri debent. & in prima parte ponitur

quæstio. in secunda responsio ibi ad hoc [Accusatio] proprii dicuntur denuntiatio, quam accusatio: quia

ad hoc debet dirigi accusant̄ intentio, ut cessent à

peccato, nec aliter interest eius. & melius est, quod

fiat in scriptis, supra de testiū. in inte ex litteris. in fin-

præstatur autem iuramentum de ueritate dicenda, in matrimonio autem contrahendo non haber lo-

cum accusatio, sed denuntiatio, supra de despō. imp.

2 ad dissoluendum. Inno. [Voce propria] quamuis t̄ iura

ti, sed solum dictum suum in scriptis portigit, quod

non sufficit: immo requiritur, quod præsens præfēt̄ accusat. 2. qu. 8. per totum, & 3. qu. 9. per totum, sic &

præsentia testis requiritur, supra de coha. cle. tua. C.

de fi. instru. apud eloquentissimum: quia iudex ha-

bet considerare uocem testis, & mentis trepidatio-

nen. ff. de quæstio de minore. §. 2. & ideo mandatur

iudic. quod præsentialiter ipsum testem examinet,

de consan. c. i. & si alius, quām iudex cause testem re-

cipit, debet certificare illum, cui dictum testis remittit,

quantam fidem ei debeat adhibere, supra de rest.

in int. constitutis, in fi. de quo dic ut no. in sum. de te-

sti. §. super quibus, uersicu. sed quid si testes, & sequē-

tibus. uel dic [Voca propria] i. non t̄ iurati, quia non te-

stimoniū & c. & in talibus iurandum est, ut dicitur

supra de test. . quot. Host. (Salam) sine examinatione,

uel sine iuramento, ut præmissum est, ad idem, de

spon. præterea. 2. (Legitima) scilicet iuramentum præsti-

tum, & examinatione cum diligenter facta, conueniens

numerus testiū, 3. q. 9. testes, supra de testi. quot. &

cap. in litteris, & c. licet ex quadam, supra de confitā-

ta.

## C A P V T . III .

1 **V** idetur. Ca. In t̄ causa matrimonia-

li super consanguinitate, & cō-

tractu testificari possunt cōsanguinei, & parētes. & tria facit. i. ponit dictum. 2. ibi.

Ideo, ipsius rōnes, i. ibi, Quia uerò, soluit quoddā cō-

trariū, & potes sic incipere casum. Petebā quandā

in uxore, ad probandum contractum contractū in-

ducebam parentes meos, ipsa ad probandum cōsan-

guinitatem inducebat suos, querebatur, an essent ad-

mittendi (Quod) aliis, quia, & tunc expone pro q. sic.

3. q. 5. quia suscipit (Parentes) i. pater, & mater, & su-

periores, ut auus, & proauus. Pe. & Ab. infra de uer-

si, nam & rex Sexus i. tam mares, quam feminæ, uel.

i. tam sponsi, quam sponsa [Dirimendum] propter con-

sanguinitatē, uel q. alius matrimoniu prius contra

xerat. Inno. [Consuetudin] q. d. hoc ius est consue. appro-

batū nō desuetudine abrogat. 4. di. §. leges. Ho. [Ap-

probatur] q. a aut de cōsanguinitate agitur, aut de cōt̄u.

si de parētē idea & c. Si de cōt̄u, qui melius & c. [Reci-

2 ratione] & in talibus t̄ ualeat testimoniu de auditu audi-

dūs, supra de consan. tua, de testi. licet ex quadam

Ho. [Melius] & ideo tabellio in numero testiū est præ-

cateris admittendus. ff. de test. dominus. Ho. [Sciunt]

i. scire præsumuntur [Nullum] hoc non habet locum in filio emancipato. ff. de ritu nup. filius emancipar.

3 Ho. [Fili] fallit t̄ in testamento, de hoc. 2. q. 4. §. 1. qui-

dam alii casus no. in spe. de teste. §. 1. post prim. ubi fa-

cias de hoc [Contractibus] alii. nam & matrimoniu on-

tractus est, ut supra de condi. appo. super eo. Hostie.

4 (Prærogativa) no. hic Host. quædam t̄ specialia in matrimo-

## Qui matrimonium accu· pos.

62

- 4 &amp

## Io. An. Comment. in Quartum Decret.

episcopo, supra de despon. impo. duo. & ca. de illis, & c. continuebatur, uel coram ciuis officiali, supra de frigi. cap. 1. & si non potest habere illorum copiam, reccurrat ad presbyterum, & tandem ad vicinos bonae famae, ar. in his, quæ no. de fri. laudabilem, ut tamen quam cito poterit, coram episcopo ueniat, etiam ei publicet, ar. supra de ap. si iustus, infra de sen. excom. decætero, in fi. secundum Host. [Anno] completo, & dicit Hosti. hunc text. expresse contra illos esse, qui dicunt, quod per numerum annorum non probatus pubertas, de hoc supra de despon. impo. c. 2. &c. 3. sed contra hunc tex. opponitur, certum est, quod nō currat præscriptio ei, qui negligens non est, & cui nil potest imputari. Pupillus autem habet iusta causam ignorandi etatem suam, ignorat enim quid uideat. C. de fal. mo. l. i. ad fi. ff. de arbi. diem proferre. §. corā nec debet sapientium iura tractare. C. de testamento mi. l. si. sed nec illi currat temporalis præscriptio, imo ipso iure seruatur illæsus; & in illis, quæ sibi currunt, restituitur. C. in qui. cau. in inte. resti. non est necessaria. fancinus. sed & semper debet esse iusta ignoratia excusata, infra de cle. ex. mi. apostolice, & infra c. fi. nec tenerur scire iura. ff. de proba. cum de indebet. §. 1. & infra c. 1. Quare ergo non auditur puerilla, licet circa. i. 2. an. non reclamauit? Respō. speciale est in hoc casu matrimoniali propter uiranda pericula animarum, ar. supra ut li. non conte. c. fi. §. 1. & in fauorem matrimonii, supra e. uidetur. §. fi. sicut & illud, quod tales facti puberes habent personam standi in iudicio etiam per procuratoreni, de rest. spo. ex parte, qd die. ut de iudi. c. fi. li. 6. nec currat præscriptio pupillis nisi demum factis puberibus, uel circa, ut hic pater, & supra de despon. impo. de illis. 1. & 2. quando iam sunt plusquam dol capaces, quibus etiam delictum imputatur, infra de delic. pue. c. 1. & sic non ob. l. superius inducit, quæ loquuntur in pupillis, maximè nō dol capacibus, post sunt etiam tales certificari de annis audiendo à parentibus, qui confueuerunt sepe hoc referre. Tali die complebit filius tot annos. 22. q. s. hoc uidetur, tamen considerata ueritate hoc est speciale, quod talibus potius parentum, quam sua taciturnitas imputatur. Parētes enim melius scire possunt metam annorum suorum, quæ ipsi, prouideant ergo eis, si uident ipsos dissentire, sicut saepe faciunt, ducendo eos coram episcopo dicendo, Domine talis filia mea, uel consanguinea uenit coram uobis, & reclamat contra sponsalia, quæ contraxerat cum tali, ne possum c. inducere, quod uelut in ipsum matrimonialiter consentire, finaliter si dicas, quod hæc iura iusta, & quæ in dura sint, Respondere possum tamen reipublice expedienter, uel ad minus sic scripta. unde & sic oporet illa seruari. ff. qui & à quibus nra prospexit. 6. q. 3. scriptum Ho. [Accedente] sup. non reclamauit, quod potuit, ut præcedit sed ipsum traducta compleuit tribus diebus post completionem elapsis, quare contradicere non potuit: imo fuit præsumptum matrimonium, etiam si cognita non fuisset, quod dic, ut supra de despon. impo. de illis, infra uide, quod dixi, eo. ti. capit. ult. super uersic. nubilis. multo minus potest contradicere, ex quo semel etiæ copule confensit. Præsumitur autem consensisse, ex quo circa carnis copulam uiolenta non allegatur, quod dic, ut supra de spon. is. qui fidem. secus ergo, si fuisse inuita cognita, ut ibi no. & proba. 16. qu. 3. prima, in fi. & 1. q. 1. conflat, Host. [Ratihabitione] præsumpta ex duobus scilicet ex lapsu temporis, & carnis copula, sic supra de spon. ad id quod, de regula. cum unrum licet unum per se sufficeret, ut supra not. Hosti. 5. ¶ Vlt. glo. 2. rguit, quod ratihabitio &c. ¶ In gl. pe. ibi. 6. maiorem vide de spon. ad id quod, super gl. 2. ¶ In t. fi. 1.

## S V M M A R I V M.

- 1 Accusans propter quæstum, præsentim matrimonium repellitur, & peccat num. 2. & ex officio num. 4. & qua alia de causa repellatur, nu. 4.
- 2 *Lucro preferre debemus maritalem concordiam.*  
Calumnia, et corruptio ut probetur, & nu. 3. & quando calumnia præsumatur, nu. 3.
- 3 *Doloſus, uel calumniōſus nemo præſumitur, & qui potiſſimum.*
- 4 *Denunciatio debet esse fine criminis.*
- 5 *Matrimonium non accusatur nisi ab uxore, à ceteris denuntiatur.*  
Anima periculum ubi uertitur officium suum debet index interponere etiam non petente, & inuita parte, ut in fi.
- 6 *Epilogus, & suffragium glossarum, & nu. 9.*  
Doli uel quis premium ferre non permittendus.
- 7 *Suppletio glossarum.*  
Documentum alterius ubi est, & utilitas tua est, non repelleris, secus si tibi nihil conducat, & supra nu. 6.  
Quæſitus turpis quando præsumatur accusatoris. §. 1.  
In matrimonij contractu an gratia conferatur, remittit, uer. mor. deni.

## C A P V T . V.

- I**gnificantē. Ca. Repellitur accusans matrimonium propter quæstum, & in prima parte ponitur facti narratio. in secunda cause commissio. 2. ibi. Cum igitur dicebat Hosti. ad extorquendam pecuniam, ut patet ex facto, calumnia accusatio, calumnię probatio, seu enidens præsumptio, calumnioris repulsi. [ipsum] mulieris, uidens forte maritum multum accensum in ipius amore, secundum Host. [Extorqueret] licet in hoc mater t̄ graniter peccet, si tamen filia esset conscientia, magis diceretur peccare quia temporali lucro præferre debuit maritalem concordiam. C. de inst. & subtit. reprehendenda. C. de condi. inferl. 1. 2. ff. de inof. test. l. filia, supra de iure. Quintauialis [Opera] quia forte publicatis testibus apparel in probatum uel falsi testes, quos inducebat, reuelauerunt hanc iniquitatem ante testimonium postea enim nō credere eis, supra de testi. sicut [Pecuniam] quod forte fecit tractare per aliquem mediatorem, quod forte potest probari ad hoc. ff. de proxene. l. 2. & 3. unde & sequitur, si est ita. Hosti. [Si est ista] scilicet quod calumniōſe mouerit hanc accusationem, sed quomo do constabit, de hoc, cum nemo præsumatur dolorosus, uel calumniōſus, ff. de proba. quot. §. qui do lo. supra de præsump. c. fi. & mater minus, quam extraneus, unde & est ceteris præferenda, & sic est contra, supra eo. uidetur. So. dic, quod hoc probabitur per testes, cum quibus tractatū habuit, & quos corrumperet conabatur, uel per mediatores, per quos pecuniam postulabat, ut dictum est supra, uel quia publicatis attestationibus, per quas nil probauerat, uult alios producere testes, sed non audietur, q. a præsumitur calumnia contra ipsam, ar. supra de do lo, finem, infra de poenis, calumniā. Host. [Ab accua- cione] forte & generale est, ut nullus admittatur ad ac-

## Qui matrimonium accu. pos.

63

tionibus, per quas nihil approbauerat, vult alios p- ducere testes, sed non audietur: quia præsumitur calumnia contra ipsam, ar. supra de dolo, finem, inf. de poenis, calumnia. Host. [Ab accusatione] forte gene rale ad est, ut nullus admittatur accusationē, si constat, q. mala intentione dicitur, uel forte locum habent tantum in denūciatione, ubi denuntiatio debet esse sine crimine. 7. qu. 1. in grauibus. Matrimonium enim propriè non accusatur nisi ab uxore. nam cū sit publicum crimen, non admittitur, nisi quorum interest, sed denunciari dicuntur crimen, in quo manent, ar. infra cap. prox. supra de despon. impo. ad dissoluendum, Inno. [Repellentes] etiam ex velto officio in hoc casu, ubi imminent periculum animæ, ex quo constat de calumnia, quamvis etiam nil obice ret aduersarius, de except. exceptionem, uel expresse contentire, ff. de postu. quos prætor, supra de elect. 3. cum nobis, Host. ¶ In glo. 1. ponit duos casus, quibus &c. ¶ In glo. 2. alle. 1. concor. dat simile, arguit, & tenet

6 contrarium. ¶ In glo. 1. ibi in fundo] uide de simo. nobis super gloss. 3. [ibid. ita deum] in pœnali stipulatione compromissi tacite intelligitur, ne quis doli sui præmium ferat [ibid. aut licet] ibi uxor nocet naturalibus, qui succederent in duabus uincis, & sibi nō proficit; quia excluditur ab agnatis. ¶ In glo. 1. ibi. licet] ad idem infra de concep. præbē. c. pe. li. 6. sed ibi, sibi proficit: quia citius consequitur præbendam, licet nō illam, in qua nocet [ibid. paenitentia] solemnis [ibid. sequentis] quia non iteratur. 1. di. quamvis. ¶ In glo. 2. ibi. probilentur] ibi dicitur præsumti turpem quæstum accusatoris, qui duo iudicia habet contra duos reos, & ibi de hoc. & in fi. Jmoderni theologi hoc abhorret. de hoc. 1. q. 1. quicquid inuisibilis, & 2. q. 2. honoratur. & de hoc dixi de sacra un. c. uno, circa prin. uersi. de secunda, & uide quod dixi de simon. cum in eccl. clesia.

## A N N O T A T I O N E S.

- 2 Calumniā. An quis eo solo præsumatur calumniari, quod non probavit, sentit iste, quod sic eriam in matrimoniali causa. ui de Bar. in l. athletas. §. calumnioris. ff. de his, qui no. infa. & in 1. 1. ff. ad turpil.
- 3 Hosti. [Teneris] puta t minor. 14. secundum quodam: uel forte sufficit, quod sit doli capax, infra de del. c. pue. c. 1. quia cuiilibet, qui peccare potest, dictu est illud. Si peccauerit &c. 2. q. 1. si peccauerit. 24. q. 3. tam fæcerdos. alias regulariter nō admittitur minor agens, instit. de curato. §. item inuiti, secundum Inn.
- 6 [Aliis t causa] quæcunque sit illa. præmissis. n. clausulis specialibus hac generalis omnia comprehendit. sic supra de rescrip. fædes, de commo. c. uno. ff. de nego. ge. negocium. ff. si quis cau. sed & si quis. §. quæsumit. Hosti. puta excommunicatus erat illo tempore, & sic non fuisset admissus ad accusationē, Pe. 7 & Abb. [Legitima] ad arbitrium t judicis, ex quo non specificatur aliter. §. de of. dele. de cau. nec n. posse sunt omnia specificari. ff. de legi. nō possunt. ff. de p. uerbis. l. 4. Hosti. [Tunc] s. quando præstant iuramentum tale, nec alias sunt suspecti: alias cōtra. §. de spō. cum in tua [Ilos] à quibus audiuit [Culpabilis] no. ¶ 8 quamvis in cau. matrimonialibus testis suspectus repellatur, & si culpabilis non sit, supra de testi. licet, non tamen accusator, imo necesse est ad hoc, ut repellatur, q. suspicio ex culpa propria oriatur, ut hic, & supra eo. significante, secundum Iacobum. Nam in causis matrimonialibus impropriè dicitur accusator, supra de procu. tuæ Ho. ¶ In glo. 4. obiicit, & soluit. ¶ Antepen. glo. alleg. tres concor. querit, arguit pro. & soluit contrarium, finis respondet per quæst. ¶ Penul. gl. inducit duas concor. & clicit unum no.

Communio quid dicatur.  
16 Sententia an opus sit hic, ut nullus post termini lapsus audiat.

## C A P V T . V I.

**Vm in tua.** C. Repellitur ab accusatione matrimonii, qui denunciationis tempore ta-

cuit, nisi denunciationem probabiliter ignorauerit, uel iuret de nouo didicisse, quæ nūc malitiosè non obiicit, & primò ponitur quæst. 2. ibi, super quo, distinguens solutio, & secundum membrum ibi, alioquin, quod primò soluit, causam interserens. Secundo excipit ibi, nisi. exceptionem amplificat ibi, quia, & causam reddit ibi, Quoniam. & ut dicit glo. pars huius, de spō. cum in tua, & alias duas ibi adda.

[Post contractum] non ideò dicit, quia ante contractum

2 t facilius auditur. facilius enim impeditur, quæ soluta

trum, supra de spō. cum in tua, & c. præterea [Bannū] i. denunciationes, alibi ponit pro mandato sub pœna pecuniaria factio. 16. q. 1. statuimus. Gofr. Erant au

tem banna, quod scientes impedimentum intra cer

3 tum tempus deferrent, de clande. despon. c. fi. de ua- riis t editis uide, quod dixi de except. dilecti, in glo. ergo erat. dicebat autem hic Innocē. quod locum ha

bent generalia edita, ubiq; plures admittuntur ad agendum, uel contradicendum, uel aliquod simile, ut in restitutione, in matrimonio, in adoptione, & in natalibus, supra qui si fint le. lator. ff. de adop. nā ita. C. si. ut se ab heredi. ab. aut. ibi posita. Et est ratio, quare in talibus proponitur sic generale, quia ne

scitur, quæ certa persona debeat citari, sicut dicitur de electione actionum, ff. quorum leg. l. 1. §. 2. [Feruare] adeò quod t furiosus erat, uel quali, scilicet factus era. Phreneticus, supra de reg. sicut tenor, & c. sicut

nobilis, supra de succel. ab intella. c. fi. Ho. [Exilium] po test esic exemplum uerbi præcedentis, ut sic hoc ac

ciderit ex infirmitate, uel est exemplum per se, & sic intelligitur de furioso habente dilucida interualla,

qui denunciationis tempore inciderat in furorē. C. de cur. fu. l. penul. 3. q. 9. indicas. 7. q. 1. quamvis triste.

5 Hosti. [Teneris] puta t minor. 14. secundum quodam:

uel forte sufficit, quod sit doli capax, infra de del. c. pue. c. 1. quia cuiilibet, qui peccare potest, dictu est illud. Si peccauerit &c. 2. q. 1. si peccauerit. 24. q. 3.

tam fæcerdos. alias regulariter nō admittitur minor agens, instit. de curato. §. item inuiti, secundum Inn.

6 [Aliis t causa] quæcunque sit illa. præmissis. n. clausulis specialibus hac generalis omnia comprehendit. sic supra de rescrip. fædes, de commo. c. uno. ff. de nego. ge. negocium. ff. si quis cau. sed & si quis. §. quæsumit. Hosti. puta excommunicatus erat illo tem-

po, & sic non fuisset admissus ad accusationē, Pe. & Abb. [Legitima] ad arbitrium t judicis, ex quo non specificatur aliter. §. de of. dele. de cau. nec n. posse

sunt omnia specificari. ff. de legi. nō possunt. ff. de p. uerbis. l. 4. Hosti. [Tunc] s. quando præstant iuramentum tale, nec alias sunt suspecti: alias cōtra. §. de spō. cum in tua [Ilos] à quibus audiuit [Culpabilis] no. ¶

8 quamvis in cau. matrimonialibus testis suspectus repellatur, & si culpabilis non sit, supra de testi. licet, non tamen accusator, imo necesse est ad hoc, ut repellatur, q. suspicio ex culpa propria oriatur, ut hic,

& supra eo. significante, secundum Iacobum. Nam in causis matrimonialibus impropriè dicitur accusator, supra de procu. tuæ Ho. ¶ In glo. 4. obiicit, & soluit. ¶ Antepen. glo. alleg. tres concor. querit, arguit pro. & soluit contrarium, finis respondet per quæst.

¶ Penul. gl. inducit duas concor. & clicit unum no.

¶ VI.

## Io. An. Comment. in Quartum Decret.

Vlt. glo. ponit diuersitatem, quærit de ratione ipsius, & soluit iterum quærit, arguit pro, & cōtra, ponit op. Io. ¶ In glo. ante p. ibi, diffamari. Juide in ca. licet, fū per. i. glo. ¶ In gl. ult. ibi, uitia Juide de resti. spo. sepe, super glo. pe. ¶ ibi, cum quidam, infi. si fundus est per fideicommissum restituendus libertis, quos uoler hæres, sicut quærum prætereat iustum tempus, quo poterat hæres eligere, mortui sunt alii liberti, debetur superfiti. ¶ ibi, i. filius. 2. Juide de testi. cum uenisset, super glo. 2. ¶ ibi, promiso] Juide de ata. & qua. præterea, super ult. glo. ¶ ibi, ab eo] Juide de renun. post trā statio[n]em, super glo. statim. ¶ ibi, quod dicimus] Juide d' elec. quia propter, super glo. 1. incontinenti. ¶ ibi, § ult. Jincipit, sed quod simpliciter, uide de loca, potuit super. 7. gl. ¶ In glo. 1. infi.] & de testi. cum in tua, & de deci. cum in tua. ¶ In glo. 2. infi.] dixit Hosti. quod hæc gl. cadit competentiū super uer. exsistebat. unde exponit, uel aliás etiam in præsentia non potuit, ut qā surdus erat, nec intelligebat, quid ageretur supra de spon. cum apud: quia nullo modo audiebat. C. qui tēsfa. pos. discretis. ¶ In gl. sed quomodo, ibi, impedimentum] uel sciebat consanguinitatem, sed non cōprehendebat, quod illa impediret matrimonium. ¶ In gl. & idem infi.] & per hæc iura t̄ arguit Ho. quod omnes illi, qui sunt de diec. astringuntur ad statuta synodalia. ¶ In gl. & ita, ibi, licet] & de test. præsentium, li. 6. ¶ ibi, tua} & ibi, hoc tenet Ber. & Ho. præcise, quando sit dentūcatio ad peccatum corrigendum. ¶ ibi, dicas. Secundū Ioā. & Vin. ¶ ibi, dixi forte] hoc dixit, quia Io. & Vin. non posuerunt illud, forte. ¶ ibi, non prodest] idē Phi. 3. ¶ ibi, prædicat eis] quin t̄ ipsi, uel alter ip. forum posint impedimentum deferre. & matrimonium accufare. ¶ infi. Quid de illo, qui tacuit, quia alius cōtradicet, quem postea docet fuisse prævaricatū, nō nocet. ff. de præua. l. 3. Host. aliás uero, si illum nō doceret prævaricatum, non audiretur, secundum Inn. etiā illud ignorasset, scilicet alium accusasse, de hoc infra de accu. de his. ¶ In gl. pe. ibi, eliditur] tu dic, quod iuramentum non elidit hanc præsumptionem, quia non præstatur hoc super eo, de quo erat præsumptio scilicet super ignorātia edicti publicè propositi, sed super ignorantia impedimenti. ¶ In gl. ult. ibi termino] quid si nullum tempus fuisse prefixum, ueniat tūc infra modicum tempus, tamen cum quodam temperamento est hoc intelligendum per iura, quæ infra ad hoc alle. glo. secundum Inno. & Hosti. & uide quod dixi, de ap. cum parati, in glo. forte certum. ¶ ibi, lo. dixit.] & Vin. ¶ ibi, integrā] ad hoc infra de præben. si tibi. Go. dicebat eum admittendum usque ad diem solemnis benedictionis, quæ debet consummationem præuenire matrimonii, 30. q. 5. c. 1. & 2. & ca. sponsus, quod reprehendit Host. dicens cum glo. & forte Gof, habuit eundem intellectum secundum illorum locoru consue. ubi in benedictione, uel post matrimonium contrahitur. ¶ ibi, admitti] etiam si in banno fuerit dictum, quod post terminum non audiatur, argu. op. ff. de opti. le. l. mancipiorum, & l. si opio. §. fi. secundum Inn. secundum quem, ubi decretum t̄ cū causa cognitione interponitur, est omnino seruandum. C. comm. ep. l. ea. quæ, elaps, etiā tempore à lege constituto, non liceret aliquid proponere. C. de adul. ob commissa, etiam si lex sit municipalis. ff. de decur. ab or. fac. l. fi. ubi uero decretū interponitur sine causa cognitione, potius censetur comminatio, quæm diffinitio. C. comm. ep. l. interlocutio, & idem Hostien. & uide, quod dixi, de resti. in integ. c. 2. super glo. non uidetur, & super ult. glo. & quod dixi de procur. in nostra, super glo. ult. uer. ad hoc dicendum, & cum uer. seq. & infi. Jad hoc su pra. qui si. sint. lator. C. de remis. pi. si eod. C. si ut

se ab hæredita. ab. aust. ibi, posita. Dicunt tamen quidam sententiam hanc scilicet, quod nullus deca tero contra illud matrimonium audiatur, necessaria esse ad hoc, ut nō audiatur. C. de ingenuis ma. diffamari: sed ad hoc prodesse sententia: quia & si matrimonium non sequitur, post sententiam non audiatur: secus, si non esset lata sententia, ut dictum est, secundum Innocen.

## A N N O T A T I O N E S.

1 Inno. Vide glo. in. c. si tibi absenti, de præben. lib. 6. & ad matrem faciunt iura de purgatione morę loquétia, de quo in c. mora, de reg. iu. li. 6. & uide glo. post tempus, in. c. quia diuer sitatem, de conc. præb. & plene Bar. in. l. si insulam. ff. de uer. obliga.

## S V M M A R I V M.

- 1 Continuatio, seu dispositio tituli.  
Diuortia duplicitur finit.
- 2 De eis ubi tractetur alibi, quād in hoc titulo.

## De diuortiis. Rub.

1 Viso & qualiter matrimonia coniungantur, & accu sentur, uideamus, qualiter dissoluantur, & sic de diuor. quæ siunt quandoq; quod ad uinculum, quandoq; quod ad mutuam seruitutem tantum, ut inf. pa 2 tebit. habetur t̄ materia. 28. q. 1. & q. 7. per totum. 33. qualit. 2. 3. 5. qualit. 6. ab isto, & duobus capitulis sequ. & q. 9. per totum, congruit Rubrica, de transla. ca. 2. & ult. de testi. Albericus, de iure iuruan. Quintauallis, & capit. sequ. de regula. ueniens, de excess. prælat. quam sit.

## S V M M A R I V M.

- 1 Consiliata pro machinata.  
Homicidij non tenetur defendendo commissi.  
Glossa olim facta de contextu postea.
- 2 Decretali huic quando locus.  
Viri fama, & malo fortius uite parare tenetur uxor.
- 3 Cum uxore infideliæ uite an & quando teneatur uir cohabitare.  
Machinata in virum in quam incidat pena, ad dictio. coniugij.
- 4 Machinatio sola sine adulterio an dirimat matrimonium postea cum interfectoro contractum.
- 5 Epilogus, & additio glossarum, nu. 6.  
Matrimonium quæ criminis dirimant, remissi.

## C A P V T . I.

1  I qua mulier. Breue consiliata] & si machinata, supra de eo qui de in ma. significasti. Host. [Illum] qui de cōsilio uxoris ipsius volebant occidere. Defendendo] idē nō teneretur, de hom. c. 2. [Post mortem uxoris] hæc olim erat glo. Alani, aliás dici oportebat decre. correctam, & loqui secundum leges, quæ etiam non tenent. C. de repu. consensu, in aust. de nupt. §. occasionem, & in aust. ut li. ma. & aui. §. quia uero. 2 Vin. dicebat t̄ decre. loqui, cum mulier propter adulterium infidiabatur uiro: quæ enim fama uiri parce retenebatur, multo fortius ipsius uite. ff. de adult. si adulterium. §. si liberto. & hoc dicebat, propter an quæ dicebat, quod hoc casu uir poterat dimittere uxorem

uxorem. Infideliæ] uite mariti: alias mediatrix nun quid t̄ cogetur uir habitare cum uxore, quæ sic infideliatur, nec refrenari potest: non puto, ex quo nulla potest cautione mederi. imò potest ciici, & restitutio[n]em petenti obstat hæc exceptio, supra de rest. spo. litteras. §. fi. attamen, quandiu uiuet, contrahe re non poterit, infra capit. prox. [Penitentia] sic supra de eo, qui co. con. transmissa, Hosti. [Coniug] scilicet istius, in quo modo est, si maritus contra eam uelit excipere, & post mortem sine spe cuiusq; alterius. & dicit Hosti. hoc est contra op. Gof. quod sola t̄ machinatio sine adulterio, non dirimat matrimonium postea cum interfectoro contractum. hoc no. de eo qui du. ca. fi. nam si sola machinatio tollit beneficium huius coniugii, & cuiuslibet al. erius, ut hic cōtra de cre. ultimam. de spon. fortius debet dirimere matrimonium tam inique cōtra dictum [Subiecta] post mortem mariti. Pe. & Abb. ¶ Gl. 2. arguit, alle. 4. iura signat unum cōtrarium, & ibi remitt. finis soluit quæ stionem. ¶ In gl. 2. infi. idem Hosti. qui circa criminis, quæ dirimunt, remittit ad ea, quæ no. in sum. de matrimonio. §. quælibet impeditur, uer. sunt & alia quædam, & se. & de spon. §. fi. uersi. item decimò.

## S V M M A R I V M.

- 1 Coniuges propter alterius crimen non separantur, excipitur causas.  
Ob fornicationem spirituali an separatur matrimonium etiam quod ad solutionem debiti, & nu. 2.
- 2 Sanctorum, & Apofolicorum interpretationi scandalum.  
Factum pri conatu ponitur, ad uerb. traxerit.
- 3 Additio glossarum.

## C A P V T . II.

1  Væsiuit. C. Coniuges t̄ propter alterius crimen non separantur, nisi spiritualiter fornicentur; & tunc durat coniugium eis etiam separatis. & sunt tria dicta. secundum ibi, Verum, tertium ibi, in uiris [Crime] quodcunq; sit illud. de vitio sodomitico dicam, infra de adul. maritis [Viris]. i. à viro commisso. multo minus propter proprium, supra capit. prox. [Nisi] non excipit à dictis, sed dicendis. Inno. imò à dictis, in quantum dixerat, uel alio crime (¶ de iudeo) sunt, qui dicunt, quod pro spirituali fornicatione non separatur matrimonium nisi quod ad mutuam seruitutem. unde tali sententia non obstante quod ad solutionem debiti omnino remanent obligati, & præcipue motientur ex eo, quod solam causam fornicationis excipit, & constat, quod loquebatur tantum de carnali. Host. dicit hanc op. erroneam nam dominus non expressit specialiter carnalem, sed potius in distincte locutus est, ut patet Matth. 19. ergo indistincte debet intelligi, ad hoc supra de pri uileg. quia circa: & sancti & apostoli interpretationi sunt, hoc idem intelligentium de spirituali, ut. 28. q. 1. uxori, & c. fe. ad hoc infra eo, de illa, de conuer. coniug. capit. fin. & corum interpretationi stari oportet, ut patet qui fil. fint leg. per uenerabilem. §. rationibus, de cele. mis. cum Martha. §. 1. de conuer. coniug. ex publico, & c. ex parte. & in fidei fauorem expedit sic sentire: aliás timeri posset, quod infidelis contentus de debiti solutione non curaret ad fidem reuertit, & si debito se uideat fraudatum, facilius reuertitur, ut colligi potest, infra eo. gaudemus, secundum Hosti. (Infidelitatis) idem, si ad aliud peccatum, inf. eo. quanto, quod dic ut ibi. Innocen. (Malificum) i. ad corruptionem fidei, idest idolatriam. T. (Traxerit) i. con-

trahere. Innocen. [Alij] primo uiuente, supra capit. prox. [In uiris] supra de spon. ex parte [Sententia] ponēdo, scilicet casu éconuerso. ¶ In gl. 1. ibi, supra c. prox. quod dic, ut ibi dixi. ¶ Ingl. ult. infi. & infra eo. gaude mus, uersi. si ergo.

## S V M M A R I V M.

1 Vxorem uir non potest dimittere sine iudicio ecclesia etiam propter notorium impedimentum, an propter fornicationem, numer. 3.

De matrimonij impedimento etiam sola fama deferente potest epispi inquirere, & confessio[n]es coniunctorum, & quorum nu. 5.

2 Episcopus, ergo discretus, & ratio, Ad eius officium que pertinet circa matrimonium nu. 6. & 12.

Talis quis presumitur esse, qualis esse debet in eo officio, cui proponit, nisi euidenter appareat contrarium.

3 Suspicio violenta comparatur factio. Fornicariam uxorem qui admittit scienter absq; reconciliacione, puniendus est. Debitum coniugale quibus casibus hic lecit uiro denegare uxori, etiam excommunicato.

4 Uxor superinducta non excommunicanda, nisi discedat à uiro, nisi sit quieta, uel uocata, ut interficit. Impedientem quemlibet executionem iudicis potest excommuni care iudex.

Inter publicum, & manifestum differentia. Confanguinitas, uel parentela quorum dicitur notoria.

7 Grantia quomodo adhibetur, si eam adhiberi mandetur.

8 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 9.

10 Additio glossarum, & nu. seq. Ordo iuris an, & in quibus seruandus in notorijs.

11 Diuortij sententia an & quo casu sit pena. Spoliatus in causa matrimoniali quando sit restituendus.

## C A P V T . III.

1  Orrō. Casus, Vir non t̄ potest dimittere uxorem sine iudicio ecclesia etiam propter notorium impedimentum coniugii, etiam nemine oppone[n]te episcopus potest inquirere 2. ibi. Præterea (Eam) scilicet uxorem [Cognatam] idest consanguineam. Hosti. uel propriæ: quia forte fuerat uxor fratriss ipsius uxoris defunctæ, uel forte, & ipsa, & uxor comitis defunctorum, fuerant prius uxores duoru fratrum, & sic aliquando secundum, uel tertium genus affinitatis, qđ bene habebat prohibitionem secundum hæc tempora, supra de eonsan. non debet [Proponit] sed non probavit, nec ad iudicium ecclesie super hoc recursum habuit, ut sequitur: aliás iusta est causa detendi diuortium. Hostien. [Prudentia] ex quo t̄ episcopus, ergo discretus, quia talis debet esse, de eonsan. capit. 1. in fin. nisi propter euidentis factum appareat contrarium, supra de tempo. or. uel non est. Hosti. [Notoria] per publicam famam, aliás uix posset esse notorium. Innocen. Hostien. contra per id, quod sequitur in fin. [Absq; iudicio] duas huius iuris causas ponit 3 glo. dixit Hosti. quod t̄ communis est opinio, quod etiam propter fornicationem non licet uiro relinquerre uxorem, nisi sententia prius lata. Ipse tamen dicit, quod quo ad debitum reddendum iam est sententia lata à iudice Iudicuni, qui ob causam fornicationis ipsam iubet relinqui, ubicunq; est fornicatio, uel fornicationis suspicio, scilicet violenta feciduum. Io. 3. 2. q. 1. dixit. aliás, si non reconciliatam sciēter cognoscet, puniendus est. ea. quæstio. si quis uxorem & c. fe. quod tamē ad aliam mutuam seruitutem potest hoc facere, non tamē est necesse. unde fecit. dum

## Io. An. Comment. in Quartum Decret.

dum Aug. dominus hoc permisit, non ius sit q. 7. cā. 1. & capit. 2. & cap. aliás, & capit. sequ. de eo, qui cog. discretionem, uerific. nam & si. & ideo propter hoc non est recurrēdum ad alium iudicem. primò quia semel concessum est. ff. de condi. insti. quæ sub cond. §. fin. 28. dist. de his. secundò si contra pronunciaret, non ualeret sententia, ut in p̄e. capit. de his, & 2. dist. inferior. quantum ad lucrandum dōtem dōminus nec iubet, nec permittit: quia nec de hoc loquitur, & ideo est ad iudicem recurrentum, de hoc infra tit. 1. plerumq; ubi tamen quò ad debitum, & mutuam seruitutem, etiam ob causam fornicatio- nis sine auctoritate ecclesiæ uxor relinquitur, semp ecclæ ipsam audiet, donec sibi fuerit de adulterio facta fides, infra cap. sequ. quia non iudicat de occul- tis, infra de simo. tua, in fi. uir autem aut eam recon- ciliabit, aut ex quo de fornicatione certus est, in pa- ce sustinebit excommunicationis sententiam, infra de sen. excomm. inquisitioni, de adulte. si uir. dicit ta- men se de hoc spacioſus tractas in sum. de adulte. §. quæ poena, uerific. sed nunquid hoc fieri, & se. [Separ- a] debitum uerò denegare debebit, si conscientiam habebat de parentela, licet pro quacunq; notoria consanguinitate non deberet uxorem dimittere. iu- dex tamen, ex quo notorium est, ipsam non restituet quò ad thorum, infra cap. prox. supra de restit. spol. litteras. Inno. [superindictam] coniunctam t̄ uel saltē- citatam ad causam, ut interfit. si. 7. q. i. præsentium, & capit. eum, qui. 3. q. 6. hoc quippe. 2. quæ. 1. in primis. Vincen. [Astringas] idem in quolibet alio impedi- ente, supra de offi. delega. capit. 1. Hostien. [Cognatam] ex- pone, ut supra [Seu publica] dixit Vincen. quid publi- cum per famam: manifestum per euidentiam [Quod] scilicet parentelam esse manifestam, uel publicam. Pe. & Abba. [Primo] ut frater, & soror [secundo] ut filii duorum fratrum. hæc autem potest dici notoria: quia fratres & filii duorum fratrum euidēt se ostē- dunt uicini. ulterius uerò non sic, ut patet de con- fan. & affi. non debet, quando ergo t̄ fama est de ali- quibus, quòd primo, vel secundo gradu sibi attinet, & ipsi hoc fatentur, & iurant, potest sine calumnia tale matrimonium dirimi, & sic nulla alia probatio recipiatur, & sic potest intelligi. 3. q. 5. quæstio. 6. si duo. quod dic, ut no. supra de despon. impu. attestations & uide, quod dixi de eo, qui co. con. super eo, super glo. 1. fed & si sola fama sit de ulterioribus gradibus episcopus hoc potest ex officio suo inquirere, & co- gere inde testificari eos, qui ueritatem nouerint. 4. q. 5. quæst. 6. episcopus in synodo, de testi. co. præterea. su- pra de offi. ord. ca. 1. & 2. quæst. 1. deus omnipotens. & qui hoc scit, denunciare debet, de co. spi. tua [Offi- ci] ad quod t̄ pertinet pro matrimonio stare, infra eod. ex litteris, & colludere uolentibus resistere, de eo qui co. super eo. & illicitum etiam inuitis coniugib; dirimere, & ueritatem inquire, supra de spō. sicut. & cap. cum in tua. Hostien. [Grauitate] præmit- tendo t̄ denunciationem, de qua supra, qui fil. sint leg. per uenerabilem, uerific. præterea. & ne de facili notorium reputes, quod est occultum, uel econ- tra, de app. consuluit, infra de reſcript. cum contin- gat, & quod non sit promptus ad matrimonia sepa- randa, supra de testi. licet ex quadam, in fin. ¶ t̄ Glo. 1. arguit, alle. tria iura, & 4. in contrarium, & soluit. ¶ Gloss. 2. reddit duplē rationem. ¶ Gloss. 3. al- lega. 3. concor. signat unum contrarium, & soluit. ¶ t̄ Glo. 1. ibi. priorde. in fi. 2. nullæ sunt partes iudicis in confessum. ¶ t̄ Glo. 1. ibi quò ad sententiam] & citationem, ut ipse no. de iure iurant. ad nostram. in gloss. 1. alias. 2. & de pur. ca. capit. penult. (¶ in fi.) Vincen. dicebat Hostien. in examinatione non est seruan-

dus ordo iuris. ut in contrariis, nisi id fiat ad caute- lam, de elect. bona. 1. §. contra: uel nisi sit notorium in una terra & non in alia, ubi quidem dantur. 8. dies tantum ad probandum, die obiectioñis non com- putat infra de senten. excommun. solet, de except. pia, lib. 6. In sententia uero semper seruandus est or- do iuris, ut hic, & de sen. excomm. facio, de ap. cum speciali, ff. ad. l. Aquil. proinde in fi. ¶ t̄ glo. 1. ibi. pena est,) propriè cum sit propter adulterium: alias proprie dicitur sententia (¶ in fi.) fuit gloss. Vincen. & di- cebat Ala. & Vincen. & Hostien. hoc esse perpetuum, ut restituatur spoliatus, ubi matrimonium est con- tractum auctoritate ecclesiæ, uel ex postfacto appro- batum: fecus, ubi contra interdictum ecclesiæ, ibi en. in ecclesia neutrum in possessione tuerit. ¶ t̄ glo. 3. in fin. 1. uel hic papa loquitur positiuē: ubi dicit, quòd si etiam parentela &c. ¶ t̄ glo. 4. in fin. 1. in fi. 12. ¶ t̄ glo. & si non esset, ibi. officio suo] sicut & discordes bene coniunctos ex officio suo reconciliat, & ad co- habitandum compellit, supra de spō. ad id quod [¶ ibi. prohibeat] de iure iurant. ad nostram. 2.

## S V M M A R I V M.

1. Uxor repellitur petens restitutionem mariti, si notoriæ fornicata est, nisi in casu, & quo nu. 4. & 9.
2. Credendum non est omni spiritui.
3. Præsumptio uiolenta pacificatur certo.
4. Incessus esse quando dicatur
5. Fornicatio notoria que.
6. Restitutio nunquam facienda, ubi cunq; est notorium & quid.
7. In correlative non fit unum sine reliquo.
8. Vir, & uxor correlative.
9. Adulterium coniugum per quam uiam possit concurrere alia de eo uide nu. 8.
10. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.
11. Negotiatio committenti minori imputatur.
12. Deictus dicitur, qui sponte exiens, rediens non admittitur, in fi.
13. Compensatio fit dolis. §. 1.
14. Mora ultima nocet, ibid. in fi.
15. Additio glo. 9.
16. Adulterium precedens spoliationem non praedictat restitutio- nescus, si sequatur, & quando compensetur, nu. 9. & supranu. 4. de eo alia nu. 5.
17. A possessione est separata causa criminis.
18. Probatio facit notorium.

## C A P V T I V I I I .

**Ignificasti.** Casus. Repellitur si uirionem mariti, si notoriæ fornicata est, & maritus continuat. Et communis diuīſio. 2. ibi, consultationis [Suggestum] nimis fuit cre- dulus, non t̄ enim credendum est omni spiritu. 86. distinet, si quid, nec licet marito etiam ob hanc cau- sam illam dimittere, nisi illud sit certum, uel saltim præsumptio uolenta sit inde 3. 2. quæstio. 1. dixit, & ideo iuste excommunicatur secundum Hosti. (suo) uiri, uel mulieris, & utroq; casu fuit inceſtus, de con- fang. capit. 2. (sobole) ex quo t̄ de sobole conſtat, non potest esse non notorium, si in 11. mense à tempore, quo uir eam dimisit, peperit, in auten. de restit. & ea, quæ pa. in 11. mense. §. unum siquidem, col. 4. Hosti. (Nec) sub. ideò (Postulat) siue agatur petitorio, siue 4. possessorio, iuste denegatur ei restitutio, cum adul- terium esset notori. sic quod non poterat inficiari super terram testimonio gradiente. 28. distinc. prius. quam, nec est speciale in matrimonio. immo ubiq; a que est notorium, facti actu permanentis, ut hinc, uel

## De diuortijs.

de restitu. spolia, in rub. & optime de materia uide in deci. Ro. in l. naturale. §. nihil, si. de acquir. pos. & uide Ioan. And. in spe- ce. & concil. 2. & an idem sit in reuocatione attentatorum, ui- de coacil. 2.

## S V M M A R I V M.

1. Matrimonium separatum propter adulterium mulieris reintegratur, si postea fornicetur, & nu. 10. II.
2. Diuīſio decretalis erat olim sub alio titulo, nu. 4.
3. Violentia purgatur etiam paucis diebus, & carnali copula.
4. In iure, id est coram iudice.
5. Confessio coniugis creditur ad tori separationem.
6. De uxoris alimentis ubi scribatur, & an pro eis bonam mariti, sine obligata.
7. Furtum, id est clam, in fi.
8. Clandestinum matrimonium multis dicitur modis.
9. A correccióne non appellatur, & quando dicitur correctio, iu- dicio contextu.
10. Compensatio mutua fit adulterij.
11. Debitum coniugale reddere quo casu alterum coniugum alteri hic episcopus.
12. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8.
13. Necesitas excusat duobus casibus hic.
14. Rei indicat & exceptionem iniquissimum proficeret ei, contra quæ indicatum est. §. 1. excipitur in fin. & nu. 11.
15. Additio glo. 9.
16. Confessio an & quando renocari possit.
17. Super adulterio lata sententia an & quando transcat in rem iu- dicatam, & num. II.

## C A P V T I I I .

- X literis.** Casus. Matrimonium separatum propter adulterium mulieris reintegratur, si uit postea fornicetur. Communis diuīſio. 2. ibi, Vnde fraternitati. Consultatio narrat quinq; 1. allegationem uiri de ui, & metu 2. ibi, Tandem. ac- cusationem adulterij, & mulieris confessionem, & excusationem. 3. ibi, Cumque iudicis monitionem, cui mulier non parebat. 4. ibi, Sane, sententiam, uel ordinationem iudicis. 5. ibi, Memoratus, uiri contra etum, & ipsius appellationem [Qui] uir & uxor [Pan- cū] licet t̄ paucis, purgata tamen esset turpitudo ui- lentia, supra de spō. ad id quod, & capitulo consul- tationi, cum si. & iste numerus saltem duos dies cō- prehendit. 4. quæstione tertia, ubi numerus. quod sufficit, si erant ætatis legitimæ, maximè si in carnis copula concordauerunt, supra titulo primo, in sup. [¶ infra] forte hic deciditur, quòd propter causam expressam, supra glo. prox. non fuit auditus [Int̄ in- re] 1. coram iudice, quod fieri debet, quod dic, ut supra capitulo porrò. Hostien. [Confiteri] cui creditur in hoc casu, cum agatur ad tori, nō ad uinculi sepa- rationem, de hoc de eo, qui co. con. super eo. Eft & alia inter hæc, differentia, quæ patet, supra ut lit. non conteſta. capitulo primo [Necessarij] de alimentis uxoris satiſ no. in spe. qui si. sint leg. uerific. nunc dicamus. & ar bona mariti sibi sint pro alimentis obli- gata, sicut pro dote, in spe. de dona. inter ui. & axo. §. 2. uer. sed nunquid bona [Prouidere] querit excusationem peccati. sic supra de cōſue. qnanto [Adſug- gestionem] & falso. Innocen. [Afferebat] more mulie- bri, vel more furdi. Mat. 7. Goffre. Hostien. [Iniuex- ris] non sententiendo, sed consulendo. Innocen. [In- uicem] quia nec diuortium fieri poterat nisi quòd ad torum [Furtum] id est clam, Goffre. uel id est fine tua.
18. 4. conscientia, multis t̄ enim modis dicitur matrimo- nium. And. super 4. Decre.

nium clandestinum, ut not. de clande. despon. capitulo finali, Hostie. & ideo ponebatur olim hæc decre. in illo titulo, ut patet in secunda compila. [Fatum] utrum s. dictus uir contraxisset cum alias [Explorans] scilicet quod cum secunda cōtraxerat [Appellasse] cui t̄ appellatione non fuit deferendum, cum à correctione non appelletur, de offi. or. licet. & capitulo secundo, Hostien. [Sires ita] omnia superiore respicit, de rescriptis olim [Redire] argumentum contra supra capitulo proximo. Solutio cum per ipsorum confessionem constet de adulterio atriusque, mutua fuit compensatio, supra capitulo proximo, in fina. & sic concordium Innocentium & Hostien. [Compellens] Ioannes. trigesimo, quæstione prima, nosce, in fine. ultima glossa, & trigesimateria quæstione quinta, quod deo pari, in glossa secunda, allegat. hanc decreta. ad probandum, quod

6. si uir, & uxor promiserunt perpetuam continentiam, & alter fornicetur, licet reliquias debitum petere non possit: episcopus tamen illum ad id cogit. sed ista decreta. hoc non probat. vide quod plene scripsi, de conuersio. coniu. dudum, super uersi. castitatem. ¶ Glossa prima signat contrarium.

7. ¶ Glossa secunda querit, & aliam quæstionem infert, quam soluit per l. cui respondet, ponit opinionem, & soluit. ¶ Ultima glossa querit, arguit pro, & contra, soluit, ponit op. Hug. quam reprobavit in s. no.

8. & remittit, & signat contrarium. ¶ In t̄ glossa prima, ibi. l. u. excusat pater, qui ex necessitate uictus distractit filium [¶ ibi, sed ipso] non committit ingratiudem filia, qua post uigesimali quintu annum innupra peccat in corpus suum. ¶ In glo. ult. ibi, quod a uore iude de mu. petitio. capitulo secundo, super glo. secunda [¶ ibi, sed bodie] uide de conuer. coniuga. gaudemus, in secunda glossa. [¶ ibi, euidenter] sequitur, inquisitum est proficere rei iudica. exceptio nem ei, contra quem iudicatum est [¶ ibi. s. ultimo] uide de deci. ex transmissa, super prima glossa [¶ ibi, non fraudantur] uide de collusi. capitulo tertio, super ultima glossa [¶ ibi, condemnatus] prodest in hoc ut contra quem licet tunc insolidum agi non posset, ut le. Paulus [¶ ibi, nec enim] uide de adulte. capitulo finali, super prima glossa. ¶ In glo. 1. ibi, itane) & de hoc, infra de fur. capitulo tertio, & Hostien. remittit ad summam, de furtis. s. primo, uersi. sed queritur quare [¶ in s.] solue ut ibi. ¶ In glo. 2. ibi, videtur) dic quod forte sic, priuio propter periculum animæ utriusque, quod in talibus imminet, de postu. bonæ, primi. secundo propter fauorem matrimonij, supra titulo proximo, uidetur, in s. tertio propter timorem collusionis, infra de coll. dete. audiuius. Goffr. & Hostien. [¶ ibi, per tormentum] alias sponte in iure facta, etiam super crimine præiudicat ff. de cu. & exi. re. si confessus, de cle. per inquisitionem, de conce. præ. capitulo secundo (¶ ibi, renouari) ut sic æquiparetur causa matrimonialis causa liberali. C. de liberis. causa. le. interrogata, secundum Vincencium, sed hic non erat causa de foedere matrimonij (¶ in fine) imò posset, trigesimaqua rata quæstione secunda, in lectum, uel sine calumnia hoc potest intelligi sic, scilicet quod episcopu straxit mulierem ad patrem, & ibi fecit primam confessionem, & tunc episcopus admonuit illam, ut hic dicitur, & hoc cau si acquiesceret, bene poterat renouari, sed ipsa hoc amplius manifestabat. Sed huic intellectui contradicit textus, Publicè. sed illud dicitur, quia coram episcopo, & socijs hoc siebat, licet accusatore absente. vel dic, quod adhuc non erat scripta confessio, & ideo statim, idest antequam contrarius actus interueniat, locus estre-

uocationi secundum ea, quæ no. de elec. quia propter, super uersi. mox. Hostiensis facit ad no. de iure iurau. cum in positionibus, in glossa, ut unum, libro sexto. ¶ In t̄ glossa. tertia, ibi, uidetur) contrarium uidetur ex illo uerbo, scilicet priuatim. nam si fuisset sententia, non fecisset id priuatim, sed publicè. & fuit quædam industrialis prouisio, vt uerum probaret, an ex collusione id factum esset. Goffr. Hostien. (¶ ibi, sententia) ita quod ipsius sententia deinceps non obstat exceptio, secundum Hostien. Dicit enim hoc cau potiora mulieris iura. Nam pro ipsa facit uinculum matrimoniale, quod nunquam fuit ruptum, ut not. supra capitulo secundo, ius naturale, à quo firmatur, insti. de iure natura. circa princip. quod semper stabile permanet eodem titulo. s. fed naturalia, & C. de ue. iu. enu. lege secunda. ¶ sed quia auctor ipsius. quod dic, vt supra de frigi. capitulo finali, cōtentia pūlū, sup. de eo. q. eo. cōfan. Iordanæ, & q. fi. legi. perlatum. Apostoli præceptum, contra quod nulla debet obstarre exceptio regulariter, de coniug. lepro. quoniam. Pro uiro faciliter adulterium à muliere commissum, sed deletur exceptio propter mariti adulterium, supra capitulo proximo; in fine. exceptio rei iudicata, quæ cum de jure ciuili sit, non est mirum, si ab alijs tanquam fortioribus enerueretur. imò nec sententia lata propter adulterium transi in rem iudicatam, donec separata propter adulterium ingressa sit monasterium, & professio. cum prius maritus eam reconciliare posset in uitam, ut no. in glossa sequenti, quod non posset, si in rem iudicatum trāsiret, danda est igitur pro muliere sententia, cuius iura sunt potiora. C. de edic. dui. Adri. tol. lege finali, de poſt. præ. bona secund. ad finē. de his plenē in summa, eodem titulo. s. quot modis, sub. s. generaliter. ¶ In t̄ glossa ultima, ibi, condemnatus) prodest in hoc, ut contra quem libertate insolidum agi non posset<sup>b</sup>. Goffred. (¶ ibi, ut Lauren. dixit) sequens Pet. His. Idem hic Vincen. & Goffr. Phi. Idem Hostien. donec religionem integratur, & professio sit. placet Bartho. in domini. trigesimaqua rra. unde dixit Goffr. supra de eo, qui du. in matri. ex literarum, quod lata sententia super criminis nocens innocentem nō poterit de mona. reuocare, alle. decret. ultimam, de conuer. coniug. arguendo de spirituali fornicatione ad carnalem. dicit etiam ibi, quod ante sententiam etiam innocens ingredi non posset. intelligit cap. Agathosa, quando super fornicatione est lata sententia, aut quando is, qui reuocat, agit petitorio: quia repellitur prætextu adulterii: securi, si agat restitutorio: quia tunc non repelletur obiectu criminis, de restitutorio. spoliatorum, item cum quis. C. de donationibus inter uirum, & uxorem, si maritus. ad decre. supra proximan respondebat, ut ibi dixi super glossa secunda (¶ ibi, ubi de hoc) & trigesimasecunda quæstione. 7. Apostolus, & vige sima septima quæstione secunda, Agathosa (¶ in s.) dic ut infra de regu. iur. factum legitime, libro sexto.

#### ANNOTATIONES.

- a. Bona Est ibi uide Joan. And. d. Cy. Bal. & distin. Bar. de Sali. in le. quod in uxo. C. de ngo. gefis. & Barto. post Di. in le. si cum dorem. s. sinautem. ff. fo. matri.
- b. Posit. Ex u. sententia, prima enim actione potest, & ibi uide Barto. in l. Paulus, alleg. glo.

#### S V M M A R I V M.

1. Uxor à uiro lapsi in hæresim si diueriat, quando redire compellatur ad eum. Quid si ob aliud eius diuerterit mortale peccatum,

tum. num. 2.

2. Diuortij sententia non obstat ei, pro quo lata est: sed ei, contra quem, & num. 3, distinguuntur, & quando transeat in rem iudicata, num. 3.
3. Inter fornicationem spiritualem, & carnalem quæ differentia. Reconciliatio coniugum excluditur & quomodo, in fine.
4. Epilogus, & additio glossarum. num. 5.

#### C A P V T VI.

¶ **Eilla.** Casus. Si t̄ uxor à uiro lapsi in hæresim propria auctoritate diuertit, ad eum reuersum redire compellitur: securi, si per iudicium ecclesiæ fuerat separata. secunda ibi. Si uero. hæc decreta. loquitur de his, quorum alter ad hæresim labitur. Idem credo de duobus, quorum alter conuertitur [Declinavit] q̄siuisti, si marito reconciliato cogenda sit, ut ei cohabitaret. Hostien. [Maxime] benè maximat secundum Hostensem: quia idem est, si alia intentio ne discessit [Nullatenus] argumen. supra capitulo proximo. Soluto. ideo uir compellitur eam recipere: quia post sententiam uir commisit adulterium. unde sententia non debet sibi prodesse, cum quasi fecerit contra eam. at hic conuersus post laram pro se sententiam nihil fecit contra ipsam. uel in contrario nullu fuit lata sententia, sed tantum continentia indicta, aliás idem esset ibi, quod hic. Quid si latum fuit diuortium ideo, quia ipsum trahebat ad homicidium, uel latrocinium, uel aliud mortale ab hæresi. Dicunt quidam, quod idem, quod in hæresi: quia nullam, uel uilem causam inuenies, quare non idem sit in omnibus. Alii dicunt, quod pro aliis criminibus nunquam ferenda est sententia separatis, & imputet sibi uir, qui ante professionem reconciliari noluit, supra de officio delegati, cum super. ¶ Glossa t̄ prima dat simile. ¶ Glossa secunda reddit rationem. ¶ Ultima glossa signat contrarium, ibi remittit, & soluit. ¶ In t̄ glossa secunda, ibi, quod autem] & l. d. ferrum. ¶ In glossa ultima, ibi, standum est] unde dicit Ala. hic uetus correctum per illud nouum. Philipp. dixit illud intelligentum secundum hanc distinctionem [¶ in fine] hoc adde, quod ibi no. ubi etiam posui quoddam dictum Goffred. hicnot. & Hostien.

hic talem inter illas differentiam esse, quia si propter spiritualem fornicationem coniunx dimittat coniugem, licet non sit lata sententia, non cogit ecclesia fidem adhærere infidelis, argumento uigesimali etiua. quæstione prima, si infidelis. sed in carnali distinctione cogitur secundum quodam, sed remittit, supra capitulo porro. Reconciliato uero ad fidem omnino cogitur adhærere, ut hic infra capitulo proximo, in fine. si autem per ecclesiam sit latum diuortium, in spirituali non cogitur redire ad reconciliatum, si uult religionem intrare: aliás cogitur, in princip. de cœcta. fina. de conuerso. coniugato. in carnali semper cogitur, nisi fuerit professa. debet enim episcopus monere maritum, ut recipiat uxorem. si non uult, tradet illam mona. ad pœnitentiam peragendam, re autem integræ, idest ante ipsius professionem, maritus illam educere poterit: post professionem non poterit, per decreta. gaudentem, de conuer. coniuga. & ibi, dixit super uer. collocare. ad hoc eodem titu. ex publico, ff. de opt. lega. mancipiorum. dicit ergo Hostien. ex prædictis patere duo requiri, ut sententia diuortii lata propter adulterium mulieris transeat in rem iudicatam, scilicet quod sit lata, & quod per modum prædictum mulier sit professa. nec primum solum sufficit, nec secundum solum uiro in seculo remanente, & illam repetente, nisi & ipse adulteratus esset, de conuer. coniugatorum, ueniens, & dixi, eodem titulo, ex parte. primo, uel dic, quod quod ad uirum, pro quo lata est, transit in rem iudicatam, nisi intra decem dies mulier appellauerit

b. quod ad mulierem<sup>b</sup>, contra quam lata est, non transit, ff. de exceptio. rei iudica. euidenter. reconciliatio tamen excluditur per sententiam, & professionem simul iunctas, & imputet sibi uir, qui ante professionem reconciliari noluit, supra de officio delegati, cum super. ¶ Glossa t̄ prima dat simile. ¶ Glossa secunda reddit rationem. ¶ Ultima glossa signat contrarium, ibi remittit, & soluit. ¶ In t̄ glossa secunda, ibi, quod autem] & l. d. ferrum. ¶ In glossa ultima, ibi, standum est] unde dicit Ala. hic uetus correctum per illud nouum. Philipp. dixit illud intelligentum secundum hanc distinctionem [¶ in fine] hoc adde, quod ibi no. ubi etiam posui quoddam dictum Goffred. hicnot. & Hostien.

#### ANNOTATIONES.

2. Innoc. Et idem ipse not. supra eo. quæ sunt in gl. idem, si aliud, & idem glo. fi. in c. idolatria.

- b. Mulierem. Idest quod ad repellendum uirum. illam petentem. & uide supra c. proxi. in glo. ita, & super glo. fi.

#### S V M M A R I V M.

1. Coniugale uinculum non dissoluitur altero fidelium coniugum in hæresim lapsi, & nu. 8. Conuerso uero infidelis ad fidem, quando sit idem, & numero 2. & 4. 10. & 11. an opus sit termino.

2. Consulere sedem apostolicam super dubitabilibus commendabile. ei. idem se supponere correctioni, uel approbationi idem.

3. Relictus hic quis, & quæ dicitur. Discedere dicitur in infidelitate remanens.

4. Ob infidelitatem soluitur uinculum inter consanguineos, & affines.

5. Matrimonium fidelium fortius matrimonio infidelium, & ratio, & difficultus soluitur illud, quam hoc. an sit ratum inter hereticos, fuerint tamen baptizati ab hereticis, num. 7. classificat quandoque, num. 8. & 10.

- Baptismus est primum fideli sacramentum, & eius uis praesertim

- Io. And. super 4. Decre. I 2 in

# Io. And. Comment. in Quartum Decret.

- In matrimonio, num. 6. nunquam perditur, ibid.  
Ratum pro indissolubili.  
6 Mors & matrimonium, & omnia alia soluit, & quando matrimonium sit inseparabile, num. 7.  
7 Propositio, pro, auget.  
8 Iure suo quis priuatur sine culpa sua, nu. 10. §. 1.  
Quæstio una soluitur per aliam.  
9 Epilogus, & suppletio glossarum, num. 10.  
11 Bigamus non est conuersus ad fidem retinens coniugem, quam ante eam habebat.*

## C A P V T VII.

**V**anto. Casus. Vinculum coniugale non dissoluitur altero fideliū coniugum in hæresim lapso: sed si unus infidelium coniugum conuertatur ad fidem, & alter nolit sibi cohabitare, uel non si ne dei blasphemia, uel peccato mortali, soluitur cōiugium, & conuersus cōtrahere poterit. Et coniuersus diuisio. 2. ibi. Nos igitur, quæ distinguit, & secundum membrum prosequitur, ibi. Si uero, rationem diueris statim ponens ibi, Nam & si, obstatu soluens ibi, Nec ob subdēs duplēcē rationis effectum ibi, Per hanc [Transiente] melius diceret, Cadente, uel La bente, ut patet in inferioribus Hostien. [Pertusus] O tu Hugo, Ferrar. episcopē, de quo dixit, supra quāto te nouimus. Commandabatur tamen in an. quia 2. super dubitabilib⁹ sedem apo. consuluit. & quia sententiam, quam docuerat, per ipsam sedem corrigi uult, uel approbari sicut loachim, desum. Trinita. capitulo secundo, in fine, secundum Hostien. [Disfingimus] ad dandam pleniorē doctrinam. sic, supra de fac. unc. c. uno, in princ. Hostien. [Altero] coniugum, qui remanet in infidelitate [Nullo modo] uolentē habitare, quod est infra. Vel repeate, Volēte co habitar, sed non sine &c. [Relinquitur] in t̄ fide, idest is, qui conuersus est, qui ideo dicitur relictus: quia p rectorem, i. m̄ per rectum iter, siue callem incedit, unde ist, qui in fidelitate remanet, cum ipsum sequi deberet, dicitur eum relinquere & hoc respectu, & is, qui fidelis efficit, uel fidelis remansit, dicitur re linqui, attenta hac ratione, sicut si duo deberentire Romam, itinerans uersus occidentem diceretur alterum relinquere, qui recte itineraret uersus orientem [In hoc casu] scilicet cum alter infidelium cōuer tur [Apollonius] prima ad Corinth. 7. [Discedit] patet, quod in infidelitate remanens dicitur discedere, ut supra dictum est [Frater] idest quilibet Christianus, 11. quæstione terria, ad mensam Pet. & Abba. [Seruitu] aliqui uinculi filialis, fraternali sorori, seruili uxori, debet etiam potius sequi patrem patrum, spōsum sponorum, & dominum dominorum. 11. quæ stione tercia, non semper, & capitulo Julianus, secundum Hos. Et repeate, in hoc casu intelligimus [Soluit] etiam si queratur de uno fidelis lapso quod ad inruā seruitutem, si tamen confitetur hæresim, uel de ipsa conuinclitur: alias contra. 6. quæstione prima, §. uerum. Soluit ergo inter fideles ius mutua seruitutis: inter infideles ipsum uinculum. Hostien. [Verum] infra capitulo proximo [Verum & ratum] ergo fortius, & sic difficilius soluitur, de transl. capitulo secundo. Baptismus, n. primum fidei sacramentum est firmum & stabile fundamentum, quo posito, quod se mel habitum nunquam amittitur, ut hic, & de conseruanda in coniugio quarta, sicut, & aliorum sacramentorum superposita edificatio firma est, secundum Goffred. & quasi inseparabiliter conglutinata ei adhæret, & ideo indissolubile est hoc matrimonium superedificatum, sicut & ipsum fundameatum. hoc

A N:

## De diuortijs.

67

### ANNOTATIONES.

- 1 Pet. Contra, quia baptismus durat etiam post mortem, & tac men matrimonii morte soluitur, ut not. glo. 32. q. 7. c. licet. & id est uidetur melior expositio sequens.
- S V M M A R I V M.
- 1 Pagan⁹ ad fidem conuersi, quæ possint iam duclam retinere uerum, uel dimittere, & contrahere, nu. 2. 5. 10. & 15. Arctantur canonica, & imperiali, & quando, num. 19.
- 2 Vir infidelis sanctificatur per uxorem fidem, & e contrario.
- 3 Inter infideles quando contra deum contrahatur coniugium, & separari queat.
- Eos ligat diuina constitutio, canonica etiam & imperialis, quando, num. 19.
- Prefectim, pro maximè.
- 4 Propter fidei fauorem paenæ restringuntur, & priuilegia dilatantur.
- Dotis priuilegium ob id etiam competit.
- 5 Per baptismum coniugia directa non soluntur, licet quandoque per consequentiam.
- Xuxor pluralitas simul damnatur in omnibus hominibus, nu. 6. 10. & 20.
- 6 Homines omnes arctantur naturali iure, rationabili, & divino, num. 19.
- Jus naturale, & ratio naturalis quando ceperunt.
- Costa unius conuersio in feminam, quid significet, & cur è costa formata sit, num. 7.
- 7 Regulatio diuina omnes affringit.
- Nuptie plures successivæ non damnatur.
- 8 Excusare que nos possunt ab illicitis, & exempla, nu. 9. Matrimonium licitum, uerum & ratum quandoque separari.
- 9 Adulterium prohibitum & lege naturali ante Mosiacum.
- 10 Filios superductæ ad fidem conuersæ legitimat ecclesia.
- 11 Matrimonium, seu sponsalia si contrahantur cum pluribus mulieribus in non, & eodem momento à catholicis, que earum erit uxor, uel sponsa.
- Sponsalia prohibentur, ubi prohibetur matrimonium.
- 12 Repudi⁹ libellum, an unquam licet sine peccato mittere etiam legi Mosais, & quando, & qualiter sententia formabatur.
- Sententia in permisso urbis, nu. 13. & cur permisso, ibid.
- 13 Absque creatoris contumelia, quid non fieri quando dicatur.
- 14 Per hanc an soluat ipso iure matrimonium.
- 15 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 17.
- 16 Hereticorum bona ad quos desoluntur.
- Possessio qua iusta, nu. 21.
- Fame queatus in seruitute factus cui obstat.
- 18 Suppletio glossarum.
- Persona qua diuina lege prohibita contrahere inter se matrimonium.
- 19 Iuris cuius ignorantiam etiam pagan⁹ allegare non possit.
- Lex canonica respicit animas, & consilii in iure.
- Imperialis corpora, & consilii in facto.
- 20 Coniuges ad impia in quibus iudicentur, §. 1.
- Auctoritate legis quis excusat ab adulterio, & quo casu hic.
- 21 Per baptismum que tollantur ante ipsum contracta.
- Irregularitas contrahitur etiam sine peccato, c. fin.
- C A P V T VII.
- Audemus.** Casus. Pagan⁹ cōiunctio in gradu prohibito, l. cano. tantum, conuersi ad fidem non separatur. & si pagan⁹ prius plures uxores havebat, post fidem susceptā adhærebit prima. & si repudiata uxore cum secunda contraherat, etiā post baptismum dimittet secundam, & adhærebit repudiata, etiam si repudiata cum alio contraxisset: se
- cus, si fornicata fuisset. & sunt tres partes, sicut tria principia dicta. 2. ibi. Quia uerò. 3. Qui aut. & pars huius, supra qui filii sint leg. gaudemus [Remanere] sic [Separari] non, ut infra sequitur [Exsistat] uerò, sed non ratum, sup. c. prox. [Dicens] prima ad Cor. 7. [Frater] id est Christianus. Pet. [Dimittat] quia f̄ sanctificatur vir infidelis per uxorem fidem, & eccl̄, ut dicit idem Apostolus, quia igitur non est dimittenda, patet, quod est uxor legitima, de spon. c. 1. & c. ex parte. Hostiensis autem Pet. hic loqui de consilio, potest c. a nim illam dimittere, si uult. 28. q. 1. iam nūc, & q. 7. c. culti. Dimissa uerò cum alio non potest cōtrahere, nec ipse nisi in casibus, infra §. qui autem. Idē Abb. [Quod ad eos] quia, scilicet tales sunt ritus ipsorum [Qui] scilicet iudei, pagani, uel qui uis alii extra fidem positi si [Constitutionibus] patet à contrario, & inter fideles, qui constitutionibus arctantur, contra deū contrahitur, unicunque canonicum impedimentum obuiat, & sic episcopo tales separanti non obstat auctoritas euangelii. Quos deus coniunxit &c. supra c. porro, §. 1. secundum Host. & dixi, de confan. de infidelibus in glo. quare [Non arctantur] licet enim sunt creaturae dei, non sint creature ecclesiæ, unde diuina constitutio ligat eos, sed nō canonica [Apostolum] primo ad Corin. 5. [Foris] scilicet extra fidem ecclesiæ. Pet. & Abb. [Prefectim] id est maximè. nam & idem uidetur hac consideratione remota, & argumē. propter f̄ fauorem fidei poenas restringi, & priuilegia dilatar. & sic argue, q̄ talis debet habere priuilegium circa dotem, argum. de coniug. in fide, c. 2. ad fin. Nam si imperator hoc priuilegium dare potest, C. qui po. in p. ha. Laſtūdūs, multo fortius ipse, argumen. 30. q. 3. ita diligere, & facit, quod dicam, super 3. glo. sed contra, C. de hære. l. & austen. ibi posita, in austen. de priuile. do. hære. mu. non prestan. colla. 8. Solutio. & si uerba contradicant, non tamē mens. Illa enim iuria quod ad uerba persequuntur etiam omnes nō baptizatos: sed quo ad miētem puto, quod solum illos persequantur, qui semel professi sunt fidem catholicam, & postea pruaricati sunt, & etiam omnes excommunicatos. aliud ergo dicendum est de iudeis, qui ab ecclesia tolerantur, & de paganis, qui baptizantur, ne per contrariam interpretationem à conuersione retrahantur, ut sup. no. ad hoc, infra de appellatio. quidam, in fine, ff. de leg. 3. non aliter, ff. de legi. scire, nam & in fauorem fidei sunt, unde locū habet, C. de legi. quod fauore. & hoc probatur in pra. austen. de priuileg. do. §. penult. uer. si sint eis inaggregabilia &c. & hoc est etiam, quod dicit ex antiqua. Lapsis enim, & errantibus subuenitur, id est iudeis, & paganis. perditis uerò, hoc est sanctum baptismus prophanicibus nunquam, C. de apost. 1. hi qui, in fine, [Acclu] scilicet fidei, & sic construe. A cuius perceptione uiri possunt facile reuocari p uxores timentes se deserit. [Fideles] nunc, sed olim pagani. Pet. si. exponitur, supra de eo, qui co. con. transmissa. Hostien. [Copulari] id est matrimonial copula utis [Non soluantur] optima ratio, & hoc est uerum directe. Quandoque enim per quandam consequentiam coniugia per hoc soluantur, ut patet, supra capitulo proximo, uersiculo, si cum, secundum Hostien. [Feminas] notabiliter non dixit uxores, quia una tantum est uxor, ut infra patet. Pet. [Dividit] quod esse non potest, ut patet, supra de condit. appo. c. fina. [Omnes] prima q. cui responderet, quod non quia damnata est hæc pluralitas, ut sequitur [Hoc] si habere plures uxores [Christianæ] & certè omni ritu humani generis debet esse inimicum. Nam omnes homines arctantur naturali iure, rationabili, & divino, quia, velit nolit, homo subiectus est deo, cuius 6 thomines super 4. Decre. I 3 est

est terra &c. supra de decimis, tua nobis: & hæc pluralitas tali iure reprobatur, Host. [Ab initio] scilicet creationis humanæ, cum quia itus naturale, & naturalis coepit ratio. s. dist. in princ. [Vna cœsta] sup. unius hominis, ad designandum, quod debet esse unus unius, ut scilicet nec unus plures, nec plures unam habere debent, quod probat ipsa psalmatio. quæ ratio omnes homines astringit, cum sit naturalis: & no. 7 fde costa, ut collateralis appareat, formatasuit Eua. non de capite, ne uideretur domina, nec de pede, ne uideretur ancilla, vt no. 33. quæst. 5. nec illud [Diuina] idest diuina inspiratione prolata, supra de biga, debi tum, quæ omnes altringit, de confan. & affini. de infidelibus. Host. [Testetur] Gen. 2. in fi. [Propter hoc] scilicet sacramentum coniugii [Nec dixit] sup. homines, sed homo, nec dixit &c. [Infin] b. bene dicit, quia nec damnamus octogamos, 3. 1. quæst. 1. deus masculum &c. quod si dormierit [Quæ] diuina reuelatio. Inno. [Mos] ut in matrimoniosis, ar. sup. de cog. sp. super eo. In aliis uero fas, arg. infra de regulis iuris, quod non est licitum. Pet. & Abb. exponunt [Mos] idest consuetudo, uel ius [Fas] idest dispensatio. Exculat ergo quædoque diuina reuelatio, sicut & confuetudo: quædoque ius scriptum, unde diuina reuelatione quædoque matrimonium licitum uerum & ratum separatur, supra de conuer. coniu. ex publico, de spon. cōmissum. Host. [Jacob] qui mentitus est se esse Esau. & est histo. Gen. 25. & 27. [Israelite] quando unusquisque à proximo & proxima sua petiit: uasa aurea & argentea, ut Aegyptos spoliarēt. Exo. 3. & 12. [Sanctorum] iudicū. 16. in fi. concussis colūnis interfecit tria milia Philisteorum utriusq; sexus, & ut ibi dicuntur, multo plures interfecit moriens, quām uiuens [Patriarcha] Abraam, & Jacob. Gen. 16. 19. & 30. [Viri iusti] ut David. 2. respon. 11. A. & Ioiadas sacerdos. 2. parabo. 9. 24. Host. [Adulterio] sed contra, non potuisse com mississe adulterium, cum tempore ipsorum liceret omnia, cum lex data non esset. & sic obstat de consti tu. Nam & concupiscentiam. Sol. licet lex Mosay- b. ca non esset data, erat ramen lex naturalis, quæ eria uolebat, & quilibet homo sua & non aliena uxori adhæret, & sic secundum ipsam esset adulterium, nisi diuina excusat reuelatio, per quod pater primæ quæstionis supra positæ sufficienter respōsum. Hostien. [Sententia] dominans pluralitatem uxorum [Veritatis] idest Christi, qui est uia, ueritas, & uita. Io. 14. [Evangelio] Matr. 19. Mar. 9. Luca. 16. sunt haec uerba, sed non ad literā: quia in Mat. dicitur nisi ob for. in Mar. & Luca nūl dicitur de fornicatione. Alias tamē f. ecclesia filios superductæ ad fidē cum illis cōuerse legitimat, supra qui filii sint legitimi, c. si. quod ab hoc loco fuit decisum, ut patet in originali. Vincen. [Fortius] sequitur, argum. à maiori [Vt qd; sexu] vt non licet homini uni plures habere mulieres, nec unī mulieri habere plures viros [Iudicentur] pater et go, & paganus conuersus non tenebit omnes uxores, sed tantum primam. & per hoc sint soluta ambe questiones proposita sup. & hoc si uiuat prima. sed quid si mortua sit, & ipsa uiuēt cum omnibus aliis contraxit, & ipsa cognovit uideatur, & neutra sit uxor, argumen. supra de eo, qui du. in ma. c. si. sed contra, supra eo. 1. respon. & infra c. si. per quæ uideatur, & si prima postea illum sequatur, cogēdus sit postea in illum cōentre, cum talis damnatio sit de iure canonico, cui non subsunt pagani, & hoc potissimum in fauorem fidei est dicendum, argum. supra eo. princ. 11. [Quid] si catholicus cōtrahat cum pluribus mulieribus, in uno & eodem momento, dicens, Ego con sensio in uos omnes, & mulieres uno ore, uel per p. c. respondent, & nos in te, uideatur uxor illa, quam

c. 2. Hostien. [Compelletur] ex hoc uidetur, quod non erat solutum matrimoniale uinculum, quod quidam concedunt, alii contra, potest dici, quod non soluitur aliquo modo inter fideles, supra cap. prox. uersi. si uero, sed nec inter infideles, nisi auctoritate ecclesie infideli ad conuertendum, uel habitandum cum conuerso sine contumelia creatoris dies fuerit assignata. & sic pōt intelligi prima op. Si uero assignata fuerit, & clapsa soluitur, & sic intelligitur secunda, & de hoc supra capi. prox. sed & si dies sit clapsa, & conuerso data ab ecclesia h̄dē licētia, adhuc audiet mulier, si conuerta re integra, ut hic ar. ff. de cēsi. bonorum eis qui. Si uero pendente cōpulsione, de qua loquit ista litera, h̄bit cum alia, tenet matrimonium secundū loco s̄cūtū, cum iam solutū esset primū uinculum, ut no. si. de despō. impu. de illis. 1. & de eo, qui du. in ma. c. 1. & c. ueniens. Hosti. [Enangelica] Luk. 16. [Obijcere] peccat ergo in Deum, 16. sed non in iuriū. [Glo. & hic pluralis] signat contrariū. [Glo. habes] addit tres similes casus, & remittit. [Pe glo. respon. per qōnē, an ipso iure, an per sententiā disoluat. ponit duas opiniones, & secundā approbat. iterū quærit, & soluit. Vlti. glo. reddit rationē, 17. quarit, opponendo, & dupliciter soluit. [Int. glo. pe. ibi, idem de Nestorianis] bona hæretici deuoluunt ad filios catholicos, & siqui sunt hæretici, & redeunt, suā partem recuperant absque ratione fructuum, & administrationis. [In glo. ult. ibi, iustē possidet] qui auctōre p̄tore possidet [ib. l. pe.] non obest famē mulieris ipsius quæstus in seruitute factus. si tamen seruus ordinarius peculiaria mancipia habuerit profitus, etiam post libertatem notatur, ut in. glo. Pomponius. [In fine 2. glo.] ex his patet, quod secundus gradus collateralis in linea inæquali prohibitus erat, in æquali uero non. & sic intellige, & corrigere, quod no. 30. quæstio. 3. p̄ictatum, & quod no. luprā de resti. spol. literas, in glo. uidetur, qua fuit Io. 13. perso nas le. diuina prohibitas ponebat Hostien. per hos uerius, Nata, soror, neptis, materteria, fratris, & vxor. Et patrū coniux, mater, priuigna, nouerca, Vxor, & soror, priuigni, nata utriusque. Atque soror patris, coniungi lēge uentantur. Terminabatur autem, quod dicitur de uxore fratris, secundum id, quod habes, infra cap. prox. [In glo. 3. in fine] urdi cit f. hic Hostien. bene arctantur infideles, si iniurio si existunt Christiano, & fortius, si contumeliam inferunt fidei, uel cultui diuino, tunc enim per iura præallega. coguntur satisfacere per subtractionem participationis christianorum: subiacent etiam legibus imperatorum sub imperio degentes, cuiuscunque sint factæ, & ipsas necessitate habent seruare: aliás, si res exegerit, gladio ferientur. C. de Iudæis. 1. 2. & 1. nequis, & I. Iudei, & de paganis. I. fina. Cum autem lex humana persequatur contrahentes contra l. diuinam, in hoc delinquentes per secularem iudicem punientur, sicut esset in pluralitate uxorum, uel si quis ducat personam per l. diuinam prohibitam. & sic intellige, quod posset hic pro contrario signari. C. de incest. & in. nupt. 1. 3. & C. de Iudæis, nemo Iudeorū: nec in talibus excusat, paganus, ut dicit p̄. 1. 3. C. de incest. & probatur, ff. de his, qui no. infa. quid ergo, & liberorum, etiam prætextu ignorantiae iuris, cum sit contra ius gentium, & naturale. ff. de adult. si adulterium. 1. respon. & c. 1. & 2. hoc est diuinum, quo omnēs arctantur, de consue. c. fin. Rationem uero diuersitatis, quare infideles subiacent etiam directè legi imperiali, & non canonice, ostendit cēsura diuersa, prima enim respicit corpora, & consistit in facto, quo sic possint arceri corpora infideli, sicut fidelium. Secunda uero cēsura respicit animas, & consistit in iure, infra de verbo. signifi. quārenti, qua non potest arceri nisi fidelis, & obediens Christianus. ut patet, hic, & supra de te. eccl. non alien. si quis. In eo, tamen, quod infinitis subiacet. l. imperiali, patet, quod subiacet. canonice mediata, cum & imperator, & lex sua subfit canonice saltem in talibus. & ideò quod lex canonica per se non potest, per secularem indicent exercebit, infra de Iudæis, postulasti, cum si. & patet ex his, quæ dixi, supra qui fil. sint leg. per uenerabilē. S. rationibus, secundum Hostien. secundum m̄ quem expone, quod dicit, Ad nos, quod ad excommunicationis sententiam proferendam in tales, & quod ad fidem, & quod ad spirituale consortium, ut hic patet, & 2. quæstio. 1. multi, ubi sunt hæc verba. & adde, quod dixi, qui fil. sint leg. capitu. fi. [In glo. hic pluralis, ibi, quod t̄ si dormievit] successiū possunt esse plures, ut ibi; sed non simul, ut hic. [In glo. quod, ad ibi, & fidem seruanda] hoc est pro Bart. Brix. & contra Io. in his, quæ not. 12. 2. siqua cum seruo. & d facit, quod no. in Spe. de adul. S. 1. uer. sed nunquid [ib. in fine] unde & maritus reuocat uotum uxoris, non econuerso, ead, quæstio. noluit. Item accusat uxore de adulterio, quod non committitur sine dolo. 3. 2. quæstio. 1. S. hic iu mulieribus. Goffred. [In glo. idest, in fine] melius diceret, idest in duobus ultimis casibus, secundum Hostiens. & Abbat. [In glo. hic habes, ibi, restitutio] dicit Vincen. hoc nullum speciale: quia ipsa sibi dat impedimentum blasphemando [ib. ibi, ubi de hoc] & 3. quæstio. 1. in summa. [In glo. ex hoc, ibi, ali] Gan. [In glo. ult. ibi, iustē possidet] excusat ergo hic ab. adulterio, quod non committitur sine dolo. 3. 4. quæstio. 2. in lectum, ff. de adul. l. penit. quod intelligas etiam dictum in fauorem fidei, & quantum ad conuersos. alias non conuersi secundum legem humanam puniendi. essent. non obstat iuri ignorantia, ut dixi secundum Hostien. super glo. 4. [ib. deinde] ubi de hoc, & 28. quæstio. 1. caput. primo [ib. s̄c̄t̄ panitia] non tamen debet adulterio propter hanc causam differre, baptisatum ea, di. quando quis [ib. & sic ius actionis] vel exceptionis, secundum Vincen. si quis baptizatur, tenetur pecuniaria p̄cena ob delictum præcedens. ff. de oper. liber. ut iuriusrandi, dolus tantum remittitur. ff. de liber. leg. Aurelio, S. Caius [ib. & Pomponius] & le. penultima. si. & si religionem ingrediens, non p̄r hoc amitto accusationem meam immo ipsam intentabo contra mon. quod possidet bona tua, institutio. de acquisiti. per arro. S. final. Goffred. Dicebant etiam Innocen. & Hostien. per baptismū tolli non debere ius, quo ligata erat adulera, ne uirum repeteret possit: quia per baptismū peccata dimittuntur, & non lex. 26. distin. acutius, deinde, & c. una. unde de quolibet furto, & homicidio ante baptismū commisso poterit accusari, & puniri post baptismū: quia licet per ipsum remittatur peccatum quod ad Deum & quod ad l. promotionis, ut talis promoueri possit, licet crimen notoriū fuerit. 25. d. primum, & S. 1. & de hoc, infra de homi. prebyterum; remanet tamē ligatus quod ad temporales p̄cenas, sicut & post poenitentiam, per quam etiam dimittuntur peccata. & sic intelligitur, de conf. di. 4. sine poenitentia. s. spirituali. tollitur etiam infamia, quæ surgit à peccato, per bapt. sicut & ipsum peccatum, ut in p̄. c. denique. Irregularitas tamen non tollitur, quæ super peccato non fundatur, ut si iudex iuste prononciat aliquem occidendum, non enim sic irregularitas est lequa peccati, sicut infamia. sic enim irregularis est sine peccato occidens, sicut cum peccato, ne cle. uel mo. sententiam lo. And. super 4. Decreta. I 4. si.

## Io. An. Comment. in Quartum Decret.

si. d. cap. 1. & 2. de hoc in Specie. tiru. 2. §. iuxta. uersic. pen. & uide quod ibi dicam. Hostien. in his remittit ad ea. quae no. in sum. de homi. §. qua poena. uersic. lingua. & sequen. uel plane secundum cum tollitur per baptismum peccatum quod ad deum. & satisfactionem sibi faciendam. non quantum ad satisfactionem fiendam homini: quia nec dimittitur pecatum &c. 14. questio. 3. si res.

### ANNOTATIONES.

- a Vult. hoc uerum. si iudicio ecclesie fuerunt separati: alias co. gitur. uide glo. fi. & super illa Ioan. And. supra c. proxi. & in ca. de illa. in glo. noluit dicere.
- b Naturalis. Id est diuina. qua auctoritate in tempore innocentie. creatum est matrimonium. de uo. c. 1. li. 6. & illo iure ipsa etiam animorum coniunctio orta est. quam uiolare non licet. & uide Io. And. de fr. litera. in glo. no. sacramentum.
- c Bonorum. Facit. quod no. glo. & super illa Ioan. And. in c. cum in tua. qui ma. accusa. pos. in glo. fi.
- d Nunquid. Vide Io. And. de procu. tuz super glo. 1. & per doct. maxime Sali. in l. 5. C. de adulte.

### S V M M A R I V M.

- 1 Pars huius decretalis ubi. Cum conuersis noniter ad fidem ecclesia dispensatio matrimonio cum velletis fratrum contractu. & quando. nu. 2. Informatio hic qualiter sumatur.
- 2 Dispensatio conceditur aliquando ad præterita. non futura. ut hic.
- 3 Additio glossarum.

### C A P V T VIII.

**D** Eus qui. Alias. is qui. & t pari hu. ius de ui. & ho. cle. Deus. qui. & de pœ. & remis. Deus qui. & breue est. ponens dispensationem ecclesiae. cum nouiter conuersis. ut utantur matrimonio cu. relictis fratrum contracto secundum. I. Moaycam [Ritus] sic & ritus Gracorum. supra de bapt. licet. de tempio. ord. & translationem [Informatio] i. debilitatem in fide. Phi. uel. i. fragilem ruditatem. quare de facili turbari possent. secundum Host. [Contractis] Jane baptisnum. Pe. (ut antea) post baptisnum. Pe. & Abba. [fine prole] duo ergo requirebant. scilicet. & frater defundit us esset. & sine prole [Moaycam] deuter. 25. Ruth. 4. D. [prohibentes] dispensatio ergo in contratis tolerandis. sed non in contrahendis. Go. si. supra de conse. ec. uel alta. aqua. Ho. & de iurecuran. quem admodum. [In glo. 2. ibi. olim] & ibi nota. & illi duo patres habebant carnalem. & legalem. & de computatione. Marth. & Luce. [in fine] 26. d. §. Ioannes.

**A N N O T A T I O N E S.**

- 2 Sine. De aliis. qui contrahunt in 2. uel 3. gradu. uel aliis. i. canonica tantum prohibitis. permisum erat. de consan. & affi. de infidelibus. qui si. sint le. gaudemus. & supra c. proxi. in princ.

### S V M M A R I V M.

- Continuatio tituli.
- Capitula quæ pertineant ad primam. quæ ad secundam partem eius.
- Titulo conuenientia quæ extra ipsum.

### De donationibus inter virum. & uxorem. & de dote post diuor. restitu. Rubrica.

- 1 Facto diuortio vir mulier restituere debet dotem. & mulier uero donationem propter nuptias. ideo

post tractatum de diuor. &c. dicebat Hostie. accidit plerunque. q̄ coniuges constante matrimonio sibi donant adiuicem purè & sine causa. aliquando ob causam. & quia celebrato diuortio. de quo præmissum est in proxima rubrica. de his donatio. refertur quæstio. ponenda fuit rubrica de dona. inter vir. & ux. ad quod pertinet. infra ca. fin. i. respon. & de dote post diuor. re. ad quod pertinent omnia alia iura huius ti. conuenit rubrica de consue. ca. pe. de iurecuran. cum contingat. de emp. & uen. peruenit. de pigno. ex literis. de conuer. coniu. ex publico. uersi. ita quod. de coniugio seruo. c. 2. in fin. decre. prima de adul. non facit ad titulum. facit autem lib. 6. de iurecuran. licet. de haere. decretuit.

### S V M M A R I V M.

- 1 Epilogus. & suffragium glossarum. 2. Dotem restituere damnatur maritus. in quantum facere potest. tam uero alij. sed non procedit indistincte. n. 3. & 4. quæ actione repetatur. cum matrimonio est nullum. num. 3. eius fructus retinentur pro rata alimentorum in resultu contractus. num. 4.
- 2 Restituendi uocabulum cum à lege profertur. etiam fructus sunt restituendi. licet de eis nil dicatur.
- 3 Privilegium. quatenus facere quis possit. quando transeat ad extraneos.

### C A P V T I.



**V**lieres. Breue est. su. ma. diuisi. ne. uel gl. non egens. ¶ Gl. t. i. distinguit inter scientē. & ignorantē. signat cōtrariū. & ibi remittit. ¶ Secunda gl. i. declarat textum. secundò querit. arguit pro. soluit distinguendo. ¶ Tertia pars respon. per quæstionem. quid de expensis. quam etiam soluit distinguendo. finis respondet per contrarium. ¶ Ingl. secunda ibi. si cum si cum procura. uiri agitur de dote. si fit. condamatio uiuo marito. damnatur. in quantum facere potest. Idem in defensore. qui tamen mortuo marito damnatur in solidum. [¶ ibi. in condemnatione] cum uerbum. Restitutas. à lege profertur. etiam si de fructibus nil dicatur. fructus sunt restituendi.

- 3 admodum. ¶ In glo. 2. ibi. olim] hæc gloss. est contra tex. tum. qui dicit totam dotem restituendam. & gloss. dicit. quod non totam. quare uerius uidetur. quod ille putatius maritus separato. matrimonio propter consanguinitatem. uel aliam causam. qua nullum appareat. non habeat hoc beneficium. nam ponendo mulierem ignaram. ut sequitur in gloss. iura plus sauēt mulieri. quam uiro. & merito. quia rem dedit. uel pretium numeravit. & tractat de damno uitando. infra eodem nuper. ff. de priuile. cre. l. 1. §. fina. & l. sequen. ff. solu. matri. l. 1. Item non subest alii quæcauæ beneficii. quia non est matrimonium. ille non est maritus. nec illa uxor. Item non est dos. nec actio de dote locum habet. sed cōdictio ob causam. uel sine causa. ut not. infra eodem de prudenteria. in glossa prima. cessat ergo maritalis reuerentia. de qua loquitur. §. cum autem. quæ allega. glo. cel. set ergo beneficium. de appella. cum cessante. cum concor. [¶ ibi. facere potest] si uerus maritus fuisset. intellige tempore rei iudicata. & non transit hoc priuilegium ad haereses extraneos. eo. titu. l. mari. tum. & l. sequen. [¶ ibi. non valer] secus in priuilegio

ex

## De dona. uir. & uxo.

69

ex contractu. puta pro socio. uel simili. ut dixi in p. di. c. Odoardus. super fi. ult. glo. (¶ ibi. ante matrimonium) uel post diuortium (¶ ibi. dotis fructus) & ibi no. nunquid impubes. quæ dedit fundum in dotem. & resiliit. repentes fundum. & fructus. repellatur pro rata alimentorum. & in Spec. eo. §. 2. uer. quid si mulier (¶ ibi. salubriter) addet. quod ibi no. (¶ ibi. & hoc) scilicet quod dicit text.

### S V M M A R I V M.

- 1 Matrimonio soluto cogitur vir dotem restituere. & bona diuide. que communiter obuenerunt. & quando. num. 2. & 4. in fine.
- 2 Proles est legitima ex eo. qui uiriloco tenebatur. suscepta.
- 3 Diuortium fieri solenniter debet. Solutur quid. ut factum est. Coniugio quilibet sibi. non alteri acquirit. præterquam in castib. num. 4. §. fin.
- 4 Det temporalibus papas intromittit duobus casibus hic.
- 5 Epilogus. & additio glossarum. num. 4. Francia consuetudo inter coniuges.

### C A P V T III.

**E** prudentia. Casus. Delegatus. fad caufam matrimonii. si ferat sententiā diuortii. pronunciare debet dotem restitui. & duo facit. 1. ponit delegatorū reprehēsibile factū. 2. illud emēdari p̄cipit. ibi. Quia igitur (Disulisti) & malè. sup. de coniu. seruo. c. 2. Vinc. (Accessorie) ad hoc. de re iudi. accessorum. lib. 6. an sit idē in proc. dato ad caufam matrimonii. ut tractare possit caufam dotis. dixi. supra de offi. dele. cum olim. i. super gl. 2. Ratione igit incidentis. & accessori cognoscit ecclesiasticus iudex de temporali dote. & hereditate. qui si. sint legi. per tuas. & c. ex tenore. fucus. si spiritualis incidit coram seculari iudice. de or. cog. tuam. Scripsit autem

- 2 hic Inn. q̄t quamvis propter matrimonium cognoscatur de dote. non tamen de hereditate. qui si. sint legi. lator. & c. causam. 2. Maior enim est cōiunctio inter matrimonium. & dotem. sine qua non cōsistit. infra c. 1. quā inter filios. & hereditatē. sine qua filii esse possunt. uel quia exhæredantur. uel quia hereditatē adire nonlunt. Fatetur autē Inn. iudicem ecclesiæ posse partem cōpellere. ne ratione illegitimi matrimonii. quem super hereditate molestet. qui si. sint legi. c. 1. putat etiam principaliter iudicē ecclesiasticum posse de dote cognoscere. cum ad ecclesiam specialemente spectet defensio doti. inf. eo. nuper. nō ramen retrataret nisiam seculari iudicis latā sup dote. nec secularis sententiā iudicis ecclesiastici super hereditate. ut si conuētis corā iudice ecclesiastico taceat exceptionē fori. 4. q. 6 pulsatus. nisi aliud dicatur rōne feudi. ut no. de iudi. cāterum. de fo. compē. c. antepen. dicit Host. quicquid dixerit Inn. q̄ matrimonium est sine dote. sed dos nunquam sine matrimonio. nec est secundum eum tantum consideranda prædicta comparatio. sicut alia omissa. ut sicut dos sine matrimonio esse non potest. sic nec admitti dēt proposita à filio petitiō hereditatis ab intestato. nisi ex legitimō matrimonio genitus sit. & si legim̄ ergo hæres. q. fil. sint le. qd nobis. accedit ergo m̄ri. monio hereditatis petitiō. sicut & dos. ad quē ergo spectat cognitionē m̄rimoniij. ergo & dotis. & hereditatis. si de legitimatiō fit qd (Diffusio) an dos m̄lieri debeat. vt q̄ bona fide nup̄sit. supra c. 1. an q̄ mala fide nup̄sit. applicāda sit fisco. ut ibi no. aut q̄ adulteriū cōmisit. perdat dotē. Infra ca. proxi. fm. 1. ¶ glo. 1. q. 3. c. 1. sic interdum concurrit. 8. dist. quo iute. in prin. ¶ In glo. 3. in fi.) uel doli. uel iurisurandi exceptio. ff. ad exhiben. in hoc. §. ibidem. Host. ¶ In glo. ulti. ibi. empta) uel fuerunt simili instituti haereses. uel legatarii. ¶ ibi. cum putarem) uide. infra cult. in ult. gloss. (¶ ibi. cum putarem) uide. de pur. uul. c. 2. super gl. 1. ¶ In glo. 2. in fine) sic. 13. q. 2. c. 1. 16. q. 3. c. 1. sic interdum concurrit. 8. dist. quo iute. in prin. ¶ In glo. 3. in fi.) uel doli. uel iurisurandi exceptio. ff. ad exhiben. in hoc. §. ibidem. Host. ¶ In glo. ulti. ibi. empta) uel fuerunt simili instituti haereses. uel legatarii. ¶ ibi. cum putarem) uide. infra cult. in ult. gloss. (¶ ibi. cum putarem) uide. de pur. uul. c. 2. super gl. 1. ¶ In glo. 2. ibi. l. 2.) uide de iudici. intellectimus. super glo. pri. (¶ ibi. quoties) hanc uide in decreta. pen. itatim alleg. in pen. glo. & lex sequens ponit casum. quem ibi habes in textu. (¶ ibi. ubi. & l. 2.) constante matrimonio. cū vir minus idoneus est. mulier agit pro dote. & etiā hypothecaria intentat contra possitores bonorum mariti (¶ ibi. mutus. §. 1.) constante matrimonio mulieri nō perdi lo. And. super 4. Decreta. 1. 5. iuræ

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

tura dos redditur, ut se, & suos alat, uel in emptione prædiu conuertit, ut patrem relegatum alat, uel ui-  
rum egentem fratre, uel sororem [et ibi, quemadmo-  
dum, §. i.] constituitur dos traditione rei dotalis facta  
filio, uel seruo, tamen ex periculo mulieris, donec  
pater, uel dominus ratificet. & ob hoc etiam matri-  
monio constante res, quas tradidit, condicis [et ibi,  
l. una] vide, de fidei u. c. si super glo. 2. ¶ In glo. 1. ibi, sine  
causa] uel alia. Lau. scilicet ob causam<sup>1</sup> Phi. sed illa e-  
rat priuilegiata, sicut actio de dote, arg. ff. de pe-  
cu. ex facto, ff. de priu. credi. l. 2. Lau. si quis cau. si  
eum, §. qui iniuriam, & supra de uoto, magnæ, §.  
cum igitur Host. & idem Guili. in Specu. eo. titu. §. fi.  
uer. sed si matrimonium [et ibi, prima die] idest primo  
anno tertiam, secundo anno aliam tertiam, & tertio  
aliam tertiam. ¶ In glo. 2. ibi, uel quia] sup. non constan-  
te [et ibi, innuit] & supra c. prox. [et ibi, consue ecclesia]  
etiam principaliter, secundum Inn. supra de pigno.  
c. ex literis. & est hoc facilius & melius mulieribus li-  
tigare coram iudice ecclesiastico, ad hoc, de fo. cōp.  
cum sit, & c. ex tenore, secundum Host. [et ibi, proce-  
dere] an possint exequi, uide, quod dixi, de off. dele,  
significasti, in glo. penul. cum suis remis. [et in fine] fa-  
cit, de ap. cum appellationibus, lib. 6. & quod ibi no,  
C. de fruct. & litium expen. l. terminato,

### ANNOTATIONES.

- a Hæreditatis. Qnomodo hoc fiat, difficile est practicare: currit autem faciliter. uide Io. And. de ordi. cognit. tuam, in glo. uerum communem.
- b Ob causam. Vide gl. in l. 1. & ibi Bart. de Saly. C. de condit. ob. causam, & ibi no. etiam quod sequitur. facit, quod statutum su. per dote habet locum in quasi dote.
- c SVMMARIVM.
- 1 Dotem repetere quando non licet uxori, iuncto contextu, num. 2. & 6.
- 2 Viri voluntas equiparatur iudicio ecclesiastico.
- 3 Adulterium an possit opponere heres mariti contra mulierem perentem ditem.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 4.
- Res iudicata non obstat ueritate manifesta.
- Sententia quo casu faciat ius, cir. fin.
- 5 Additio glossarum.
- Si status idem reddatur, ius idem redit.
- Donatum propter nuptias restituuntur uxori, & an adulterio.
- 6 Matrimonium si probetur nullum, an dos repeti possit ab ea, qua ipsam amissi ob separationem propter fornicationem.

### C A P V T I V I.

**D**lerunque. Breue est Propria<sup>1</sup> uo-  
luntate ipsius mulie-  
ris timoris forsan uirum, unde non dici-  
tur spoliari, nisi ueniens admissa non fue-  
rit. de hoc, supra titu. 1. significasti, uel propriu uolun-  
tate uiri, 3. q. 1. dixit dominus, & secundum hoc, arg.  
judicium ecclesiast., & uoluntatem uiri in hoc aequi-  
parari, de hoc, sup. tit. 1. porro [Repeteret] Valerius, lib.  
8. c. 2. narrat, q. Marius uirum, qui impudicā vxorem  
duxerat, ut lucref dote, illa repudiata pp adulteriu-  
m, coegerit dote redire [Non ualebit] an hærest mari-  
ti contra mulierē ab eo petentē dote possit oppo-  
nere adulterium, uide in Spe. eo. §. fi. uer. quid si mu-  
lier agit, & de exce. §. dicto, uer. ite quare, ecce. ¶ Gl.  
3. § 3. obliicit, & duplicit soluit. ¶ Vlt. glo. querit, alle-  
pro & contra, & iterum proponit op. T. & contra-  
riā Lau. quam approbat. ¶ In glo. 3. ibi, si uxor, in fine] cui  
de, de adul. c. fi. super glo. 1. ¶ In glo. 4. ibi, ult. ibi, si

fullo] uide, in præ. decr. 2. de pur. uul. super glo. 1. [et ibi,  
auunculos] l. ult. est. uide, supra c. prox. super glo. 1. [et  
ibi, C. der. iud. l. 1.] rei iudicata statut. sed si probo illū,  
cui cōdemnatus sum. recuperasse, quod furto uide-  
batur amisisse, cōtra ipsum agētem iudicati me tue-  
bor exceptione doli [et ibi, uxori. 1.] si usufructum le-  
gatum uxori hæredes concesserunt, post biennium  
pronunciatur illicitum fuisse matrimonium, quod  
præterito tempore mulier fructus nomine percepe-  
rat, ab ea repetitur. & alia litera ibi habet, quod non  
repetitur, & loquitur de ignorantie, ut ibi no. l. i. uide  
de preca. c. 2. super glo. 2. [et ibi, cum putarem] uide, de  
purg. uul. c. 2. super glo. 1. [et ibi, siue in prim.] si iudex eū,  
qui filius est, pronunciatur filiū, sententia facit ius [et  
ibi, qui iniuria] uide, de senten. exc. cum voluntate, sup  
glo. 1. (et ibi, l. penul.) uide, ut lit. non conte. quoniam,  
super glo. per famā (et ibi, si uxor. §. 1.) uide, de iure iū-  
quemadmodum, in glo. 5. ¶ In glo. ad quod, ibi, peniten-  
tiā] uel baptismum [et ibi, remisit] uer. ius redit, ut  
pridem, cum status redditur idē. Ala. Vinc. ¶ In glo. 1.  
donationem, ibi, remisit] uxori, nō adulterio, de adulterio  
uerò dic, ut in auct. ut li. ma. & auti. §. si de adulterio,  
& C. de adulter. autent. sed hodie. ¶ In glo. ult. ibi, dotem  
mulier] Idem. si cum alio uiro habuit balneū, de hoc.  
8. 1. dist. non oportet (et ibi, cum effectu) casum conuer-  
sum no. Accur. C. de repu. consensu, s. cum separatio  
matrimonio propter consanguinitatem vir uult do-  
tem retinere, pp. præcedens adulterium mulieris, &  
tenet q. non, per §. si uerò ab initio, in auct. de nup.  
ibi etiam. & C. de iure do. si dote uerò, nūquid pa-  
ter, qui dedit dote pro filia, ncc stipularis est illam  
dote, illam perdat propter adulterium mulieris &  
de hoc, in Spec. co. tit. §. fi. uer. sed nunquid adulteriu-  
glo. præ. tener q. sic, & imputet sibi pater, quod non  
fuit stipulatus. 1. 5. Din. q. aut pater uiuī, & filia est in  
potestate, aut non, per l. 2. §. quare si uoluntate, ff. so-  
mat. per quem, §. dicit quæstionem hanc terminari  
(et ibi, siue causa) ut dixit Inn. per conditionē sine cau-  
fa, dos talis repeti non pōt. subest enim cā dotes reti-  
nēda, s. sententia lata, uel per adulteriu saltē mēte cō-  
missum (et ibi, si Tan.) T. nō dixit hoc simpliciter, sed  
dixit, Ego dico, q. si in priori iudicio super matrimo-  
nio, & dote fuit sententiātū, nec sit per appellationē  
reucata sententia, tunc perdere debet dote. Si ue-  
rò in priori iudicio nil actū fuerit de dote, ex quo p  
sententiā constat, matrimoniu nullū fuisse, ergo nec  
fuit dos, nec adulteriu, ergo nec perditur, quod tan-  
quam dote dedit, præcipue, quia pena sunt molien-  
da, de pœni. di. 1. pœna, & melius sit fauere repetitio-  
ni, quam aduentu lucro, ff. de reg. iu. nō debet, di-  
xit Vin. post Tan. Ego dico, q. multum sibi prædicat  
uir, qui post separationem, & lucrificationem do-  
tis contendit nullum fuisse matrimonium, & refri-  
cat qōniam sōpita de dote. ex hac opinione Vinc.  
insurgit distō, aut post diuortium tori uir prouocat  
ad diuortium uinculi, aut mulier, aut tertius, ut di-  
xi, qui matri. accula. pos. super rubrica (et ibi, si uxor.  
§. 1.) Idem Gof. Phi. Inno. & Host. per hanc. l. ubi di-  
citur, q. nec matrimonium, nec spē matrimonii  
uiolare licet, & bene facit, quod no. infra cap. ult. in  
glo. 1. quod dixi, de coniu. seruo. c. 2. in fine, & con-  
cor. Bart. Brixien. in quæstione domini. mulier quæ-  
dam, & est. 63. (et ibi, si uir debet) quod intelligas, ut no.  
supra ut lit. non contest. c. 1. in glo. 1. (et ibi, posset com-  
mitti) Hostien. summabat has causas quatuor. prima  
res iudicata, ex quo non fuit appellatum. secunda.  
ne sit melior conditio delinquentis, contra id, ff.  
de donationib. inter uirum, & uxorem, l. tertia, §.  
primo, de præbendis, eum qui, libro sexto tertia,  
quia in pénis delictorū plus inspicitur opinio, quam  
ueri-

## De dona. uir. & uxo.

70

ueritas, ut decre. nuper. quarta, quia mulieres ad re-  
cuprandam dotem conarentur per falsos testes p-  
bare impedimentum, & talibus obviandum est, fu-  
pratit. 1. quanto §. per hanc. ad hanc solutionem fa-  
cit, in auten. de restitu. & ca. quæ pa. in 1. mense. §.  
unum siquidem, col. 4.

### SVMMARIVM.

- 1 Varium quod est non sumatur.  
Facti species, uer. Rex Legionen.
- 2 Hispani dotant uxores.
- 3 Fidei usus, uel pignora non ualent data, ne discedatur à matri-  
monio.
- 4 Dos an et quando restituenda, declarato nullo matrimonio pro-  
pter impedimentum, & nu. 9. §. 2. & nu. 7.  
Rerum amatorum quo casu non possit agi, in fin.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum.  
Pana incestus propter etatem, & sexum remittitur, in fin.
- 7 Gradus cognitiois quis notorius.  
Iuris error etiam feminis nocet, exceptis casibus.  
Reg. i. quæ sunt, alienari nequeunt, in fin.

### C A P V T V.

- 1 **T** si necesse. Propter t uarias  
bus infra dicetur, non suminatur. ponit  
autem hic mandatum præmissa triplici  
ci ipsius causa, quarum prima consistit in facto, reli  
qua in iure. 2. ibi, Cum castra. 3. ibi, Ne autem. Rex  
Legionen. cum filia regis Castellæ secundo gradu si  
bi attinet de facto cōtraxit, & quædam castra for  
tissima amittēda, si alioquo casu eam dimitteret, ex  
causa forsan donatio. propter nuptias, tradidit, quæ  
prefabant impedimentum huic illicite copule dis  
soluēd. dicitur, q. nec dos, nec donatio propter nu  
ptias occasione talis matrimonij dari potuit. unde  
castra nō tam ob turpem, quam ob nullam causam  
data fuerunt, nec debet in commodū cedere, quod  
potius retorquendum est in poenam. idē iubet pa  
pa, q. ad predicta castra restituenda prædicta puella  
centura ecclesiastica distinguitur secundum Host.  
& remittit Abb. ad id, quod de hoe factō dixerat, su  
2 præ de resti. spo. olim. 2. [Dotem] de t cōsuetudine Hi  
spanorum, qui dotant uxores, secundū Vin. & Abb.  
[Eam] filiam regis Castellæ [Ipse] castra [Eius] s. puel  
3 la. Cum t autē liber debeat esse matrimonialis con  
sensus, dixit Hosti. non ualere fidei uisionē factam,  
uel pignora data, per quæ consensus coactus indu  
citur. uide quod de pigno, plenē dixi, de spōsalibus,  
Gemma [Impedimentum] facti: quia rex Legion. non  
libenter dimittebat hæc castra [Ne] sup. si aliud dice  
remus, & castra penes puellam remianerent. Ho. [Re  
fina t volumus] sit pro ratione uoluntas, secundū Azo.  
Hu. & Iaco. B. secundū quos talia confundenda erant  
periura, quæ alleg. glo. uel legitimis filiis cedunt, &  
hoc, quando scienter contrahunt, nec est aliquis mi  
nor. C. de incestu sup. qui contra, & autē incestus. Pla.  
dixit, q. si sciat sponsa hoc impedimentum, nihil omi  
nus repetit id, quod occasione matrimonij datum  
fuit per tres leges alleg. in prin. glo. Opinios Io. &  
Tan. ponit gl. sed in co. quod dixit Tan. hoc factum  
pro bono pacis, resistit Hosti, per mentem huins, cū  
per hoc uidetur posse minus pacificari, assumente  
enim rege Legion. occasionem, quia non restituunt  
tur castra. rex Castellæ a sumit, q. quia restituuntur,  
pacta non seruantur, & filia contemni, & uituperari  
uidetur, etiam si dicas pacta fuerunt contra ius. &  
si moueat rex Castellæ, non tamen debet moue-
- 5 Lau. Vin. ¶ t Vlt. glo. arguit, alleg. tres leges. in con  
trarium alias tres. ponit op. cui obiicit per hoc. c. se  
cundū ponit op. io. tertio op. T. ulti. dat aliam solu  
tionem. ¶ In glo. 2. ibi, si stipulatio] uide hanc & se. de iu  
reiur. tua nos, super glo. 2. (et ibi, l. 1.) uide de preca.  
cap. 2. super glo. 2. [et ibi, pacta] quæ uide de pactis. c. fi.  
in glo. 2. (et ibi, auunculo) ult. l. est. uide supra cap. 3. su  
per glo. prima. ¶ In glo. 3. ibi, siue] uide de si. de hoc.  
super ult. glo. (et ibi, itaque filio) uide de collu. ca. 3.  
super ult. glo. ¶ In glo. ult. ibi, auunculo) de hac, & l. C. ui  
de, supra glo. secunda (et ibi, prefetus) alias perfe  
ctus, si pfectus, nel tribunus cohortis, uel equitum  
contra interdictum prouincia, in qua gerebat offi  
cium, duxit uxorem, matrimonij non tenet: con  
sequitur tamen mulier, qd sibi in testamēto reliqu  
erat, sicut & cum nubit tutori. Item pecunia, quam  
in dote dedit, hæredi ipsius restituitur (et ibi, cum hic  
status. §. ult.) si senato cum libertina, uel tutor cum  
pupilla, uel aliis prohibitus contrahit, etiam dona  
tio in spōsalibus facta applicabitur (et ibi, si auer  
sus) dissoluto illico matrimonio, exactioni dotis lo  
cus non est (et ibi, si ignorans) le. 3. est, quam uide, qui  
filii sint le. c. pe. super ult. glo. (et ibi, qui contra) uide. §.  
e. cum inhibitio, super glo. & ita (et ibi, si filium) uide  
de accu. nulli, super glo. 2. (et ibi, de tutela) uide, qui ma  
ac. po. uidetur, super glo. 2. (et ibi, §. stripum, & §. fra  
tres, & §. incestum) interest errore iuris matrimonium  
illicitum contrahatur contra leges, & ius gentium,  
ut cum consanguinea, an contra leges tantum, vt cū  
adoptua. Item pena incestus propter etatem remit  
tit, & mulieribus erratibus in iure, ut §. fratres, & p  
pter illicitam matrimonij coniunctionem excusari  
solent incestus sexu, vel etate, ut §. incestum. ¶ In t glo.  
ex hoc auunculo) ubi de hoc (et ibi, poterant) notorium  
enim erat in Hispania, & propter eos phibuerat co  
pulari. Vin. (et ibi, gradum) in secundo, ut patet in an.  
unde non poterat non esse notorium, sup. tit. 1. por  
ro (et ibi, repetitio) hæc op. possit esse uera, quando  
error esset in facto, ut quia probabiliter credebant  
dispensatum. unde & in materia quidam legiſtæ di  
stinguunt, aut inter consanguincos, uel affines con  
tracta

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

tracta sunt sponsalia tantum, aut etiam nuptiae. primo casu non confiscatur dos, uel donatio, sed repetitur per cōdictio. siue causa, ut præl. auunculo. & facit quod no. in cle. de consang. & affi. eos qui, in glo. non punit. secundo casu aut contrahentes sciebant, & tunc est locus confisctioni, vt in l. qui contra. aut ignorabant, & tunc si fuit ignorantia iuris, locus est confisctioni etiam in feminâ, cum etiam foeminis iuris error noceat, nisi in casibus exceptis. C. de iur. & fac. igno. le. nec passim. si fuit ignorantia facti improbabilis, idem, ut in l. qui contra. si uerò fuit probabilis, excusat. hac vera, nisi in errore iācepto post, quam apparuit, perseveratum fuerit. & facit. 34. q. 2. cum per bellicam, & quod dixi, qui fil. sint legi. per uenerabilem, uer. præterea, & supra de cōiug. seruo. proposuit, & c. fi. & de præben. si beneficia, lib. 6. [*& ibi, castra*] quæ etiā erat regni, fm Vin. vn alienari nō poterat. s. de iureiu. intellecto. adde qđ dixi in textu.

#### ANNOTATIONES.

- ¶ I. quæstio. i. Vide glo. & Io. And. in c. nemo potest plus iur. de reg. iur. libro sexto.**

S V M M A R I V M.

- S V M M A R I V M.

  - 2 *Iuris plus in alium etiam in uxorem non potest quis transferre, quam ipse habet, & qui sint huiusmodi hic, & num. 2. & 4.*
  - 2 *Ad heredes qui transferre quod non possit.*
  - 2 *Contra iusticiam nec precibus calamitosorum oportet illachrymari.*
  - Docere mulierem quibus liceat.
  - 4 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
  - 5 *Additio glossarum.*
  - Feudum potest ad tempus alienari.*

I Marito uergente ad inopiam pro dote satisfatio peti potest.

2 Species facti.

3 Apostoli dari debent appellanti diudice, à quo.  
Ecclesiasticus index potest impetrari à paupere contra laicum.

4 Clericus non potest obligare ecclesiam suam etiam pro dote.  
Rescriptum an ualeat tacita ueritate, & quando.  
Mentionem facere in eo de quibus debamus.  
Idonea cautio qua, & nu. 9. S. 2, & nu. 13.

C A P V T VI.

**N**Vper à nobis. Casus. Vsufructuarius t̄ rei si-  
ne cōsensu domini donans rē ipsam vxo  
ri propter nuptias, non transfert in eam  
plus iuris, quām ipse habebat. Idem in eo, qui sub cō  
ditione adueniētē habet rē in hæreditatem, uel feu-  
dū, & sunt tres principales partes. prima ponit duas  
qōnes. secūda ibi, Nos aut̄, ipsarū solutiones, respon-  
dens rōni contrariæ. utraq; subdiuidif, quod per se  
patet. in fine quandā correctionē, uel instructionē,  
submittit ibi, illud uero [In t̄ hæreditatem] i. non ita, ut  
ipse posset uendere, & distrahere, & in ea succederēt  
legitimi filii, si cut in alia sua bona [Feudum] perpetuū.  
Hof. [Quo ad uixerit] vt esset quasi usufructuarius, s̄m  
Inn. [Concesserit] idē in qualibet alia alienatione. Vin.  
[Et tenere] cū sit factū pactū de lucrāda dote: alias nō  
esset quæstio [Legitimū] s̄m ueritatē, uel s̄m opinio-  
nem, s̄m ea, quæ no s̄. qui fi. sint legi. per tuas, & c. ex  
tenore. Hosti. [Hæreditatem] ita q̄ nō posset alienare,  
nec hæredē in illis instituere, ut p̄cedētia, & sequē-  
tia innunt s̄m Hof. [Quadam parte] non est vis in quo-  
ta, uel in tota [Posit] nisi hoc faciat ex vi pacti, siue  
concessionis, uel iudicis, uel iuris auctoritate. & sic  
nullā recipit instātiā ista regula s̄m Ho. [Prædicto modo]  
s. donec vixerit (Relinquere) post mortē ipsius ui-  
ri [Voluerit] à principio, uel ex postfacto, sup, de his,  
quæ fiunt à præ. cū uos [Nam licet] r̄fndet ad id, qđ di-  
ctum fuerat, q̄ ecclesia dotes uiduarū protegere de-  
bet. nā licet &c. [Contra iusticiam] nec t̄ enim precibus  
calamitosorū ē iusticiā illacrimari oportet. ff. de of-  
fi. præsi. obseruandū. Hof. [Illud uero] sic continua, di-  
xisti tu quarēs incōsul. q̄ uir dederat uxori dotem,  
sed impropriē locutus es. illud enim &c. bene tñ, ut  
dixit Inn. liceret marito, & cuicunq; alteri de re sua  
mulierē dotare propriē sumendo dotē. de hoc sup.  
c. prox. ¶¶ Gl. 5. circa Bro. alle. 4. concor. & duo cō-  
traria, & soluit. ¶ In gl. 1. ibi, si patri mortuo patre usu-  
fructuario fili⁹ in usufructu nō succedit. ¶ In gl. 5. ibi,

C A P V T VII.

**P**Er uestras. C. Marito f uergente  
ad inopiā pro dote sa-  
tisdatio peti potest, & m Abb. cōis diuisio.  
secunda ibi, cū ergo. prima ponit causæ  
delegationē, actoris petitionē, rei exceptionē, & de-  
clarationem, iudicum interlocutionē. secūda ponit  
duas causas mandati alternatiui, quod inter illas in-  
terserit. dicebat t̄ Hosti. Henricus pauper cōtra ma-  
gistrum. R. super dote sibi nomine cuiusdā mulieris  
promissa à sede apostolica literas impetravit: sed q̄  
tacita ueritate impetrata sunt, opponit. oppositio  
specificatur, & per iudices, q̄ petens cauere sufficiē-  
ter debeat de dote reddenda, interlocutoria datur,  
& forsitan appellatur, Per papam super hoc, quid fie-  
ri debeat, prouidetur [*Literas*] forte t̄ apostolorum  
datorum appellanti, quod fieri debet per iudicem,  
à quo appellatur, infra de appellationibus, ab eo, &  
c. ut super, li. 6. uel forte cum pauper conquereretur  
de

De dona. inter uir. & uxo.

de iniusta sententia, conuenienterunt partes, & iudices  
consulerent papam [Auctoritate nostra] i.literarū no-  
strarū pro paupere impetratarū: forte reus erat cle-  
ricus, uel quia auctor pauper erat & miserabilis, à se-  
de apostolica etiā contra laicū potuit impetrare, ar.  
87.dist. §. 1. & c. 1. [Quam] pecuniæ summam [Vxorū]  
forte sororis neptis, uel consanguineæ ipsius. R. uel  
forte ipsius fuerat concubina [Obligauerat] autē se ad  
dotem: ecclesiam & tamen suam. si clericus erat, ob-  
ligare non poterat. s. de arbi. c. 3. fīm Hos. [Tacita] f. de  
sententia consulū, ut sequitur. uidetur ergo, & re-  
scriptum uon valuit, supra de rescr. super literis. C.  
sententia rescin. nō posse. l. fi. dicit Host. q. nihil omi-  
nus appellari potuit, uel saltem relatio fieri, ut supra  
dictum est. Inno. dixit, q. non fuit appellatū, nec fuit  
necessē fieri mentionē de priori sua, per quam reus  
non absolvebatur perpetuo, sed tūm, quousq; mulie-  
ri caueretur: nec obstabat sententia huic petitioni, sci-  
licet q. mercatori traderentur. hoc non placet Host.  
sed secūdum eum dic ut supra. Dicit autem aliquos  
dixisse, q. isti iudices nullā reperiūt iurisdi. sed hic p-  
cedunt auctoritate huius secundi mandati. s. c. s. c. 3.  
de iudi. quia Vinto. sed dicit Host q. pronūciatio fuit  
expressè contra ius constitutionis. C. nc fideius. do.  
le. 2. & infra no. & ideò nulla fuit sententia. ff. de app.  
si expressim. C. quando prouo. non est ne. le. 2. supra  
de iudi. c. 1. unde de illa non fuit necesse fieri mēto-  
uem. Vel uoluerunt cōsules & dari idoneam cautio-  
nem per fideiuſſores, uel pignora, quod denotat si-  
gnificatio illius uerbi, idoneam, quod forte impos-  
sibile erat pauperi: quia nec habebat pignora, nec ēt  
diuitibus semper est facile fideiuſſores dare, in autē.  
de deposi. & denun. §. fi. colla. 6. ff. de iudi. l. 2. §. sed si  
dubitetur. ff. qui satiſ. co. si fideiuſſor. §. si necessaria.  
ideo nulla est sententia: quia impossibiliū. s. de solu.  
Odoardus. ff. quę ſen. ſine appel. ref. in. l. fi. [Cōſulib⁹]  
innuit, q. magister ille laicus erat, ex quo ſuper pſo-  
nali actione coram cōſulib⁹ conueniebat, defo-  
to compe. si diligentiſ. [Yos] ſequentes cōſilium cō-  
ſulū [Caueret] idoneē, ut dixerant cōſules. & deficit  
in hac ſententia, uel alicui mercatori traderet, fīm In-  
no. [Modicum] ſic minus ſuſpetus est tutor in re mo-  
dica. ff. de ſuſpec. tuto. l. legitimos. Ioa. (Saltem) q. d. fi-  
naliter ex quo aliud ſine periculo dotis amittēdē fie-  
ri nc pōt (Committi) q. in ſequestrū, & cauebit merca-  
de dote integraliter reſtituenda, argu. ff. ſolu. matri.  
l. 1. & de certa parte lucri reddenda, ita, q. etiam ſi in  
quibusdam mercimonijs amiferit, & in quibusdam  
uocatur, ſic cōpensato lucro cū dāno, de lucro, qđ  
ſupererit, pars reddat. iſti. pro ſocio. §. de illa, & ff. p.  
ſo. ſi non fuerit. §. Aristo. & l. seq. [Dīctus uir] cui & lu-  
crū hoc reddatur, ſi non ſit dilapidator, & ſuſpetus.  
Si enim eſſet euidēs iſpsum dilapidatorē etiam cū ſa-  
tiſfactione non admittere, iſti. de ſuſpec. tuto. §. no  
uissimē, & ff. eo. q. a ſatiſdatio. Quid ergo? tradatur in  
hoc caſu lucrū mulieri prouidæ & honestæ, uel etiā  
iſpſa dos, quæ inde alat ſe, uirū, & liberos, in auſt. de  
equali. do. §. illud, coll. 7. ff. de iure dotti. mutus. §. ma-  
nēte. C. de iur. do. l. ubi [Onera] ſi uir & ſine dote duxit  
uxorē, tñ fīm ſtatum ſuū tenetur iſpſam aletere, quā  
mulieris personā p. uxore, & pro dote receperit, in  
auſt. q. uo natura. effi. le. §. pe. col. 7. & hoc forte uo-  
nit dicere lex. ff. ut in poſ. leg. l. pe. ubi dixit, q. uxorē  
alere debet ut filiā, fīm Inn. fīm quem mutua mulie-  
ris, uel pēnas delictorum iſpſius maritus nō cogitur  
ſoluere de dote. ff. ſo. ma. l. quāuis. nec etiam ad cau-  
ſas mulieris uir dabit expenſas, niſi ſpecialē dicatur,  
cum agitur de matrimonio, quo caſu uir forte co-  
geretur dare expenſas ēt uxorē indotatē, inſra de ac-  
cu. ex parte, fīm Inn. ubi de hoc. & addē, qđ no. §. de  
empti. & uen. peruenit, fīm Ho. [Occaſione] quā tamē  
calua eſt. ſ. ti. 1. ſignificasti, & c. ex literis. Ho. [Detente]  
9 & uiro in opia allegante. ¶¶ Glo. 4. obiicit, & ſoluit.  
¶ In glo. 4. ibi, bac. l. licet aequum ſit mulierem com-  
mitere marito administrationem paraphernalium,  
cui committit ſemetipſam, tamē ea prohibente ma-  
ritus illa non administrat [¶ ibi. §. manente] 1. ſ. eſt. &  
uide. ſ. c. 3. ſuper gl. ſecunda. ¶ Ingl. lex enim, ibi. 1. & 2.]  
1. dicit aboleri pactum ex iure ſcripto, vel nō ſcripto  
procedens, q. uir det fideiuſſorem dotis ſeruandæ. ſe-  
cunda dicit idem in parte, uel alio, qui dotem uifci-  
pit. & reddit rationem r̄ quam hic textus. ¶ Ingl. ante-  
pe. ibi, generaliter] ſi non potest auctor dare fideiuſſore  
de persistentia litis, iurare debet. & idem. §. ſe. ad ex-  
cludendas. ¶ Ingl. ſ. pe. ibi, auſt. nouiſſime] ibi dicitur pe-  
cuniā à procuratore non ſenerandā. qđ ſi fecerit,  
ſubiacet periculo mutui, niſi ſubstantia minoris ſit  
mobilis: & tunc illud mutuat, qđ ad diſpēſationem  
ſufficiat. idem. §. quoniam autem. unde illa auſt. ſuit  
ſumpta. ¶ In glo. ult. ibi. §. ibi. dos] ſequif, eſſe debet, vbi  
ſunt onera matrimonij. ¶ Ingl. 2. inf.] dixit Hosti.  
q. licet mulier poſſit dicere ſe ſpoliatam, tamen iſte.  
R. nō poterat excipere ſe ſpoliatum, cū proprio no-  
mine & ex vi promiſſionis facta cōueniatur, de ſpo-  
liatione mulieris non excipiet, cuius nomine non  
conuenit, maximē cū iſpa ſpoliationi cauſam de-  
derit non ſoluendo dotem promiſſam, uir pauper  
illam aliās alere non poterat. & ſic magiſter. R. ſpo-  
liāſſe uidetur, de iniu. & dam. da. c. fi. cū iuſis concor.  
ſed alia ratione uidetur hæc exceptio admittenda:  
quia ſi uxorem non tenebat, nec dotem habere de-  
bebat, de qua ſubſtantanda eſt uxor. ff. de dona. in-  
ter uir. & uxo. l. ex annuo. ſed dixit Inno. q. excep-  
tio non erat uera. Tu. dic ſecundum fīm Hosti. q. excep-  
tio erat uera: ſed uir uxorem expulerat, quia nō da-  
batur ſibi dos, paratus illam recipere ſoluta ſibi do-  
te. nec faciebat uim niſi in cautione, qua exigebat  
ab illo, quam nec p̄fſtare poterat. unde ſuper hoc  
tantum in diſiſtitione prouidetur. ¶ Ingl. & bona, ibi.  
l. ubi] & ibi no. q. t illam non recuperat, ſi poſtea ef-  
ſi ciatur locupletis. uideas in ſpe. eo. ti. in fi. & quod di-  
xit hæc lex, ubi, uxorem dotem repetere marito ad  
inopiam uernente, locum habet, cum dos eſt tradi-  
ta cōſtimata & ſi iudex dotem tunc aſſignet v. que ad  
certam ſumma, quod poſteſt. ff. de iure do. ſiue ge-  
neralis, in fin. tunc incipit illa bona habere in do-  
tem. & ſuper illis habet idem priuilegium, quod ha-  
buiffet, ſi fuiffet à prin. cōſtituta. ff. de iur. do. ſi ei nu-  
ptura, & l. ſe. & l. quod ſi, & l. que fundū. ff. de fun. do.  
l. 3. fīm Ho. qui hoc no. de teſta. Rainutius, uer. tuto-  
re (¶ ibi, bac lege) hæc lex contradicit fīm Hosti. ad qđ  
dicit, q. ſi & dos, ex qua onera matrimonij ſupporta-  
da ſunt, cōmittatur illi, cui corpus cōmittitur, para-  
phernalia tamen nō. & eſt ratio, quia maritus eſt do-  
minus dotis. C. de rei uen. l. doce, & iuſtum eſt cuiq; ſua cōmittere. C. de Iudaïs, nemo. 2. ſed in parapher-  
nalibus nullum ius habet, nec cōtra expreſſam mu-  
lieris uolūtatem ſe de illis intromittere poſteſt, quā-  
uis etiam citra uolūtatem in his admittatur cū cau-  
tione de rato. C. de procura. maritus, de pactis con-  
u. l. fi. [¶ ibi, precipimus] ubi de hoc [¶ ibi, uiram] ēt  
excōmunicatum, uel bannitū. de hoc in Spe. eo. tit.  
§. 2. uer. qđ ſi uir [¶ ibi, paupertatem] in auſtē. de æqua-  
do. §. illud quoque, col. 7. fīm Abb. & Azo. quā op-  
inionem ſequi uidetur hæc dec. & ideò fīm Gof. ſen-  
tentia consulū reuocatur [¶ in fi.] dixit Vinc. & T.  
beneſentiatum à consulib⁹ per regulam, dolo  
facit: nec leges alle. cōtradicunt: quia licet teneatur  
de dote uirum alere, non tamen tenetur ſub pericu-  
lo amilſionis eam ponere<sup>a</sup>. ¶ In glo. lex enim prohibet,

- 12 *In fine.*] sciendum † est, quod quando dos marito promittitur, fideiussores dati de ipsa dote marito solueda obligatur. ff. de iure dotium. l. mutus, & l. promittendo. Idem in fideiussoribus à marito datis pro dona. propter nuptias. Si uero maritus cōstante matrimonio dederit fideiussores. C. ne fideius. do. in rubro & nigro. Si uero soluto matrimonio uir quondam, uel eius hæredes fideiussores dederint, obligatur. ff. solu. matri. si constante, & C. de rei uxo. ac. le. una. §. cum autē. aliter no. C. ne fideius. do. l. 2. & alter in Spe. eo. ti. §. nunc de dote, uer. illud quoq; b. & omnino uide, quod ibi dicā. Intelligatur † ergo senrenitia papæ de cautione, quam potest de facili præstare, s. nuda, uel iuratoria, secundum Tan. hoc intellexit de fideiussoria, quod ex consuetudine loci, uel superioris officio fieri posse dixit. Idem Inn. ¶ *Inglo. non enim, in fine*] sed illud non tenet secundum canonum, non enim debet quis crimen suum cōmodis alienis impendere 46. dist. sicut non suo. Goff. Hostien. iugē, vel ecōuerso. C. eo. l. pe. & scias, q̄ si donatarius consumpsit donatum in rem utilem, locupletior factus uidetur: si inutiliter, nō tenetur. ff. e. sed & si uir. §. non uidetur, & l. q̄ autē. §. si maritus, hæres tamen donatarij tenetur, licet cōsumpsit donatum in rē utilem, locupletior factus uidetur: si inutiliter, nō tenetur, licet cōsumpsit in rem inutilem. ff. ad. l. Fal. quod de bonis. §. ex donationibus. Vin. (*Obitu*) confirmatur † donatio obitu donatis, uel si perdit libertatem, & ciuitatem. C. co. ti. res uxorius. unde, si de licentia uxorius ingreditur monasterium, dici potest non confirmari: quia durat matrimonium, nisi per ingressum cēseretur factū diuorciū, puta ante carnalē copulam, de conuer. cōiu. ex publico. Vin. nō puto, q̄ Vin. per illud, nisi, intendat excipere à solutione, sed solū à ratione, qua. s. dixerat durare matrimonium. cōtra solutionē autē illā facit. C. de epi. & cle. le. fi. & qđ ibi no. de exceptione etiā est opinio, quæ no. de cōuer. coniu. uerū, cū sua remis. (*Inter coniuges*) uel parē-

---

ANNO TAT I O N E S

---

- a** Ponere. Si uis plenissimè uidere materiam huius gl. & decre.  
huius uide Bar.in repetitione.l.si constante,in princi.ff.sol.ma.  
& moder.in l.ubi.C.de iure do.

**b** Illud quoque . Vide Cyn.Bar.Bal.& Sal.in tit. ne fideiussu.do.  
dentur, & Bar.in l.si constante.S.quot.ff.sol.ma.

SYMMETRICAL.

- I Diuisio dscretalis .  
Donatio inter coniuges constante matrimonio facta quando non teneat , & nu. 2.3.10.11.12. quando confirmetur , & eisd.nu. Inter quos etiam alios facta non teneat , nu. 3. cir. fin.  
Si donata res tradita sit , qualiter reuocetur . eius quando fructus restituetur , nu. 4. ad quid ualeat ipsa mulieri , nu. 6. & quando eam mulier lucretur , & num. 7. & 13. eius modus quis , num. 8. & 12.  
Venditio quoque inter eos quae non ualeat .  
Dotis etiam confliuuntio quae nulla , in fin.  
Quando redeat ad mulierem , & quando ad alios , & quos , nu. 5. eam uir lucrari non debet , & nu. 7. excipitur , ibid. in quibus equalis sit donationi propter nuptias , nu. 8. & 14.  
Eius lucrandae pactum trahitur ad donationem propter nuptias , ibid. & quod pactum super ea non ualeat , nu. 15.  
In fraudem quae fiunt legis non ualent .  
2 Donatarius , uel eius heres quando teneatur , si consumps erit donatum .  
Expenses factas in exactione , & defensione dotis a marito non possunt heredes eius deducere , muliere repetente dotem .  
6 Hypothecarum iuri in bona mariti quando mulier renunciare non pos sit .  
9 Epilogus , & suffragium glossarum , nu. 10.  
11 Ex loco deprenditur , a quo quid donatum ; in fi . In via quod sit , perinde est , ac si in domo sit factum , ibid.  
Donatio facta a milite concubina sua non tenet .  
13 Superuixisse quis dicatur ex multis captis ab hostibus .

C A P V T . V I I

- D**onatio. Gregorianā est se sūmās,  
ibī, sane, dicebat Ho. prima pars demon-  
strat, quā & qualiter donatio facta īter cō-  
iuges ualeat, uel nō, intelligat reuocata, uel non. in-  
tertia docet, cui sit reddēda dos, & donatio propter  
nuptias matrimonio soluto. & dic [donatio] uel uēdi-  
tio aīo donādi facta. e.l. inter, & l. si spōsus. §. circa. nā  
& donatio impēsarū inhibita est. f.l. de impē. in rebus  
do. fac. l. in uoluptariis. §. donationem. Vin. & idē, si  
matrimonio cōstāte in fraudē donationis fieret do-  
tis cōstitutio. aliās bene pōt fieri matrimonio cōstā-  
te. C. de do. ante nup. l. cū multæ, insti. de donatio. §.  
2 est aliud. *Non habet* fallit in donatio. principis in cō-

finale

- ¶.ff.de iu.do.l.i.&.ff.de priu.cre.l.2.¶.si spōsa,&l.in-  
terest.& est ratio diuersitatis fauor reipublicæ. & cō-  
sideratio fragilitatis sexus.Pōt enim maritus ex mul-  
tis causis honestè victum quārere,ex quibus mulier  
nō posset,& robustior est, & honesti pōt uagari, &  
melius laborare. unde non tantus fauor debet recu-  
perationi dona,prōpter nup.sicut recompetitioni do-  
nis.ad idē.C. qui po.in pi.ha.l.assiduis.prater pactum  
ergo dos non cedit lucro marito.quē solū casum ex-  
cipit lex una.¶.illo procul dubio,C.de rei ux.ac.¶.fm.  
Host.sed si restringas pactū,uel consū.ad supercuiuē-  
tem cessat hic gl. [Aequale] breuiter t expediendo di-  
cas fm Ho.¶.q̄ quārum ad ius ciuile pertinet,in quan-  
titate,in pactis,& in lucro circa donat.¶.pp nup.& cir-  
ea dotem æqualitas est seruanda.C.de pac.conuē.su-  
per dotem.l.ex morte,&l.Ieonis & auēt.de æqua-  
do.coll.6.Idem dicūt quidā in consue.& male,ut di-  
ctū est supra,dixit tñ Gof.¶.consuetudo nō habet,¶  
seruetur æqualitās in quātitate,cū constituunt. Inn.  
Et dixit,¶.consuetudo potest esse uaria in quātitate,  
& in lucris,ad hoc sup.de test.Rainuti.¶.circa ea,que  
hic deficiunt,remittit Host.ad sum.e.tit.sub diuersis  
rubricis,ibi circa hanc materiā positis.¶.¶.Glo. i.rn.  
potest per.4.quest.s.que sit ratio prohibitionis,quid  
si donatio nō fuit insinuata,quid si non tenet matri-  
moniū,qd d spōsis.¶.Gl.2.exemplificat,quō donatari  
pōt esse locupletior absa: eo.¶.donans sit pau pior,  
se.per.l.deniq;.ff.de ritu.nup.ff.e.til.inter eos,&l.p  
in prin.&.¶.virg.Ho.in his remit.ad ea:q no.in sur-  
e.ti.sub rubrica de dona.¶.pp nup.in fi.¶.¶.t gl. ibi,  
la est fallit in.8.casibus no.in sumi.e.ti.eadē Rubric  
¶.quæ donationes sunt.uer.porrò.& se.Hos. & eo  
aliquos no.hic Vin.Rof.collegit.13.ubi de senatus  
sulto Emiliano.¶.¶.In g'o.tacitè, ibi, si ambo] ut t ibi d  
si ambo capti sunt ab hostibus is u f superuixisse,q  
rediit:& si neuter rediit,ambo uident simul mort  
Vin.[¶ ibi,liberos] in piāte cōstitutos.C.e.ti.l. ante  
in prin.[¶ in fi.] quos no.Ho.in sum.huius ti.¶.qu  
ter inutiles,ad fi.uer.fallit.¶.¶.In gl.ult.in fi Jimò,ut di  
Inn.si pactū t factū est de lucrādo dotē.& non de  
cranda dona.¶.pp nupt.pactū dotis trahitur ad don  
a nup.l.vlt.¶.si aut̄ donatio, ut sicut maritus ex p  
etō lucratur dotē,sic & mulier supercuiuēs lucre  
nationē,licet id nō fuerit expressum.similiter fit a  
mentū,& doñ.ante & post.Inst.de don.¶.est & ali  
&.C.de donat.ante nup.si constante.ante nuptias  
pōt esse disparitas,& in quātitate dotis,& donationis  
& in pactis sup lucris,ut in.l.ex morte.post nup. h  
nō licet,ne excogitaretur fraus cōtra prohibitiō  
donationis facienda inter uirum,& cōiugem.di  
¶.¶.t demū Inn.nō posle apponi pactū,p quod fiat de  
rior conditio mulieris uolētis iterū nubere,sive f  
ante nup.sive post ff.de pa.do.l.3.C.de pa.conue  
quamvis.

---

## ANNOTATIONS

---

- a** ¶ Possidet. Vxor tamen est domina, sicut uir dotis, & cum percipit fructus, ne alias inaniter onera matrimonii su- neat. & uide doc. in au<sup>t</sup>en. sine. præalle.

- <sup>10</sup> ¶ In gl. I. ibi, inter eos] sequit, q m̄imonto coniunct

- c** Fornicari. Sed cum æqualitas in dote, ac donatione esse debet ut sequitur in tex. & in gl. prox. nonne de patio remanet unde & sic habebit pro dote, sed intelligetur, quando consuetum tantum uni coniugum fauebat.

S Y M M A R I V N

- 1 Dispositio, siue continuatio titulum.**  
*Nuptias secundas, & ulteriores damnare hereticum est.*  
*Interdicuntur ad tempus secundum leges, quod reprobatur a*  
*nibus*

**2 Secundarum nuptiarum appellatio ulteriores omnes includit.**

**3 De eis loca iuris alia, quam hic, ostendit:**

- <sup>31</sup> Ins., & Septimiu, Iustus, & illi habent dimidia, Schi-  
pronius aliā dimidiā. ¶ In 1 gl. 1. ibi, legitimū modūm] q  
fīm iūrū antiqua erat, usque ad 200 aureos. Fīm iūrū

## De Secundis Nuptiis. Rub.

- 1 Viso † de m̄fimoniō in genere, d̄ secūdo m̄fimoniō  
 ē uidēdū f̄m Go. dixit Host. factō diuortio inter a  
 quos, uel morte soluto primo m̄fimoniō uult alii  
 cōtrahere, sed quia aliqui damnant secūdas nuptias  
 ppteruō (quod h̄ereticū est, quia non dānamus b̄  
 mos, nec si dici possit, octo gamos f̄m Aug. 31. c  
 agiant. Hier. fuit, sed allegare potuit Hos. duo c. ib.  
 quētia, quæ fuerūt, Augu. Leges verō ipsas secundas  
 nuptias usq; ad annū viduitatis mulieribus s̄ apō  
 lū interdicūt) dicamus de secundis nuptiis sup. lic  
 & nō reprobādis, nec in ppteruō, nec ad tps, inf. c.  
 2 & ul. & appe. secundarum t̄ oēs ulteriores inclu  
 3 fac. ff. de uul. & pu. sub. l. i. in prin. de t̄ materia. 31.  
 1. q̄uo, cū capitulois se. 2. q. 3. hinc colligitur, & 3. q.  
 §. tria, in fin. Est aut̄ differētia itē istū titulū, & tit  
 de sponsa duorū, quod p̄ se patet. & h̄et tres part  
 de secūdis nuptiis non benedicendis. inf. c. 1. nō  
 trahēdis priusquā h̄eā certitudo de morte coni  
 inf. c. 2. non prohibendis. j. annū luctus. j. c. pe. &  
 S V M M A R I V M.  
 1 A suspensione buius capituli non absolvitur citra sedem ap  
 cam, non est de casibus reseruatis.  
 Nuptias secundas benedicere non licet, & benedicēs in

S. V. M. M. A. P. J. K. N.

- I. A suspensione huius capituli non absolvitur citra sedem ap-  
cam, non est de casibus reseruatis.*

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

incidat penam nu. 2. & ratio, ibid.

2. Epilogus, & additio glossarum,  
Benedictio secundarum nuptiarum non est strictè sacramentum  
iuncta glo.

### C A P V T I.



**Apellanum.** Breue est  
[cum secunda] alias benedicta, uel cū secundo  
alias benedicto, ut patet in f.c. tit. au-  
tē. *Suspensum* ipso iure, sed Ho. dicit  
tenim, suspēditur circa se ap. & circa  
fēde nō absoluuntur. all. si sup. de p̄ræ

- a ben.grauc. [Ad sedem] si iste nō peccasset grauit, nō  
video, quare tāta poena imponere. Host. uidetur p̄-  
pter hoc, quod loquatur de sacerdote, qui benedixit  
sciēter secūdas cōtrafactas uiuente prima. Ex an. hoc  
perpendere nō potui. *Apostolicam* Eg. & Boa. dicunt,  
2. q̄ prouidentia est nō de casib⁹ referuatis. ¶¶ Gl. 1.  
reddit tres rationes, sed primā reprobat. ¶¶ In gl. 1. ibi,  
nērē fornicatio] quasi sicut fornicatores benedicēti  
sunt, sic nec secundo contrahentes, qui alias benedi-  
cti fuerunt, secundum Hosti. [¶ ibi, quia sacramentum]  
fateor. quōd est sacramentale, uel sacrae rei signum,  
non est sacramentum, nec est de. 7. de quibus satis di-  
xi de sacra. nō ite super. Ru.

### A N N O T A T I O N E S.

- a ¶ Graue. ibi uide in gl.no.

### S V M M A R I V M.

1. Nyptias secundō quis contrahere non debet dubitans de morte  
coniugis, & quid si contraxerit.  
Coniugem secundum quis dimittere debet, si scia primam uinere,  
nu. 2. in fin. & nu. 3.  
2. Matrimonium contrahere potest etiam captiuus, uel carceratus.  
3. Credulus nimis quis non debet esse: sed conscientiam sequi debet.  
4. Epilogus, & suffragium glossarum nu. 5.  
Pro dotibus respondere melius est in ambiguis  
6. Additio glossarum.  
Promatrimonio quando respondendum.

### C A P V T I I.

- Ominus.** C. dñbitans de mor-  
inde certificetur, cōtrahere non debet.  
& si cōtraxit, reddat, sed non exigat de-  
bitum. & si postea primā sciat uiuere, dimittat secun-  
dam. & sic tria dicta, sicut tres partes. secunda ibi, si  
tierō. terra ibi, q̄ si. & dixit Host. q̄ h̄c decrete. est p̄le  
nē expōsta, sup. in p̄fētā. [¶ obis] no. q̄ lo  
quitur uniuersis Christianis in captiuitate Sarace-  
norū positis, pert quod patet, q̄ captiuus, uel car-  
ceratus p̄t matrimonium contrahere. de hoc dixi,  
supra de spon. cum locū. & habet hoc locum etiā in  
captiuo hostiū, ut hic patet, licet Inno. contrariū ibi  
a notauerit. [¶ obemis] h̄c uera litera, alias, abeuntis  
irrecedentis, uel absentiis H̄m Hosti. [¶ amodo] quid  
si fecerit, idem iuris erit, cū eadem ratio remaneat;  
b H̄m Inno. ar. supra de consan. & affi. tua. b H̄m Hosti.  
[¶ post hoc] i. post talem contrātū bonafide factum ab  
eo, qui coniugē uiuentē mortuum c. edebat [¶ confite-  
3. vii] quia t̄ superuenit primus uir, ut sequitur, uel al-  
ter de illo constat. [¶ Relatis] statim, de sen. ex. inquisi-  
tioni, de frigi. fraternitat[¶ priorem] treuerum in quō  
casu non potest pretendere ignorantiā: alias nō de-  
bet esse nimis credula, ut no. si. supra de eo, qui dñ. in  
mia. ueniens semper tamē sequat̄ conscientiā, in-  
4. fra de sen. exc. inquisitioni, Hosti. ¶¶ Vlti. glō. expo-  
nit, arguit, solvit, & dat si. per modum conuersum.

## De secundis nuptijs.

73

5. ¶ In gl. 1. ibi, auct. hodie Juide in p̄ræ c. in p̄fētā, su-  
per glo. 1. ¶ In gl. 2. ibi, in ambiguis] sequitur, pro dotti-  
bus respondere melius est, & idē se. ¶ In gl. ul. ibi, si alter  
aliās in cipit, Julianus. uide de elec. querelam, su-  
per glo. 1. ¶ In gl. 2. ibi iuuenis] dicit Hosti. q̄ istud non  
est simile, sed contrarium, ubi dicebat, q̄ ubi potest  
esse matrimonium, & constat de contractu, pro ma-  
trimonio respondeat, & iudicatur: secus, quando nul-  
lo modo potest esse matrimoniu: quia runc, quod  
certius est anima, respondet, ut ibi (& inf.) de hoc  
supra de p̄fētā. illud, in glo. sed quare.

### A N N O T A T I O N E S.

- b ¶ Notauerit, nec ualer ratio, quam ibi ponit Inno. c. quia quo ad  
matrimoniale consensum seruitus nihil facit impedimen-  
ti, de coniu. seruo. per totum.  
a ¶ Tua. contra in tex. quod no. de despon. impu. ad dissoluendum  
in glo. si. & super illa, per Ioan. An.

### S V M M A R I V M.

1. Et, pro uel.  
Bigamia contrahitur prosecutas nuptias.  
2. Benedictio nubentium secundō non iterā, etiam si alter manquam  
contraxerit nuptias secus ex confusitudine, nu. 7.  
Esi utriq; communis, transit de benedictio in non benedictum.  
3. Infidelis sanctificatur per mulierem fidem.  
Accessorium sapit naturam principalis, & nu. 2.  
Epilogus, & suffragium glossarum.  
Rebaptizans, & rebaptizatus ultimo supplicio puniuntur  
6. Additio glossarum.  
Nyptia extrema est sacramentum, sed iteratur, & ratio.  
Manus impositio an iteretur  
Panitia solemnis an iterabilis.

### C A P V T III.

1. ¶ Ir autem. Breue est (uel) alias &  
sumitur p̄ræ uel f. de  
uer. s.l. sape (¶ bigamiam) i. ad secundas  
nup. per quas solet contrahi bigamia 26.  
d.c. 1. 2. & 3. & supra de biga. c. 2. & 5. (Benedicti) & est,  
2. ratio. quia cum &c. (Benedicti) patet ergo, quod non  
est respicienda consumatio matrimonii, nec q̄ sola  
mulier dicatur benedicti. sed benedictio semel data,  
quę trique communis est, nec benedictetur mulier  
sine viro, ergo quicunque talis ad secunda uota tran-  
seat, benedictio non iterabitur quia per carnē bene-  
dictam non benedicta, quę per carnis copulā con-  
iungitur, intelligitur benedicti, sicut alias de oleo di-  
cis. infra de conse. ec. uel alt. aqua. nec mirum sancti-  
ficatur enim uir infidelis per mulierem fidem, &  
ē conqueror. 1. ad Corint. 7. 28. questio. 1. §. 1. & cap. si-  
quis frater. quę hic deficiunt, uide plenē in sum. eo.  
4. t. §. an licitum sit. Hosti. ¶¶ Glo. 12. ponit rationē pro  
hibitā iterationis, & duo sacramēta, que iterātur, &  
ē p̄nia solēni subdit cōsūl. quorūdā lo corū dices quo  
casu excusat. ¶¶ In gl. 2. ibi. l. 1. et. 1. rebaptizas rebapti-  
zatus, si doli sint capaces, puniunt ultimo supplicio.  
6. ¶ In gl. 2. ibi, undicione de hoc. 22. di. fed istud (¶ ibi, nō sit  
sacramentum) imō est unum de. 7. ut dixi, supra de sacr.  
nō ite. super rub. sed quia per illud non imprimitur  
character, ideō iteratur, ut ibi dixi (¶ ibi, manus) ubi  
plene no. an manus impositio iteretur (¶ ibi, §. ex per-  
sona) pro hac parte facit inf. de personis. c. 1. ubi dicebat  
Go. ¶ sacramentalis penitentia, quę designat exclu-  
sionē. A. d. de paradiso, & fit cum solēnitātē, de qua  
1. d. in capite, ex iteratione delicti uidebatur iterabi-  
lis. In contrarium alleg. p̄ræ. c. quamvis, ubi de hoc,  
de p̄c. di. 3. reperiuntur, & c. quamvis, quod sequitur  
7. ex persona (¶ ibi; quorādam locorum) multū in-  
valuit h̄c confusudo, quam quidam approbat ca-  
ratione.

- ratione: quia, ut appareat ex forma benedictionis, to-  
ta benedictio fundabitur [super mulierem, ex quo  
igitur mulier nunquam fuit benedicta, dab̄ nunc  
benedictio: quia nihil in uero intelligitur iterari, ta-  
men de iure patet esse contrarium per hanc decret.  
& ut etiam no. Pe. & Abb. sup. a ca. 1. & Hosti. hic [¶ ibi, sc̄iat] addit, quod no. 4. di. §. leges, in 1. glo. [¶ inf.]  
Idem Hosti. alleg. de cogn. sp. c. 1. §. fi. & c. super eo,  
ubi de hoc, & supra de tempore. ordi. c. 2.

### S V M M A R I V M.

1. Nubens mulier intra annum lugubrem infamiam non incurrit  
neq̄ iacturam ullam, nu. 2. in fin. & cui, & quando uoluerit, nu-  
me. 2. in fin.

Lugubris tempus quod, & quando restrictionē à Romanis.

Maritus non tenet uxorem lugere.

In domino nubere, q̄nis dicatur.

Suffragium glossarum.

Petri statim potest, quod pure promittat, & num. 4.

4. Additio glossarum.

Nuptias secundas suadent nutricem occidit uxor Alex.  
Mulier semper parata nuptijs.

### C A P V T I I I.

1. ¶ Vper illa. C. Mulier t̄ nubens in-  
tra annum lugubrem  
infamiam non incurrit, hoc, & c. se. quę  
stionē ponit, cui secundo respondet ibi,  
Respondemus [Tempus lugubris] scilicet intra annū con-  
tinuum à morte mariti numerandum. unde, si ultima  
die anni audiet mortem, eadē die ponere, & de-  
ponere potest uestem lugubrē. ff. de his, qui no. infā-  
l. genero. Maritus tamen non cogetur lugere uxo-  
rem. ff. de his, qui no. infā. uxores. Referr. Valerius li.  
1. c. 1. exemplo ultimo, q̄ sénatus post cladem Canē  
sem iussit matronas ultra 30. dies non lugere, ut sa-  
cris possent intendere [Dicit] 1. ad Corinth. 7. [In domi-  
no] ergo non contra canones: alias non in domino,  
sed contra dominum nubaret, ut patet ex no. de con-  
san. & affi. de infidelibus, & c. non debet, secundum  
Hosti. dixerat Pe. & Abb. infra c. prox. Istud [in domi-  
no] tricūpliciter exponi. primo sic i. regulariter 7. quæ-  
stio. 1. sicut, secundo 1. Christiano. sic exponebat Po-  
tentius. 28. q. 1. sic enim tertio. i. uiro sua religionis,  
& sine suspitione turpitudinis. 31. q. 2. §. 1. [Cui uoluerit]  
& quando uoluerit. Hosti. & dic. 1. quem sibi aptum  
putaverit, quia inuitat nuptias & c. supra de spon. re-  
quisuit. Pe. & Abb. [Infamia] & omnis iactura. quod  
dic, ut infra c. proximo. Hostien. ¶¶ In gl. 2. ibi. §. pure] alias incipit, omnis. ubi dicitur, q̄ si pure 10. aureos  
4. promittat, statim peti posunt. ¶¶ In gl. 1. ibi, bonefati] referit Hiero. contra Iouinia. q̄ uxor Alexan. nutri-  
centem occidit, quia sibi secundas nuptias suadet  
[¶ in fin.] ubi dicitur, quod purē promittat, sta-  
tim debet, sed dicit Hosti, q̄ licet mulier statim ue-  
nire possit apta ad contrahendum, quia semper pa-  
rata, de hoc, supra de despon. impu. puberes, non ta-  
men creditor uenire debet cum facco paratus ad de-  
bitum soluendum, ff. de solu. quod dicimus.

### S V M M A R I V M.

1. Nuptias secundis statim post obitum uiri contrahendis non ob-  
stant leges, immo corrēcte, & nu. 2. §. 5.  
Mulieres quomodo ut antur male libertate secundis statim nubē-  
do, remittit.  
Prestim, pro maxime, siue saltē.

3. In antiqua decretali plura, quam fuerunt reliqua, legebantur.

Decidere nimis, uel removere de decretalibus, non expedit.

3. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4.

Nubentium secundō mulierum intra annum lugubris p̄m. e. quę se-  
cundum leges, & nu. 5. & que ablata, & à quo, nu. 5.  
Leges non dignificantur sacras regulas & diuinās sequi. §. 1.

5. Additio glossarum, & sequent.

Cynus scribebat tempore Io. And. ner. quinta.

Prohiberi dicitur, quod prohibetur ad tempus, ner. de secunda.

Tolerare debemus inuiti, quod sponte fecimus, in fin.

Ad uiduarum defensionem tenemur ex precepto, cir. fin.

6. Matrimonium ubique leges ex aliqua speciali causa prohibet  
contrahi, in his leges recipiēnt à canone correctionem.

Leges alie. Cesaris, alie Christi.

De documentis apostoli, non Aristotelis curandum.

### C A P V T V.

**Vm secundum.** Summa-  
tum est, su-  
pra ca. proximo p̄missa ratione ponit  
dictum, & soluit obstatulum [Apostolum]  
i. ad Corinth. 7. G. [Infamia] uel rerum. Hosti. (que) mu-  
lier [Potestate] sup. nec ob leges tria. quę corrigitur  
et s̄m ipsas. ll. nouissimas, cū in his &c. [Soluta] q̄uo in  
terdū male utur hac libertate, vide Hier. ad Ocea-  
3. C. & ad principiam. C. [Præsertim] id est maxime, si-  
ue saltē. q. d. in his ad minus non debent nobis legi  
st̄x̄ ſdicere, ſive leges. Ho. [mitari] ſequentur in an-  
cū igit disponas ad secunda uota transire, ſciens, q̄  
nubere melius est, quā uiri, tuum propositū in dño  
commendamus. & ne quid tibi, uel ei, te duxerit in  
vōrem, in iacturam, vel infamiam ab alieno imputet,  
auctoritate p̄fētū exp̄sū inhibemus. & dicit  
Ho. q̄ hoc non debuerat remoueri, ſed forte cōpila-  
tor hoc fecit cā breuitatis, putans ſufficere, qđ de iactu-  
ra dictum eſt. ſ. ſepe tñ nūnū decidit s̄m eū, ut p̄a-  
tet ſ. ſe uo. & uo. re. qđ ſuper hiſ; & c. ſe. & de ludēis,  
3. ad liberandā, in prin. ¶¶ Glo. 2. inducit legem, & eius  
cām. ſecundō, traſtat, an canon liberet illā ēt à pena  
legali. & primō dicit q̄ ſic ſecundo ponit op̄i. contra-  
riam. ¶¶ In gl. 2. ibi. l. 1. pr̄ter infamiam imponit has  
p̄nas, ut uiro ſecundo ultra tertiam partem bonorum  
nec in dōtēm der, nec in restamēto relinqua hereditates, legata, ſideicommissa, vel donations cau-  
ſa mortis non capiat; p̄dit, quicquid ſibi fuerat a prio  
re uero ſit. & has poenas patiſt ſupra p̄fētū  
tempus lugubris, cum conſtat p̄olem non fuſſe ma-  
riti, & deferens contra ſacramentum filiorū tutelā  
ſecundo nubendo, ut in ſe. ¶¶ In gl. 1. ibi. §. 5. q̄ ſequit  
legum obtinet. ¶¶ In gl. 2. ibi. dubitare tur] alie  
cā. not. 27. q. 2. §. item in Leuitico (¶ ibi. l. 1. ubi idēm  
not. Accur. (¶ ibi. p̄enit) ſecundum Lau. (¶ ibi. collig-  
tur) ſecundum Vincen. (¶ ibi. potuit panam) dixit Inno.  
distinguendū inter penas legales, quę infliguntur,  
quia nupsit in ſupra tempus lugubris, quę habentur C. de  
ſecundis nuptiis. l. 1. & 2. & has dixit remitti: & illas, q̄ infli-  
guntur, quia ſecundō nupsit, de quibus, de ſecundis  
nup. hac editi tali & l. ſe. & l. ſi. & in aut. de nup.  
§. quia uero haſtenus, & ſ. ſi uero, col. 4. & illas dixit  
non remitti, ad hoc induxit, de pig. c. ult. quod ēt po-  
ſet aliter intelligi, ut ibi no. ſ. ſi Hosti. & eſt rō, quia pri-  
ma eſt mera pena, ſecunda eſt p̄uſio filiorū prioris  
coniugū. & iō licet canon primā tollat, ſed dñm non  
ſicut nec tollit poenam illius, quę poſt receptam tute-  
lam filii contra ſuaram, uel promiſionē nubit,  
nō reddira rōne. C. ad Tertu. oēm matri, & in auſt. de  
nuptiis, ſi at tutel. ſ. ſi Inn. qđ acceptat Ho. eadē rōne,  
cum

## Io. And. Comment. in Quartum Decret.

cum in'primo casu puniatur, quia contrahit, in secūdo, quia ante ēctum nō adimpleret id, ad qđ per l. obligata erat, cum hoc commodè, idest sine impedimento matrimonio facere possit. In primis casu poenam tolli etiam quō ad seculare forum, plures suadent rationes. prima, quia matrimonia nō sunt de foro imperiali, & sic constitutio à non suo iudice &c. Secunda, quia & si imperator iudex esset, apostolus tamen & apostolicus superior, & sic eius constitutio potius sequenda. 21. dist. inferior. qui si. sint le. per uenerabilem. Tertia, quia lex imperialis contraria iniusta est, & omnino irrationabilis, cum contrahere sit res sancta, & sacramentum constitutum à domino ergo cum contrahens non peccet, nec puniendus est, nec de bono opere lapidandus, argumen. de his, quæ fi. à ma. parte, quefiuit, quid enim si imerator statueret, quod recipiens ordines, uel missam audiens solueret decem libras. certe contra deum esset constitutio, contra quem nil potest. & ideò etiam correcta sunt leges vetantes seruos matrimonium contrahere, vt patet supra de coniu. seruo. c. 1. Quarta, quia per talē. l. si seruaretur, daretur occasio adulterandi, cum forte mulier non posset de facilī continere, vt innuit auct. de testi. §. unum siquidem. de eo, qui co. con. Iordanæ. ergo talis lex reprobanda, ut no. suprati. 1. per uestras, in fi. de consti. c. fi. de consu. c. fi. Quinta, satis appetet, qđ hæc est mens huius litteræ, etiā satis de infamia dictum esset supra c. proxii. fed nō erat satis expressum, an leges corrigerentur, quod hic exprimit, ut patet in eo, quod dixi in textu. & hoc placet Ho. saluo, qđ prouisio filiorum primi matrimonii, & poena inflicta ei, quæ rationem non reddidit, non intelligatur sublata, ut dictum est supra. Ratio satis est patens, hic enim loquimur de muliere soluta & libera à iugo uiri per ipsius mortem, ibi uero de muliere ligata ex facto suo, stutela receptæ, & promissionis tunc factæ. Et sciendum qđ Cynus, qui dū scribebat, cōmuni caui hanc gl. posuit eā super l. 2: C. de secundis nup. ubi ad rationes Host. sic nititur respondere, negat enim primam & secundam, dicens de prima, qđ in foro ciuili matrimonia, legitimationes, & hereditates agitantur, hic non simpliciter, sibi fateor: sed tene, qđ dixi de or. co. tuam, super. 2. & ul. glo. De secunda dicit, qđ ab eodem principio processerunt secularis, & ecclesiastica potestas. de hoc uide supra qui fi. sint le. causam. 2. Ad tertiam respondet, qđ lex non prohibet, nec punit matrimonium, sed fiantiam, quæ haber in honestatem &c. est ideò contra bonos mores. Ad quartam de materia adulterandi respondet, qđ illa necessariò non concludit. Quintam, de qua supra, non tangit, sed non obstantibus, a qđ dicit de. 3. & 4. ratione, tene & quod supra, quia negari non potest id prohiberi, quod prohibetur ad tepus, & sic pro tempore libertas tollitur ab apostolo tradita. hinc est, qđ prohibito ad tempus eligere non currunt electionis tempora, supra de elec. c. fin. ¶ Itē prohibito ad tempus, qui prohibitioni nō patet, impunit poena, de elec. c. 1. & c. cupientes. §. caterum lib. 6. Ad id, quod de honestate dicitur, quid dices de foemina, in qua sanguinis turbatio non timetur. po ne, qđ post uiri mortem peperit, uel constat uirū in firmitate<sup>b</sup>, vel absentia secum non dormiuisse per annum, exhibet se uiri sibi expediens, qui anni finem

expectare nolens, sibi de alia prouidebit, & forsā, quādiu uiuet mulier, sibi similis non occurret, hoc uidi de facto, s. propter hanc causam honestissimas uiduas contrahere, intra annum, nec enim talia possunt haberi, nisi cum extant. bene facit, sup. de se riis, licet. & quārendus est maritus moribus dignus. ff. de spon. sed quę patris, & cum maturo consilio. C. de nup. l. uiduæ, ne eueneriat, quod habeat, de diuor. ex litteris, in prin. de spon. dilectus. Item uidemus inter dum uiduas propter oppressiones uitandas nubere, ut ab illis defendantur, deficientibus aliis remediis, ad quarum defensionem licet teneamur ex præcepto Isai. i. uiduas diffendite, & teneatur ecclesia. 87. d. c. i. tamen de facto uidemus illā deficere. quid ergo peccauit ista, quę non propter carnis concupiscentiam, sed defensionis suę necessitate contraxit. j. de re. iu. quod non est. Idē & fortius, si à tiranno probabilit̄ capi, uel ad matrimonium sibi non expediēs cogi timebat, facit, sup. qui cle. uel uo. insinuante, de spon. cum locum. Item dato, qđ omnis excusatio deficit, quale meritum illius honestatis, qua exigitur ab inuita, certè nullum. 15. q. i. non est. 7. q. i. sc̄iendum Hier. super Philo. C. nullum bonum dici potest, nisi quod ultraneum est, cui conuenit de conf. dis. 5. q. c. quid. quod ēt fuit Hiero. super Osce. nō ualet, quod dicitur, oriri posse marito suspicionem incontinentiæ, quia poterit & non oriri, & decisa, quam in textu posui, probat contrarium. & si oritur, dē se conqueratur, qui hoc elegit, de iure. quemadmodū, Greg. super Iob. c. 3. iūficia hoc exigit, ut quod sponte fecimus, inuiti toleremus (qđ in fi.) de hoc. 2. q. 3. §. ul. in fi. & 3. 6. q. 2. de puellis, al. §. quibus, & inf. de hær. cum fm. li. 6. in gl. cum parentes. ¶ In glo. quam alicui, in fi.) nō ad eas tantum, quæ sunt steriles, uel quas constat non cē prægnātes. Vin. siue in ejs timeatur turbatio, 6 siue non. Io. ¶ In gloss. in fin.) & perthoc dici potest, qđ ubiqunq; leges aliqua speciali causa prohibent contrahi matrimonium, ut intra tempus luctus propter sanguinis turbationem. ff. de his, qui no. inf. l. liberorum, uel ne magna suspicio præstetur ex festinationi nubendi, in auct. de resti. & ea, quæ pa. §. uerū si quidē, col. 4. uel ne dubitetur de prole, an sit primi uel secundi mariti. C. de diuor. & repul. consensu. §. si verò. Itē in matrimonio non contrahēdo inter tutorem & pupillam propter administrationis subversionē. C. de inf. ma. inter pu. & cu. p. totū. Itē inter restorem prouinciac, & prouinciam propter timorem impressionis. C. si rec. pro. l. una, in his omnibus leges recipiunt correctionem per canones. Go. Hie. ad Oceanum c. 2. Alię sunt leges Cæfarum, alia Chresti, aliud Papinius, aliud Paulus noster præcepit. & contra Pelagianos, li. 1. Mihi cura non est, quid Aristoteles, sed quid Apostolus doceat.

### ANNOTATIONES.

a Tene. hoc idem tenet gl. l. decreto, C. de his, qui no. inf. & l. lib. berorum, ff. e. ti. & idem ibi Bar. & idem la. de Bel. & uide Bal. in d. 1. decret. & d. Barto. de Sali. & uide Fede. de Se. conf. 3. 5. & gl. cum parentes, in c. cum secundum, de hær. li. 6.

b Infirmitate. Secundum legem tamen sine his causa prohibitis ista cessante non cessat dispositio. l. uide ad hoc Bar. in l. lib. berorum, ff. de his, qui no. inf. post. gl. & Bal. in l. decreto. C. cod. titu.

**F I N I S.**